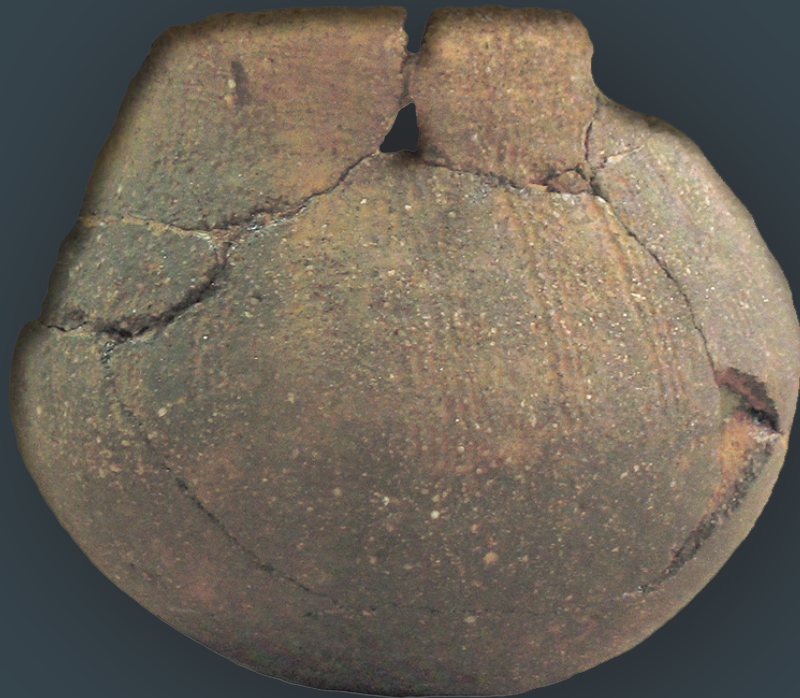

Ślady osadnictwa epoki kamienia w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi

Praca zbiorowa pod redakcją naukową

Krzysztofa Czapli

Jarosław Bronowicki, Krzysztof Czapla, Krzysztof Demidziuk, Aleksander Dobrowolski,
Krzysztof Hajzler, Mirosław Masojć, Waław Pogorzelski, Jakub Szajt

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Głogowie
Pracownia Badań Regionalnych

Ślady osadnictwa epoki kamienia w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi

Praca zbiorowa pod redakcją naukową

Krzysztofa Czapli

Jarosław Bronowicki, Krzysztof Czapla, Krzysztof Demidziuk, Aleksander Dobrowolski,
Krzysztof Hajzler, Mirosław Masojć, Waław Pogorzelski, Jakub Szajt

Głogów 2022

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach programu „Ochrona zabytków archeologicznych”

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Recenzenci: prof. dr hab. Lucyna Domańska,
dr Mirosław Furmanek

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Głogowie
67-200 Głogów, ul. Piotra Skargi 5
tel.: 76 832 04 22
tel./fax: 76 835 35 82
e-mail: wydawnictwo@pwsz.glogow.pl
www.pwsz.glogow.pl

ISBN 978-83-63349-25-7

© Copyright by Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Głogowie, Głogów 2022

Tłumaczenie: Małgorzata Komorowska,
Biuro Tłumaczeń Przysięgłych „DAG-MAR” Dagmara Toporowska

Projekt okładki i skład: Bartłomiej Gruszka

Na okładce: Naczynie – kultura ceramiki wstęgowej kłutej, osada Głogów-Żukowice st. 36,
ob. 91 Opr. J. Szajt

SPIS TREŚCI

OD REDAKCJI	5
ROZDZIAŁ 1 ZAGADNIENIA WPROWADZAJĄCE (KRZYSZTOF CZAPLA)	7
1.1 Wstęp	7
1.2 Historia badań	11
ROZDZIAŁ 2 OPIS I WYNIKI ANALIZ (WACŁAW POGORZELSKI, MIROŚLAW MASOJĆ)	15
2.1 Mezolit	15
2.2 Kultura ceramiki wstęgowej rytej	16
2.2.1 Głogów-Żukowice st. 49	16
2.2.2 Obiekty	18
2.2.3 Materiał ruchomy	22
2.2.3.1 Ceramika naczyniowa	22
2.2.3.2 Ornament	30
2.2.3.3 Wytwory kamienne	32
2.2.3.4 Wytwory krzemienne	34
2.2.4 Organizacja przestrzenna osady	37
2.2.5 Zagadnienia gospodarcze	38
2.2.6 Chronologia	39
2.3 Kultura ceramiki wstęgowej kłutej	39
2.3.1 Głogów-Biechów st. 6	40
2.3.2 Głogów-Żukowice st. 34	42
2.3.3 Głogów-Żukowice st. 35	51
2.3.4 Głogów-Żukowice st. 36	54
2.3.5 Głogów-Żukowice st. 40	65
2.3.6 Głogów-Żukowice st. 48	68
2.3.7 Organizacja przestrzenna osad	87
2.3.7.1 Obiekty gospodarcze	91
2.3.8 Materiał ruchomy	92
2.3.8.1 Ceramika naczyniowa	92
2.3.8.2 Technologia ceramiki naczyniowej	94
2.3.8.3 Ornament	97

2.3.8.4 Wytwory kamienne	100
2.3.8.5 Wytwory krzemienne	104
2.3.9 Gospodarka	108
2.3.10 Wierzenia	112
2.3.11 Chronologia	112
2.4 Kultura lendzielska	114
2.4.1 Biechów st. 8	114
2.4.2 Głogów-Biechów st. 12	118
2.4.3 Głogów-Biechów st. 34	120
2.4.4 Głogów-Biechów st. 40	121
2.4.5 Organizacja przestrzenna osad	124
2.4.6 Materiał ruchomy	128
2.4.6.1 Ceramika naczyniowa	128
2.4.6.2 Wyroby kamienne	137
2.4.6.3 Wyroby krzemienne	140
2.4.7 Chronologia	140
2.5 Kultura pucharów lejkowatych	142
2.6 Kultura amfor kulistych	144
2.6.1 Głogów-Biechów st. 6	144
2.6.2 Głogów-Biechów st. 8	147
2.6.3 Głogów-Biechów st. 34	152
2.6.4 Głogów-Biechów st. 36	154
2.6.5 Organizacja przestrzenna osad	155
2.6.5.1 Obiekty mieszkalne	156
2.6.5.2 Obiekty gospodarcze	157
2.6.6 Materiał ruchomy	157
2.6.6.1 Ceramika naczyniowa	157
2.6.6.2 Wyroby kamienne	167
2.6.6.3 Wyroby krzemienne	167
2.6.6.4 Inne	169
2.6.7 Chronologia	169
2.7 Kultura ceramiki sznurowej	171
2.8 Pozostałe znaleziska bez atrybucji kulturowej	175
 PODSUMOWANIE (MIROSŁAW MASOJC)	 177
 KATALOG STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH (WACŁAW POGORZELSKI, JAKUB SZAJT)	 179
 BIBLIOGRAFIA	 207
 SUMMARY	 211

OD REDAKCJI

Niniejsza publikacja stanowi ukoronowanie badań nad problematyką najstarszych śladów osadnictwa mikroregionu w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi, czyli obszarze należącym do okolic Głogowa. Realizacja tego tematu stała się możliwa dzięki projektowi w ramach programu "Ochrona zabytków archeologicznych" Narodowego Instytutu Dziedzictwa, zatytułowanego tak jak tytuł poniższej książki „Ślady osadnictwa epoki kamienia w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi”.

W tym miejscu składamy podziękowania dla zespołu realizującego to zadanie, a w szczególności:

Wacławowi Pogorzelskiemu za inicjatywę i wnikliwą analizę materiałów archeologicznych, Aleksandrowi Dobrowolskiemu i Jakubowi Szajtowi za przygotowanie materiału ilustracyjnego oraz Mirosławowi Masojciowi i Jarosławowi Bronowickiemu za cenne uwagi i pomoc w realizacji tego tematu. Podziękowania składamy również Krzysztofowi Demidziukowi i Krzysztofowi Hajzlerowi. Za życzliwą pomoc dziękujemy dyrekcji Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Głogowie.

Krzysztof Czapla

ROZDZIAŁ 1 ZAGADNIENIA WPROWADZAJĄCE

1.1 Wstęp

Głównym zadaniem niniejszej pracy jest próba odtworzenia osadnictwa epoki kamienia na obszarze dorzecza Rzuchowskiej Strugi. Rejon ten położony jest na pograniczu Niziny Południowopolskiej i Niziny Śląskiej (mapa 1). Administracyjnie znajduje się w północnej części województwa dolnośląskiego.

Obszar będący przedmiotem opracowania obejmuje grunty należące do miejscowości: Glinica, Bukwica, Głogów-Biechów, Głogów-Wróblin Głogowski, Głogów-Żukowice, część Gostynia, część Jakubowa, Kłoda, Łagoszów Mały, Maniów, Myszków, Nielubia, Słocwina, Śrem, Wierzchowice, Zabłocie, Żukowice. Miejscowości te położone są w rozlewisku Rzuchowskiej Strugi na północnym skłonie Wzgórz Dalkowskich (mapa 2).

Wzgórze Dalkowskie, w tej części badanego obszaru, zbudowane są ze strefy pagórów moreny czołowej i wysoczyzny morenowej, silnie sfałdowanej. Przeprowadzone odwierty na linii Jędrzychówek-Głogów-Szlichtyngowa ukazały zaleganie głębszych struktur, m.in. warstwy trzeciorzędowego węgla brunatnego i podłoża mezozoicznego, które układają się horyzontalnie (ryc. profile przecięcia). Wysoki wał materiału wygląda na wciśnięty w formację moreny czołowej, co spowodowało widoczne odejście od poziomego układu warstw, jedynie w stropie osadów trzeciorzędowych, opisywanych wzniesień (Walczak 1970, s. 94, 1974, s. 52).

Część badaczy uważa Wzgórze Dalkowskie za formę powstałą pod miąższą pokrywą lądolodu, bądź za morenę czołową stadiau Warty zlodowacenia środkowopolskiego. Dopuszcza się także nałożenie się osadów wodno-lodowcowych z okresu zlodowaceń południowopolskich i zlodowacenia Odry,

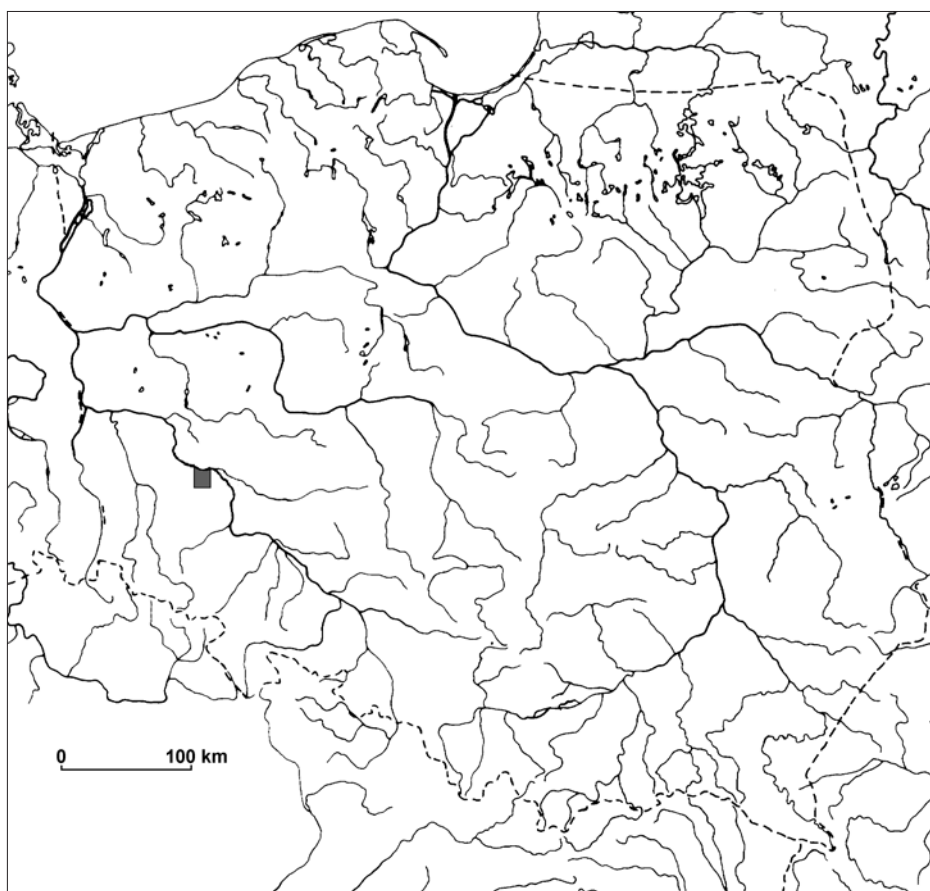
a za najbardziej prawdopodobny uważa się model deformacji, mających miejsce w trakcie wciskania osadów spod czoła lądolodu na jego przedpola (Badura 2005, s. 6).

Budulcem Wzgórz Dalkowskich są piaski, ility i żwiry czwartorzędowe. Podczas zlodowacenia bałtyckiego, na obszarze tym ma miejsce akumulacja pylastych utworów lessopodobnych, stanowiących w późniejszym okresie, podłoże najbardziej urodzajnych gleb tego regionu.

Okres atlantycki (7500-5000 lat BP) był wilgotnym optimum klimatycznym, ze średnią temperaturą wyższą o około 2°C od obecnej. Panujące wówczas stabilne warunki przyczyniły się do przebudowy drzewostanów, a następnie równowagi pomiędzy poszczególnymi gatunkami drzew. Spektra pyłkowe wskazują na ciepłolubne mieszane lasy liściaste, wśród których dominowały wiązy, jesiony i lipy.

Gatunki, wskazujące na umiarkowany ciepły klimat, zmniejszają swój udział procentowy w szacie roślinnej od około 5500 ± 100 lat BP. Oznacza to spadek temperatury najcieplejszego miesiąca roku poniżej 16 stopni C oraz średniej temperatury najzimniejszego miesiąca poniżej - 1,5 stopnia C pod koniec okresu atlantyckiego (Ralska-Jasiewiczowa 2004, s. 238). Wilgotniejsze interwały powodowały podnoszenie się poziomu wód i intensywniejszą erozję rzeczną. W końcowym okresie atlantyckim nastąpiło nieznaczne ochłodzenie i zwiększenie oceanizacji klimatu, a odzwierciedleniem tych zmian jest spadek udziału, w zbiorowiskach leśnych, ciepłolubnego wiązu oraz lipy około 5500 ± 100 lat BP.

Okres subborealny (5000-2500 lat BP), kolejny etap holocenu, przyniósł klimat bardziej kontynentalny (Starkel 1983, s. 27). W początkowym okresie jego trwania nastąpiło ochłodzenie i wzrost wilgotności, co jest widoczne w składzie mieszanego lasu

Mapa 1. Lokalizacja obszaru badań na tle Polski

Map 1. Location of the research area in Poland

liściastego. Nastąpiła zmiana zasięgu dębu, grabu oraz klonu, a gatunki te wymagają średniej rocznej sumy opadów pomiędzy 518 mm a 609 mm (Ralska-Jasiewiczowa 2004, s. 70). Ich maksymalna ekspansja miała miejsce około 4500 ± 100 lat BP i swym zasięgiem objęły również aluwialne terasy rzeczne (Ralska-Jasiewiczowa 2004, s. 190).

Okres wegetacyjny wynosił nie mniej niż 130-140 dni (Ralska-Jasiewiczowa 2004, s. 190). Wzrost udziału buka w zbiorowiskach leśnych potwierdza wysoką wilgotność powietrza okresu subborealnego do około 4000 ± 100 lat BP, ale tylko w lewobrzeżnej części rejonu Głogowa. Duży udział świerku sugeruje wydłużenie się zimowego stanu uśpienia z temperaturą poniżej 0°C .

Świat roślin i zwierząt, będący składnikiem biocenozy i żyjącą częścią ekosystemu, bezpośrednio wpływał na egzystencję grup ludzkich nie tylko w neolicie, ale również w epokach późniejszych, nie wyłączając czasów współczesnych.

Początek osadnictwa neolitycznego wiąże się z okresem atlantyckiego optimum klimatycznego,

w którym zbiorowiska roślinne osiągnęły maksymalne możliwości swego rozwoju w dziejach ery polodowcowej. Warunki siedliskowe, jakie istniały wówczas w środkowym dorzeczu Odry, pozwalają wnioskować, że cały ten obszar porastały lasy liściaste i mieszane, z przewagą grądów odmiany zachodniej, śląsko-wielkopolskiej. Podłoże, na którym wzrastały, stanowiły gleby, charakteryzujące się dużą żyznością, z przewagą gleb brunatnych, ale były to również gleby gliniaste i piaszczyste. Wśród drzew przeważały graby, dęby, lipy, wiązy i klony oraz w mniejszym stopniu buki i świerki. Drzewostanom tym towarzyszyło zróżnicowane podszycie, na które składały się odrosty drzew i krzewów, głównie leszczyny, a najniższe piętro stanowiło runo z przewagą różnogatunkowych krzewinek i roślinność zielna, w mniejszym stopniu mchy i porosty.

Odmiernym, od opisanego powyżej siedliskiem, były doliny rzek, w których przeważały żyzne mady, charakteryzujące się dużą wilgotnością, również dzięki zalewom przez występujące z koryt rzeki, w trakcie wiosennych roztopów lub długotrwałych

Mapa 2. Lokalizacja stanowisk archeologicznych na obszarze dorzecza Rzuchowskiej Strugi
Map 2. Location of archaeological sites in the Rzuchowska Struga basin

opadów. Rosły wówczas mokre łągi olszowe lub olszowo-jesionowe w drzewostanie, w którym obecne były dęby, wiązy, jawory, klony, graby, czeremchy. Dzięki temu, że korony drzew nie były zbyt zwarte, dostęp światła umożliwiał rozwój wielowarstwowego runa, składającego się głównie z paproci, mchów i porostów.

Wyższe terasy doliny Odry, charakteryzujące się żyznymi glebami oraz mniejszą wilgotnością, porastały łągi jesionowo-wiązowe, wśród których spotkać można było kompleksy dębowo-wiązowe oraz wierzbowe. Obecne były również olchy, jesiony, czeremcha, a podszycie stanowiła leszczyna, bez, dereń, kruszyna, kalina, obficie występowało runo (Kulczycka-Leciejewiczowa 1993, s. 35).

Zmiany klimatyczne, mające miejsce w okresie subborealnym, dotyczące głównie niewielkiego spadku średniej temperatury, przyczyniły się do zwiększenia wilgotności. Z upływem czasu te niewielkie zmiany spowodowały prawdopodobnie zmniejszenie obszarów leśnych, a spowolnienie przepływu wód doprowadziło do wylewów i obecności, przez dłuższe okresy, dużych mas wody w dolinach, czego konsekwencją było wyparcie z nich drzew. Rosnące w okresie klimatu atlantyckiego w dolinach rzek wielkie dęby zostały zalane, a ich poprzewracane pnie przykryte zostały przez osady fluwialne.

Pewne zmiany nastąpiły w składzie jakościowym drzew występujących w lasach położonych na Obszarze Przedsudeckim. Pojawił się wówczas cis, dąb bezszypułkowy, na większych przestrzeniach obecny był buk i prawdopodobnie wzrosła ilość grabów i zarośli leszczynowych. Zmniejszyła się natomiast ilość ciepłolubnych wiązów i bluszczy (Kulczycka-Leciejewiczowa 1993, s. 37-38).

Rozwojowi osadnictwa neolitycznego towarzyszyły nowe gatunki roślin zielnych, głównie ruderalnych (Ralska-Jasiewiczowa, s. 255). Wraz z uprawą roli oraz hodowlą, rozwinęły się gatunki synantropijne, a efektem gospodarki żarowej był wzrost roślin światłolubnych, przy zmniejszającym się udziale drzew. Młode liście wiązu i lipy były ważnym składnikiem pożywienia zwierząt hodowlanych (Wasilikowa 1983, s. 57).

Na obszarach zniszczonych w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej przez ludzi, pojawiały się gatunki zaliczane do średniego piętra lasu, w którym dominowały topole, osiki i brzozy (Ralska-Jasie-

wiczowa, s. 405). Działalność ludzi sprzyjała również dębom, korzystającym z dobrego nasłonecznienia, a obszary opuszczone przez ludność neolityczną porastały graby. Pozostałymi drzewami, wchodzącymi w skład lasów mieszanych okresu subborealnego, był buk, klon i sosna, a nowymi gatunkami były cisy i dęby bezszypułkowe (Ralska-Jasiewiczowa, s. 406, Walczak 1970, s. 169).

Spółeczności neolityczne, przed przystąpieniem do zasiedlania określonego obszaru, oprócz rozpoznania elementów środowiska naturalnego, zwracały również uwagę na zasoby surowcowe, umożliwiające realizację różnych sfer działalności. Jeżeli występowały one powszechnie, były łatwo dostępne, a ich asortyment był zróżnicowany, atrakcyjność terenu pod kolonizację wzrastała.

Na omawianym terenie nie prowadzono badań nad bazą surowcową i zasadami jej eksploatacji przez grupy będące przedmiotem opracowania, stąd konieczność omówienia tych zagadnień w bardzo ogólnym zarysie.

Z badań obozowisk i osad wynika, że w powszechnym użyciu było drewno, wykorzystywane w budownictwie, konstrukcji narzędzi i broni. Uwzględniając uwagi poczynione powyżej, odnoszące się do środowiska naturalnego, uznać należy omawiany region za szczególnie zasobny w ten surowiec. Obok zróżnicowanych gatunkowo kompleksów leśnych porastających wysoczyzny, dolina Rzuchowskiej Strugi i jej dopływy były siedliskami drzew i krzewów hydrofilnych.

Do budowy obiektów mieszkalnych wykorzystywano najprawdopodobniej drewno odporne na szybką destrukcję pod wpływem czynników atmosferycznych (słońca, opadów deszczu, śniegu) oraz przebywania w ziemi. Wykonywano czółna z miękkiego drewna, które można było łatwo drążyć. Młode części drzew i krzewów hydrofilnych, charakteryzujących się dużą elastycznością, używano zarówno w budownictwie, wykonując różnego rodzaju plecionki, jak i w konstruowaniu przyrządów stosowanych przy połowie ryb. Używano ich również do sporządzania przedmiotów służących przechowywaniu lub przeznaczonych do transportu (więcierze, kosze). Z drewna wykonywano elementy broni myśliwskiej: harpuny, oszczepy, łuki, strzały. Drewno było surowcem, którego duże ilości zużywano w gospodarstwach domowych przy przygotowywaniu posiłków oraz ogrzewaniu pomieszczeń.

Cennym surowcem porastającym obszary dolinne i bagienne była trzcina, sitowie, tatarak, trawy wykorzystywane np. jako pokrycie dachów (trzcina), przy ocieplaniu podłóg i ścian (sitowie, trawa).

Wykorzystywanie surowców kamiennych, w postaci narzutowych otoczków i konkrecji krzemienych, poświadczane jest w budownictwie, konstrukcjach grobowych oraz przy produkcji narzędzi.

Surowiec krzemieny, pozostający do dyspozycji ludów epoki kamienia, pierwotne złoża miał na wybrzeżach Bałtyku w rejonie Pomorza Szczecińskiego i, po wyerodowaniu przez lodowiec, przetransportowany został w głąb Polski. Jego niewielkich rozmiarów konkrecje, noszą ślady tych przemieszczeń w postaci obicia krawędzi, zdartej kory, zagładzenia powierzchni, ślady spękań mrozowych na powierzchni i partiach wewnętrznych. Kamienie, w formie otoczków oraz konkrecje krzemienia, obecne są w morenach oraz żwirach i piaskach dwóch ostatnich zlodowaceń, jak również w rzecznych terasach akumulacyjnych. Pozyskiwanie tego surowca nie było trudne, a najprostszy sposób polegał na zebraniu go z powierzchni lub w odłoniętych profilach w dolinach rzek. Trudności nie nastęrczała również eksploatacja w płytkich jamach.

W neolicie dużego znaczenia nabrały pokłady glin morenowych i iłów, wykorzystywanych w budownictwie i wytwarzaniu naczyń. Pozyskiwanie tego surowca nie nastęrczało dużych trudności, gdyż w wielu miejscach, wskutek erozji, pokłady glin widoczne są na powierzchni lub umiejscowione są bezpośrednio pod humusem, czego dowodem są obserwacje profilów wybierzysk glin przy cegielniach lub ścian wybierzysk żwiru, m. in. w Kotli i w Dobrzejowicach.

1.2 Historia badań

Początki gromadzenia źródeł archeologicznych omawianego obszaru sięgają początków XX wieku. Zebrane do 1945 r. informacje zostały uporządkowane i opracowane w formie katalogu przez K. Demidziuka (Demidziuk K. 2000). Na tej podstawie można określić znaleziska, które zostały zlokalizowane na obszarze Rzuchowskiej Strugi i jej dopływów. Są to toporek kamienny, który zalegał w obrębie gruntów Gostynia, następnie 2 toporki kamienne znalezione w obrębie gruntów należących do Witanowic oraz

toporek i siekierka kamienna w obrębie gruntów należących do Glinicy. Na stanowisku Żukowice 2 znaleziono kamienny toporek, a na stanowisku Żukowice 3 fragmenty naczyń neolitycznych. W obrębie gruntów Jakubowa znaleziono toporek wykonany z serpentynitu. Na stanowisku Słoćwnia 1 znaleziono łódkowaty toporek kamienny. Na stanowisku Słoćwnia 2 odkryto odłupki krzemienne, a na stanowisku Słoćwnia 4 żarna kamienne. Grób szkieletowy, wyposażony w naczynie gliniane, toporek kamienny, duży młot kamienny, mały młot kamienny, 2 kamienie szlifierskie, odkryty został w obrębie gruntów miejscowości Maniów. W obrębie tej miejscowości odkryto również siekierkę kamienną. Siekierkę krzemienią, toporek oraz młot kamienny znaleziono w okolicach Nielubi. Motykę i siekierkę kamienną znaleziono na gruntach Biechowa (Głógów-Biechów) (Demidziuk 2000, s. 80, 83, 84-85, 87, 90, 91-92, 93, 127-128, 131-132).

Okresem, w którym pozyskano wiele informacji, odnoszących się do zasiedlania omawianego terenu były lata poprzedzające budowę obiektów przemysłowych wiążących się z Hutą Miedzi „Głógów”. W trakcie prac budowy huty, wiosną 1967 r. inwestor wyraził zgodę na finansowanie ratowniczych badań archeologicznych, zlokalizowanych wyłącznie na terenie bezpośredniej lokalizacji obiektów przemysłowych. Prace badawcze prowadzone były na 14 stanowiskach.

Uwzględniając realizację badań powierzchniowych, prowadzonych metodą Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP), dorzecze Rzuchowskiej Strugi zlokalizowane jest na 6 obszarach. Jest to obszar AZP 67-18 – grunty miejscowości Głógów-Wróblin Głógowski, częściowo Głógów-Żukowice, częściowo Słoćwnia, AZP 67-19 – grunty miejscowości Głógów-Biechów, częściowo Głógów-Żukowice, AZP 68-18 – grunty miejscowości Kłoda, Witanowice, Śrem, Glinica, Zabłocie, Wierzchowice, część gruntów miejscowości Nielubia, Słoćwnia, Żukowice, AZP 68-19 – część gruntów miejscowości Biechów, Żukowice, AZP 69-18 – grunty miejscowości Bukwica i AZP 69-19 – grunty miejscowości Łagoszów Mały, Maniów i część gruntów Jakubowa.

W roku 1982 na obszarze 67-18 realizowane były badania przez zespoły pod kierownictwem A. Marcinkiana i K. Onzola, na obszarze AZP 67-19, również w roku 1982, przez zespół kierowany przez A. Kołodziejskiego, w 1984 r. na obszarze AZP 68-18

przez zespół kierowany przez K. Onzola. W 1985 r. prace wykonywały zespoły kierowane przez C. Buśkę i L. Kamińskiego, na obszarze AZP 68-19 zespół kierowany przez L. Kamińskiego, a w 1987 roku przez C. Buśkę. W 1985 roku prace wykonywały zespoły: na obszarze 69-18 pod kierunkiem W. Dudy, a na obszarze 69-19 pod kierunkiem K. Bykowskiego.

Ważnym etapem były również badania weryfikacyjno-poszukiwawcze, prowadzone w 1989 roku przez pracowników Muzeum w Głogowie, na obszarze strefy ochronnej Huty Miedzi „Głogów” (Pogorzelski 1993, s. 253, ryc. 2).

Jednak najistotniejszym etapem poznania osadnictwa neolitycznego dorzecza Rzuchowskiej Strugi były wyniki badań wykopaliskowych, prowadzonych w latach 1990-91 przez K. Czapłę, A. Dobrowolskiego, Z. Hendla, W. Pogorzelskiego i M. Świderską, które objęły powierzchnię około 32 hektarów, zlokalizowanych na obszarze pomiędzy torowiskami prowadzonymi z Głogowa do Zielonej Góry oraz Żagania. Teren ten został przeznaczony pod budowę, komunalnego wysypiska śmieci. Przebadano wówczas obszar 911,5 ara, z którego w pierwszym etapie badań, ze względu na bardzo krótki okres umożliwiający prowadzenie prac badawczych, sprzętem ciężkim zdjęto humus. Po zakończeniu tych prac i splantowaniu obszaru stanowiska, całą przestrzeń badawczą podzielono na ary, w obrębie których eksplorowano pozostałości po obiektach archeologicznych, należących do siedmiu osad wielokulturowych. Na wszystkich z nich obecne były pozostałości, świadczące o przebywaniu na nich przedstawicieli epok, chronologicznie wiążących się z neolitem.

Na stanowisku Biechów 6 pozostałość po jednym obiekcie wiązała się z kulturą ceramiki wstęgowej kłutej, a trzy z kulturą amfor kulistych (Pogorzelski, Lisak 1993a s.). Na stanowisku Żukowice 34, jeden obiekt chronologicznie wiązał się z kulturą ceramiki wstęgowej rytej, 39 obiektów należało do kultury ceramiki wstęgowej kłutej, natomiast 4 można łączyć z kulturą lendzielską, jeden obiekt pochodził z okresu ogólnie datowanego na neolit (Hendel 1993, s. 9-15). Pozostałości po 2 obiektach, datowanych na okres trwania kultury ceramiki wstęgowej kłutej, odkryte zostały na stanowisku Żukowice 35 (Pogorzelski, Lisak 1993, s. 56). Na stanowisku Żukowice 36 znaleziskami po 3 obiektach były pozostałości po ludności kultury ceramiki wstęgowej kłutej, a ślady osadnictwa, wiążącego się z kulturą amfor

kulistych, są potwierdzone fragmentami naczyń, zalegających w obiektach o późniejszej chronologii (Czapla 1993, s. 83). Zabytki pozyskane na stanowisku Żukowice 40 wiążą się z pięcioma obiektami należącymi do kultury lendzielskiej (Dobrowolski 1993, s. 105-109). Stanowisko Żukowice 48 zamieszkiwała ludność kultury ceramiki wstęgowej kłutej, po której zachowało się 11 obiektów (Świderka 1993, s. 124-126). Na osadzie Głogów-Żukowice 49 stwierdzono pozostałości po 5 obiektach, które wiążą się z kulturą ceramiki wstęgowej rytej (Pogorzelski 1993, s. 150-151).

Do prac badawczych omówionych powyżej nawiązywały badania sondażowe prowadzone w 2006 roku na obszarze przyszłej inwestycji „Budowa składowiska odpadów przemysłowych Biechów nr II”. Założono wówczas 9 wykopów sondażowych, w obrębie których nie odkryto obiektów archeologicznych. Natomiast znalezione wyroby, wykonane z krzemienia, świadczą o przebywaniu na tym obszarze ludów chronologicznie wiążących się z neolitem.

W strefie zagrożenia zniszczeniem znalazły się zachodnie fragmenty stanowisk: Biechów 7 (AZP 68-19-29), Biechów 8 (AZP 68-19-30) i Żukowice 42 (AZP 67-19-48). Na stanowiskach tych założono wykopy sondażowe, zlokalizowane na skraju planowanych prac ziemnych do kilkudziesięciu metrów od ich krawędzi. Ich zadaniem było uściślenie zasięgu poszczególnych stanowisk oraz udzielenie odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu planowane prace przy budowie składowiska mogą zniszczyć obiekty archeologiczne.

W przypadku stanowisk Biechów 7 i Żukowice 42 założono 9 wykopów sondażowych, nie wprowadzając rozgraniczenia obszarów przez nie zajmowanych. Łącznie przebadano powierzchnię 3,27 ara, nie odkrywając w jego obrębie obiektów archeologicznych. Nieliczne zabytki krzemienne wskazują na penetrowanie obszarów stanowisk przez ludność z epoki kamienia. Dodatkowo, w południowo-zachodniej części stanowiska Biechów 7, założono 4 wykopy sondażowe o łącznej powierzchni 0,82 ara. Ze znalezionych w trakcie badań zabytków tylko 3 krzemienie chronologicznie wiązały się z epoką kamienia.

Na stanowisku Biechów 8 założono 6 wykopów sondażowych o łącznej powierzchni 3,47 ara. W żadnym z nich nie odkryto warstw ani obiektów archeologicznych. Odkrytymi wyrobami, luźno zale-

gającymi na tym stanowisku, wiążącymi się z epoką kamienia, są wytwory krzemienne w ilości 28 oraz po kilka skorup, które chronologicznie wiązały się z kulturą lendzielską i kulturą amfor kulistych.

Zadaniem, założonych na stanowiskach Biechów 12 i Żukowice 43, wykopów sondażowych było uściślenie zasięgu występowania zabytków archeologicznych oraz ich chronologii. W oparciu o źródła archiwalne, przed przystąpieniem do wytyczania wykopów sondażowych stwierdzono, że stanowisko Biechów 12 zlokalizowane jest między wybierzyskim piasku a hałdą ziemi. Celem uściślenia zasięgu stanowiska od strony południowej, założono wykop zlokalizowany poza obszarem zaznaczonym w źródłach archiwalnych jako obszar stanowiska i teren ten, w dokumentacji polowej, oznaczono jako stanowisko 12A. W obrębie wykopu o powierzchni 1,23 ara nie odkryto warstw lub obiektów archeologicznych, natomiast z humusu i plantowania powierzch-

ni wykopu, pozyskano 29 wyrobów krzemienych oraz fragmenty naczyń, chronologicznie wiążące się kulturą pucharów lejkwatych i kulturą amfor kulistych.

Na stanowisku Żukowice 43 złożono 7 wykopów sondażowych o łącznej powierzchni 3,16 ara. Wśród zabytków, znalezionych w trakcie badań, odkryto 5 krzemieni datowanych na epokę kamienia.

Badania weryfikacyjno-poszukiwawcze, prowadzone w październiku 2021 roku w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi, wiązały się z realizacją poniższego zadania: „Ślady osadnictwa epoki kamienia w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi”. Badania realizowane były na powierzchni około 10 km² położonych w obrębie miejscowości Glinica, Bukwica, część Gostynia, część Jakubowa, Kłoda, Łagoszów Mały, Maniów, Nielubia, Słóćwina, Śrem, Wierzchowice, Zabłocie, Żukowice. W trakcie tych poszukiwań odkryto 47 nowych stanowisk archeologicznych (por. katalog stanowisk).

ROZDZIAŁ 2

OPIS I WYNIKI ANALIZ

Dorzecze Rzuchowskiej Strugi jest fragmentem obszaru zasiedlanego przez osadników reprezentujących kultury kręgu naddunajskiego, którzy, penetrując obszary wzdłuż Odry, przesuwali się z terenów Dolnego Śląska w kierunku północnym (Wojciechowski 1989, s. 163).

Żyzne gleby, rozciągające się na południe od Głogowa, były jedną z przyczyn powstania ważniejszych skupisk tych społeczności już we wczesnej fazie ich rozwoju, a przybycie pierwszych osadników, wiążące się z tym etapem zasiedlania okolic Głogowa, wyznacza początek neolitu w rozumieniu wycinka czasowego, jak i w kontekście rozwoju kulturowego (Kulczycka-Leciejewiczowa 1993, s. 40).

Na temat obszaru dorzecza Rzuchowskiej Strugi dysponujemy informacjami o 26 punktach osadniczych, będących pozostałościami po społecznościach kultur kręgu naddunajskiego, z których 10 chronologicznie wiąże się z przybyciem pierwszych osadników, reprezentujących kulturę ceramiki wstęgowej rytej (KCWR).

Z drugim etapem osadnictwa, reprezentowanego przez ludność kręgu naddunajskiego, wiążą się pozostałości po przedstawicielach kultury ceramiki wstęgowej kłutej (KCWK), a ich obecność potwierdzają zabytki z sześciu stanowisk.

Z trzecim etapem osadnictwa naddunajskiego wiążą pozostałości chronologicznie łączące się z cyklem lendzielsko-polgarskim grupy brzesko-kujawskiej, w inwentarzach, w części których widoczne są wpływy grupy jordanowskiej (Hendel 1993, s. 13-14; Pogorzelski 1993, s. 17-18). Z kulturą tą wiąże się osiem punktów osadniczych.

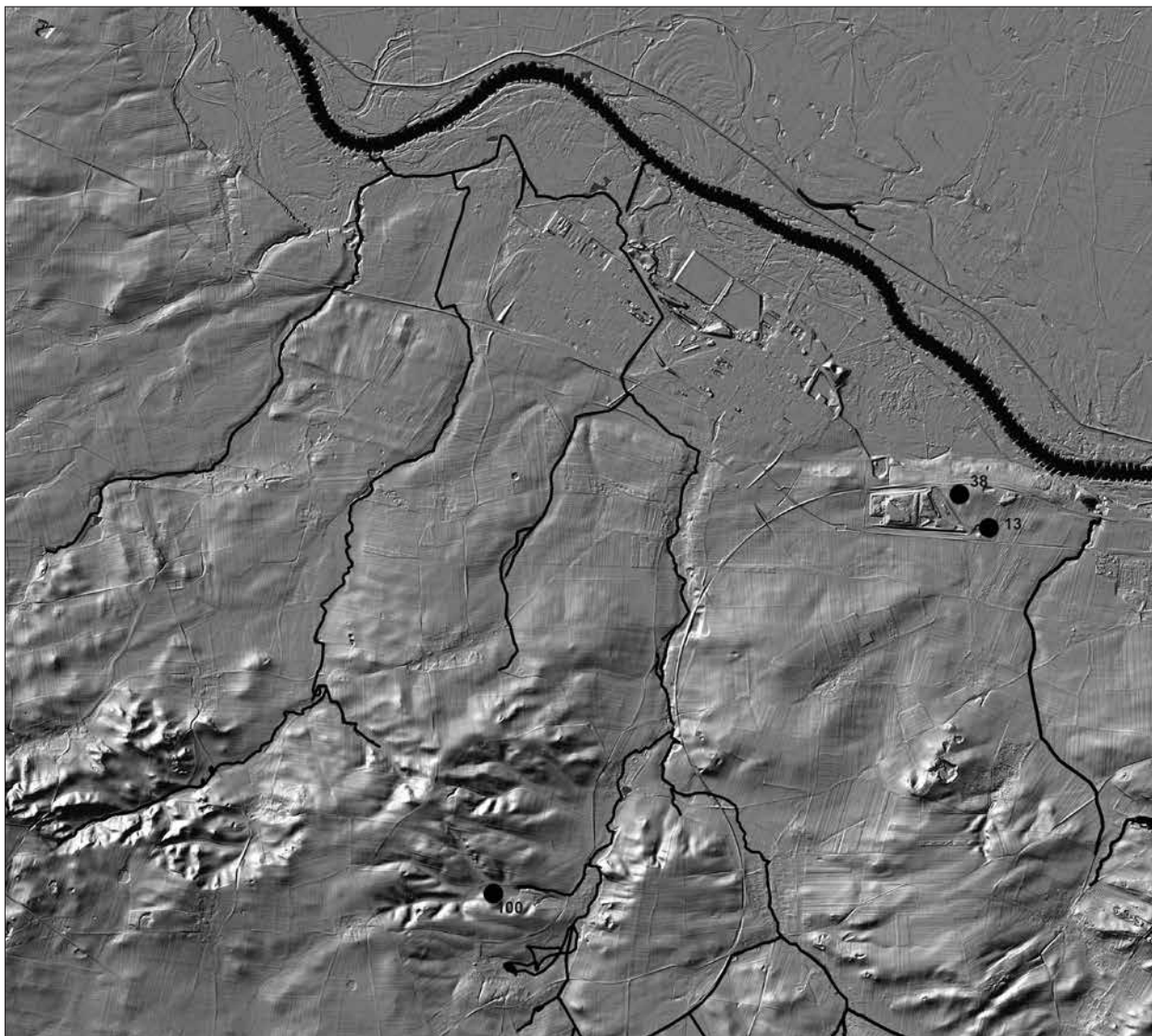
2.1 Mezolit

Na obszarze zlewni Rzuchowskiej Strugi zlokalizowane są pozostałości po 3 obozowiskach datowanych na mezolit (Ryc. 1).

Pozyskano z nich wyroby krzemienne, które znalezione zostały na stanowiskach: Głogów-Biechów st. 8/2006, Zabłocie st. 13 i Głogów-Żukowice st. 43/2006 (Ryc. 2).

Wśród zabytków pozyskanych w trakcie planowania wykopu III na stanowisku Głogów-Biechów st. 8/2006 znalazły się 2 rdzenie mikrolityczne, 1 wierznik i 3 okruchy (Ryc. 2: 1-3). W trakcie badań powierzchniowo-weryfikacyjnych, prowadzonych w 2021 roku na obszarze stanowiska Zabłocie st. 13, znaleziono rdzeń mikrolityczny oraz drapacz wachlarzowaty z uszkodzonym drapiskiem (Ryc. 2: 4, 5). Badania sondażowe na stanowisku Głogów-Żukowice st. 43 w 2006 roku przyniosły odkrycie mikrolitycznego rdzenia dwupiętowego, fragmentu wióra z rdzenia jednopiętowego oraz dwóch odłupków i łuski (Ryc. 2: 6-9) pochodzących z warstwy ornej wykopu VII.

Materiały krzemienne, zaliczone do mezolitu, wykonane zostały wyłącznie z narzutowego krzemienia bałtyckiego. Cechy technologiczne wyrobów pozwalają na zaliczenie ich do okresu młodszego mezolitu, zapewne okresu atlantyckiego. Wskazują na to niewielkie proporcje wyrobów oraz ich wiórkowy charakter, co szczególnie czytelne jest na rdzeniach. Zabytki te mają wiele analogii na dolnośląskich stanowiskach mezolitycznych związanych z młodszą fazą tego okresu (Bagniewski 1976; masojć 2016, 2021; Pogorzelski 1995).

Ryc. 1. Lokalizacja stanowisk z mezolitu Opr. J. Szajt, A. Dobrowolski

Fig. 1. Location of sites from the mesolithic period. Compiled by J. Szajt, A. Dobrowolski

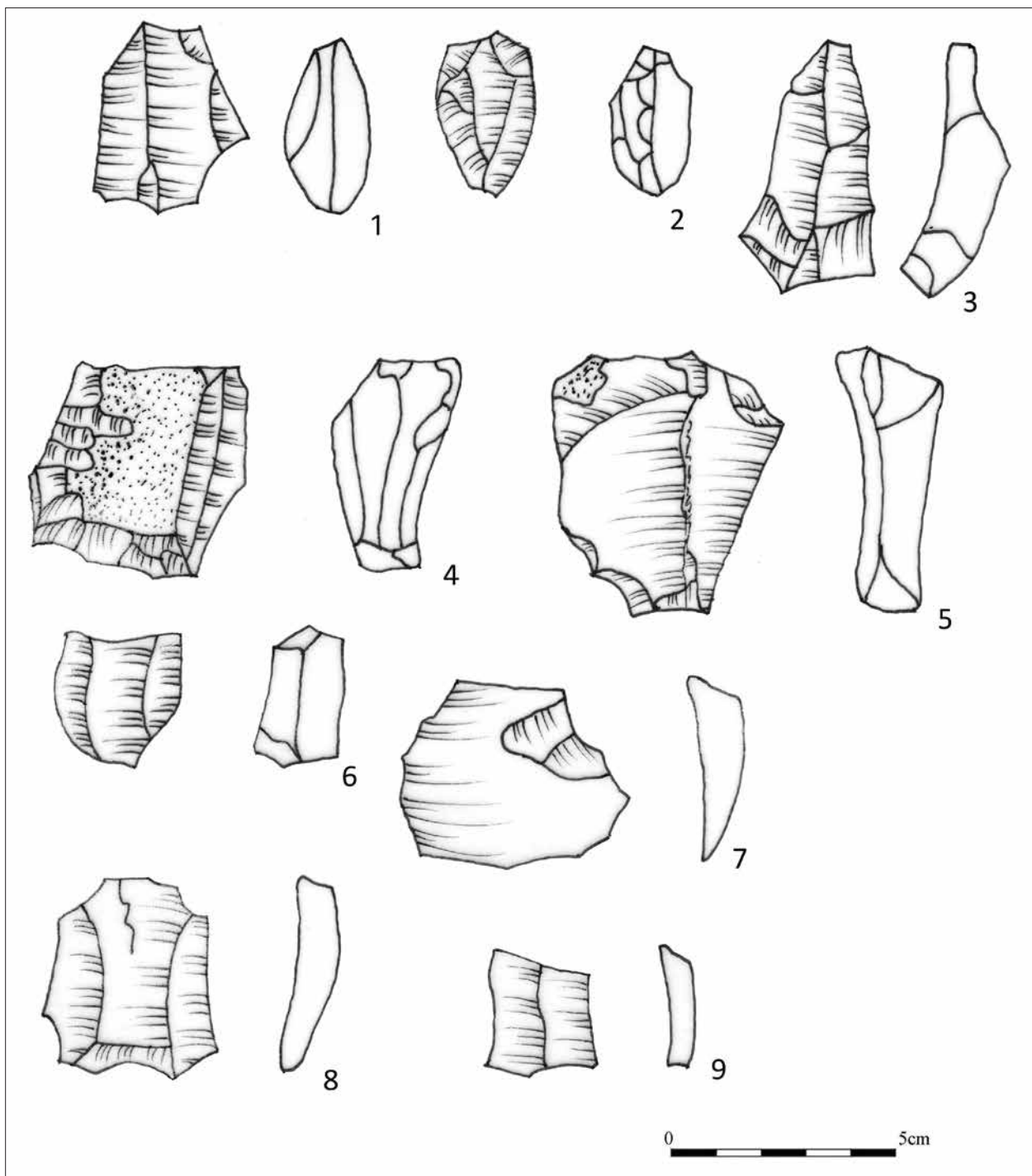
2.2 Kultura ceramiki wstępowej rytej

2.2.1 Głogów-Żukowice st. 49

Zasiedlanie dorzecza Rzuchowskiej Strugi przez ludność kultury ceramiki wstępowej rytej (Ryc. 3) poświadczają pozostałości po osadzie badanej wykopaliskowo na stanowisku Głogów-Żukowice 49 (Pogorzelski 1993). W trakcie badań wykopaliskowych prowadzonych na stanowisku Głogów-Biechów 7 znaleziono jeden fragment naczynia, a na stanowisku Głogów-Biechów 8 znaleziono trzy fragmenty naczyń, chronologicznie wiążących się z kulturą ce-

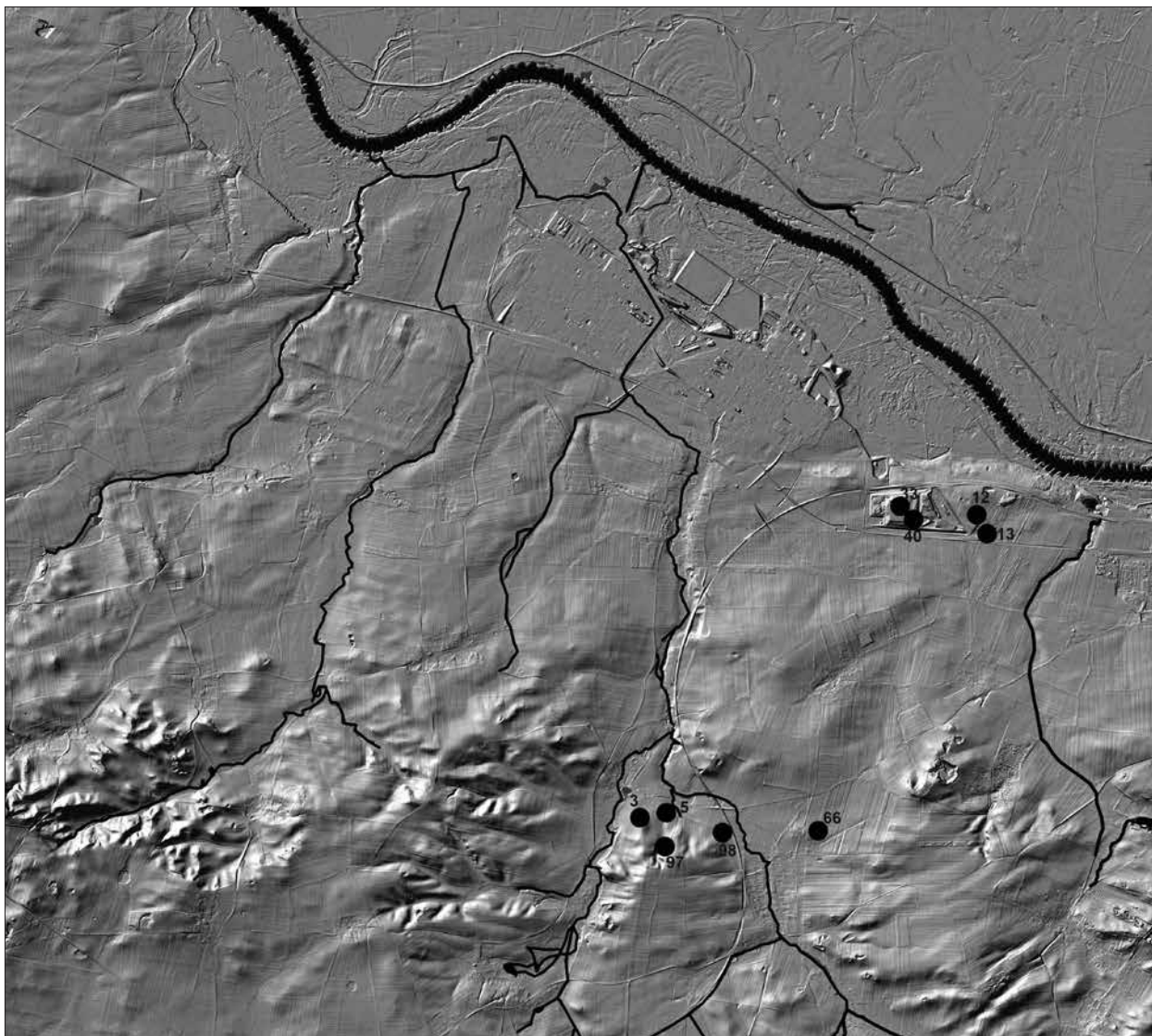
ramiki wstępowej rytej (Hendel 2019). Zbiór informacji o stanowiskach datowanych na okres trwania kultury ceramiki wstępowej rytej powiększony został w trakcie badań weryfikacyjno-powierzchniowych prowadzonych w 2021 roku. W trakcie ich trwania odkryto pięć stanowisk, wśród których jest ślad osadnictwa ze stanowiska Glinica 1 (dwa fragmenty naczyń), osada ze stanowiska Glinica 6 (cztery krzemienie), Nielubia 10 (jeden fragment naczynia, dwa drapacze, jeden rdzeń, sześć krzemieni będących półsurowcem), Zabłocie 6 (cztery odłupki), Zabłocie 7 (cztery fragmenty naczyń, dwa odłupki).

Osada Głogów-Żukowice st. 49 położona była na skraju południowej części wyniesienia, przyle-

Ryc. 2. Wytwory krzemienne z mezolitu, Biechów st. 8/2006 (1-3), Zabłocie st. 13 (4, 5), Głogów-Żukowice st. 43/2006 (6-9)

Fig. 2. Flint artefacts from the mesolithic period, Biechów site 8/2006 (1-3), Zabłocie site 13 (4, 5), Głogów-Żukowice site 43/2006 (6-9)

Ryc. 3. Lokalizacja stanowisk kultury ceramiki wstęgowej rytej w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi. Opr. J. Szajt, A. Dobrowolski
Fig. 3. Location of sites of the Linear Band Pottery culture in the Rzuchowska Struga basin. Compiled by J. Szajt, A. Dobrowolski

gającego do ciek w wodnego. Po stronie zachodniej osady zlokalizowane było płytkie zastoisko wodne o powierzchni około 0,6 ha. Od strony północnej wyniesienie charakteryzuje się dużym spadkiem wysokości w stronę terasy zalewowej Odry.

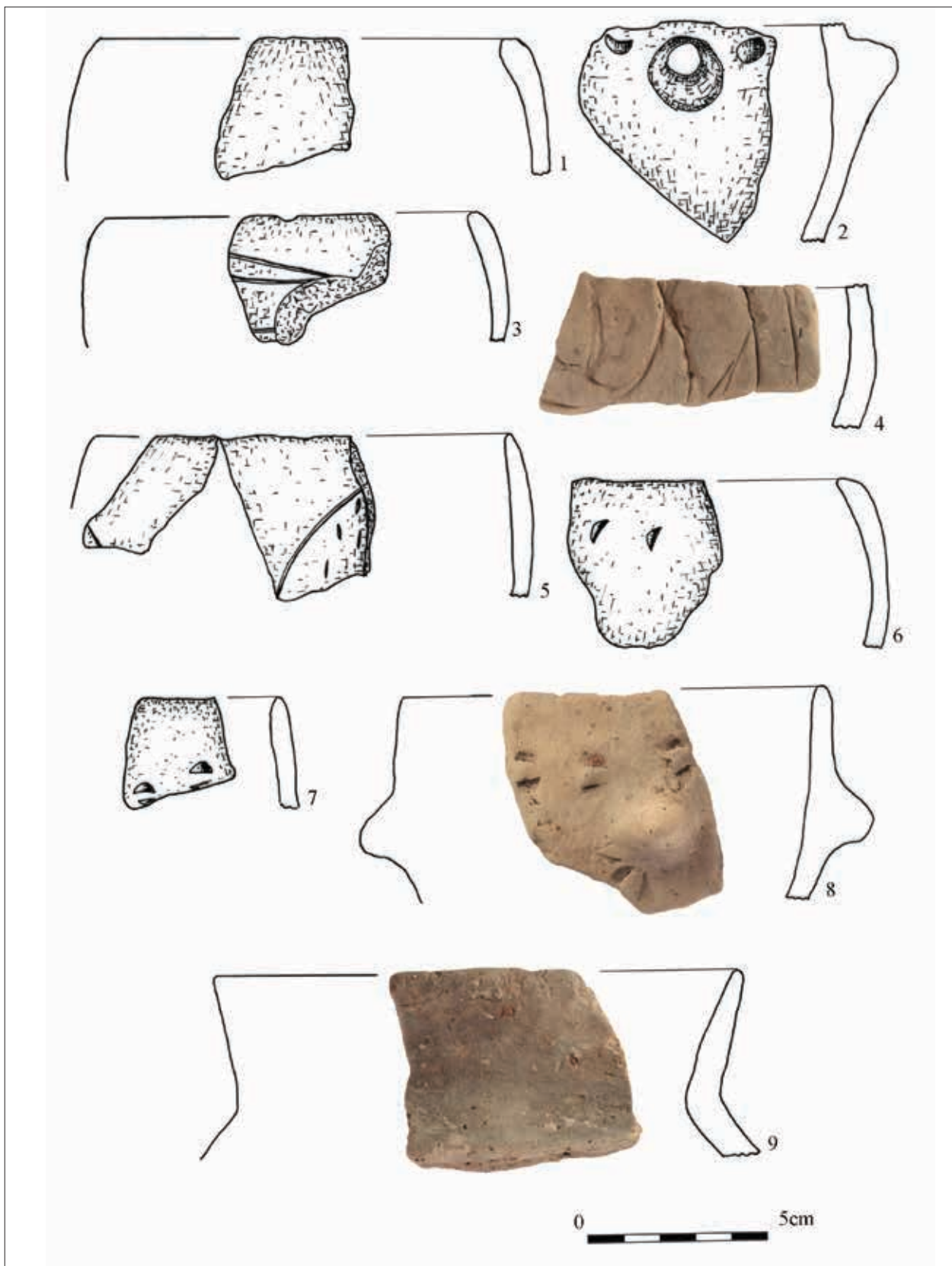
W trakcie badań wykopaliskowych przeprowadzonych w 1991 r., przebadano obszar o powierzchni 100 arów i odsłonięto sześć obiektów należących do KCWR (pięć na stanowisku Żukowice 49 oraz jeden na leżącym w pobliżu stanowisku Żukowice 34).

Obecność pozostałości po tej osadzie na dwóch stanowiskach wiąże się ze sztucznie wyznaczoną granicą między stanowiskiem Głógów-Żukowice 34 i Głógów-Żukowice 49.

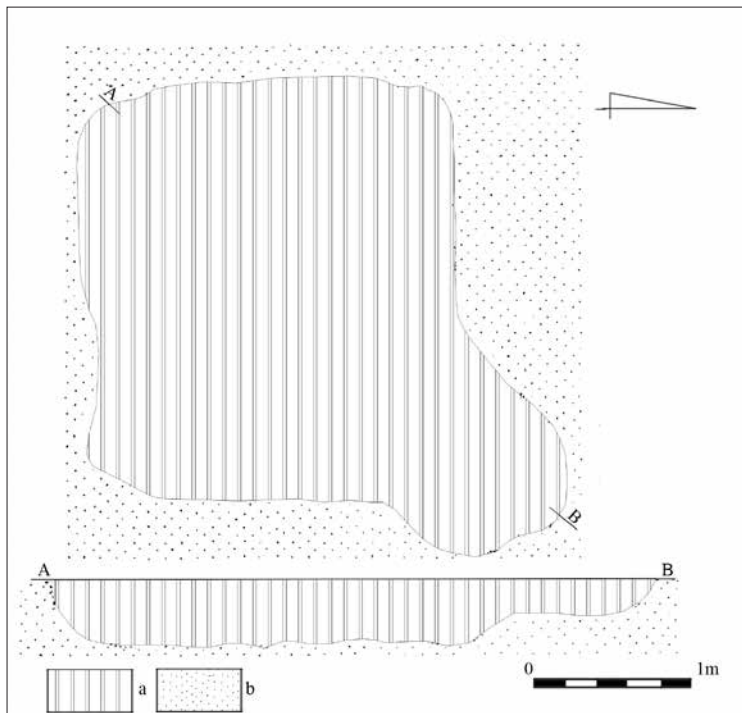
2.2.2 Obiekty

Obiekt nr 1 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 2 x 1,6 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,4 m, a wypełnisko stanowiła jednorodna próchnica barwy szaro-brunatnej. Zawartość kulturową stanowiły 302 części naczyń, trzy grudki polepy, dwa fragmenty kamiennej motyki, trzy wytwory krzemienne (Ryc. 4).

Obiekt nr 29 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do prostokąta o wymiarach 2,6 x 2,4 m. Narożnik północno-wschodni obiektu zdeformowany został przez, łączący się z prostokątem

Ryc. 4. Głógów-Żukowice st. 49. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej rytej z obiektu 1
Fig. 4. Głógów-Żukowice site 49. Stroke Ornamented Pottery culture. Fragments of vessels of the Linear Band Pottery culture originating from feature 1

Ryc. 5. Głogów-Żukowice st. 49. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Rzut poziomy i przekrój ob. 29, a – próchnica barwy szaro-brunatnej

Fig. 5. Głogów-Żukowice site 49. Stroke Ornamented Pottery culture. Horizontal view and cross-section of feature 29, a – grey-brown humus

kątem, fragment owalu o długości 1 m i szerokości 1,2 m. Ściany, w części kształtem nawiązujące do prostokąta, opadały nieckowato do dna do głębokości 0,5 m, a w przylegającej części owalu do 0,3 m. Wypełnisko stanowiła jednorodna próchnica barwy szaro-brunatnej (Ryc. 5). Zawartość kulturową stanowiły 32 fragmenty naczyń, dwie grudki polepy, dwa wytwory krzemienne (Ryc. 6).

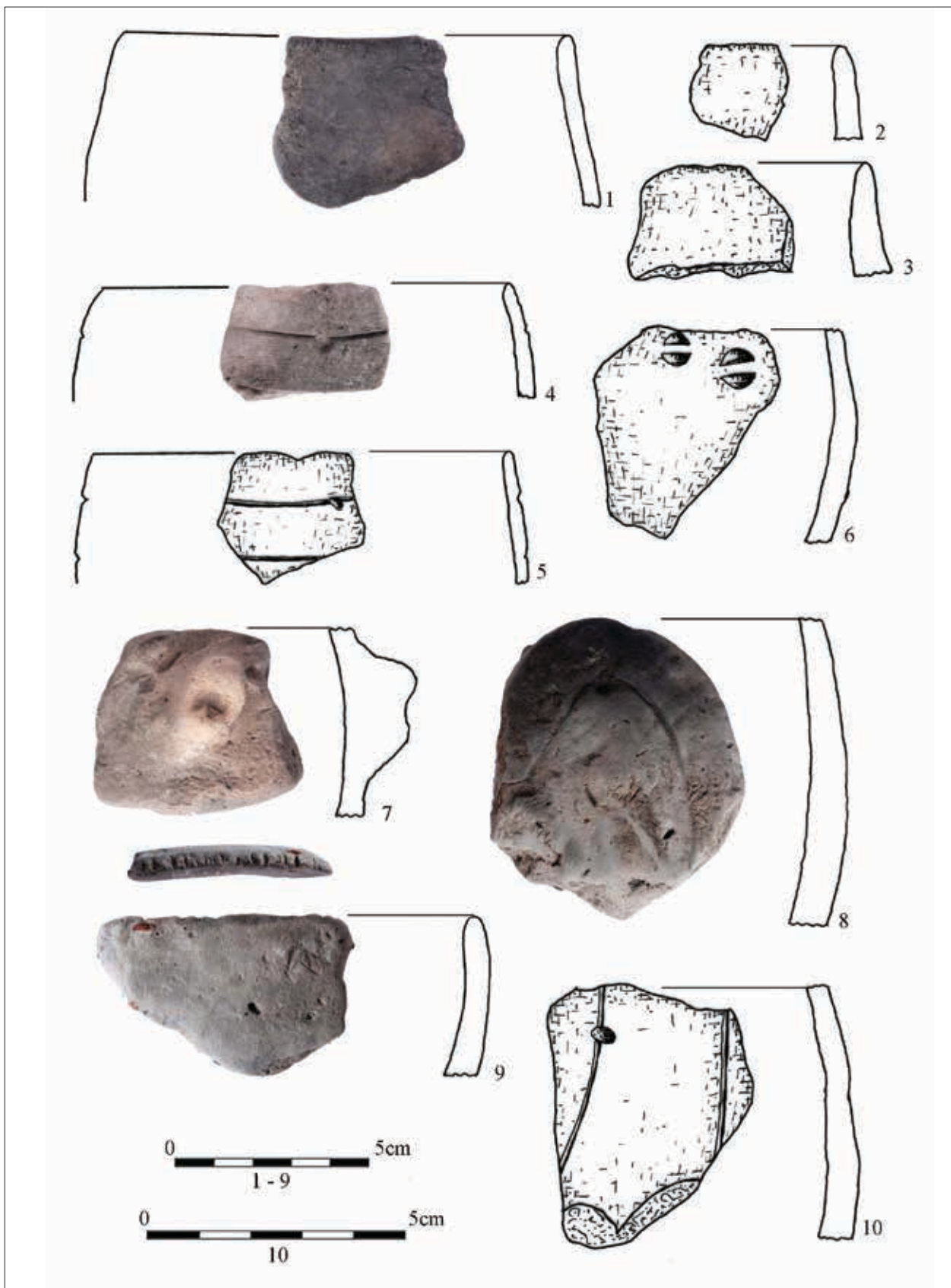
Obiekt nr 30 – zarys pozostałości po tym obiekcie nawiązywał kształtem do lekko zdeformowanego owalu o wymiarach 7,4 x 4 m. Ściany opadały nieckowato do lekko falistego dna do głębokości 0,42 m. Po wyeksplorowaniu obiektu w części południowo-zachodniej na tle calca rysowały się pozostałości po dwóch słupach: 30a o średnicy 0,5 m i zagłębionego w calcu do głębokości 0,2 m oraz 30b o średnicy 0,44 m i głębokości 0,3 m. Przy ścianie, w części południowej obiektu, zlokalizowana była pozostałość po kolejnym słupie (30c) o średnicy 0,4 m i głębokości 0,24 m. W bliskim sąsiedztwie pozostałości po słupie 30c, uchwycono zarys pozostałości po ognisku w kształcie owalu o wymiarach 0,8 x 0,76 m. Pozostałościami po ognisku były drobne fragmenty węgla drzewnych oraz silnie zwarta próchnica o miąższości do 0,2 m. Wypełnisko obiektu stanowiła ciemnoszara próchnica, wśród której wyraźnie wydzielał się

płat czarnej próchnicy w kształcie owalu o wymiarach 1,64 x 1,5 m w części środkowej (Ryc. 7). Zawartość kulturową stanowiło 510 fragmentów naczyń, dwa fragmenty przęślika, 23 grudki polepy, pięć kości, jeden rozcieracz, 22 wytwory krzemienne (Ryc. 8, 9, 10).

Obiekt nr 57 – zarys tego obiektu kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 3,6 x 3 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,4 m, a wypełnisko stanowiła jednorodna próchnica barwy szaro-brunatnej. Zawartość kulturową stanowiło 181 ułamków naczyń, dwie grudki polepy, dwie kości, siedem wytworów krzemiennych, dwa fragmenty siekierki, 1 kamień szlifierski (Ryc. 11, 12).

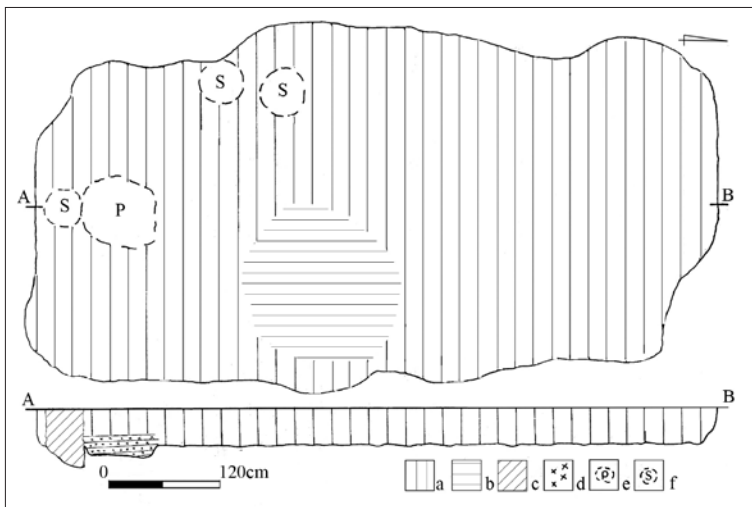
Obiekt nr 70 – zarys tego obiektu kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 3,2 x 3 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,71 m, a wypełnisko stanowiła jednorodna próchnica barwy szaro-brunatnej. Zawartość kulturową stanowiło 17 części naczyń.

Obiekt 117 – zarys tego obiektu kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 4,2 x 2,6 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,3 m, a wypełnisko stanowiła jednorodna próchnica barwy szaro-brunatnej (Ryc. 13). Zawartość kulturową stanowiło 77 części naczyń i trzy wytwory krzemienne (Ryc. 14).

Ryc. 6. Głogów-Żukowice st.49. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej rytej z obiektu 29

Fig. 6. Głogów-Żukowice site 49. Fragments of vessels of the Linear Band Pottery culture originating from feature 29

Ryc. 7. Głogów-Żukowice st. 49. Kultura ceramiki wstęgowej rytej. Rzut poziomy i przekrój ob. 30. a – szara próchnica; b – czarna, zwarta próchnica; c – ciemnoszara próchnica; d – spalenizna; e – palenisko; f – słup

Fig. 7. Głogów-Żukowice site 49. Linear Band Pottery culture. Horizontal view and cross-section of feature 30 a – grey humus; b – black compact humus; c – dark grey humus; d – burnt material; e – hearth; f – pillar

Analiza formalno-funkcjonalna obiektów nieruchomych, odkrytych w obrębie tego stanowiska, ujawniła kilka interesujących informacji, na podstawie których wyróżniono:

Obiekt kształtem nawiązujący do owalu, którego największa średnica nie przekracza 7,4 m, powierzchnia wynosi około 30 m², a nieckowato wydrążone w calcu ściany zagłębione były do 0,42 m (obiekt nr 30). Wielkość, obecność ogniska, grudek polepy oraz pozostałości po słupach wskazują, że w momencie funkcjonowania był on budynkiem mieszkalnym.

Obiekt kształtem nawiązujący do owalu, którego największa średnica nie przekracza 4,2 m, powierzchnia wynosi około 11 m², a nieckowato wydrążone w calcu ściany opadały do dna do głębokości 0,3 m (obiekt nr 117). Kształt, wielkość oraz wypełnisko wskazują, że obiekt, będący konstrukcją szalasową pokrytą trzciną, sitowiem lub korą, w momencie funkcjonowania pełnił rolę obiektu gospodarczego.

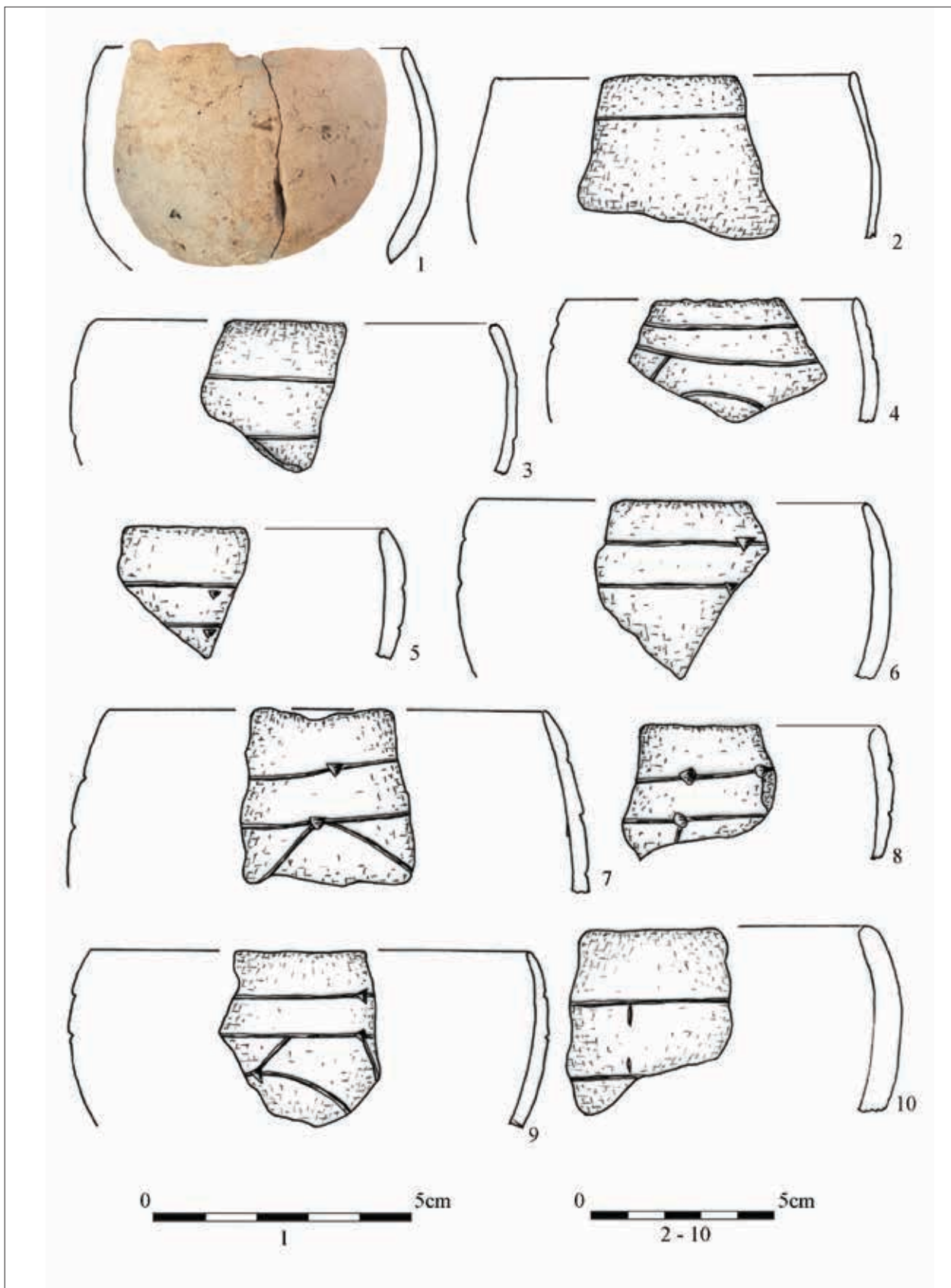
Obiekt składający się z dwóch części, z których pierwsza kształtem nawiązywała do prostokąta o wymiarach 2,6 x 2,4 m, o powierzchni około 6 m² i ścianach wydrążonych nieckowato do głębokości 0,5 m. Ściany drugiego fragment obiektu o kształcie owalu i powierzchni około 1 m² opadały nieckowato do dna do głębokości 0,3 m. Wejście do obiektu o konstrukcji szalasowej, pokrytej trzciną lub sitowiem, usytuowane było od strony północno-wschodniej. Kształt oraz wielkość wskazują, że obiekt w momencie funkcjonowania pełnił rolę obiektu gospodarczego.

Obiekty kształtem nawiązujące do owalu o powierzchni około 3,4 m², których największe średnice wynoszą 2 m (obiekt nr 1); 2,6 m (obiekt nr 29); 3,6 m (obiekt nr 57) i 3,2 m (obiekt nr 70). Trzy z nich zagłębione były w podłoże od 0,4 do 0,5 m, a głębokość czwartego (obiekt nr 70) wynosi 0,71 m. Uwzględniając kształty oraz wielkości uznano, że w momencie funkcjonowania pełniły one rolę obiektów gospodarczych o bliżej nieokreślonych funkcjach.

2.2.3 Materiał ruchomy

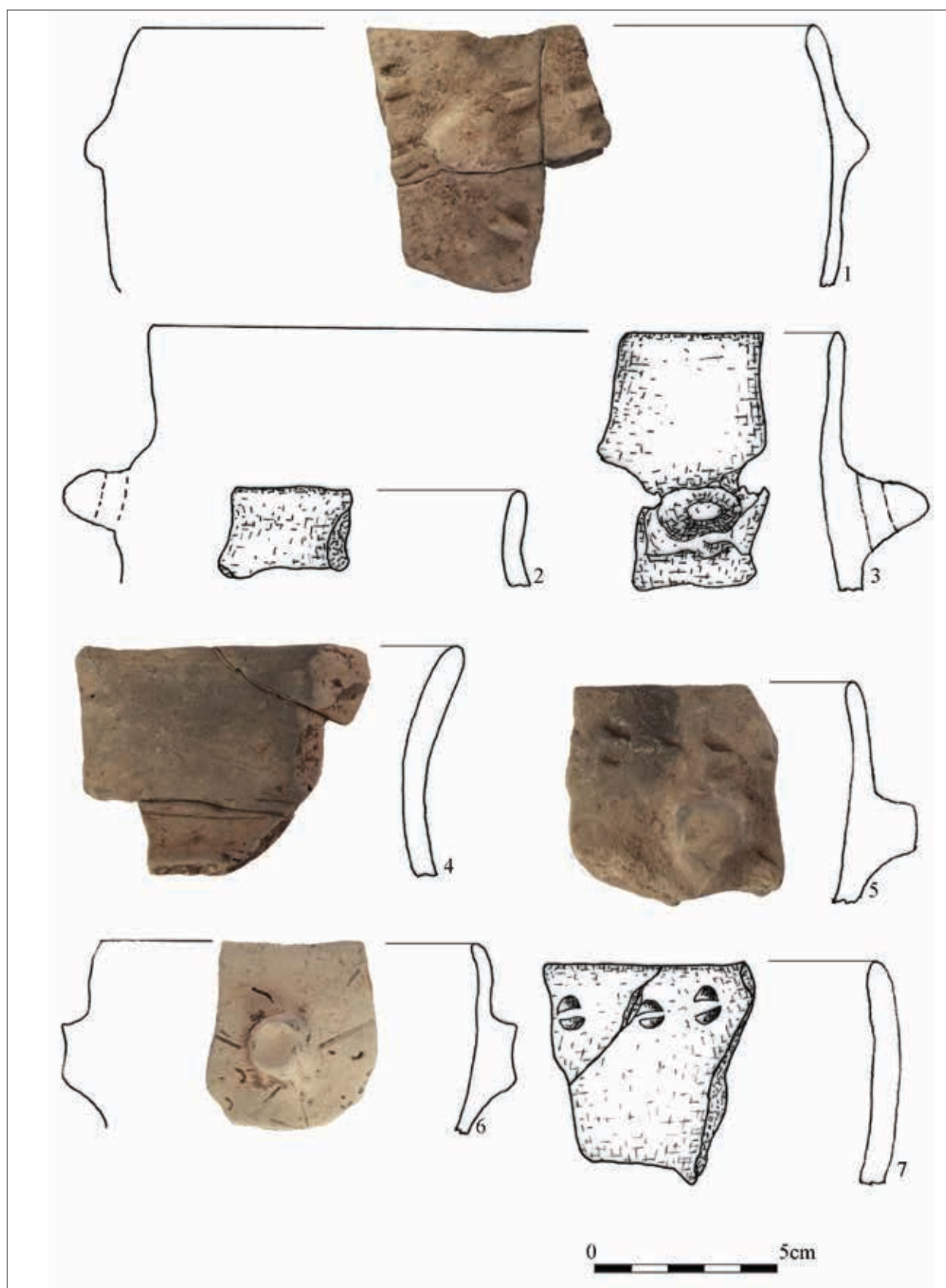
2.2.3.1 Ceramika naczyniowa

Ceramika naczyniowa pozyskana z tych obiektów jest dość znacznie rozdrobniona, co ograniczyło możliwości obserwacji odnoszących się do cech morfologicznych naczyń wytwarzanych w osadzie. Obserwacje, którym podlegała tylko część cech morfologicznych, umożliwiły wyróżnienie trzech form naczyń – w kształcie odcinka kuli, amfory i naczynia misowatego (Ryc. 6:10) Wśród naczyń w kształcie odcinka kuli dominują egzemplarze charakteryzujące się starannym wykonaniem i małą grubością ścianek, ale są również wśród nich okazy grubościennie. Zbiór 75 fragmentów czarek umożliwił określenie średnicy ich wylewów. Średnica pojedynczych egzemplarzy wynosi 5,5 cm (1,3%); 19 cm (1,3%); 21 cm (1,3%) i 24 cm (1,3%). Zbiory po cztery egzemplarze charakteryzują się średnicami: 8 cm (5,3%); 9 cm (5,3%); 14 cm (5,3%) i 18 cm (95,3%). Wlewy 13 czarek (1,7%) charakteryzują się średnicą

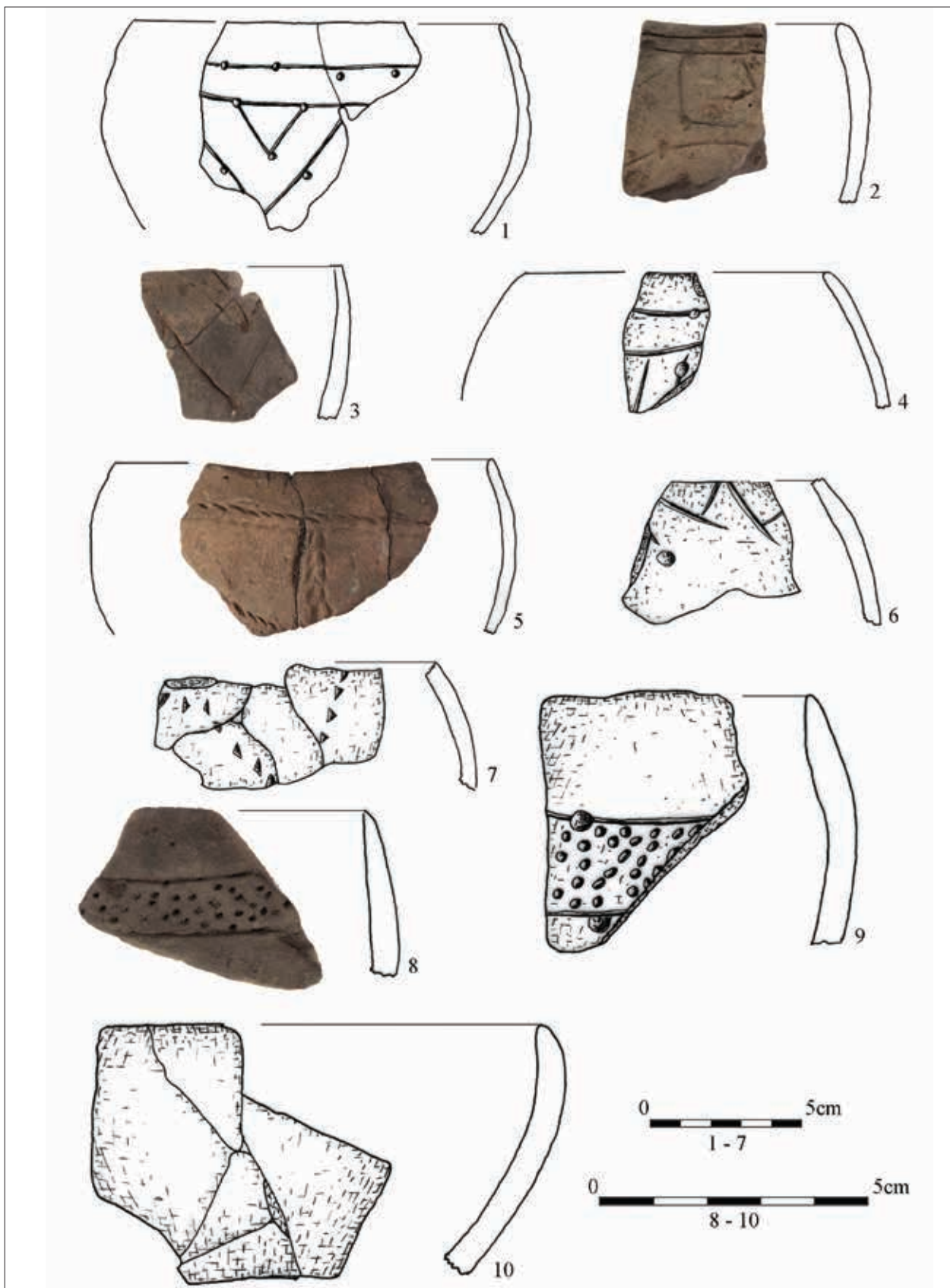
Ryc. 8. Głogów-Żukowice st. 49. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej rytej z obiektu 30

Fig. 8. Głogów-Żukowice site 49. Fragments of vessels of the Linear Band Pottery culture originating from feature 30

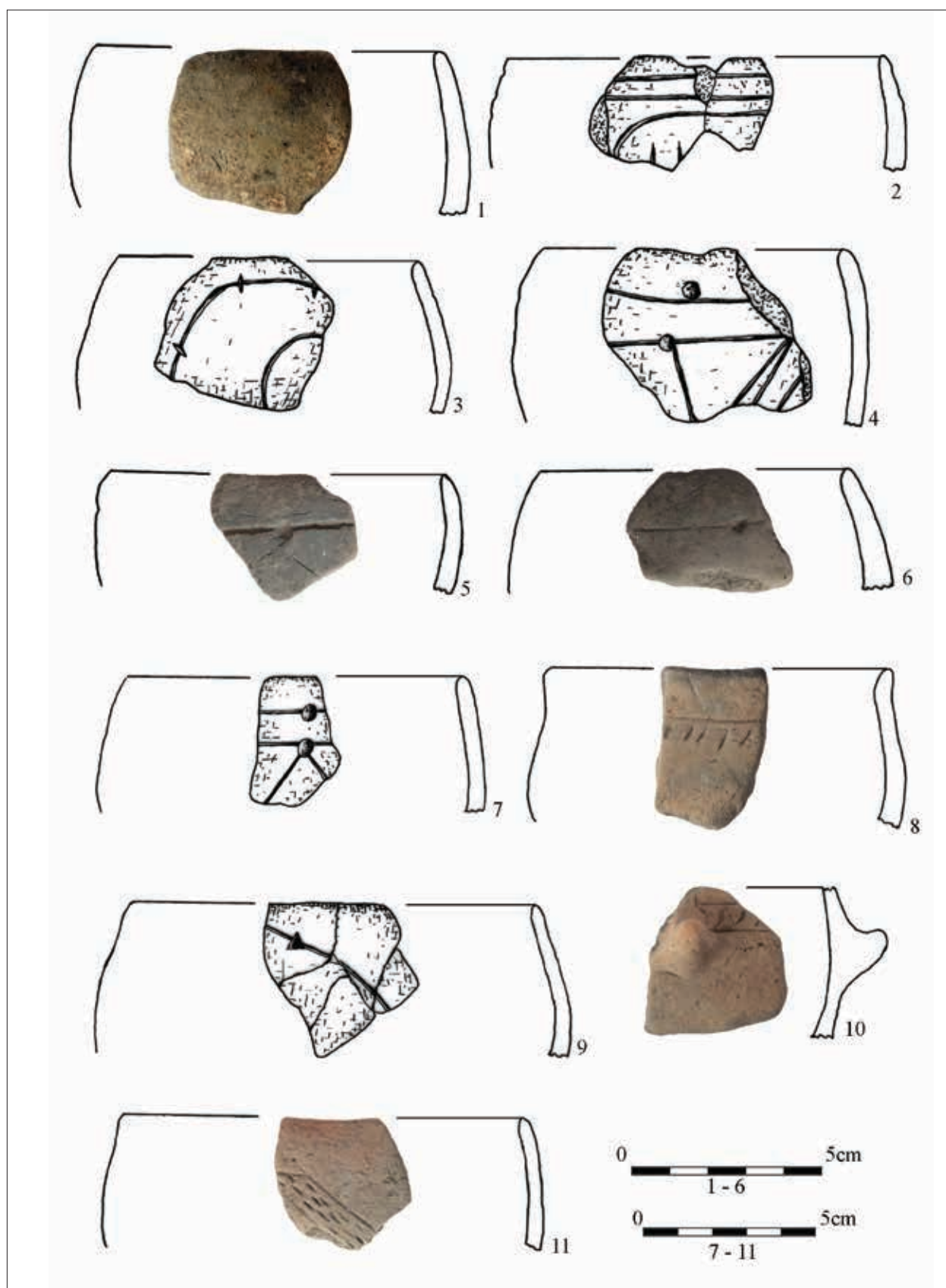
Ryc. 9. Głogów-Żukowice st. 49. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej rytej z obiektu 30

Fig. 9. Głogów-Żukowice site 49. Fragments of vessels of the Linear Band Pottery culture originating from feature 30

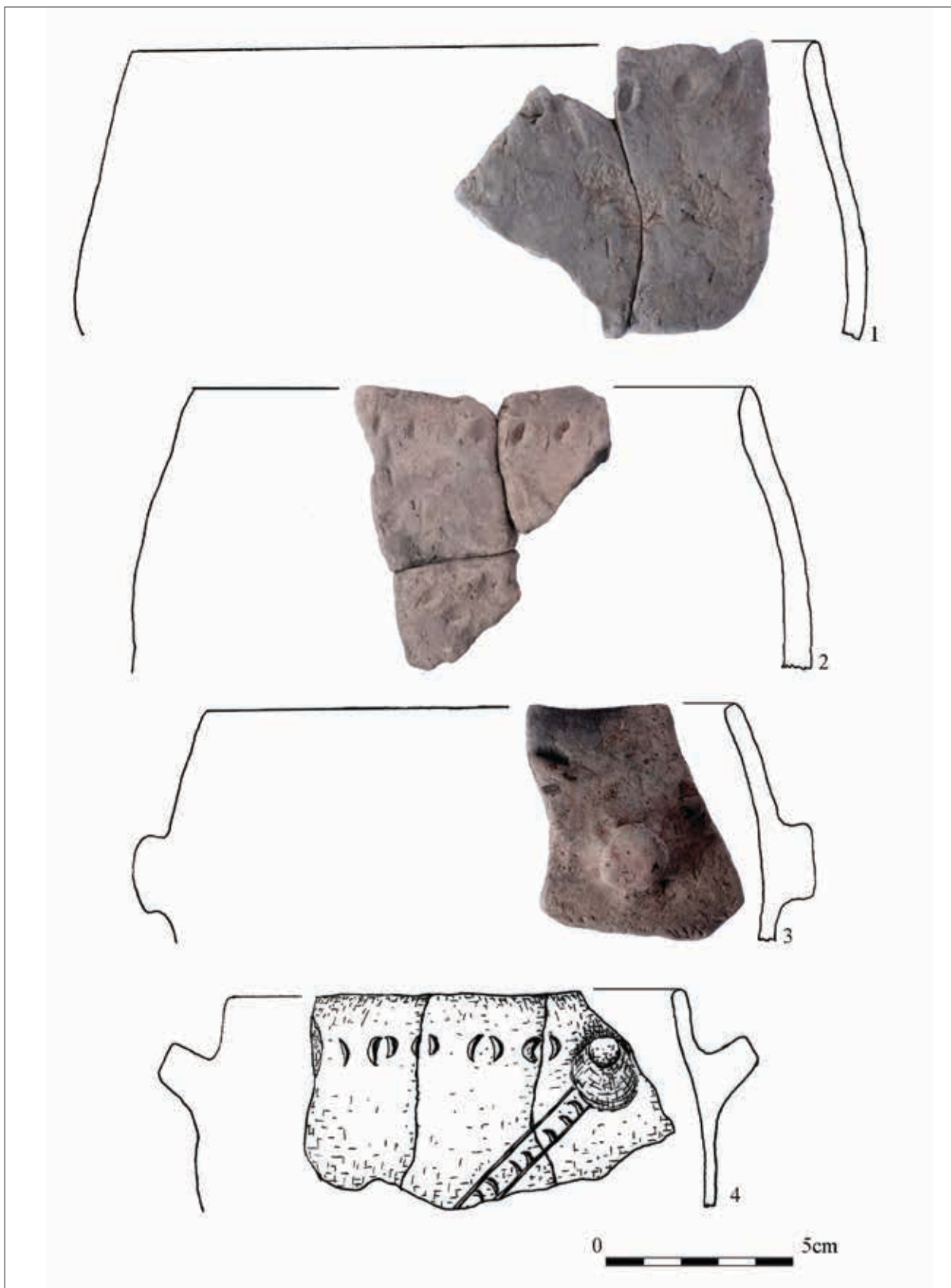
Ryc. 10. Głogów-Żukowice st. 49. Fragmety naczyń kultury ceramiki wstęgowej rytej z obiektu 30

Fig. 10. Głogów-Żukowice site 49. Fragments of vessels of the Linear Band Pottery culture originating from feature 30

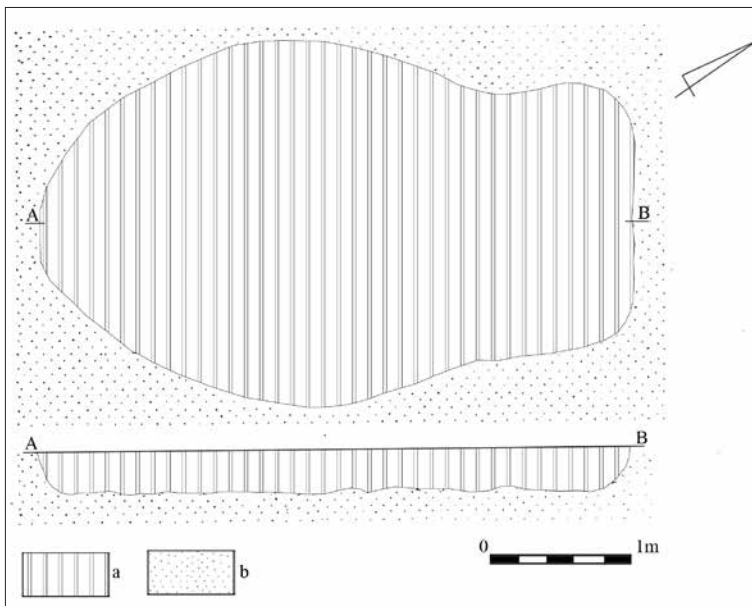
Ryc. 11. Głógów-Żukowice st. 49. Fragmnty naczyń kultury ceramiki wstęgowej rytej z obiektu 57

Fig. 11. Głógów-Żukowice site 49. Fragments of vessels of the Linear Band Pottery culture originating from feature 57

Ryc. 12. Głogów-Żukowice st. 49. Fragmnty naczyń kultury ceramiki wstęgowej rytej z obiektu 57

Fig. 12. Głogów-Żukowice site 49. Fragments of vessels of the Linear Band Pottery culture originating from feature 57

Ryc. 13. Głogów-Żukowice st. 49. Kultura ceramiki wstęgowej rytej. Rzut poziomy i przekrój ob. 117, a- próchnica barwy szaro-brunatnej
Fig. 13. Głogów-Żukowice site 49. Linear Band Pottery culture. Horizontal view and cross-section of feature 117, a – grey-brown humus

wylewu 10 cm; 8 czarek (10,7%) średnicą 11 cm; 14 czarek (18,7%) średnicą 12 cm; 7 czarek (9,3%) średnicą 13 cm; 2 czarek (2,8%) średnicą 15 cm; 6 czarek (8%) średnicą 16 cm; 3 czarek (4%) 17 cm, a średnica wylewów dwóch czarek (2,5%) wynosi 22 cm.

Rzadziej reprezentowane są amforki o nieokreślonym w tym zespole kształcie brzuśca, ale z reguły o lekko lejowato rozchylonej szyjce (Ryc. 4:9; 9:2-4). W przypadku czterech fragmentów wylewów możliwe było określenie ich średnic i wynoszą one: 12, 15, 18 i 23 cm. Pojedyncze fragmenty wylewów są częściami naczyń misowatych (Ryc. 10:10).

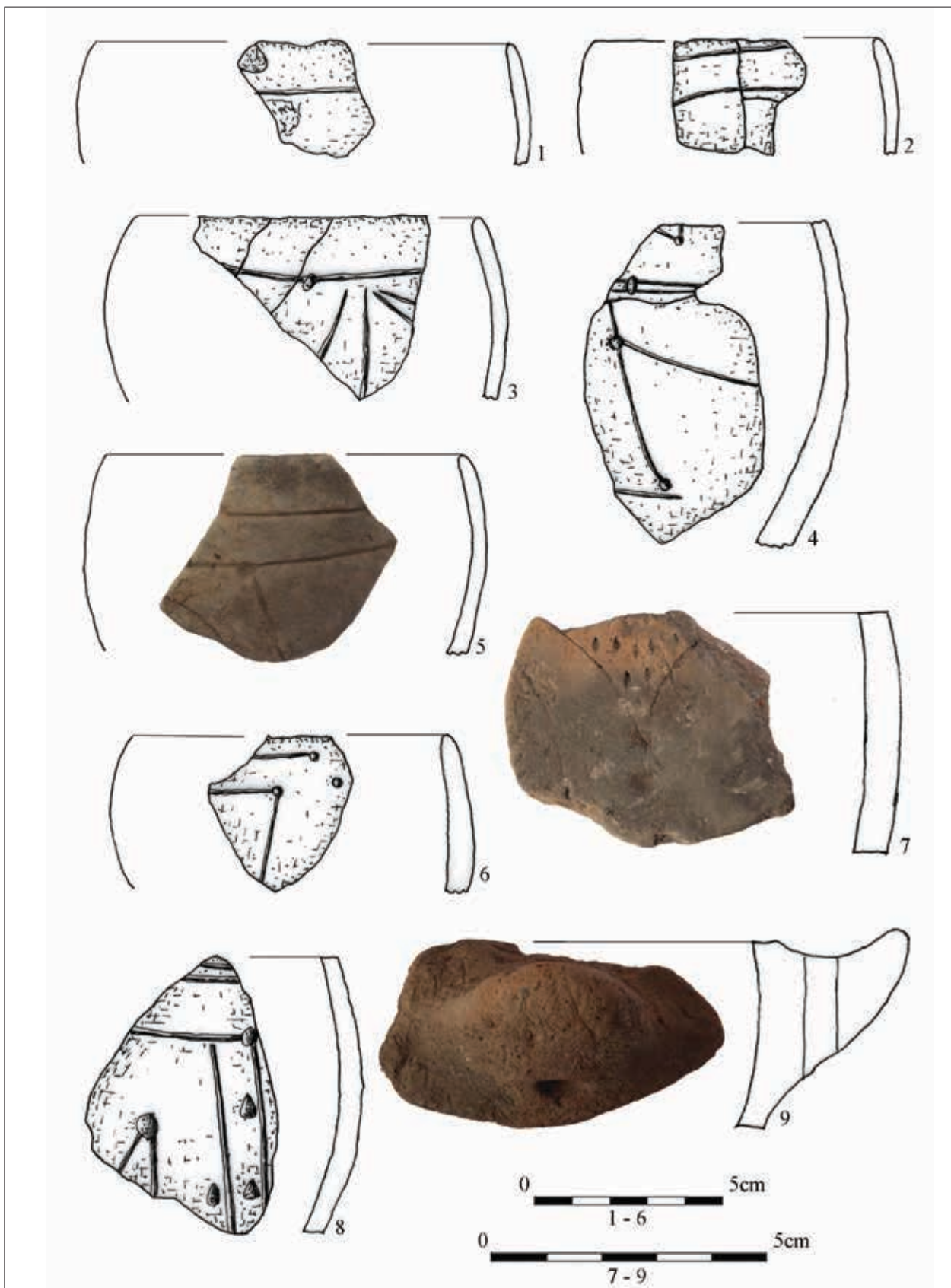
Wśród 988 fragmentów naczyń faktura powierzchni 88,7% jest wygładzona, 8,3% lekko szorstka, 2,6% szorstka, a w 0,4% starannie wygładzona i błyszcząca. Powierzchnia faktur wewnętrznych nie różni się od faktur zewnętrznych lub jest nieznacznie zróżnicowana. W przypadku 89,1% jest ona wygładzona, w 8,3% lekko szorstka i 2,6% szorstka.

Dominującą barwą na 983 powierzchniach fragmentów naczyń jest kolor szary, który na części fragmentów przybiera barwę jasnoszarą lub ciemnoszarą i stanowi on 73,2% całości zbioru. Na jednolitych odcieniach szarości 7,1% części naczyń obecne są szare plamy. Na szarych powierzchniach 0,5% części naczyń obecne są plamy szaro-brunatne, a na tej samej ilości naczyń na powierzchniach jasnoceglastych plamy szare. Na jasnoceglastych powierzchniach 0,6% fragmentów naczyń obecne są plamy kremowe i taką samą ilość procentową

osiągają fragmenty naczyń, na których brunatnej barwie obecne są plamy koloru szarego. W zbiorze fragmentów naczyń czarną, matową barwą charakteryzuje się 3,7% fragmentów, a powierzchnią matową błyszczącą 0,8%. Na powierzchniach 1,2% części naczyń obecny jest kolor brunatny, na powierzchniach 5,3% kolor w odcieniach brunatno-szarych, a na powierzchniach 0,5% kolor szaro-ceglasty. Zbiór 3,8% stanowią fragmenty naczyń w odcieniach ceglastych, barwą pomarańczową charakteryzuje się 0,2% fragmentów naczyń, a barwą w odcieniach kremowych 1,8%.

Dominujące w zbiorze egzemplarze to fragmenty naczyń o barwie zewnętrznej, wewnętrznej i przełamu w odcieniach szarych, wypalone zostały na ognisku w atmosferze redukcyjnej. Obecność na szarym tle jaśniejszych lub ciemniejszych plam poddyktowana została przez nieszczelność przykrycia naczyń na ognisku, a odsłonięte po wypaleniu naczynia, stygnąc w atmosferze utleniającej, uzyskiwały na powierzchniach ścianek i den barwy w odcieniach głównie brunatnych i kremowych.

W zbiorze fragmentów naczyń obecny jest nieliczny zbiór ceramiki o barwie czarnej, będący częścią starannie wykonanych naczyń małych rozmiarów o cienkich ściankach. Charakteryzują się one mocniejszym wypałem od pozostałych naczyń, który uzyskano prawdopodobnie przez dłuższe od innych form trzymanie ich w redukcyjnej atmosferze i celowe odymianie pod szczelnym przykryciem.

Ryc. 14 . Głogów-Żukowice st. 49. Fragmety naczyń kultury ceramiki wstęgowej rytej z obiektu 117

Fig. 14. Głogów-Żukowice site 49. Fragments of vessels of the Linear Band Pottery culture originating from feature 117

W wyniku suchej destylacji, z żywicznego drewna wydobywała się smoła, która osiadając na ściankach, zalepiała nierówności i dobrze je impregnowała (Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, s. 126). Opisanymi cechami charakteryzują się fragmenty dwóch czarek o starannie wygładzonych powierzchniach, barwy czarnej, z których zewnętrzna jest błyszcząca i sprawia wrażenie, że została pokryta cienką powłoką, wyraźnie odróżniającą się od wewnętrznej ścianki naczynia (Ryc. 10: 1).

Nawiązując do przyjętego w literaturze podziału materiału ceramicznego, wiążącego się z okresem trwania KCWR, również wśród części naczyń znalezionych na osadzie w Żukowicach wyróżniono dwie grupy: ceramikę cienkościenną, delikatnej roboty określanej jako stołową i ceramikę grubościenną tzw. kuchenną (Bednarek, Wojciechowski 2008, s. 79). Podział ten odzwierciedlał zróżnicowanie wykorzystywania ceramiki w przetwórstwie i przechowywaniu żywności (Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, s. 132, Grygiel 2004, s. 143).

Fragmenty naczyń znalezionych w obiektach kultury ceramiki wstęgowej rytej na osadzie w Żukowicach są częściami obejmującymi wylewy z częścią brzuśców, brzuśce oraz dna. Łączna ilość tych fragmentów wynosi 968 egzemplarzy. Wśród 110 fragmentów wylewów z częścią brzuśców grubość 22 egzemplarzy nie przekracza 3 mm, grubość 80 fragmentów zamyka się w przedziale między 4 a 6 mm, a grubość ośmiu części w przedziale 7-10 mm. W zbiorze 842 fragmentów brzuśców grubość 63 części nie przekracza 3 mm, grubość 595 fragmentów zamyka się w przedziale 4-6 mm, a 152 fragmentów w przedziale 7-10 mm. Grubość 32 fragmentów wynosi powyżej 10 mm.

W zbiorze 16 fragmentów den, grubość 15 egzemplarzy waha się od 3 do 6 mm, a grubość jednej części dna wynosi 9 mm. Zbiór fragmentów naczyń o grubości ścianki nie przekraczającej 3 mm składa się z 85 fragmentów, a zbiór mieszczący się w przedziale między 4 a 6 mm składa się z 675 fragmentów. Grubość 176 części naczyń mieści się w przedziale między 7 a 10 mm, natomiast grubość 32 części naczyń jest większa niż 10 mm.

Za ceramikę cienkościenną z osady żukowickiej uznano fragmenty naczyń, których grubość maksymalnie osiąga 6 mm i stanowi ona 80,1% całości zbioru. Jest to grubość przyjęta dla ceramiki cienkościennej, znalezionej na osadzie w Pietrowicach

Wielkich (Bukowska – Gedigowa 1980, s. 61). Ścianki naczyń cienkościennych na osadzie w Strachowie charakteryzują się mniejszą grubością niż 5 mm (Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, s. 126), a grubość zbioru fragmentów naczyń z osady na st. 14 w Smolcu tylko w pojedynczych egzemplarzach przekracza 3 mm (Bednarek, Wojciechowski 2008, s. 80). Fragmenty naczyń grubościennych, charakteryzujące się grubością osiagającą maksymalnie 10 mm, stanowią 19,9% całości zbioru fragmentów naczyń z osady w Głogowie-Żukowicach st. 49.

Stosunek ilościowy fragmentów naczyń grubościennych do cienkościennych z osady żukowickiej różni się od charakterystycznego dla obszarów lessów dolnośląskich składu ujawnionego na takich osadach jak Skoroszowice (Wojciechowski 1981, s. 36), czy Strachów (Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, s. 123), na których ceramika grubościenna dominuje w proporcjach 3:1 (Bednarek, Wojciechowski 2008, s. 80).

Wśród fragmentów ceramiki cienkościennej, o powierzchniach wygładzonych, na osadzie Głogów-Żukowice st. 49 obecne są egzemplarze, które wykonano z gliny bez intencjonalnej domieszki schudniającej. W przypadkach dodania do masy garncarskiej, rozartego prawie do frakcji pylastej, tłuczni, powierzchnie są lekko szorstkie. Obecność tej domieszki nie musi wiązać się z celowym jej dodaniem do masy garncarskiej, gdyż do wykonania naczyń mogła być wykorzystana, jak to miało miejsce w Strachowie, chuda, żelazista glina z dużą ilością naturalnej domieszki ostroziarnistego piasku kwarcytowego i okruchów tyszczkowych. Na osadzie tej, podobnie jak w Głogowie-Żukowicach, część naczyń wykonana jest z bardzo tłustej masy, starannie wymieszanej, pozbawionej piasku i tłuczni (Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, s. 123-126).

Domieszka schudniająca, dodawana do gliny wykorzystywanej do lepienia naczyń grubościennych, w większości przypadków nie różni się od tej, z której wykonywano naczynia cienkościenne. W przypadku pojedynczych fragmentów naczyń obecne są ziarna ostroziarnistego piasku i okruchów tyszczkowych, charakteryzujących się większą średnicą.

2.2.3.2 Ornament

Wśród fragmentów naczyń znalezionych w obiektach omawianej osady obecne są części o po-

wierzchniach pozbawionych zdobnictwa oraz zbiór fragmentów naczyń, na których widoczna jest ornamentyka. Umieszczano ją na krawędzi wylewu, na zewnętrznej stronie pod wylewem oraz na powierzchniach brzuśców. Jedynym zdobieniem, umieszczonym na krawędzi wylewu, są pionowe nacięcia na naczyniu z obiektu 29 (Ryc. 6: 9).

Dominującym elementem zdobniczym, obecnym na fragmentach naczyń, jest linia ryta, która przybiera układ prostoliniowy o przebiegu poziomym, pionowym lub skośnym oraz krzywoliniowy. Pojedyncze poziome linie ryte (Ryc. 8:2, 14:1) lub podwójne linie (Ryc. 8:3, 11:2) na części fragmentów podkreślają krawędź wylewu naczynia. Pionowe linie ryte (Ryc. 6:10, 14:8), skośne (Ryc. 10:6, 11:4, 14:3) oraz krzywoliniowe (Ryc. 4:4, 10:2, 11:2) w przeważającej części są elementami szerszych układów zdobniczych.

Z ornamentem linii rytých łączy się ornament nutowy, stempelkowy lub nakłuwany w przypadku, których zauważalne jest zróżnicowane miejsce ich położenia. Na czarce z obiektu 30 ornament nutowy umieszczono na poziomej linii rytej, pod nią, obok linii skośnych oraz w miejscach, w których skośne linie, tworzące z linią poziomą trójkąt, łączą się (Ryc. 10:1). Obecny jest on również na rytých liniach poziomych umieszczonych pod wylewem (Ryc. 6: 4, 5, 6; 11:5), na linii pod wylewem lub nad nią i umieszczonej pod nią linii w miejscu, w którym łączy się ona z liniami skośnymi (Ryc. 11:4, 7). Nuty umieszczano na zakończeniu linii rytých, w miejscu łączenia się linii skośnych lub występują one samodzielnie (Ryc. 14:4, 8). Dołki nutowe, przecinające linie ryte, dowodzą, że wykonywano je w końcowej fazie zdobnictwa (Grygiel 2004, s. 144).

Ornament wykonany stempelkiem w kształcie trójkąta umieszczono na poziomych liniach rytých pod wylewem (Ryc. 8:6), na poziomej linii rytej pod wylewem oraz na linii pod nią w miejscach, w których łączy się z liniami skośnymi (Ryc. 8:7, 9). Obecny jest on również na łukowato ukształtowanych liniach rytých umieszczonych pod wylewem (Ryc. 11:9), pod poziomymi liniami rytými (Ryc. 8:5). Jest on elementem kompozycji, na którą składają się poziome, pionowe i skośne linie oraz ornament nutowy (Ryc. 8:8, 14:8) lub występuje samodzielnie, tworząc skośne linie (Ryc. 10:7).

Na części naczyń cienkościennych obecny jest ornament nakłuwany o kształcie wąskich, wydłu-

żonych owali, który umieszczono na pojedynczych, ukształtowanych łukowato, liniach rytých (Ryc. 11:3), pod lub nad poziomą linią rytą (Ryc. 8:10).

Nieliczne fragmenty naczyń zdobione są ornamentem szerokiej wstęgi, wypełnionej owalnymi nakłuciami, z umieszczonymi na liniach rytých ograniczających wstęgę, dołkami nutowymi. Umieszczono je pod wylewami (Ryc. 10:8, 9). Pod wylewem oraz na powierzchni brzuśca wykonano zdobienia nakłuwane, umieszczone na bliżej nieokreślonej powierzchni ograniczonej liniami rytými (Ryc. 4:5, 11:11, 14:7). Na powierzchni części fragmentów naczyń obecne są tzw. ornamenty palcowe. Są wśród nich dołki wgłębiane paznokciem na delikatnie rytej linii umieszczonej pod poziomą linią rytą zlokalizowaną pod wylewem (Ryc. 11:8). motyw drabinkowy tworzone umieszczając między dwoma liniami rytými odciski paznokcia poprzeczne do przebiegu taśmy (Ryc. 11:10, 12:4). Pojedyncze odciski wykonane palcem mają kształt wąski i płytki (Ryc. 4:6, 12:2), a głębsze, które często są podwójnie szczypane (Ryc. 4:7; 10, 4:6, 9:1, 7; 12:4) określane są przez R. Grygiła „jaskółczymi gniazdami” (Grygiel 2004, s. 144).

Elementami ornamentacyjno-użytkowymi są guzy wkomponowane w ornament skośnych linii rytých rozchodzących się od guza promieniście, z umieszczonymi między nimi odciskami paznokcia (Ryc. 9:6). Najczęściej współwystępują one z motywami szczypanymi (Ryc. 4:2, 4, 8; 9:1, 5; 12:3). Są one również elementami kompozycji, na którą, oprócz nich, składa się ornament drabinkowy oraz szczypany (Ryc. 12:4). Guzy mają kształt brodawek (Ryc. 4:2, 8; 9:1, 3; 11:10), brodawek spłaszczonych (Ryc. 9:5; 12:3, 4), brodawek z wciśniętym od wierzchołka dołkiem (Ryc. 9:6) oraz guzów rozdwojonych (Ryc. 6:7). Guzy umieszczano pod wylewem oraz na powierzchniach brzuśców. Elementem ornamentacyjno-użytkowym były również ucha pionowo przekłute (Ryc. 14:9). W zbiorze fragmentów naczyń uwagę zwraca obecność kulistej formy cienkościennej o charakterystycznym, „pseudowarkoczowym”, wątku zdobniczym (Ryc. 10:5).

Ceramikę o cechach technologicznych oraz wątkach dekoracyjnych, nawiązujących do znalezionych w osadzie Głogów-Żukowice st. 49, odnajdujemy w materiale ceramicznym, między innymi na stanowisku 32 w miejscowości Podgaje na Kujawach

oraz na stanowisku 1 w miejscowości Łojewo, gm. Inowrocław (odciski paznokciowe i guzy, ornamentyka nutowa, figury i taśmy wypełnione nakłuciami) (Czerniak 1994, s. 49, 50, 54).

Na obszarze Dolnego Śląska podobną ornamentowaną ceramikę odkryto, między innymi na stanowisku 14 w Smolcu, pow. Wrocław. Na fragmentach naczyń z tej osady obecny jest wątek linii rytej poprzecznie nacinanej trójkątnymi odciskami stempelka (późny horyzont kultury ceramiki wstęgowej rytej w strefie sudeckiej) oraz ornament dołków palcowych (Bednarek, Wojciechowski 2008, s. 82, 83). Wątek linii rytej z poprzecznymi nacięciami obecny jest również na ceramice z miejscowości Strachów (Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, s. 61).

W najbliższej okolicy do ceramiki, pozyskanej w trakcie eksploracji obiektów osady Głogów-Żukowice st. 49, nawiązują technologicznie oraz wątkami ornamentacyjnymi, fragmenty naczyń z osady Głogów st. 12 i Grębocice st. 24. Na fragmentach naczyń z osady Głogów st. 12 obecne jest zdobnictwo linii rytych pod wylewem, ornament nutowy i ornament paznokciowy (Pogorzelski 1999, s. 11; s. 14 ryc. 7:1, 4, 5; s. 15 ryc. 8:5, 6, 7). Fragmenty naczyń z osady w Grębocicach zdobiono ornamentem liniowym wykonanym patykiem lub innym ostrym narzędziem, wykonując nim pojedyncze lub podwójne linie. Obecne są również odciski palcowe i paznokciowe, charakterystyczne dla stylu szareckiego, ryte linie z poprzecznymi nacięciami. Obecna jest również ornamentyka nutowa oraz forma dekoracji w postaci taśm lub figur geometrycznych, wypełnionych nakłuciami. Na powierzchniach naczyń formowano również guzy o zróżnicowanych kształtach oraz umieszczano sporadycznie zdobnictwo stempekowe (Dekert 2013, s. 6, 7; ryc. 2:1-4).

2.2.3.3 Wytwory kamienne

Wśród zabytków kamiennych wyeksplorowanych z obiektów omawianej osady, w łącznej liczbie sześciu, wyróżniono następujące ich rodzaje:

Siekierki

W obiekcie pierwszym były to dwa fragmenty, z których pierwszy jest częścią obucha z przyległym do niego fragmentem środkowym. Przy krawędzi łukowato ukształtowanego obucha obecne są ślady

odłupania, a przy brzuścu odłamania. W przekroju poprzecznym siekierka ma kształt prostokątny z wypukłą płaszczyzną górną i prostą płaszczyzną dolną. Powierzchnie barwy zielono-jasnoszarej są starannie wyszlifowane. Długość 111 mm, szerokość 33 mm, grubość 21 mm.

Drugi fragment jest częścią ostrza, którego jedna krawędź boczna jest zachowana w stanie nieuszkodzonym, natomiast druga nosi ślady odłamania. Powierzchnie, barwy zielono-jasnoszarej, są starannie wyszlifowane. Wymiary: długość 30 mm, szerokość 14 mm, grubość 21 mm (Ryc. 15:4). Surowiec taki sam jak przy opisanej części powyżej sugeruje, że są one fragmentami jednej siekierki.

Dwa fragmenty siekierki znalezione zostały w obiekcie 57. Pierwszy z nich to część łukowato uformowanego obucha z powierzchnią górną, noszącą ślady szlifowania oraz przyległa do niej mała część, nosząca również ślady szlifowania. W przekroju poprzecznym, w części sąsiadującej z obuchem, jest on kształtu prostokątnego z wypukłą płaszczyzną górną i płaską płaszczyzną dolną. Wymiary: długość 54 mm, szerokość 36 mm, grubość 15 mm (Ryc. 15:3).

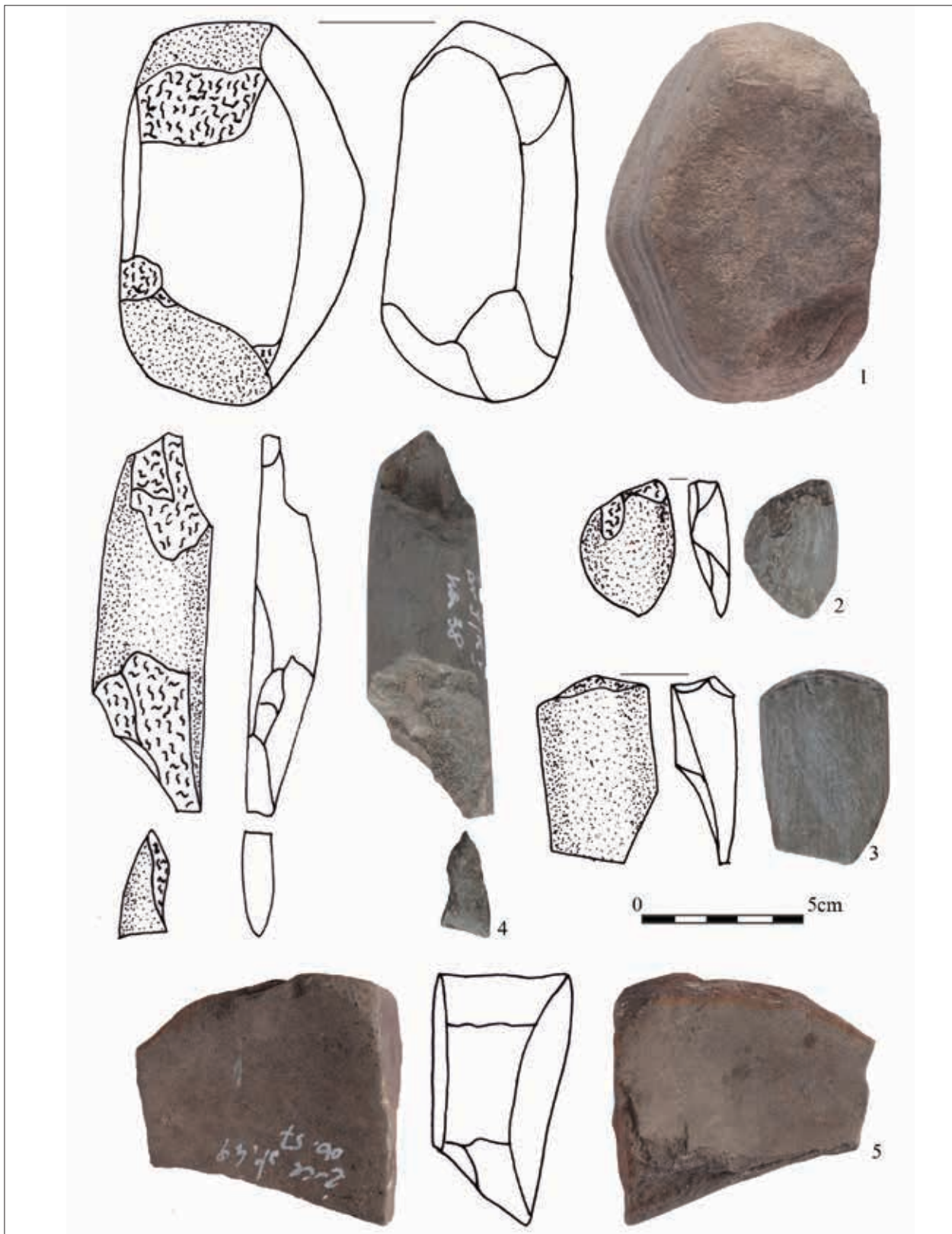
Drugi fragment jest częścią środkową siekierki, która uległa odłupaniu. Niezniszczona powierzchnia nosi ślady szlifowania. Wymiary: długość 40 mm, szerokość 27 mm, grubość 10 mm. materiałem wykorzystanym do wykonania opisanych części jest skała barwy zielono-jasnoszarej i z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, że oba fragmenty są częściami jednej siekierki (Ryc. 15:2).

Rozcieracz

Funkcję rozcieracza, znalezione w obiekcie 30, pełnił zachowany w całości kamień o kształcie zdeformowanego walca i pozbawiony śladów obróbki. Drobne odłupania na jego powierzchniach powstały w czasie transportu przez lodowiec. Dwie płaszczyzny starć obecne są na dwóch przeciwległych powierzchniach, będących końcówkami walca. Barwa brunatno-beżowa. Długość 106 mm, szerokość 70 mm, grubość 58 mm (Ryc. 15:1).

Płytki szlifierska

Płytki szlifierska, znaleziona w obiekcie 57, kształtem nawiązuje do trapezu o trzech bokach starannie

Ryc. 15. Głogów-Żukowice st. 49. Wytwory kamienne kultury ceramiki wstęgowej rytej. (1) rozcieracz z ob. 30; (2, 3) fragmenty siekier z ob. 57; (4) fragmenty siekier z ob. 1.; (5) płytk szlifierska z ob. 57

Fig. 15. Głogów-Żukowice site 49. Stone artefacts of the Linear Band Pottery culture. (1) handstone originating from feature 30; (2, 3) axe fragments originating from feature 57; (4) axe fragments originating from feature 1; (5) polishing tablet originating from feature 57

obtłuczonych. Trudno jednoznacznie stwierdzić czy czwarty bok uległ odłamaniu w trakcie użytkowania czy jest to efekt uzyskany w trakcie przygotowywania płytki. Charakteryzuje się ona dwoma wklęsłymi częściami pracującymi oraz kształtem w przekroju poprzecznym płasko-wypukłym. Jej długość wynosi 71 mm, szerokość 78 mm, grubość 40 mm, a powierzchnia części pracujących około 19,5 cm². (Ryc. 15:5)

2.2.3.4 Wytwory krzemienne

Zbiór zabytków krzemiennych znalezionych w trakcie badań prowadzonych na osadzie Żukowice st. 49 składa się z 36 egzemplarzy. Zostały one znalezione w obiekcie mieszkalnym oraz w obiektach gospodarczych i jamach.

W zbiorze trzech wytworów z tego surowca, znalezionych w obiekcie nr 1, znalazł się jeden odłupek z krzemienia jurajskiego (Ryc. 17:10) oraz dwa odłupki łuszczeniowe z krzemienia bałtyckiego. Wśród dwóch odłupków krzemiennych, znalezionych w obiekcie 29, jeden jest odłupkiem łuszczeniowym. W obiekcie nr 30 znaleziono 21 wytworów krzemiennych, wśród których jest jeden drapacz wykonany z krzemienia jurajskiego (Ryc. 15:5), dwa rdzenie ze zmienioną orientacją (Ryc. 17:2, 3), sześć odłupków (Ryc. 17:4,6), jedna forma techniczna (przygotowanie odłupni), dwa wióry oraz dziewięć okruchów.

W zbiorze siedmiu zabytków krzemiennych z obiektu nr 57 znalazł się jeden fragment wióra z dwustronnym wyświeceniem odbitym z rdzenia, będącym krzemieniem jurajskim (Ryc. 17:8), jeden zatępiec z krzemienia jurajskiego (Ryc. 1:9), dwa odłupki (m. in. Ryc. 17), dwa wióry i jeden okruczek, a wśród trzech krzemieni z obiektu 117 jeden jest formą przedrdzeniową (Ryc. 17:1), a dwa są odłupkami.

Inwentarz krzemienny pozyskany w trakcie eksploracji obiektów składający się z 36 egzemplarzy wskazuje, że mieszkańcy osady korzystali z narzędzi wykonanych z krzemienia bałtyckiego przyniesionego w przeszłości w okolice Żukowic przez lodowiec oraz krzemienia jurajskiego, będącego surowcem niewystępującym na obszarze objętym opracowaniem.

Z krzemienia jurajskiego wykonano cztery wytwory. Są to: uszkodzony drapacz (Pogorzelski 1993, s. 151), jeden odłupek, jeden wiór z rdzenia jedno-

piętego z dwustronnym wyświeceniem i jeden zatępiec.

W zbiorze 32 wyrobów z krzemienia bałtyckiego obecne są dwa rdzenie ze zmienioną orientacją, 13 odłupków, trzy odłupki łuszczeniowe, dwa wiórki, jeden obtłupień, jedna forma techniczna charakteryzująca się przygotowaniem odłupni i 10 okruchów.

Zbiór wyrobów krzemiennych, pozyskanych w trakcie prac badawczych na osadzie Głogów-Żukowice st. 49, nawiązuje do wyników badań prowadzonych nad obróbką krzemienia przez ludność kultury ceramiki wstęgowej rytej, zamieszkującej Śląsk oraz sąsiednie tereny. Cechą charakterystyczną tego krzemieniarstwa są małe rozmiary wyrobów. Było ono ukierunkowane na pozyskiwanie półsurowca wiórowego, otrzymywanego głównie z jednokierunkowych rdzeni. Dominującym sposobem przy wytwarzaniu półsurowca, było korzystanie z twardych podkładek.

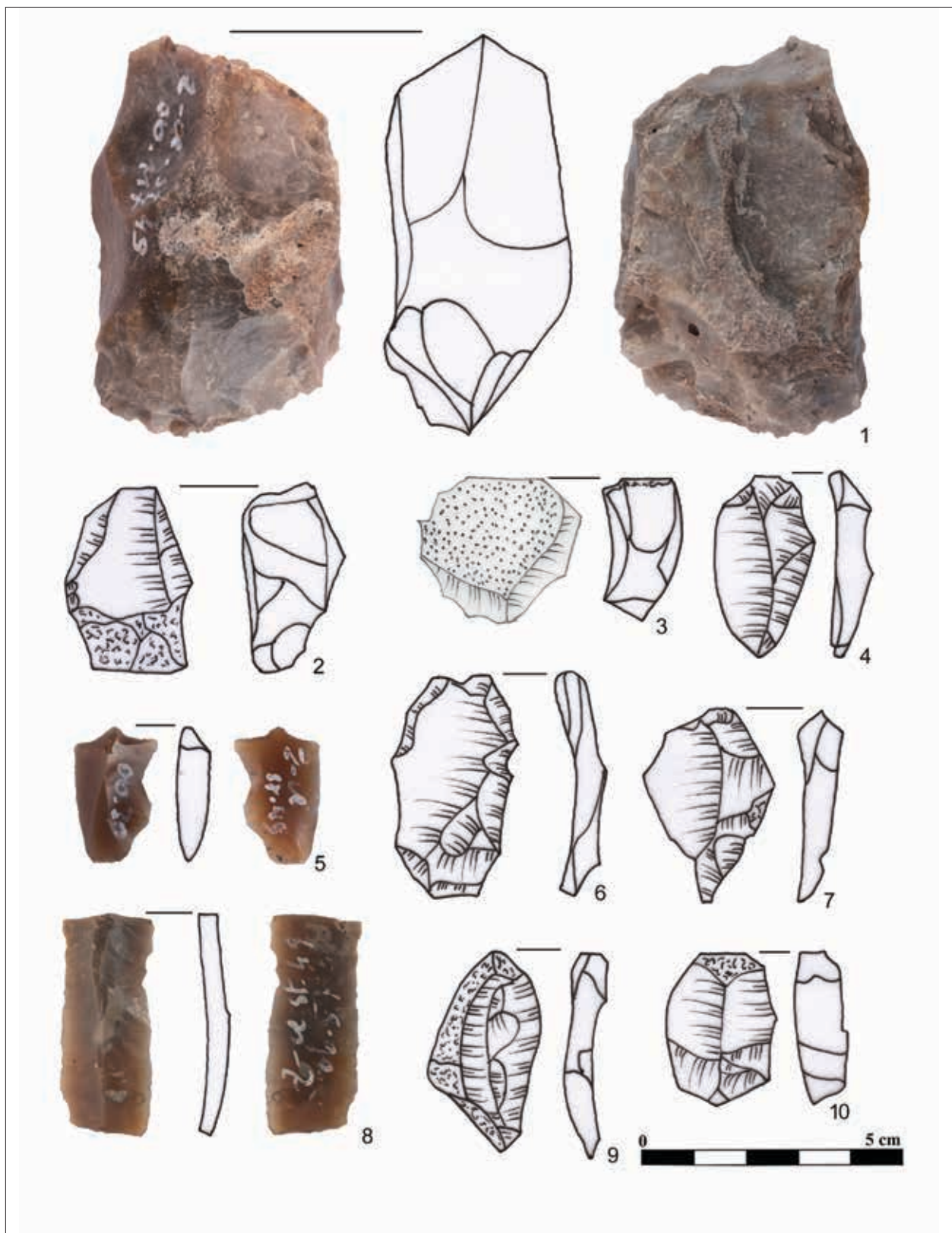
Rolniczy charakter społeczności, reprezentujących kulturę ceramiki wstęgowej rytej, miał wpływ na sposoby wytwarzania oraz wykorzystywania wyrobów krzemiennych. Obróbka krzemienia ukierunkowana była głównie na pozyskiwanie wiórów, które nadawały się do oprawy i wykonania sierpów. Były one niezbędnym narzędziem przy zbiorze zboża, podstawowego źródła utrzymania ludności kultury ceramiki wstęgowej rytej (zob. Balcer 1993, s. 75, Furmanek 2004, s. 5-6).

Na jakość wytwarzanych wiórów decydujący wpływ miało miejsce pochodzenia surowca krzemienno, poddawane obróbce. Na całokształt technologii wiórowej kultury ceramiki wstęgowej rytej na Śląsku, miały wpływ złoża krzemienia w małopolsce oraz wzory płynące z terenów położonych na południe od Sudetów. W oparciu o te wzorce, korzystając z surowca będącego w sąsiedztwie osady, lokalni wytwórcy wykonywali wyroby krzemienne. Pomimo zauważalnych różnic w sposobach zaopatrywania się w surowiec, wszystkie zespoły zabytków krzemiennych, wiążących się z osadami kultury ceramiki wstęgowej rytej, charakteryzują się wspólnymi cechami. Wśród nich najbardziej widoczna jest tendencja do intensywnego wykorzystywania regularnych wiórów, które były najchętniej używaną kategorią półsurowca, zarówno po zaretuszowaniu jak i pozostawionych w stanie naturalnym. We wszystkich zbiorach zabytków krzemiennych, znalezionych na osadach kultury ceramiki wstęgowej rytej,

Ryc. 16. Głogów-Żukowice st. 49. Kultura ceramiki wstęgowej rytej. Zestawienie wytworów krzemienych. Objaśnienie skrótów: KJ – krzemień jurajski, KB – krzemień bałtycki, RzO – rdzeń ze zmienioną orientacją, DO – drapacz odłupkowy, FT – forma techniczna, OB – obtupień, Z – zatępiec, O – odłupek, W – wiórek, OŁ – odłupek łuszczeniowy, OK – okruch

Fig. 16. Głogów-Żukowice site 49. Linear Band Pottery culture. Summary of flint artefacts. Explanation of acronyms: KJ – Jurassic flint, KB – Baltic flint, RzO – reorientation core, DO – flake scraper, FT – technical form, OB – pre-core, Z – crested blade, O – flake, W – chip, OŁ – splintered flake, OK – chunk

Lp.	Nr ob.	Wyrób	Wymiary w cm			Surowiec	Dane dodatkowe	Nr ryc.
			długość	szerokość	grubość			
1	1	odłupek	2,8	2,1	1,2	krzemień jurajski		15: 10
2	j. w.	odłupek łuszczeniowy	3,2	1,8	1,3	krzemień bałtycki		
3	j. w.	odłupek łuszczeniowy	2,8	1,6	0,7	krzemień bałtycki		
4	29	odłupek	1,9	1,1	0,3	krzemień bałtycki		
5	j. w.	odłupek łuszczeniowy	2,1	1,9	0,8	krzemień bałtycki		
6	30	drapacz odłupkowy	2,5	1,5	0,7	krzemień jurajski		15: 5
7	j. w.	wiórek	2,1	0,8	0,2	krzemień bałtycki		
8	j. w.	wiórek	2,9	1,1	0,4	krzemień bałtycki		
9	j. w.	odłupek	4,2	2,4	0,4	krzemień bałtycki		15: 6
10	j. w.	odłupek	3,4	1,9	0,7	krzemień bałtycki		15: 4
11	j. w.	odłupek	2,7	1,8	0,6	krzemień bałtycki		
12	j. w.	odłupek	1,6	2,2	0,6	krzemień bałtycki		
13	j. w.	odłupek	2,3	1,3	0,4	krzemień bałtycki		
14	j. w.	odłupek	1,7	2	0,5	krzemień bałtycki		
15	j. w.	forma techniczna	3	2,4	1,1	krzemień bałtycki	przygotowana odłupnia	
16	j. w.	rdzeń ze zmienioną orientacją	3,4	2,5	1,9	krzemień bałtycki	negatywy po odłupkach: 1,3x1; 1,3x1,5; 0,9x0,9; 2,2x1,1; na jednej powierzchni kora	15:2
17	j. w.	rdzeń ze zmienioną orientacją	2,6	3,4	1,7	krzemień bałtycki	negatywy po odłupkach: 2,5x1,6; 1,7x1,3; 1,8x1,3	15:3
18	j. w.	okruch	5,2	3,1	1,3	krzemień bałtycki		
19	j. w.	okruch	3,6	2,6	1	krzemień bałtycki		
20	j. w.	okruch	3,6	2,7	1,2	krzemień bałtycki		
21	j. w.	okruch	2,9	2,3	0,6	krzemień bałtycki		
22	j. w.	okruch	3,2	2	1,6	krzemień bałtycki		
23	j. w.	okruch	3,8	1,8	0,8	krzemień bałtycki		
24	j. w.	okruch	3	1,7	1,3	krzemień bałtycki		
25	j. w.	okruch	2,4	1,4	1	krzemień bałtycki		
26	j. w.	okruch	2,6	1,5	0,5	krzemień bałtycki		
27	57	wiórek	4,2	1,8	0,5	krzemień jurajski	z rdzenia jednopiętowego z dwustronnym wyświeceniem	15:8
28	j. w.	zatępiec	3,7	2	0,7	krzemień jurajski		15:9
29	j. w.	odłupek	3,1	2,2	0,6	krzemień bałtycki		15: 7
30	j. w.	odłupek	2,1	2	0,6	krzemień bałtycki		
31	j. w.	wiórek	3	1,2	0,6	krzemień bałtycki		
32	j. w.	wiórek	2,7	1	0,6	krzemień bałtycki		
33	j. w.	okruch	3,2	2,4	1,5	krzemień bałtycki		
34	117	obtupień	7,7	5	3,6	krzemień bałtycki	forma podrdzeniowa	15: 1
35	j. w.	odłupek	4,1	3,7	1,2	krzemień bałtycki		
36	j. w.	odłupek	2,6	1,6	0,5	krzemień bałtycki		

Ryc. 17. Głogów-Żukowice st. 49. Wyroby krzemienne kultury ceramiki wstęgowej rytej. (1) ob. 117; (2-6) ob. 30; (7-9) ob. 57; (10) ob. 1

Fig. 17. Głogów-Żukowice site 49. Flint artefacts of the Linear Band Pottery culture. (1) feature 117; (2-6) feature 30; (7-9) feature 57; (10) feature 1

powtarza się zestaw podstawowych form narzędzi retuszowanych, z których najliczniejszymi są drapacze i półtylczaki, a znacznie rzadziej spotykane są trapezy, rylce i przekłuwacze (Ehlert 2014, s. 188).

Struktura surowcowa materiałów krzemienych ze stanowiska Głogów-Żukowice 49, podobnie jak położonych w bliskim sąsiedztwie osad Bodzów st. 24 i Głogów st. 12, charakteryzuje się dominacją krzemienia bałtyckiego, przy mniejszym udziale krzemienia importowanego z małopolski. Na osadzie w Bodzowie st. 24 stanowi on 15% i w 13% jest to surowiec jurajski, a w 2% czekoladowy (Szubski 2015, s. 239), a na osadzie Głogów st. 12 wśród 66 wyrobów krzemienych 37,9% wykonanych zostało z krzemienia jurajskiego (Pogorzelski 1999, s. 9).

2.2.4 Organizacja przestrzenna osady

Elementami zabudowy osady było sześć obiektów, z których jeden, w momencie funkcjonowania, pełnił rolę mieszkalną, a pięć pozostałych pełniło role gospodarcze. Obiekt mieszkalny wraz z towarzyszącymi mu obiektami zajmował przestrzeń około 13 arów.

Pozostałość po obiekcie nr 30, kształtem nawiązująca do lekko zdeformowanego owalu o wymiarach 7,4 x 4 m i ścianami opadającymi nieckowato do głębokości 0,42 m, w momencie funkcjonowania pełniła rolę mieszkalną o konstrukcji wspartej na trzech słupach. Jego powierzchnia użytkowa wynosiła około 30 m². W części południowo-zachodniej zlokalizowane były ślady po dwóch słupach, a ślady trzeciego słupa przy ścianie południowej. Budynek dłuższą osią zlokalizowany był po linii wschód-zachód. Funkcję mieszkalną obiektu potwierdza obecność ogniska umiejscowionego w części południowej, po którym pozostał owalny płat zwartej próchnicy barwy czarnej z domieszką dużej ilości drobnych fragmentów węgla drzewnych.

Żaden z obiektów gospodarczych towarzyszących budynkowi mieszkalnemu nie był usytuowany po jego południowej stronie. Pierwszy z nich (obiekt 117), kształtem nawiązujący do prostokąta o powierzchni 11 m², oddalony był od budynku mieszkalnego o 9 m w kierunku wschodnim. Zorientowany był on osią dłuższą po linii południowy

zachód-północny wschód. Drugi obiekt gospodarczy (obiekt 29), oddalony od budynku mieszkalnego o 10 m w kierunku północnym, składał się z dwóch części. Pierwszą stanowił „przedsionek”, kształtem nawiązujący do prostokąta o wymiarach 1 x 1,2 m, a drugą pomieszczenie kształtem nawiązujące do prostokąta o wymiarach 1,6 x 1,4 m. Pozostałe obiekty gospodarcze oddalone były od budynku mieszkalnego o 12 m w kierunku wschodnim (obiekt 57), o 24 m w kierunku północno-zachodnim (obiekt 1) i 33,5 m w kierunku północno-wschodnim (obiekt 70). Obiekty te kształtem nawiązywały do owalu o maksymalnej długości 3,6 m i szerokości 3 m. Dwa z nich (obiekt 1 i 57) zagłębione były w calcu do 0,4 m, natomiast trzeci (obiekt 70) do głębokości 0,71 m.

Rozplanowanie obiektów gospodarczych na tak dużej przestrzeni wskazuje na zróżnicowaną funkcję, jaką pełniły one w momencie funkcjonowania zagrody. Bliskie sąsiedztwo z obiektem mieszkalnym obiektu 117 sugeruje, że wykonywano w nim część prac wiążących się z życiem codziennym mieszkańców zagrody. Podobną funkcję pełnił obiekt 29, a znaczne oddalenie obiektu 70 wynikało prawdopodobnie z jego głębokości.

Rozpoznanie szerokiej powierzchni wykluczyło istnienie na osadzie Głogów-Żukowice st. 49 charakterystycznych dla kultury ceramiki wstęgowej rytej, domów słupowych, znanych z terenów Dolnego Śląska (Kulczycka-Leciejewiczowa 1993, s. 90). Istnienie obiektów mieszkalnych o takiej konstrukcji w sąsiedztwie osady żukowickiej poświadcza osada w Głogowie-Nosocicach, na której stwierdzono obecność długiego domu słupowego, a obok niego kilku prostokątnych półziemianek o słupowej konstrukcji dachu. Prawdopodobnie wznoszone były one w różnych okresach czasu (Kulczycka-Leciejewicz 1993, s. 91)

Śladami przedstawicieli kultury ceramiki wstęgowej rytej są materiały odkryte na osadzie Głogów-Żukowice st. 49. Była to osada jednofazowa i jednozagrodowa. Nawiązuje ona do wzorca charakterystycznego dla Polski południowo-zachodniej, w którym były otwarte osiedla małych rozmiarów, gdzie poszczególne gospodarstwa zajmowane były przez kilkupokoleniowe rodziny złożone z 10-20 osób (Kulczycka-Leciejewiczowa 1993, s. 65, 90-9; Pyzel 2010, s. 201).

2.2.5 Zagadnienia gospodarcze

Obecność w obiekcie mieszkalnym śladów po słupach wskazuje na to, że przy jego budowie korzystano z siekierek, których fragmenty obecne są w zbiorze zabytków kamiennych. Siekiery były niezbędnymi narzędziami przy pracach budowlanych (Balcer 2012, s. 148).

Na prace wykończeniowe, prowadzone przy obiekcie mieszkalnym, składało się, m.in. pokrycie surowych ścian i konstrukcji dachów warstwami uszczelniającymi. Znalezione fragmenty polepy wskazują, że ściany pokryto gliną, której zadaniem było – przez zastosowanie techniki obmazywania, ugniata, wygładzania – wyrównanie powierzchni ścian.

Z braku źródeł pozyskanych drogą badań archeologicznych, sposoby krycia dachów pozostają w sferze hipotez. W oparciu o obserwacje budownictwa wiejskiego, w którym przez długi okres dachy kryto słomą, można przypuszczać, że w neolicie do krycia dachów stosowano trzcinę, sitowie i korę drzew (Balcer 2012, s. 152).

Obecność w wypełniskach obiektów 1, 29 i 57, uznanych za obiekty gospodarcze, grudek polepy, nie musi wskazywać, że przy ich wznoszeniu korzystano z gliny, gdyż mogła się ona znaleźć w nich przypadkowo. Prowadzono tutaj bliżej nieokreślone czynności, wiążące się z życiem codziennym mieszkańców lub obiekty te wykorzystywano jako magazyny.

Zabytkami wiążącymi się z uprawą zboża są: rozcieracz oraz wykonana z wióra wkładka do sierpa, nosząca ślady wyświecenia, a szczątki kostne wskazują, że zwierzętami hodowanymi było bydło (Krupska 1997, s. 287, tab. 2).

Porównanie fragmentów siekierek ze stanowiska Żukowice 49 ze znalezionymi na stanowisku Głogów 12 (Pogorzelski 1999, s. 11) i Grębocice 24 (Lisowska 2013, s. 26, 36) wskazuje na to, że wykonano je z tego samego surowca kamiennego. Jest nim amfibolit, którego wychodnie znajdują się w Sudetach i na ich Przedgórzu oraz dalej na południe, na obszarze Czech i moraw. Z surowca tego wykonywano głównie siekiery, toporki oraz motyki, które są częstym elementem kamiennym, znajdowanym w zespołach kultur naddunajskich (Cholewa 2004, s. 73-83).

Przyjmując istniejący w literaturze podział osad społeczności kultur wstęgowych, na podstawie zna-

lezonego na nich zestawu wytworów krzemiennych, na osady producentów i użytkowników (Lech 1979, 1981, 1997), osada w Głogowie-Żukowicach st. 49 mieści się w grupie osad użytkowników.

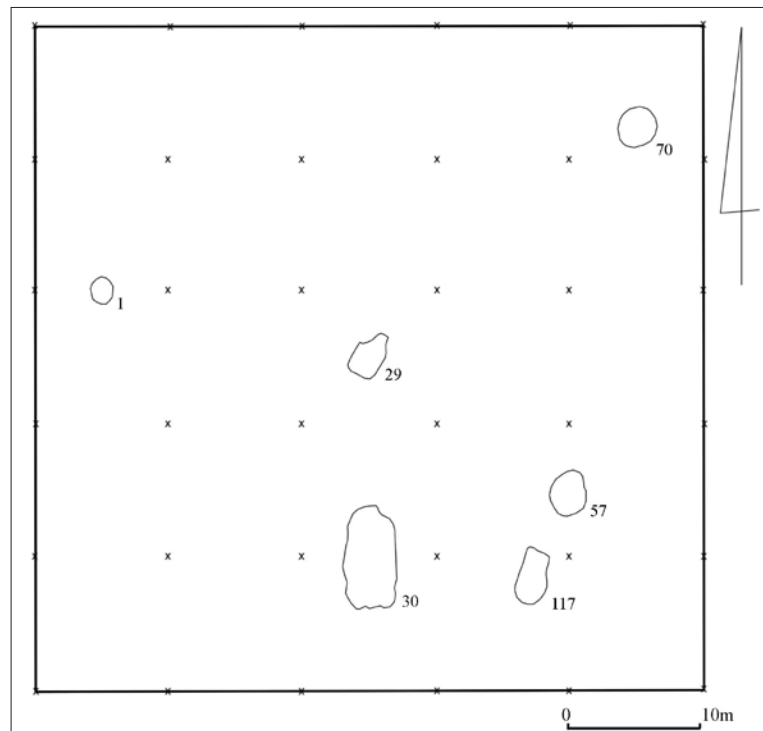
Przy omawianiu zagadnień wiążących się z wytwórczością krzemieniarską kultur wczesnorolniczych z terenu Dolnego Śląska, istnieje teza o dominującej roli krzemienia jurajskiego, podkrakowskiego na tych terenach w wytwórczości wyrobów krzemiennych (Balcer 1977, s. 8; 1983, s. 56-58). W inwentarzach osad z Głogowa-Żukowice st. 49, Bodzowa st. 24 i Głogowa st. 12, przeważają zbiory wyrobów z krzemienia bałtyckiego, którego obfite złoża na terenie województwa dolnośląskiego uważane są za surowiec stosunkowo dobrej jakości (Bronowicki, Bobak 1999, Wiśniewski 2006, Szubski 2015).

W odległości nieprzekraczającej 500 m od osady Głogów-Żukowice st. 49, w kierunku północno-wschodnim, na stanowiskach Głogów-Biechów 7 i 8, odkryto pozostałości po aktywności ludności kultury ceramiki wstęgowej rytej. Położone są one w wyższych częściach skłonu wyniesienia, a skromny zbiór zabytków, pozyskany z tych stanowisk, utrudnia określenie ich funkcji. Ludność zamieszkująca osadę Głogów-Żukowice st. 49, położoną w bliskim sąsiedztwie cieką wodnego, zmuszona była, w przypadku, gdy podnosił się poziom wody, przenieść się na wyższy obszar wyniesienia. możliwe jest również, że zabytki ze stanowisk Głogów-Biechów 7 i 8 wiążą się ze sposobem eksploatacji środowiska przez mieszkańców osady Głogów-Żukowice st. 49. Tereny przeznaczone pod uprawę ulegały po kilku latach wyjąłowieniu i konieczne było przeniesienie działalności rolniczej na obszary położone w ich sąsiedztwie. Tego typu gospodarka prowadziła do powstania strefy obszarów odłogujących, które wykorzystywane były jako pastwiska. Strefy tego typu otaczające osady w Strachowie na Dolnym Śląsku wynosiły najczęściej 2 km² (Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, s.151, 152).

W dorzeczu Rzuchowskiej Strugi zlokalizowane jest drugie skupisko stanowisk datowanych na kulturę ceramiki wstęgowej rytej. Jest to ślad osadnictwa na stanowisku Glinica 1 oraz pozostałości po osadach na stanowisku Glinica 6, Nielubia 10, Zabłocie 6 i Zabłocie 7.

Ryc. 18. Głogów-Żukowice st. 49. Lokalizacja obiektów kultury ceramiki wstęgowej rytej w obrębie przestrzeni badawczej. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 18. Głogów-Żukowice site 49. Location of features of the Linear Band Pottery culture within the research area. Compiled by W. Pogorzelski

2.2.6 Chronologia

Ślady przebywania populacji związanej z kulturą ceramiki wstęgowej rytej z młodszego etapu jej rozwoju znajdują się w materiałach z osady Głogów-Żukowice st. 49. Świadczą o tym, obecne na ceramice prostolinijne lub krzywolinijne wzory ryte, nanoszone na naczyniach cienkościennych delikatną kreską, natomiast na naczyniach grubej roboty linie wykonywane zostały nierówno, przy pomocy tępego patyka. Liniom rytym towarzyszą często tzw. punktu nutowe, umieszczane na liniach, pod nimi, obok nich lub ich zakończeniach. Ten typ ornamentu charakterystyczny jest dla średniej fazy rozwoju kultury ceramiki wstęgowej rytej. Bardzo często jednak ornamentowano nim naczynia w późnej fazie rozwoju tej kultury, w której kontynuowano dekorowanie ceramiki szerokimi taśmami, wypełnianymi nakłuciami (Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, s. 133). Obecność w zbiorze fragmentów naczyń, na których obecny jest motyw drabinkowy (Ryc. 9:10, 10:4) oraz zdobnictwo występujących samodzielnie lub będących elementem kompozycji trójkątów wykonanych stempelkiem (Ryc. 8:5, 9; 10:7) świadczy o tym, że chronologicznie łączą się one w periodyzacji materiałów czeskich, według Neustupnego, z fazą

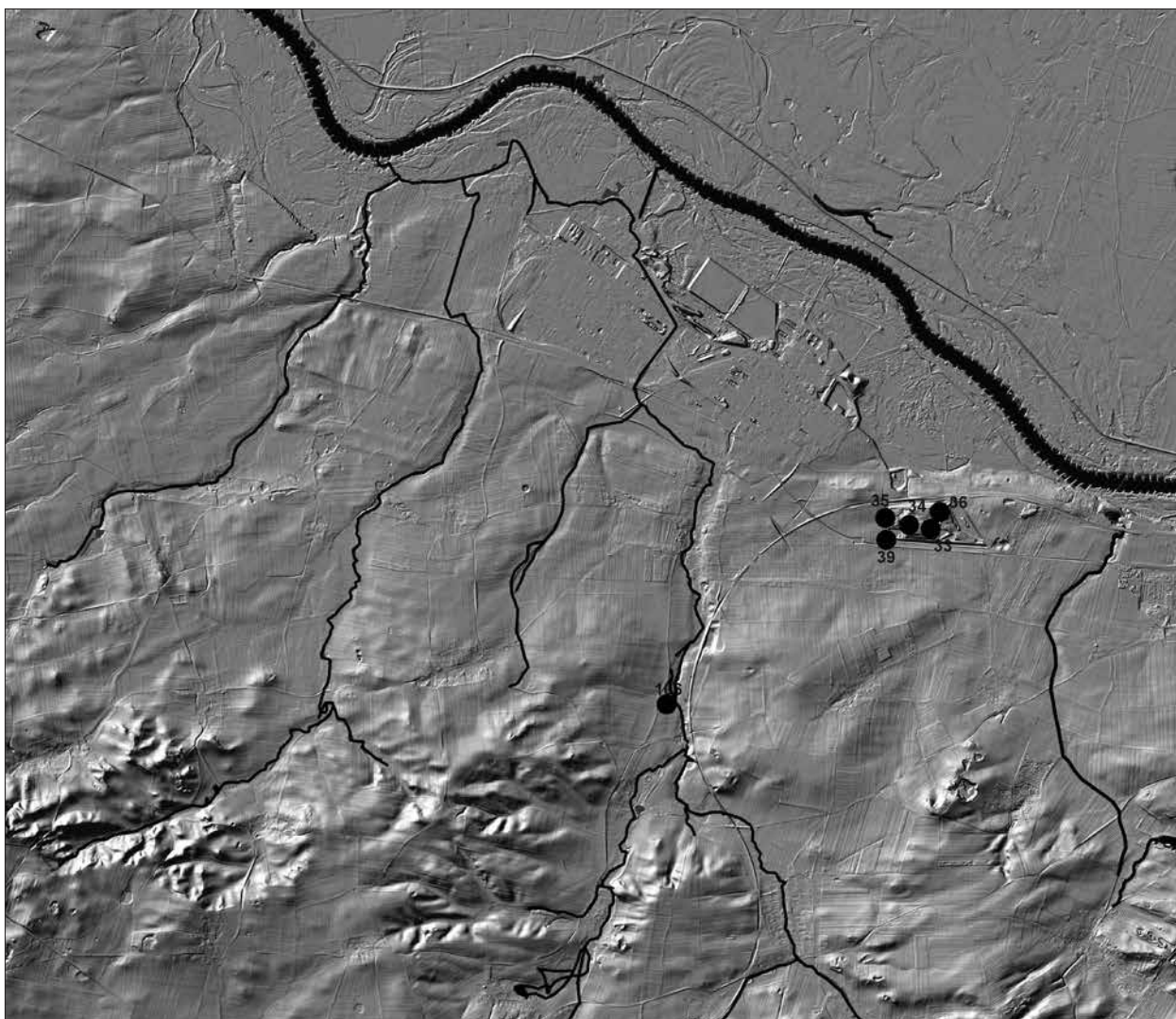
IV. Na Dolnym Śląsku uznawane są one za materiał przejściowe od fazy nutowej do fazy szareckiej (Wojciechowski 1977, s. 356, 357).

Osadnictwo tej kultury łączone jest z II fazą tej jednostki taksonomicznej na Dolnym Śląsku, która odpowiada fazie III w Czechach, fazie II w Saksonii oraz fazie nutowej w Nadrenii (Wojciechowski 1970, s. 28).

Uwzględniając datowanie, oparte na datach bezwzględnych, pojawienie się osadnictwa kultury ceramiki wstęgowej rytej nad środkową Odrą datowane jest na fazę nutową (5550/4900 cal. lat BC), a jej zanik z obszaru Śląska określa się na 4950/4900-4800/4750 cal. lat BC (Furmanek 2004, s. 5, 6; Reszka 2011, s. 3).

2.3 Kultura ceramiki wstęgowej kłutej

Przebywanie grup ludzkich, utożsamianych z przedstawicielami kultury ceramiki wstęgowej kłutej, w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi, poświadczają pozostałości po osadach i obozowiskach odkrytych w trakcie szerokopłaszczyznowych badań wykopaliskowych osad wielokulturowych (Ryc. 19). Należą do nich stanowiska: Głogów-Biechów st. 6 (Pogorzelski

Ryc. 19. Lokalizacja stanowisk kultury ceramiki wstęgowej kłutej w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi. Opr. J. Szajt, A. Dobrowolski
Fig. 19. Location of sites of the Stroke Ornamented Pottery culture in the Rzuchowska Struga basin. Compiled by J. Szajt, A. Dobrowolski

1993), Głógów-Żukowice st. 34 (Hendel 1993), st. 35 (Pogorzelski 1993a), st. 36 (Czapla 1993), st. 40 (Dobrowolski 1993) i st. 48 (Świdorska 1993). Doniemany grób, wiążący się z kulturą ceramiki wstęgowej kłutej, odkryty został w trakcie badań stanowiska Głógów-Żukowice 36. (Ryc. 46).

2.3.1 Głógów-Biechów st. 6

Stanowisko, na którym zlokalizowane były pozostałości po obecności ludności z okresu kultury ceramiki wstęgowej kłutej, położone było w południowej części wyniesienia, które od strony północnej cha-

rakteryzuje się dużym spadkiem wysokości w stronę terasy zalewowej Odry. Obiekt chronologicznie wiążący się z kulturą ceramiki wstęgowej kłutej położony był przy południowej krawędzi wyniesienia, w bliskim sąsiedztwie ciek. Badania ratownicze przeprowadzono w 1991 r. Przebadano wówczas obszar o powierzchni 135 arów odkrywając jeden obiekt należący do tej kultury.

Obiekt nr 4 – zarys obiektu kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 1,7 x 1,5 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,4 m, a wypełnisko stanowiła próchnica barwy szarej. Zawartość kulturową stanowiło 37 fragmentów naczyń i dwa wytwory krzemienie (Ryc. 20).

Ryc. 20. Głogów-Biechów st. 6. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 4. Opr. J. Szajt

Fig. 20. Głogów-Biechów site 6. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 4. Compiled by J. Szajt

Wielkość, kształt oraz struktura wypełniska i wartość kulturowa obiektu wskazują na to, że obiekt w momencie funkcjonowania był jamą gospodarczą o bliżej nieokreślonym przeznaczeniu.

Celem pozyskania porównywalnych wyników, omówienie zagadnień wiążących się z technologią ceramiki naczyńowej oparto na przeprowadzonej analizie według tych samych zasad dla wszystkich fragmentów naczyń znalezionych w trakcie badań prowadzonych na poszczególnych osadach. Objęto nią przygotowanie masy garncarskiej (domieszka schudzająca), nadanie ściankom naczyń odpowiedniej grubości, opracowanie powierzchni naczyń (faktura powierzchni zewnętrznej i wewnętrznej). Wzięto pod uwagę cechy fragmentów naczyń po zakończonym wypale, obejmujące barwę powierzchni zewnętrznej i wewnętrznej. Przy określaniu cech technologicznych, obejmujących wypał naczyń, wykorzystano podział na cztery grupy, opracowany w oparciu o barwę przełamów. Grupę pierwszą reprezentują fragmenty naczyń wypalonych w atmosferze neutralnej, druga grupa charakteryzuje się wypałem umiarkowanie utleniającym, grupę trzecią stanowią przełamy dwubarwne, a grupę czwartą przełamy warstewkowane (Ciesielski, Gorczyca 2013, s. 14). W przełamach grypy czwartej występują dwa warianty układu barw. W pierwszym wariantcie barwa zewnętrzna i wewnętrzna jest taka sama lecz różni się od środkowej, a w drugim wariantcie barwa zewnętrzna, wewnętrzna i środkowa jest różna.

Domieszka schudzającą w trakcie przygotowywania masy garncarskiej, z której lepiono naczynia na osadzie Głogów-Biechów st. 6, w 26,5% stanowi tłuźcen skalny i mika, a 73,7% tłuźcen skalny, mika i piasek.

Grubość ścianek 45,4% fragmentów naczyń mieści się w przedziale 6-8 mm, 21,2% w przedziale 11-12 mm, 18,2% w przedziale 0-5 mm i 15,2% w przedziale 9-10 mm.

Faktura powierzchni zewnętrznej na 69,7% fragmentach naczyń jest wygładzona, 21,2% lekko szorstka i 9,1% szorstka. W przypadku powierzchni wewnętrznej faktura fragmentów wygładzonych ulega zwiększeniu i wynosi 78,8%, lekko szorstkich fragmentów jest 18,2%, a 3% szorstkich.

Powierzchnia zewnętrzna 30,3% fragmentów naczyń jest barwy szarej, 24,3% popielatej, 18,2% jasnobrunatnej, 9,2% brunatno-szarej i po 3% bru-

natnej i ciemnobrunatnej. W przypadku 12,1% powierzchni na brunatno-pomarańczowym tle obecne są szare łaty.

Powierzchnia wewnętrzna 60,6% fragmentów naczyń jest barwy popielatej, 24,3% szarej, 12,1% jasnobrunatnej, a w przypadku 3% powierzchni na beżowym tle obecne są popielate plamy.

W zbiorze 33 fragmentów naczyń wypałem w atmosferze neutralnej (barwa przełamów popielata) charakteryzuje się 3% części naczyń, wypałem w atmosferze umiarkowanie utleniającej (przełamy o barwie w odcieniach brunatnych, popielato-brunatnych, beżowych) charakteryzuje się 69,7%. Przełamy dwubarwne (od strony zewnętrznej popielate, a wewnętrznej jasnobrunatne) stanowią 9,1%, a warstwowane (od strony zewnętrznej i wewnętrznej barwa jasnobrunatna, a w części środkowej popielata lub ciemnobrunatna) stanowią 18,2%.

2.3.2 Głogów-Żukowice st. 34

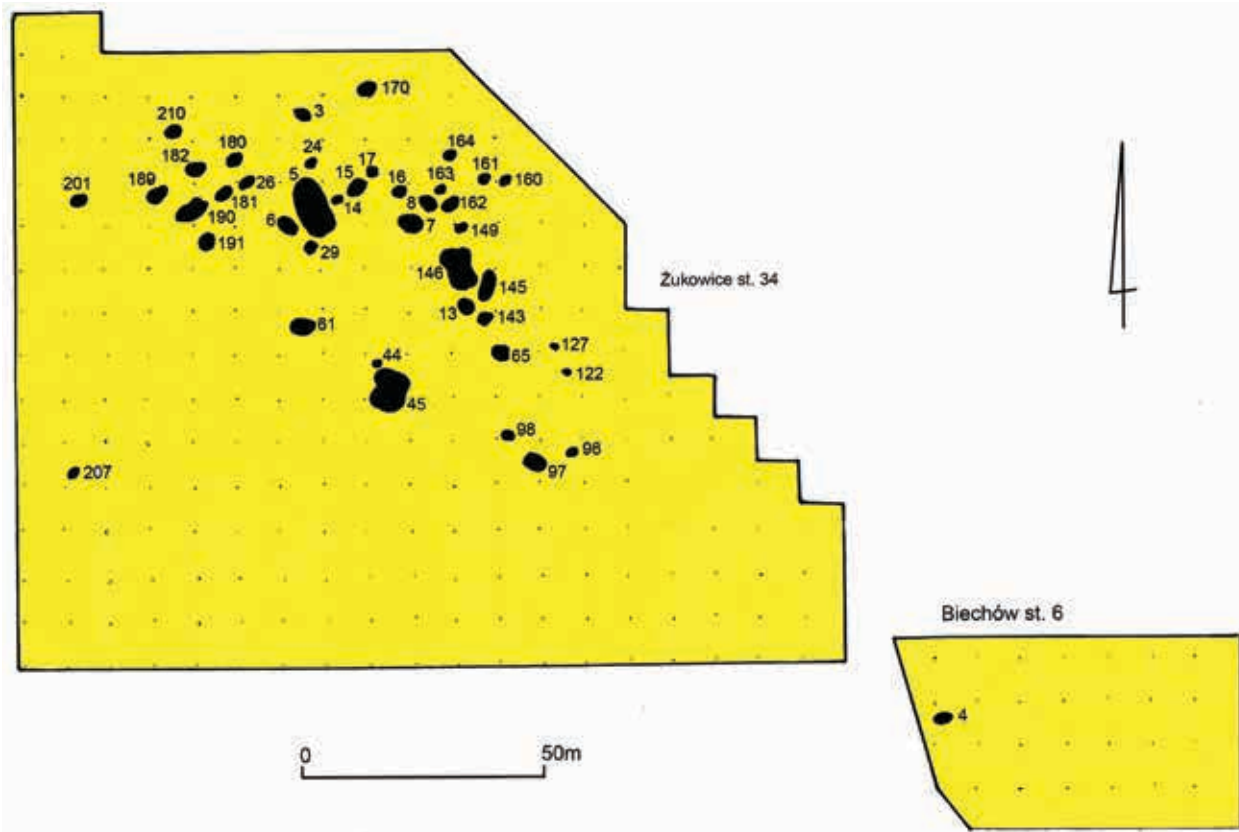
Stanowisko to, na którym zlokalizowane były pozostałości po obecności na nim ludności chronologicznie wiążącej się z okresem trwania kultury ceramiki wstęgowej kłutej, położone było w południowej części wyniesienia, które od strony północnej charakteryzowało się dużym spadkiem wysokości w stronę terasy zalewowej Odry. Od strony wschodniej obszar stanowiska ograniczał ciek płynący z kierunku południowo-wschodniego w kierunku północno-zachodnim.

Badania ratownicze przeprowadzono w 1990-91 r., przebadano wówczas obszar o powierzchni 2,3 ha. Odstąpiono osadę, na której znajdowało się 42 obiekty (Ryc. 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28).

Uwzględniając powierzchnię zajmowaną przez pozostałości po obiektach na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 wyróżniono pięć grup.

Pierwszą stanowią pozostałości po trzech obiektach kształtem nawiązujących do owalu i powierzchniach od 73 do 120,4 m². W grupie tej mieści się obiekt nr 5, nr 45 i nr 146, a obecność w ich nieckowatych wypełniskach, zagłębionych w całość od 0,62 m do 0,95 m, fragmentów polepy wskazuje na to, że są one pozostałościami po półziemiakach.

Druga grupa pozostałości po siedmiu obiektach kształtem nawiązuje do owalu o powierzchniach od 18,4 do 36,6 m². W grupie tej mieści się obiekty nr 6,

Ryc. 21. Głogów-Żukowice st. 34. Lokalizacja obiektów kultury ceramiki wstęgowej klutej w obrębie przestrzeni badawczej wykopu. Wg Z. Hendel 1993 opr. W. Pogorzelski

Fig. 21. Głogów-Żukowice site 34. Location of features of the Linear Pottery culture within the research area of the trench. According to Z. Hendel 1993, compiled by W. Pogorzelski

7, 8, 13, 15, 145, 190. Wśród nieckowatych wypełnisk zagłębionych w całość od 0,48 m do 0,95 m, z wyjątkiem obiektu 190, obecne są fragmenty polepy. Uwzględniając wielkość, mogły one być mieszkalnymi półziemiankami lub pełnić funkcję obiektów gospodarczych, towarzyszących obiektom mieszkalnym.

Trzecia grupa pozostałości po 11 obiektach kształtem nawiązuje do owalu o powierzchniach od 7,5 do 16 m². W grupie tej mieściły się obiekty nr 16, 26, 61, 70, 97, 162, 170, 181, 182, 189, 191. Wśród nieckowatych wypełnisk, zagłębionych w całość od 0,51 m do 0,78 m, fragmenty polepy obecne były w obiektach nr 26 i nr 61. W momencie funkcjonowania pełniły one rolę obiektów wykorzystywanych przez mieszkańców poszczególnych zagród do wykonywania czynności wiążących się z życiem codziennym lub pełniły funkcję spichlerzy.

Czwarta grupa pozostałości po 10 obiektach, które kształtem nawiązywały do owalu o powierzchniach od 3,7 do 6,8 m². W grupie tej mieści-

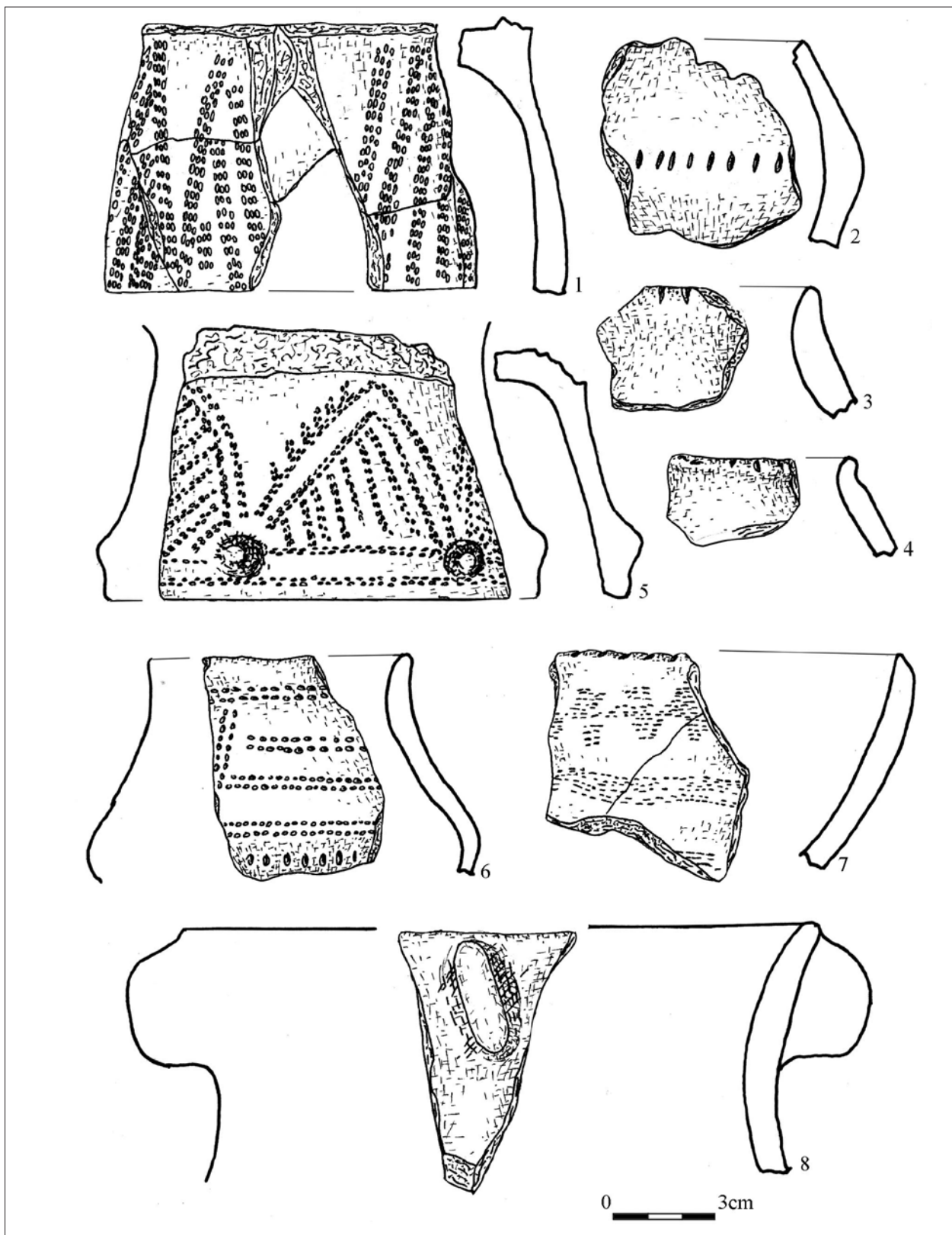
ły się obiekty nr 29, 65, 98, 143, 149, 164, 180, 201, 207, 210. Nieckowate ściany tych obiektów drążono w calcu do głębokości od 0,48 m do 0,75 m, z wyjątkiem obiektu nr 180, którego głębokość wynosiła 1,14 m. Fragmenty polepy obecne były w obiekcie nr 29 i nr 210. W momencie funkcjonowania pełniły one rolę obiektów gospodarczych.

Piąta grupa pozostałości po 11 obiektach kształtem nawiązuje do owalu o powierzchniach od 1,6 do 3,4 m². W grupie tej mieściły się obiekty nr 3, 14, 17, 24, 44, 96, 122, 127, 160, 161, 163. Nieckowate ściany tych obiektów drążono w calcu od 0,45 m do 0,79 m, z wyjątkiem obiektu nr 44, którego głębokość wynosiła 0,93 m i obiektu nr 160 zagłębionego w całość do 1,13 m. Fragmenty polepy obecne były w obiekcie nr 14, nr 96 i nr 127. Obiekty wiążące się z grupą o mniejszych powierzchniach, w momencie funkcjonowania, pełniły rolę jam gospodarczych, a większe obiekty pełniły rolę o bliżej nieokreślonym przeznaczeniu.

Ryc. 22. Głogów-Żukowice st. 34. Zestawienie obiektów kultury ceramiki wstęgowej klutej. Wg Z. Hendel 1993 opr. W. Pogorzelski

Fig. 22. Głogów-Żukowice site 34. Summary of features of the Stroke Ornamented Pottery culture. According to Z. Hendel 1993 compiled by W. Pogorzelski

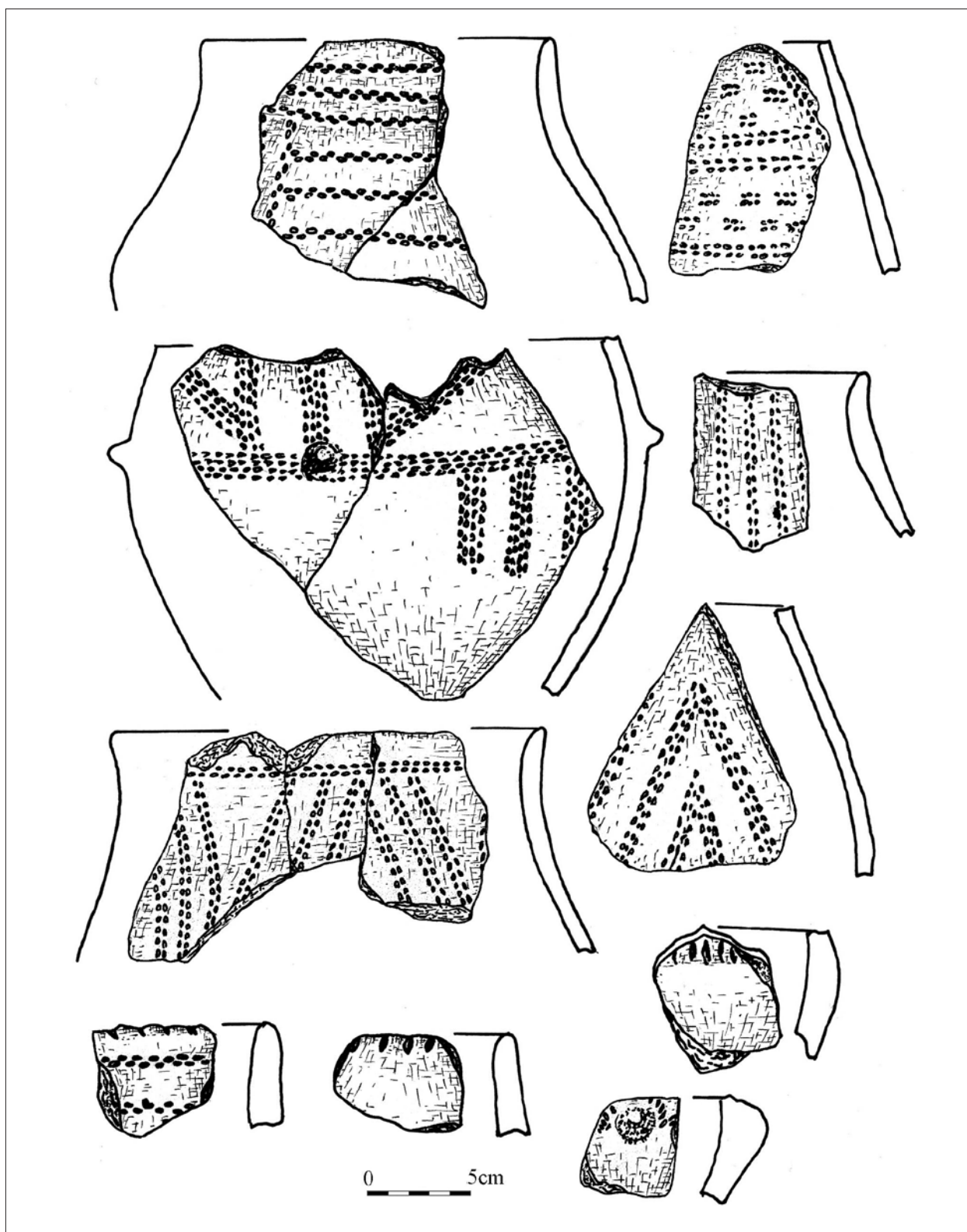
Lp.	Nr ob.	Wymiary ob. w m	Głębokość w m	Inwentarz zabytków
1	3	2,4 x 1,42	0,62	3 fr. naczyń
2	5	16,6 x 7,25	0,62	939 fr. naczyń, 38 wyrobów krzemiennych, 70 kości, 17 fr. rogów, 70 grudek polepy, 3 fr. toporków kamiennych, 1 fr. płytki szlifierskiej
3	6	5,74 x 3,2	0,65	119 fr. naczyń, 39 wyrobów krzemiennych, 15 kości, 13 grudek polepy
4	7	5,71 x 4,2	0,67	264 fr. naczyń, 11 wyrobów krzemiennych, 3 kości, 3 grudki polepy, 1 rozcieracz
5	8	6,1 x 4	0,56	45 fr. naczyń, 2 wyroby krzemienne, 1 grudka polepy, 1 fr. toporka kamiennego
6	13	6 x 0,4	0,72	44 fr. naczyń, 6 wyrobów krzemiennych, 12 grudek polepy
7	14	1,86 x 1,54	0,58	61 fr. naczyń, 4 wyroby krzemienne, 2 grudki polepy
8	15	6,3 x 4,6	0,6	92 fr. naczyń, 1 wyrób krzemienno, 3 grudki polepy, 1 fr. przedmiotu kamiennego
9	16	4,23 x 3,23	0,58	28 fr. naczyń, 1 wyrób krzemienno, 1 kość
10	17	1,9 x 1,35	0,45	1 fr. naczynia
11	24	2 x 1,8	0,51	1 fr. naczynia, 2 wyroby krzemienne
12	26	3,4 x 2,2	0,51	92 fr. naczyń, 1 wyrób krzemienno, 4 kości, 1 grudka polepy, 1 podkładka kamienna
13	29	2,9 x 2,36	0,48	3 fr. naczyń, 2 grudki polepy
14	44	1,67 x 1,51	0,93	9 fr. naczyń
15	45	12,5 x 7,9	0,75	998 fr. naczyń, 64 wyroby krzemienne 59 grudek polepy, 168 kości, 1 narzędzie kamienne
16	61	6,4 x 2,5	0,66	197 fr naczyń, 2 grudki polepy, 7 kości, 5 wyrobów krzemiennych, 1 fr, toporka kamiennego
17	65	2,5 x 1,7	0,65	26 f. naczyń, 3 grudki polepy, 5 wyrobów krzemiennych
18	70	3,2 x 3	0,71	17 fr. naczyń
19	96	1,26 x 1,3	0,73	7 fr. naczyń, 60 grudek polepy-sprawdzić czy jest na mapie
20	97	4,4 2,76	0,55	3 fr. naczyń
21	98	2,5 x 2,5	0,59	4 fr. naczyń, 1 zabytek kamienny
22	122	0,6 x 0,54	0,49	15 fr. naczyń
23	127	1 x 0,6	0,65	1 fr. naczynia, 1 grudka polepy-sprawdzić na planie, jest znak ?
24	143	3,24 x 1,56	0,65	10 fr. naczyń
25	145	9,15 x 4	0,95	78 fr. naczyń, 6 wyrobów krzemiennych, 16 bryłek polepy
26	146	10 x 7,3	0,75	429 fr. naczyń, 7 wyrobów krzemiennych, 48 grudek polepy, 10 kości, 1 fr. żarna
27	149	2,16 x 1,8	0,55	16 fr. naczyń jest znak ?
28	160	1,5 x 1,4	1,13	7 fr. naczyń, 16 kości, 1 wyrób krzemienno
29	161	1,7 x 1,6	0,49	3 fr. naczyń jest znak ?
30	162	3,6 x 2,24	0,65	7 fr. naczyń
31	163	1,85 x 1,4	0,79	3 fr. naczyń jest znak ?
32	164	2,05 x 2	0,73	1 fr. naczynia, 4 kości
33	170	3 2,9	0,73	1 fr. naczynia, 65 kości
34	180	2,3 2,2	1,14	17 fr. naczyń
35	181	3,2 x 2,75	0,87	102 fr. naczyń, 8 kości, wyroby krzemienne
36	182	3 x 2,7	0,7	5 fr. naczyń
37	189	3,9 x 2,2	0,57	9 fr. naczyń
38	190	6,6 x 4,2	0,62	23 fr. naczyń, 5 kości jest znak ?
39	191	3,8 x 2,8	0,58	25 fr. naczyń jest znak ?
40	201	2,64 x 1,72	0,7	17 fr. naczyń, 1 fr. ciężarka tkackiego
41	207	2 x 1,84	0,65	15 fr. naczyń, 1 kość, 1 wyrób krzemienno jest znak ?
42	210	2,7 x 2	0,75	23 fr. naczyń, 2 grudki polepy, 8 kości, 1 wyrób krzemienno, jest znak?

Ryc. 23. Głogów-Żukowice st. 34. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 7. Wg Z. Hendel 1993 opr. A. Dobrowolski

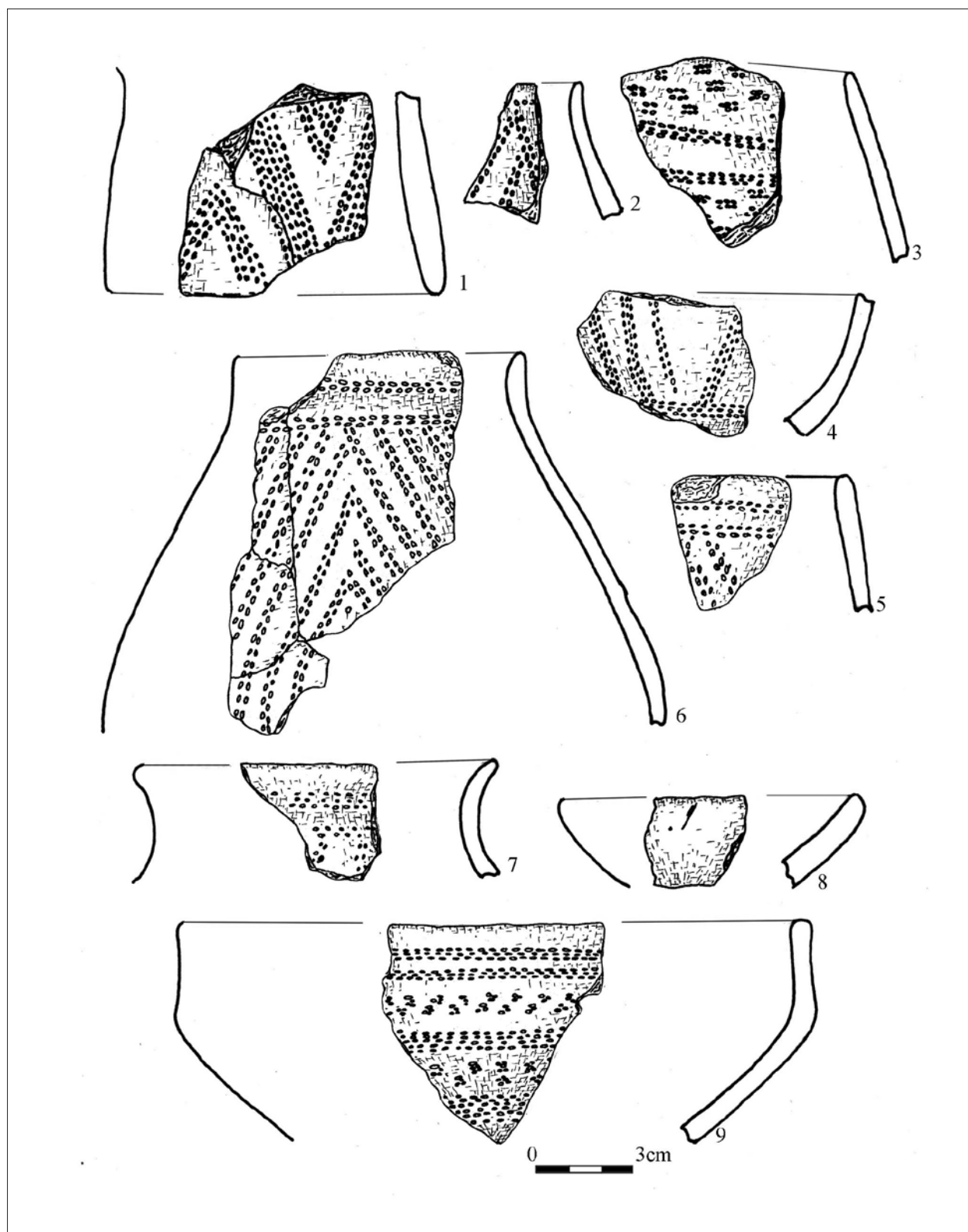
Fig. 23. Głogów-Żukowice site 34. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 7. According to Z. Hendel 1993 compiled by A. Dobrowolski

Compiled by J. Szajt

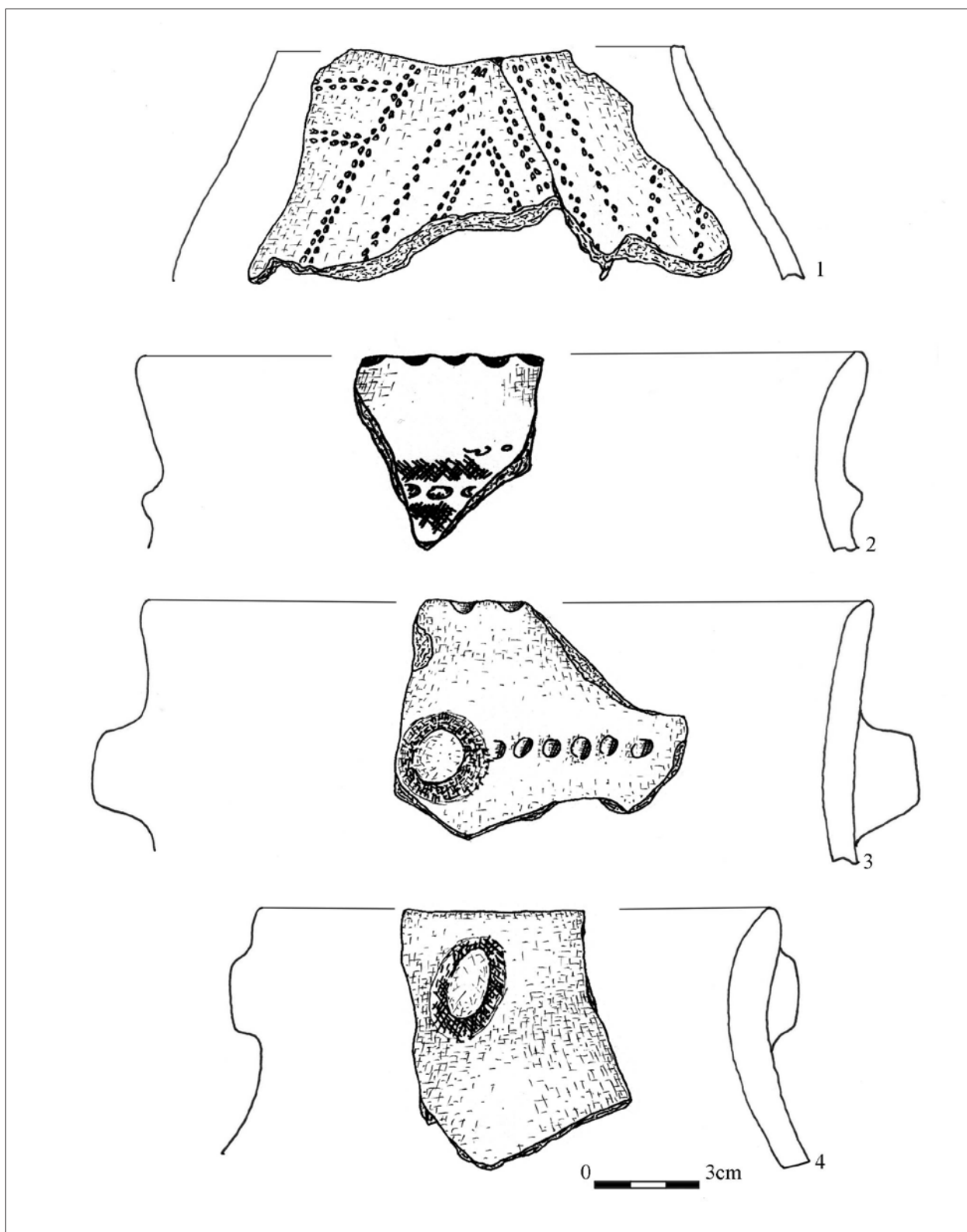
Ryc. 24. Głogów-Żukowice st. 34. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej kłutej z ob. 5. Wg Z. Hendel 1993 opr. A. Dobrowolski

Fig. 24. Głogów-Żukowice site 34. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 5. According to Z. Hendel 1993 compiled by A. Dobrowolski

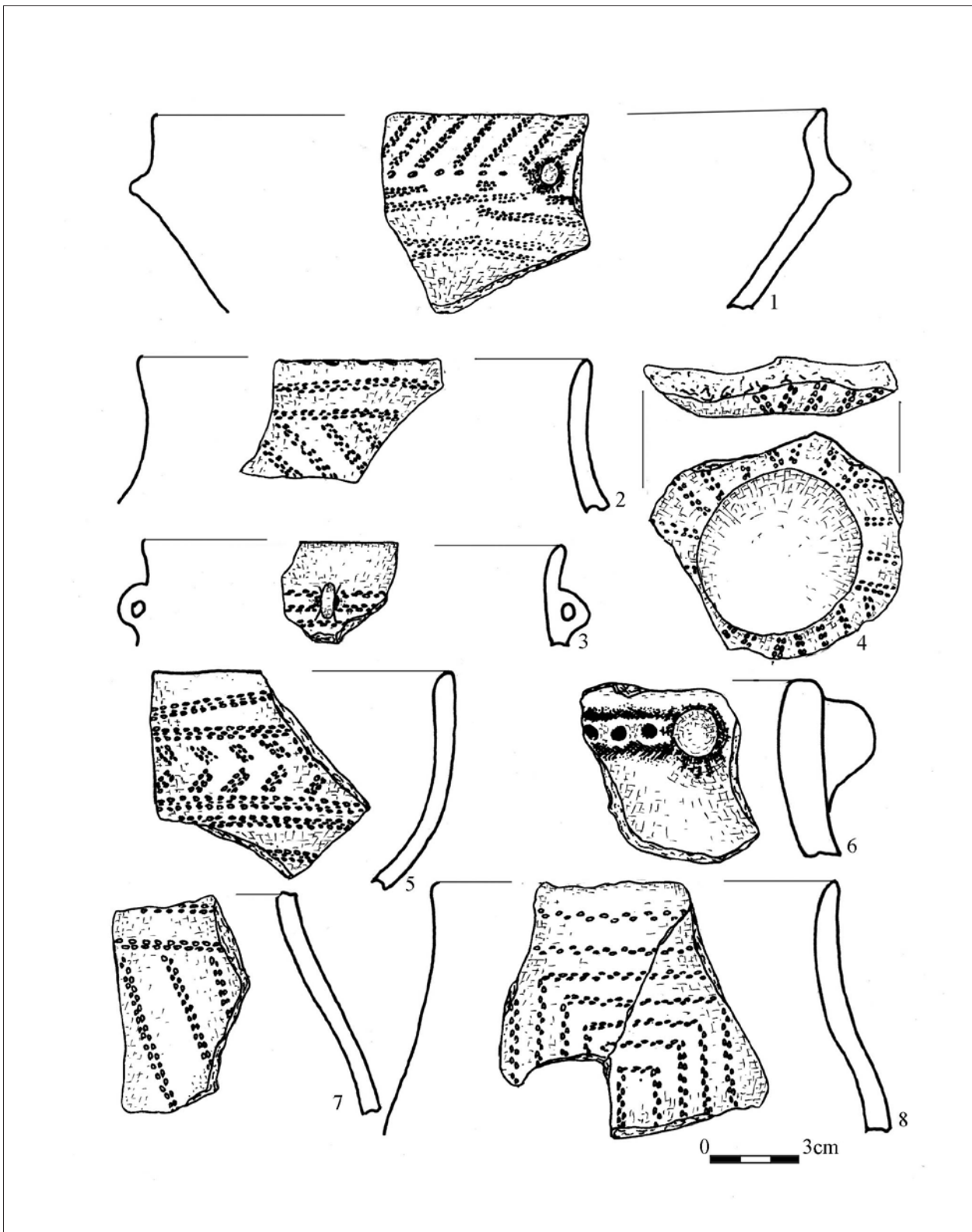
Ryc. 25. Głógów-Żukowice st. 34. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 5. Wg Z. Hendel 1993 opr. A. Dobrowolski

Fig. 25. Głógów-Żukowice site 34. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 5. According to Z. Hendel 1993, compiled by A. Dobrowolski

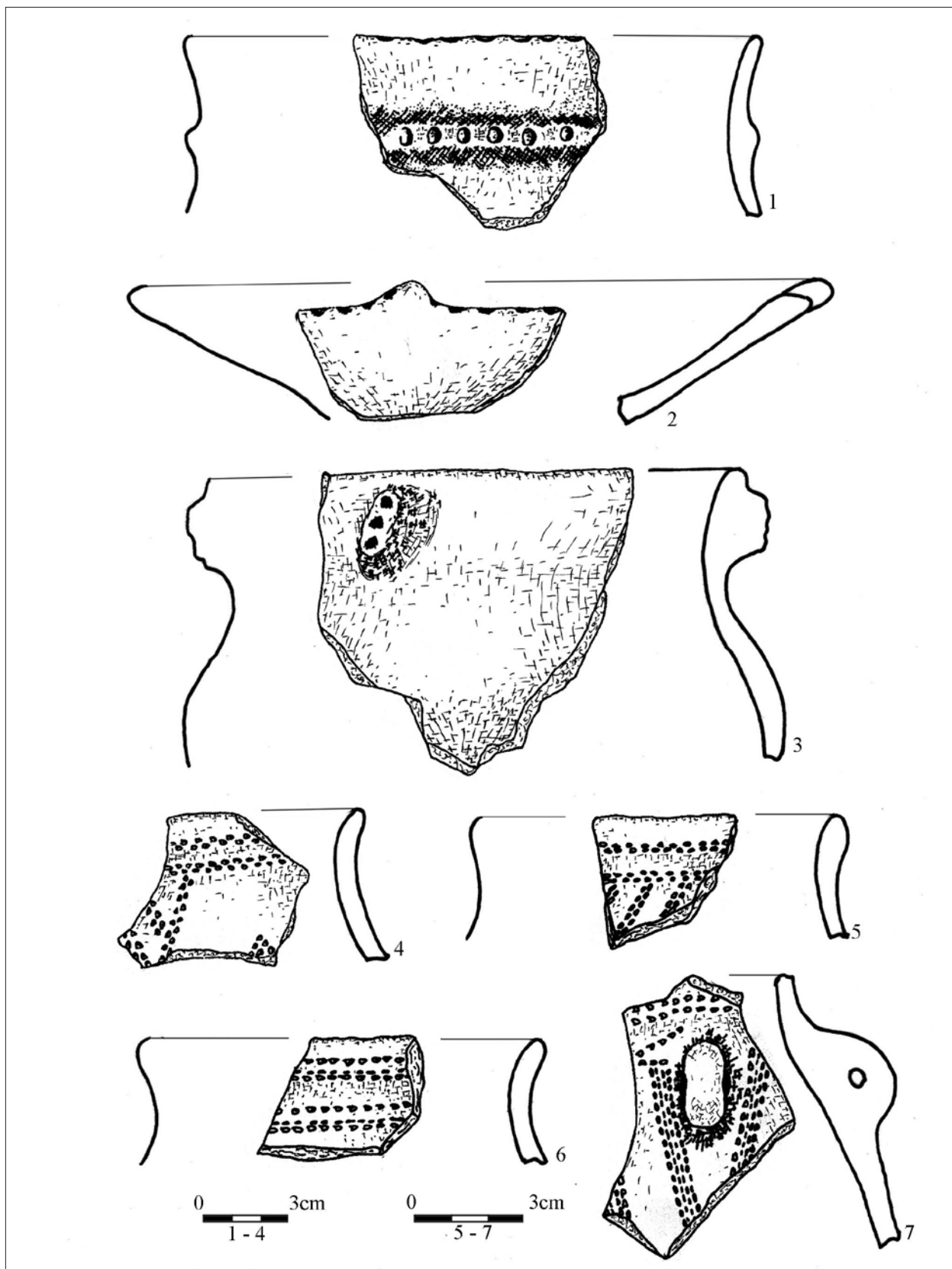
Ryc. 26. Głogów-Żukowice st. 34. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej kłutej z ob. 5. Wg Z. Hendel 1993 opr. A. Dobrowolski

Fig. 26. Głogów-Żukowice site 34. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 5. According to Z. Hendel 1993, compiled by A. Dobrowolski

Ryc. 27. Głogów-Żukowice st. 34. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej. (1-4) ob. 45; (5, 6) ob. 61; (7, 8) ob. 146 (wg Z. Hendel 1993 opr. A. Dobrowolski).

Fig. 27. Głogów-Żukowice site 34. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture (1- 4) feature 45; (5, 6) feature 61; (7, 8) feature 146 (according to Z. Hendel 1993, compiled by A. Dobrowolski).

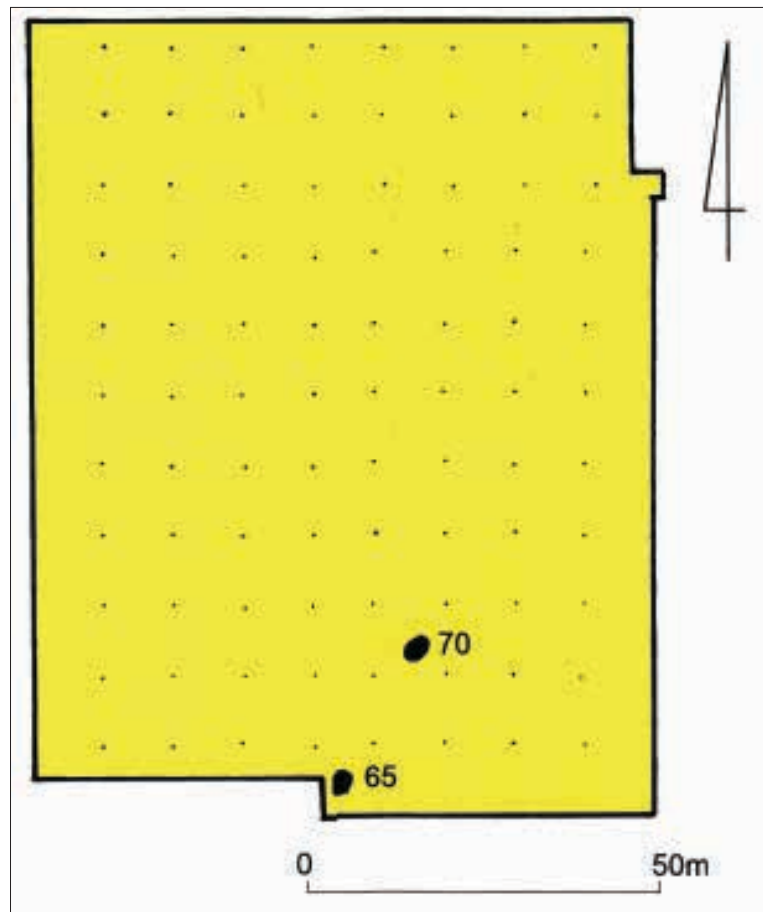

Ryc. 28. Głogów-Żukowice st. 34. Fragmnty naczyń kultury ceramiki wstęgowej kłutej z ob. 45. Wg Z. Hendel 1993 opr. A. Dobrowolski

Fig. 28. Głogów-Żukowice site 34. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 45. According to Z. Hendel 1993, compiled by A. Dobrowolski

Ryc. 29. Głogów-Żukowice st. 35. Lokalizacja obiektów kultury ceramiki wstęgowej kłutej w obrębie przestrzeni badawczej wykopu. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 29. Głogów-Żukowice site 35. Location of features of the Stroke Ornamented Pottery culture within the research area of the trench. Compiled by W. Pogorzelski

Do wytwarzania naczyń mieszkańcy osady Głogów-Żukowice st. 34 wykorzystali starannie przygotowaną masę garncarską, zawierającą bogatą domieszkę droбноziarnistego piasku lub mocno rozartego tłucznia mineralnego. Domieszka ta, pomimo równomiernego opracowania, powodowała szorstkość powierzchni zewnętrznych i wewnętrznych (Hendel 1993, s. 11).

2.3.3 Głogów-Żukowice st. 35

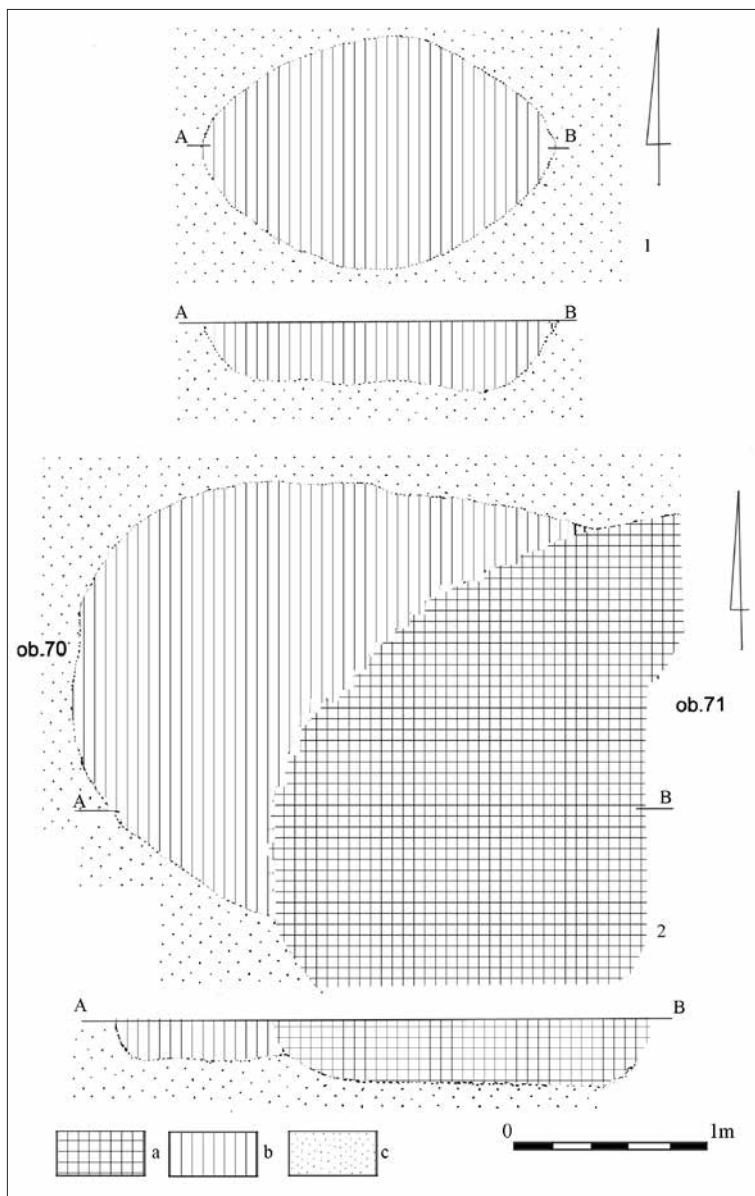
Stanowisko położone było na niewielkim pagórku o powierzchni około 1,5 ha będącego południową częścią skłonu wyniesienia, które od strony północnej charakteryzowało się dużym spadkiem wysokości w stronę terasy zalewowej Odry. Od zachodu ograniczał je mały ciek płynący z południowego zachodu w kierunku północno-wschodnim, a od północy również ciek płynący z południowego wschodu w kierunku północno-zachodnim. Cieki te łączyły się w odległości około 50 m od stanowiska. Od strony

wschodniej oraz południowej, w chwili rozpoczęcia badań, rysowały się wyraźne obniżenia, które po opadach deszczu stawały się terenami grząskimi. Po zdjęciu z obszaru stanowiska humusu, stwierdzono, że od strony południowej w przeszłości zlokalizowane było płytkie jezioro o powierzchni lustra wody około 0,6 ha, które łączyło się z ciekim płynącym z południowego wschodu w kierunku północno-zachodnim.

Obiekty, będące pozostałościami po przebywaniu na stanowisku ludności chronologicznie wiążącej się z okresem trwania kultury ceramiki wstęgowej kłutej, zlokalizowane były przy południowej krawędzi wyniesienia (Ryc. 29).

Podczas badań ratowniczych, przeprowadzonych w 1990 r., przebadano obszar o powierzchni 100 arów. Na osadzie odkryto dwa obiekty należące do kultury ceramiki wstęgowej kłutej (Ryc. 30).

Obiekt nr 65 – zarys tego obiektu kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 1,8 x 1,2 m. Ściany opadały nieckowato do lekko falistego dna do głębokości 0,34 m. Wypełnisko stanowiła próchnica

Ryc. 30. Głogów-Żukowice st. 35. Rzuty poziome i przekroje obiektów kultury ceramiki wstęgowej klutej. (1) ob. 65; (2) ob. 70, a- próchnica barwy ciemnoszarej; b- próchnica barwy szarej; c- piasek. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 30. Głogów-Żukowice site 35. Location of features of the Stroke Ornamented Pottery culture within the research area of the trench. Compiled by W. Pogorzelski

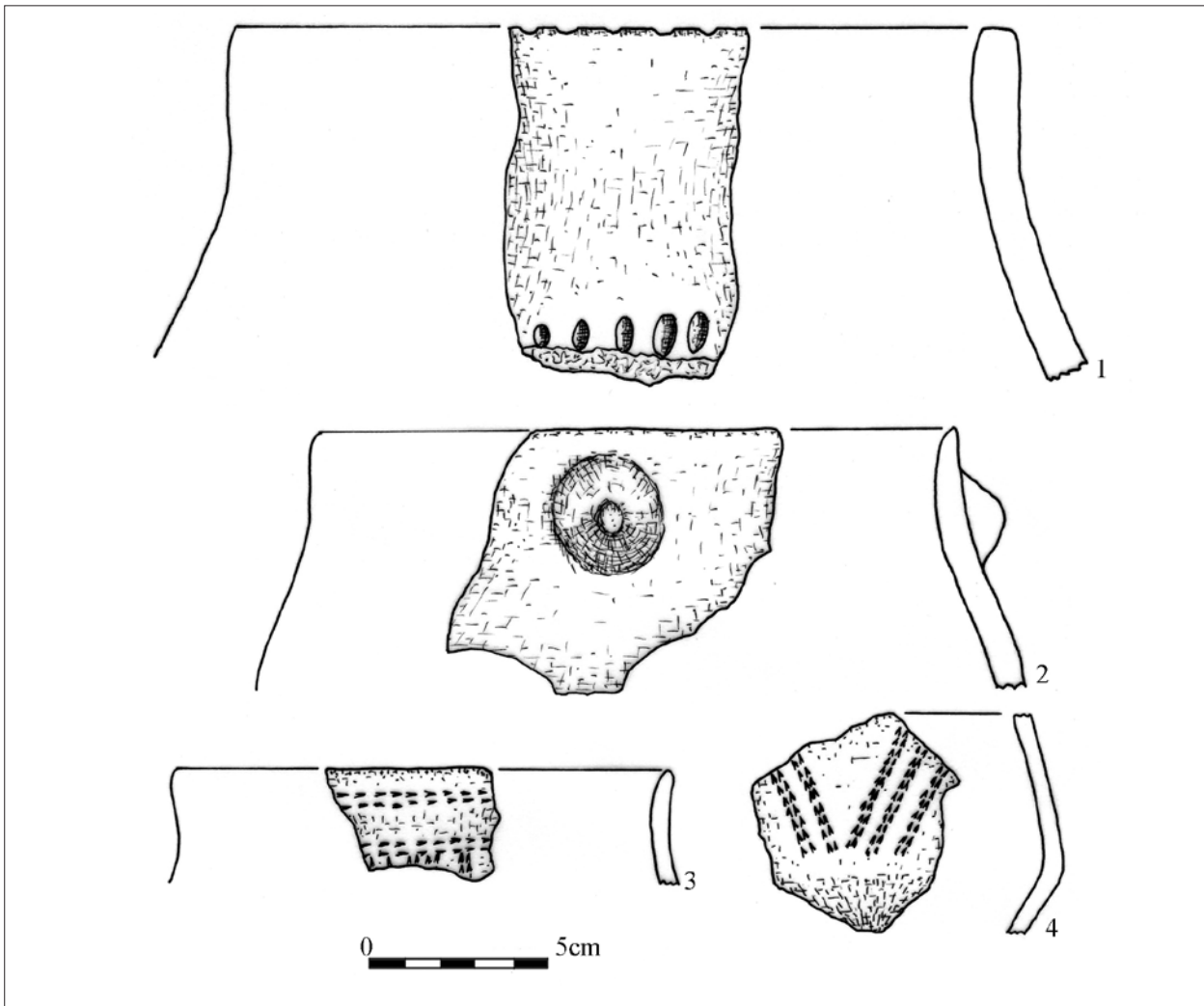
barwy szarej. Zawartość kulturową stanowiły dwa fragmenty naczyń i trzy kości.

Obiekt nr 70 – część obiektu zniszczona została przez młodszy chronologicznie obiekt 71. Zarys zachowanej części kształtem nawiązywał do fragmentu regularnego owalu o wymiarach 1,2 x 0,8 m. Ściana północna opadała nieckowato pod kątem około 50 stopni do lekko falistego dna do głębokości 0,2 m. Wypełnisko stanowiła próchnica barwy szarej (Ryc. 30). Zawartość kulturową stanowiło osiem fragmentów naczyń.

Uwzględniając wielkość, kształt oraz rodzaj struktury wypełniska i zawartość kulturową wśród obiektów wyeksplorowanych na osadzie Głogów-

Żukowice st. 35, wyróżniono dwie jamy pełniące w momencie funkcjonowania bliżej nieokreślone funkcje gospodarcze. Charakteryzowały się one powierzchnią nieprzekraczającą 2,2 m² i zagłębione były w calcu maksymalnie do 0,34 m.

Zagadnienia wiążące się z wytwarzaniem naczyń oparto na wynikach analizy przeprowadzonej na dziewięciu fragmentach naczyń z obiektu nr 70 oraz dwóch fragmentach z obiektu nr 65 (Ryc. 31). Domieszkę schudzającą, dodawaną do masy garncarskiej, z której lepiono naczynia, w 33,3% stanowił tłuźień skalny i mika, a w 66,7% tłuźień skalny, mika i piasek. Grubości ścianek fragmentów naczyń z obiektu nr 70 mieszczą się w czterech przedzia-

Ryc. 31. Głogów-Żukowice st. 35. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 70. Rys. A. Dobrowolski

Fig. 31. Głogów-Żukowice site 35. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 70. Drawn by A. Dobrowolski

łach – 33,4% wynoszą one 6 – 8 mm lub 9 – 10 mm, grubość 22,1% nie przekracza 5 mm, a 11,1 % mieści się w przedziale 11 – 12 mm. Grubość ścianki z obiektu nr 65 nie przekracza 5 mm lub osiąga wartość 10 mm.

Powierzchnia zewnętrzna części naczyń z obiektu nr 70 w 55,6% jest wygładzona, a 44,4% lekko szorstka. W przypadku powierzchni wewnętrznej sytuacja jest odwrotna i powierzchnia 44,4% fragmentów jest wygładzonych, a 55,6% lekko szorstka.

Powierzchnie zewnętrzne i wewnętrzne fragmentów naczyń z obiektu nr 65 nie różnią się i jest ich po 50% wygładzonych i lekko szorstkich.

Na powierzchni zewnętrznej 22,3 % fragmentów naczyń z obiektu nr 70 obecna jest barwa ciem-

nobrunatna, a na fragmentach wynoszących po 11,1% jest ona szara, brunatna z łatami barwy szarej, jasnobrunatna, ciemnobieżowa z łatami brunatnymi i popielatymi, pomarańczowa i pomarańczowa z łatami brunatno-szarymi. Na 50% fragmentów naczyń z obiektu nr 65, na powierzchni zewnętrznej jest barwa szara, na pozostałych brunatna z szarymi łatami.

Na powierzchni wewnętrznej 33,4% fragmentów naczyń z obiektu nr 70 obecna jest barwa szara, na 22,2% jasnobrunatna, a w przypadkach, gdy fragmenty stanowią po 11,1% jest ona ciemnobrunatna, brunatna z szarymi łatami, beżowa lub jasnopomarańczowa z szarymi łatami. Na częściach naczyń z obiektu nr 65 obecna jest tylko barwa szara.

W obiekcie nr 70 fragmenty naczyń wypalonych w atmosferze umiarkowanie utleniającej (kolor brunatny) stanowią 50%, w atmosferze naturalnej (kolor popielaty) 25%, a przełamy dwubarwne (od strony zewnętrznej jasnobrunatne, a wewnętrznej ciemnobrunatne) stanowią 25%. Wśród fragmentów naczyń z obiektu nr 65 wypałem neutralnym (popielatym) charakteryzuje 50%, a pozostałe stanowiące również 50% wypałem umiarkowanie utleniającym (ciemnobrunatnym).

2.3.4 Głogów-Żukowice st. 36

Na stanowisku tym zostały stwierdzone pozostałości po obecności ludności wiążącej się z okresem trwania kultury ceramiki wstęgowej kłutej. Położone było w południowej części wyniesienia, które od strony północnej charakteryzowało się dużym spadkiem wysokości w stronę terasy zalewowej Odry. Wyniesienie od strony południowo-wschodniej ograniczały mały ciek, a od strony północnej nasypanie pod tory kolejowe rozgraniczały część północną od fragmentu południowego stanowiska. Od południa ograniczały je, małych rozmiarów, rowy będący w przeszłości prawdopodobnie strumieniem, płynącym po osi wschód-zachód, łączący się z ciekami płynącymi po osi z południowego zachodu na północny wschód. Strumień po osi wschód-zachód rozgraniczał obszar tego stanowiska z sąsiednim stanowiskiem Żukowice 48. Obniżony teren nad ciekami, po długotrwałych opadach, był bardzo podmokły, co czyniło go nieprzydatnym dla osadnictwa.

Badania ratownicze zostały przeprowadzone w 1990 r., przebadano wówczas obszar o powierzchni około 170 arów. W obrębie tej osady odkryto trzy obiekty i jeden grób (Ryc. 32).

Obiekt 72 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 5,3 x 3,8 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,4 m, a wypełnisko stanowiła próchnica barwy ciemnoszarej (Ryc. 34). Zawartość kulturową stanowiło 59 fragmentów naczyń.

Obiekt 73 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do nieregularnego owalu o wymiarach 10 x 10,5 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,5 m, a wypełnisko stanowiła próchnica barwy ciemnoszarej. Zawartość kulturową stanowiły 283 fragmenty naczyń, dziewięć

kości, cztery wytwory krzemienne i cztery grudki polepy. Przy wschodniej ścianie obiektu w części północnej zlokalizowana była pozostałość po obiekcie kształtem nawiązująca do nieregularnego owalu o wymiarach 1,7 x 1,4 m i zagłębionego w calcu do 0,46 m. Wypełnisko obiektu stanowiła próchnica barwy ciemnoszarej, a zawartość kulturową jeden fragment naczynia datowanego na neolit. Wewnątrz obiektu rysowało się osiem pozostałości po słupach, z których cztery (73r, t, u, w) kształtem nawiązywały do koła o średnicy 0,4 m, zagłębione w calcu do 0,5 m, dwa (73g, z) charakteryzowały się kształtem owalnym o wymiarach 0,5 m x 0,4 m, zagłębione w calcu maksymalnie do 0,5 m, zarys jednego (73s) kształtem nawiązywał do koła 0,5 m i zagłębiony był w calcu do 0,5 m. Pozostałością po jednym słupie jest jama (73p) o owalu o wymiarach 0,6 x 0,5 m, zagłębienie w calcu do 0,5 m.

Pozostałości po 15 słupach zlokalizowane były poza zarysem obiektu i charakteryzowały się różnicowaną średnicą. Pozostałości po dwóch słupach (73i, j) kształtem nawiązywały do owalu o wymiarach 0,8 x 0,6 m i zagłębione były w calcu do 0,3 m, a pozostałość po słupie 73l kształtem nawiązywała do owalu o wymiarach 0,7 x 0,5 m i zagłębiona była w calcu do 0,2 m. Pozostałościami po dwóch słupach (73n, q) były jamy kształtem nawiązujące do owalu o wymiarach 0,4 x 0,3 m i zagłębione w calcu do 0,4 m (Ryc. 33).

Obiekt nr 76 – zarys obiektu kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 1,8 x 1,6 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,3 m. Wypełnisko stanowiła próchnica barwy ciemnoszarej (Ryc. 35). Zawartość kulturową stanowił jeden fragment naczynia.

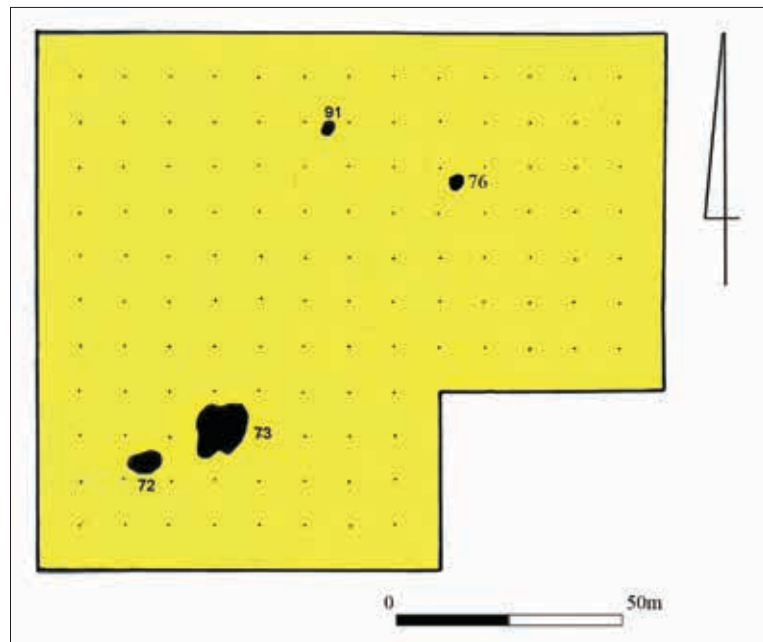
Obiekt nr 91 – zarys obiektu kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 1,8 x 1,6 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,5 m. Wypełnisko stanowiła próchnica barwy ciemnoszarej. Zawartość kulturową stanowiły dwa naczynia (Ryc. 46).

Uwzględniając wielkości, kształt oraz rodzaj struktury wypełniska i zawartość kulturową, wśród obiektów wyeksplorowanych na osadzie Głogów-Żukowice st. 36 wyróżniono:

Zarys obiektu kształtem nawiązujący do nieregularnego owalu o powierzchni 105 m², którego nieckowate ściany wydrążone były w calcu do głębokości 0,5 m (obiekt nr 73). Obecność w wypełni-

Ryc. 32. Głogów-Żukowice st. 36. Lokalizacja obiektów kultury ceramiki wstęgowej kłutej w przestrzeni badawczej wykopu. Wg K. Czapla 1993 opr. W. Pogorzelski

Fig. 32. Głogów-Żukowice site 36. Location of features of the Stroke Ornamented Pottery culture within the research area of the trench. According to K. Czapla 1993, compiled by W. Pogorzelski

sku obiektu fragmentów polepy i rysujące się na calcu pozostałości po słupach wskazują, że w momencie funkcjonowania był on obiektem mieszkalnym.

Zarys obiektu kształtem nawiązujący do owalu o powierzchni 20,1 m², którego nieckowate ściany wydrążone były w calcu do głębokości 0,4 m (obiekt nr 72). Brak grud polepy oraz śladów po słupach umożliwia wnioskowanie, że była to konstrukcja szalasowa, pokryta trzcina lub sitowiem, będąca pozostałością po obiekcie gospodarczym.

Zarys obiektu kształtem nawiązujący do owalu o powierzchni około 3 m², którego nieckowate ściany wydrążone były w calcu do głębokości 0,3 m (obiekt nr 76). W trakcie funkcjonowania pełnił on rolę jamy gospodarczej o bliżej jednak nie określonej funkcji.

Zarys obiektu kształtem nawiązujący do regularnego owalu o powierzchni około 3 m² którego ściany wydrążone były w calcu do 0,5 m (obiekt nr 91). Obiekt uznany został za grób.

Wypełniska obiektów stanowiły próchnice w odcieniach szarych.

Omówienie zagadnień wiążących się z wytwarzaniem naczyń oparto o wyniki analizy przeprowadzonej na 46 fragmentach naczyń z obiektu nr 72, z obiektu nr 73 zanalizowano 205 fragmentów i jeden fragment z obiektu nr 76.

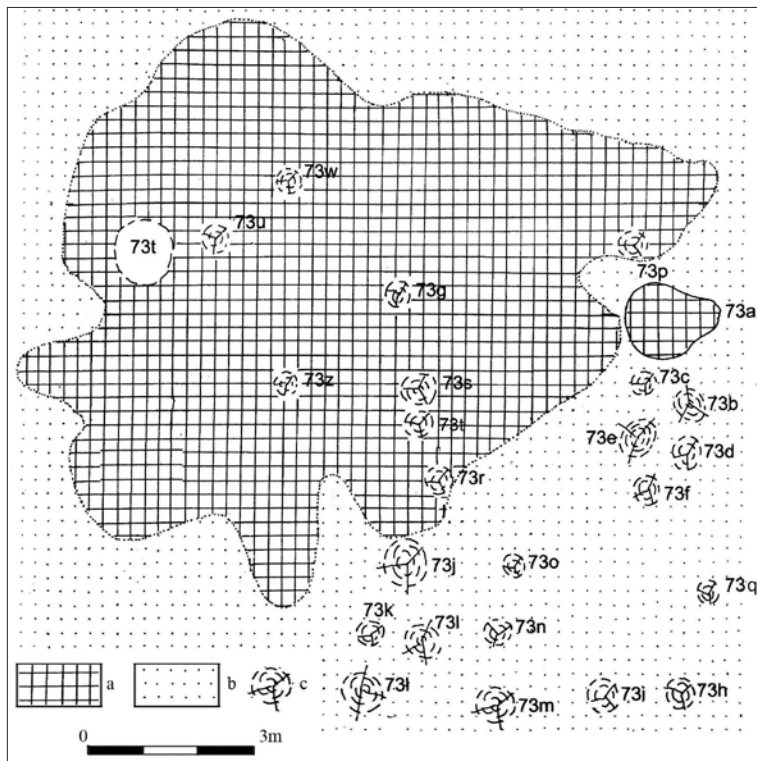
Domieszkę schudzącą dodawaną do gliny, z której lepiono naczynia na osadzie Głogów-Żuko-

wice st. 36 w 16,8% stanowi tłuć skalny z domieszką miki, w 82,1% tłuć skalny, mika i piasek, a w 1,1% jest to domieszka organiczna.

Grubości ścianek naczyń wytwarzanych na osadzie Żukowice st. 36 zamyka się w przedziale od 0-5 do 16-18 mm (Ryc. 36). Zbiory z poszczególnych obiektów różnią się, ale cechą wspólną jest dominacja fragmentów naczyń o grubościach między 6 a 8 mm osiągająca 38,2% w obiekcie nr 73 oraz między 9 a 10 mm, które stanowią zbiór składający się z ponad 52% w obiekcie nr 72. Różnicą jest brak w zbiorze z obiektu nr 72 fragmentów naczyń o grubości ścianek powyżej 12 mm.

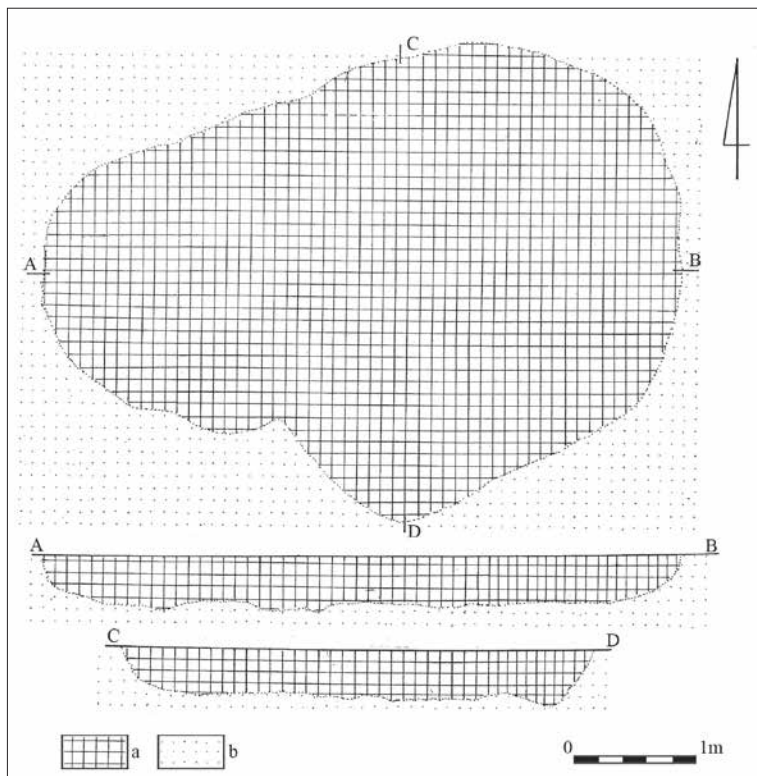
Faktura powierzchni części naczyń znalezionych w poszczególnych obiektach na osadzie Żukowice st. 36 jest zróżnicowana, ale cechą wspólną jest dominacja na powierzchni zewnętrznej i wewnętrznej faktur lekko szorstkich, które na powierzchni zewnętrznej osiągają 78,3%, a wewnętrznej 76,1% (Ryc. 37). W obiekcie nr 72 powierzchnie wygładzone na stronie zewnętrznej i wewnętrznej nie przekraczają 17,4%, a obiekcie nr 73 stanowią 21,8%. Powierzchnie szorstkie na stronie zewnętrznej i wewnętrznej obiektu 72 stanowią po 6,5%, a obiektu 73 są zbliżone i osiągają maksymalnie 25,8%.

Powierzchnia zewnętrzna fragmentu naczynia obiektu nr 76 charakteryzuje się barwą jasnopomarańczową, wewnętrzna szarą, a przełam popielatą (Ryc. 38). Na powierzchniach zewnętrznych frag-

Ryc. 33. Głogów-Żukowice st. 36. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Rzut poziomy ob. 73; a- próchnica barwy ciemnoszarej; b- piasek; c- ślad po słupie. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 33. Głogów-Żukowice site 36. Stroke Ornaented Pottery culture. Horizontal view of feature 73; a- dark grey humus; b – sand; c – pole mark. Compiled by W. Pogorzelski

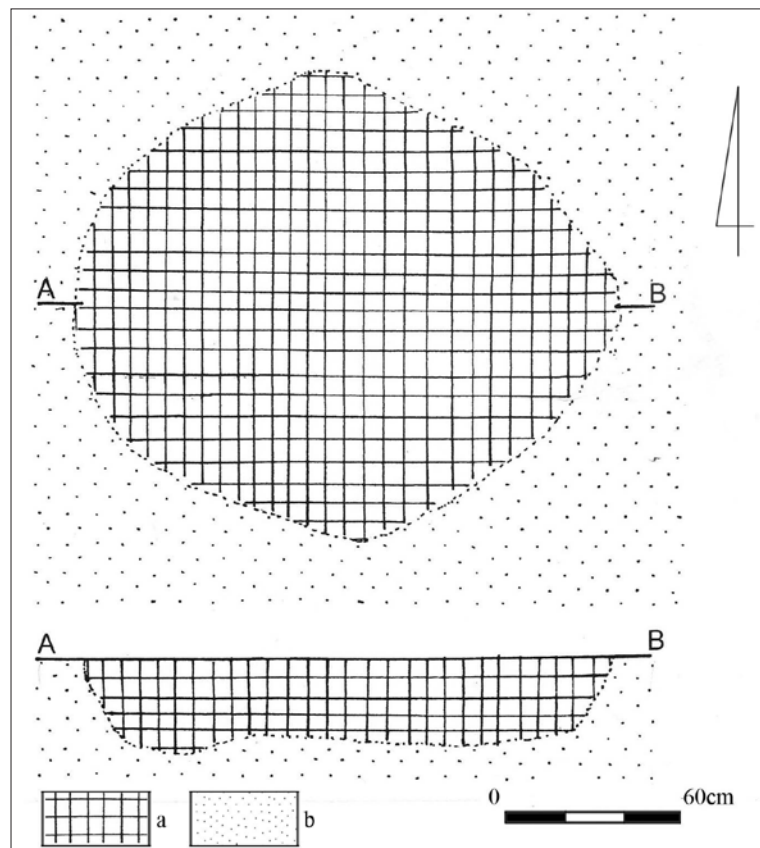

Ryc. 34. Głogów-Żukowice st. 36. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Rzut poziomy i profil ob. 72; a- próchnica barwy ciemnoszarej; b- piasek. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 34. Głogów-Żukowice site 36. Stroke Ornaented Pottery culture. Horizontal view and profile of feature 72; a- dark grey humus; b – sand. Compiled by W. Pogorzelski

Ryc. 35. Głogów-Żukowice st. 36. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Rzut poziomy i profil ob. 76; a- próchnica ciemnoszara; b- piasek. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 35. Głogów-Żukowice site 36. Stroke Ornamented Pottery culture. Horizontal view and profile of feature 76; a – dark grey humus; b – sand. Compiled by W. Pogorzelski

mentów naczyń z obiektu nr 72 dominuje barwa brązowa, a w dalszej kolejności szara i jasnopomarańczowa. Bardziej zróżnicowana jest gama barw na powierzchniach zewnętrznych fragmentów naczyń z obiektu nr 73. Wśród nich kolor brązowy o zróżnicowanych odcieniach oraz szary osiągają zbliżone wartości i nie przekraczają 19,4%. Cechą charakterystyczną powierzchni zewnętrznych jest obecność na jednolitym tle plam o zróżnicowanej gamie kolorów.

Na powierzchniach wewnętrznych fragmentów naczyń dominuje kolor szary (Ryc. 39), który w obiekcie nr 72 przekracza 80%, a w obiekcie nr 73 stanowi ponad 41%. Gamę barw w obiekcie 72 uzupełnia kolor brązowy, popielaty i jasnopomarańczowy, natomiast w obiekcie nr 73 zestaw ten uzupełnia kolor brązowy i beżowy. Cechą różnicującą jest obecność, na jednolitej barwie powierzchni wewnętrznych fragmentów naczyń z obiektu nr 73, plam w odcieniach brązowych, szarych i popielatych.

Wśród 46 fragmentów naczyń z obiektu nr 72 wypałem w atmosferze neutralnej (kolor przełamów szary) charakteryzuje się 13%, a wypalonych w atmosferze umiarkowanie utleniającej (kolor przełamów w odcieniach brązowych) 17,4% (Ryc. 40). Przełamy dwubarwne (od strony zewnętrznej jasnobrunatne lub brązowe) stanowią 34,8%, a przełamy warstewkowane (od strony zewnętrznej i wewnętrznej ciemnobrunatnej, a w części środkowej brązowej) również 34,8% (Ryc. 42).

W zbiorze 205 fragmentów z obiektu nr 73 (Ryc. 43, 44, 45) w atmosferze naturalnej (kolor przełamów szary, popielaty) wypalono 7,3% części naczyń, a wypalonych w atmosferze umiarkowanie utleniającej (kolor przełamów w odcieniach brązowych, beżowych) 72,2%. Przełamy dwubarwne (od strony zewnętrznej w odcieniach brązowych, szarych, pomarańczowych, beżowych, a od strony wewnętrznej szarych, jasnopomarańczowych

Lp.	Grubość ścianki w mm	ob. 72 46 fragmentów	ob. 73 225 fragmentów
1	0-5	4,4	4
2	6-8	30,4	38,2
3	9-10	52,2	35,6
4	11-12	13	14,2
5	13-15		6,2
6	16-18		1,8

Ryc. 36. Głogów-Żukowice st. 36. Kultura ceramiki wstęgowej klutej. Zestawienie procentowe grubości fragmentów naczyń. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 36. Głogów-Żukowice site 36. Stroke Ornamented Pottery culture. Percentage breakdown of vessel fragment thickness. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Faktura powierzchni	ob. 72 46 fragmentów		ob. 73 225 fragmentów	
		zewnątrzna	wewnętrzna	zewnątrzna	wewnętrzna
1	wygładzona	15,2	17,4	21,8	20,4
2	lekko szorstka	78,3	76,1	53,3	53,8
3	szorstka	6,5	6,5	24,9	25,8

Ryc. 37. Głogów-Żukowice st. 36. Kultura ceramiki wstęgowej klutej. Zestawienie procentowe naczyń o poszczególnych fakturach. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 37. Głogów-Żukowice site 36. Stroke Ornamented Pottery culture. Percentage breakdown of vessels with particular textures. Compiled by W. Pogorzelski

Ryc. 38. Głogów-Żukowice st. 36. Kultura ceramiki wstęgowej klutej, Zestawienie procentowe barw na powierzchni zewnętrznej naczyń. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 38. Głogów-Żukowice site 36. Stroke Ornamented Pottery culture. Percentage breakdown of colours on the outer surface of vessels. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Barwa podstawowa	Odcienie	ob. 72 46 fragmentów	ob. 73 225 fragmentów	ob. 76 1 fragment
1	brunatna		21,7	1,8	
2	ciemnobrunatna		41,3	11,5	
3	jasnobrunatna			5,3	
4	brunatna	szare		9,3	
5	brunatna	plamy ciemnobrunatne	4,3		
6	brunatna	plamy SZ		2,2	
7	brunatna	plamy popielate		1,8	
8	ciemnobrunatna	plamy jasnobrunatne		2,2	
9	ciemnobrunatna	plamy szare		4,0	
10	szara		17,4	19,4	
11	szara i ciemnobrunatna			2,2	
12	szara	plamy beżowe		0,8	
13	szara	plamy jasnobrunatne		1,8	
14	jasnopomarańczowa		10,9	7,1	100
15	jasnopomarańczowa	plamy szare	2,2	4,4	
16	pomarańczowa			11	
17	pomarańczowobrunatna			0,4	
18	pomarańczowa	plamy brunatne		1,8	
19	popielata			8	
20	popielata	plamy szare		0,9	
21	beżowa			2,7	
22	beżowa	łaty jasnobrunatne		0,8	

Ryc. 39. Głogów-Żukowice st. 36. Kultura ceramiki wstęgowej klutej. Zestawienie procentowe barw na powierzchni wewnętrznej naczyń. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 39. Głogów-Żukowice site 36. Stroke Ornamented Pottery culture. Percentage breakdown of colours on the inner surface of vessels. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Barwa podstawowa	Odcienie	ob. 72 46 fragmentów	ob. 73 225 fragmentów	ob. 76 1 fragment
1	szara		80,4	41,4	100
2	szara	plamy jasno-brunatne		0,9	
3	szara	plamy ciemno-brązowe		1,3	
4	szarobrunatna			1,8	
5	jasnoszara			0,5	
6	brunatna		4,3	4,4	
7	brunatna	szare		3,1	
8	ciemnobrunatna			3,2	
9	ciemnobrunatna	plamy szare		0,4	
10	jasnobrunatna			4	
11	jasnobrunatna	plamy szare		2,2	
12	jasnobrunatna	plamy popielate		4	
13	popielata		8,7	23,1	
14	popielata	plamy szare		1,3	
15	jasnopomarańczowa		6,6	4	
16	jasnopomarańczowa	szare		0,5	
17	jasnobieżowa			2,2	
18	beżowa			0,9	
19	beżowa	szare		0,5	
20	beżowa	plamy popielate		0,4	

Ryc. 40. Głogów-Żukowice st. 36. Kultura ceramiki wstęgowej klutej. Zestawienie procentowe kolorów przełamów jednobarwnych fragmentów naczyń. Opr. W. Pogorzelski

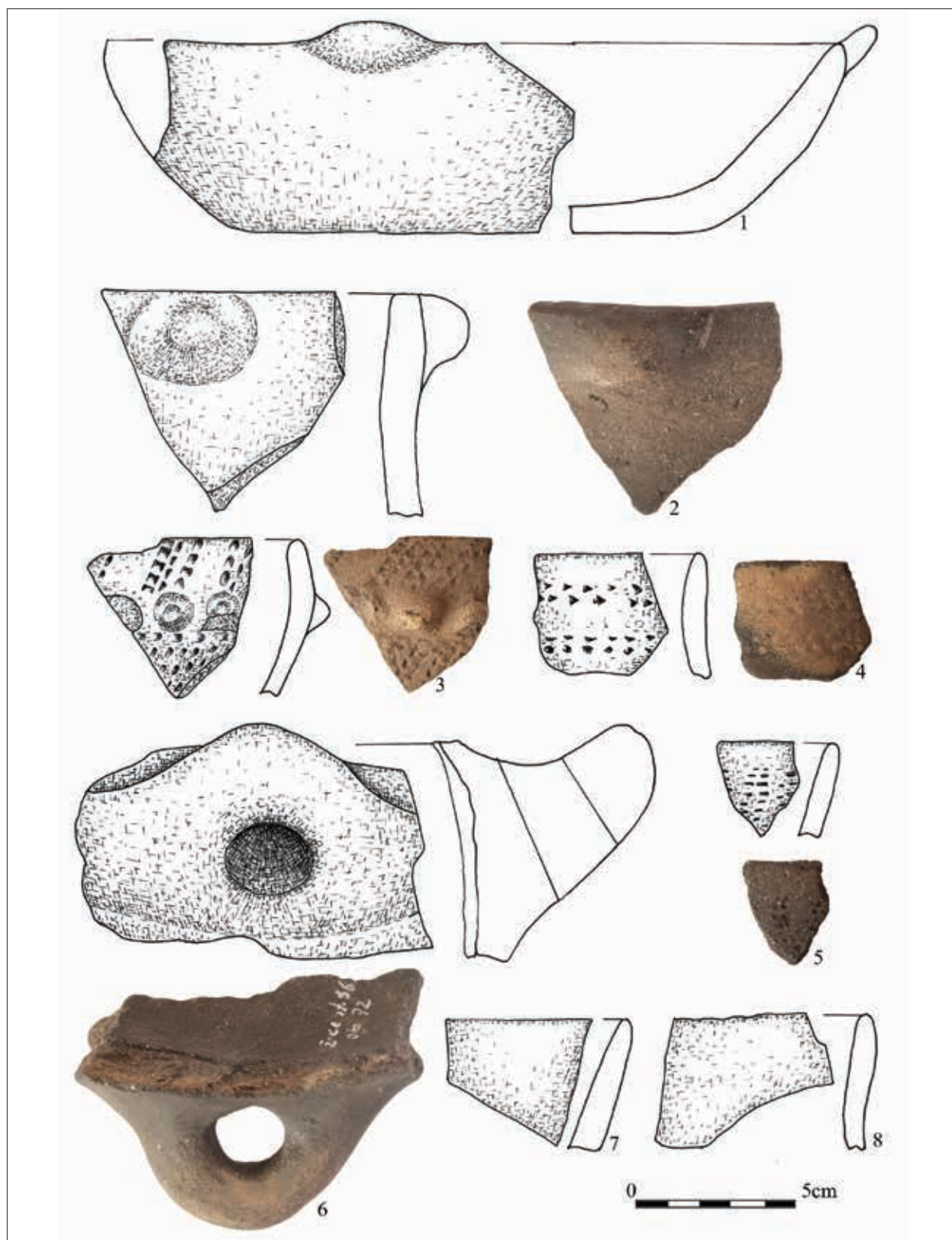
Fig. 40. Głogów-Żukowice site 36. Stroke Ornamented Pottery culture. Percentage breakdown of single-coloured fractures of vessel fragments. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Barwa	ob. 72 14 fragmentów	ob. 73 163 fragmentów	ob. 76 1 fragment
1	szara	42,9	1,2	
2	ciemnobrunatna	50	61,3	
3	jasnobrunatna	7,1	11,6	
4	brunatna		12,3	
5	beżowa		3,1	
6	jasnobieżowa		2,5	
7	popielata		8	100

Ryc. 41. Głogów-Żukowice st. 34. Kultura ceramiki wstęgowej klutej. Zestawienie procentowe kolorów przełamów dwubarwnych. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 41. Głogów-Żukowice site 34. Stroke Ornamented Pottery culture. Percentage breakdown of two-coloured fractures. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Barwa zewnętrzna	Barwa wewnętrzna	ob. 72 16 fragmentów	ob. 73 31 fragmentów	ob. 73 20 fragmentów
1	jasnobrunatna	ciemnobrunatna	53,3		
2	brunatna	ciemnobrunatna	43,7	19,5	95
3	ciemnobrunatna	jasnopomarańczowa		3,2	
4	jasnobrunatna	szara		29	
5	jasnobrunatna	brunatna		22,7	
6	szara	jasnobrązowa		3,2	
7	szara	ciemnobieżowa		3,2	
8	pomarańczowa	ciemnobrązowa		6,4	
9	pomarańczowa	brązowa		6,4	
10	beżowa	ciemnobrązowa		6,4	
11	jasnopomarańczowa	ciemnobrązowa			5

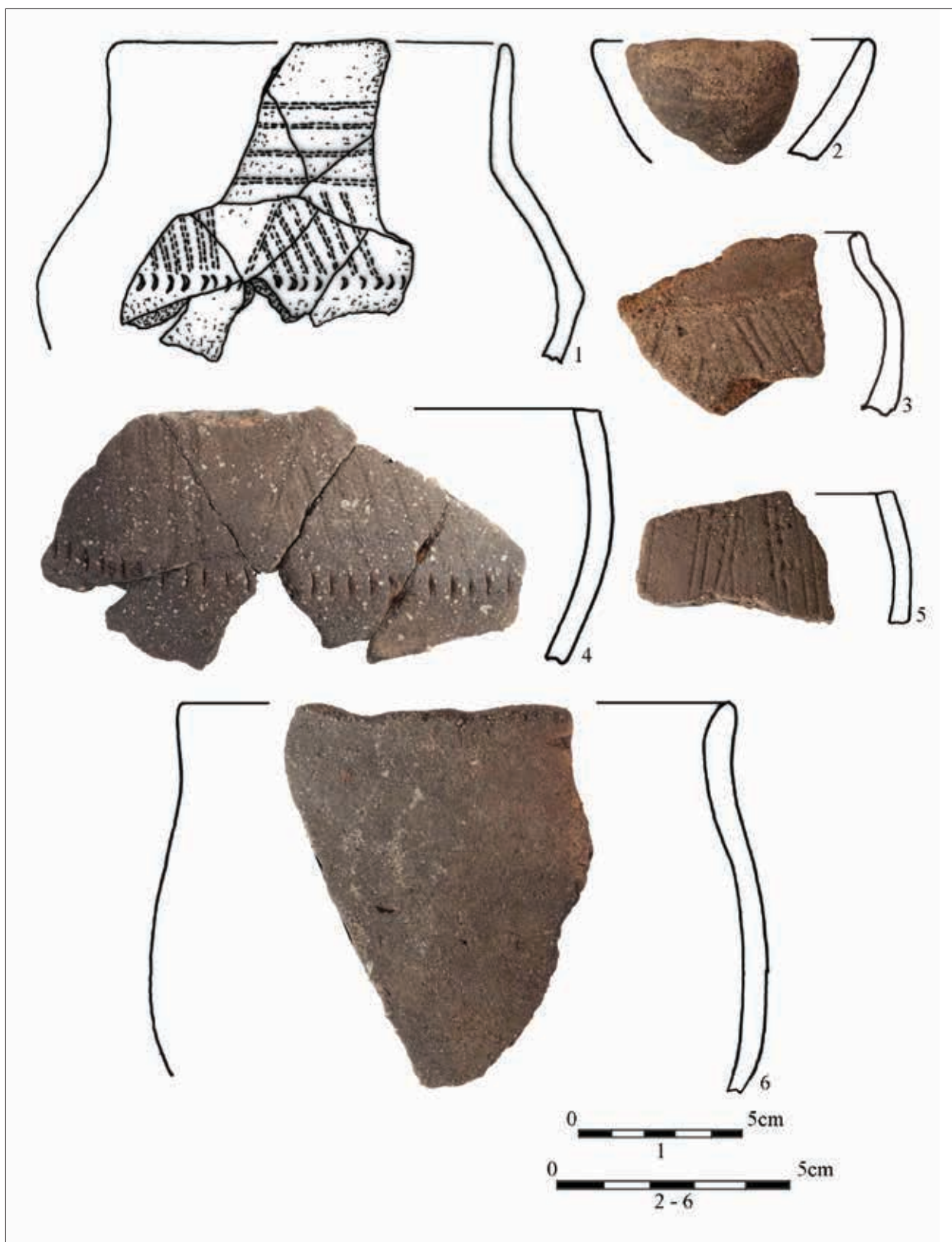
Ryc. 42. Głogów-Żukowice st. 36. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 72. Opr. A. Dobrowolski

Fig. 42. Głogów-Żukowice site 36. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 72. Compiled by A. Dobrowolski

Ryc. 43. Głogów-Żukowice st. 36. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 73. Opr. J. Szajt

Fig. 43. Głogów-Żukowice site 36. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 73. Compiled by J. Szajt

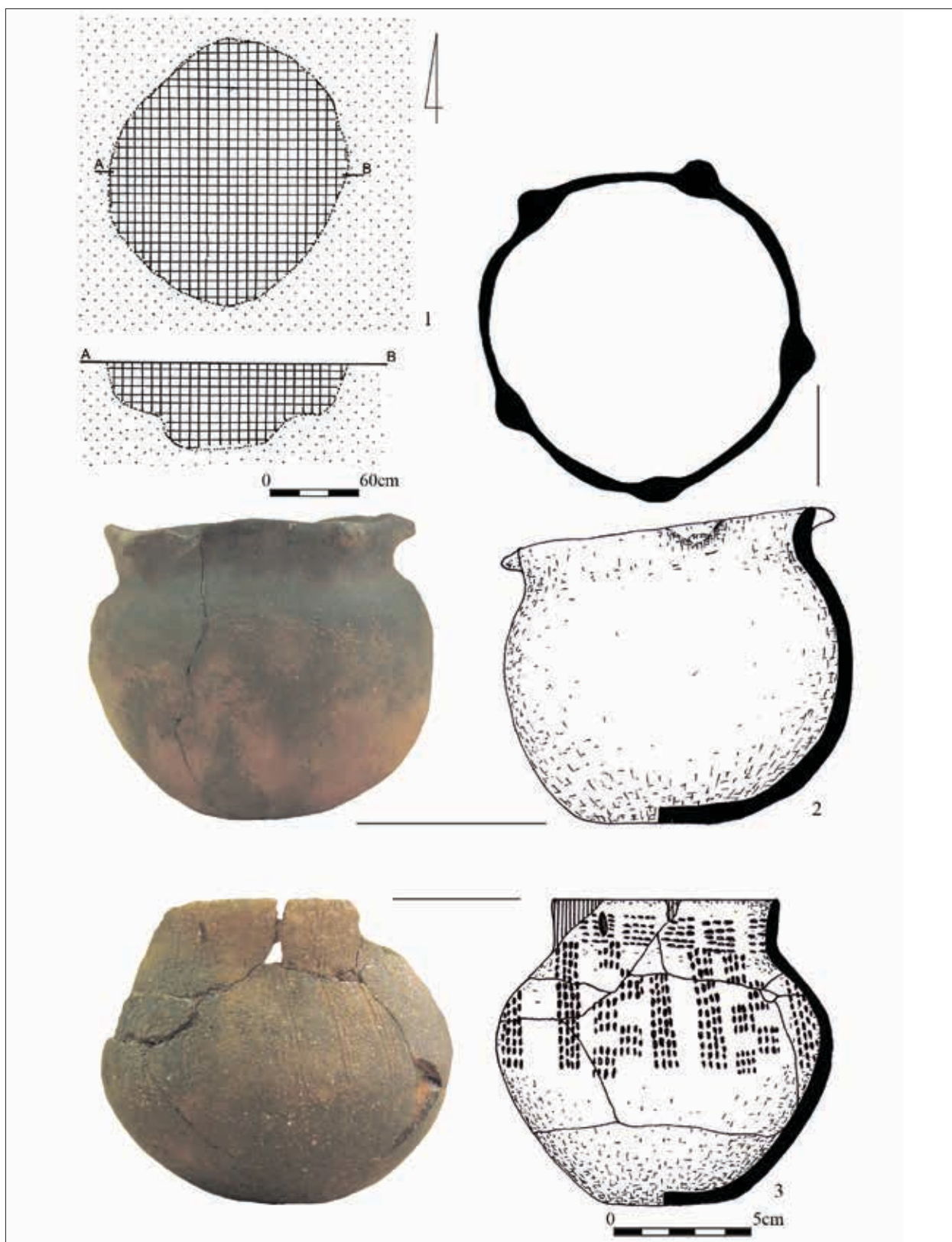
Ryc. 44. Głogów-Żukowice st. 36. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 73. Opr. J. Szajt

Fig. 44. Głogów-Żukowice site 36. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 73. Compiled by J. Szajt

Ryc. 45. Głogów-Żukowice st. 36. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 73. Opr. J. Szajt

Fig. 45. Głogów-Żukowice site 36. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 73. Compiled by J. Szajt

Ryc. 46. Głogów-Żukowice st. 36. Kultura ceramiki wstęgowej klutej, ob. 91. (1) rzut poziomy i przekrój obiektu; (2, 3) naczynia. Opr. J. Szajt

Fig. 46. Głogów-Żukowice site 36. Stroke Ornamented Pottery culture, feature 91. (1) horizontal view and cross-section of feature; (2, 3) vessels. Compiled by J. Szajt

i odcieniach brunatnych) stanowią 15,1%, a przełamany warstwowane (od strony zewnętrznej i wewnętrznej w odcieniach brunatnych, beżowych, pomarańczowych, a w części środkowej w odcieniach brunatnych, szarych, popielatych) stanowią 4,4%. W przypadku 0,5% wypał od strony zewnętrznej jest barwy brunatnej i nie przekracza 1mm grubości ścianki, w dalszej części jest ciemnobrunatny. Również w przypadku 0,5% wypał od strony zewnętrznej jest jasnopomarańczowy, a w dalszej części ciemnobrunatny.

2.3.5 Głogów-Żukowice st. 40

Stanowisko to, na którym zlokalizowane były pozostałości kultury ceramiki wstęgowej kłutej, położone było w południowej części wyniesienia, które od strony północnej charakteryzowało się dużym spadkiem wysokości w stronę terasy zalewowej Odry. Od strony północnej skłon wyniesienia ograniczają tory kolejowe, a od strony południowej ciek płynący z kierunku południowego w kierunku północno-zachodnim.

Badania ratownicze na tym stanowisku zostały przeprowadzone w latach 1989-1990, przebadano wówczas obszar o powierzchni 55 arów i odsłonięto trzy obiekty (Ryc. 47).

Obiekt nr 11 – w rzucie poziomym zarys pozostałości po tym obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 2,2 x 1,7 m. Ściany opadły nieckowato w części zachodniej do maksymalnej głębokości 0,3 m na odcinku 0,75 m, by w dalszej części (po osi wschód-zachód) osiągnąć maksymalną głębokość 0,55 m. W części środkowej przy ścianie zachodniej zlokalizowany był na styku warstwy sągowej, w calcu kamień o średnicy 40 x 35 cm. Wypełnisko obiektu stanowiła czarno-brunatna próchnica. Zawartość kulturową stanowiło 16 fragmentów naczyń, jeden kubek (Ryc. 49).

Obiekt 57 – w rzucie poziomym zarys pozostałości po tym obiekcie kształtem nawiązywał do regularnego owalu o wymiarach 2,38 x 2,24 m. Ściany opadały pod kątem 450 do lekko falistego dna do głębokości 0,84 m. Wypełnisko stanowiła szarobrunatna próchnica, wśród której zlokalizowane były soczewki piasku o miąższości 4 – 30 cm (Ryc. 48). Zawartość kulturową stanowił jeden fragment naczyń.

Obiekt nr 59 – w rzucie poziomym zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 1,8 x 1,5 m. Ściany opadały nieckowato do lekko falistego dna do głębokości 0,26 m. Wypełnisko stanowiła czarno-brunatna próchnica. Zawartość kulturową stanowił jeden fragment naczyń.

Uwzględniając wielkość, kształt oraz rodzaj struktury wypełniska i zawartość kulturową wśród obiektów wyeksplorowanych na osadzie Żukowice 40 wyróżniono:

Obiekt kształtem nawiązujący do owalu o powierzchni 3,7 m², którego nieckowate ściany wydrążono w calcu do głębokości 0,55 m (obiekt nr 11). Brak grudek polepy oraz pozostałości po słupach wskazuje, że była to konstrukcja szafasowa pokryta sitowiem lub trzciną, która pełniła funkcje gospodarcze.

Obiekt kształtem nawiązujący do owalu o powierzchni 5,2 m², którego pionowe ściany wydrążono w calcu do głębokości 0,84 m (obiekt nr 57). Brak grudek polepy oraz pozostałości po słupach wskazuje, że była to konstrukcja pokryta sitowiem lub trzciną i pełniła funkcję gospodarczą.

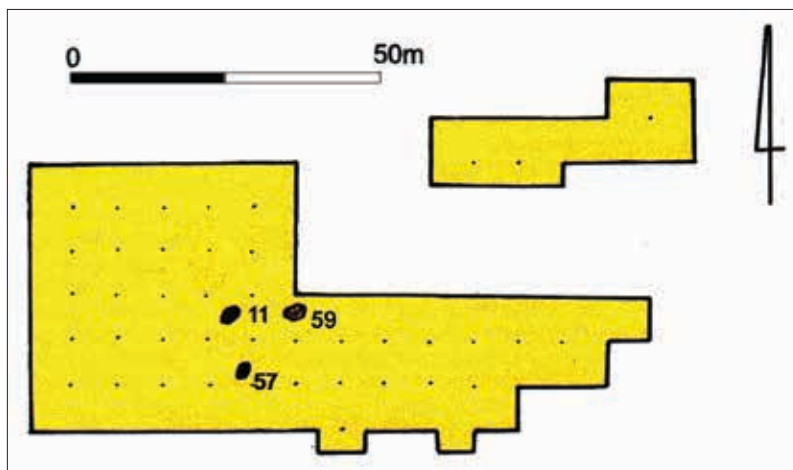
Obiekt kształtem nawiązujący do owalu o powierzchni 2,7 m², którego nieckowate ściany wydrążono w calcu do głębokości 0,26 m (obiekt nr 59). W momencie funkcjonowania obiekt był jamą gospodarczą o bliżej nieokreślonej funkcji.

Wypełniska obiektów stanowiły próchnice w odcieniach czarno-brunatnych lub, w obiekcie nr 57, szaro-brunatnych. Próchnica przewarstwiona soczewkami piasku.

W zakresie ceramiki naczyniowej, domieszką schudzającą glinę, z której lepiono naczynia na tej osadzie w 42,8% stanowił tłuczeń skalny i mika, a w 57,2% był to tłuczeń skalny, mika i piasek.

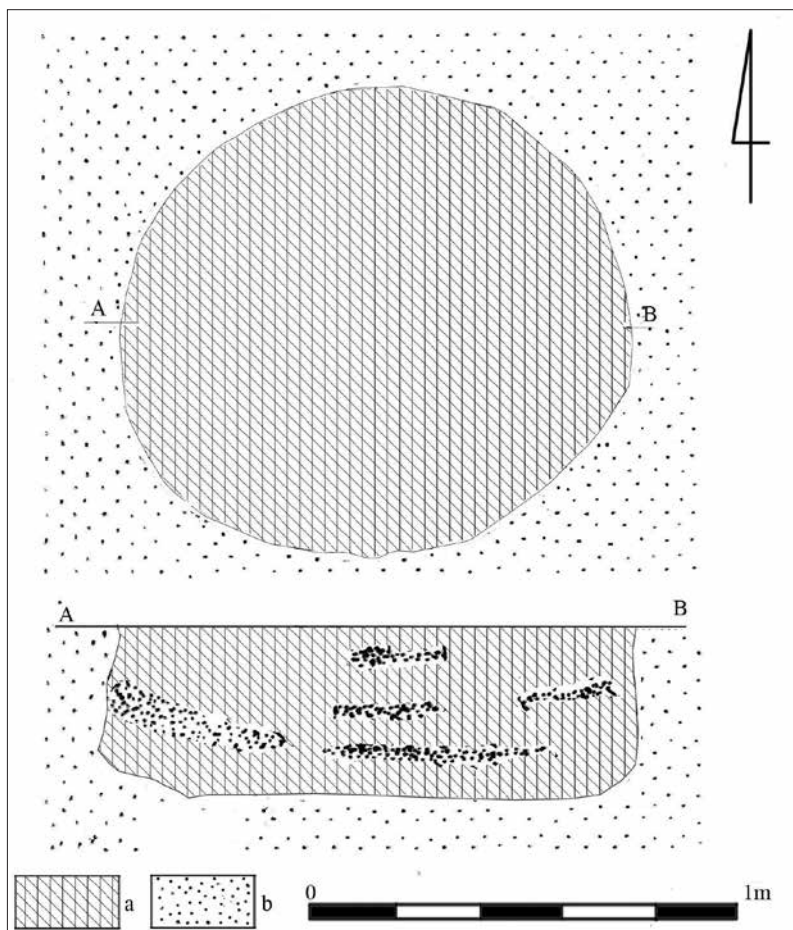
W zbiorze fragmentów naczyń z obiektu nr 11 grubością ścianki nieprzekraczającą 5 mm charakteryzuje się 4,8% części naczyń, w przypadku 76,2% mieści się w przedziale 6-8 mm, a grubość ścianki w 19% zamyka się w przedziale 9-10 mm. Grubość pojedynczych fragmentów naczyń z obiektu nr 57 i nr 59 mieści się w przedziale grubości 6-8 mm.

Wśród fragmentów naczyń z obiektu nr 11 faktura powierzchni zewnętrznej posiada głównie fakturę lekko szorstką (85,7%), w niewielkim udziale widoczne są ślady wygładzania (9,5%), a tylko nie-

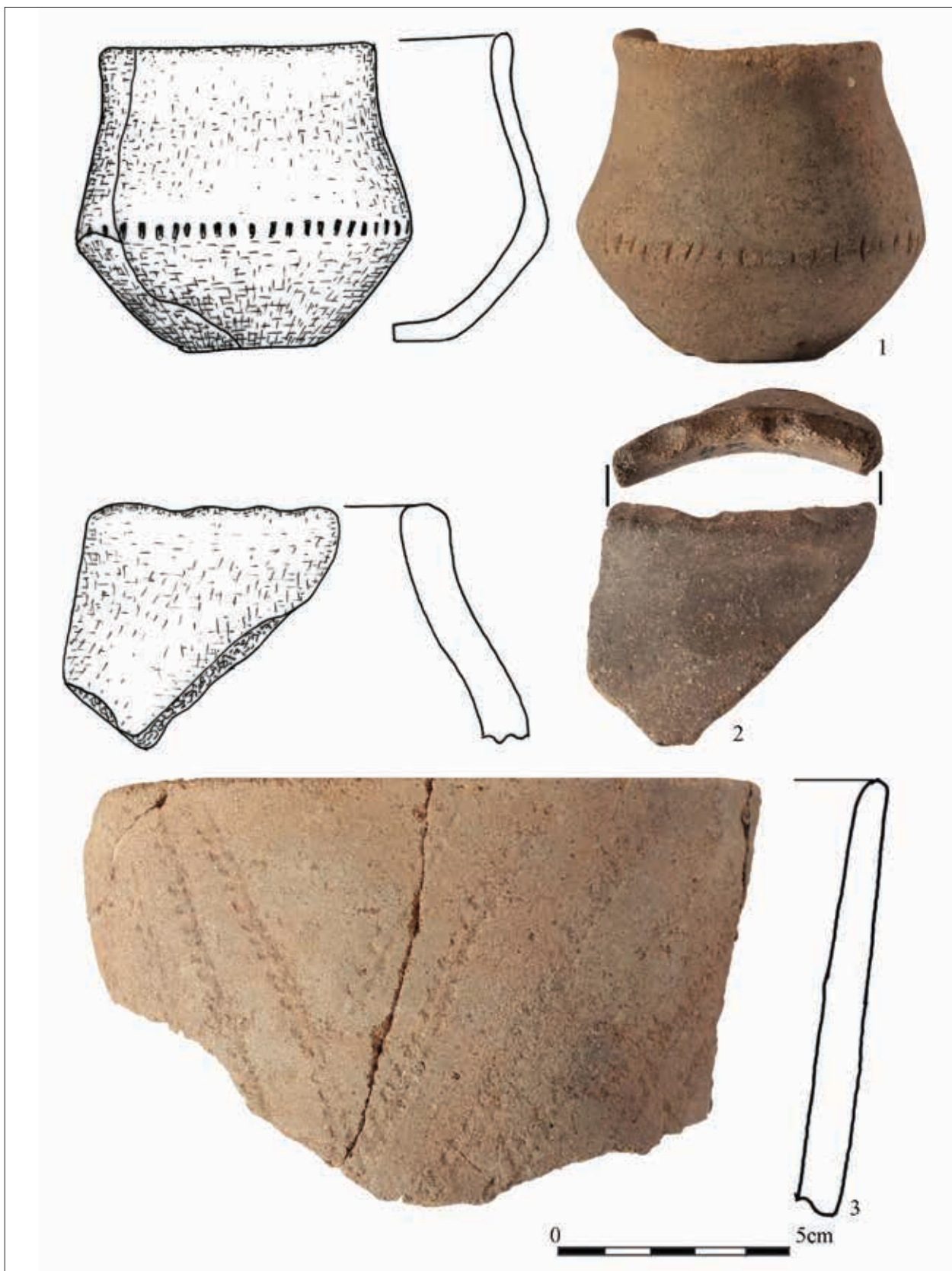
Ryc. 47. Głogów-Żukowice st. 40. Lokalizacja obiektów kultury ceramiki wstęgowej klutej w przestrzeni badawczej wykopu. Wg A. Dobrowolskiego opr. W. Pogorzelski

Fig. 47. Głogów-Żukowice site 40. Location of features of the Stroke Ornamented Pottery culture within the research area of the trench. According to A. Dobrowolski compiled by W. Pogorzelski

Ryc. 48. Głogów-Żukowice st. 40. Kultura ceramiki wstęgowej klutej. Rzut poziomy i przekrój ob. 57; a – próchnica barwy szaro-brunatnej; b – piasek. Wg A. Dobrowolski 1993 opr. W. Pogorzelski

Fig. 48. Głogów-Żukowice site 40. Stroke Ornamented Pottery culture. Horizontal view and cross-section of feature 57; a – grey-brown humus; b – sand. According to A. Dobrowolski 1993, compiled by W. Pogorzelski

Ryc. 49. Głógów-Żukowice st. 40. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 11. Opr. A. Dobrowolski

Fig. 49. Głógów-Żukowice site 40. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 11. Compiled by A. Dobrowolski

liczne posiadały powierzchnię szorstką (4,8%). Faktura powierzchni wewnątrz naczyń w większości jest wygładzona, co stanowi 71,4% części naczyń, 23,8% jest lekko szorstka, a faktury szorstkie występują nielicznie (4,8%).

W zbiorze fragmentów naczyń z obiektu nr 11 dominuje jasnopomarańczowa barwa powierzchni zewnętrznej, co stanowi 57%, barwą ciemnobrunatną charakteryzuje się 28,6% fragmentów naczyń, natomiast barwa brunatna, jasnobrunatna i jasnopomarańczowa obecna jest na powierzchniach naczyń, których udział wynosi po 4,8%.

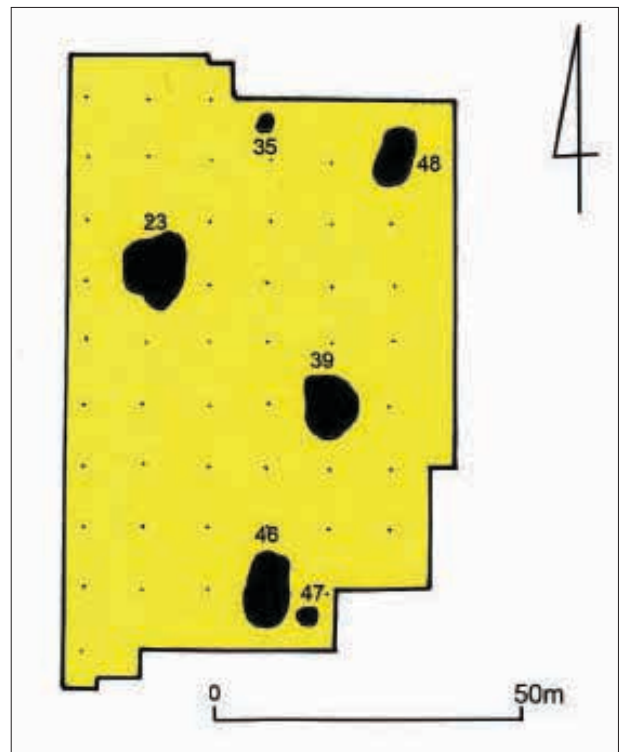
Zabarwienia na powierzchni wewnętrznej podobnie jak na zewnętrznej, dominuje kolor jasnopomarańczowy (57,1%), nieco mniej bo 14,3% badanych fragmentów posiada kolor jasnobrunatny. Udział fragmentów naczyń o barwie wewnętrznej popielatej lub ciemnobrunatnej wynosi po 9,5%, a barwy brunatnej lub brunatnej z szarymi plamami po 4,8%.

Wszystkie fragmenty naczyń z obiektu nr 11 wypalane były w atmosferze umiarkowanie utleniającej (przełamy w odcieniach brunatnych, pomarańczowych).

Barwa powierzchni zewnętrznej i wewnętrznej fragmentu naczynia z obiektu nr 57 jest popielata co świadczy, że wypalony został on w atmosferze umiarkowanie utleniającej (przełam ciemnobrunatny). Fragment naczynia z obiektu nr 59 charakteryzuje się barwą ciemnobrunatną powierzchni zewnętrznej, jasnobrunatną barwą powierzchni wewnętrznej i wypałem w atmosferze umiarkowanie utleniającej (brawa przełamu jasnobrunatna).

2.3.6 Głogów-Żukowice st. 48

Stanowisko to położone było na małym cyplu w sąsiedztwie krawędzi terasy nadzalewowej doliny Odry. Teren lokalizacji obiektów wiążący się z osadą kultury ceramiki wstęgowej kłutej łagodnie wznosił się w kierunku zachodnim i północno-zachodnim, a opadał w pozostałych kierunkach. Granicę wschodnią osady stanowił mały ciek, płynący z południowego zachodu na północny wschód, a od północy ograniczał ją rów, będący w przeszłości małych rozmiarów strumieniem, płynącym po osi wschód-zachód i łączącym się z ciekami płynącym z południowego zachodu na północny wschód. Obniżony teren nad

Ryc. 50. Głogów-Żukowice st. 48. Lokalizacja obiektów kultury ceramiki wstęgowej kłutej w przestrzeni badawczej wykopu. Wg m. Świdarska 1993 opr. W. Pogorzelski

Fig. 50. Głogów-Żukowice site 48. Location of features of the Stroke Ornamented Pottery culture within the research area of the trench. According to m. Świdarska 1993, compiled by W. Pogorzelski

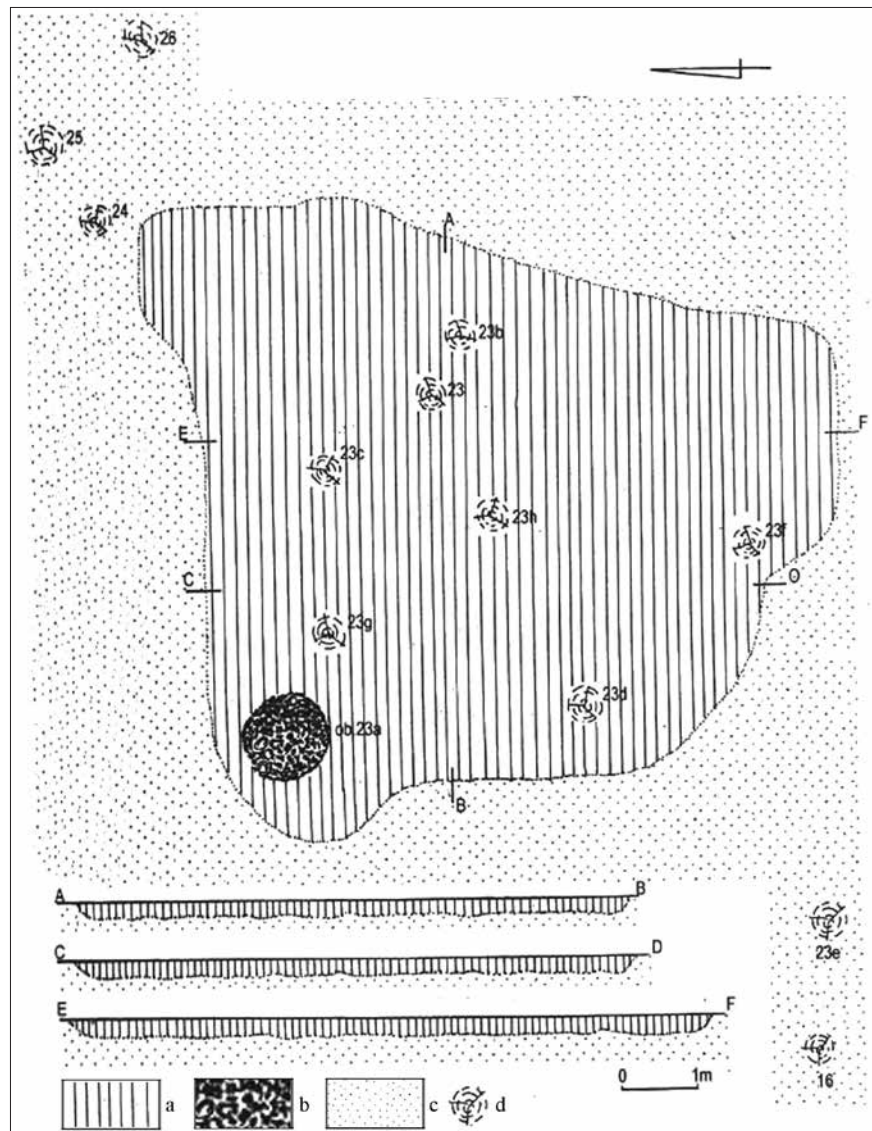
ciekami po długotrwałych opadach stawał się podmokły i uniemożliwiał lokowanie na nim elementów wiążących się z osadnictwem. Zasiedlane powyżej obszary miały dostęp do źródeł wody zlokalizowanych w odległości nie przekraczającej 100 metrów.

Badania ratownicze zostały przeprowadzone w 1991 r., przebadano wówczas obszar o powierzchni około 56 arów. Na tej osadzie odsłonięto sześć obiektów kultury ceramiki wstęgowej kłutej (Ryc. 50).

Obiekt nr 23 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do nieregularnego owalu o wymiarach 9,2 x 8,65 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,2 m, a wypełnisko stanowiła próchnica barwy szarej. Po wyeksplorowaniu wypełniska w obrębie obiektu odkryto siedem jam postępowych. Poza zarysem obiektu przy północno-wschodnim narożniku odsłonięto zarysy po trzech słupach, a w pobliżu południowo-zachodnim po dwóch słupach. W trzech jamach postępowych znaleziono fragmenty naczyń chronologicznie wiążących

Ryc. 51. Głogów-Żukowice st. 48. Kultura ceramiki wstęgowej klutej. Rzut poziomy i przekroje ob. 23; a – próchnica barwy szarej; b – spalenizna; c – piasek; d – ślad po słupie. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 51. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Horizontal view and cross-section of feature 23; a – grey humus; b – burnt material; c – sand; d – pole mark. Compiled by W. Pogorzelski

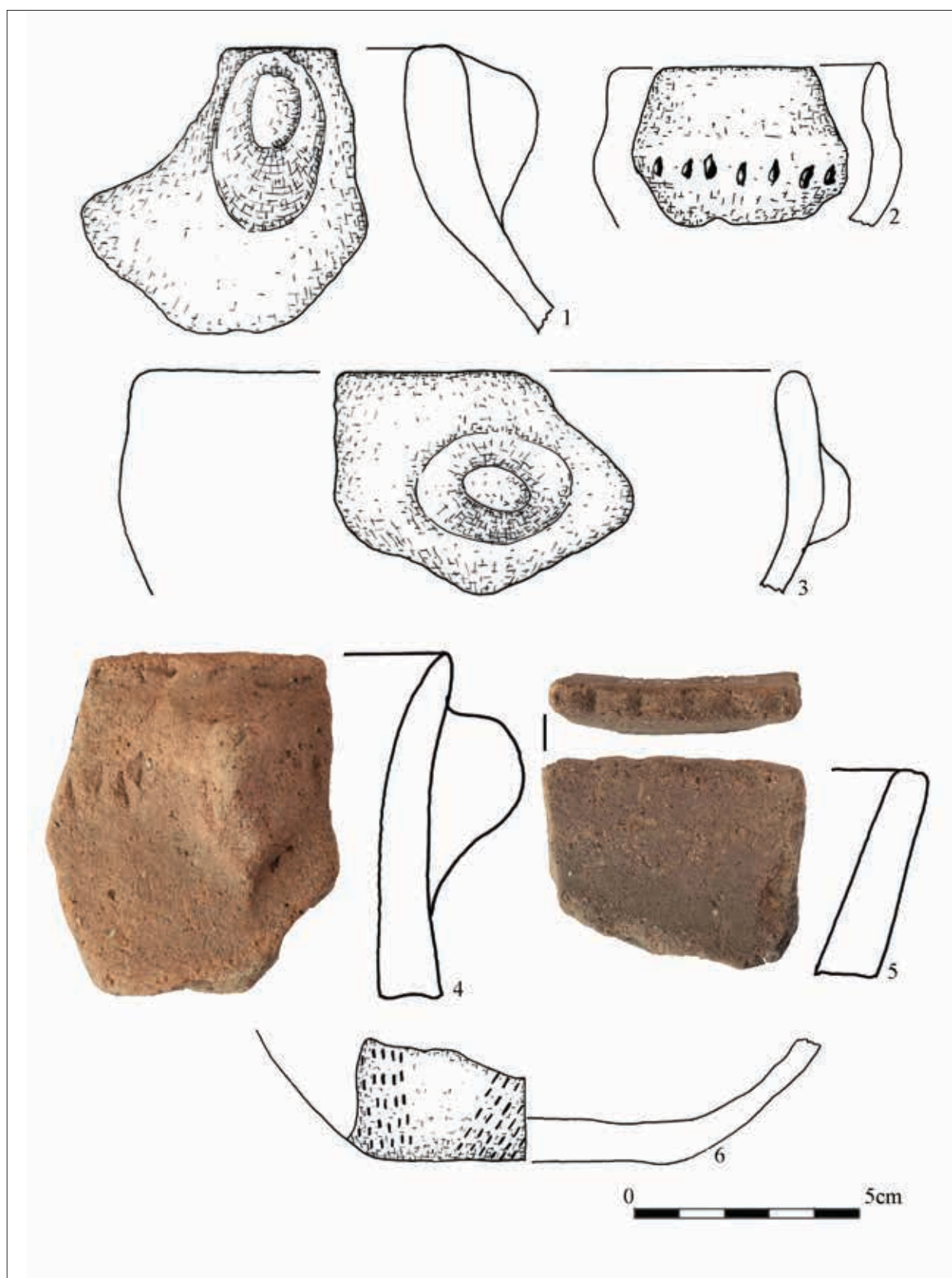
się z obiektem nr 23. Brak w pobliżu pozostałości po słupach innych obiektów wskazuje, że konstrukcyjnie wiążą się one również z tym obiektem. W narożniku północno-zachodnim obiektu zlokalizowana była pozostałość po palenisku (Ryc. 51). Zawartość kulturową stanowiły 323 fragmenty naczyń (Ryc. 52). Obecnych były również pięć kości, 18 krzemieni, jedna siekierka kamienna i dwie grudki polepy.

Obiekt nr 35 – zarys pozostałości po tym obiekcie nawiązywał do regularnego owalu o wymiarach 1,3 x 1 m. Ściany odpadały nieckowato do dna do głębokości 0,28 m. Wypełnisko stanowiła próchnica barwy ciemnoszarej, a zawartość kulturową stanowiły cztery fragmenty naczyń.

Obiekt nr 39 – zarys pozostałości po tym obiekcie kształtem nawiązywał do kwadratu o wymiarach

7,6 x 7,65 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,25 m. Wypełnisko stanowiła próchnica barwy szarej. Po wyeksplorowaniu wypełniska na tle calca odkryto pozostałości po sześciu jamach postłupowych, koncentrujących się głównie w północno-zachodnim fragmencie obiektu. Tworzyły one układ ciągów krzyżujących się i usytuowanych w przybliżeniu po osi północ-południe oraz północny zachód, południowy wschód (Świdarska 1993, s. 135, Ryc. 4) (Ryc. 53). Zawartość kulturową tego obiektu stanowiło 139 fragmentów naczyń Ryc. 54, 55). Pozyskano również siedem kości, jeden fragment toporka kamiennego, jeden fragment siekierki kamiennej, jeden fragment kamienia żarnowego oraz 10 krzemieni i cztery grudki polepy.

Obiekt nr 46 – zarys pozostałości po tym obiekcie kształtem nawiązywał do wydłużonego nieregu-

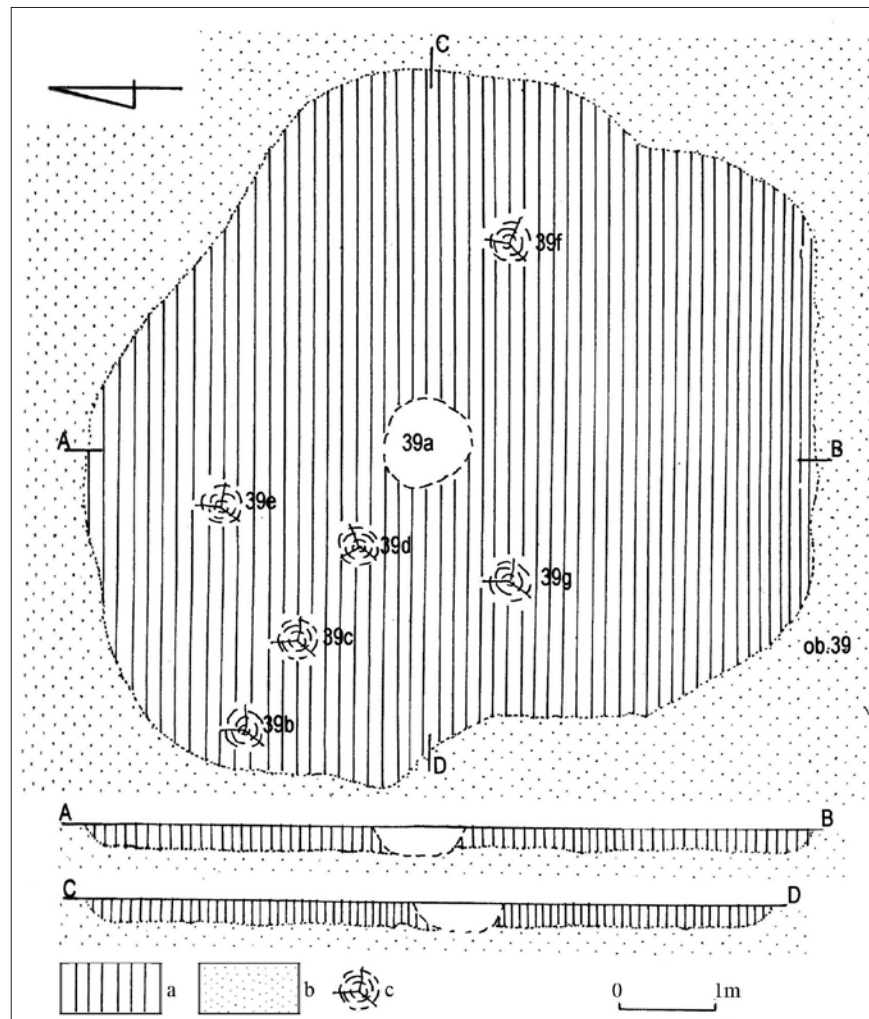

Ryc. 52. Głogów-Żukowice st. 48. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej kłutej z ob. 23. Opr. A. Dobrowolski

Fig. 52. Głogów-Żukowice site 48. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 23. Compiled by A. Dobrowolski

Ryc. 53. Głogów-Żukowice st. 48. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Rzut poziomy i przekrój ob. 39; a – próchnica barwy szarej; b – piasek; c – ślad po ślupie. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 53. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Horizontal view and cross-section of feature 39; a – grey humus; b – sand; c – pole mark. Compiled by W. Pogorzelski

larnego owalu o wymiarach 13,9 x 9,4 m, którego ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,45 m. Po wyeksplorowaniu wypełniska do głębokości 0,2 m w północno-zachodniej części obiektu odkryto zarysy dwu płytkich jam (obiekt 46b i 46c) łączących się funkcjonalnie z obiektem. Zarys pozostałości po obiekcie 46b kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 1,2 x 1 m, a obiektu 46c do nieregularnego owalu o wymiarach 2,2 x 1,8 m. Zagłębione były one w podłoże do 0,2 m. Wypełniska obiektów stanowiły próchnica barwy szarej (Ryc. 56). Zawartość kulturową obiektu nr 46 stanowiło 1169 fragmentów naczyń (Ryc. 57, 58, 59, 60, 61, 62). Obecnych było również 48 wytworów krzemiennych, jeden rozcierniacz i trzy grudki polepy. Zawartość kulturową obiektu 46b stanowiły cztery fragmenty naczyń, a w obiekcie 46c znaleziono 12 fragmentów naczyń.

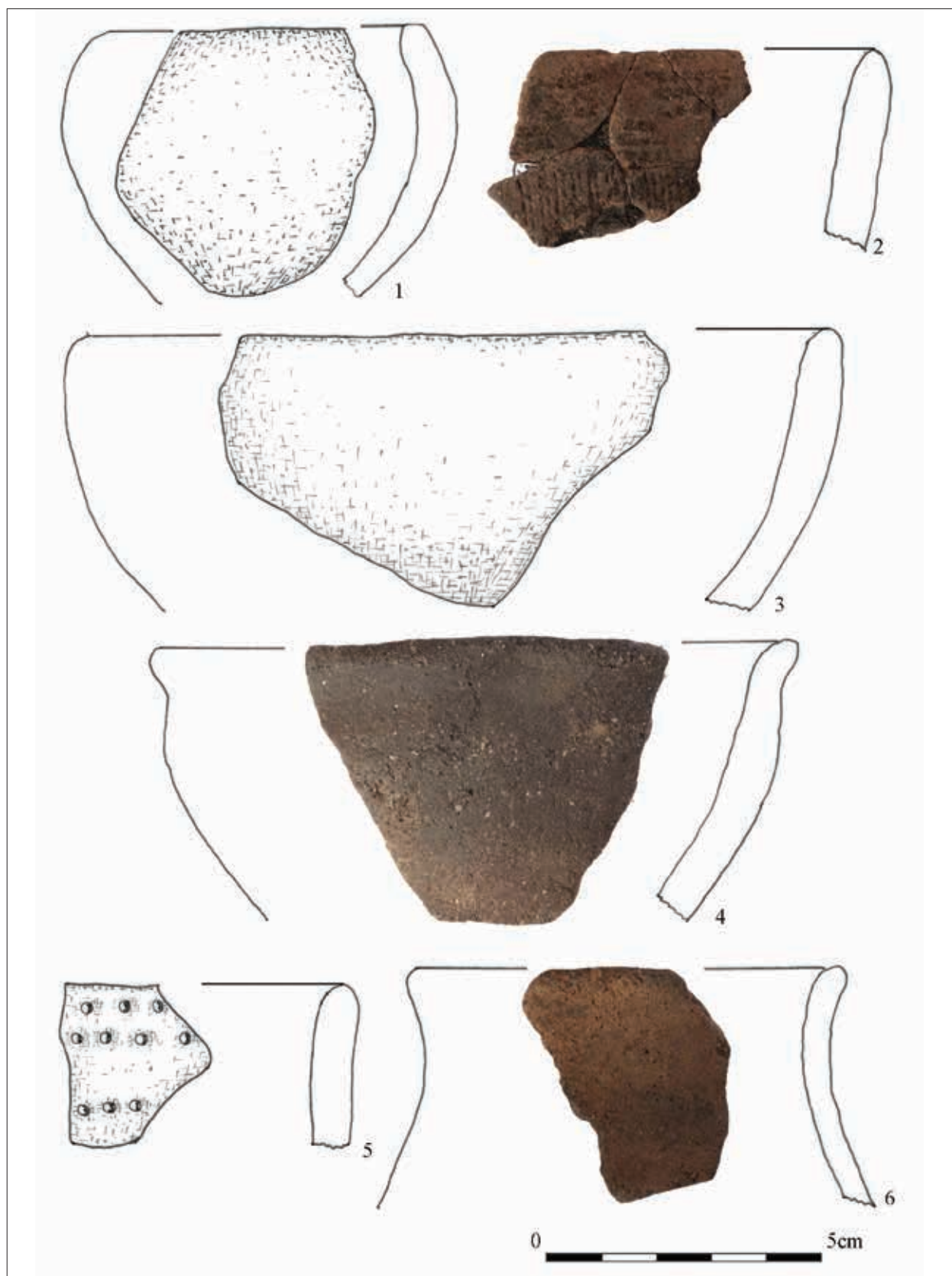
Obiekt nr 47 – zarys obiektu nawiązywał kształtem do owalu o wymiarach 2 x 1,6 m. Ściany opa-

dały nieckowato do dna do głębokości 0,3 m, a wypełnisko stanowiła próchnica barwy szaro-brunatnej (Ryc. 63). Zawartość kulturową stanowiły 44 fragmenty naczyń (Ryc. 64). Obecne były również trzy kości, 10 wytworów krzemiennych i pięć grudek polepy.

Obiekt nr 48 – zarys obiektu kształtem nawiązywał do wydłużonego prostokąta o wymiarach 9 x 5,2 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,4 m, a wypełnisko stanowiła próchnica barwy szarej (Ryc. 65). Zawartość kulturową stanowiły 274 fragmentów naczyń, 11 kości i sześć wytworów krzemiennych (Ryc. 66, 67).

Uwzględniając wielkość, kształt oraz rodzaj struktury wypełniska i zawartość kulturową, wśród obiektów wyeksplorowanych na osadzie Głogów-Żukowice st. 48 wyróżniono:

Obiekt kształtem nawiązywał do owalu o powierzchni około 79 m², którego nieckowate ściany wydrążono w calcu do głębokości 0,2 m (obiekt

Ryc. 54. Głogów-Żukowice st. 48. Fragment naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 39. Opr. A. Dobrowolski

Fig. 54. Głogów-Żukowice site 48. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture of feature 39. Compiled by A. Dobrowolski

Ryc. 55. Głogów-Żukowice st. 48. Fragmety naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 39. Opr. J. Szajt

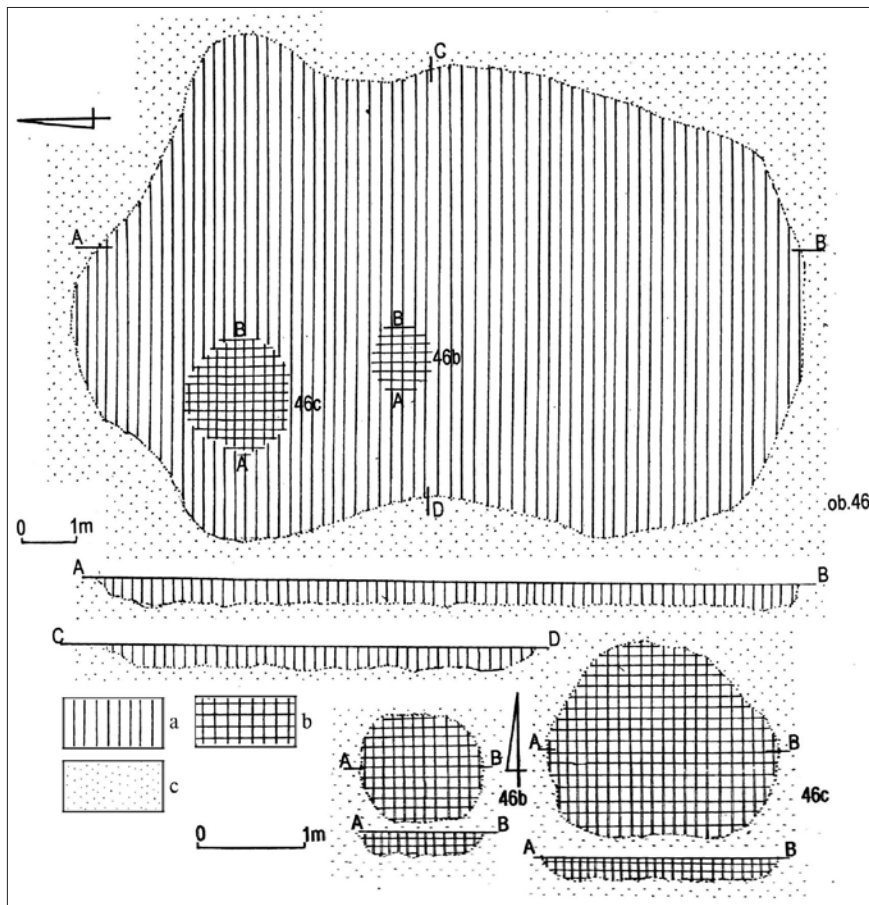
Fig. 55. Głogów-Żukowice site 48. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 39. Compiled by J. Szajt

nr 23). Obecność siedmiu pozostałości po słupach w obrębie tego obiektu oraz pięciu poza jego zarysem, wiązały się z nim funkcjonalnie. Grudki polepy w wypełniku oraz pozostałość po palenisku wskazują, że był to budynek mieszkalny, przy budowie którego wykorzystano ze słupów.

Obiekt kształtem nawiązywał do owalu o powierzchni około 58 m², którego nieckowate ściany wydrążono w calcu do głębokości 0,25 m (obiekt nr 39). Pozostałości po sześciu słupach wewnątrz tego obiektu oraz grudki polepy obecne w jego wypełniku umożliwiają uznanie go za pozostałość po budynku mieszkalnym, którego konstrukcję oparto również o słupy.

Obiekt kształtem nawiązyujący do owalu o powierzchni około 130 m², którego nieckowate ściany wydrążono w calcu do głębokości 0,45 m (obiekt nr 46). Funkcjonalnie z obiektem wiązały się dwie jamy zagłębione w calec poniżej 0,2 m od poziomu użytkowego obiektu. Obecność w obiekcie dwóch jam gospodarczych oraz grudek polepy w jego wypełniku wskazują, że w momencie użytkowania był on obiektem mieszkalnym.

Obiekt kształtem nawiązywał do owalu o powierzchni około 47 m², którego nieckowate ściany wydrążono w calcu do głębokości 0,4 m, a największa jego średnica nie przekraczała 9 m (obiekt nr 48). Brak fragmentów polepy wskazuje, że była to

Ryc. 56. Głogów-Żukowice st. 48. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Rzut poziomy i przekroje ob. 46.; a – próchnica barwy szarej; b – próchnica barwy czarnej; c – piasek. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 56. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Horizontal view and cross-sections of feature 46; a – grey humus; b – black humus; c – sand. Compiled by W. Pogorzelski

konstrukcja szalasowa pokryta trzciną lub sitowiem o przeznaczeniu mieszkalnym.

Obiekt kształtem nawiązywał do owalu o powierzchni około 3 m², którego nieckowate ściany wydrążono w calcu do głębokości 0,3 m (obiekt nr 47). Obecność w wypełniku obiektu grudek popely sugeruje, że mógł to być obiekt gospodarczy, przy wznoszeniu którego użyto gliny lub znalazły się one w nim przypadkowo.

Obiekt kształtem nawiązywał do owalu o powierzchni 1,3 m² i ścianach zagłębionych w calcu do 0,28 m pełnił funkcję gospodarczą.

Ceramika naczyniowa

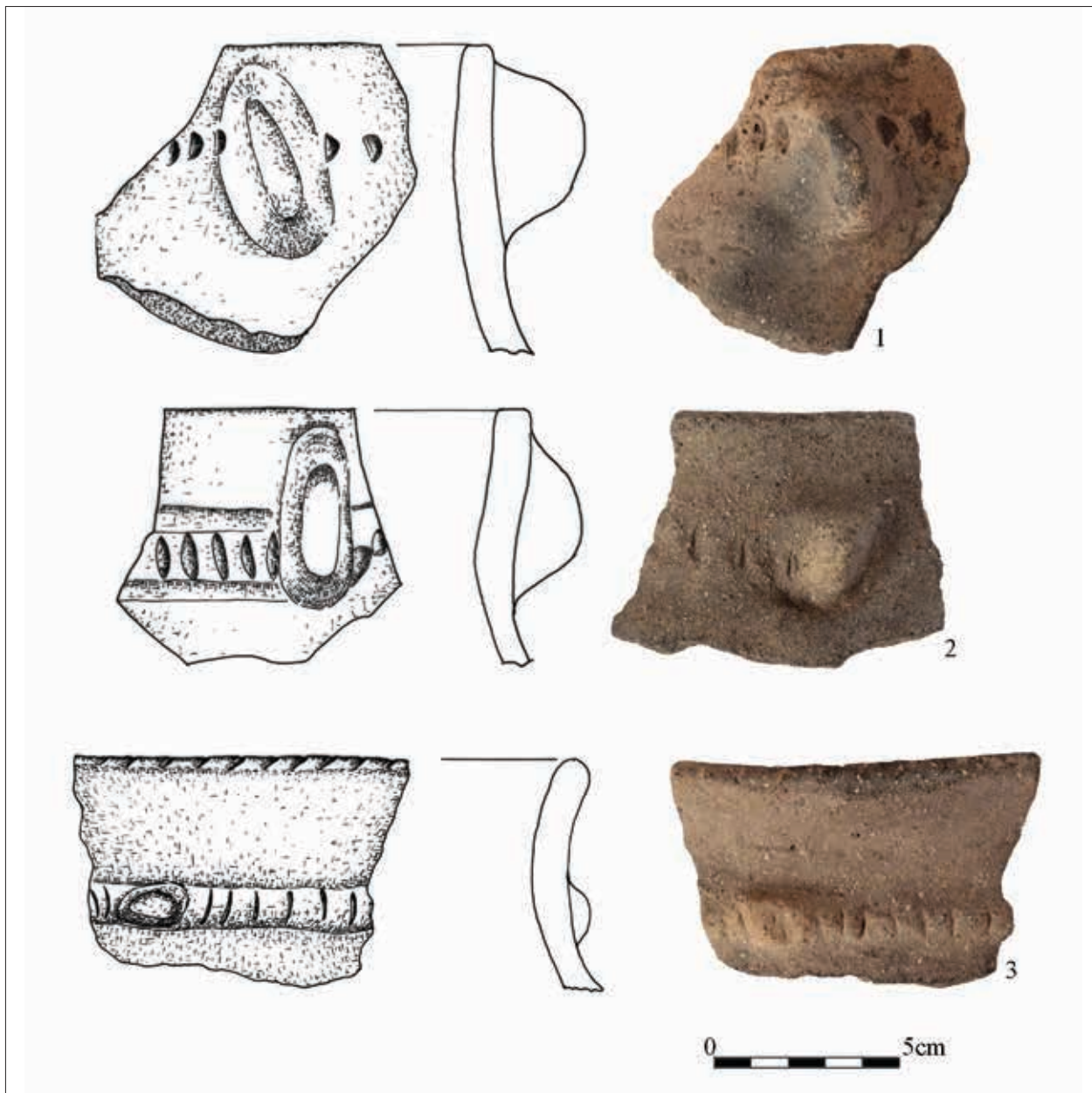
Domieszkę schudzającą glinę, z której lepiono naczynia na tej osadzie, w 76% stanowił tłuźień skalny, mika i piasek, w 22,3% tłuźień skalny i mika, a w 1,7% była to domieszka organiczna.

Fragmenty naczyń znalezione w obiektach na osadzie Głogów-Żukowice st. 48 charakteryzują się

grubością ścianek od 5 do 20 mm (Ryc. 68). Zbiory z poszczególnych obiektów różnią się, ale cechą wspólną jest dominacja fragmentów naczyń o grubości między 6 a 8 mm, które wahają się od 26,2% w obiekcie nr 48 do 44% w obiekcie nr 47 oraz między 9 a 10 mm stanowiące od 35% w obiekcie nr 23 do 40% w obiekcie nr 46. W dalszej kolejności są części naczyń o grubości między 11 – 15 mm oraz do 5 mm, a zbiory między 16 a 20 mm nie przekraczają 1,6%.

Na powierzchniach zewnętrznych fragmentów naczyń pozyskanych z obiektów dominują faktury lekko szorstkie (Ryc. 69). Wahają się one od 50,4% w obiekcie 39 do 60,1% w obiekcie nr 23. Zróżnicowaniem ilościowym w poszczególnych obiektach charakteryzują się powierzchnie o fakturach wygładzonych, które wahają się od 14,7% w obiekcie nr 47 do 39,7% w obiekcie nr 39 oraz powierzchnie o fakturach szorstkich. Stanowią one 9,9% w obiekcie nr 39, a w obiekcie nr 48 jest ich 33,8%.

Na powierzchniach wewnętrznych fragmentów naczyń dominują również faktury lekko szorstkie,

Ryc. 57. Głogów-Żukowice st. 48. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 46. Opr. A. Dobrowolski

Fig. 57. Głogów-Żukowice site 48. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 46. Compiled by A. Dobrowolski

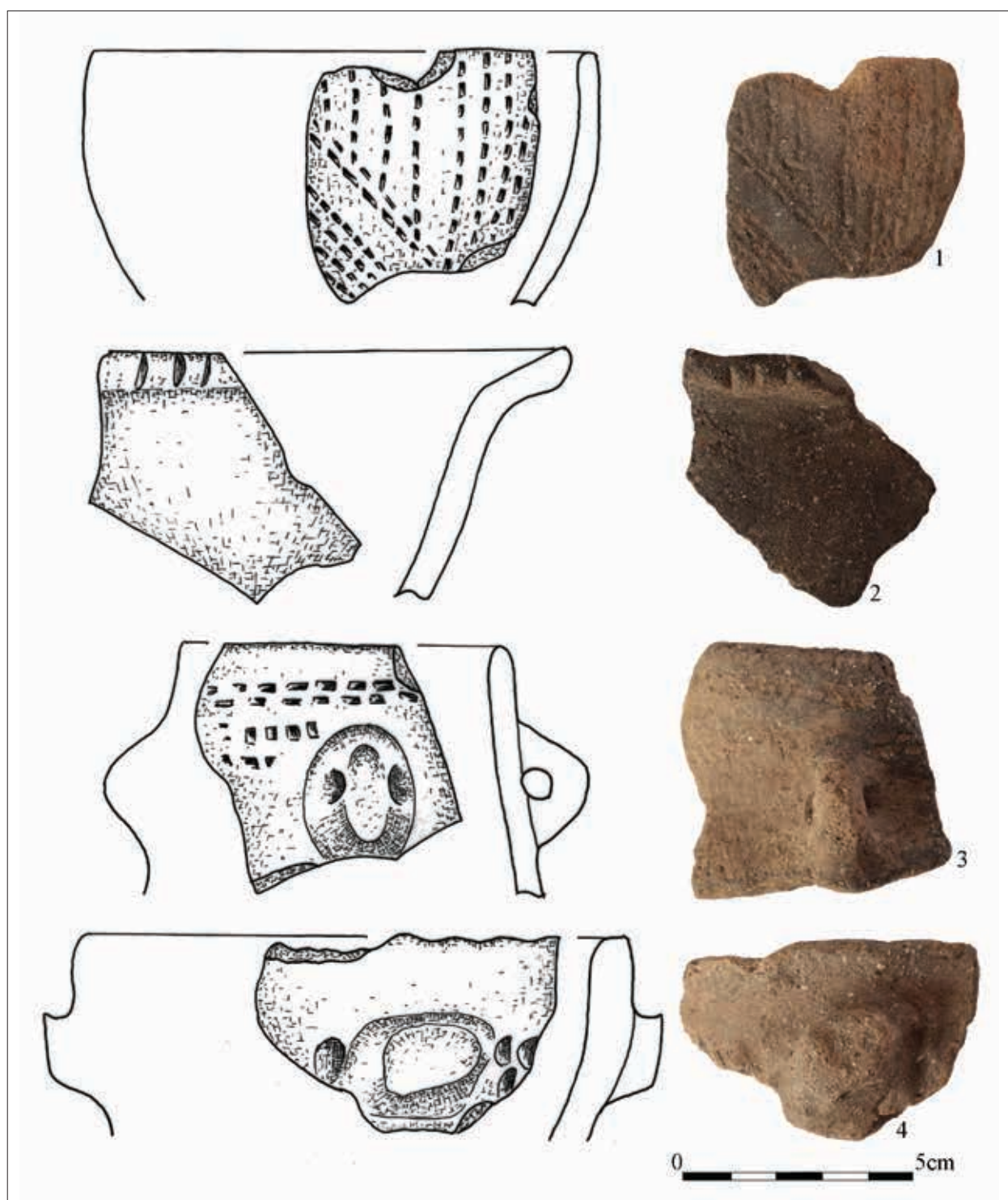
których obecność waha się od 52% do 58,5%, powierzchnie wygładzone stanowią od 17,15 do 36,2%, a szorstkich jest od 7,1% do 24,4%.

Zabarwienie powierzchni zewnętrznej naczyń jest różne i obejmuje kolor szary, brązowy, beżowy, popielaty, ceglany i pomarańczowy (Ryc. 70). Część z nich charakteryzuje się zróżnicowanymi odcieniami w kolorze szarym, jasnoszarym, brązowym, jasnobrązowym, ciemnobrązowym, beżowym,

pomarańczowym, a na nielicznych powierzchniach obecne są plamy w odcieniu szarym.

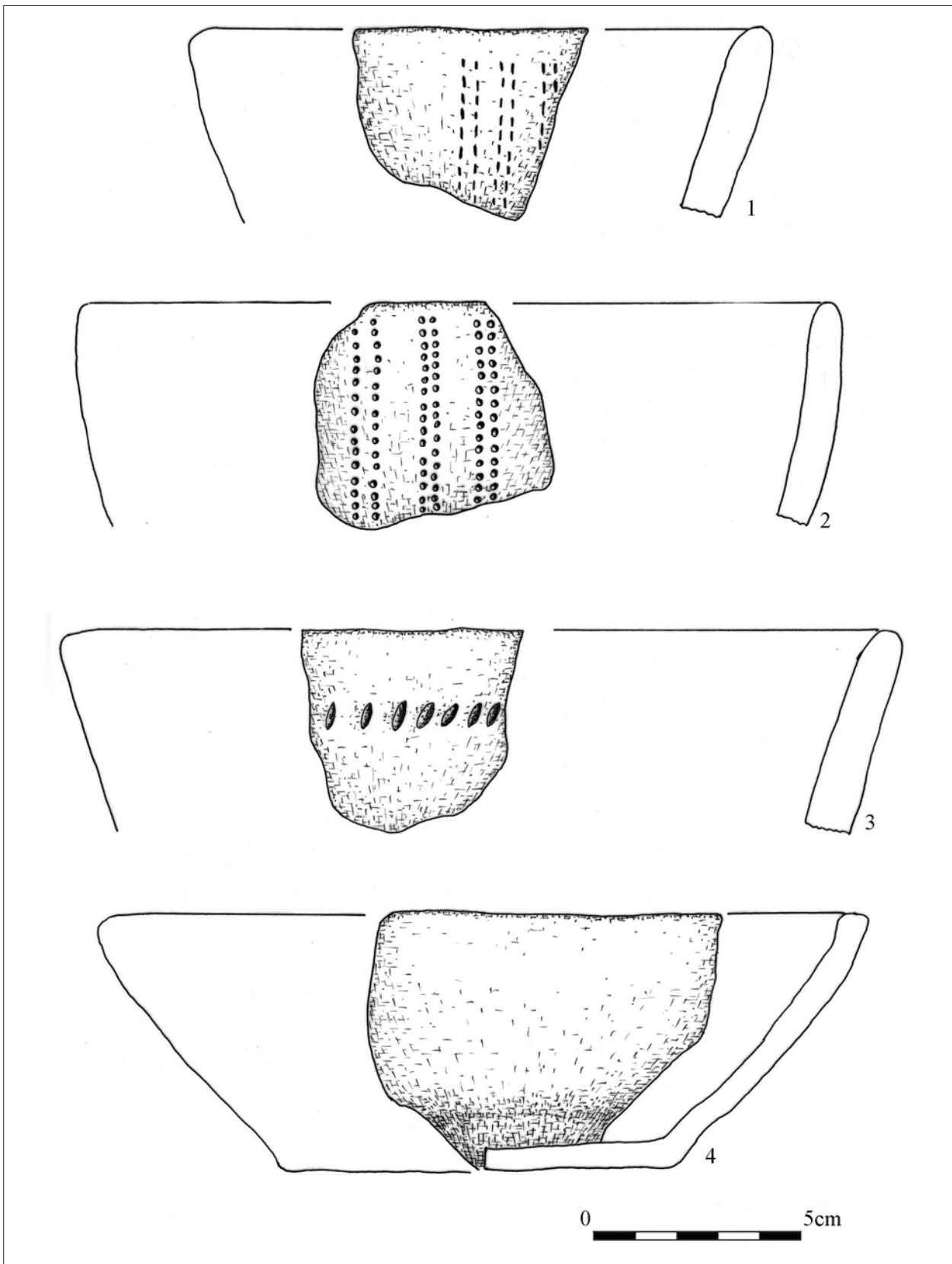
Gama barw na powierzchni wewnętrznej fragmentów naczyń nie ulega zmianie (Ryc. 71). Na części z nich obecne są odcienie koloru brązowego, beżowego i szarego oraz plamy barwy szarej.

Naczynia wypalane w atmosferze neutralnej (przełamy barwy szarej, jasnoszarej, popielatej) z obiektu nr 23 stanowią 73%, wśród części naczyń

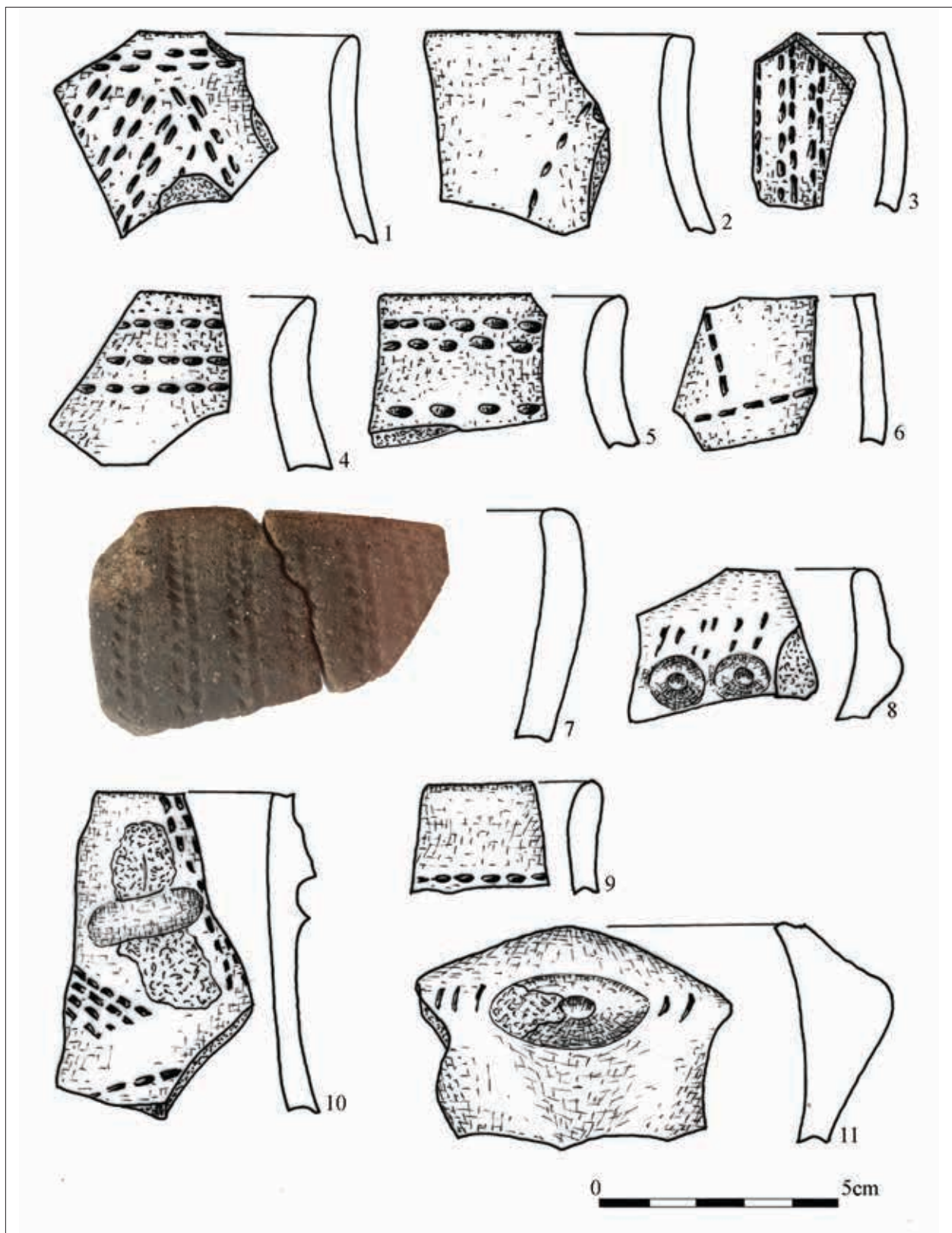
Ryc. 58. Głogów-Żukowice st. 48. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 46. Opr. J. Szajt

Fig. 58. Głogów-Żukowice site 48. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 46. Compiled by J. Szajt

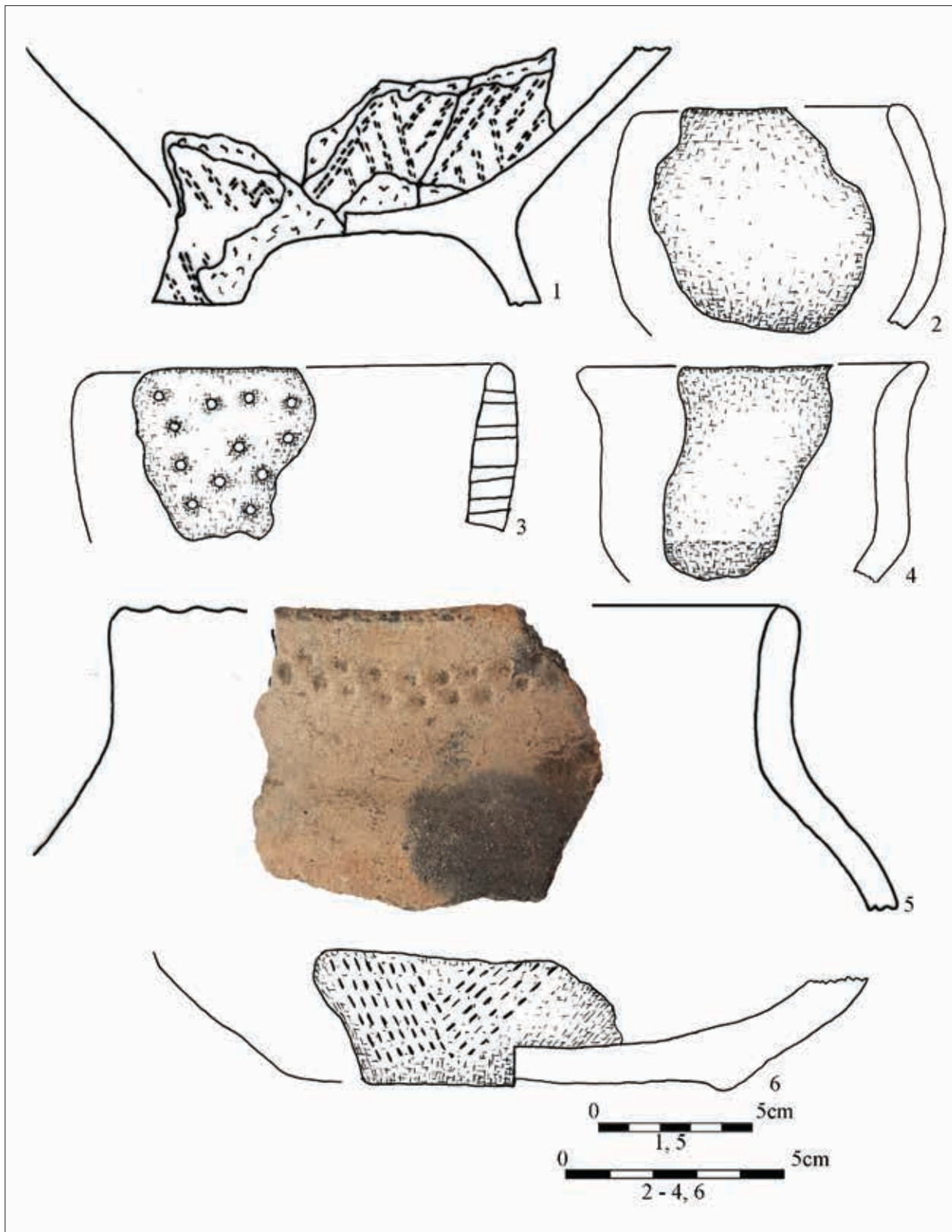
Ryc. 59. Głógów-Żukowice st. 48. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 46. Rys. A. Dobrowolski

Fig. 59. Głógów-Żukowice site 48. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 46. Drawn by A. Dobrowolski

Ryc. 60. Głogów-Żukowice st. 48. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej kłutej z ob. 46. Opr. A. Dobrowolski

Fig. 60. Głogów-Żukowice site 48. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 46. Compiled by A. Dobrowolski

Ryc. 61. Głogów-Żukowice st. 48. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 46. Opr. A. Dobrowolski

Fig. 61. Głogów-Żukowice site 48. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 46. Compiled by A. Dobrowolski

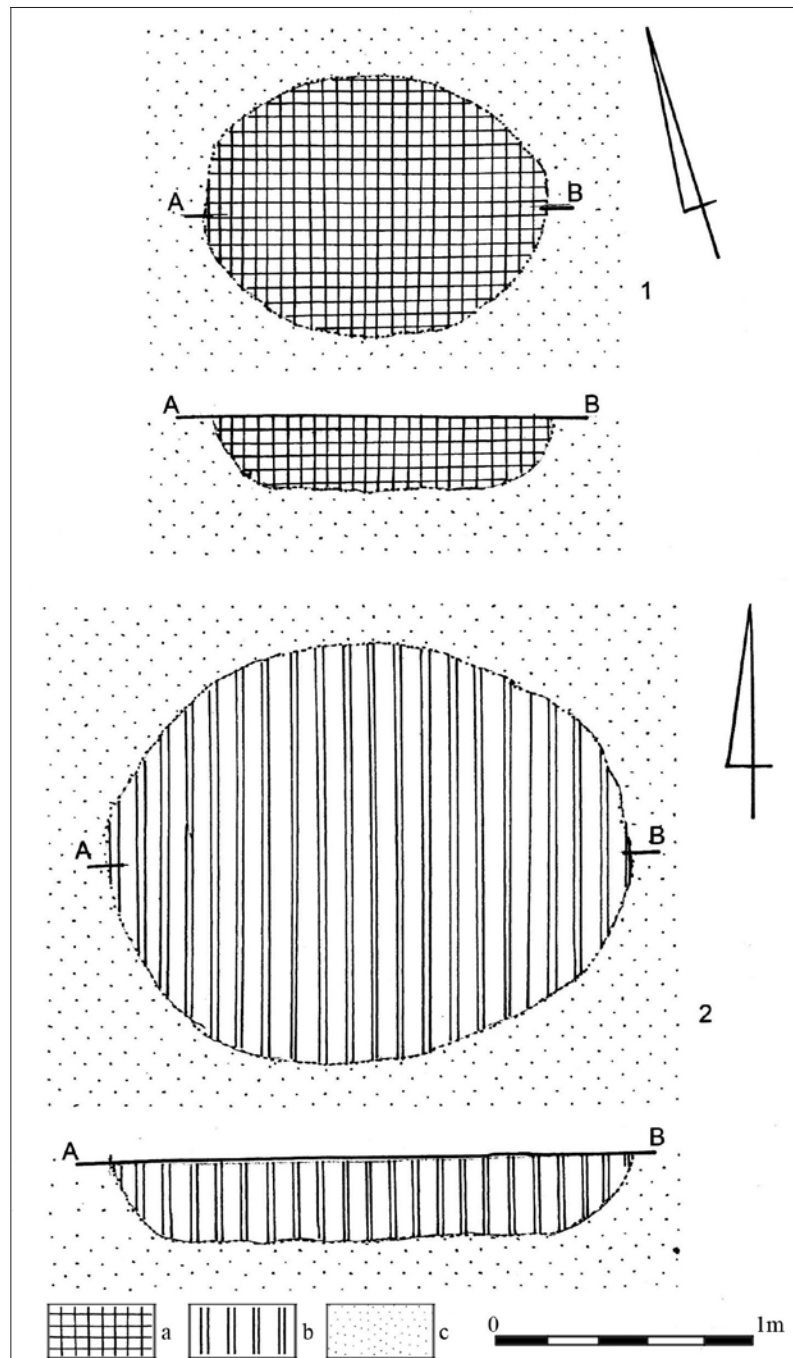

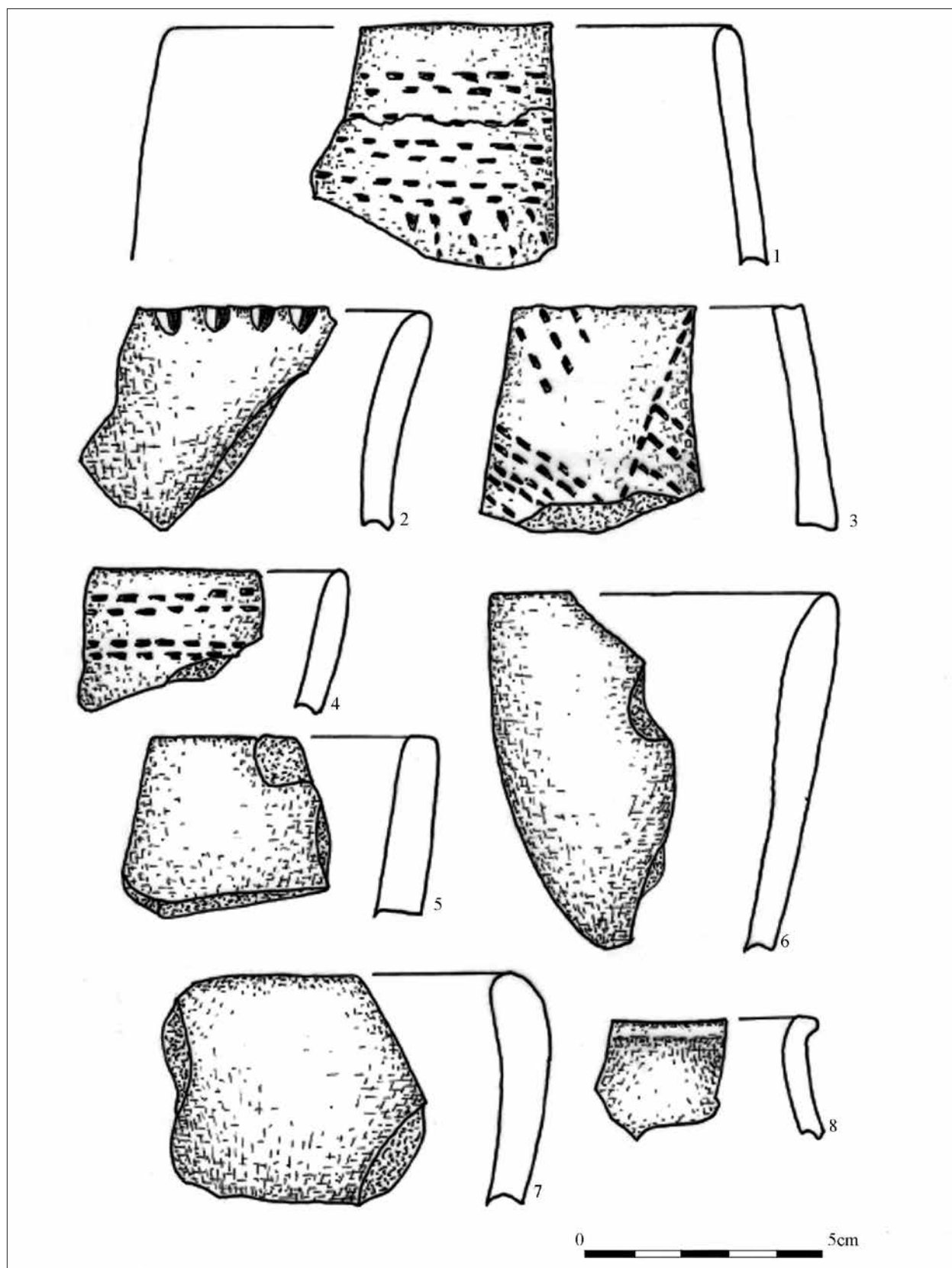
Ryc. 62. Głogów-Żukowice st. 48. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 46. Opr. J. Szajt

Fig. 62. Głogów-Żukowice site 48. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 46. Compiled by J. Szajt

Ryc. 63. Głogów-Żukowice st. 48. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Rzut poziomy i przekroje ob. 35 (ryc. 54: 1) i 47 (54: 2); a – próchnica barwy ciemnoszarej; b – próchnica barwy szaro-brunatnej; c – piasek. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 63. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Horizontal view and cross-sections of feature 35 (Fig. 54: 1) and 47 (54: 2); a – dark grey humus; b – grey-brown humus; c – sand. Compiled by W. Pogorzelski

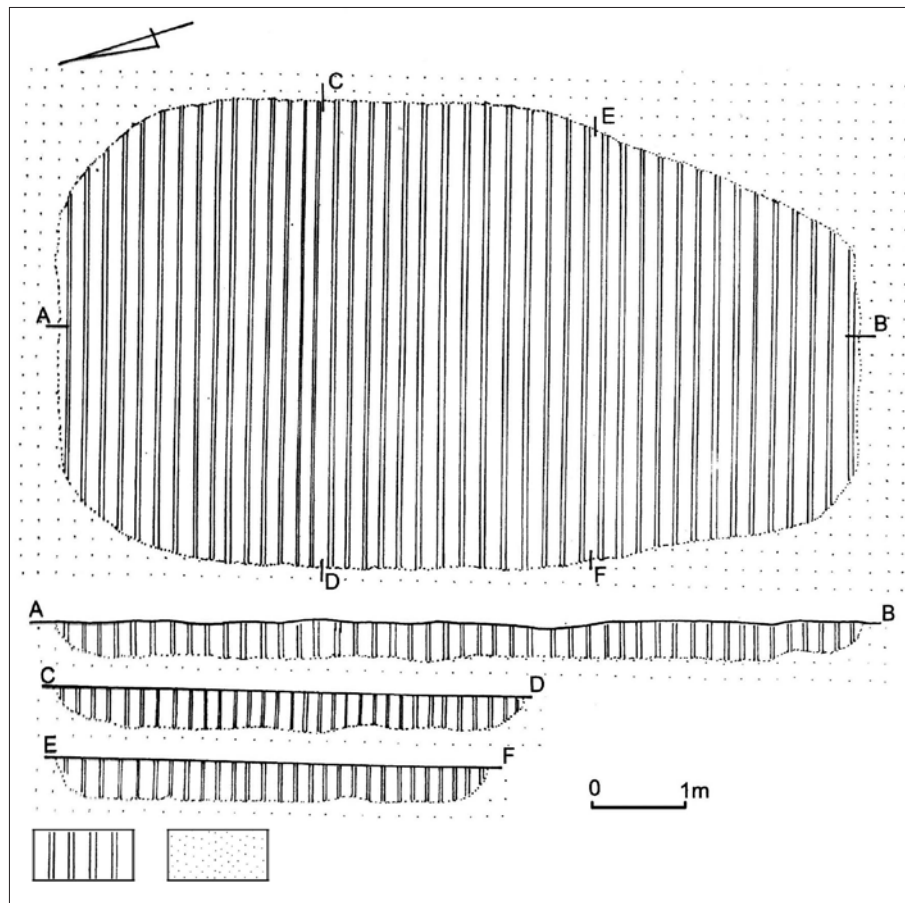

Ryc. 64. Głogów-Żukowice st. 48. Fragmnty naczyń kultury ceramiki wstęgowej kłutej z ob. 47. Opr. A. Dobrowolski
Fig. 64. Głogów-Żukowice site 48. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 47. Compiled by A. Dobrowolski

Ryc. 65. Głogów-Żukowice st. 48. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Rzut poziomy i profile ob. 48; a – próchnica barwy szarej. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 65. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Horizontal view and profiles of feature 48; a – grey humus. Compiled by W. Pogorzelski

z obiektu nr 39 jest ich 49,6%, w obiekcie nr 46 stanowią 15,3%, w obiekcie nr 47 osiągają wartość 3,4%, a w obiekcie nr 48 stanowią 50%.

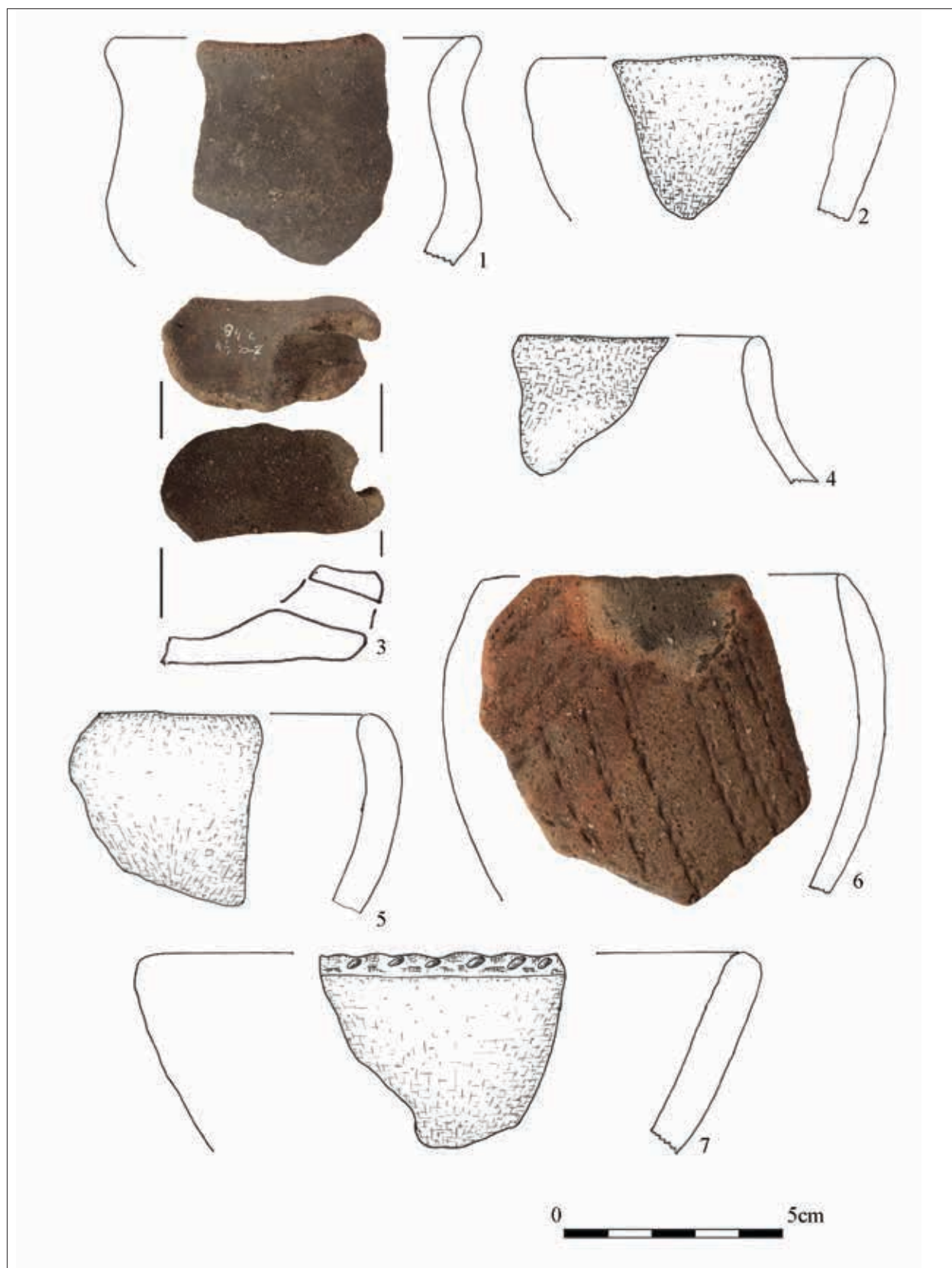
Naczynia wypalane w atmosferze umiarkowanie utleniającej w obiekcie nr 23 (przełamy w odcieniach brunatnych, ceglanych, pomarańczowych, beżowych) stanowią 22,6%, w obiekcie nr 39 (przełamy w odcieniach brunatnych, beżowych), w obiekcie nr 46 (przełamy w odcieniach brunatnych, ceglanych, pomarańczowych, beżowych) stanowią 82,9%, w obiekcie nr 47 (przełamy w odcieniach brunatnych i jasnopomarańczowe) jest ich 96,4%, a w obiekcie 48 (przełamy w odcieniach brunatnych, pomarańczowych, beżowych) stanowią 43,2%.

Przełamami warstwowanymi charakteryzuje się jeden fragment z obiektu 23 (0,8%) i 81 fragmentów (9,2%) z obiektu 46.

Barwą w części zewnętrznej i wewnętrznej jasnopomarańczową, a w środkowej ciemnobrunatną charakteryzuje się fragment naczynia z obiektu nr 23.

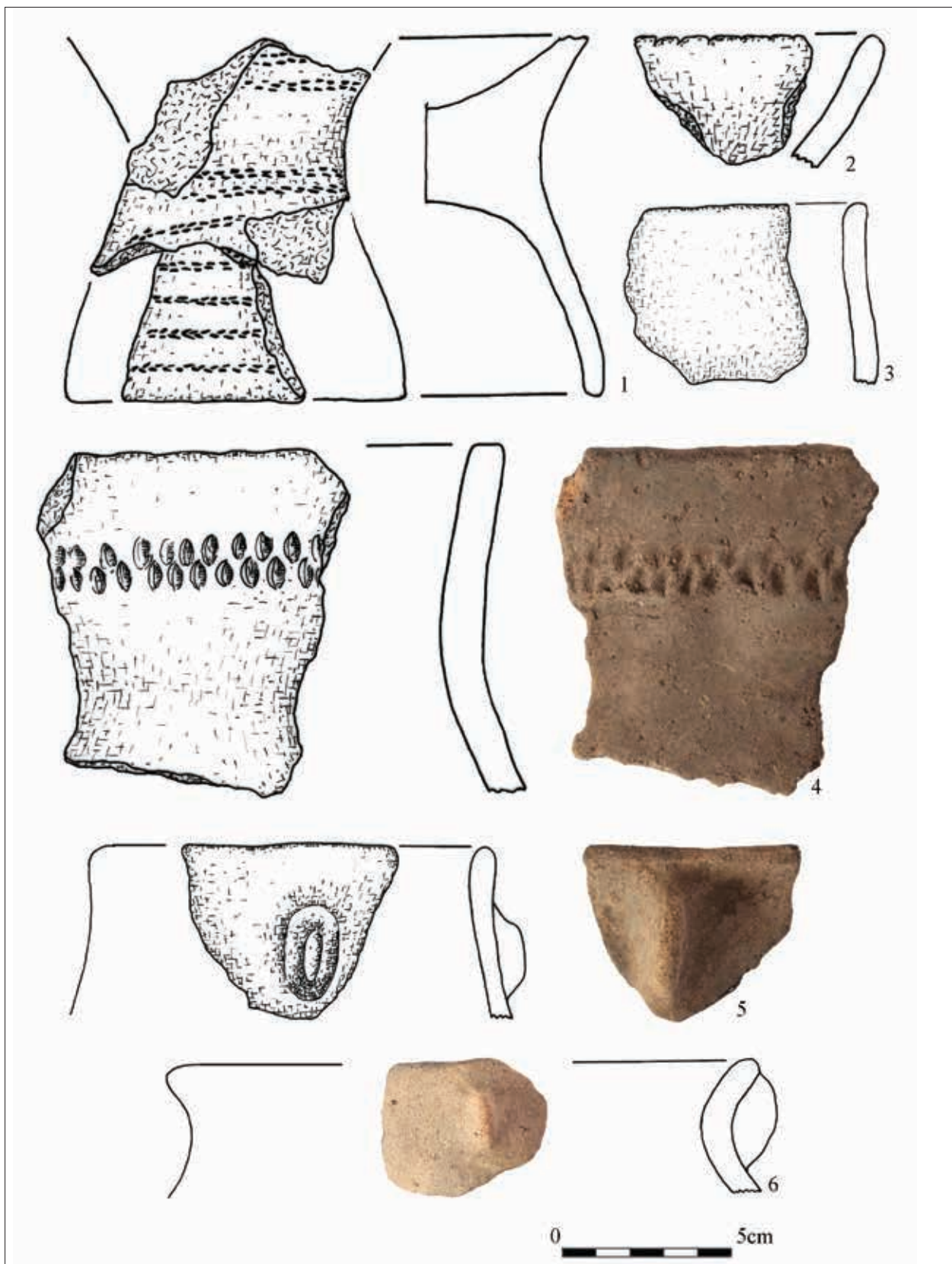
W zbiorze przełamów warstwowanych z obiektu nr 46 występują dwa warianty barw.

W pierwszym barwy zewnętrzne, w części środkowej i wewnętrznej są różne, a w drugim barwa zewnętrzna i wewnętrzną są takie same, od których odróżnia się barwa w części środkowej. W pierwszym przypadku przełamy od strony zewnętrznej charakteryzują się kolorem brunatnym, w części środkowej szarym, a od strony wewnętrznej ciemnobrunatnym. Na stronie zewnętrznej części egzemplarzy obecny jest kolor jasnobrunatny, w części środkowej ciemnobrunatny, a na stronie wewnętrznej popielaty. W drugim przypadku najliczniejszy zbiór stanowią przełamy od strony zewnętrznej i wewnętrznej ciemnobrunatne, a w części środkowej brunatne lub na stronie zewnętrznej i wewnętrznej jasnobrunatne, a w części środkowej brunatne. Na stronie zewnętrznej i wewnętrznej części przełamów jest kolor jasnopomarańczowy, w części środkowej pomarańczowy, ciemnobrunatny lub popielaty. Przełamy części naczyń charakteryzują się od strony zewnętrznej i wewnętrznej kolorem popielatym lub szarym, a w części środkowej odcieniami barwy brunatnej.

Ryc. 66. Głogów-Żukowice st. 48. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej klutej z ob. 48. Opr. A. Dobrowolski

Fig. 66. Głogów-Żukowice site 48. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 48. Compiled by A. Dobrowolski

Ryc. 67. Głogów-Żukowice st. 48. Fragmenty naczyń kultury ceramiki wstęgowej kłutej z ob. 48. Opr. A. Dobrowolski

Fig. 67. Głogów-Żukowice site 48. Fragments of vessels of the Stroke Ornamented Pottery culture originating from feature 48. Compiled by A. Dobrowolski

Ryc. 68. Głogów-Żukowice st. 48. Kultura ceramiki wstęgowej klutej. Zestawienie procentowe grubości fragmentów naczyń. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 68. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Percentage breakdown of vessel fragment thickness. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Grubość ścianki w mm	ob. 23 183 fragmentów	ob. 39 137 fragmentów	ob. 46 853 fragmentów	ob. 47 41 fragmentów	ob. 48 249 fragmentów
1	0-5	3,3	5,8	1,8	2,4	4,2
2	6-8	36,6	43,1	35,3	44	26,2
3	9-10	35	34,3	40	39	38,2
4	11-12	13,7	8	19,2	9,7	19,4
5	13-15	10,4	8,8	3,5	4,9	9,6
6	16-18	0,5		0,2		1,6
7	19-20	0,5				0,8

Ryc. 69. Głogów-Żukowice st. 48. Kultura ceramiki wstęgowej klutej. Zestawienie procentowe faktur powierzchni zewnętrznej i wewnętrznej. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 69. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Percentage breakdown of outer and inner surface textures. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Faktura powierzchni	ob. 23 173 fragmentów		ob. 39 141 fragmentów		ob. 46 853 fragmentów		ob. 47 41 fragmentów		ob. 48 272 fragmentów	
		zewnątrzna	wewnętrzna	zewnątrzna	wewnętrzna	zewnątrzna	wewnętrzna	zewnątrzna	wewnętrzna	zewnątrzna	wewnętrzna
1	wygładzona	16,8	30,1	39,7	36,2	17,5	19,7	14,7	17,1	14,7	21,7
2	lekko szorstka	60,1	52	50,4	56,7	56	55,9	56	58,5	51,5	54,8
3	szorstka	23,1	17,9	9,9	7,1	26,5	24,4	29,3	24,4	33,8	23,5

Ryc. 70. Głogów-Żukowice st. 48. Kultura ceramiki wstęgowej klutej. Zestawienie procentowe barw na powierzchni zewnętrznej naczyń. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 70. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Percentage breakdown of colours on the outer surface of vessels. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Barwa podstawowa	Odcienie	ob. 23 163 fragmentów	ob. 39 138 fragmentów	ob. 46 793 fragmentów	ob. 47 41 fragmentów	ob. 48 250 fragmentów
1	szara	jasnoszary, beżowy	44,2	41,3	24,5	24,4	26,8
2	brązowa	brązowy, szary, beżowy, pomarańczowy	22,7	39,1	28,6	29,3	22,4
3	brązowa	plamy szare			4	4,9	
4	beżowa		19,6	10,9			
5	beżowa	pomarańczowy, szary, brązowy			5,4	2,4	27,6
6	beżowa	plamy szare			0,4	4,9	1,2
7	popielata		8	2,9			12,4
8	popielata	szary			4,4	2,4	
9	ceglasta		1,8		0,3		
10	pomarańczowa	jasnopomarańczowy, pomarańczowoszary			30,4	26,8	
11	jasnopomarańczowa	plamy szare	3,7	5,8	2	4,9	9,6

Ryc. 71. Głogów-Żukowice st. 48. Kultura ceramiki wstęgowej klutej. Zestawienie procentowe barw na powierzchni wewnętrznej naczyń. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 71. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Percentage breakdown of colours on the inner surface of vessels. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Barwa podstawowa	Odcienie	ob. 23 163 fragmentów	ob. 39 138 fragmentów	ob. 46 793 fragmentów	ob. 47 41 fragmentów	ob. 48 250 fragmentów
1	szara	jasnoszary, beżowy	60,7	55,1	53,5	36,6	0,408
2	brązowa	brązowy, szary	17,8	27,5	14,2	22	9,6
3	brązowa	plamy szare			1		
4	beżowa			1,4	7,6		9,6
5	beżowa	brązowy, szary	7,4				10,8
6	beżowa	plamy jasnoszare		0,7	0,6		0,8
7	popielata		9,2	15,3	16,8	29,3	33,2
8	ceglasta		1,2		0,1		
9	pomarańczowa				5,9		4,8
10	jasnopomarańczowa					9,7	
11	jasnopomarańczowa	plamy szare	3,7		0,3	2,4	

2.3.7 Organizacja przestrzenna osad

Wpływ na rozpatrywanie zagadnień wiążących się z organizacją przestrzenną osad ma stopień rozpoznania obszaru przez nią zajętego w okresie jej funkcjonowania. Całą przestrzeń, zajmowaną przez osadę ludności kultury ceramiki wstęgowej klutej, przebadano na stanowisku Głogów-Biechów 6, Głogów-Żukowice st. 34 i st. 35. W przypadku osady Żukowice st. 36 i st. 40, pracami badawczymi objęto południowe części stanowisk, a stanowiska Głogów-Żukowice 48 część wschodnią.

Z powodu obecności tylko jednej jamy na stanowisku Głogów-Biechów 6, uznane zostało ono za pozostałość po obozowisku, na którym funkcję mieszkalną pełnić mogły nieznacznie zagłębione w ziemię szałas (Czarniak 2012, s. 212). Obiekt wiążący się ze stanowiskiem Głogów-Biechów 6 oddalony jest, od najdalej położonego w części południowej obiektu, będącego częścią osady Głogów-Żukowice st. 34, o około 100 m w kierunku południowo-wschodnim. Dwie jamy wiążące się ze stanowiskiem Głogów-Żukowice 35 położone są w bliskim sąsiedztwie osad Głogów-Żukowice st. 34 i st. 48. Z dużym prawdopodobieństwem możemy przyjąć, że osady Głogów-Biechów 6 i Głogów-Żukowice st. 35 pełniły,

jak przyjmuje część badaczy, funkcję przysiółków (Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, s. 156). możliwe jest również, że osady, poprzez swoje pozostałości, wśród których jest kilka obiektów łączących się z kulturą ceramiki wstęgowej klutej, wiążą się z dużą ruchliwością przedstawicieli tej kultury. Prowadzenie docelowo trwałej gospodarki rolniczo-hodowlanej prowadziło do wyszukania nowych obszarów o optymalnych warunkach środowiska, głównie glebowych. Okres tych poszukiwań P. Bogucki określa fazą taktyki, a następujący po niej fazą strategii (Grygiel 2008, t. II, cz. 3, s. 1960).

Niepełne opracowanie do tej pory materiałów, pozyskanych w trakcie badań osady Żukowice st. 34, utrudnia omówienie zagadnień wiążących się z jej organizacją przestrzenną. Na funkcjonowanie jej w różnych fazach wskazuje K. Czarniak argumentując, że otoczenie obiektów mieszkalnych znaczną liczbą pomieszczeń gospodarczych wiązać się może z nawarstwiającymi się na siebie obiektów z różnych faz zabudowy (Czarniak 2012, s. 211).

M. Ehlert omawiając zagadnienia wiążące się z krzemieniarstwem pierwszych rolników na Śląsku, wśród obiektów w osadzie Głogów-Żukowice st. 34 wyróżnił fazę starszą, do której zaliczył obiekty nr 16, 24, 65, 160, 181, 207, 210 (Ehlert 2014, s. 126, tab. 5.38) i fazę młodszą, w której obiekt nr 5, 45,

145, 146 uznał za pozostałości po mieszkalnych półziemiankach, a obiekty nr 6, 7, 8, 13, 14, 26, 61, 15 za pozostałości po jamach gospodarczych (Ehlert 2014, s. 127, tabl. 5.39).

W oparciu o datowanie obiektów przez m. Ehlertera (2014) zauważalne jest zróżnicowane traktowanie przestrzeni obejmujące fazę starszą i fazę młodszą. W fazie starszej 6 obiektów usytuowanych było w przybliżeniu po osi południowo-wschód północny-zachód, w górnej części skłonu opadającego w kierunku cieku płynącego po tej samej osi. Odległość między tymi obiektami wahała się do 20 do 30 m, a siódmy obiekt oddalony był od nich do 106 m w kierunku południowo-zachodnim.

Obiekt o największej powierzchni, wynoszącej około 14 m² (obiekt nr 16), położony jest w centrum skupiska obiektów datowanych na fazę starszą. Powierzchnia pozostałych obiektów waha się od 2,1 m² do 8,6 m² a głębokość drążonych w calcu ścian tych obiektów waha się od 0,58 do 1,13 m. Wielkości te wskazują, że obiekty te pełniły prawdopodobnie funkcje gospodarcze. Obiektom tym mogły towarzyszyć lekkie konstrukcje szafasowe, będące obiektami mieszkalnymi.

W fazie młodszej na osadzie funkcjonowały dwa typy zagród. W przypadku zagrody, w której budynkiem mieszkalnym był obiekt nr 45, w jego bliskim sąsiedztwie, przy narożniku północno-zachodnim, zlokalizowana była tylko jedna jama (obiekt nr 44) o powierzchni 2,5 m² i zagłębiona w podłoże do 0,93 m. Najmniejsza odległość tej zagrody od nich innych obiektów wynosiła około 20 m. Drugi typ reprezentuje zagroda, której budynkiem mieszkalnym był obiekt nr 5. W bliskim sąsiedztwie jego środkowej części ściany zachodniej, zlokalizowany był obiekt nr 6 o powierzchni około 18,4 m², zagłębiony w podłoże do 0,65 m. Przy jego budowie korzystano w gliny. Przy ścianie wschodniej, również w jej części środkowej, zlokalizowany był obiekt nr 14 o powierzchni około 2,9 m², zagłębiony w calcu do 0,58 m, któremu w odległości około 2 m w kierunku wschodnim towarzyszył obiekt nr 15 o powierzchni 29 m².

Budynkiem mieszkalnym trzeciej zagrody był obiekt nr 146 i w bardzo bliskiej odległości od jego południowo-wschodniego narożnika zlokalizowany był, według m. Ehlertera, drugi obiekt mieszkalny (obiekt nr 145) (Ehlert 2014, s. 127, tab. 5, 39).

Odległości poniżej 10 m między obiektem mieszkalnym nr 146 i nr 145 wskazuje, że osa-

da Żukowice st. 34 w młodszym okresie trwania kultury ceramiki wstęgowej klutej zasiedlana była prawdopodobnie dwukrotnie, gdyż odległość między zagrodami w tym okresie na Dolnym Śląsku nie była mniejsza niż 20 m (Czarniak 2012, s. 211).

Na stanowisku Głogów-Żukowice 36, z osadą funkcjonującą w okresie trwania kultury ceramiki wstęgowej klutej, wiążą się pozostałości po 3 obiektach. Obiekt nr 73 w okresie funkcjonowania był budynkiem mieszkalnym. Jego pozostałością jest zarys jamy o nieregularnym kształcie, powierzchni 10,5 m² i nieckowatych ścianach zagłębionych w calcu do głębokości 0,5 m oraz osiem śladów po słupach usytuowanych wewnątrz zarysu obiektu oraz dwunastu poza jego południowo-wschodnią granicą. Cztery z pośród ośmiu słupów zlokalizowane były w środkowej części obiektu stanowiąc zarys trapezu o wymiarach: 2,3 x 3,5 x 3 x 3,5 m, a z czterech pozostałych, umiejscowionych przy południowej ścianie, trzy usytuowane były w bliskim sąsiedztwie po osi wschód-zachód. Ostatni ślad po słupie rysował się przy narożniku południowo-wschodnim obiektu. Cztery pozostałości po słupach zlokalizowanych w części centralnej oraz w narożniku południowo-wschodnim konstrukcyjnie wiążą się z obiektem mieszkalnym kultury ceramiki wstęgowej klutej, ale funkcja trzech sąsiadujących ze sobą budzi wątpliwości. Omówione zostaną one przy przedstawianiu zagadnień wiążących się z osadami datowanymi na kulturę amfor kulistych.

W odległości 10 m w kierunku południowo-zachodnim usytuowany był drugi obiekt (72) kształtem nawiązujący do wydłużonego owalu o powierzchni 20,1 m² zagłębiony w podłoże do głębokości 0,4 m.

Trzeci obiekt nr 76 o powierzchni 2,9 m² zlokalizowany był w odległości około 70 m od obiektu mieszkalnego w kierunku północno-wschodnim, a w odległości około 65 m od obiektu mieszkalnego w kierunku północno-wschodnim zlokalizowany był domniemany grób. Jama grobowa kształtem nawiązywała do regularnego owalu o dłuższej średnicy 1,8 m, a jej nieckowate ściany wydrążono w calcu do głębokości 0,5 m.

Pozostałościami po osadzie na stanowisku Głogów-Żukowice 40 są trzy obiekty zlokalizowane na przestrzeni około 4 arów. Z pośród nich dwa o powierzchni 3,8 m² (obiekt nr 11) i 5,3 m² (obiekt nr 57) oraz ścianach wydrążonych nieckowato, zagłębione

były w calcu do głębokości 0,75 i 0,84 m, natomiast trzeci, o powierzchni 2,7 m², do głębokości 0,26 m. Parametry wielkościowe wskazują, że w momencie funkcjonowania pełniły one rolę obiektów gospodarczych. Brak rozpoznania fragmentu północno-zachodniego stanowiska, sąsiadującego z odkrytymi obiektami, dopuszcza możliwość zlokalizowania tam pozostałości po dalszej części osady.

Wśród sześciu obiektów będących pozostałościami po osadzie na stanowisku Głogów-Żukowice 48 (Ryc. 43), cztery pełniły funkcje mieszkalne, a dwa gospodarcze. Trzy budynki mieszkalne (obiekt nr 46, 39 i 48) usytuowane były po osi południowo-zachód północny-wschód, a czwarty (obiekt nr 23) oddalony był od tej osi w kierunku północno-zachodnim. Odległość między nimi waha się od 20 do 30 m. Jeden obiekt gospodarczy (nr 47) zlokalizowany był w bliskim sąsiedztwie południowo-wschodniego narożnika budynku mieszkalnego (nr 46), a drugi obiekt (nr 35) w odległości 20 m od ściany zachodniej budynku nr 48 w kierunku zachodnim.

Osada Głogów-Żukowice st. 48 prezentuje model zabudowy, w którym w przypadku trzech budynków mieszkalnych brak jest w ich sąsiedztwie obiektów gospodarczych, a jednemu budynkowi mieszkalnemu towarzyszy jeden obiekt gospodarczy.

Rozplanowanie obiektów mieszkalnych na osadach w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi nawiązuje do rozwiązań stosowanych na dolnośląskich stanowiskach, na których domy tworzyły równe rzędy. Różnicą między nimi jest odległość między obiektami mieszkalnymi, która na osadach znanych z Dolnego Śląska wynosi 35 i 43 m, a na osadach w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi waha się od 20 do 30 m (Czarniak 2012, s. 211).

W zależności od typu wznoszonego obiektu mieszkalnego osoby je budujące dysponowały zróżnicowanym zasobem wiedzy i umiejętności. Budowle o dużych parametrach wielkościowych oraz konstrukcjach opartych na słupach wymagały odpowiedniej wiedzy i umiejętności, które nie były konieczne przy budowie półziemianek czy szałasów. Narzędziami zachowanymi w materiale zabytkowym, z których korzystano niezależnie od typu wznoszonego obiektu, są kamienne i krzemienne siekiery oraz ciosa. Przy montażu skomplikowanych konstrukcji używano również narzędzi z surowców, które nie zachowały się do czasów współczesnych. Są to wykonane z drewna młoty, kliny i dźwignie

oraz, wykonane z drewna i kości, łopaty, wykorzystywane przy pracach ziemnych (Balcer 2012, s. 148).

Pozostałościami po tym etapie prac na stanowiskach w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi są fragmenty siekierok znalezione na osadzie Głogów-Żukowice st. 48.

Po wzniesieniu elementów konstrukcyjnych przystępowano do prac wykończeniowych, w zakres których wchodziło pokrycie surowych ścian i konstrukcji dachów warstwami materiałów uszczelniających. W przypadku ścian całe ich powierzchnie, po uzupełnieniu szpar mchem lub innymi substancjami roślinnymi, pokrywano gliną. W materiale archeologicznym w postaci polepy budowlanej udokumentowane jest obmazywanie ścian gliną, jej ugniatanie, przecieranie i wygładzanie (Balcer 2012, s. 152).

W materiałach archeologicznych brak jest zażytków odnoszących się do krycia dachów. W oparciu o analogie do budownictwa wiejskiego, w którym dachy kryto słomą, możemy jedynie przypuszczać, że w neolicie do krycia dachów stosowano trzcinę, sitowie i korę drzew.

Budynki naziemne, funkcjonujące od kilku do ponad 25 lat ulegały niszczeniu lub były uszkodzone. Dowodem na naprawę i wymianę słupów wskazują podwójne lub większe liczebnie skupiska stykających się ze sobą śladów po słupach, powstałych w wyniku wymiany starych słupów na nowe lub wzmacnianie ich przez podpory (Balcer 2012, s. 152).

Pozostałości po budynkach mieszkalnych odkrytych na osadach w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi prezentują dwa rozwiązania konstrukcyjne. W pierwszym szkielet konstrukcji oparto o słupy i tego typu obiekty wzniesiono na osadach Głogów-Żukowice st. 36 i st. 48. Zdjęcie humusu sprzętem ciężkim z obszaru stanowisk uniemożliwia jednoznaczne przyjęcie, że dysponujemy wszystkimi śladami po drewnianych elementach konstrukcyjnych, wykorzystanych przy wznoszeniu budynków.

Na osadzie Głogów-Żukowice st. 48, w dwóch budynkach wzniesionych przy zastosowaniu konstrukcji słupowej, zastosowano zróżnicowane rozwiązania w rozplanowaniu słupów. W pierwszym (obiekt nr 23) po wyeksplorowaniu wypełniska zarysowały się pozostałości po 7 jamach postępowych. Trzy podobne jamy odkryto przy północno-wschodnim narożniku zarysu jamy, a jedną w południowo-

-zachodnim. Konstrukcyjnie wiążą się one z obiektem (Świdarska 1993, s. 125). Odkryte pozostałości po słupach tworzą dwa ciągi liniowe w przybliżeniu po osi północ-południe i trzy ciągi po osi wschód-zachód. Pierwszy domniemany ciąg po osi północ-południe, zlokalizowany w części wschodniej obiektu, składa się z pozostałości po trzech słupach, między którymi odległość waha się od 3 do 3,7 m. Drugi ciąg, usytuowany w przybliżeniu w części środkowej zarysu obiektu, składa się z pozostałości po pięciu słupach, między którymi odległość waha się od 0,5 m do 2,75 m. Wszystkie jamy postępowe po osi wschód-zachód zlokalizowane są w obrębie zarysu obiektu i każdy domniemany ciąg składa się z pozostałości po dwóch słupach. Odległość między słupami waha się od 1,5 m do 1,75 m (Ryc. 45).

W drugim rozwiązaniu konstrukcyjnym (obiekt nr 39), w obrębie zarysu po obiekcie, zlokalizowane są ślady po słupach rozmieszczonych na planie krzyża, którego ramię dłuższe stanowią pozostałości po czterech słupach usytuowanych po osi południowo-wschód północny-zachód. możliwe jest istnienie w tym rzędzie piątego słupa, który uległ zniszczeniu w trakcie drążenia ścian obiektu chronologicznie młodszego. Rozmieszczone są one w przybliżeniu w środkowej części obiektu. Odległości między słupami w części zachodniej wahają się od 1 do 1,10 m, a słup usytuowany w części wschodniej, oddalony jest od ostatniego słupa o 3,5 m. Krótsze ramię krzyża, zlokalizowane w zachodniej części obiektu, stanowią trzy słupy, z których środkowy jest trzecim słupem licząc od strony zachodniej ramienia dłuższego, a pozostałe umieszczono od strony północnej i południowej. Odległość między nimi wynosi 1,5 m i 1,55 m (Ryc. 47).

W obrębie pozostałości po budynku na osadzie Głogów-Żukowice st. 36 zlokalizowane były ślady po siedmiu słupach, a poza jego zarysem, w narożniku południowo-wschodnim, ślady po 15 słupach. Z powodu zniszczenia fragmentu południowo-wschodniego budynku przez obiekt chronologicznie młodszy, przy budowie którego użyto słupów, powstał niejednoznaczny ich układ, utrudniający odtworzenie pierwotnego wyglądu i konstrukcji budynku. Pozostałości po słupach wiążących się z obiektem chronologicznie młodszym charakteryzowały się większą średnicą. Wyłączono je z analizowania domniemanych ciągów słupów, wiążących się z budynkiem kultury ceramiki wstęgowej kłutej.

Dwa ciągi jam postępowych, wiążących się z nim, zlokalizowane były po osi południowo-wschód północny-zachód i pierwszy z nich, w części zachodniej obiektu, składał się z pozostałości po trzech słupach. Odległość między nimi wynosiła 2,5 m i 4 m. Ciąg zlokalizowany w części środkowej obiektu składał się z pozostałości po czterech słupach, między którymi odległość waha się od 0,6 m do 4,5 m. Trzy pozostałości po słupach, usytuowane po osi północ-południe, odkryte zostały przy południowo-wschodniej krawędzi zarysu obiektu, a odległość między nimi wynosi 1,5 m i 2 m (Ryc. 33).

W pozostałościach po obiektach mieszkalnych na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 brak jest śladów wskazujących, że przy ich wznoszeniu korzystano ze słupów. Uwzględniając wielkość wyróżniono wśród nich trzy grupy. Pierwszą stanowią trzy obiekty, których powierzchnia waha się od 73 do ponad 120 m², ściany wydrążono w calcu od 0,62 do 0,75 m, a w wypełniku obecne są znacznej ilości grud polepy budowlanej (obiekty nr 5, 45, 146). Były to półziemianki, przy budowie których korzystano z gliny, wylepiając nią ściany.

Drugą grupę stanowią pozostałości po 5 obiektach (7, 8, 13, 15 i 190), których wielkość waha się od 24 do 29 m², zagłębionych w calcu od 0,56 do 0,72 m o różnicowanej ilości grudek polepy w wypełnikach (obiekty nr 7, 8, 13, 15). Ich ilość w obiekcie nr 7, 8 i 15 nie przekraczała trzech grudek, co wskazuje na możliwość przypadkowego dostania się ich do wypełników. Były to najprawdopodobniej konstrukcje szalasowe przykryte trzcina, słomą lub skórami, dla których analogie odnajdujemy na obszarze Dolnego Śląska (Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, s.157).

Grupę trzecią reprezentuje jeden obiekt o powierzchni około 37 m², o ścianach zagłębionych w calcu do 0,95 m, w wypełniku, którego obecnych było kilkanaście grudek polepy (obiekt nr 145). Dane metryczne oraz obecność grudek polepy wskazują, że obiekt w momencie funkcjonowania był ziemianką, której powierzchnie ścian wyrównano gliną.

Przyczynami stosowania zróżnicowanych rozwiązań konstrukcyjnych przy wznoszeniu obiektów mieszkalnych przez społeczności chronologicznie wiążące się z kulturami cyklu wstęgowego, były między innymi, rotacja osadnictwa oraz wędrowny styl życia, wykluczający budowę obiektów, których żywotność obejmowałaby kilka pokoleń.

Najistotniejsza była jednak aktualna funkcja mieszkalna obiektów oraz ich rola w życiu gospodarczym (Balcer 2012, s. 153).

2.3.7.1 Obiekty gospodarcze

Obiektom mieszkalnym towarzyszyły obiekty gospodarcze, które w zależności od pełnionej funkcji, charakteryzują się zróżnicowaną powierzchnią zarysów, sposobami drążenia ścian w calcu, głębokościami oraz zawartością kulturową wypełnisk.

Podstawowym kryterium przyjętym do usystematyzowania pozostałości po obiektach gospodarczych jest ich powierzchnia i na tej podstawie wyróżniono 5 grup.

Grupa 1. Powierzchnia nie przekracza 3 m², a pojedyncze obiekty mieszczące się w tej grupie obecne są na osadzie Głogów-Biechów st. 6 (obiekt nr 4), Głogów-Żukowice st. 36 (obiekt nr 76), Głogów-Żukowice st. 40 (obiekt nr 59) i Głogów-Żukowice st. 48 (obiekt nr 47). Na osadzie Głogów-Żukowice st. 35 są dwie jamy (obiekt nr 65 i nr 70), a na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 jest ich dziewięć (obiekty nr 14, 17, 24, 44, 122, 127, 160, 161, 163). Drążone były w calcu od 0,2 do 1,13 m, a wypełniska stanowiły próchnice w odcieniach szarych i brunatno-szarych.

Grupa 2. Powierzchni obiektów waha się od 3,4 do 5,4 m². W grupie tej mieszczą się dwa obiekty odkryte na osadzie Głogów-Żukowice st. 40 (obiekt nr 11 i nr 57) oraz dziewięć na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 (obiekty nr 3, 65, 143, 149, 164, 180, 201, 207, 210). Zagłębione były w calcu od 0,55 do 0,75 m, a w pojedynczym wypadku nawet do 1,14 m głębokości. Wypełniska tych obiektów stanowiły próchnice w odcieniach szarych i szarobrunatnych.

Grupa 3. Grupę obiektów o powierzchniach zamykających się między 6,25 a 8,7 m² stanowi osiem jam ze stanowiska Głogów-Żukowice st. 34 (obiekt nr 26, 29, 98, 162, 170, 181, 182, 189), których wypełniska stanowiły próchnice w odcieniach szarych i szarobrunatnych, zagłębione w calcu do głębokości od 0,48 do 0,87 m.

Grupa 4. Powierzchnia czterech obiektów z osady Głogów-Żukowice st. 34 zamyka się w przedziale między 9,6 a 13,7 m² (obiekty nr 16, 70, 97 i 191). Ich wypełniska charakteryzowały się barwami w odcieniach szarych i szaro-brunatnych, a ściany zagłębione były w calcu do głębokości od 0,55 m do 0,71 m.

Grupa 5. Ostatnią grupę obiektów stanowią trzy jamy z osady Głogów-Żukowice st. 34 o powierzchni 16 m² (obiekt nr 61), oraz o powierzchni 18,4 m² (obiekt nr 6). Zagłębione były w calcu do 0,66 m, a wypełnisko stanowiły próchnice o barwie szarej. Powierzchnią wynoszącą 20,1 m² charakteryzuje obiekt nr 72 z osady Głogów-Żukowice st. 36, którego wypełnisko stanowiła próchnica barwy szarej, a nieckowato w calcu ściany zagłębione były do 0,4 m.

Część obiektów gospodarczych, zlokalizowanych na osadach, wykorzystywana była do przechowywania produktów spożywczych pochodzących z przydomowych upraw lub z uboju hodowanych zwierząt. W obiektach mieszkalnych do tych celów mogły być wykorzystywane „piwniczki”, których pozostałościami są zagłębienia w calcu, obecne zarówno w budynkach o konstrukcji słupowej jak również półziemiankach. Przykładem takiego rozwiązania jest obiekt nr 46 na osadzie Głogów-Żukowice st. 48. Rolę „lodówek” mogły pełnić obiekty o niewielkiej średnicy, kształtem nawiązujące do koła i znacznie zagłębione w calcu. Temperatura na ich dnie była znacznie niższa od tej panującej na powierzchni. mniej uciążliwe było przechowywanie mięsa pochodzącego z uboju zwierząt hodowlanych, dokonanego na początku zimy, a dodatkowym zabezpieczeniem było jego wędzenie.

Wielkość obiektów mieszczących się w grupach 3-5, których powierzchnia wynosząca od 6,25 m² do 20,1 m² wymagała znacznych nakładów pracy wskazuje, że wykorzystywane były one przez mieszkańców poszczególnych gospodarstw do wykonywania w nich czynności wiążących się z życiem codziennym, m.in. gromadzeniem zapasów.

Zagrody

Zagospodarowanie przestrzeni wokół poszczególnych zagród reprezentowane jest przez trzy rozwiązania. Pierwsze z nich – w sąsiedztwie budynku mieszkalnego brak jest obiektów gospodarczych. Przykładem tego rozwiązania są zagrody na osadzie Głogów-Żukowice st. 48 (obiekty nr 23, 39, 48).

W drugim przypadku, w bliskim sąsiedztwie obiektu mieszkalnego zlokalizowane są pojedyncze obiekty gospodarcze. Obiekt towarzyszący zagrodzie na osadzie Głogów-Żukowice st. 48 zlokalizowany jest w sąsiedztwie ściany północno-wschodniej

części obiektu mieszkalnego (obiekt nr 46). Na osadzie Głogów-Żukowice st. 36, obiekt gospodarczy oddalony jest o około 10 m od południowej części budynku mieszkalnego (obiekt nr 73) w kierunku południowo-zachodnim, a na osadzie Głogów-Żukowice st. 34, obiekt gospodarczy zlokalizowano w sąsiedztwie narożnika północno-zachodniego obiektu mieszkalnego (obiekt nr 45).

Zagospodarowanie przestrzeni w trzecim przypadku polegało na lokalizacji obiektów drażnionych w calcu w sąsiedztwie budynków mieszkalnych i to rozwiązanie stosowane było na osadzie Głogów-Żukowice st. 34. Przykładem są między innymi budynki mieszkalne, których pozostałościami są objekty nr 5 i nr 146.

2.3.8 Materiał ruchomy

2.3.8.1 Ceramika naczyniowa

Rozdrobienie ceramiki, znalezionej w obiektach badanych osad, w przypadku większości fragmentów utrudnia określenie przynależności ich do określonych form naczyń. Spośród większych fragmentów wyróżniono: amfory, kubki, misy, puchary na pustej nóżce, wazy, garnki oraz naczynia wanienkowate.

Amfory

Fragmenty amfor, znalezionych w trakcie eksploracji obiektów chronologicznie wiążących się z osadami kultury ceramiki wstęgowej kłutej, charakteryzują się zróżnicowaną wielkością, co świadczy o ich przeznaczeniu. Wśród amfor, będących częścią zastawy stołowej, obecny jest egzemplarz z osady Głogów-Żukowice st. 48 o średnicy wylewu 6,5 cm z szyjką nachyloną do środka naczynia (Ryc. 52:3), o średnicy 11,5 cm z szyjką nachyloną również do środka naczynia (Ryc. 58:1) i o średnicy 10 cm z szyjką wychyloną lekko na zewnątrz (Ryc. 56:4). Fragment amfory o średnicy wylewu 14 cm z szyjką lekko wychyloną na zewnątrz znaleziono w trakcie badań na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 27:3). Elementami amfor o przeznaczeniu kuchennym są ucha dużych rozmiarów (Ryc. 36:6; 49:4; 56:8) Fragmenty amfor o zróżnicowanych grubościach ścianek obecne są we wszystkich zbiorach części naczyń z osad badanych w do-rzeczcu Rzuchowskiej Strugi.

Kubki

Fragmenty kubków, znalezione w trakcie prac badawczych prowadzonych na osadach chronologicznie wiążących się z kulturą ceramiki wstęgowej kłutej, reprezentują pięć typów. Pierwszy reprezentowany jest przez egzemplarze o kształcie gruszkowatym. Część kubka znaleziona na osadzie Głogów-Żukowice st. 34, charakteryzuje się ściankami w znacznym stopniu zwężających się ku górze (Ryc. 24:3). Część kubka o kształcie gruszkowatym znaleziona na osadzie Głogów-Żukowice st. 48, charakteryzuje się mniejszym stopniem zwężenia się ścianek ku górze (Ryc. 60:6). Kubki o kształcie tzw. gruszkowatym obecne są w zbiorach datowanych na starszą fazę kultury ceramiki wstęgowej kłutej, a określane również mianem kubka o kształcie gruszkowatym i szyjce ukształtowanej pionowo fragment z osady Głogów-Żukowice st. 48 (Ryc. 61:3) chronologicznie wiąże się z młodszą fazą kultury ceramiki wstęgowej kłutej (grupa III typ I wg J. Romanowa 1987, s.53).

W drugim typie mieszczą się formy dwustożkowate odkryte na osadzie Głogów-Żukowice st. 36 – to kubek z wyodrębnioną szyjką, zdobiony ornamentem kłutym (Ryc. 38:1) (grupa III typ VIA wg J. Romanowa 1987, s. 56). Kubek z osady Głogów-Żukowice st. 40, charakteryzujący się kształtem dwustożkowatym z lekko rozchyloną szyjką i pozbawiony ornamentu nakłuwanego (Ryc. 43:1) (grupa III typ VIB wg J. Romanowa 1987, s. 57) reprezentuje typ trzeci. Na osadzie Głogów-Żukowice st. 48, wystąpił fragment kubka charakteryzującego się półkolistym kształtem i cylindryczną szyjką, który można wiązać z czwartym typem (Ryc. 44:2) (grupa III typ VII wg J. Romanowa 1987, s. 57), natomiast fragmenty dwóch egzemplarzy z tej osady charakteryzujące się esowatymi profilami ścianek należą do typu piątego (Ryc. 55:4; 60:1) (grupa III typ IV wg J. Romanowa 1987, s. 55).

Misy

Fragmenty mis, znalezione w trakcie prac wykopaliskowych na osadach kultury ceramiki wstęgowej kłutej, prezentują bogaty zestaw różniący się wielkością oraz formą. Formy mis reprezentowane są przez pięć typów, z których pierwszy charakteryzuje się dwustożkowatością i pionową szyjką. Ich fragmenty znalezione zostały tylko w osadzie Głogów-Żukowice

st. 34 i są częściami dwóch egzemplarzy, z których pierwszy charakteryzuje się średnicą 20 cm (23:9), a drugi średnicą 21,7 cm (Ryc. 27:1).

Wśród fragmentów mis mieszczących się w drugiej grupie obecne są egzemplarze kształtem nawiązujące do wycinka kuli (grupa III typ I wg J. Romanow 1987 s. 62) o zróżnicowanej średnicy wylewów i głębokości. Dwa fragmenty mis znalezione na osadzie Głogów-Żukowice st. 48, charakteryzują się średnicą wylewu 6 cm, a pojedynczego egzemplarza z tej osady średnicą wylewu 18 cm.

Najliczniejszy zbiór fragmentów mis, znalezionych w obiektach badanych osad, reprezentują egzemplarze typu trzeciego o kształcie półkolistym (grupa III typ II wg J. Romanowa 1987 s. 63). Misa będąca częścią zbioru fragmentów naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 34, charakteryzuje się średnicą 6 cm (Ryc. 25:8). Na osadzie Głogów-Żukowice st. 36, średnice mis są zróżnicowane i wahają się od 8,6 cm (Ryc. 38:2) do 26 cm (Ryc. 39:1), a na osadzie Głogów-Żukowice st. 48, wynoszą one 7,6 cm (Ryc. 60:2), 14,2 cm (46:3) i 18 cm (Ryc. 53:2).

W zbiorze fragmentów mis typu czwartego są egzemplarze stożkowate charakteryzujące się prostymi lub nieznacznie łukowatymi ściankami (grupa III typ III wg J. Romanowa 1978 s. 63). Znalezione na osadzie Głogów-Żukowice st. 48, charakteryzują się średnicą wylewu 13,5 cm (Ryc. 53:1; 60:7) i 20 cm (Ryc. 53:3), a fragment misy o średnicy wylewu 18,8 cm i wysokości 6 cm charakteryzuje się płaskim dnem o średnicy 6 cm. Fragmenty mis tego typu obecne są również w zbiorach naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 36 (Ryc. 36:5, 7; 37:5).

Typ piąty reprezentuje fragment misy półkolistej o średnicy wylewu 12 cm charakteryzujący się lekko odgiętym na zewnątrz wylewem, znaleziony na osadzie Głogów-Żukowice st. 48 (Ryc. 48:4).

Puchary na pustej nóżce

Częściami pucharów na pustej nóżce są fragmenty czasz oraz nóżek. Fragment czaszy, znaleziony na osadzie Głogów-Żukowice st. 34, charakteryzuje się prostą, zaokrągloną krawędzią wylewu (Ryc. 28:2), natomiast zaokrąglona krawędź fragmentu czaszy z osady Głogów-Żukowice st. 48 została odgięta na zewnątrz (Ryc. 52:2).

Kształty nóżek, będących częścią pucharów lub naczyń na pustych nóżkach, reprezentują dwa

typy. Mieszczące się w pierwszym typie charakteryzują się kształtem wypukłym (Głogów-Żukowice st. 34, ryc. 23:1 oraz Głogów-Żukowice st. 48, ryc. 61:1) a drugie kształtem stożkowatym (Głogów-Żukowice st. 34, ryc. 23:1; 25:1). Część fragmentów nóżek uniemożliwia określenie do którego typu należą, natomiast fragment z osady Głogów-Żukowice st. 36 jest częścią nóżki przechodzącej w czaszę (Ryc. 37:4).

Wazy

Wśród fragmentów naczyń, znalezionych w trakcie eksploracji obiektów badanych osad, obecne są fragmenty waz dwóch typów. Typ pierwszy reprezentują egzemplarze ze stanowiska Głogów-Żukowice 34, charakteryzujące się dwustożkowatym brzuścem i prostą, wychyloną na zewnątrz szyjką (Ryc. 23:6; 24:1) (grupa III typ II wg J. Romanowa 1987 s. 60). Typ drugi obecny jest wśród fragmentów naczyń ze stanowiska Głogów-Żukowice st. 34 – charakteryzuje się jajowatym kształtem brzuśca i wyprostowaną szyjką (Ryc. 25:6; 27:8) (grupa III typ IV wg J. Romanowa 1978 s. 61). Obecne są one również wśród fragmentów naczyń z osady Głogów-Żukowice 36 (Ryc. 38:6).

Garnki

Fragmenty garnków szerokootworowych o dużej średnicy wylewów, reprezentowane są przez trzy typy, z których pierwszy charakteryzuje się cylindrycznymi ściankami przy wylewie, drugi ściankami rozchylającymi się na zewnątrz, a trzeci ściankami zachylającymi się do wnętrza naczynia.

Formy o ściankach cylindrycznych obecne są w zbiorze fragmentów naczyń z osady Głogów-Biechów st. 6 (Ryc. 20:1, 2), Głogów-Żukowice st. 35 (Ryc. 31:1), Głogów-Żukowice st. 36 (Ryc. 36:2), Głogów-Żukowice st. 48 (Ryc. 51:1, 2; 55:5; 56:5, 6), prawie cylindrycznych z osady Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 26:3), i Głogów-Żukowice st. 48 (Ryc. 51:1, 2; 56:6; 61:4).

Formy o ściankach rozchylających na zewnątrz obecne są w zbiorze fragmentów naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 23:8; 26:2, 4; 28:3), Głogów-Żukowice st. 48 (Ryc. 51:3; 56:2, 3, 7; 61:6), a forma o ściance zachylonej do wnętrza obecna jest w zbiorze fragmentów naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 40 (Ryc. 43:2).

Ryc. 72. Głogów-Żukowice st. 34. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Fragment ciężarka tkackiego z ob. 201

Fig. 72. Głogów-Żukowice site 34. Stroke Ornamented Pottery culture. Fragment of a weaving weight originating from feature 201

Inne formy

Fragmenty naczyń o kształcie wanienek znalezione zostały na osadzie w Żukowicach st. 36 (Ryc. 39:2) i Głogów-Żukowice st. 48 (Świdorska 1993, s. 137, ryc. 6: i). Znalaziono również fragment naczynia sitowatego (Ryc. 55:3) oraz łyżki (Ryc. 60:3) na osadzie Głogów-Żukowice st. 48.

Fragment ciężarka tkackiego, wykonanego z gliny z małą domieszką piasku i tłuczni skalnego, został odkryty na osadzie Głogów-Żukowice st. 34, obiekt 201. Zachowana wysokość 95 mm, szerokość w górnej części stożka 45 mm, przy odłamanej części 65 mm, maksymalna grubość 73 mm. Cylindryczny otwór o średnicy 18 mm wykonano w odległości 25 mm od górnej krawędzi. Barwa powierzchni zewnętrznej pomarańczowa, wewnętrznej szara (Ryc. 72).

Paciorek o kształcie cylindrycznym, barwy ciemnobrunatnej, wykonany z gliny z domieszką średniej ilości dokładnie roztartego tłuczni skal-

nego, wystąpił na osadzie Głogów-Żukowice 34 w obiekcie nr 5. Wysokość 26 mm, średnica 24 mm, średnica umieszczonego w przybliżeniu w części środkowej okrągłego otworu 6 mm.

2.3.8.2 Technologia ceramiki naczyniowej

Domieszką schudzającą, dodawaną do gliny, z której lepiono naczynia w osadach kultury ceramiki wstęgowej kłutej w 1329 fragmentach naczyń 70,1% stanowi tłuźień skalny, mika i piasek, w 28,3% jest to mieszanka składająca się z tłuczni skalnego i miki, a 1,6% obecna jest domieszka organiczna.

Tłuźień skalny, będący składnikiem mieszanek stanowiących domieszkę schudzającą, charakteryzuje się zróżnicowanym stopniem rozdrobnienia nie tylko na poszczególnych osadach, ale również we fragmentach naczyń z poszczególnych obiektów na osadzie. Jest on roztarty prawie na proszek, ale jego średnice mogą wynosić 3-4 mm, jak to ma miejsce między innymi na osadzie Głogów-Żukowice

st. 36. Brak fragmentów naczyń, w których domieszkę schudzającą stanowi tylko mika wskazuje, że pierwotnie była ona najprawdopodobniej częścią skały poddanej rozdrobnieniu. Nie stwierdzono, by stosowanie domieszki schudzającej wiązało się z grubością ścianek naczyń lub fakturami powierzchni.

Zestawienie grubości ścianek naczyń, znalezionych w obiektach osad datowanych na okres trwania kultury ceramiki wstęgowej kłutej, wskazuje, że zbiory z poszczególnych osad różnią się. Najliczniejszy zbiór fragmentów naczyń, których grubość maksymalnie osiąga 5 mm, znaleziony został w trakcie badań osady Głogów-Żukowice st. 35 i wynosi on 27,3%. W zbiorze pozyskanym w trakcie badań osady Głogów-Biechów st. 6 ścianek naczyń o tej grubości jest 18,2%, a z osady Głogów-Żukowice 36 – 4,4%. Na osadzie Głogów-Żukowice st. 40 stanowią one 4,3%, a na osadzie Głogów-Żukowice st. 48 jest ich 3,6%.

Na wszystkich osadach duży udział procentowy stanowią fragmenty naczyń o grubości między 5,1 a 7,9 mm. W zbiorze naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 40 wynosi on 78,3%, na osadzie Głogów-Biechów st. 6 osiąga wartość 45,4%. W przypadku osady Głogów-Żukowice st. 35 fragmentów naczyń o tej grubości jest 36,4%, z osady Głogów-Żukowice st. 36 stanowią one 37,2%, a z osady Głogów-Żukowice st. 48 jest ich 34,6%.

Liczne są również zbiory naczyń, których grubość zamyka się w przedziale między 8 a 9,9 mm. Największy ich zbiór znaleziony został na osadzie Głogów-Żukowice st. 36 i stanowi on 37,9%. W zbiorze z osady Głogów-Żukowice st. 48, stanowią one 36,3%, z osady Głogów-Żukowice st. 35 jest ich 27,3%. Zbiór z osady Głogów-Żukowice st. 40 wynosi 17,4%, a z osady Głogów-Biechów 15,2%.

Zbiory fragmentów naczyń o grubości między 10 a 11,9 mm z osady Głogów-Biechów st. 6 stanowią 21,8%, z osady Głogów-Żukowice st. 35 jest ich 9%, z osady Głogów-Żukowice 36 osiągają wartość 14%, a z osady Głogów-Żukowice st. 48 stanowią 17,8%.

Fragmenty naczyń, których grubość ścianek zamyka się w przedziale 12 a 14,9 mm w zbiorze z osady w Żukowicach wynosi 5%, a z osady Głogów-Żukowice st. 48 jest to 7%. Nieliczne są fragmenty naczyń, których grubość ścianek zamyka się w przedziale między 15 a 17,9 mm. W zbiorze z osady Głogów-Żukowice st. 36 stanowią one 1,5%, a z osady Głogów-Żukowice st. 48 jest ich 0,5%. Na osadzie

Głogów-Żukowice st. 48 fragmenty naczyń o grubości ścianki 20 mm stanowią 0,2%.

Fakturą wygładzoną powierzchni zewnętrznej charakteryzuje się ponad 70% fragmentów naczyń z osady Głogów-Biechów st. 6. Z osady z Głogów-Żukowice st. 35 wygładzonymi powierzchniami zewnętrznymi charakteryzuje się ponad 54%, z osady Głogów-Żukowice st. 36 i Głogów-Żukowice st. 48 nie przekraczają one 20,7%, a z osady Głogów-Żukowice st. 48 osiągają wartość 8,7%.

Zróznicowany jest również udział powierzchni wygładzonych od strony wewnętrznej fragmentów naczyń. W zbiorze z osady Głogów-Biechów st. 6 zbliżony jest on do 79%, z osady Głogów-Żukowice st. 35 osiąga wartość 44,4%, z osady Głogów-Żukowice st. 36 zbliżony jest do 20%, a w przypadku osady Głogów-Żukowice st. 48 osiąga wartość 23%. W przypadku zbioru fragmentów naczyń ze stanowiska Żukowice st. 40 zauważalna jest wysoka różnica między powierzchnią wygładzoną strony zewnętrznej, która nie przekracza 9%, a stroną wewnętrzną gdzie osiąga wartość prawie 70%.

Mniejsze różnice procentowe między powierzchniami zewnętrznymi, a wewnętrznymi obecne są w przypadku faktur lekko szorstkich. Z osady Głogów-Biechów st. 6 fakturą lekko szorstką powierzchni zewnętrznej charakteryzuje się 21,6% fragmentów naczyń, a powierzchni wewnętrznej 18,2%. Z osady Głogów-Żukowice st. 35 powierzchnie zewnętrzne fragmentów naczyń o fakturze lekko szorstkiej stanowią 45,5%, a na powierzchni wewnętrznej 55,5%. Faktura lekko szorstka obecna jest na powierzchniach zewnętrznych 57,2% częściach naczyń, a na powierzchniach wewnętrznych zwiększa się ona tylko o 0,3% znalezionych na osadzie Głogów-Żukowice st. 36. minimalna różnica jest również w przypadku zbioru fragmentów naczyń znalezionych na stanowisku 48 Głogów-Żukowice, w którym fakturą lekko szorstką powierzchni zewnętrznej charakteryzuje się 55% fragmentów naczyń i 55,4% powierzchni wewnętrznej. Na powierzchniach wewnętrznych fragmentów naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 40 faktura lekko szorstka obecna jest na 87%, a na powierzchniach wewnętrznych stanowi ona 26,1%.

Fragmenty naczyń o szorstkiej powierzchni stanowią zróżnicowany udział w zbiorach z poszczególnych osad. Na osadzie Głogów-Biechów st. 6 na powierzchni zewnętrznej stanowią one

8,1%, a na stronie wewnętrznej osiągają wartość 1%. Na powierzchni zewnętrznej 22,1% fragmentów naczyń znalezionych w trakcie badań osady Głogów-Żukowice st. 36 faktura jest szorstka, a na powierzchni wewnętrznej udział charakteryzujący się taką powierzchnią stanowi 22,7%. Fragmenty 26% części naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 48 na powierzchni zewnętrznej charakteryzują się powierzchnią szorstką, a udział fragmentów o takiej fakturze wewnętrznej wynosi 21,6%. W przypadku zbioru fragmentów naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 40 faktura szorstka obecna jest w takiej samej ilości na powierzchni zewnętrznej oraz wewnętrznej i wynosi 4,3%, a na osadzie Głogów-Żukowice 35 brak jest fragmentów naczyń o fakturze szorstkiej.

Barwę powierzchni zewnętrznej fragmentów naczyń z poszczególnych osad prezentuje zróżnicowana gama kolorów. Na powierzchniach zewnętrznych fragmentów naczyń z osady Głogów-Biechów st. 6 dominuje kolor szary i popielaty, które stanowią 56,8% całego zbioru. Barwa brązowa o zróżnicowanej gamie odcieni obecna jest na 29,7%, a zbiór uzupełniają części naczyń o barwie brązowo-pomarańczowej, na której obecne są plamy szare (13,5%).

Na powierzchniach zewnętrznych 33,4% fragmentów naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 35 obecny jest kolor brązowy o zróżnicowanej gamie odcieni tej barwy. W przypadku pozostałych barw wszystkie stanowią ten sam udział procentowy (11,1%) i jest to kolor: brązowy z szarymi plamami, szary, beżowy, ciemnobieżowy z plamami brązowymi i popielatymi, pomarańczowy i jasnopomarańczowy z plamami brązowo-szarymi.

Bogatą gamę barw prezentują powierzchnie zewnętrzne naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 36. Kolor brązowy z gamą odcieni tej barwy i barwy szarej obecny jest na 34,2% powierzchni zewnętrznych fragmentów naczyń. Kolor brązowy z odcieniami szarymi, popielatymi, a na części powierzchni z ciemnobrązowymi plamami, obecny jest na 9,2% powierzchni. Barwa szara obecna jest na 13,1% powierzchni, a na części z nich obecne są plamy jasnobrązowe lub beżowe, natomiast na powierzchniach 23,2% barwy pomarańczowej, część z nich ma odcień brązowy, a część plamy szare. Zbiór powierzchni barw zewnętrznych zamyka kolor popielaty i beżowy, na którym obecne są plamy jasnobrązowe (20,3%).

Na powierzchniach 52,2% powierzchni wewnętrznych fragmentów naczyń z osady Głogów-Żukowice 40 obecna jest barwa jasnopomarańczowa, a w przypadku 34,8% jest to kolor brązowy. Zbiór barw na powierzchniach zewnętrznych uzupełnia kolor popielaty i jasnobrązowy z popielatymi plamami (13%).

Powierzchnie zewnętrzne fragmentów naczyń znalezionych w osadzie Głogów-Żukowice st. 48 prezentują bogatą gamę barw i jest wśród nich kolor szary (28,9%), kolor brązowy z odcieniami szarymi, beżowymi i pomarańczowymi (27,9%) i kolor pomarańczowy z odcieniami pomarańczowo-szarymi, na części których obecne są szare plamy (22,2%). Zestaw tych barw uzupełnia kolor brązowy z szarymi plamami, kolor beżowy z odcieniami pomarańczowymi, szarymi i brązowymi oraz szarymi plamami, kolor popielaty i ceglasty (21%).

Barwę powierzchni wewnętrznej fragmentów naczyń z poszczególnych osad prezentuje zróżnicowana gama kolorów. Na powierzchniach wewnętrznych części naczyń z osady Głogów-Biechów 6 dominują kolory szare i popielate, które stanowią 84,9% całości zbioru. Uzupełniają je powierzchnie jasnobrązowe (12,1%), a na powierzchniach 3% barwy beżowej obecne są popielate plamy.

Powierzchnie wewnętrzne 45,4% w zbiorze z osady Głogów-Żukowice st. 35 są koloru szarego, a 27,3% koloru brązowego o zróżnicowanych odcieniach. W pozostałej części zbioru obecna jest barwa brązowa z szarymi plamami (17,3%), jasnopomarańczowa z szarymi plamami lub beżowa (10%).

Rozbudowana gama kolorów obecna jest na stronach wewnętrznych fragmentów naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 36. Na 69,6% jest to kolor szary lub popielaty, a na 18,4% jest to barwa brązowa o zróżnicowanej gamie odcieni, wśród których na części obecne są plamy szare. Na pozostałych fragmentach obecny jest kolor szary z różnymi odcieniami (8%), jasnopomarańczowy i beżowy (4%).

Na osadzie Głogów-Żukowice st. 40 na ponad 52% powierzchni wewnętrznych obecny jest kolor jasnopomarańczowy, a na 30,3% brązowy o zróżnicowanej gamie odcieni. Zestaw barw uzupełnia kolor brązowy z plamami szarymi (7,8%), pomarańczowy z plamami jasnobrązowymi (4%) oraz kolor popielaty (6%).

Gamę barw na stronach wewnętrznych części naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 48 reprezentu-

je 51,7% o kolorze szarym z odcieniami jasnoszarymi i beżowymi, 19,1% o barwie popielatej, a w zbiorze 15,9% koloru brązowego o zróżnicowanej gamie odcieni obecne są nieliczne fragmenty, na których są szare plamy. Zestaw tych barw uzupełniają fragmenty o kolorze beżowym, ceglącym i pomarańczowym (13,3%).

Gama barw przełamów ceramiki z osad datowanych na okres trwania kultury ceramiki wstęgowej kłutej funkcjonujących w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi jest zróżnicowana.

W osadzie Głogów-Żukowice st. 40 wszystkie naczynia wypalone zostały w atmosferze umiarkowanie utleniającej (przełamy jasnopomarańczowe – 56,6%, brązowe – 43,4%).

W osadzie Głogów-Biechów st. 6 w atmosferze neutralnej wypalono 20,8% fragmentów naczyń (przełamy popielate), w atmosferze umiarkowanie utleniającej 51,4% (przełamy w odcieniach brązowych, beżowych). Przełamy dwubarwne (9,5%) charakteryzują się od strony zewnętrznej barwą popielatą, a wewnętrznej jasnobrązową, natomiast 18,3% przełamów warstwowanych od strony zewnętrznej i wewnętrznej charakteryzuje się barwą jasnobrązową, a w części środkowej ciemnobrązową lub popielatą.

W osadzie Głogów-Żukowice st. 35 w atmosferze neutralnej wypalono 50% (przełamy popielate), w atmosferze umiarkowanie utleniającej 31,5% (przełamy brązowe), a 18,5% charakteryzuje się przełami dwubarwnymi (1 mm od strony zewnętrznej barwą jasnobrązową, a w dalszej części brązową).

W zbiorze z osady Głogów-Żukowice st. 36 w atmosferze neutralnej wypalono 11,8% fragmentów naczyń (przełamy popielate i szare), w atmosferze umiarkowanie utleniającej wypalono 53,6% części naczyń (przełamy w odcieniach brązowych i beżowych), a 24,6% stanowią przełamy dwubarwne charakteryzujące się od strony zewnętrznej i wewnętrznej kolorami w odcieniach brązowych, szarych, pomarańczowych i beżowych o zróżnicowanej kombinacji w ich doborze. W zbiorze 10% przełamów warstwowanych 66,7% charakteryzuje się kolorem ciemnobrązowym od strony zewnętrznej i wewnętrznej, a w części środkowej brązowym. Natomiast w przypadku pozostałych przełamów od strony zewnętrznej, wewnętrznej oraz w części środkowej obecne są kolory w odcieniach szarych, po-

pielatych, brązowych, pomarańczowych i beżowych o zróżnicowanych kombinacjach w ich doborze.

W zbiorze z osady Głogów-Żukowice st. 48 w atmosferze neutralnej wypalono 33,5% fragmentów naczyń (przełamy szare i popielate), a w atmosferze umiarkowanie neutralnej 23% (przełamy beżowe, pomarańczowe, ceglaste). W zbiorze 36,4% przełamów dwubarwnych ponad połowę stanowią przełamy o barwie od strony zewnętrznej brązowej, a wewnętrznej ciemnobrązowej. Pozostałe przełamy od strony zewnętrznej i wewnętrznej charakteryzują się gamą barw w odcieniach beżowych, pomarańczowych, brązowych, szarych i popielatych o zróżnicowanej kombinacji w ich doborze. W zbiorze 7,1% przełamów warstwowanych około 40% charakteryzuje się barwą brązową od strony zewnętrznej, ciemnobrązową od strony wewnętrznej, a szarą w części środkowej. Gama barw od strony zewnętrznej, wewnętrznej oraz w części środkowej w pozostałych fragmentach reprezentowana jest przez kolory w odcieniach pomarańczowych, brązowych, szarych i popielatych o zróżnicowanych kombinacjach w ich doborze.

2.3.8.3 Ornament

Motyw krokwi (wsuwanych kątów) wykonanych wielozębnym narzędziem, złożony z kilku – najczęściej 2-3 linii nakłuc, występuje w kilku wariantach. Na fragmentach naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 34 motyw ten ograniczony jest od krawędzi pojedynczym lub podwójnym poziomym pasmem nakłuc (Ryc. 24:6; 25:6).

Motyw trójkątów, wypełnionych ukośnym szrafowaniem, występuje w kilku odmianach. Na osadzie Głogów-Biechów st. 6 schodzi on do załomu brzuśca i ograniczony jest od dołu poziomym pasmem nakłuc (Ryc. 20:4). Również na fragmencie naczynia z osady Głogów-Żukowice st. 36 wiszące i stojące naprzeciwlegle trójkąty od załomu brzuśca ogranicza poziome pasmo nakłuc (Ryc. 37:2). Na tej samej osadzie nad trójkątami ograniczonymi poziomym pasmem, na szyjce oraz przejściu szyjki w brzusiec, obecne są cztery poziome pasma nakłuc (Ryc. 38:1). Na fragmencie stopki naczynia z osady Głogów-Żukowice st. 34 trójkąt oddzielony jest od krawędzi dwoma guzkami, między którymi umieszczono poziome pasmo nakłuc, a pod nimi drugie poziome pasmo nakłuc (Ryc. 23:5).

Pasma kłute przybierają postać pionową (Głogów-Żukowice st. 34 – ryc. 24:3; Głogów-Żukowice st. 48 – ryc. 53:1), skośną (Głogów-Żukowice st. 34 – ryc. 27:1, 2 ; Głogów-Żukowice st. 35 – ryc. 31:4; Głogów-Żukowice st. 36 – ryc. 36:3; Głogów-Żukowice st. 48 – ryc. 58:3). Poziome pasma obecne są pod wylewem (Głogów-Żukowice st. 34 – ryc. 23:6; 25:3, 5, 7; Głogów-Żukowice st. 35 – ryc. 31:3; Głogów-Żukowice st. 36 ryc. 36:4, 38:1; Głogów-Żukowice st. 48 – ryc. 52:3; 54:1, 4, 5,) oraz na brzuścach i nóżkach (Głogów-Żukowice st. 34 – ryc. 23:6; 24:2; Głogów-Żukowice st. 48 – ryc. 61: 1). Na fragmencie naczynia znalezione go na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 wykonano prostokątne linie kłute rozmieszczone koncentrycznie (Ryc. 27:8). Stosowano również zdobnictwo o układzie szachownicowym. Przytoczone przykłady obecne są na fragmentach naczyń o zróżnicowanej powierzchni i większość z nich jest częścią większych kompozycji.

Zdobnictwo w kształcie dookólnych odcisków poziomych pasm obecne jest na fragmencie pucharu z osady Głogów-Żukowice st. 36 (Ryc. 37:4), poziome pasma umieszczono również na fragmencie wylewu naczynia z osady Głogów-Żukowice st. 48 (Ryc. 48:5), a na fragmencie misy z tej osady pionowe pasma składające się z podwójnych ciągów mają początek od krawędzi wylewu (Ryc. 53:2).

Motywy nacinania zdobiono krawędzi wylewów i załomy naczyń. motyw nacinania krawędzi obecny jest na fragmentach naczyń z osad: Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 24:7), Głogów-Żukowice st. 36 (Ryc. 39:1).

Motyw nacinania na załomach naczyń obecny jest na fragmentach naczyń z osad: Głogów-Biechów st. 6 (Ryc. 20:4), Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 23:2), Głogów-Żukowice st. 36 (Ryc. 30:1), Głogów-Żukowice st. 40 (Ryc. 43:1) Głogów-Żukowice st. 48 (Ryc. 46:2; 51:3; 54:11; 61:2).

Ornament palcowy. Odciski paznokcia umieszczano na krawędzi wylewu naczyń z osad: Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 23:3, 4), Głogów-Żukowice st. 48 (Ryc. 52:2; 61:2, 7), a pod wylewami na osadach: Głogów-Biechów st. 6 (Ryc. 20:1, 5), Głogów-Żukowice st. 48 (Ryc. 46:4; 51:1, 2; 52 4; 56:2, 6, 7; 61:4), lub na załomach brzuśców (Głogów-Biechów 6 – ryc. 20:1; Głogów-Żukowice 34 – ryc. 23:2, ryc. 24:9; Głogów-Żukowice 48 – ryc. 46:2).

Odciski palca na krawędzi wylewów umieszczano na ceramice z osady: Głogów-Żukowice st. 34

(Ryc. 26:2, 3; 28:1, 2). Głogów-Żukowice st. 35 (Ryc. 15:1), Głogów-Żukowice st. 40 (Ryc. 42:2), Głogów-Żukowice 48 (Ryc. 51:2; 54:5), a pod wylewem Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 25:3), Głogów-Żukowice st. 35 (Ryc. 31:1), Głogów-Żukowice 48 – ryc. 55:5).

Palcem wciskano do wnętrza powierzchnię dużych guzów na osadzie Głogów-Żukowice st. 48 (Ryc. 56:5).

Listwy plastyczne umieszczane pod wylewem były rzadko używanym elementem dekorującym ceramikę i są one najczęściej fragmentami kompozycji składających się z kilku motywów (Głogów-Żukowice st. 34 – ryc. 23:1; 26:2), Głogów-Żukowice st. 48 – ryc. 51:2, 3).

Elementami ornamentacyjno-użytkowymi są guzy, które na naczyniach stołowych mają kształt brodawek, występują na powierzchniach naczyń pojedynczo lub podwójnie i są częścią kompozycji (Głogów-Żukowice st. 34 – ryc. 23:5; 24:4, 10; ryc. 27:1, Głogów-Żukowice st. 35 – ryc. 31:2, Głogów-Żukowice st. 36 – ryc. 36:3, Głogów-Żukowice st. 48 – ryc. 54:8, 11).

Na krawędzi stopki ze stanowiska Głogów-Żukowice 34 współwystępują one z ornamentem kłutym (Ryc. 23:5). Pod wylewem naczyń z osady Głogów-Żukowice 36 towarzyszą one zdobnictwu kłutemu, które pokrywa powierzchnię nad i pod nimi (Ryc. 36:3), a na osadzie Głogów-Żukowice 48 zdobnictwo kłute umieszczone jest nad nimi (Ryc. 54:8).

Sporadycznie wyciągnięte skośnie brodawki wystają ponad krawędź wylewu (Głogów-Żukowice 34 – ryc. 28:2; Głogów-Żukowice 36 – ryc. 36:1).

Guzy na naczyniach kuchennych łączą się bezpośrednio z krawędzią wylewu (Głogów-Żukowice 34 – ryc. 23:8) lub są umieszczone w bliskim jego sąsiedztwie (Głogów-Żukowice st. 34 – ryc. 26:4, Głogów-Żukowice st. 35 – ryc. 31:2, Głogów-Żukowice st. 36 – ryc. 36:2, Głogów-Żukowice st. 48 – ryc. 46:1; 56:5; 61:5) lub na brzuścach Głogów-Żukowice st. 48 – ryc. 45:4). Większość guzów występuje samodzielnie, a nieliczne są elementami kompozycji. Powierzchnie górne samodzielnie występujących guzów pozostawiano w stanie naturalnym, nieliczne zdobiono nakłuciami (Głogów-Żukowice st. 34 – ryc. 28:3) lub deformowano przez wciśnięcie placem (Głogów-Żukowice st. 48- ryc. ryc. 56: 5). Na części naczyń guzy wkomponowano w poziome pasmo odcisków paznokciowych lub palcowych (Głogów-

-Żukowice st. 34 – ryc. 26:3; Głogów-Żukowice 48 – ryc. 46:4 51:1; 52:4; 54:11; 56:6).

Ornament ryty

Na kilku fragmentach naczyń znalezionych w osadzie Głogów-Żukowice st. 36 obecne jest zdobnictwo wykonane techniką rycia. Są to zachowane fragmentarycznie trójkąty wypełnione liniami rytymi i podobnie jak trójkąty wypełnione nakłuciami (Ryc. 37:2) podkreślone są na załomie poziomym pasmem nakłuć (Ryc. 37:1; 38:4). Obecne są one również na fragmencie naczynia, na którym rozchodzą się promieniście w dół od poziomej linii rytej oddzielającej bark naczynia od brzuśca (Ryc. 38:3) oraz na fragmencie brzuśca (Ryc. 38:5).

Kompozycje wykonane techniką nakłuwania

Duże rozdrobnienie fragmentów naczyń ogranicza możliwości odtworzenia kompozycji wykonywanych tylko techniką kłucia. Na fragmentach naczyń obecne są od krawędzi wylewu w dół, poziome pasma składające się z wiązek pięciu, sześciu nakłuć, które rozdzielają dwa pasma poziomych nakłuć (Ryc. 25:3). Fragment misy z osady Głogów-Żukowice st. 34 zdobiony jest poziomymi pasmami nakłuć przedzielonych również poziomymi pasmami wiązek o trzech, pięciu liniami nakłuć (Ryc. 25:9). Fragment misy również z tej osady zdobiony jest poziomymi pasmami nakłuć przedzielonych nakłuciami ułożonymi w jodełkę (Ryc. 27:5).

Kompozycje łączące różne techniki

Technikę kłucia łączono z techniką nacinania krawędzi wylewu, pod którym umieszczono zdobnictwo nawiązujące do układu pól szachownicy, a pod nimi poziome pasma (Ryc. 23:7). Na fragmencie naczynia pod nacięciami krawędzi wylewu obecne są poziome pasma kłute (Ryc. 24:7).

Elementem towarzyszącym zdobnictwu wykonanym techniką nakłuwania są guzki. Na stopce naczynia z osady Głogów-Żukowice 34 dwa guzki umieszczono przy dolnej krawędzi, między nimi wykonano szarfurowany trójkąt, a pod nimi poziome pasmo nakłuć (Ryc. 23:5). Na brzuścu naczynia z tej osady guzek umieszczony jest na poziomym paśmie nakłuć, od którego w dół umieszczone są pionowe

pasma nakłuć, a w górę motyw krokwiasty i pionowego pasma (Ryc. 24:4). Również z tej osady pochodzi fragment misy zdobiony guzkiem umieszczonym pod wylewem, od którego w kierunku krawędzi wylewu umieszczono skośne pasma nakłuć, a pod nimi, na wysokości środka guzka, wykonano poziomą linię nakłuć. Poniżej tego zdobnictwa na powierzchni brzuśca, obecne są odcinki poziomych pasm nakłuć (Ryc. 27:1). Od dwóch guzków usytuowanych poziomo na misie z osady Głogów-Żukowice st. 36 w kierunku krawędzi wylewu, wykonano skośne pasma nakłuć, a pod nimi prawdopodobnie szarfurowany trójkąt (Ryc. 36:3). Również na fragmencie misy z osady Głogów-Żukowice st. 48 nad dwoma poziomymi guzkami umieszczono nakłucia (Ryc. 54:8).

Części guzków umieszczanych na załomie brzuśca towarzyszą poziome pasma nacięć (Ryc. 54:11), a na wysokości środka guza wykonano poziome pasmo dołków (Ryc. 26:3). Guzom towarzyszą również poziome pasma dołków paznokciowych (Ryc. 46:4; 51:1; 52:4; 56:6). Są one również elementami kompozycji, które składają się, oprócz nich, z poziomej listwy z wykonanymi na niej dołkami (Ryc. 27:6). Na osadzie Głogów-Żukowice st. 48 z guzem łączy się pozioma listwa zdobiona ornamentem paznokciowym i dołkami palcowymi (Ryc. 51:2) oraz fragment naczynia, którego krawędź wylewu zdobią skośne nacinania, a poniżej umieszczono poziomą listwę z pionowymi nacięciami i guzkiem (Ryc. 51:3).

Na fragmencie naczynia z osady Głogów-Żukowice st. 34 krawędź wylewu ozdobiono dołkami palcowymi, a na umieszczonej poniżej listwie wykonano dołki (Ryc. 26:2; 28:1).

Ucha mogące pełnić funkcję użytkową i dekoracyjną, w przypadku większości naczyń stołowych, wkomponowane zostały w zróżnicowany zestaw motywów dekoracyjnych. małe uszko przekłute poziomo na naczyniu z osady Głogów-Żukowice 34 umieszczono między poziomymi pasmami kłutymi (Ryc. 27:3), a ucho większych rozmiarów na tym tej samej osadzie między poziomo i skośnie ukształtowanymi pasmami nakłuć (Ryc. 28:7). Nad uchem umieszczonym pod wylewem górnej amforki ze stanowiska Głogów-Żukowice st. 48 obecne są poziome pasma odcisku, kształtem nawiązujące do prostokąta (Ryc. 52:3).

Ucha, podobnie jak guzy, mogące pełnić funkcję dekoracyjną i praktyczną, umieszczane na naczyniach kuchennych, występowały również na

brzuścach. Są to masywne ucha z otworem umieszczonym pionowo (Głogów-Żukowice 36 – ryc. 36:6; Głogów-Żukowice st. 48 – ryc. 49:4; 56:8).

Podsumowując ornamentykę ceramiki stołowej najbogatszy zestaw reprezentuje zbiór fragmentów naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 34. Obecne są linie cienko ryte, ścieg bruzdowy, a ornamentem nakłuwany wykonano kwadraty, wsuwane kąty, zakreskowane trójkąty, łamane pod kątem linie, meandry. Część naczyń ozdobiono pasmami kłutymi nadając im kształt skośny, poziomy pod wylewem, poziomy na brzuścach i nóżkach. Karbowanie obecne jest na załomach brzuśca, a guzki mają kształt brodawek.

Skromnie przedstawia się ornamentyka na fragmentach naczyń z osady Głogów-Biechów st. 6 – są to dołki paznokciowe umieszczone pod wylewem i na załomie brzuśca oraz wypełnianych trójkątów. Na osadzie Głogów-Żukowice st. 35 ogranicza się ono do pionowych, skośnych i poziomych pod wylewem pasm kłutych, a na częściach naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 40 zdobieniem są nakłuwane, wsuwane kąty, pionowe i poziome pod wylewem pasma kłute oraz karbowane na wylewach. Na fragmentach naczyń, znalezionych w osadzie Głogów-Żukowice st. 48, obecny jest motyw nakłuwany, przybierający wzór szachownicy i zakreskowanych trójkątów, pasma kłute są skośne, poziome pod wylewem i poziome na brzuścach oraz nóżkach, a karbowanie obecne jest na załomach brzuśców (Czarniak 2012, s. 79, tabela 29).

Skromniejszy zestaw zdobnictwa obecny jest na fragmentach ceramiki kuchennej. Na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 są to odciski palcowe na krawędziach oraz pod wylewem. Obecne są również listwy plastyczne pod wylewem oraz guzy wystające ponad krawędź, umieszczone na szyjkach lub brzuścach. Na osadzie Głogów-Żukowice st. 35 odciski palcowe obecne są na krawędzi oraz pod wylewem, a guzy na szyjkach. Dominującym motywem zdobienia na ceramice kuchennej z osady Głogów-Żukowice st. 48 są odciski palcowe na krawędzi i pod wylewem oraz guzy na szyjkach (Czarniak 2012, s. 92, tabela 35).

Na osadzie Głogów-Żukowice st. 36 ornament nakłuwany na ceramice stołowej reprezentowany jest przez wilcze zęby oraz zakreskowane trójkąty, obecne są również pionowe, skośne i poziome na szyjce pasma kłute oraz ornamentyka kłuta połą-

czona z karbowaniem (Czarniak 2012, s. 100, tabela 42). Ceramikę kuchenną z tego stanowiska zdobiono nacięciami na wylewie lub tuż pod nim oraz guzami na wylewach (Czarniak 2012, s. 108, tabela 44).

2.3.8.4 Wytwory kamienne

Żarna

Fragment żarna, wykonanego ze skały barwy ciemnobrunatnej z zachowanym małym fragmentem wklęsłej części pracującej, został odkryty na osadzie Głogów-Żukowice st. 34, w obiekcie nr 146. Tylko jeden fragment krawędzi bocznej nie nosi śladów odłupania. Wymiary: długość 105 mm, szerokość 110, grubość 74 mm.

Żarno o kształcie prostokątnym z jedną powierzchnią pracującą o wymiarach: długość 280 mm, maksymalna szerokość 262 mm, maksymalna grubość 96 mm, wystąpiło na osadzie Głogów-Żukowice st. 48 w obiekcie nr 39. Wnioskując na podstawie nieckowato ukształtowanej powierzchni pracującej, żarno zachowane jest w całości lub brak jest jego niewielkiej części. Charakteryzuje się ono płasko-wklęsłym kształtem w przekroju poprzecznym, kształt zewnętrzny opracowany został przez obtłukiwanie, a głębokość części pracującej wynosi 15 mm.

Rozcieracze

Na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 w obiekcie nr 7 funkcję rozcieracza pełnił kamień, na którym brak jest śladów przygotowawczej obróbki. Kształtem nawiązuje on do spłaszczonej kuli o średnicy 67 mm, na powierzchni obecne są 2 małe obtłuczenia. Ślady użytkowania obecne są na dookolnej, węższej powierzchni. Barwa biało-beżowa (Ryc. 73:4).

Funkcję rozcieracza pełnił kamień, odkryty na osadzie Głogów-Żukowice st. 48 w obiekcie nr 46. Kształtem nawiązuje do lekko spłaszczonej kuli o średnicy 93 mm, na jego powierzchni obecne są nieliczne, małe obtłuczenia. Ślady tarcia obecne są na dookolnej powierzchni rozcieracza. Barwa beżowa (Ryc. 74:1).

Siekierki

Siekierka z uszkodzonym obuchem, o kształcie w przekroju poprzecznym owalnym, a w przekroju

podłużnym symetrycznie klinowatym, ze ścięciem przy obuchu (Głogów-Żukowice st. 48, obiekt 23). Ostrze charakteryzuje się łukowatym ukształtowaniem o ułożeniu skośnym. Wszystkie powierzchnie starannie wyszlifowane. Barwa popielato-szara. Długość całkowita 122 mm, szerokość maksymalna 34 mm, szerokość przy ostrzu 21 mm, szerokość ostrza 17 mm, maksymalna grubość 27 mm, grubość przy ostrzu 16 mm (Ryc. 73:2).

Fragment siekierki ma obejmujący łukowato ukształtowany obuch z przylegającą do niego częścią (Głogów-Żukowice st. 48, obiekt 39). W rzucie poziomym charakteryzuje się kształtem owalnym, w przekroju podłużnym kształtem symetrycznie klinowatym ze ścięciem przy obuchu. W przekroju poprzecznym kształt owalny. Wszystkie powierzchnie, z wyłączeniem fragmentu odłamanego, noszą ślady starannego szlifowania. Barwa szaro-beżowa. Długość 69 mm, szerokość przy odłamaniu 45 mm, szerokość przy obuchu 25 mm, maksymalna grubość 18 mm, grubość przy obuchu 11 mm.

Toporki

Fragment toporka wykonany ze skały barwy szaro-beżowej obejmujący ostrze o kształcie łukowatym (Głogów-Żukowice st. 34, obiekt nr 5). Długość 42 mm, szerokość 36 mm, szerokość ostrza 22 mm, grubość ostrza 16 mm (Ryc. 73:3).

Fragment toporka wykonanego ze skały barwy ciemnoszarej, z częścią kolistego otworu oraz wszystkimi powierzchniami noszącymi ślady rozłupania, odkryty został na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 w obiekcie nr 5. Długość 34 mm, szerokość 48 mm, grubość 6 mm, średnica otworu 18 mm.

Fragment toporka obejmujący wyodrębniony, spiczasty przez skośnie ścięcie jednej płaszczyzny obucha oraz przyległą do niego część o owalnym przekroju podłużnym, znajdował się na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 w obiekcie nr 8. Wszystkie płaszczyzny są wypukłe ukształtowane. Asymetryczny otwór z przesunięciem ku obuchowi o średnicy 18 mm ma kształt tulei o kształcie kolistym. Wymiary: długość 70 mm, szerokość 49 mm, grubość 36 mm. Barwa szara (Ryc. 73:1).

Fragment toporka wykonany z szaro-ciemnozielonej skały, obejmujący łukowato uformowany obuch oraz fragment do niego przylegający (Głogów-Żukowice st. 34, obiekt 6). Na zachowanym

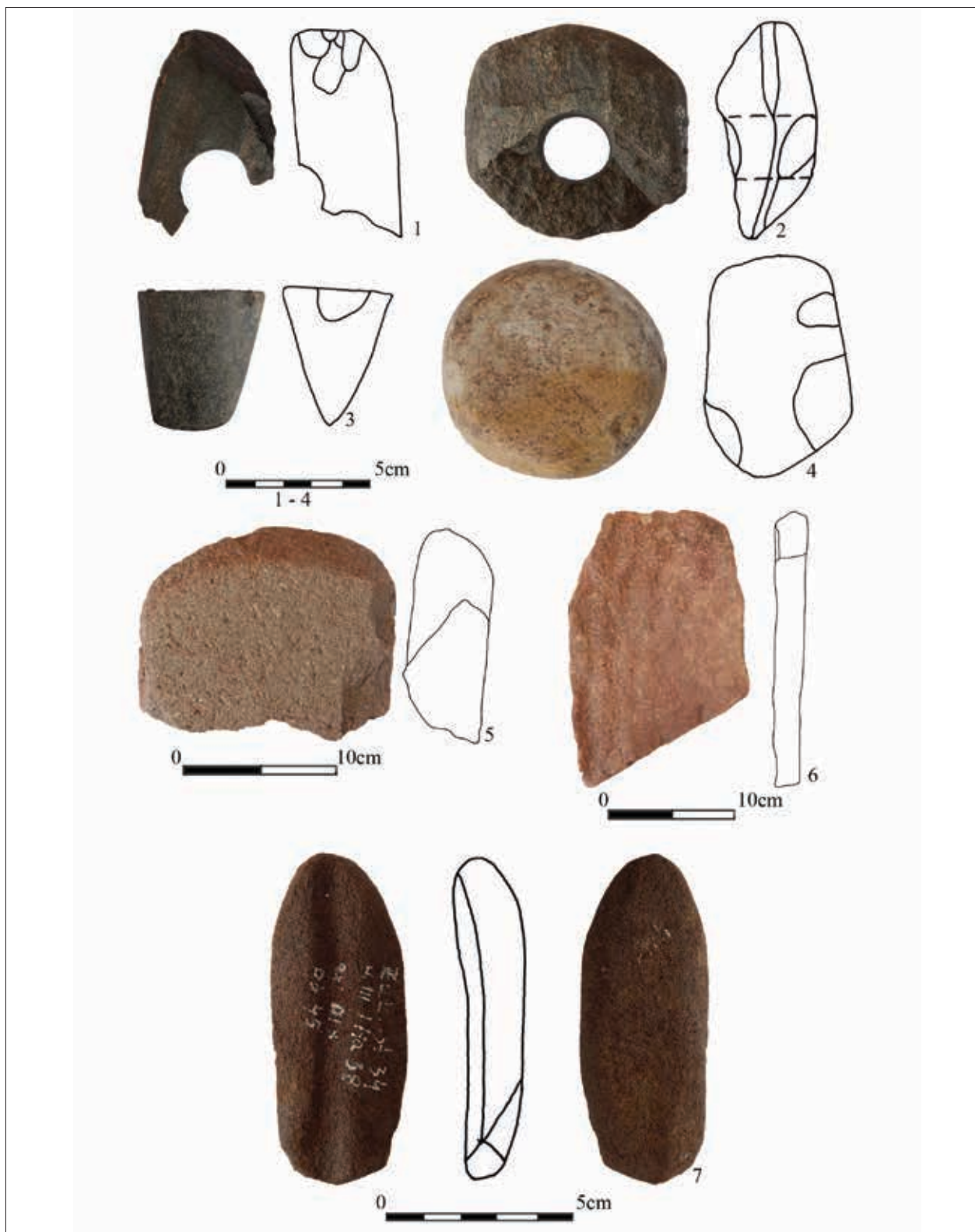
fragmentarycznie obuchu obecne są ślady obtłukiwania oraz szlifowania. Powierzchnia górna również nosi ślady starannego wyszlifowania oraz obtłukiwania, głównie przy krawędzi wypukłego obucha. Powierzchnie boczne, z których jedna jest wypukła, a druga, zachowana na małym odcinku, prosta, są wyszlifowane. W odległości 30 mm od krawędzi obucha zlokalizowany jest otwór, o przekroju cylindrycznym i średnicy 23 mm, wykonany wiertarką. maksymalna długość zachowanego fragmentu wynosi 77 mm, szerokość 75 mm, grubość 35 mm (Ryc. 73:2).

Fragment topora pęknięty na pół, z zachowanym obuchem, który po uformowaniu wyszlifowano przez obtłukiwanie (Głogów-Żukowice st. 48, obiekt 39). Uległ pęknięciu na wysokości $\frac{1}{2}$ cylindrycznego otworu o średnicy 20 mm, wykonanego przez wiercenie i umieszczonego w odległości 55 mm od krawędzi obucha. Niezniszczona powierzchnia górna ma kształt płaski z wypukłymi krawędziami bocznymi, a zachowane fragmenty w stanie nieuszkodzonym są starannie wyszlifowane. Barwa jasnozielono-szara. Długość 68 mm, szerokość w miejscu odłamania 48 mm, szerokość przy obuchu 35 mm, grubość 12 mm (Ryc. 74:3).

Płyty szlifierskie

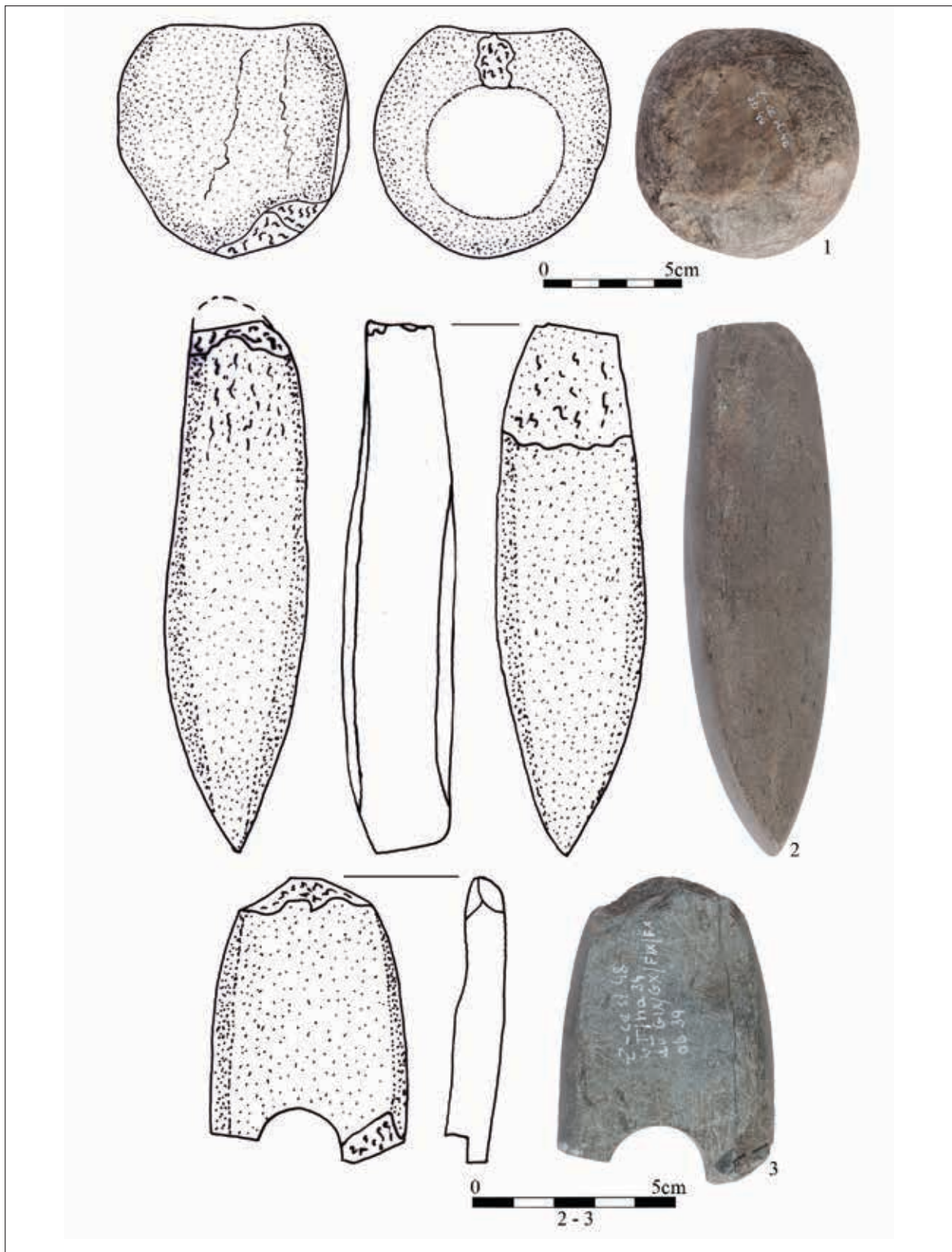
Fragment płyty szlifierskiej wykonanej ze skały barwy brunatno-szarej, kształtem nawiązującej do części regularnego owalu o wymiarach: długość 124 mm, szerokość 170 mm, grubość 62 mm (Głogów-Żukowice st. 34, obiekt 5). Krawędzie boczne, z wyjątkiem krawędzi odłamanej, noszą ślady obtłukiwania, a ostre krawędzie częściowego zeszlifowania. Płyta w przekroju o kształcie płasko-wypukłym charakteryzuje się dwoma powierzchniami pracującymi, z których jedna jest płaska, a druga lekko wypukła. Wielkość górnej powierzchni pracującej wynosi 133 cm², a dolnej 95 cm² (Ryc. 73:5).

Fragment płyty szlifierskiej wykonanej ze skały barwy brunatno-beżowej, kształtem nawiązującej do części regularnego owalu o długości 218 mm, szerokości 140 mm, grubości 25 mm (Głogów-Żukowice st. 34, obiekt 26). W procesie obtłukiwania powierzchni górnej i dolnej nadano płaski kształt. Dwie powierzchnie boczne pozostawione w stanie naturalnym, jedną po zakończonym procesie obtłukiwania częściowo wyszlifowano celem wyrówna-

Ryc. 73. Głogów-Żukowice st. 34. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Wytwory kamienne. (1) fragment toporka z ob. 8; (2) fragment toporka z ob. 61; (3) fragment toporka z ob. 5; (4) rozcieracz z ob. 7; (5) płyta szlifierska z ob. 5; (6) płyta szlifierka z ob. 26; (7) osełka żłobkowa z ob. 45

Fig. 73. Głogów-Żukowice site 34. Stroke Ornamented Pottery culture. Stone artefacts. (1) axe fragment originating from feature 8; (2) axe fragment originating from feature 61; (3) axe fragment originating from feature 5. (4) handstone originating from feature 7; (5) polishing tablet originating from feature 5; (6) polishing tablet originating from feature 26; (7) grooved whetstone originating from feature 45

Ryc. 74. Głogów-Żukowice stan. 48. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Wytwory kamienne. (1) rozcieracz z ob. 46; (2) siekierka z ob. 23; (3) fragment topora z ob. 39. Opr. J. Szajt

Fig. 74. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Stone artefacts. (1) handstone originating from feature 46; (2) small axe originating from feature 23; (3) axe fragment originating from feature 39. Compiled by J. Szajt

nia ostrych krawędzi, a jedna nosi ślady odłamania. Wielkość dwustronnych powierzchni pracujących wynosi po około 30,5 cm², a o krótkotrwałym okresie ich użytkowania świadczą niewielkie powierzchnie na stronie górnej i spodniej, noszące ślady po szlifowaniu (Ryc. 73:6)

Osełki

Osełka żłobkowa, wykonana ze skały barwy ciemnobrunatnej, kształtem nawiązuje do regularnego, wydłużonego owalu o wymiarach: długość 83 mm, szerokość 32 mm, grubość 19 mm (Głogów-Żukowice 34, obiekt 45). Pojedynczy żłobek zlokalizowany na lekko wklęsłej powierzchni całej długości osełki, w części środkowej charakteryzuje się szerokością 7 mm, przy krawędziach 10 mm, a głębokość rowka wynosi 2 mm. Wszystkie powierzchnie osełki są starannie wyszlifowane, a w przypadku dolnej powierzchni najbardziej wypukły fragment ścięto, celem uzyskania płaskiej płaszczyzny. Zabieg ten stabilizował osełkę podczas użytkowania (Ryc. 73:7).

2.3.8.5 Wytwory krzemienne

Wytwory krzemienne z osady Głogów-Żukowice st. 34 reprezentują dwie fazy. Z fazą starszą wiąże się 13 artefaktów z krzemienia bałtyckiego, które znalezione zostały w jamach o ogólnej, gospodarczej funkcji (obiekty nr 16, 24, 65, 160, 181, 207, 210). W zbiorze tym dominują odłupki oraz okrucy, brak jest w nim wiórów, a pozostałe kategorie wyrobów reprezentowane są przez pojedyncze egzemplarze.

Dwa rdzenie, wiążące się ze starszą fazą osady, poddawane były obróbce przy użyciu odmiennych technik. Pierwszy jest łuszczeniowym rdzeniem o krawędziowych piętach, a drugi jest rdzeniem wiórowym. Wśród półsurowca obecny jest jeden odłupek uszkodzony oraz trzy całe, z których jeden odbito twardym tłukiem na podkładce. Jedynym narzędziem wiążącym się ze starszą fazą jest nieregularny, korowy wiór, którego jedna krawędź posiada ciągły, dwustronny retusz.

Krzemienie wiążące się z młodszą fazą kultury ceramiki wstęgowej klutej znalezione zostały w półziemiankach (obiekty nr 5, 45, 145, 146) lub jamach gospodarczych (obiekty nr 6, 7, 8, 13, 14, 26, 61, 15)

Ludność tej fazy zasiedlania osady korzystała również z krzemienia jurajskiego, z którego 4 wyroby znalezione w wypełniku półziemianki (obiekt nr 5).

Podobnie jak w fazie starszej, liczebnie dominował półsurowiec, głównie odłupkowy, a drugą co do liczebności kategorią są wióry i ich fragmenty. Liczniejszy jest również zbiór rdzeni.

Z krzemienia bałtyckiego wykonano z okruców lub masywnych odłupków 19 rdzeni bipolarnych o krawędziowych bądź punktowych piętach. Kolejną co do liczebności kategorią jest pięć rdzeni, na których widocznych jest wiele etapów eksploracji. Pierwotnie pozyskiwano z nich wióry, następnie obrabiano je twardymi tłukami, a na części z nich obecne są ślady wykorzystania podkładki w ostatnim etapie rdzeniowania.

Ślady po użyciu podkładki noszą również dwa rdzenie w przypadku, w którym korzystano z nich od początku rdzeniowania. Kolejne dwa rdzenie są egzemplarzami odłupkowymi bez użycia podkładki. Pierwszy z nich ma piętę przygotowaną jednym odbiciem, na której widoczne są spękania pierścieniowate, a drugi wykonany został z okrucy i ma surową piętę.

Odmienne od omówionych rdzeni prezentuje się egzemplarz, którego formą wyjściową była niewielka konkrekcja. Pozyskiwano z niego, jak wskazują małych rozmiarów, regularne negatywy na odłupni, korzystając z techniki naciskowej, drobny surowiec wiórowy.

Zróżnicowanie stosowanych technik widoczne jest również w przypadku dwóch form technicznych, z których pierwszą jest nieregularny dwupiętnik, najprawdopodobniej odbity w trakcie eksploatacji na podkładce. Druga forma techniczna to wiórowy wierzchnik, łączący się już z rdzeniami obrabianymi przy użyciu pośrednika.

W przypadku półsurowca odłupkowego, egzemplarzy odbitych twardym tłukiem bez podkładki jest ponad dwukrotnie więcej niż odbitych przy jej użyciu. W przypadku wiórów wykorzystywanie podkładki potwierdzone jest tylko na dwóch egzemplarzach. Zbiór nieregularnych wiórów bez śladów użycia jest pięciokrotnie liczniejszy niż okazów regularnych. Narzędziami wykonanymi z krzemienia bałtyckiego są trzy drapacze oraz dwa odłupki retuszowane.

Wśród wiórów przeważają egzemplarze regularne, wykonane za pomocą pośrednika. Zróżnicowanie

Ryc. 75. Głogów-Żukowice stan. 48. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Zestawienie tabelaryczne wytworów krzemienych. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 75. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Tabular summary of flint artefacts. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Nr ob.	Wyrób	Wymiary w cm			Surowiec	Dane dodatkowe	Nr ryc.
			długość	szerokość	głębokość			
1	23	trapez symetryczny	1,1	1,3	0,3	krzemień bałtycki	krawędzie w miejscu odłamania retuszowane	74: 6
2	j. w.	rdzeń	3,7	5,5	3,1	krzemień bałtycki	negatywy po odłupkach: 2,5x1,5; 3,3x1,8; 3,5x3; 3,5x2,4; negatywy po wiórkach: 3,2x1,2; 18x0,7; 2,3x08	74: 7
3	j. w.	fr. wióra	3	1,4	0,7	krzemień czekoladowy		
4	j. w.	wiór	3,1	1,3	0,3	krzemień bałtycki		74: 10
5	j. w.	wiór	2,4	1	0,2	krzemień bałtycki		
6	j. w.	wiór	3	1,4	0,4	krzemień bałtycki		
7	j. w.	okruch prawidłowy	2,8	2,6	0,6	krzemień bałtycki		74: 11
8	j. w.	odłupek	3,6	2,3	0,5	krzemień bałtycki		74: 9
9	j. w.	odłupek	2,1	2,3	0,6	krzemień bałtycki		
10	j. w.	odłupek	3,3	2,1	0,6	krzemień bałtycki		74: 8
11	j. w.	odłupek	2,2	1,5	0,3	krzemień bałtycki		
12	j. w.	odłupek	2,1	1,3	0,5	krzemień bałtycki		
13	j. w.	odłupek	2,3	1,7	1,1	krzemień bałtycki		
14	j. w.	odłupek	2,4	1,4	1	krzemień bałtycki		
15	j. w.	odłupek	1,6	1,5	0,6	krzemień bałtycki		
16	j. w.	łuska	1,3	1,5	0,3	krzemień bałtycki		
17	j. w.	łuska	1,3	1,3	0,4	krzemień bałtycki		
18	j. w.	łuska	1,7	1	0,6	krzemień bałtycki		
19	39	drapacz odłupkowy	3	3,7	1	krzemień bałtycki		74: 4
20	j. w.	odłupek	4,9	3	1,5	krzemień jurajski		
21	j. w.	odłupek	7,2	7,2	2,3	krzemień bałtycki		74: 3
22	j. w.	odłupek	4,3	5,7	1,6	krzemień bałtycki		74:2
23	j. w.	odłupek	5,8	5	1,7	krzemień bałtycki		74: 1
24	j. w.	odłupek	3,8	3,7	1,6	krzemień bałtycki		
25	j. w.	odłupek	2,5	3,5	0,8	krzemień bałtycki	na stronie zewnętrznej kora	
26	j. w.	odłupek	2,6	2,4	1,1	krzemień bałtycki		
27	j. w.	odłupek	2,1	1,4	0,3	krzemień bałtycki		
28	j. w.	zatępiec	2,6	1,5	0,5	krzemień bałtycki		
29	46	drapacz wiórowy	3,9	1,8	0,5			75: 10
30	j. w.	drapacz odłupkowy	2,8	2,4	0,6			75: 9
31	j. w.	drapacz odłupkowy	3,7	3,9	0,8			75: 12
32	j. w.	drapacz odłupkowy	5,8	3,8	1,4			75: 2
33	j. w.	sierpak	2,6	1,3	0,4			75: 8
34	j. w.	sierpak	4	1,6	0,5			

Ryc. 75. Głogów-Żukowice stan. 48. Kultura ceramiki wstęgowej klutej. Zestawienie tabelaryczne wytworów krzemienych. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 75. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Tabular summary of flint artefacts. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Nr ob.	Wyrób	Wymiary w cm			Surowiec	Dane dodatkowe	Nr ryc.
			długość	szerokość	głębokość			
35	j. w.	zatepiec wiórowy	4,2	1,8	1,1			76: 5
36	j. w.	zatepiec wiórowy	3	1,6	0,6			
37	j. w.	wiór	4,2	1,6	0,5			76: 1
38	j. w.	wiór	3,5	1,5	0,6			75: 5
39	j. w.	wiór	3	1,5	0,4			
40	j. w.	wiór	3,1	1,4	0,4			
41	j. w.	odtupek łuszczeniowy	4,5	4,1	1,5			
42	j. w.	odtupek łuszczeniowy	5,4	3,8	2			
43	j. w.	tylczak wiórowy	3,7	1,6	0,7			76: 4
44	j. w.	rdzeń wiórowy	3,5	3,6	2,2		rdzeń wiórowy, negatywy po wiórach: 2,2x0,6; 2,2x0,7; 1,6x0,5; 3,1x1,1; 3,3x1,3; 2x0,7 cm	75:6
45	j. w.	rdzeń odłupkowy	5	4,7	2,1		rdzeń odłupkowy: negatywy po odłupkach: 1,2x1,7; 2,2x2,6; 2,5x2,7 cm	
46	j. w.	odtupek	4,4	5,3	1,5			75: 1
47	j. w.	odtupek	5,7	3,7	0,9		na stronie zewnętrznej częściowo kora	75: 3
48	j. w.	odtupek	5,6	4,1	1,6		na stronie zewnętrznej kora	
49	j. w.	odtupek	4,6	3	1,2		na stronie zewnętrznej kora	
50	j. w.	odtupek	3,1	3,8	1		na stronie zewnętrznej częściowo kora	
51	j. w.	odtupek	2,9	4,6	1,1		na stronie zewnętrznej kora	
52	j. w.	odtupek	2,7	4,2	0,6		na stronie zewnętrznej kora	
53	j. w.	odtupek	2,2	3,1	0,8			
54	j. w.	odtupek	3,6	2,3	0,4			
55	j. w.	odtupek	2,5	2,1	0,9			
56	j. w.	odtupek	2,7	2,2	0,5		na stronie zewnętrznej kora	
57	j. w.	odtupek	2,6	2,1	0,4			75: 11
58	j. w.	odtupek	2	1,8	0,5			
59	j. w.	odtupek	2,5	2,3	0,8			
60	j. w.	odtupek	2,5	1,9	0,6			
61	j. w.	odtupek	2,1	2,4	0,4			75: 7
62	j. w.	odtupek	3	1,9	0,4			76: 2
63	j. w.	odtupek	2,3	1,5	0,9			
64	j. w.	odtupek	3	1,2	0,4			

Ryc. 75. Głogów-Żukowice stan. 48. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Zestawienie tabelaryczne wytworów krzemianych. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 75. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Tabular summary of flint artefacts. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Nr ob.	Wyrób	Wymiary w cm			Surowiec	Dane dodatkowe	Nr ryc.
			długość	szerokość	głębokość			
65	j. w.	okruch prawidłowy	3,5	3,5	1,5		na stronie zewnętrznej kora	
66	j. w.	okruch prawidłowy	3,9	4	2,3		na stronie zewnętrznej kora	
67	j. w.	okruch prawidłowy	3,6	2,8	1,8			75: 4
68	j. w.	okruch prawidłowy	1,7	1,5	1,2			
69	j. w.		1,7	0,9	0,4			
70	47	drapacz wiórowy	3	1,7	0,5	krzemień bałtycki		76: 7
71	j. w.	drapacz odłupkowy	2,4	1,7	0,5	krzemień bałtycki		76: 8
72	j. w.	odłupek	3	2,7	0,8	krzemień bałtycki	na stronie zewnętrznej kora	
73	j. w.	odłupek	4,6	2,4	0,6	krzemień bałtycki		76: 10
74	j. w.	odłupek	3,9	2,3	1	krzemień bałtycki		
75	j. w.	odłupek	2,6	2,5	0,5	krzemień bałtycki		76:9
76	j. w.	odłupek	2,1	1,4	0,6	krzemień bałtycki		
77	j. w.	zatepiec	5,7	1,5	1	krzemień bałtycki		76: 6
78	j. w.	zatepiec	3,1	1	0,5	krzemień bałtycki		76: 12
79	48	drapacz odłupkowy	1,5	1,4	0,3	krzemień bałtycki		76: 14
80	j. w.	O	2,8	2,2	0,7	krzemień bałtycki		76:13
81	j. w.	wiór	3,5	1,6	0,5	krzemień bałtycki		76: 16
82	j. w.	wiór	4,3	1,4	0,6	krzemień bałtycki		76: 15
83	j. w.	okruch	6,6	4,2	1,5	krzemień bałtycki	na stronie zewnętrznej kora	
84	j. w.	okruch	3,2	3,1	1,3	krzemień bałtycki	na stronie zewnętrznej kora	
85	j. w.	okruch	3,2	2,3	1,2	krzemień bałtycki		

wany dobór wiórów widoczny jest w typach wytwarzanych narzędzi. Wszystkie cztery narzędzia, wykonane z wiórów nieregularnych, są wiórami retuszowanymi, podobnie jak trzy narzędzia wykonane z wiórów regularnych. W zbiorze narzędzi wykonywanych z regularnych wiórów są trzy drapacze, dwa półtylczaki i przekłuwacz, a listę narzędzi uzupełnia drapacz i fragment nieokreślonego narzędzia wykonanych z okruchów.

Wszystkie cztery wyroby wykonane z importowanych surowców są narzędziami lub pozbawione są retuszu, ale posiadają ślady użytkowania. Grupa narzędzi wykonanych z krzemienia jurajskiego reprezentowana jest przez odbity twardym tłuczkiem

odłupek retuszowany i drapacz z zatepca oraz wykonany z krzemienia czekoladowego regularny, retuszowany wiór. Na regularnym, nieretuszowanym wiórze z krzemienia jurajskiego obecne są silne wyświecenia żniwne (Ehlert 2014, s. 126-129; s. 272-277, tabl. XXXII-XXXVII).

W przeciwieństwie do fazy starszej zasiedlenia osady Głogów-Żukowice, w której wytwory krzemienne wykonywane zostały z krzemienia bałtyckiego w fazie młodszej, obecne są artefakty krzemienne wykonane z trzech odmian krzemienia. Dominuje krzemień bałtycki, dwa narzędzia i jeden wiór ze śladami używania wykonane zostały z krzemienia jurajskiego, a zestaw surowców uzupełnia

krzemień czekoladowy reprezentowany przez retuszowany wiór.

Wśród technik obróbki krzemienia stosowane były te najprostsze, wiążące się z użyciem twardego tłuczka bez podkładki. Technika ta widoczna jest na większości rdzeni, na których brak jest rozbudowanej zaprawy. Na części rdzeni widocznych jest kilka etapów eksploatacji, z których pierwszym było pozyskiwanie z nich wiórów, a w kolejnych etapach odbijano z nich przede wszystkim odłupki.

W kategorii półsurowca dominują odłupki odbite twardego tłuczkiem bez podkładki. Zastosowanie techniki odbicia pośredniego najbardziej widoczne jest w postaci regularnych wiórów, które były najchętniej używaną kategorią półsurowca. Technika wytwarzania wiórów za pomocą pośrednika na osadzie, stała na dość wysokim poziomie. Świadczy o tym ich regularna morfologia oraz powtarzający się zestaw atrybutów, do których należą małych rozmiarów sęczi, esowaty profil części przysęczkowej oraz skrzydełkowata pięćka. Wysokie umiejętności wytwórców umożliwiały im wytwarzanie wiórów o długości ponad 7 cm (Ehlert 2014, s. 131).

W zbiorze 84 wytworów krzemienych, znalezionych na osadzie Głogów-Żukowice st. 48, jeden wykonany został z krzemienia czekoladowego (1,2%) i jest to fragment wióra oraz jeden z krzemienia jurajskiego (1,2%) będący odłupkiem, a pozostałe z krzemienia bałtyckiego (97,6%). Wśród narzędzi wykonanych z krzemienia bałtyckiego jest jeden trapez symetryczny z zaretuszowanymi krawędziami w miejscu odłamywania (1,2%), (Ryc. 76:6), jeden tylczak wiórowy (1,2%), (Ryc. 78:4), dwa sierpaki (2,4%), (Ryc. 77:8). Drapacze wiórowe reprezentowane są przez dwa egzemplarze (2,4%) i jest wśród nich drapacz wiórowy o prostym drapisku (74:10) i drapacz wiórowy (76:7). Wśród sześciu drapaczy odłupkowych (7%) trzy są drapaczami podokółkowymi (Ryc. 77:2, 9, 12), jeden jest krępy drapaczem odłupkowym z prostym drapiskiem i wyświeconą jedną krawędzią (Ryc. 78:8) oraz dwa drapacze odłupkowe (Ryc. 76:4; 77:14).

W zbiorze artefaktów krzemienych pozyskanych w trakcie badań osady Głogów-Żukowice st. 48 są ponadto trzy rdzenie (3,6%), (Ryc. 65:7; 66:6), dziewięć wiórów (10,7%), (Ryc. 66:5, 10; 67:1, 14,), 40 odłupków (47,6%), (Ryc. 66:1-3, 5, 8, 9; 67:1, 3, 7; 68:2, 9, 10, 13); dwa odłupki łuszczeniowe (2,4%), 5 zatępców (5,9%), (Ryc. 68:5, 6, 12), trzy

okruchy (3,6%), cztery okruchy prawidłowe (4,8%) (Ryc. 66:11; 51:4) i cztery łuski (4,8%).

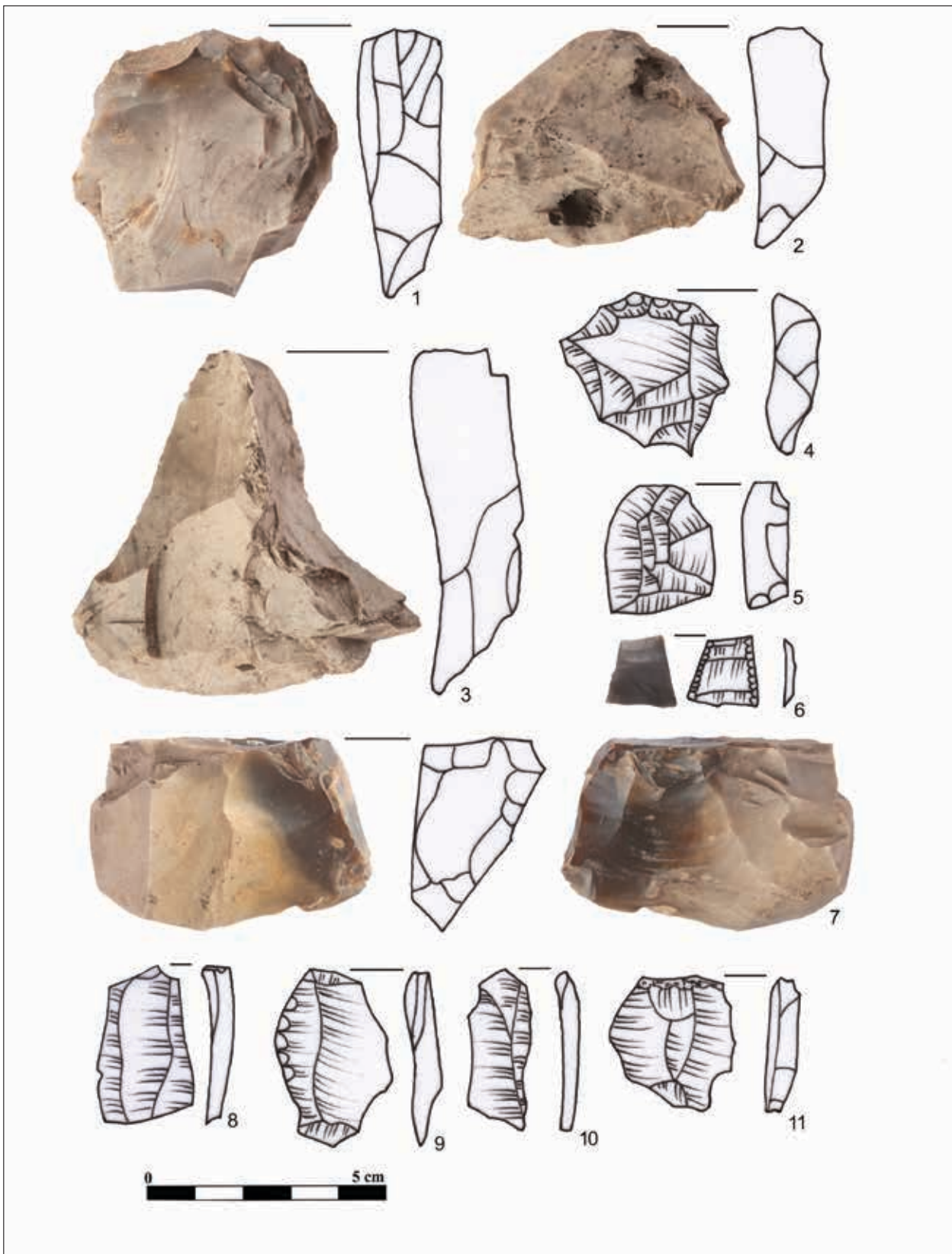
2.3.9 Gospodarka

Rolniczy charakter społeczności chronologicznie wiążących się z kulturą ceramiki wstęgowej kłutej miał decydujący wpływ na gospodarkę surowcową oraz technologię obróbki kamienia, w tym krzemienia umożliwiającego wytwarzanie narzędzi, które można było zastosować w rolnictwie. W krzemieniarstwie najważniejszym wyrobem były wióry nadające się do oprawy i wykonania sierpów, będących podstawowym narzędziem wykorzystywanym w trakcie zbioru zbóż. Wióry ze śladami wyświecenia, potwierdzającymi ich używanie, obecne są w zbiorach zębów krzemienych znalezionych na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 i st. 48. Na osadach tych znaleziono również żarna i rozcieracze wykorzystywane do mielenia zbóż.

Szczątki kostne znalezione na osadach kultury ceramiki wstęgowej kłutej wskazują na zróżnicowany udział hodowanych zwierząt w poszczególnych osiedlach, ale cechą wspólną jest dominacja kości bydła. Ich udział na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 wynosi 53,3%, na osadach Głogów-Żukowice 36 i 40 osiąga wartość 100%, a na osadzie Głogów-Żukowice st. 40 wynosi 70,6%. Hodowlę świni potwierdzają szczątki kostne znalezione tylko na osadzie w Głogowie-Żukowice st. 34 i wynoszą one 19,3%, a kości owcy i kozy obecne są tylko na osadzie Głogów-Żukowice 48 i wynoszą 11,8%.

Zbiór kości na stanowisku Głogów-Żukowice st. 34 uzupełniają szczątki jelenia (25,1%) oraz dużego przeżuwacza (2,3%), a na osadzie Głogów-Żukowice st. 48 kości konia. Koń, zbliżony wielkością do tarpana, w materiałach neolitycznych opisywany jest jako zwierzę łowione prawdopodobnie w celach konsumpcyjnych (Krupska 1997, s. 287, tabl. 2 – w zestawieniu przy osadach: Głogów-Żukowice st. 34, 36, 48).

Utrzymywanie stad bydła umożliwiało uzupełnianie pożywienia nabiałem. Wyrobami, jakie można łączyć z przetwórstwem mleka, są gliniane sита, które znane były również w kulturze ceramiki wstęgowej rytej (Kruk, milisauskas 1999, s. 51, Czarniak 2012, s. 234; Grygiel 2004, s. 382), a ich fragmen-

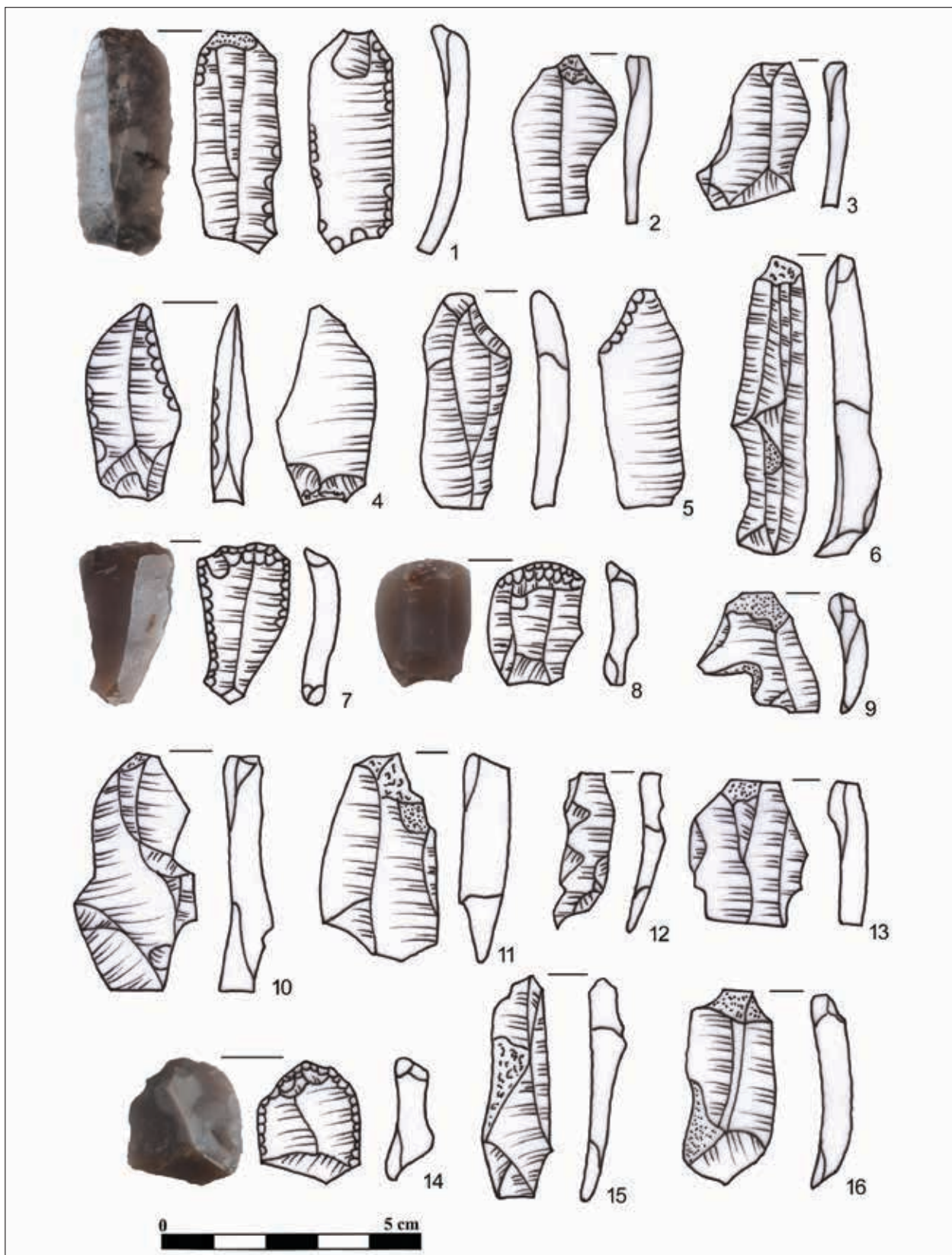

Ryc. 76. Głogów-Żukowice stan. 48. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Wyroby krzemienne. (1-5) ob. 39; (6-10) ob. 23. Opr. J. Szajt

Fig. 76. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Flint artefacts. (1-5) feature 39; (6-10) feature 23. Compiled by J. Szajt

Ryc. 77. Głogów-Żukowice stan. 48. Kultura ceramiki wstęgowej kłutej. Wyroby krzemienne z ob. 46. Opr. J. Szajt
Fig. 77. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Flint artefacts originating from feature 46. Compiled by J. Szajt

Ryc. 78. Głogów-Żukowice stan. 48. Kultura ceramiki wstęgowej klutej. Wyroby krzemienne. (1-5) ob. 46; (6-12) ob. 47; (13-16) ob. 48. Opr. J. Szajt

Fig. 78. Głogów-Żukowice site 48. Stroke Ornamented Pottery culture. Flint artefacts. (1-5) feature 46; (6-12) feature 47; (13-16) feature 48. Compiled by J. Szajt

ty znalezione zostały na osadzie Głogów-Żukowice st. 48 (Ryc. 55:3).

Ograniczone możliwości wykarmienia zwierząt w okresie zimowym prowadziło prawdopodobnie do redukcji hodowanych sztuk. Stado ograniczano do osobników starszych i bardziej odpornych w celu zapewnienia ciągłości chowu (Tabaczyński 1970, s. 194; Czarniak 2012, s. 234).

2.3.10 Wierzenia

W lekko owalnej jamie grobowej wydrążonej w calcu do głębokości 0,50 m, na osadzie Głogów-Żukowice st. 36 złożono dwa naczynia. W grobie nie stwierdzono obecności kości i fakt ten skłonił K. Czarniaka do tezy, iż nie był to grób szkieletowy, gdyż obiekty takie, z uwagi na rozkład substancji organicznych, miałyby ciemniejsze zabarwienia. W przypadku kremacji należałoby liczyć się z możliwością zachowania warstwy ciepłopalenia, na którą natrafiono by w trakcie eksploracji. możliwe więc, że grób z Głogowa-Żukowic nawiązuje do typowych dla terenu moraw i zachodnich Węgier grobów, w których składano tylko czaszki. Niesprzyjające warunki glebowe mogły w przypadku grobu z Głogowa-Żukowic doprowadzić do całkowitego rozkładu czaszki, nie pozostawiając żadnych śladów (Czarniak 2012, s. 262).

Na niekorzystne warunki geochemiczne, mogące prowadzić do całkowitego rozkładu złożonych do grobu kości, wskazuje się w przypadku grobu z osady położonej w sąsiedztwie Rzuchowskiej Strugi i datowanej na okres trwania grupy górskiej neolitycznej kultury brzesko-kujawskiej (Budziszewski et al 2017, s. 20).

Część badaczy łączy ze sferą magii apotroficznej wisioriki lub naszyjnika, uznając je za talizmany i z grupą tą może być łączony kulisty paciorek znaleziony na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 (Czarniak 2012, s. 276, ryc. 92: a) Jednak wiele z tego typu zabytków mogło pełnić funkcje czysto estetyczne (Kulczycka-Leciejewiczowa 1979, s. 157).

Przyjmuje się, iż w praktykach magicznych, np. podczas zażywania środków odurzających, korzystano z łyżek (Bąbel 2006, s. 180). Znaleźiska fragmentów łyżek na osadach Dolnego Śląska, datowanych na okres trwania kultury ceramiki wstęgowej kłutej, należą do wyjątków, a wśród nich jest fragment

łyżki znalezionej na osadzie w Głogowie-Żukowicach st. 48 (Czarniak 2012, s. 263).

2.3.11 Chronologia

Sposób przygotowywania masy garncarskiej do wytwarzania naczyń w osadach ludności kultury ceramiki wstęgowej kłutej w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi jest zgodny z „niżową” wersją tej kultury. Charakteryzuje się ona obfitą domieszką piasku, rzadziej silnie rozartym tłuczniem skalnym, które były przyczyną znacznej szorstkości powierzchni naczyń. Cechy te uznawane są za typowe dla ceramiki wstęgowej kłutej na terenie północnej części Dolnego Śląska (Hendel 1993, s. 11; Pogorzelski, Lissak 1993, s. 178, Świdarska 1993, s. 126). Gruboziarnistą domieszkę tłuczni kwarcytowego stosowano również w młodszej fazie (II) kultury ceramiki wstęgowej kłutej na terenie międzyrzecza Łaby i Soławy (Kaufman 1987, s. 291).

Zastosowanie do lepienia naczyń, jako domieszki schudzającej, znacznych ilości tłuczni granitowego o średnicy ziaren nawet powyżej 3 mm, wystających na powierzchniach zewnętrznych, powodowało ich szorstkość. Obecność tych cech w ceramice na fragmentach naczyń z osad kultury ceramiki wstęgowej kłutej w mikroregionie międzyrzeckim, woj. lubuskie, uznano za przesłankę świadczącą o jej późnej pozycji chronologicznej (Wierzbicki 2006, s. 113).

Określenie chronologii osad funkcjonujących w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi, opartej na analizie stylu ornamentacyjnego ceramiki wykazało, że obecne na większości fragmentach naczyń zdobnictwo, umożliwiające określenie ich przynależności chronologicznej, tematycznie wiąże się z: motywem wsuwanych kątów (motyw krokwi), szrafurowanymi trójkątami, dużym udziałem zdobnictwa plastycznego oraz akcentowaniem załomów.

Analogiami do materiałów z osad w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi z Dolnego Śląska jest zdobnictwo fragmentów naczyń, m. in. z Wrocławia-Kuźnik, Gniechowic, st. 2 (Wojciechowski 1968, fig. 3a; Prus 1977, ryc. 2f, i; Romanow 1979, s. 54, ryc. 1d, 8c-d), datowanych na II fazę, a na Kujawach z Iwna datowane są na fazę IIa tzw. KPCW (Czarniak 1980, s. 17: 2).

Ornament szrafurowanych trójkątów w materiałach dolnośląskich pojawia się w fazie IVa i stale jest obecny w fazie Vb, także na terenie na terenie

Wielkopolski i Kujaw (Wojciechowski 1970, s. 41; 1987, s. 88). Stanowiskami datowanymi na fazę Ib kultury ceramiki wstęgowej kłutej na Dolnym Śląsku są m. in. Wrocław-Muchobór mały (grób 1 i 2), Wrocław-Książę Wielkie, Sławęcice, pow. Góra i Stary Zamek st. 2, pow. Wrocław (Seger 1930, Abb. 1, 3: 5, Taf. I: 1-2; Wojciechowski 1968, fig. 3c, d, g, k; Prus 1977, ryc. 2c, f; Romanow 1979, s. 55, ryc. 1a, 2, 3d, 10b, 12e), okolice Wołowa (Kulczycka-Leciejewiczowa 1979, ryc. 36:14).

Ornamentowanie nacinaniem krawędzi i załomów naczyń, głównie maksymalnej wydętości lub przejścia szyjki w brzusiec, na terenie Czech pojawiło w fazie IV kultury ceramiki wstęgowej kłutej. Na Dolnym Śląsku tego typu zdobnictwo pojawia się w fazie IIa, np. Wrocław Stabłowice (Wojciechowski 1970, s. 36, tabl. V: 1), ale częściej stosowane było w fazie IIb, np. Sławęcice, pow. Góra, Ścinawa, pow. Lubin, Wrocław-Kuźniki, Wrocław-Muchobór mały (Wojciechowski 1970, tabl. V: 2-3, 5, 10). Na Kujawach i Ziemi Chełmińskiej ten sposób zdobnictwa znany jest z fazy Ib, np. Chełmża, pow. Toruń (Czerniak 1980, ryc. 12: 9), ale upowszechnił się w fazie IIa, np. Janikowo pow. Inowrocław, Szelejewo, pow. Żnin, Iwno, pow. Nakło, Sitno, pow. Wąbrzeźno (Czerniak 1980, ryc. 16: 2, 5; 17: 2, 6-7).

W młodszym stadium rozwojowym kultury ceramiki wstęgowej kłutej, łączonym z fazami IV i V w Czechach, a na Dolnym Śląsku z II fazą, charakterystycznym plastycznym elementem zdobniczym są guzy umieszczane na krawędziach wylewu, pod nimi lub na maksymalnej wydętości brzuśców. Obecność guzów na krawędziach naczyń uważana jest za element genetycznie wiążący się z oddziaływaniami kultury lendzielskiej, głównie grupy brzesko-kujawskiej, co uwidacznia się w ceramice z osad w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi. Element zdobniczy w postaci plastycznych guzów był rzadko używany w dorzeczu Łaby oraz Solawy i umieszczany był na brzuścu lub pod wylewem, ale nie na samej krawędzi (Kaufman 1979, Taf. 23, 34, 40).

Cechy technologiczne, morfologiczne oraz ornamentacyjne, obecne na fragmentach naczyń z osad kultury ceramiki wstęgowej kłutej w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi, umożliwiają łączenie ich z naj młodszym stadium tej kultury w Polsce, Czechach i Niemczech. Analogie do nich odnajdujemy w dolnośląskich materiałach ceramicznych młodziej

fazy tej kultury z Gniechowic st. 2, Starego Zamku st. 2a (Romanow 1979, ryc. 8: c, d; 9: a-c; 10: a-d; 12: a-f), Pyszącej (Seger 1916, s. 23, ryc. 79), Wrocławia-Kuźnik (Seger 1916, s. 22) oraz na osadzie w międzyrzeczu st. 108 (Wierzbicki 2006, s. 116-118, ryc. 9-11) i międzyrzeczu st. 11 (Ciesielski, Górczyca 2013, s. 16-19, ryc. 4-7). Podobieństwa do tych materiałów obecne są również wśród ceramiki z Kujaw, zwłaszcza na st. 2 w Konarach (Czerniak 1980, s. 36-38).

Funkcjonowanie pozostałości po osadzie Głogów-Żukowice 34 Z. Hendel zsynchronizował z drugą fazą tej kultury na Dolnym Śląsku, wg podziału zastosowanego przez W. Wojciechowskiego (1970, s. 30-34), z fazą IV a, IV b w Czechach wg m. Zapotockiej (1970, s. 54-55), fazą I b i II a późnej ceramiki wstęgowej na Kujawach wg L. Czerniaka (1980, s. 34) oraz fazą II dla terenów pomiędzy Łabą a Solawą wg D. Kaufmana (1976, tab. 30:3; 32:2) (Hendel 1993, s. 11-12).

Znalezione na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 fragmenty mis dwustożkowatych, o krótkich, pionowych szyjkach, nawiązują do form na morawach, które występują w materiałach datowanych na fazę Ib morawskiej ceramiki malowanej (Kazdova 1983-84, tabl. 5).

Okres funkcjonowania osady Głogów-Żukowice st. 35 określono na późne fazy kultury ceramiki wstęgowej kłutej (Pogorzelski, Lissak 1993a, s. 56). Na ten sam okres wskazano w przypadku osady Głogów-Żukowice 36 (Czapla 1993, s. 83), Głogów-Biechów 6 (Pogorzelski, Lissak 1993, s. 178), a chronologię osady Głogów-Żukowice 48 określono na młodszą fazę kultury ceramiki wstęgowej kłutej (Świdarska 1993, s. 126). Osady Głogów-Żukowice st. 34, st. 35 i st. 48 chronologicznie wiąże się z fazą Ib kultury lendzielsko-polgarską (Czerniak 2012, s. 73, tab. 23).

Przykładem oddziaływań kultury lendzielskiej na późną fazę kultury ceramiki wstęgowej kłutej jest wyposażenie domniemanego grobu ze stanowiska Głogów-Żukowice 36. Są to dwa naczynia, z których jedno jest charakterystyczne dla późnej fazy ceramiki wstęgowej kłutej, a drugie dla kultury lendzielskiej. Z kulturą ceramiki wstęgowej kłutej wiąże się amfora o średnicy wylewu 8,3 cm, średnicy brzuśca 12,5 cm i wysokością 11,3 cm, z krótką, wychyloną lekko na zewnątrz szyjką, przechodzącą w kulisty brzusiec i zaokrąglone dno. Szyjkę naczynia ozdobił owalnym pionowym odciskiem, od którego

umieszczono poziome pasmo kłutych prostokątów. Na barku naczynia oraz części brzuśca umieszczono pionowe pasma kłute, pomiędzy którymi prostokątne zdobnictwo kłute nawiązuje do pól szachownicy (ryc. 40:3).

Drugie naczynie charakteryzuje się lekko wychylonym na zewnątrz wylewem przechodzącym w baniasty brzusek i zaokrąglone dno o średnicy wylewu 11,3 cm, średnicy brzuśca 13 cm i wysokości 10,8 cm. Jedynym elementem zdobniczym naczynia jest 5 uformowanych na wylewie wyciągniętych guzków (ryc. 40: 3).

2.4 Kultura lendzielska

Pozostałości po zasiedlaniu dorzecza Rzuchowskiej Strugi przez ludność kultury lendzielskiej odkryte zostały w trakcie prac badawczych, obejmujących całą powierzchnię stanowiska Głogów-Żukowice st. 34, południową część stanowiska Głogów-Biechów 12 i Głogów-Żukowice 40 oraz zachodnią część stanowiska Głogów-Biechów st. 8. Zbiór źródeł pozyskanych z tych stanowisk uzupełniają zabytki, znalezione podczas badań weryfikacyjno-powierzchniowych, przeprowadzonych w 2021 roku na stanowisku Kłoda 8 (dwa fragmenty naczyń), Żukowice 8 (jeden fragment naczynia) i Żukowice 21 (jeden fragment naczynia), (Ryc. 79).

2.4.1 Głogów-Biechów st. 8

Pozostałości po osadzie kultury lendzielskiej zostały stwierdzone na osadzie Głogów-Biechów st. 8, zlokalizowane były przy południowej krawędzi wyniesienia, które łagodnie opadało do doliny małego ciekłu płynącego w przeszłości z kierunku południowy-zachód w kierunku północny-wschód.

Badania wykopaliskowe zostały przeprowadzone w 2019 r., przebadano wówczas obszar o powierzchni 330 arów i odkryto 13 obiektów tej kultury (Ryc. 80).

Obiekt nr 1 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do regularnego owalu o wymiarach 2,2 x 1,9 m. Ściany opadały nieckowato do falistego dna do głębokości 0,18 m. Wypełnisko stanowiła ciemnoszara próchnica. Zawartość kulturową stanowiły dwa fragmenty naczyń.

Obiekt nr 5 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 0,7 x 0,6 m. Ściany opadały do lekko falistego dna do głębokości 0,18 m. Część centralną wypełniła szara próchnica o miąższości do 0,1 m, pod nią umiejscowiona była próchnica barwy popielatej, a pozostałą częścią wypełniła jasnoszaro-brunatna próchnica o grubości do 0,04 m. Zawartość kulturową stanowiło 15 fragmentów naczyń i pięć wytworów krzemienych.

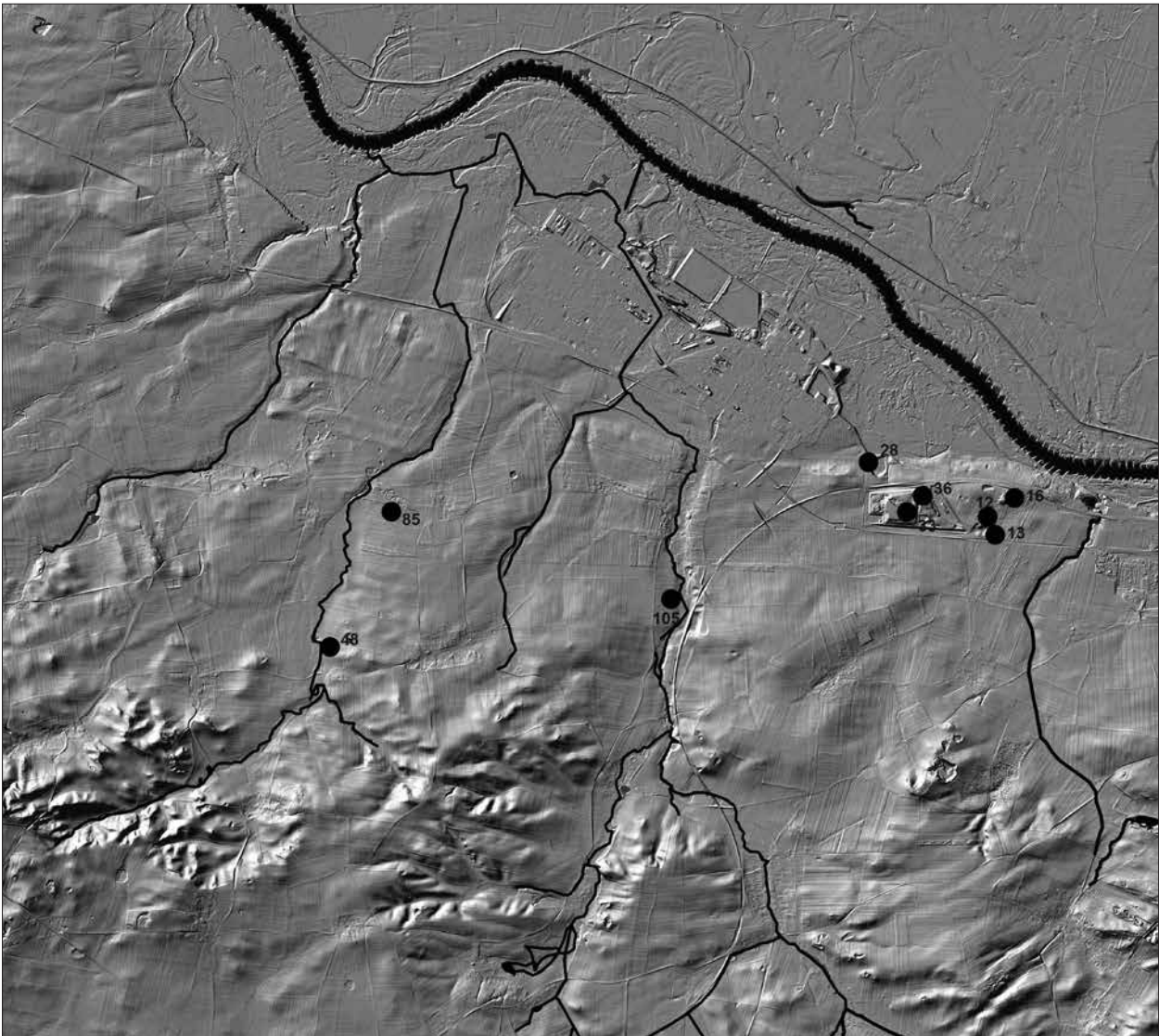
Obiekt nr 6 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 3,1 x 2,1 m. Ściany opadały nieckowato do lekko falistego dna do głębokości 0,18 m. Wypełnisko w części zachodniej i centralnej stanowiła szaro-brunatna próchnica o miąższości do 0,10 m, pod którą umiejscowiona była popielata próchnica. Wypełnisko w części wschodniej stanowiła próchnica barwy brunatno-szarej o grubości do 0,1 m. Zawartość kulturową stanowiły cztery fragmenty naczyń.

Obiekt nr 10 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do regularnego owalu o wymiarach 6 x 4,1 m. Ściany opadały nieckowato do lekko falistego dna do głębokości 0,22 m. Wypełnisko stanowiła ciemnoszara próchnica (Ryc. 81). Zawartość kulturową stanowiło 66 fragmentów naczyń i dwa wytwory krzemienne.

Obiekt nr 11 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 1,2 x 0,84 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,34 m. Wypełnisko stanowiła ciemnoszara próchnica. Zawartość kulturową stanowiły trzy fragmenty naczyń i trzy wytwory krzemienne.

Obiekt nr 14 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 1,2 x 0,84 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,34 m. Wypełnisko stanowiła szara próchnica z soczewką czarnej próchnicy w części spągowej. Zawartość kulturową stanowiły cztery fragmenty naczyń i pięć grudek polepy.

Obiekt nr 15 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do regularnego owalu o wymiarach 1,3 x 0,9 m. Ściany opadały nieckowato do lekko falistego dna do głębokości 0,06 m. W części północno-wschodniej na spągu obiektu zlokalizowane było skupisko kamieni, a wypełnisko stanowiła jasnoszara próchnica. Zawartość kulturową stanowiło siedem fragmentów naczyń i jeden wytwór krzemieny.

Ryc. 79. Lokalizacja obiektów kultury lendzielskiej w dorzeczu Rzechowskiej Strugi. Opr. J. Szajt, A. Dobrowolski
Fig. 79. Location of features of the Lengyel culture in the Rzechowska Struga basin. Compiled by J. Szajt, A. Dobrowolski

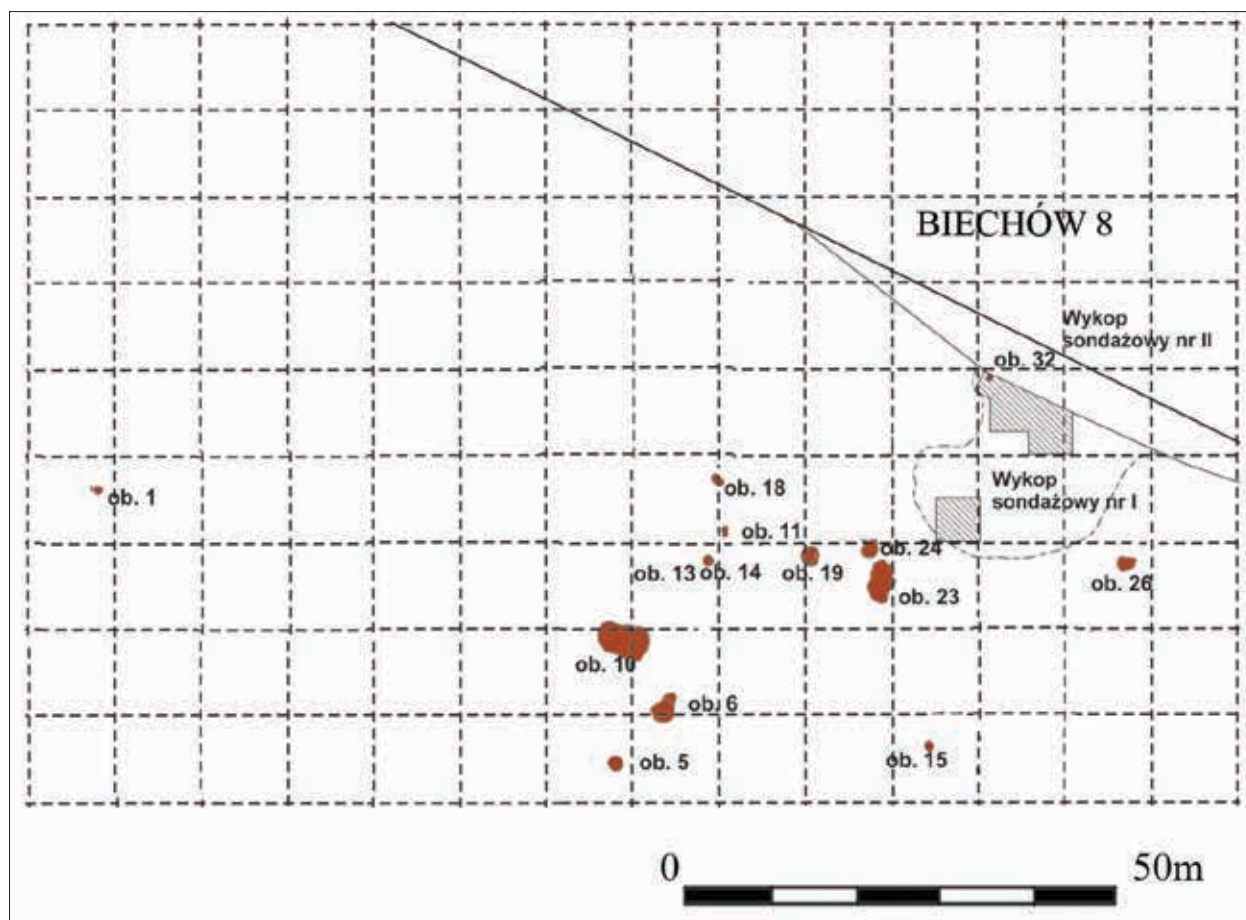
Obiekt nr 18 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 1,3 x 0,78 m. Ściany opadały nieckowato do prostego dna do głębokości 0,26 m. Wypełnisko stanowiła ciemnoszara próchnica, wśród której obecne były smugi żółtego piasku. Zawartość kulturową stanowiło 19 fragmentów naczyń i jeden rozcieracz.

Obiekt nr 19 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do regularnego owalu o wymiarach 2,3 x 2,1 m. Ściany opadały nieckowato do prostego dna do głębokości 0,6 m. Wypełnisko w części centralnej stanowiła ciemnoszara próchnica, wśród której obecne były soczewki gliny barwy siwej. Otaczała ją żółta glina z domieszką szarej

próchnicy, a w całym wypełnisku obecne były poziome pasma składające się z jasnoszarej próchnicy z domieszką piasku. Zawartość kulturową stanowiły cztery wytwory krzemienne.

Obiekt nr 23 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 5,5 x 3,4 m. Ściany opadały nieckowato do falistego dna do głębokości 0,24 m. Wypełnisko stanowiły płyty próchnic w odcieniach szaro-brunatnych, szarych i jasnoszarych (ryc. 80). Zawartość kulturową stanowiły 32 fragmenty naczyń i dwa wytwory krzemienne.

Obiekt nr 24 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach

Ryc. 80. Głogów-Biechów st. 8/2019. Lokalizacja obiektów kultury lendzielskiej w obrębie przestrzeni badawczej wykopu. Wg Z. Hendla 2019 opr. W. Pogorzelski

Fig. 80 Głogów-Biechów site 8/2019. Location of features of the Lengyel culture within the research area of the trench. According to Z. Hendel 2019, compiled by W. Pogorzelski

1,9 x 1,64 m. Ściany opadały nieckowato do falistego dna do głębokości 0,28 m. Wypełnisko stanowiła szaro-brunatna próchnica. Zawartość kulturową stanowiło pięć fragmentów naczyń.

Obiekt 26 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do fragmentu owalu (eksplorowano fragment mieszczący się w ramach badanego obszaru) o wymiarach 1,64 x 1,52 m. Ściany opadały nieckowato do lekko falistego dna do głębokości 0,1 m. Wypełnisko stanowiła szara próchnica. Zawartość kulturową stanowiło 26 fragmentów naczyń i jeden wytwór krzemienisty.

Obiekt nr 32 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do fragmentu owalu (eksplorowano część mieszczącą się w ramach badanego obszaru) o wymiarach 0,72 x 0,64 m. Ściany opadały nieckowato do lekko falistego dna do głębokości 0,2 m. Wypełnisko stanowiła próchnica barwy bruno-

szarej. Zawartość kulturową stanowiły trzy fragmenty naczyń.

Analiza formalno-funkcjonalna obiektów

Uwzględniając wielkość, kształt oraz strukturę wypełniska, wśród obiektów wyeksplorowanych na osadzie wyróżniono:

Obiekt o powierzchni 18,7 m² (23) i 24,6 m² (10). Uwzględniając wielkość, owalny kształt oraz wydrążenie nieckowatych ścian w calcu do maksymalnej głębokości 0,24 m uznano, że mogą one być pozostałościami po obiektach mieszkalnych. Brak w wypełniskach grud polepy sugeruje, że były to konstrukcje szalasowe, pokryte trzciną, sitowiem lub skórą.

Obiekty o powierzchni od 3,1 m² do 6,5 m² (1, 6, 19, 24). W ich wypełniskach brak jest również grud polepy. Obiekty te w momencie funkcjonowania

Ryc. 81. Głogów-Biechów st. 8/2019. Kultura lendzielska. Rzut poziomy i przekroje ob. 10

Fig. 81. Głogów-Biechów site 8/2019. Lengyel culture. Horizontal view and cross-sections of feature 10

pełniły rolę obiektów gospodarczych, najprawdopodobniej o konstrukcji szalasowej.

Obiekty o powierzchni od 1 m² do 2,5 m² (11, 14, 15, 18, 16). W grupie tej, w wypełniku obiektu 14 o powierzchni 1 m² i zagłębionego w calcu do głębokości 0,34 m, w jako jedynym, obecne były grudy polepy.

Obiekt o powierzchni nieprzekraczającej 0,5 m² (5, 32). W momencie funkcjonowania pełniły one rolę jam gospodarczych o bliżej nieokreślonym przeznaczeniu

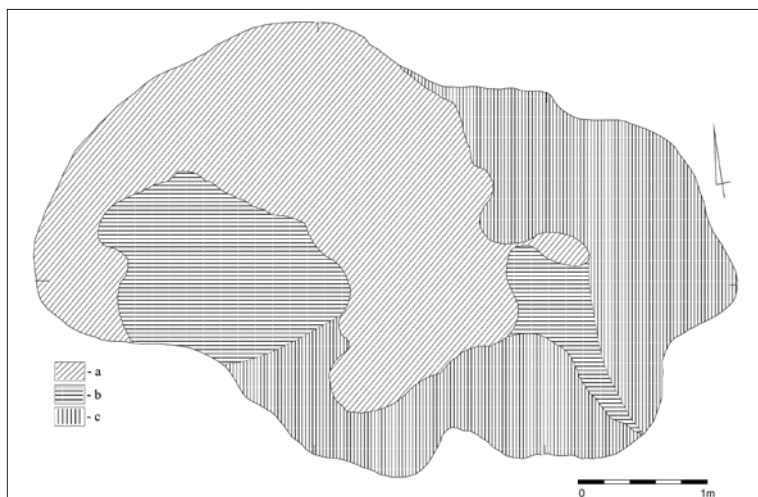
Omówienie zagadnień wiążących się z technologią ceramiki oparto na analizie przeprowadzonej na 307 fragmentach naczyń.

We wszystkich fragmentach naczyń, jako domieszka schudzająca, występował tłuczeń skalny, charakteryzujący się zróżnicowaną grubością ziaren. Zbiór, w którym średnica ziaren tłuczni waha się między 1 a 1,5 mm wynosi 14%, między 2 a 3 mm 65,5%, między 3,5 a 4,5 mm 2,3%, natomiast między 5 a 7 mm 17,7%, a ziaren o średnicy 9 mm jest 0,4%. W 27% fragmentach naczyń obecność tłuczni jest duża.

Analizą grubości ścianek objętych było 23 części wylewów, 23 szyjek, 197 brzuśców, 69 części przy-

dennych i 15 den. Wśród 56,5% części wylewów ich grubość waha się od 5 do 6 mm, w przypadku 39,1% zamyka się w przedziale 7-8 mm, a grubością 11 mm charakteryzuje się 4,4% fragmentów wylewów. Grubość 35,8% fragmentów szyjek waha się między 6 a 7 mm, w przypadku 43,4% między 8 a 9 mm, a w przypadku 20,8% grubość zamyka się w przedziale od 10 do 11 mm. Wśród części brzuśców 10,5% fragmentów charakteryzuje się grubością od 5 do 6 mm, w przypadku 44,2% od 7 do 8 mm, a zbliżoną wartością wynoszącą 45,2% charakteryzują się ścianki o grubości między 9 a 10 mm. Grubość części przydennych naczyń mieszcząca się w przedziale 10-11 mm wynosi 39%, w przedziale 12-13 jest to 50,7%, a w przedziale 15-17 mm wynosi 10,3%. Wśród fragmentów den grubość 36,3% waha się od 10 do 12 mm, a w 63,7% waha się między 15 do 16 mm.

Powierzchnia zewnętrzna 49,8% fragmentów naczyń charakteryzuje się lekką szorstkością, 33,2% fragmentów powierzchnią wygładzoną, 16,6% fragmentów powierzchnią szorstką i 0,4% fragmentów powierzchnią starannie wygładzoną. Zbliżoną lub taką samą liczbą fragmentów naczyń charakteryzowała się powierzchnia wewnętrzna. W przypadku

Ryc. 82. Głogów-Biechów st. 8/2019. Kultura lendzielska. Rzut poziomy ob. 23; a – próchnica barwy szaro-brunatnej; b – próchnica barwy szarej; c – próchnica barwy jasnoszarej. Wg Z. Hendla 2019, opr. A. Dobrowolski

Fig. 82. Głogów-Biechów site 8/2019. Lengyel culture. Horizontal view of feature 23; a – grey-brown humus b – grey humus; c – light grey humus. According to Z. Hendel 2019, compiled by A. Dobrowolski

48,5% części jest ona lekko szorstka, 34,5% części jest wygładzona, 16,6% jest szorstka i 0,4% jest starannie wygładzona.

Na powierzchniach zewnętrznych części naczyń obecna jest barwa jednolita lub kolory o zróżnicowanych odcieniach. Wśród fragmentów o barwie jednolitej stanowiących 70% zbioru dominuje kolor szary, który obecny jest na 32,5% fragmentach, a w dalszej kolejności jest to kolor ciemnobrunatny obecny na 18,2% fragmentów, brunatny na 12,4% fragmentów, beżowy na 5,3% fragmentów, a kolor jasnobrunatny obecny jest na 4,6% fragmentów naczyń.

W przypadku 30% barw ze zróżnicowaną gamą odcieni obecny jest kolor pomarańczowo-jasnobrunatny, brunatno-szary, brunatno-pomarańczowy, szaro-brunatny, pomarańczowo-brunatny, jasnobieżowo-szary, brunatno-beżowy, szaro-beżowy, beżowo-brunatny i beżowo-szary.

W przypadku barwy wewnętrznej na powierzchniach 88% fragmentów naczyń obecny jest kolor jednolity. Dominuje wśród nich kolor szary, który obecny jest na 70% fragmentów, a w dalszej kolejności jest to kolor brunatny na 9% fragmentów, kolor popielaty obecny na 5,1% fragmentów i kolor beżowy na 3,9% fragmentów.

Na 12% części naczyń obecne są kolory o zróżnicowanej gamie odcieni, wśród których jest kolor szaro-brunatny, jasnopomarańczowy z odcieniami ciemnopomarańczowymi, ciemnobrunatno-szary, beżowo-szary, popielato-szary, popielato-brunatny, szaro-popielaty.

W zbiorze 252 fragmentów naczyń 68,6% wypalonych zostało w atmosferze neutralnej (przełamy

barwy szarej, popielatej), a w atmosferze umiarkowanie utleniającej 31,4% (przełamy barwy brunatnej, beżowej, pomarańczowej, beżowo-szarej).

Przełamami dwubarwnymi charakteryzuje się 51 fragmentów i w przypadku 52,9% egzemplarzy od strony zewnętrznej jest to kolor brunatny, a wewnętrznej szary, w przypadku 19,6% egzemplarzy od strony zewnętrznej jest to kolor pomarańczowy, a wewnętrznej brunatny, w 7,9% od strony zewnętrznej jest to kolor jasnobrunatny a wewnętrznej szary, a w 7,8% barwę zewnętrzną stanowi kolor pomarańczowy, a wewnętrznej szary. W przypadku 11,8% fragmentów naczyń strona zewnętrzna charakteryzuje się barwami w odcieniach ciemnobrunatnych, szarych, beżowych, popielatych, jasnobrunatnych, a wewnętrznych szarych, jasnoszarych i brunatnych.

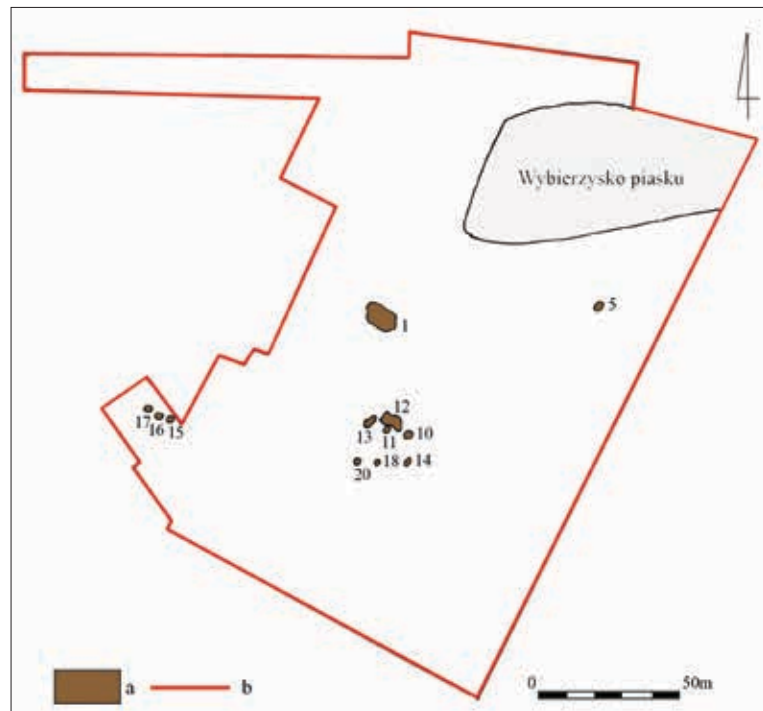
W czterech przypadkach fragmenty naczyń charakteryzują się przełamami warstewkowanymi i na dwóch od strony zewnętrznej i wewnętrznej jest to kolor ciemnobrunatny, a w środku szary, w jednym przypadku od strony zewnętrznej i wewnętrznej jest to kolor jasnobrunatny, a w środkowej szary i w jednym przypadku od strony zewnętrznej i wewnętrznej brunatny, a środkowej szary.

2.4.2 Głogów-Biechów st. 12

Pozostałości po osadzie kultury lendzielskiej w obrębie osady Głogów-Biechów st. 12, zlokalizowane były na południowym stoku małego cypla, będącego częścią wyniesienia, które od północnej strony charakteryzowało się dużym spadkiem wysokości

Ryc. 83. Głogów-Biechów st. 12. Lokalizacja obiektów kultury lendzielskiej w przestrzeni badawczej wykopu; a – obiekt archeologiczny; b – linia ograniczająca przestrzeń badawczą wykopu. Wg Z. Hendel 2014, opr. W. Pogorzelski

Fig. 83. Głogów-Biechów site 12. Location of features of the Lengyel culture within the research area of the trench; a – archaeological feature; b – line restricting the research area of the trench. According to Z. Hendel 2014, compiled by W. Pogorzelski

w stronę terasy zalewowej Odry. Badania wykopaliskowe zostały przeprowadzone w 2014 r., przebadano wówczas obszar o powierzchni 301,2 ara i odsłonięto 12 obiektów tej kultury (Ryc. 83).

Obiekt nr 1 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do zdeformowanego czworoboku z zaokrąglonymi narożnikami o długości 11,5 m i szerokości 7,6 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,25 m, a wypełnisko stanowiła szara próchnica. Zawartość kulturową stanowiło 573 fragmentów naczyń, dwie grudki polepy, cztery wytwory kamienne i 34 wytwory krzemienne.

Obiekt nr 5 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do lekko wydłużonego owalu o długości 3,07 m i szerokości 2,53 m. Ściany opadały do falistego dna do głębokości 0,18-28 m, a wypełnisko stanowiła szara próchnica. Zawartość kulturową stanowiło 68 fragmentów naczyń i sześć wytworów krzemiennych.

Obiekt nr 10 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o długości 2 m i szerokości 1,89 m. Ściany opadły nieckowato do falistego dna do maksymalnej głębokości 0,2 m. Wypełnisko stanowiła szara próchnica. Zawartość kulturową stanowiło pięć fragmentów naczyń.

Obiekt nr 11 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do nieregularnego owalu

o długości 1,41 m i szerokości 1,4 m. Ściany opadały nieckowato do głębokości 0,18 m. Wypełnisko stanowiła szara próchnica z soczewkami jej jaśniejszych odcieni w części spągowej. Zawartość kulturową stanowiło osiem fragmentów naczyń.

Obiekt nr 12 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do nieregularnego owalu o długości 7,82 m i szerokości 3,54 m. Ściany opadały nieckowato do falistego dna do głębokości 0,11-0,16 m, a wypełnisko stanowiła szara próchnica. Zawartość kulturową stanowiło sześć fragmentów naczyń.

Obiekt nr 13 – długość gruszkowatego zarysu pozostałości po obiekcie wynosiła 3,4 m a szerokość 2,06 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,22 m, a wypełnisko stanowiła jasnoszara próchnica. Zawartość kulturową stanowiło 52 fragmenty naczyń, dwie grudki polepy i dwa wytwory krzemienne. W północnej części obiektu zlokalizowana była jama (ob. 13a) kształtem nawiązująca do koła o średnicy 0,53 m i zagłębiona w calcu do 0,43 m., wypełniona dobrze wyszlamowaną gliną.

Obiekt nr 14 – długość gruszkowatego zarysu pozostałości po obiekcie wynosiła 2,02 m, a szerokość 1,34 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,06 m, a wypełnisko stanowiła szara próchnica. Zawartość kulturową stanowiło pięć fragmentów naczyń.

Obiekt nr 15 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o długości i szerokości 2,22 m. Ściany opadały nieckowato do dna pochylonego w stronę wschodnią do maksymalnej głębokości 0,25 m. Wypełnisko stanowiła szara próchnica, w której w części południowo-zachodniej, na dnie umiejscowione było skupisko kamieni. Zawartość kulturową stanowiło 26 fragmentów naczyń i trzy wytwory krzemienne.

Obiekt nr 16 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do zdeformowanego, wydłużonego owalu o długości 1,51 m i szerokości 1,2 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,22, a wypełnisko stanowiła szara próchnica. Zawartość kulturową stanowiło 10 fragmentów naczyń.

Obiekt nr 17 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o długości 1,13 m i szerokości. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,12 m, a wypełnisko stanowiła szara próchnica. Zawartość kulturową stanowiły cztery fragmenty naczyń.

Obiekt nr 18 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o długości 1,44 m i szerokości 1,25 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,11 m. Wypełnisko stanowiła szara próchnica z luźno zalegającymi, w części spągowej, kamieniami. Zawartość kulturową stanowiły dwa fragmenty naczyń

Obiekt nr 20 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o długości 2,54 m i szerokości 2,18 m. Ściany opadały nieckowato do lekko falistego dna do głębokości 0,24 m, a wypełnisko stanowiła szara próchnica. Zawartość kulturową stanowiło 18 fragmentów naczyń, jeden fragment wytworu kamiennego i jeden wytwór krzemienisty.

Uwzględniając wielkość, kształt oraz rodzaju struktury wypełniska wśród obiektów na osadzie Głogów-Biechów st. 12 wyróżniono:

Obiekt o powierzchni 87,4 m², zagłębiony w całość do 0,25 m (obiekt 1). Obecne w wypełnisku grudki polepy wskazują, że w momencie funkcjonowania pełnił on rolę budynku mieszkalnego, przy wznoszeniu którego korzystano również z gliny.

Obiekt o powierzchni 27,7 m², zagłębiony w całość maksymalnie do 0,16 m (obiekt 12). W momencie funkcjonowania pełnił on rolę budynku mieszkalnego. przy wznoszeniu którego korzystano z drewna.

Obiekty o powierzchni od 2,7 do 7,8 m² zagłębione w całość maksymalnie do 0,24 m (obiekt 5, 10,

13, 14, 15, 20). W momencie funkcjonowania pełniły one rolę obiektów gospodarczych. Spośród nich wyróżnia się obiekt 13, przy budowie którego oprócz drewna, korzystano z gliny. Z obecności w nim jamy z wyszlamowaną gliną można wnioskować, że lepiono w nim naczynia lub korzystano z gliny w trakcie wznoszenia budynku mieszkalnego. W wypełnisku obiektu 15 o powierzchni 4,9 m² odkryte na dnie obiektu, w części południowo-zachodniej, kamienie wskazują na prowadzenie w nim działalności gospodarczej. Bardzo duże zniszczenie (zachowana tylko spągowa część o miąższości do 0,25 cm) uniemożliwiają określenie bliższej funkcji jaką obiekt pełnił w organizacji przestrzennej osady.

Obiekty o powierzchni od 1,3 do 2 m² i zagłębione w całość do maksymalnej głębokości 0,22 m (obiekt 11, 16, 17 i 18). Były to pozostałości po jamach pełniących bliżej nieokreślone role w czasie funkcjonowania osady.

2.4.3 Głogów-Żukowice st. 34

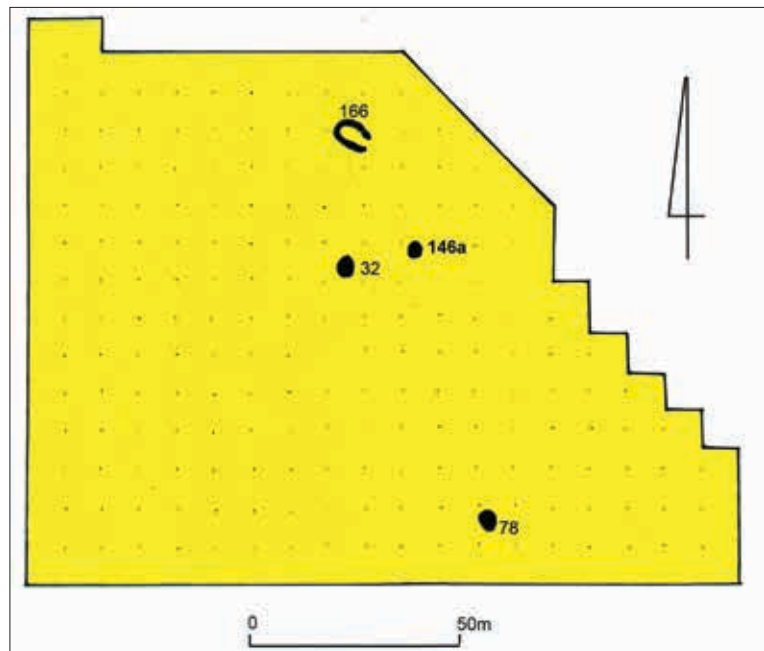
Pozostałości po osadzie kultury lendzielskiej umiejscowione były w południowej części skłonu wyniesienia, opadającego łagodnie do doliny małego cieku płynącego z kierunku południowo-wschodniego w kierunku północno-zachodnim.

Badania archeologiczne przeprowadzono w latach 1990-91, przebadano wówczas obszar o powierzchni 911,5 ara i odkryto cztery obiekty (Ryc. 84).

Z przebywaniem ludności, chronologicznie wiążącej się z kulturą lendzielską, na stanowisku Głogów-Żukowice 34 wiążą się pozostałości po czterech obiektach. Zarys jednego z nich (obiekt 166) wyznaczał rów o głębokości 0,72 m, wykonany na planie zbliżonym do litery U o bokach dłuższych 10 m i boku krótszym 4,4 m. W odległości około 25 m od niego, w kierunku południowym, oddalony był obiekt 32, a w odległości około 90 m w kierunku południowo-wschodnim obiekt 78. Pozostałość po obiekcie 78 kształtem nawiązywały do zdeformowanego trapezu o wymiarach 4,5 x 2,9 m, a obiektu 32 do wydłużonego owalu o wymiarach 6,18 x 4,64 m. Zagłębione były one w podłoże do głębokości 0,6 – 0,63 m licząc z warstwą humusu. W trakcie eksploracji w obiekcie 32 odkryto pozostałości po palenisku. Pozostałość po czwartym obiekcie (146a),

Ryc. 84. Głogów-Biechów st. 34. Lokalizacja obiektów kultury lendzielskiej w przestrzeni badawczej wykopu (wg Z. Hendel 1993 opr. W. Pogorzelski).

Fig. 84. Głogów-Biechów site 34. Location of features of the Lengyel culture within the research area of the trench (according to Z. Hendel 1993, compiled by W. Pogorzelski).

którego zarys kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 2 x 1,7 m, zlokalizowana była w odległości 15 m w kierunku północno-wschodnim od obiektu 32 (Hendel 1993, s. 18-28, tab. 1; ryc. 3).

Mieszkańcy zamieszkujący osadę lepił naczynia z masy garncarskiej, do której dodawano duże ilości tłuczni granitowego o granulacji gruboziarnistej, który powodował, że znaczna część naczyń charakteryzowała się szorstką powierzchnią. Z tak przygotowanej masy garncarskiej formowano garnki o kształcie jajowatym lub beczułkowatym z lekko zaznaczonym brzegiem lub szyjką, posiadające w części egzemplarzy ucha oraz misy o lekko esowatych profilach i załomach o zróżnicowanym stopniu zaznaczenia.

Wśród części naczyń są fragmenty zdobione ornamentem kłutym, rytym, inkrustowanym białą masą, wykonanym techniką ściegu bruzdowego. Zdobnictwo ornamentem kłutym wykonano na naczyniach cienkościennych, do wykonania których użyto masy garncarskiej z domieszką dużej ilości gruboziarnistego tłuczni granitowego. W przeciwieństwie do kultury ceramiki wstęgowej kłutej, w której ornament nakłuwany wykonano narzędziem dwuzębnym, naczynia na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 używano narzędzia jednozębnego, wykonując nim równoległe pasma potrójnych linii kłutych (Hendel 1993, s. 39, ryc. 16d).

W zbiorze fragmentów naczyń wyjątkami są dwa egzemplarze będące częściami naczyń cienko-

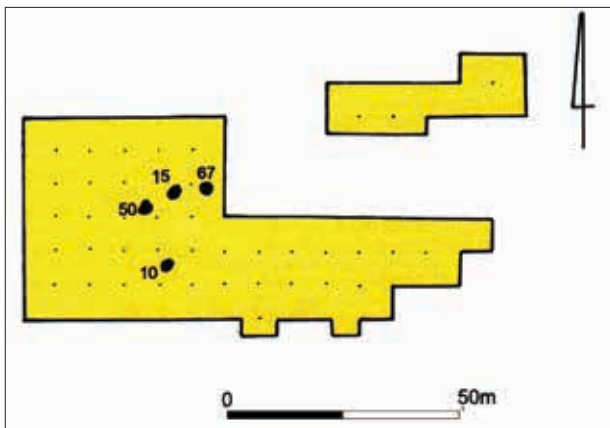
ściennych, pokrytych na stronie zewnętrznej ornamentem wiązek linii rytych, charakterystycznych dla dolnośląskiej grupy jordanowskiej, inkrustowane białą, wapienną masą.

Do form jordanowskich, z charakterystycznym zdobnictwem dla tej grupy, nawiązują również fragmenty naczyń pochodzących z jednego dzbanka. Obecne jest na nich poziome pasmo dołków oddzielające szyjkę naczynia od zdobionej strefy brzuśca, wątki składające się z wiązek linii ułożone w układy krokwiaste wykonane ściegiem bruzdowym, którego nie stosowano w grupie jordanowskiej (Hendel 1993, s. 12-14, s. 39, ryc. 1 6f).

2.4.4 Głogów-Żukowice st. 40

Stanowisko archeologiczne Głogów-Żukowice 40 zlokalizowane zostało w południowej części łagodnie opadającego wyniesienia. Krawędź wyniesienia od strony południowej graniczyła z doliną cieku płynącego z kierunku południowo-wschodniego w kierunku północno-zachodnim. Archeologiczne badania ratownicze były przeprowadzone w latach 1988-1990. Przebadano wówczas obszar osady o powierzchni 55 arów, w obrębie której wystąpiło pięć obiektów z zawartością kultury lendzielskiej (Ryc. 85).

Obiekt nr 10 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach

Ryc. 85. Głogów-Żukowice st. 40. Lokalizacja obiektów kultury lendzielskiej w przestrzeni badawczej wykopu. Wg. A. Dobrowolski 1993, opr. W. Pogorzelski

Fig. 85. Głogów-Żukowice site 40. Location of features of the Lengyel culture within the research area of the trench. According to A. Dobrowolski 1993, compiled by W. Pogorzelski

1,6 x 1,1 m. Ściany opadały nieckowato do lekko falistego dna do głębokości 0,3 m. Wypełnisko stanowiła czarno-brunatna próchnica (Ryc. 86:1). Zawartość kulturową stanowiło 49 fragmentów naczyń.

Obiekt nr 59 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 1,8 x 1,5 m. Ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,26 m, a wypełnisko stanowiła próchnica barwy czarno-brunatnej. Zawartość kulturową stanowił jeden fragment naczynia.

Obiekt 67 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 2,04 x 1,6 m. Ściany opadały nieckowato do lekko falistego dna do głębokości 0,3 m. Wypełnisko stanowiła czarno-brunatna próchnica. Zawartość kulturową stanowiło pięć fragmentów naczyń.

Obiekty z domieszką materiałów chronologicznie młodszych

Obiekt nr 15 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 1,4 x 1,4 m. Ściany opadały nieckowato do lekko falistego dna do głębokości 0,3 m. Wypełnisko stanowiła czarno-brunatna próchnica. Zawartość kulturową stanowiło 26 fragmentów naczyń datowanych na kulturę lendzielską (Ryc. 86:2).

Obiekt nr 50 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 2,8 m x 1,6 m. Ściany opadały nieckowato do lekko falistego dna do maksymalnej głębokości 0,54 m. Wypełnisko stanowiła czarno-brunatna próchnica

(Ryc. 87). Zawartość kulturową stanowiło 55 fragmentów naczyń, dwie kości, jedna grudka polepy, dwa wióry krzemienne i jeden fragment siekiery kamiennej datowanych na kulturę lendzielską.

Analiza formalno-funkcjonalna obiektów

Uwzględniając wielkość, kształt oraz rodzaj struktury wypełniska wielkość trzech obiektów (10, 59, 15) nie przekracza 2,7 m², natomiast powierzchnia dwóch obiektów (67, 50) osiąga maksymalną wielkość 4,5 m². Nieckowato opadające ściany w przypadku czterech obiektów drążono w calcu do głębokości 0,26-0,3 m, a jednego obiektu (50) do głębokości 0,54 m. Wypełniska stanowiły próchnice w odcieniach czarno-brunatnych. W trakcie funkcjonowania osady pełniły one rolę obiektów gospodarczych, a o powierzchni powyżej 4 m² były one najprawdopodobniej zadaszone.

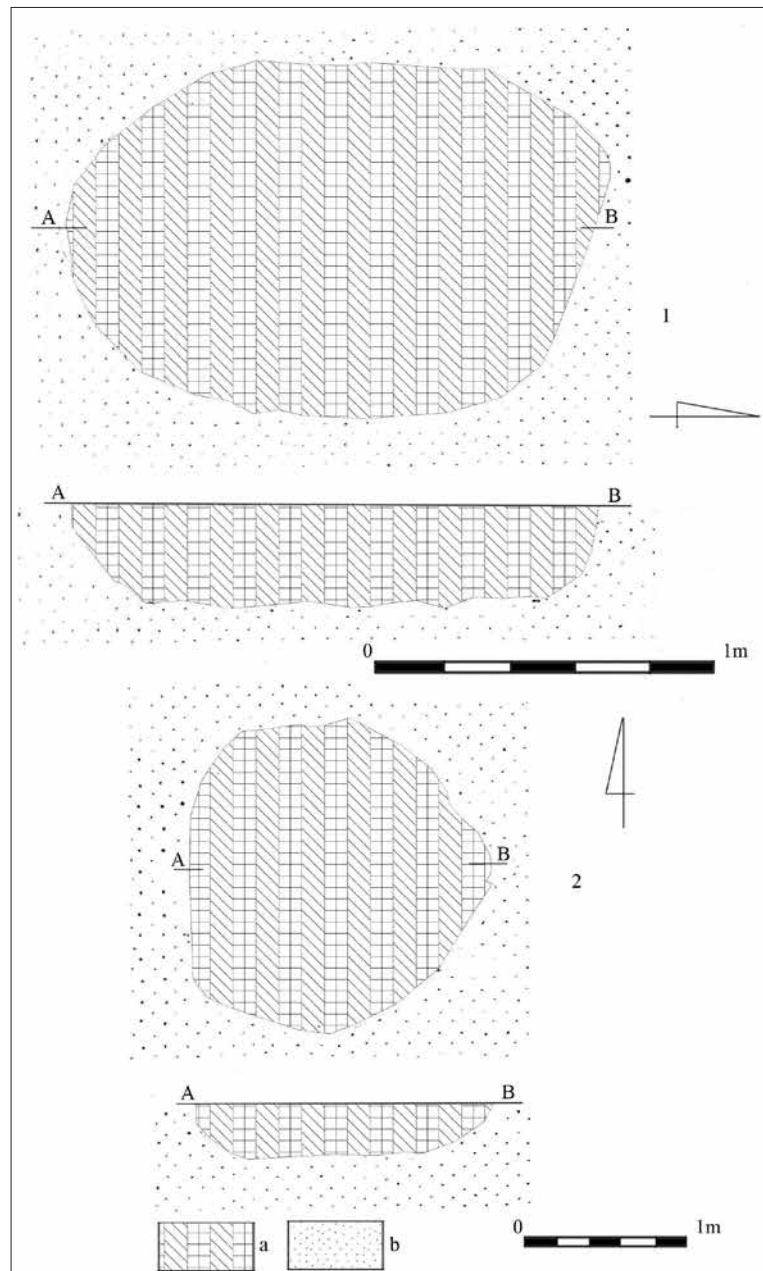
Technologia ceramiki naczyniowej

Do gliny przygotowywanej do lepienia naczyń dodawano dwa rodzaje domieszki schudzającej. Pierwsza składa się z tłuczni skalnego z domieszką miki, a w drugiej, obok tłuczni skalnego i miki, obecny jest piasek. W obiekcie 10 pierwszy rodzaj domieszki obecny jest w 65,3% fragmentów naczyń, a drugi stanowi 34,7%. Zbliżonymi ilościami domieszki schudzającej cechują się fragmenty naczyń znalezione w obiekcie 15, w którym tłuczeń skalny z domieszką miki stanowi 64,4%, a pozostałą część tłuczeń skalny, mika i piasek. Po 50% rodzajów domieszki schudzającej obecne jest we fragmentach naczyń z obiektu 67. W 84% fragmentów naczyń z obiektu 50 domieszkę stanowi tłuczeń skalny i mika, a w pozostałych fragmentach jest tłuczeń skalny, mika i piasek.

Grubość ścianek fragmentów naczyń waha się od 5 do 18 mm i jest ona zróżnicowana między zbiorami z poszczególnych obiektów (Ryc. 88). Tylko w obiekcie 10 obecne są fragmenty o grubości do 5 mm i stanowią one 4,8%. Grubości od 6 do 8 mm wahają się od 26,1% (obiekt 15) do 76,2% (obiekt 10). Zróżnicowany jest również zbiór fragmentów naczyń o grubości od 9 do 10 mm stanowiący 19% w obiekcie 10, a 48,8% w obiekcie 50. mniejsze różnice są wśród części naczyń o grubości 11-12 mm (od 16,3 do 21,8%), natomiast o grubości 13-15 mm obecne są w obiekcie 15 i 50, a grubości 16-18 mm w obiekcie 15.

Ryc. 86. Głogów-Żukowice st. 40. Kultura lengyelska. Rzut poziomy i przekrój, (1) obiekt 10; (2) obiekt 15. Rys. A. Dobrowolski

Fig. 86. Głogów-Żukowice site 40. Lengyel culture. Horizontal view and cross-section. (1) feature 10; (2) feature 15. Drawn by A. Dobrowolski

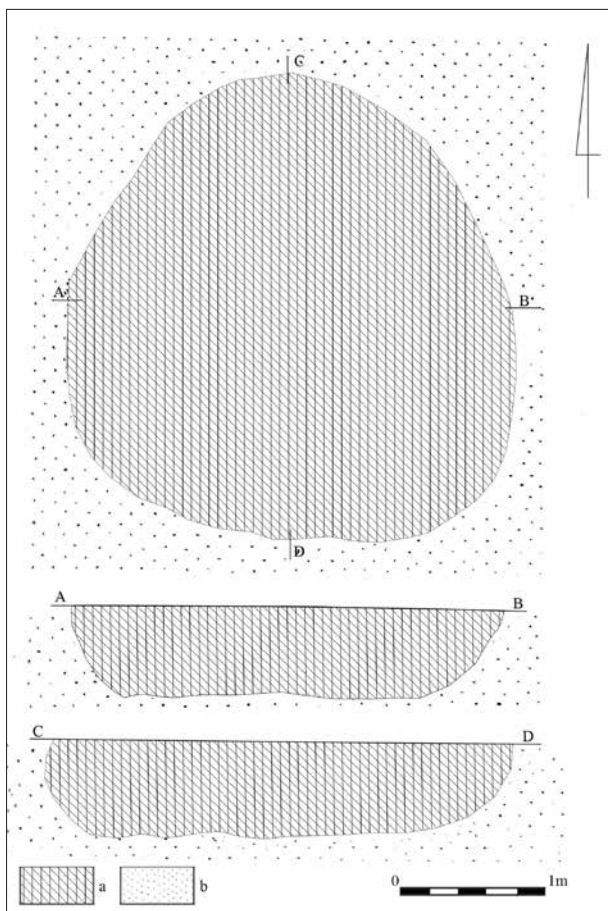

Faktury powierzchni zewnętrznych fragmentów naczyń w poszczególnych obiektach reprezentują zróżnicowany udział procentowy i w przypadku faktur lekko szorstkich wahają się od 7% w obiekcie 50 do 85,7% w obiekcie 10 (Ryc. 89). W przypadku faktur szorstkich taką powierzchnią charakteryzuje się fragment z obiektu 59, a z pozostałych obiektów waha się od 4,8% do 40%. Zróżnicowany jest również udział procentowy powierzchni o fakturze wygładzonej wahający się od 9,5% do 88,4%.

Udział procentowy fragmentów naczyń w poszczególnych obiektach o fakturze powierzchni we-

wnętrznej jest również zróżnicowany i w przypadku powierzchni wygładzonych waha się od 14% w obiekcie 43 do 71,4% w obiekcie 10. W przypadku faktur o powierzchni lekko szorstkich wynoszą one od 20% do 79%, a powierzchnią szorstką charakteryzuje się fragment z obiektu 59, a w pozostałych obiektach waha się od 7% do 40%.

Gamę barw na powierzchni zewnętrznej reprezentuje kolor brązowy, szary, popielaty, pomarańczowy i beżowy (Ryc. 90). Na części naczyń poszczególne kolory przybierają odcienie barwy szarej lub obecne są na nich plamy szare i popiela-

Ryc. 87. Głogów-Żukowice st. 40. Kultura lendzielska. Rzut poziomy i przekrój obiektu 50.

Fig. 87. Głogów-Żukowice site 40. Lengyel culture. Horizontal view and cross-section of feature 50.

te. W poszczególnych obiektach reprezentują one zróżnicowany udział procentowy. W przypadku barwy brązowej w obiekcie 15 stanowi ona 4,3%, a w obiekcie 67 jest ich 60%. Barwa szara obecna jest na fragmentach naczyń w trzech obiektach i w obiekcie 60 wynosi 69,8%, a w obiektach 15 i 67 nie przekracza 21,8%. Barwa popielata obecna również w trzech zbiorach i nie przekracza 13%, a pomarańczowa na fragmentach naczyń w obiekcie 10 osiąga wartość 57%.

Barwą pomarańczową powierzchni wewnętrznej w obiekcie 10 charakteryzuje się 57,1%, a na pozostałych fragmentach naczyń jest to kolor w odcieniach brązowych i popielatych (Ryc. 91). Udział barwy szarej w obiekcie 67 wynosi 80%, a w obiekcie 50 osiąga wartość 70%. Gamę barw obiektu 50 uzupełnia kolor brązowy, brązowo-szary i popielaty, natomiast w obiekcie 15 dominuje kolor popielaty

(34,8%), a w dalszej kolejności szary, jasnobrunatny i pomarańczowy.

Przełamy naczyń w poszczególnych obiektach charakteryzują się zróżnicowaną gamą kolorów. W obiekcie 50 wszystkie przełamy charakteryzują się wypałem umiarkowanie utleniającym (przełamy jednobarwne o kolorze brązowym). W obiekcie 67 przełamy naczyń o wypale umiarkowanie utleniającym w 75% charakteryzują się kolorem ciemnobrunatnym, a 25% popielatym, natomiast w obiekcie 15 fragmenty naczyń charakteryzują się wypałem umiarkowanie utleniającym (jednobarwnym) o kolorze w odcieniach brązowych lub jasnopomarańczowym. W zbiorze o przełamach dwubarwnych dominują egzemplarze (60%) charakteryzujące się od strony zewnętrznej kolorem jasnobrunatnym, a wewnętrznej ciemnobrunatnym. Wśród pozostałych przełamach od strony zewnętrznej i wewnętrznej występują w zróżnicowanych kombinacjach kolory w odcieniach popielatych i brązowych. Przełamy umiarkowanie utleniające w obiekcie 10 w przypadku 95,3% charakteryzują się kolorem ciemnobrunatnym, a pozostałe przełamy barwą jasnopomarańczową. Przełamy dwubarwne od strony zewnętrznej są koloru jasnobrunatnego lub jasnopomarańczowego, a od strony wewnętrznej w odcieniach brązowych. Fragment naczynia o przełamie warstewkowanym od strony zewnętrznej charakteryzuje się kolorem jasnobrunatnym, w części środkowej ciemnobrunatnym, a od strony wewnętrznej brązowym.

2.4.5 Organizacja przestrzenna osad

Prześledzenie organizacji przestrzennej osad kultury lendzielskiej w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi uwarunkowane jest wielkością obszaru przebadania poszczególnych stanowisk. Całkowite rozpoznanie obszaru osady miało miejsce tylko w przypadku stanowiska Głogów-Żukowice 34. Według K. Czarniaka obiekty odkryte na tym stanowisku są pozostałością po osadzie składającej się z trzech obiektów mieszkalnych o zróżnicowanej konstrukcji, oddalonych od siebie o 25-30 m i usytuowanych w jednym rzędzie oraz jamy gospodarczej (Ryc. 84). Budynek naziemny, którego pozostałością był rów fundamentowy w kształcie litery U, w momencie funkcjonowania

Ryc. 88. Głogów-Żukowice st. 40. Kultura lendzielska. Zestawienie procentowe grubości ścianek naczyń . Opr. W. Pogorzelski

Fig. 88. Głogów-Żukowice site 40. Lengyel culture. Percentage breakdown of vessel fragment thickness. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Grubość ścianki w mm	ob. 10 49 fragmentów	ob. 67 5 fragmentów	ob. 59 1 fragment	ob. 15 26 fragmentów	ob. 50 43 fragmentów
1	0-5	4,8				
2	6-8	76,2	40	100	26,1	
3	9-10	19	40		34,8	27,9
4	11-12		20		21,8	48,8
5	13-15				13	16,3
6	16-18				4,3	7

Ryc. 89. Głogów-Żukowice st. 40. Kultura lendzielska. Zestawienie procentowe powierzchni faktur powierzchni zewnętrznej i wewnętrznej fragmentów naczyń. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 89. Głogów-Żukowice site 40. Lengyel culture. Percentage breakdown of outer and inner surface textures of vessel fragments. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Faktura powierzchni	ob. 10 49 fragmentów		ob. 67 5 fragmentów		ob. 59 1 fragment		ob. 15 6 fragmentów		ob. 50 43 fragmentów	
		zewnątrzna	wewnętrzna	zewnątrzna	wewnętrzna	zewnątrzna	wewnętrzna	zewnątrzna	wewnętrzna	zewnątrzna	wewnętrzna
1	wygładzona	9,5	71,4			40		34,8	43,5	88,4	14
2	lekko szorstka	85,7	23,8		60	20		43,5	43,5	7	79
3	szorstka	4,8	4,8		40	40	100	21,7	13	4,6	7

Ryc. 90. Głogów-Żukowice st. 40. Kultura lendzielska. Zestawienie procentowe barw na powierzchni zewnętrznej fragmentów naczyń. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 90. Głogów-Żukowice site 40. Lengyel culture. Percentage breakdown of colours on the outer surface of vessels. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Barwa podstawowa	Odcienie	ob.10 49 fragmentów	ob. 67 5 fragmentów	ob. 59 1 fragment	ob. 15 23 fragmentów	ob. 50 43 fragmentów
1	brunatna		4,8			4,3	
2	ciemnobrunatna		28,6	40	100	26,1	4,7
3	jasnobrunatna	plama popielata	4,8	20			2,3
4	brunatna	plama szara					13,9
5	brunatnoszara					4,3	2,3
6	popielata		4,8			13	
7	szara			20		21,8	69,8
8	popielatoszara						2,3
9	poarańczowa					13	
10	jasnopomarańczowa		57			17,5	
11	beżowa			20			4,7

Ryc. 91. Głogów-Żukowice st. 40. Kultura lendzielska. Zestawienie procentowe barw na powierzchni wewnętrznej fragmentów naczyń. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 91. Głogów-Żukowice site 40. Lengyel culture. Percentage breakdown of colours on the inner surface of vessels. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Barwa podstawowa	Odcienie	ob.10 49 fragmentów	ob.67 5 fragmentów	ob.59 1 fragment	ob. 15 23 fragmentów	ob. 50 43 fragmenty
1	brunatna		4,8				
2	jasnobrunatna		14,3		100	8,7	
3	cienobrunatna		9,5				17,4
4	brunatna	łata szara	4,8				
5	brunatnoszara						7
6	popielata		9,5			34,8	9,5
7	popielata	łata jasnobrunatna		20			13,5
8	szara			80		26	70
9	jasnopomarańczowa		57,1			4,3	
10	pomarańczowa					8,7	

zbudowany był z pali w nim umiejscowionych, tworzących ściany konstrukcyjne. Dwa obiekty funkcjonowały jako półziemianki (Czarniak 2012, s. 223).

Brak rozpoznania całej powierzchni osady Głogów-Biechów st. 8 dopuszcza możliwość istnienia jej dalszej części na obszarze przylegającym do przebadanej przestrzeni od strony wschodniej. Obiekty chronologicznie wiążące się z kulturą lendzielską zlokalizowane były na obszarze około 27 arów. Na obszarze tym, w trakcie funkcjonowania osady, mieszkańcy wzniesli dwa budynki mieszkalne (obiekt nr 10 i nr 23), którym towarzyszyło dziesięć obiektów gospodarczych. W odległości około 60 m od tego skupiska, w kierunku północno-zachodnim zlokalizowana była pozostałość po jednym obiekcie (1). Pierwszy obiekt mieszkalny (10) usytuowany był dłuższą średnicą po osi południowy-wschód północny-zachód, natomiast drugi (23) po osi północ-południe. Usytuowane były one po linii południowy-zachód północny-wschód, a odległość między nimi wynosiła 30 m. Odległość między obiektami mieszkalnymi, a gospodarczymi tylko w dwóch przypadkach była mniejsza niż 10 m (Ryc. 80).

W trakcie prac badawczych prowadzonych na stanowisku Głogów-Biechów 12 odkryto pozostałości po dwóch obiektach mieszkalnych zorientowanych dłuższymi średnicami po osi południowy-wschód północny-zachód, a odległość między nimi po linii północ-południe wynosiła 30 m. Prze-

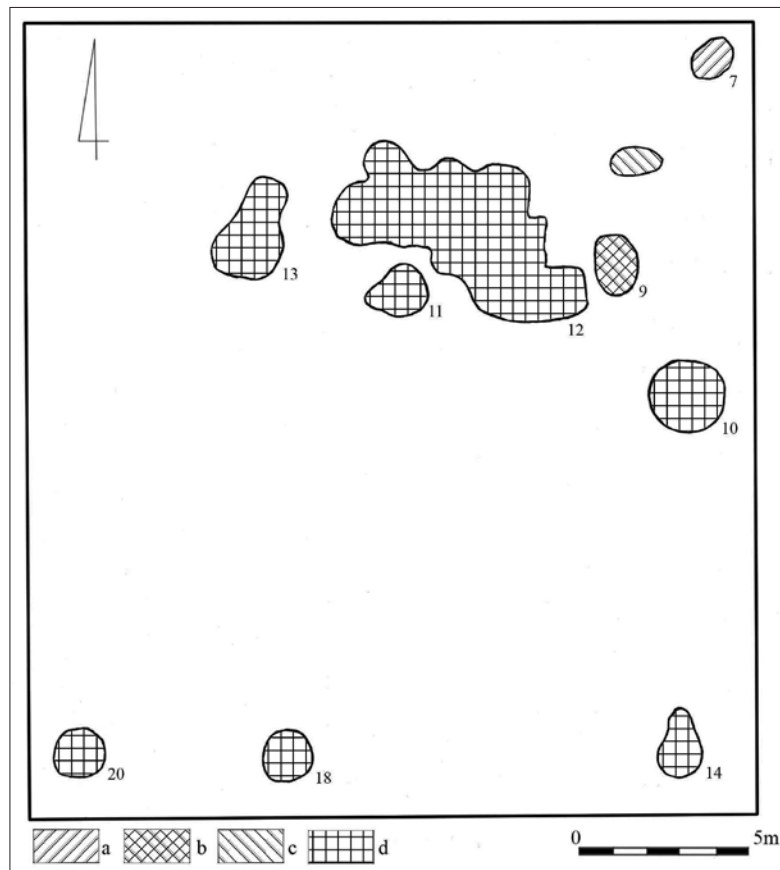
strzeń w sąsiedztwie tych obiektów prezentuje zróżnicowany sposób funkcjonowania tych zagród. W przypadku pierwszej (obiekt 1) w sąsiedztwie obiektu mieszkalnego brak jest pozostałości po obiektach gospodarczych drążonych w ziemi. Najbliższy obiekt tego typu oddalony jest od budynku mieszkalnego około 71 m w kierunku wschodnim (obiekt nr 5).

Odmienne rysuje się zagospodarowanie przestrzeni wokół drugiej zagrody (obiekt nr 12). Wszystkie obiekty gospodarcze zlokalizowane są po południowej stronie pozostałości po obiekcie mieszkalnym, z których trzy umiejscowione są bardzo blisko jego południowej ściany. Nieregularna linia ściany południowej, która uległa dużym zniszczeniom utrudnia wyznaczenie przebiegu ściany budynku od tej strony. W odległości 0,5 m w jej części, w przybliżeniu, środkowej zlokalizowana jest pozostałość po obiekcie nr 11, którego wypełnisko było identyczne jak budynku mieszkalnego i z dużym prawdopodobieństwem możemy przyjąć, że był on jego częścią.

W odległości 1,5 m od zachodniej ściany budynku, w kierunku zachodnim, zlokalizowana była pozostałość po obiekcie 13, którego powierzchnia wynosi około 7 m². Obecność w jego północnej części kolistego obiektu o średnicy 0,53 m, zagłębionego w calcu do 0,43 m i wypełnionego wyszlamowaną gliną wskazuje, że w momencie funkcjonowania pełnił on rolę półziemianki, w której lepiono naczynia.

Ryc. 92. Głogów-Biechów st. 12. Rozplanowanie obiektów kultury lendzielskiej w zagrodzie 1; a – obiekty kultury lendzielskiej; b – obiekt o nieokreślonej chronologii; c – obiekt z okresu neolitu; d – obiekt pradziejowy. Wg Z. Hendel 2014, opr. W. Pogorzelski

Fig. 92. Głogów-Biechów site 12. Distribution of features of the Lengyel culture in enclosure 1; a – Lengyel culture features; b – undetermined chronology feature; c – Neolithic period feature; d – prehistoric feature. According to Z. Hendel 2014, compiled by W. Pogorzelski

W odległości 3 m od południowo-wschodniej ściany obiektu mieszkalnego zlokalizowana była pozostałość po obiekcie 10, którego zarys kształtem zbliżony był do koła o średnicy dwóch metrów i pełnił bliżej nieokreśloną funkcję gospodarczą.

W odległości od 12 do 16,5 m od nieregularnego zarysu południowej ściany budynku mieszkalnego zlokalizowane były pozostałości po trzech obiektach (14, 18, 20) usytuowanych w prostej linii po osi wschód-zachód. Duże ich zniszczenia nie pozwoliły ustalić bliższej funkcji, jaką pełniły w okresie funkcjonowania zagrody.

Po wschodniej stronie ściany obiektu mieszkalnego zlokalizowane były po osi południowy-zachód północny-wschód pozostałości po obiekcie o nieokreślonej chronologii, datowanym na okres neolitu oraz okres pradziejowy. Brak na stanowisku obiektów wiążących się z innym okresem niż kultura lendzielska sugeruje, że obiekt datowany na neolit wiąże się z okresem funkcjonowania zagrody w okresie trwania kultury lendzielskiej.

W południowo-zachodnim narożniku przestrzeni badawczej odkryte zostały pozostałości po

3 obiektach chronologicznie wiążących się z kulturą lendzielską. Oddalone były od drugiej zagrody o około 70 m w kierunku zachodnim. Pełniły one, w trakcie funkcjonowania osady, rolę obiektów gospodarczych, z których w jednym, kształtem zbliżonym do regularnego owalu o średnicy 2,2 m, w części spągowej umiejscowione było skupisko intencjonalnie ułożonych kamieni. Bliskość krawędzi kończącej przestrzeń badawczą wykopu uniemożliwia rozstrzygnięcie, czy funkcjonalnie łączą się one z drugą zagrodą, czy są częścią trzeciej zagrody, której obiekt mieszkalny usytuowany był poza obszarem badań (Ryc. 92).

Na stanowisku Głogów-Żukowice st. 40 obiekty chronologicznie wiążące się z okresem trwania kultury lendzielskiej (obiekt 10, 59 i 67) zlokalizowane były na obszarze około trzech arów. Uwzględniając obiekty kultury lendzielskiej z domieszką materiałów młodszych (obiekt 15, 50) obszar zajmowany przez wszystkie obiekty wiążące się z kulturą lendzielską wynosi około 5 arów.

Pozostałości po obiektach gospodarczych na osadzie Głogów-Żukowice st. 40 charakteryzują się

zróznicowaną wielkością powierzchni. Powierzchnie trzech z nich nie przekraczają 2,7 m², a większa powierzchnia jednego z dwóch pozostałych wynosi 4,4 m². Odległość pomiędzy poszczególnymi obiektami maksymalnie wynosi 20 m.

W kręgu lendzielsko-polgarskim obiekty mieszkalne, wznoszone w technice słupowo-plecionkowej stosowanej w kulturze ceramiki wstęgowej rytej i kulturze ceramiki wstęgowej kłutej, zastąpiono techniką słupową (Balcer 2012, s. 153). Podobnie jak w poprzednich kulturach, łączących się z kręgiem naddunajskim, zabytkami wykorzystywanymi przy budowie obiektów mieszkalnych, znajdującymi w osadach badanych w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi, są fragmenty kamiennych toporów i krzemiennych siekier. Z obszaru objętego opracowaniem tylko jeden budynek odkryty na osadzie Głogów-Żukowicach st. 34 wzniesiony został w technice słupowej.

2.4.6 Materiał ruchomy

2.4.6.1 Ceramika naczyniowa

Formami naczyń, których fragmenty wyeksplorowano z obiektów datowanych na okres trwania kultury lendzielskiej, są:

- naczynia szerokootworowe, których fragmenty znalezione zostały w obiektach wszystkich badanych osad: Głogów-Biechów st. 8 (Ryc. 93:7, 8; 94:6-8); Głogów-Biechów st. 12 (Ryc. 95:1; 96:3-5); Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 97:7, 9); Głogów-Żukowice st. 40 (Ryc. 98:1).
- amforka z wysoką, cylindryczną szyjką i nisko osadzonym brzuścem jest częścią zbioru fragmentów naczyń z osady Głogów-Biechów st. 12 (Ryc. 99:2).
- misy, wśród których są egzemplarze kształtem nawiązujące do wycinka kuli: Głogów-Biechów st. 8 (Ryc. 93:14), Głogów-Biechów st. 12 (Ryc. 99:4), Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 97:5) oraz misy profilowane: Głogów-Biechów st. 8 (Ryc. 92:9; 93:20), Głogów-Biechów st. 12 (Ryc. 95:3, 4).
- naczynia wanienkowate: Głogów-Biechów st. 12 (Ryc. 97:1).

Domieszkę schudżającą, dodawaną do gliny służącej do lepienia naczyń, na osadzie Głogów-Żukowice st. 40 w 70,3% stanowi tłuczeń skalny i mika,

a w 29,7% mieszanka tłuczni skalnego, miki i piasku. Tłuczeń skalny charakteryzuje się zróznicowanym stopniem rozdrobnienia. Jest on rozarty w tak dużym stopniu, że stanowi prawie pył, a w obiekcie 50 część ziaren osiąga średnicę 6 mm.

Zróznicowany stopień rozdrobnienia tłuczni charakteryzują średnice ziaren we fragmentach naczyń z osady Głogów-Biechów st. 8. Średnice ziaren zamykające się w przedziale 1-1,5 mm obecne są w 14% fragmentów naczyń, ale dominują średnice między 2 a 3 mm będące częścią domieszki w 65,5% części naczyń. Ziarna tłuczni o średnicy 3,5-4,5 mm obecne są w 2,3% fragmentów naczyń, a o średnicy 5-7 mm w 17,7%. W nielicznych fragmentach naczyń (0,4%) średnica ziaren wynosi 10 mm.

W zbiorze fragmentów naczyń z osady Głogów-Biechów st. 8, faktura powierzchni zewnętrznej na 49,8% jest lekko szorstka, a w dalszej kolejności wygładzona (33,2%), szorstka (16,1%) i starannie wygładzona (0,3%).

Brak jest istotnych zmian w przypadku faktury powierzchni wewnętrznej. W przypadku powierzchni szorstkiej i starannie wygładzonej udział procentowy nie ulega zmianie. Powierzchni lekko szorstkich jest 48,5%, a powierzchni wygładzonych 34,5%.

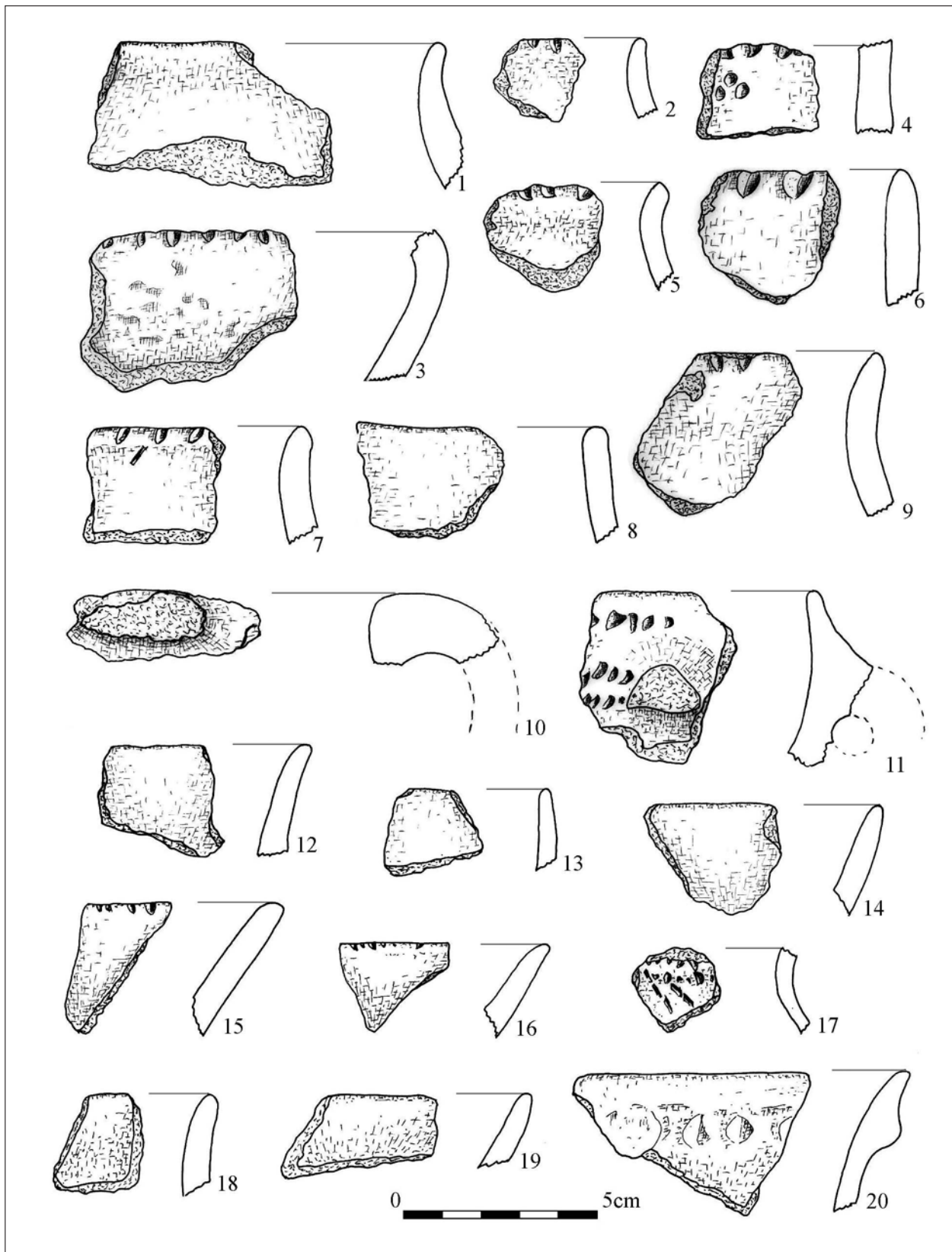
Na stanowisku Głogów-Żukowice st. 40, faktura powierzchni zewnętrznej na 69% fragmentów naczyń jest wygładzona, w przypadku 24,3% jest lekko szorstka, a w 6,7% szorstka. Faktura powierzchni wewnętrznej na 34,9% jest wygładzona, na powierzchni 51,5% jest lekko szorstka, a na powierzchni 13,6% jest szorstka.

W zbiorze wylewów ze stanowiska Głogów-Biechów st. 8 grubością w przedziale między 5 a 6 mm zamyka się 56,5% fragmentów, w przedziale 7-8 mm jest to 39,1%, a 4,4% stanowią wylewy o grubości 11 mm.

W zbiorze szyjek ze stanowiska Głogów-Biechów 8 grubością 8-9 mm charakteryzuje się 43,4%, a w dalszej kolejności 6-7 mm (35,8%) i 10-11 mm (20,8%).

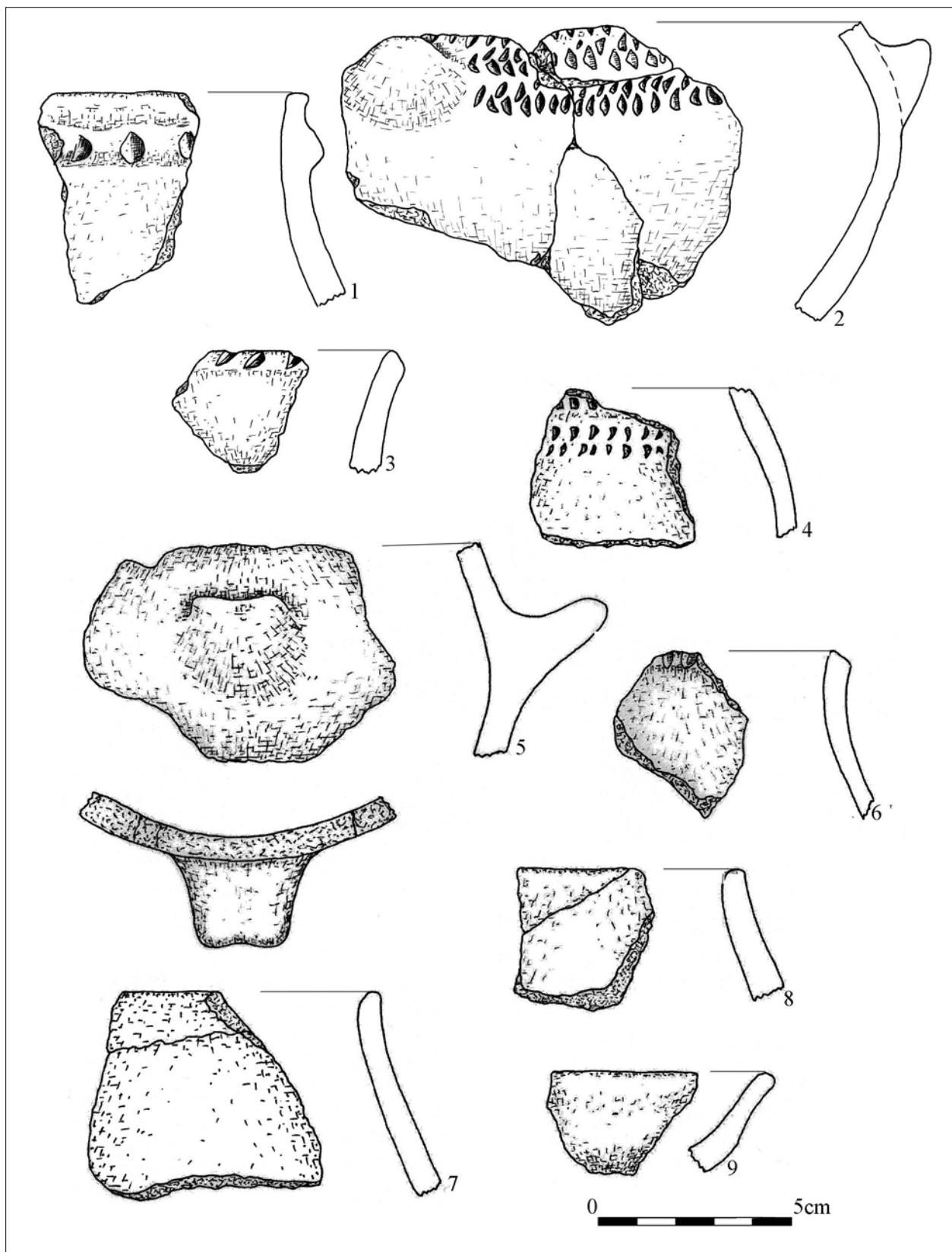
W przypadku brzuśców 45,2% stanowią fragmenty o grubości 9-10 mm, zbliżona ilość (44,2%) fragmentów ma grubość 7-8 mm, a w 10,6% stanowią części brzuśców o grubości 5-6 mm.

Wśród den dominują egzemplarze o grubości 12-13 mm (50,7%), a w dalszej kolejności o grubości 10-11 mm (39%) i grubości 15-17 mm (10,3%). W zbiorze

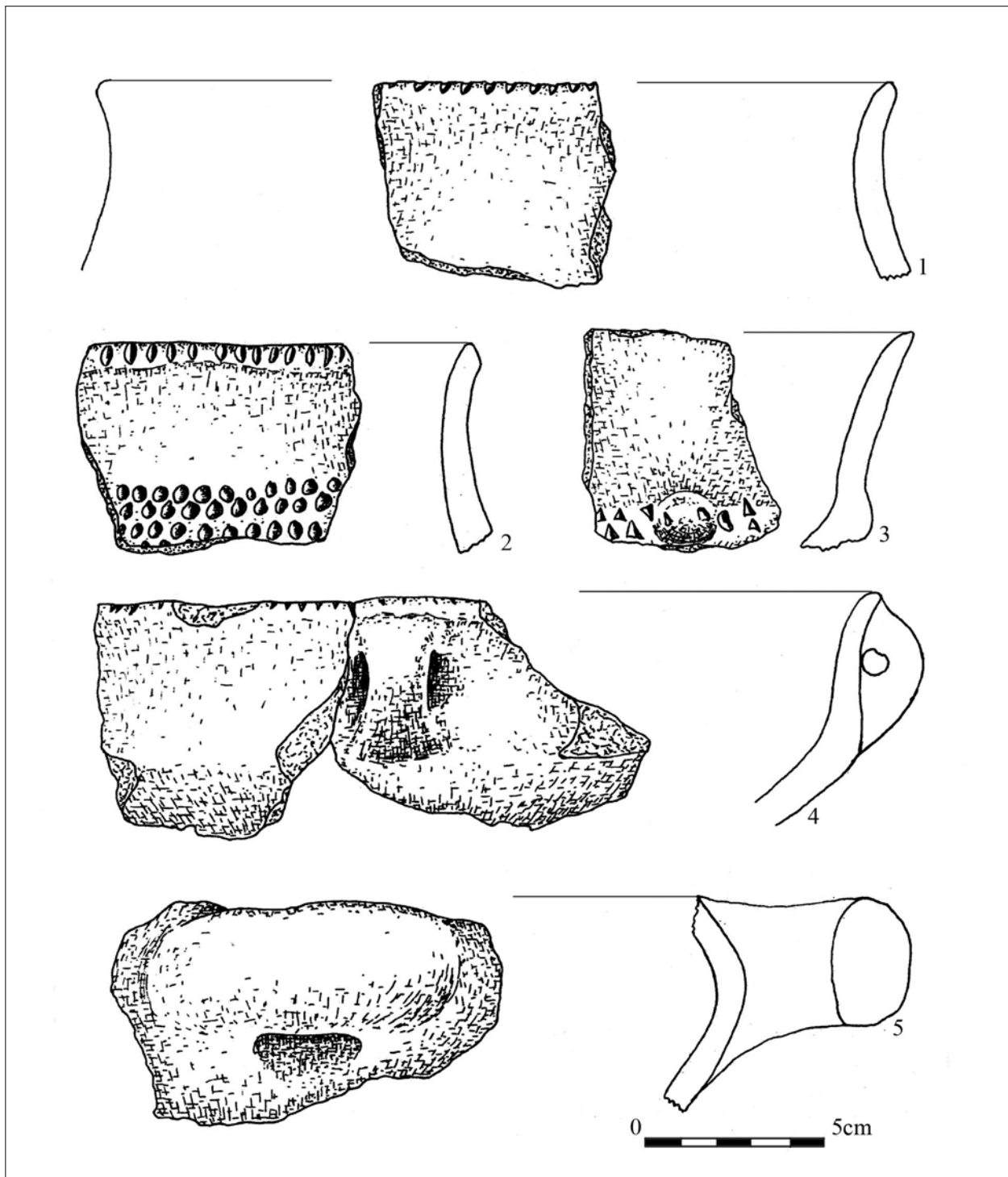
Ryc. 93. Głogów-Biechów st. 8/2019. Fragmenty naczyń kultury lengyelkiej. (1, 2) obiekt 23; (3-10) obiekt 26; (11-20) sondaż I, warstwa I. Wg Z. Hendel 2019, opr. A. Dobrowolski

Fig. 93. Głogów-Biechów site 8/2019. Fragments of vessels of the Lengyel culture. (1,2) feature 23; (3-10) feature 26; (11-20) field survey I, layer I. According to Z. Hendel 2019, compiled by A. Dobrowolski

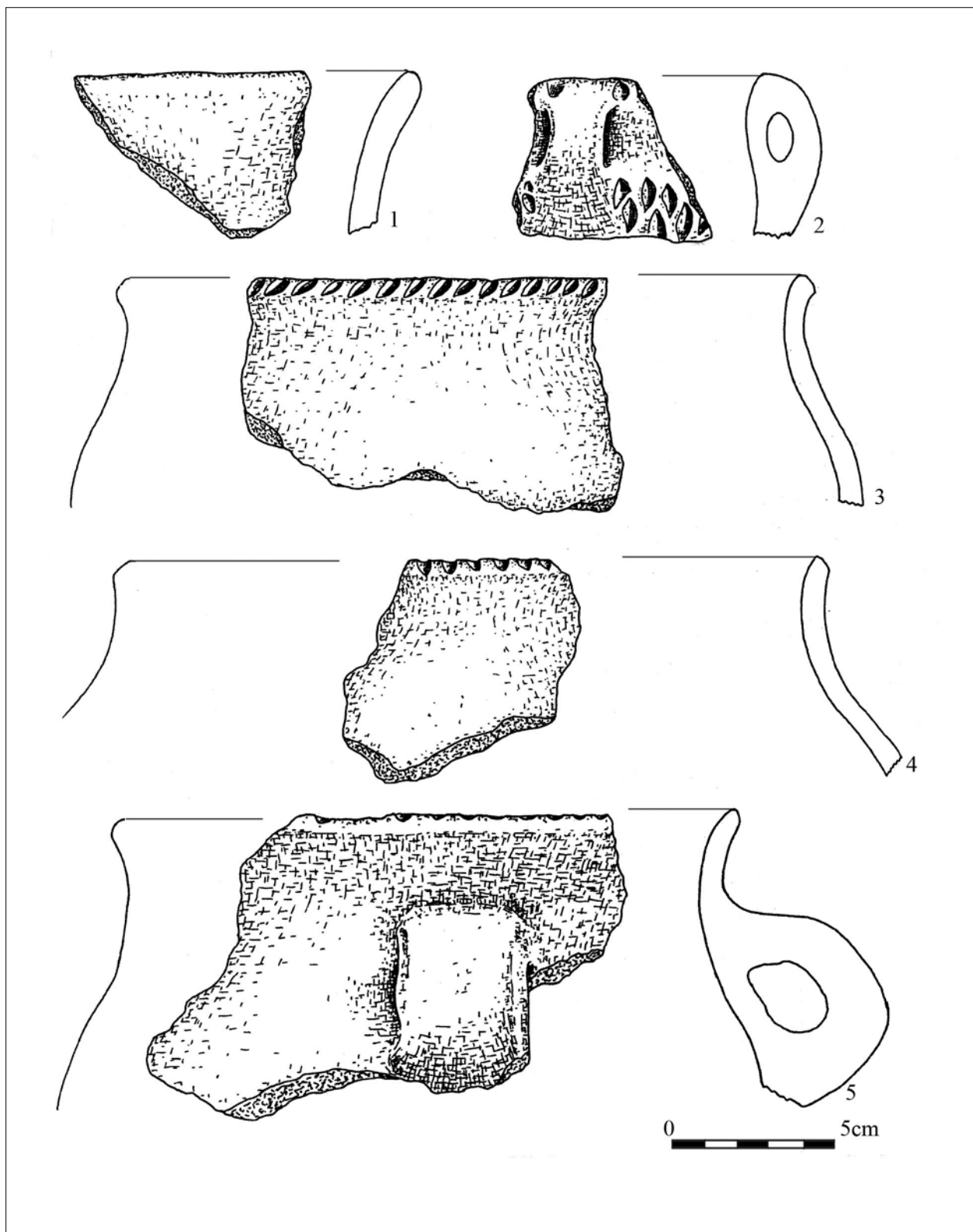

Ryc. 94. Głogów-Biechów st. 8/2019. Fragmenty naczyń kultury lengyelskiej. (1-3) obiekt 6; (4-9) obiekt 10. Wg Z. Hendel 2019, opr. A. Dobrowolski

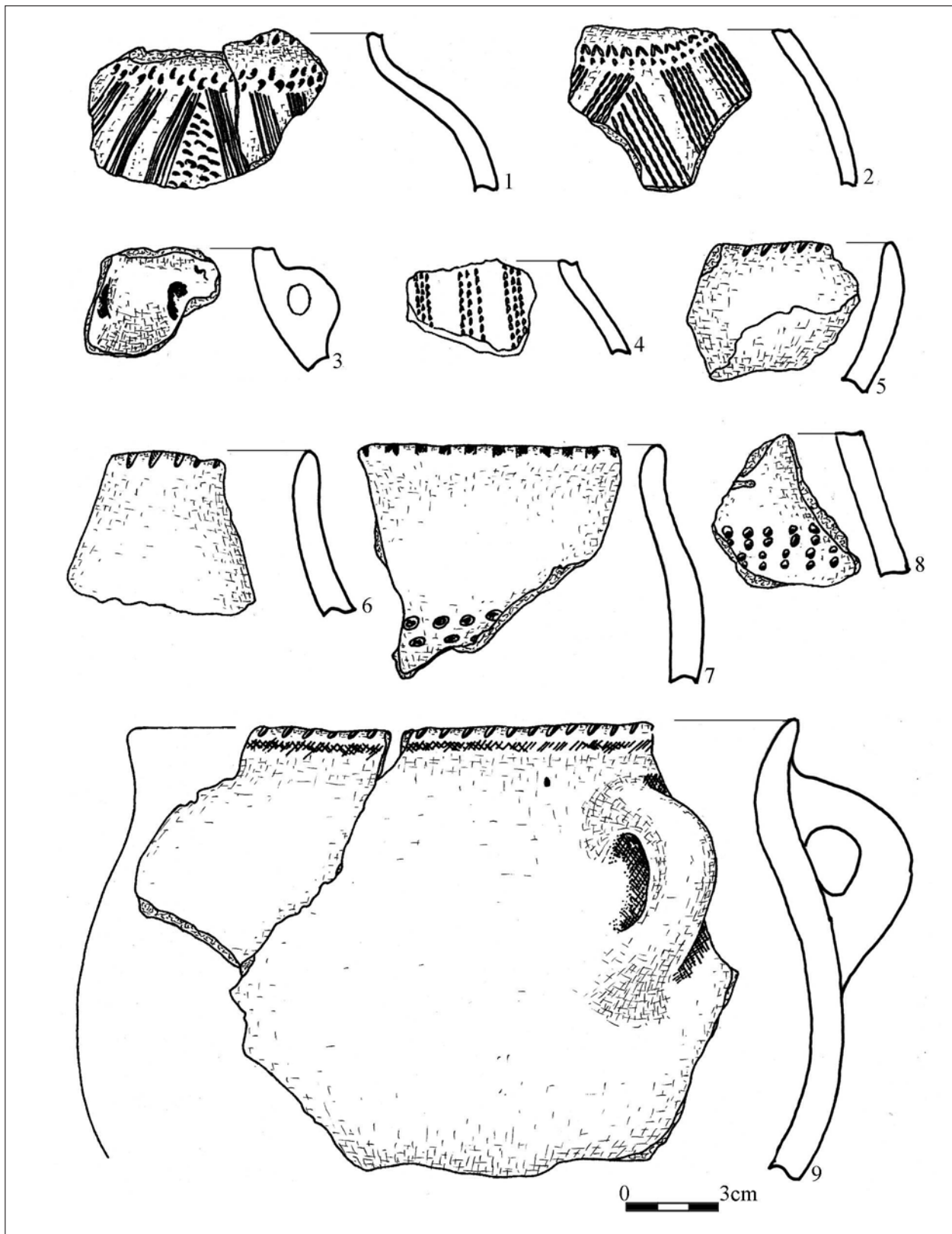
Fig. 94. Głogów-Biechów site 8/2019. Fragments of vessels of the Lengyel culture. (1-3) feature 6; (4-9) feature 10. According to Z. Hendel 2019, compiled by A. Dobrowolski

Ryc. 95. Głogów-Biechów st. 12. Fragmenty naczyń kultury lengyelskiej z obiektu 1. Wg Z. Hendel 2014, opr. A. Dobrowolski
Fig. 95. Głogów-Biechów site 12. Fragments of vessels of the the Lengyel culture originating from feature 1. According to Z. Hendel 2014, compiled by A. Dobrowolski

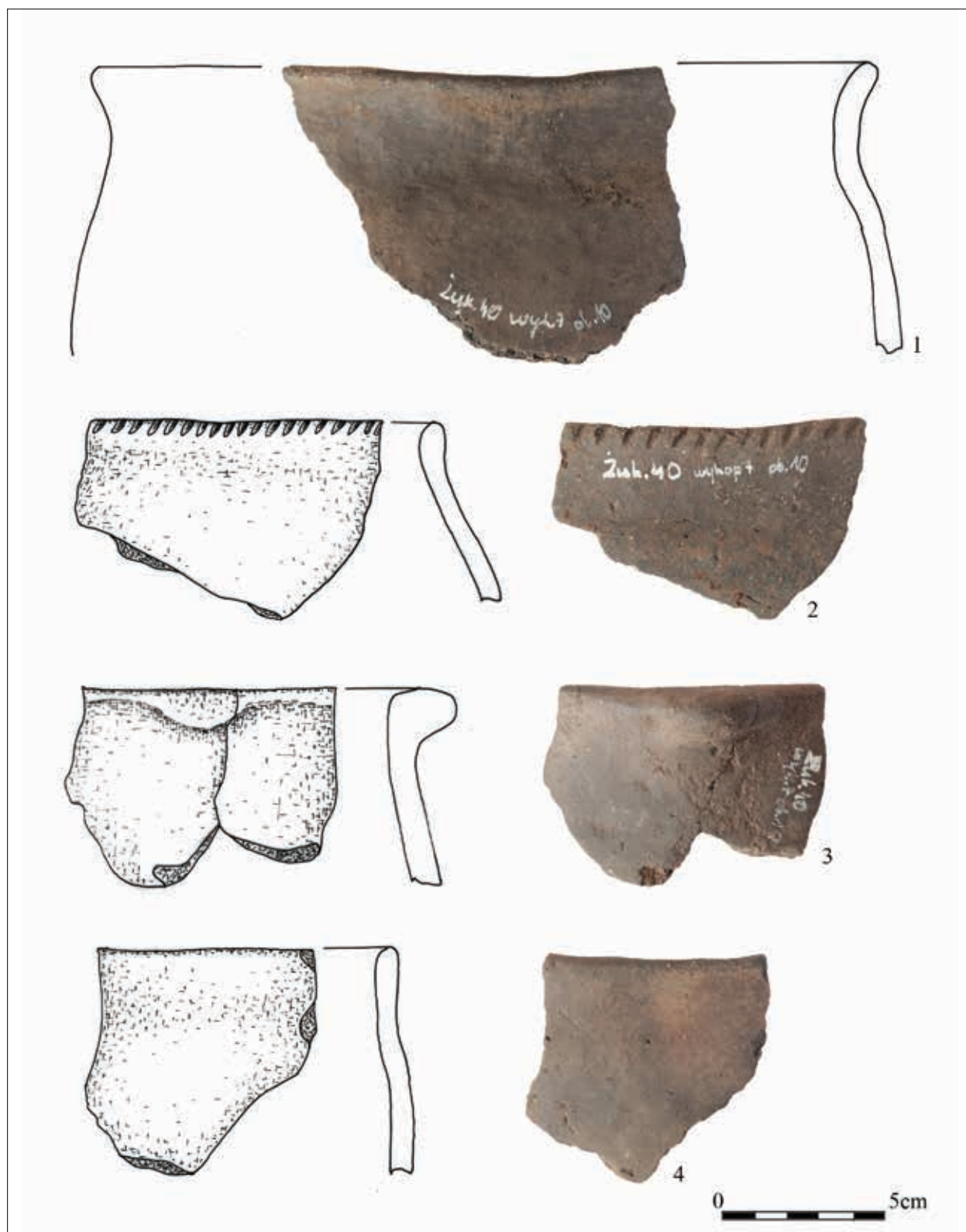

Ryc. 96. Głogów-Biechów st. 12. Fragmenty naczyń kultury lengyelskiej z obiektu 1. Wg Z. Hendel 2014, opr. A. Dobrowolski
Fig. 96. Głogów-Biechów site 12. Fragments of vessels of the the Lengyel culture originating from feature 1. According to Z. Hendel 2014, compiled by A. Dobrowolski

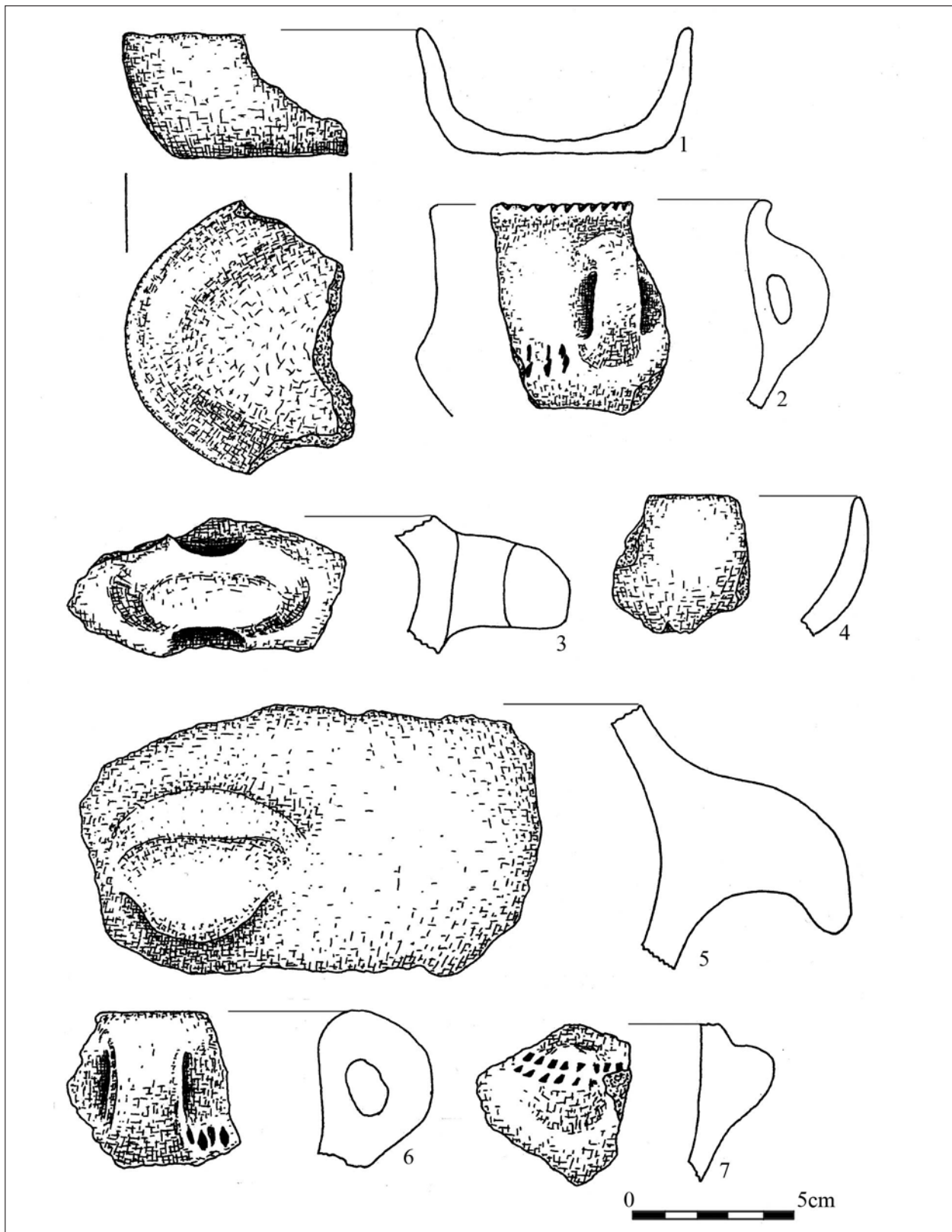
Ryc. 97. Głogów-Żukowice st. 34. Fragmenty naczyń kultury lengyelskiej. (1-8) obiekt 78; (9) obiekt 166. Wg Z. Hendel 1993 opr. A. Dobrowolski

Fig. 97. Głogów-Żukowice site 34. Fragments of vessels of the Lengyel culture. (1-8) feature 78; (9) feature 166. According to Z. Hendel 1993, compiled by A. Dobrowolski

Ryc. 98. Głogów-Żukowice st. 40. Fragmenty naczyń kultury lendzielskiej z obiektu 10. Opr. A. Dobrowolski

Fig. 98. Głogów-Żukowice site 40. Fragments of vessels of the the Lengyel culture originating from feature 10. Compiled by A. Dobrowolski

Ryc. 99. Głogów-Biechów st. 12. Fragmenty naczyń kultury lengielskiej. (1) obiekt 18; (2-7) obiekt 1. Wg Z. Hendel 2014, opr. A. Dobrowolski

Fig. 99. Głogów-Biechów site 12. Fragments of vessels of the Lengyel culture. (1) feature 18; (2-7) feature 1. According to Z. Hendel 2014, compiled by A. Dobrowolski

fragmentów naczyń ze stanowiska Głogów-Żukowice st. 40 grubością między 6 a 8 mm charakteryzuje się 46,6% przełamów, grubość 34% osiąga wartość między 9 a 10 mm, grubość 10,7% części zamyka się w przedziale między 11 a 12 mm, grupę 7,7% stanowią fragmenty o grubości między 13 a 15 mm, a grubość 1% części naczyń wynosi 19 mm.

Dominującą barwą na powierzchni zewnętrznej w zbiorach fragmentów naczyń z osady Głogów-Biechów st. 8 i Głogów-Żukowice st. 40, jest kolor brunatny przybierający na częściach powierzchni odcień jasny lub ciemny. Na osadzie Głogów-Biechów st. 8 stanowią one 35,2%, a na osadzie Głogów-Żukowice st. 40 jest ich 65,3%. Również w przypadku barwy szarej widoczne są duże różnice. Na osadzie Głogów-Biechów st. 8 powierzchni tego koloru jest 32,6%, a na osadzie st. Głogów-Żukowice stanowią one 10,2%. W zbiorze z osady Głogów-Biechów st. 8, powierzchnie ponad 5% są koloru beżowego, którego brak jest na powierzchniach naczyń z osady Głogów-Żukowice st. 40. W zbiorze stanowiącym 23% powierzchni naczyń z osady Głogów-Biechów st. 8 obecna jest zróżnicowana gama barw wśród, których jest kolor jasnopomarańczowy, pomarańczowo-brunatny, brunatno-szary, popielaty, beżowo-jasnobrunatny, jasnoszary, szaro-brunatny, jasnoceglasty. W zbiorze 24,5% powierzchni zewnętrznych naczyń ze stanowiska Głogów-Żukowice st. 40 obecny jest kolor jasnopomarańczowy, popielaty oraz jasnopomarańczowy, na tle którego występują plamy popielate. Powierzchnią z jednolitą barwą, na której obecne są plamy, brak jest w zbiorze z osady Głogów-Biechów st. 8.

Wśród powierzchni wewnętrznych na obu stanowiskach dominuje kolor szary, który obecny jest na 70% części naczyń ze stanowiska Głogów-Biechów 8 i 42% ze stanowiska Głogów-Żukowice 40. Duże zróżnicowanie procentowe jest również w przypadku koloru brunatnego występującego na 38,8% fragmentach naczyń ze stanowiska Głogów-Żukowice 40, a na 9,1% ze stanowiska Głogów-Biechów 8. Na pozostałych fragmentach naczyń ze stanowiska Głogów-Żukowice 40 obecny jest kolor popielaty, jasnoszary, jasnopomarańczowy, a na stanowisku Głogów-Biechów 8 gama barw jest większa i występuje kolor popielaty, beżowy, szaro-brunatny jasno lub ciemnopomarańczowy. Na obu stanowiskach kolor szaro-popielaty, beżowo-szary, popielato-szary, popielato-brunatny lub czarny obecny jest na fragmentach naczyń poniżej 1%.

W zbiorze przełamów z osady Głogów-Biechów st. 8 egzemplarze wypalone w atmosferze neutralnej stanowią 65,9% (przełamy szare), a stanowiące pozostałą część zbioru, w atmosferze umiarkowanie utleniającej (przełamy o barwie brunatnej, beżowej, pomarańczowej o zróżnicowanej gamie odcieni).

W zbiorze 87 przełamów z osady Głogów-Żukowice st. 40 egzemplarze wypalone w atmosferze umiarkowanie utleniającej stanowią 98,9 % (przełamy w odcieniach brunatnych, pomarańczowych), a pozostałą część zbioru stanowią egzemplarze wypalone w atmosferze neutralnej (przełamy barwy popielatej).

Na zbiór przełamów dwubarwnych z osady Głogów-Biechów st. 8 składa się 60,8% części naczyń o kolorze zewnętrznym w odcieniach brunatnych, a wewnętrznym szarym, 19,6% o barwie zewnętrznej pomarańczowej a wewnętrznej brunatnej i 7,8% o barwie zewnętrznej pomarańczowej, a wewnętrznej szarej. Przełamy o barwie zewnętrznej w odcieniach szarych, beżowych i popielatych, a wewnętrznej szarych, brunatnych, jasnobrunatnych stanowią łącznie 11,8%.

W zbiorze 15 przełamów dwubarwnych z osady Głogów-Żukowice 40 w przypadku 66,7% części naczyń od strony zewnętrznej jest to kolor jasnobrunatny, a wewnętrznej ciemnobrunatny. Zbiory stanowiące po 13,3% charakteryzują się barwą zewnętrzną ciemnobrunatną, a wewnętrzną popielatą lub zewnętrzną popielatą, a wewnętrzną brunatną. Fragmenty naczyń o barwie zewnętrznej jasnopomarańczowej, a wewnętrznej jasnobrunatnej stanowią 6,7%.

Na zbiór przełamów trójbarwnych z osady Głogów-Biechów st. 8 składają się 2 fragmenty o barwie od strony zewnętrznej i wewnętrznej ciemnobrunatnej, a w środku szarej, 1 fragment o kolorze od strony zewnętrznej i wewnętrznej jasnobrunatnym, a w środku szarym oraz 1 fragment o barwie od strony zewnętrznej i wewnętrznej brunatnej, a w środku szarej.

Przełamem warstwowanym z osady Głogów-Żukowice st. 40 charakteryzuje się tylko 1 fragment naczynia i od strony zewnętrznej jest to kolor jasnobrunatny, od strony wewnętrznej brunatny, a w części środkowej ciemnobrunatny.

Najczęściej stosowanym ornamentem naczyń znalezionych w obiektach kultury lendzielskiej, badanych w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi, było karbowanie, wykonane palcem lub paznokciem. Orna-

ment umieszczano na krawędziach wylewów oraz brzuścach. Obecny jest on na naczyniach z osady Głogów-Biechów st. 8 (Ryc. 93:2, 3, 5, 6, 15,16), Głogów-Biechów st. 12 (Ryc. 95:1, 2, 4; 97:2, 94: 2-4), Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 97:5, 9), Głogów-Żukowice st. 40 (Ryc. 98:2).

Ornamenty kłute umieszczano pod wylewem w sąsiedztwie uch: Głogów-Biechów st. 8 (Ryc. 93:11); Głogów-Biechów st. 12 (Ryc. 96:2; 99:6), w sąsiedztwie guzów: Głogów-Biechów st. 12 (Ryc. 95:3; 99:7) i na największej wydętości brzuśców: Głogów-Biechów st. 8 (Ryc. 94: 2, 4).

Ornament skośnych linii prostokątnych stempeków, będących częścią kompozycji, obecny jest na fragmencie naczynia z osady Głogów-Biechów st.8 (Ryc. 93:17), a pozioma linia odcisków prostokątnych słupków, tworzących linię łamaną, jest częścią kompozycji na naczyniu z osady Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 97:2).

Wiązki skośnych linii rytych są częścią kompozycji na naczyniu ze stanowiska Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 97:1), a na dwóch fragmentach ceramiki cienkościennej z tej osady wiązki linii rytych inkrustowane są białą wapienną masą (Hendel 1993, s. 13).

Listwami plastycznymi o przebiegu dookołnym, umieszczonymi pod wylewem, dekorowano naczyniach z osady Głogów-Biechów st. 8, a dodatkowym elementem ornamentacyjnym były umieszczone na nich odciski paznokciowe (Ryc. . 92:1; 93:20).

Guzy obecne na naczyniach charakteryzują się zróżnicowanym kształtem oraz sposobem formowania. Do wykonania guzów małych rozmiarów, o kształcie brodawek umieszczanych na załomach, wykorzystywano masę garncarską ze ścianki naczynia, a dodatkowym elementem zdobniczym były towarzyszące im ornamenty kłute, obecne na fragmentach naczyń z osady Głogów-Biechów 12 (Ryc. 99:6).

Guzy większych rozmiarów wykonywane oddzielnie i łączone z brzuścem charakteryzują się zróżnicowanym kształtem. Są wśród nich egzemplarze skośnie wyciągnięte w kierunku wylewu (Głogów-Biechów st. 8 ryc. 94:5) lub wyciągnięte i skośnie skierowane w kierunku dna (Głogów-Biechów st. 12 ryc. 99:5).

Guzy, podobnie jak ucha, mogły pełnić funkcję zarówno dekoracyjną jak i użytkową. Ucha łączyły się z krawędzią wylewu (Głogów-Biechów st. 12

ryc. 95:4; 96:2; 99:6), umieszczane były pod wylewem (Głogów-Biechów st. 8 ryc. 93:11, Głogów-Biechów st. 12 ryc. 96:5; 99:2, Głogów-Żukowice st. 34- ryc. 97: 9) lub na brzuścu (Głogów-Biechów st. 12 ryc. 95:5, 99:3). Wśród uch przeważają egzemplarze przekłute poziomo, a w mniejszości są ucha przekłute pionowo (Głogów-Biechów 12 ryc. 95:5, 99:3).

Ornamentowano najczęściej górne partie brzuśców i szyjek, a wyjątkowo także partie przydenne i wewnętrzne części dna. Do najczęstszych elementów należy karbowanie krawędzi i załomów brzuśców, które są najbardziej rozpoznawalną cechą zdobnictwa ceramiki grupy brzesko-kujawskiej. W większości wykonywano je za pomocą odcisków palca lub paznokcia. Ornamenty kłute, nacinane, stempekowe i linii rytych wykonywane były ostrymi narzędziami kościanymi, z których część była rozwidlona (Grygiel 2008, t. II cz. 3, s. 1858).

2.4.6.2 Wyroby kamienne

Rozcieracz

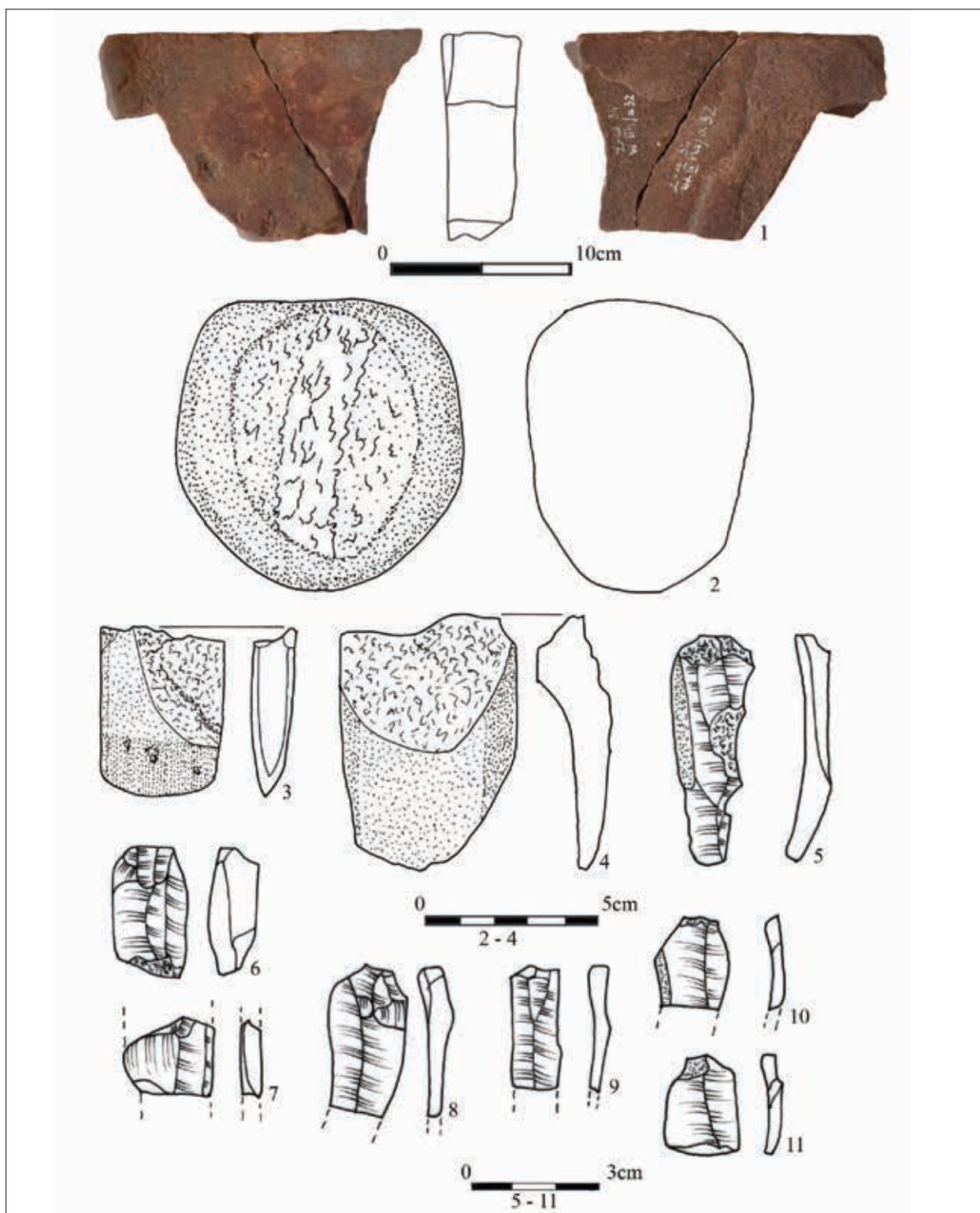
Funkcję rozcieracza pełnił otoczak (Ryc. 100:2), bez śladów przygotowawczej obróbki, barwy szarej, kształtem nawiązujący do spłaszczonej kuli o wymiarach 76 x 80 mm i grubości 62 mm (Głogów-Biechów st. 8/219, obiekt 18). Ślady starć obecne są na całej powierzchni dookołnej.

Toporek

Fragment toporka znaleziony w warstwie kulturowej w wykopie 6 (Ryc. 101:5). Część obuchowa z fragmentem otworu. Powierzchnie starannie wyszlifowane. Toporek uległ złamaniu w miejscu połowy otworu. Barwa szaro-beżowa. Długość 78 mm, szerokość 56 mm, grubość 20 mm, średnica otworu 23 mm. Został odkryty w obrębie osady Głogów-Żukowice st. 40.

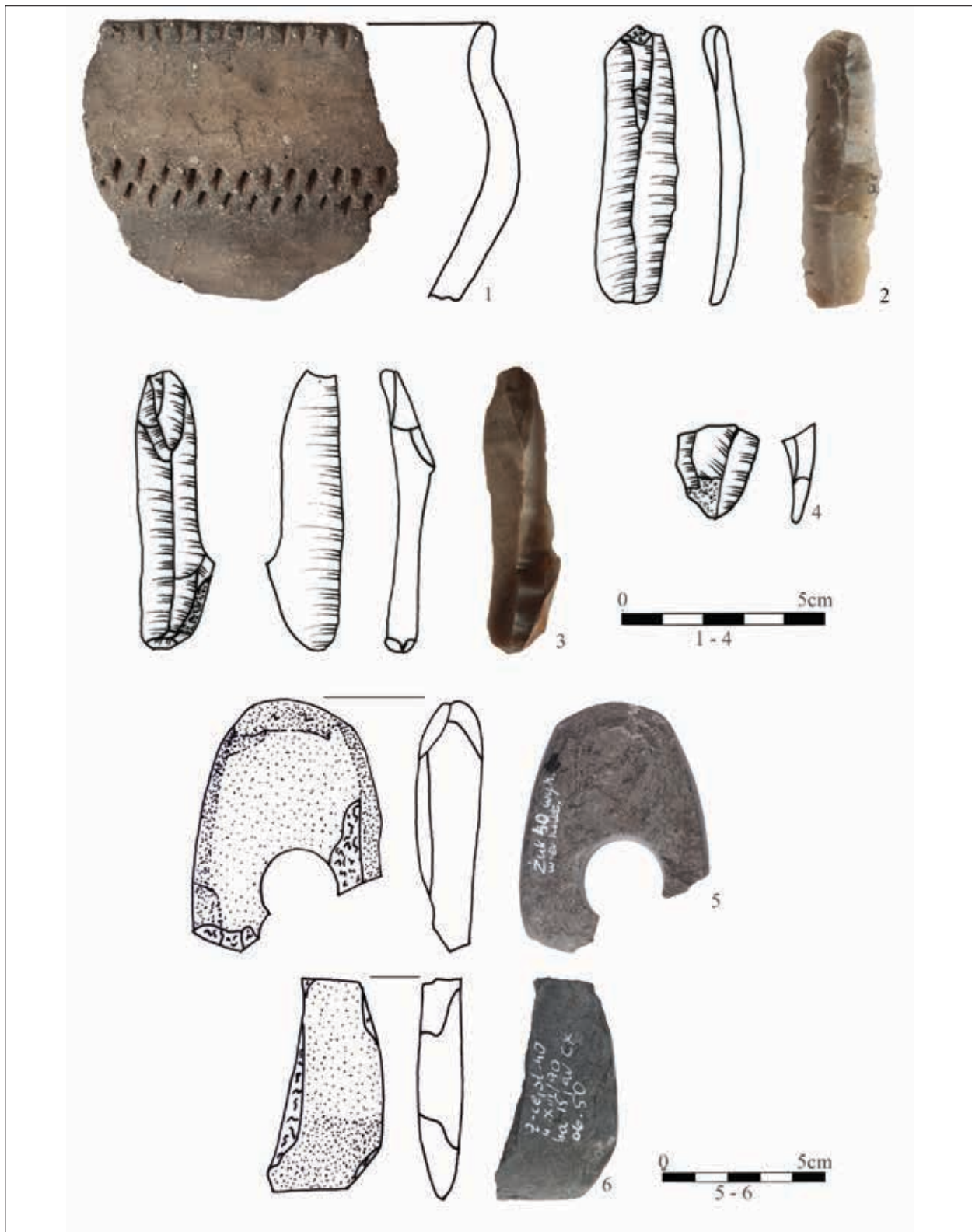
Siekierki

Dwa fragmenty siekierki znalezione zostały w trakcie plantowania przestrzeni badawczej na stanowisku Głogów-Biechów st. 8. Pierwszy jest częścią obejmującą łukowate ostrze z przyległym do niego fragmentem o zachowanej długości 43 mm i grubości 13 mm. Powierzchnie z wyłączeniem miejsca noszącego ślady złamania są starannie wygładzone.

Ryc. 100. Głogów-Żukowice st. 34. Kultura lendzielska. (1) fragmenty kamiennej płyty szlifierskiej. Głogów-Biechów st. 8. Kultura lendzielska. Wytwory kamienne. (2) rozcieracz z obiektu 18; (3) fragment siekierki z doczyszczania ara XXII/40; (4) fragment siekierki z doczyszczania ara XX/37. Wytwory krzemienne. (5-7) obiekt 5; (8, 9) obiekt 11; (10) obiekt 23; (11) obiekt 15. Wg Z. Hendel 2019, opr. W. Pogorzelski

Fig. 100. Głogów-Żukowice site 34. Lengyel culture. (1) fragments of a stone polishing tablet. Głogów-Biechów site 8. Lengyel culture. Stone artefacts. (2) handstone originating from feature 18; (3) fragment of axe from are XXII/40; (4) fragment of axe from are XX/37. Flint artefacts. (5-7) feature 5; (8-9) feature 11; (10) feature 23; (11) feature 15. According to Z. Hendel 2019, compiled by W. Pogorzelski

Ryc. 101. Głogów-Żukowice st. 40. Kultura lendzielska. (1) fragment naczynia; (2-4) wytwory krzemienne; (5, 6) wytwory kamienne z obiektu 50.

Fig. 101. Głogów-Żukowice site 40. Lengyel culture. (1) fragment of vessel; (2-4) flint artefacts; (5, 6) stone artefacts originating from feature 50.

Wykonana została z amfibolitu barwy zielono-szarej (Ryc. 100:3). Drugi fragment jest środkową częścią siekierki zachowanej na odcinku o długości 73 mm, szerokości 51 mm i grubości 20 mm. Powierzchnie, które nie uległy zniszczeniu noszą ślady starannego wygładzenia. Wykonany został również z amfibolitu barwy zielono-szarej (Ryc. 100:4).

Połowa ostrza siekierki wraz z przyległym fragmentem części środkowej, została odkryta na osadzie Głogów-Żukowice st. 40 w obiekcie nr 50. Powierzchnie starannie wyszlifowane, barwa zielono-szara. Długość 64 mm, szerokość 31 mm, grubość 13 mm (Ryc. 101:6).

Płyta szlifierska

W trakcie eksploracji obiektu 32 na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 znaleziono 2 fragmenty, łączące się ze sobą, płyty szlifierskiej wykonanej ze skały barwy brunatno-szarej z plamą barwy bordowej. Z wyłączeniem jednej powierzchni bocznej zachowanej w stanie naturalnym, pozostałe noszą ślady obtłukiwania lub odłamania. Kształtem w rzucie poziomym płyta nawiązuje do zdeformowanego prostokąta. Charakteryzuje się ona dwoma powierzchniami pracującymi o wielkości około 108 cm² każda, z których górna lekko wklęsła jest bardziej wyszlifowana. Wymiary: długość 114 mm, szerokość 174 mm, grubość 43 mm (Ryc. 100:1).

2.4.6.3 Wyroby krzemienne

Zbiór wytworów krzemiennych znalezionych w obiektach wiążących się z osadą Głogów-Biechów st. 8 składa się z 14 egzemplarzy, wśród których jest jeden rdzeń (ryc. 98:6), trzy wióry (m. in. ryc. 100:5), trzy wióry złamane jednostronnie (Ryc. 75:8-10), jeden wiór złamany dwustronnie (Ryc. 100:7) i sześć odłupków (m. in. Ryc. 100:11).

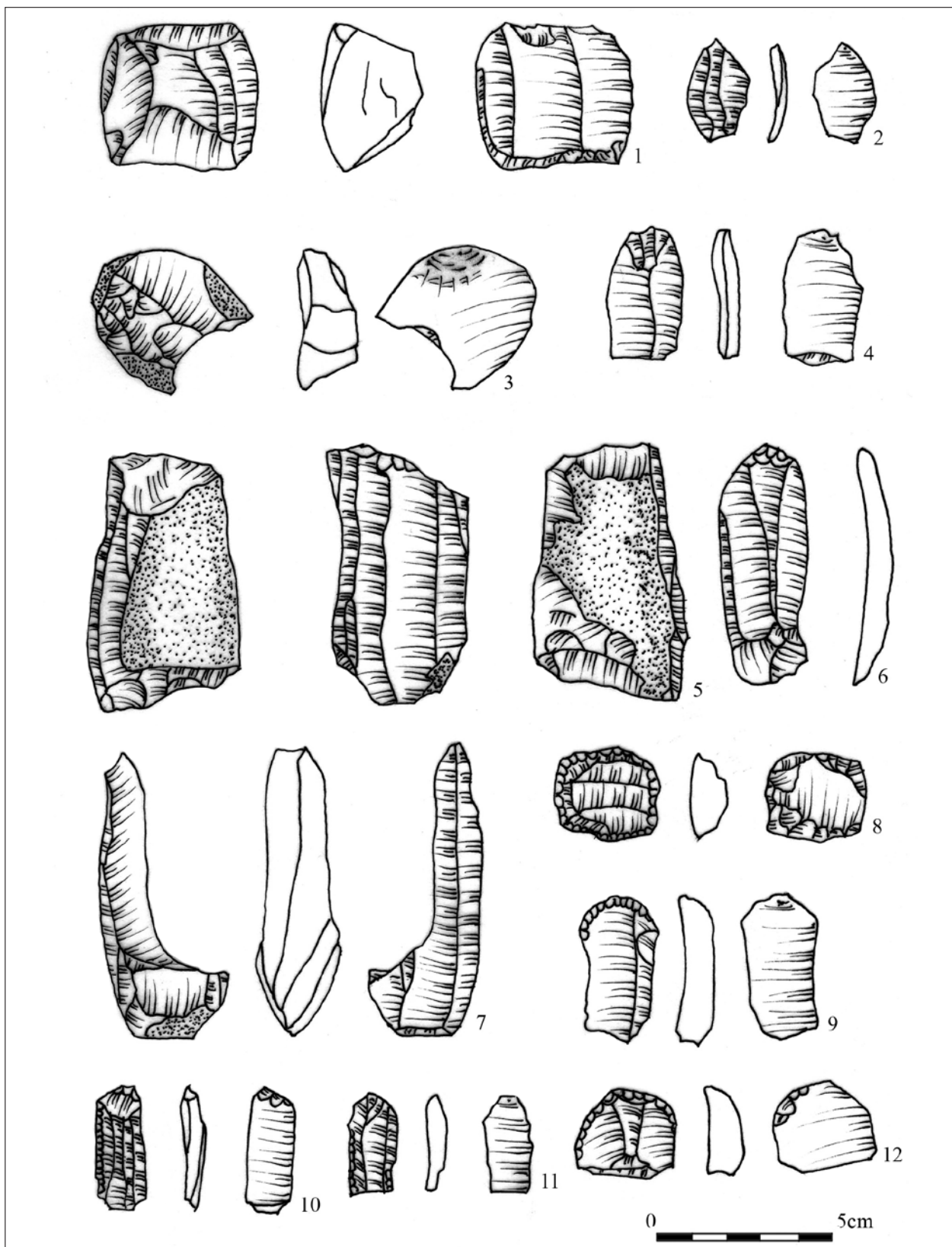
Pod względem ilości oraz asortymentu wytworów krzemiennych, bogatszy jest zbiór ze stanowiska Głogów-Biechów st. 12. W trakcie eksploracji obiektów znaleziono 46 wytworów krzemiennych, którym towarzyszą egzemplarze z warstwy kulturowej. Negatywy po odbitych z rdzenia wiórów wskazują, że pozyskano z niego egzemplarze o długości 72 mm (Ryc. 102:5), a z innych rdzeni wióry osiągały długość 85 mm (Ryc. 102:7). Wśród narzędzi są między innymi retuszowane wiórki (Ryc. 102:10, 11),

drapacze wiórowe (Ryc. 102:9) i drapacze odłupkowe (Ryc. 102:12). Jakościowo dobrym surowcem krzemiennym dysponowali mieszkańcy osady Głogów-Żukowice st. 40, którzy z rdzeni wytwarzali wióry o długości 67 mm (Ryc. 101:2, 3).

2.4.7 Chronologia

Duże znaczenie dla określenia chronologii materiałów górskich miało uznanie ich przez O. Prus (1977) za późniejsze w stosunku do kultury ceramiki wstęgowej kłutej i podkreślenie ich związku z grupą brzesko-kujawską kultury lendzielskiej. W. Wojciechowski materiały górskie uznał za łączące się z grupą brzesko-kujawską, zabarwioną jedynie na swoich peryferiach obcymi elementami przejętymi z szeroko pojętej „kłutej” strefy kulturowej oraz grupy jordanowskiej (Wojciechowski 1974, s. 518). Pogląd ten uznawany również przez R. Grygla (2008, t. II, cz. 3, s. 1959) poszerzył zasięg terytorialny grupy brzesko-kujawskiej do linii prawobrzeżnej Odry. W literaturze spotykamy się również z określeniem materiałów znalezionych na osadzie Bodzów st. 24, położonej w bliskim sąsiedztwie dorzecza Rzuchowskiej Strugi, jako fragmenty naczyń grupy górskiej neolitycznej kultury brzesko-kujawskiej (Budziszewski et al. 2017, s. 20). Obecność na osadach w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi i stanowisku Bodzów st. 24 przedstawicieli grupy brzesko-kujawskiej wskazuje na zasiedlanie przez nich również lewobrzeżnych obszarów Odry.

Istotną rolę w dokładniejszym sprecyzowaniu chronologii w wewnętrznej periodyzacji grupy brzesko-kujawskiej w okresie zasiedlania przez jej przedstawicieli dorzecza Rzuchowskiej Strugi, miały badania przeprowadzone przez Z. Hendla na osadzie Głogów-Żukowice st. 34. W trakcie ich trwania, eksplorując obiekt 78, wśród części naczyń charakterystycznych dla grupy brzesko-kujawskiej, znaleziono fragmenty naczyń zdobione ornamentem kłutym, ułamki z motywem rytym, inkrustowanym białą masą oraz fragmenty z wątkiem wykonanym techniką ścięgu bruzdowego. Fragmenty naczyń zdobione wątkiem kłutym obecne są na naczyniach cienkościennych, wykonanych z masy garncarskiej, charakterystycznej dla techniki grupy brzesko-kujawskiej, charakteryzującej się między innymi dużą ilością gruboziarnistego tłuczni. Przeciw łączeniu

Ryc. 102. Głogów-Biechów st. 12. Kultura lendzielska. Wytwory krzemienne. (1-4) obiekt 1; (5) obiekt 20; (6-12) warstwa kulturowa. Wg Z. Hendel 2014, opr. W. Pogorzelski

Fig. 102. Głogów-Biechów site 12. Lengyel culture. Flint artefacts. (1-4) feature 1; (5) feature 20; (6-12) cultural layer. According to Z. Hendel 2014, compiled by W. Pogorzelski

tych fragmentów z kulturą ceramiki wstęgowej kłutej przemawia również sposób wykonania ornamentu kłutego, polegającego na wykonaniu równoległych pasm potrójnych linii kłutych narzędziem jednozębnym, w przeciwieństwie do motywów obecnych w kulturze ceramiki wstęgowej kłutej, wykonywanych narzędziem dwuzębnym. Przesłanki te przemawiają, według Z. Hendla, za uznaniem, że mamy do czynienia z przetrwaniem lokalnej tradycji zdobnictwa kłutego, wykonanego na naczyniach w technologii brzesko-kujawskiej.

W zbiorze fragmentów naczyń obecne są fragmenty ceramiki cienkościennej, ornamentowanej wiązkami splecionych linii rytých inkrustowanych białą, wapienną masą. Na kontakty z grupą jordanowską wskazują również części dzbanów, z których 2 fragmenty znalezione w jamie 78, ornamentowane są motywami o cechach jordanowskich, do których należy: oddzielenie szyjki naczynia poziomym pasmem dołków od zdobionej strefy brzuśca, zastosowanie wątków składających się z wiązek linii komponowanych w układy krokwiaste, wykonane ścięciem bruzdowym (Hendel 1993, s. 13, 14; s. 39, ryc. 16f).

Analogie do tego typu zdobnictwa obecne są w ornamentyce epilendzielskiej charakterystycznej dla południowo-zachodniej Słowacji i Dolnej Austrii i datowane są przez J. Pavuka na późny etap grupy jordanowskiej w Czechach (Pavuk 1981, s. 255-299)

Analogie do stylistyki stosowanej w garncarstwie jordanowskim odnajdujemy na innych stanowiskach z pogranicza śląsko-wielkopolskiego, czego przykładem są typowe fragmenty dzbanów jordanowskich znalezione w materiałach z osady brzesko-kujawskiej w Sicinach (Wojciechowski 1972, s. 256-275). Fragment jordanowskiego dzbanu, zdobionego ścięciem bruzdowym, znaleziony został również na osadzie późnolendzielskiej w Zarzycy, gm. Łgiewniki (Prus 1982, s. 32, ryc. 10 p).

Obecność zdobienia techniką ścięgu bruzdowego, występującego w najmłodszym okresie kompleksu lendzielskiego, w materiale z osady Głogów-Żukowice 34 umożliwia datowanie jej na schyłkowy okres jej istnienia (Hendel 1993, s. 14), który na terenie Kujaw odpowiada fazie IIIc (Czerniak 1980, s. 48).

Populacje grupy brzesko-kujawskiej cyklu lendzielskiego przybyły na pogranicze śląsko-wielkopolskie w drugiej fazie swojej egzystencji i współistniały z sąsiadującą od południa grupą jordanowską.

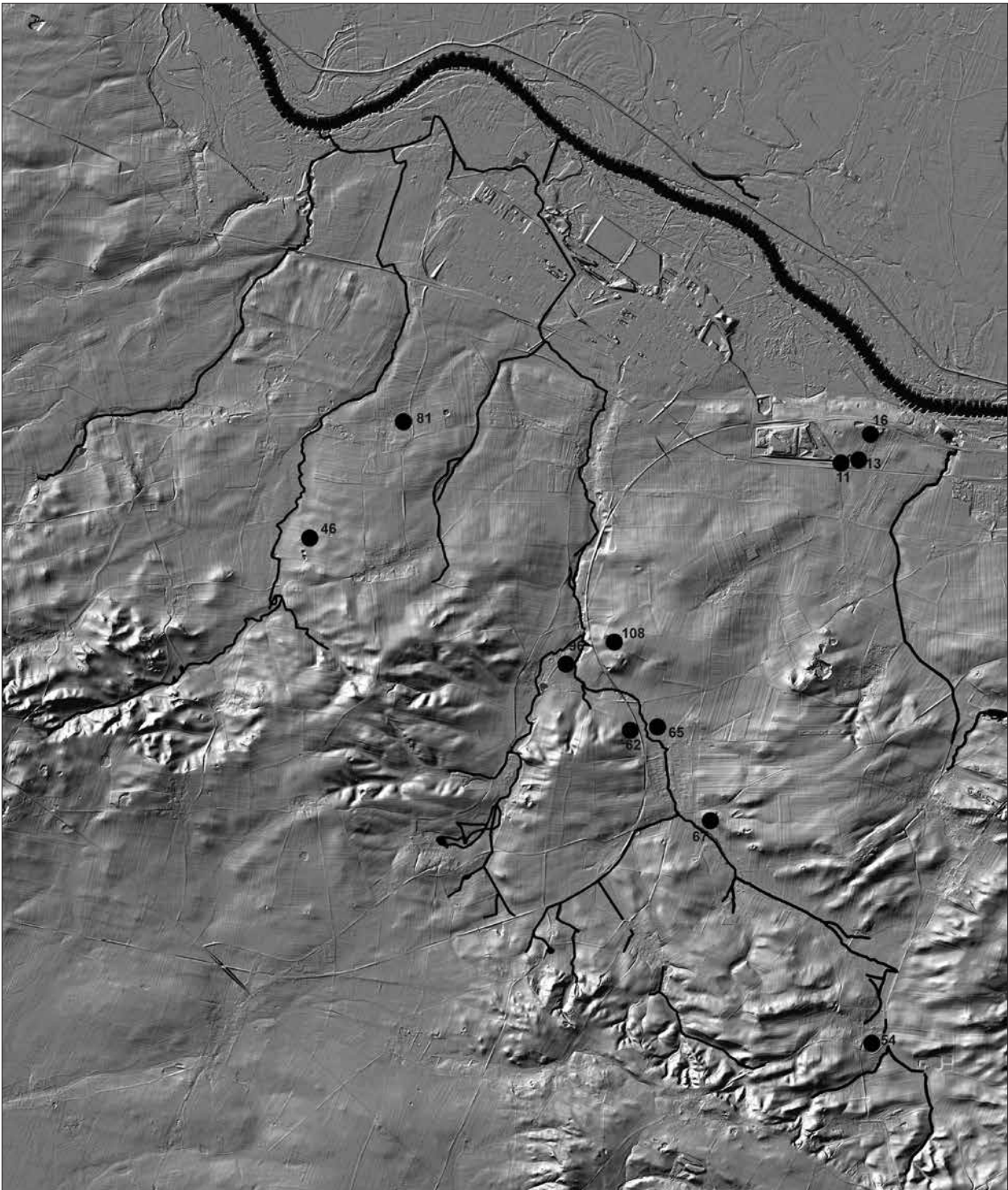
Szersze ramy rozwoju cyklu lendzielsko-pogorzelskiego na terenie Śląska umieszczone są w przedziale 4600/4500-3800 cal. lat BC (Reszka 2011, s. 3).

2.5 Kultura pucharów lejkowatych

O przebywaniu na stanowisku Głogów-Żukowice 40 ludności chronologicznie wiążącej się z kulturą pucharów lejkowatych fazy wióreckiej świadczy fragment ornamentowanego brzegu lejkowatego pucharu (Pogorzelski 1993b, s. 20). O osadzie zlokalizowanej na stanowisku Głogów-Biechów 6 odnajdujemy informacje w literaturze (Reszka 2011, s. 31). W trakcie prac badawczych prowadzonych w 2006 roku na stanowisku Głogów-Biechów 8 znaleziono trzy wyroby krzemienne, wśród których jest jeden odnowiak, jeden odłupek i jedna łuska, chronologicznie wiążące się z kulturą pucharów lejkowatych.

Weryfikacyjne badania powierzchniowe prowadzone w 2021 roku dostarczyły informacji o ośmiu stanowiskach chronologicznie wiążących się z omawianą kulturą. Wśród nich było stanowisko Łagoszów mały 16 (jeden fragment wióra, pięć odłupków i jedna łuska) i Słocwina 3 (29 fragmentów naczyń). Znalezione na pozostałych stanowiskach zabytki są śladami wskazującymi na przebywanie na nich ludności chronologicznie wiążącej się z kulturą pucharów lejkowatych i są to: Kłoda st. 3 (jeden fragment ceramiki), Nielubia st. 5 (jeden złamany półtyłczak), Nielubia st. 9 (2 odłupki), Nielubia st. 14 (jeden fragment retuszowanego wióra, odłupek retuszowany), Zabłocie 5 (jeden fragment naczynia), Żukowice st. 28 (dwa fragmenty naczyń).

Moment pojawienia się i zaniku w południowo-zachodniej Polsce przedstawicieli kultury pucharów lejkowatych zamyka się w przedziale 4100/4065-3060 lat BC. Jedno z najpóźniejszych datowań zespołów kultury pucharów lejkowatych pochodzi z osady w Dobrzejowicach (2580-2460 cal. BC) (Reszka 2011, s. 3), położonej w bliskim sąsiedztwie dorzecza Rzurowskiej Strugi. Zbliżona chronologia odnosi się do osad w Polwicy i w Skrzypniku datowanych na okres między 3350 a 2650 r. p.n.e. Datowania te wskazują na najpóźniejszy okres rozwoju kultury pucharów lejkowatych na terenie Dolnego Śląska (Kulczycka-Leciejewiczowa, Noworyta 2009, s. 90).

Ryc. 103. Lokalizacja stanowisk kultury pucharów lejkowatych w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi. Opr. J. Szajt, A. Dobrowolski
Fig. 103. Location of sites of the Funnelbeaker culture in the Rzuchowska Struga basin. Compiled by J. Szajt, A. Dobrowolski

2.6 Kultura amfor kulistych

Informacje o zasiedlaniu dorzecza Rzuchowskiej Strugi przez ludność kultury amfor kulistych odnoszą się do 18 stanowisk (Ryc. 104). Wśród nich obszar dwóch osad został przebadany w całości i są nimi Głogów-Biechów st. 6 (Pogorzelski 1993) i Głogów-Żukowice 34 (Hendel 1993). Osady Głogów-Biechów st. 8 przebadano zachodnią część (Hendel 2019), a osady Głogów-Żukowice st. 36 południową część (Czapla 1993).

W trakcie badań powierzchniowych prowadzonych metodą Archeologicznego Zdjęcia Polski na obszarze stanowiska Śrem 2 znaleziono 20 fragmentów naczyń, a stanowisku Witanowice 10-pięć fragmentów naczyń chronologicznie wiążących się z kulturą amfor kulistych.

Zasób informacji o stanowiskach datowanych na okres trwania kultury amfor kulistych uległ znacznemu powiększeniu po zakończonych badaniach weryfikacyjno-powierzchniowych prowadzonych w 2021 roku. Zabytki, będące pozostałościami po osadach, odkryto na stanowiskach: Kłoda 15 (dwa fragmenty naczyń, jeden rdzeń odłupkowy), Nielubia 31 (jeden drapacz, jeden wierznik, jeden łuszczeń, dziewięć sztuk półsurowca), Słoćwina 4 (cztery fragmenty naczyń, dwa łuszczenie, jeden fragment wióra, jeden odłupek), Słoćwina 5 (jeden rdzeń łuszczeniowy, osiem sztuk półsurowca), Słoćwina 6 (trzy fragmenty naczyń, jeden rdzeń wiórowy zaprawiony, dwie sztuki półsurowca, jeden fragment narzędzia kamiennego), Żukowice 21 (dwa fragmenty naczyń, jeden złamany wiórek, jeden odłupek, dwa odłupki retuszowane), Żukowice 28 (dwa fragmenty naczyń, jeden drapacz, jeden okruch, trzy łuski) oraz będące śladami świadczącymi o przebywaniu na stanowisku przedstawicieli omawianej kultury i są nimi: Zabłocie 10 (jeden fragment siekiery, jeden odłupek) i Żukowice 52 (jeden drapacz, jedno zgrzebło).

W literaturze omawiającej zagadnienia wiążące się z kulturą amfor kulistych odnotowana jest osada w Kłodzie st. 17 (Pogorzelski 1994), a informacje określające tylko chronologię odnoszą się do miejscowości Śrem i Żukowice (Kulczycka-Leciejewicz 1993).

2.6.1 Głogów-Biechów st. 6

Obiekty chronologicznie wiążące się z osadą kultury amfor kulistych na stanowisku Głogów-Biechów

6 zlokalizowane były przy południowej krawędzi wyniesienia, które od strony północnej stanowiło północną krawędź Wzgórz Dalkowskich. Południowa część wyniesienia opadała łagodnie w kierunku strumienia płynącego z kierunku południowo-wschodniego w kierunku północno-zachodnim w sąsiedztwie, którego zlokalizowane były pozostałości po trzech obiektach kultury amfor kulistych (Ryc. 105).

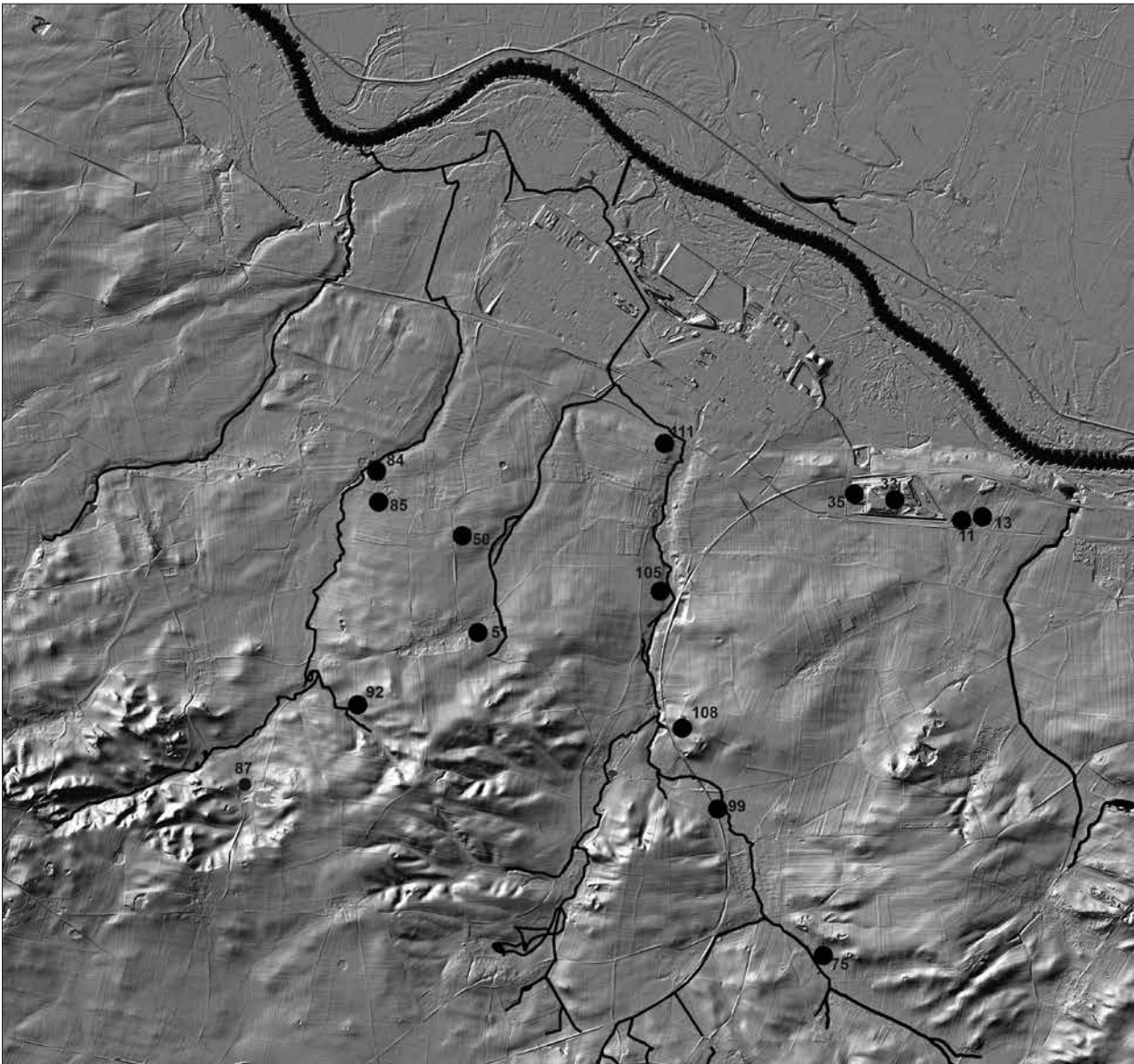
Obiekt nr 19 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 1,6 x 1 m. Ściany opadały nieckowato: północna pod kątem około 450 do głębokości 0,4 m, południowa również pod kątem około 450 do głębokości 0,2 m na odcinku 0,5 m, a w dalszej części schodkowo do maksymalnej głębokości 0,4 m. Wypełnisko stanowiła ciemnoszara próchnica. Zawartość kulturową stanowiło 175 fragmentów ceramiki i trzy wytwory krzemienie.

Obiekt nr 23 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 3,1 x 2,1 m. Ściana zachodnia opadała pod kątem około 450 do lekko falistego dna do głębokości 0,2 m. Przy ścianie wschodniej dno ulegało nieckowatemu przegłębieniu do 0,36 m na odcinku 0,4 m. Wypełnisko obiektu stanowiła ciemnoszara próchnica, a wśród ciemnoszarej próchnicy nieckowatego zagłębienia znajdowała się niewielka ilość spalenizny z drobnymi węglami drzewnymi (Ryc. 106). Zawartość kulturową stanowiło 17 fragmentów ceramiki i dwa wytwory krzemienne.

Obiekt nr 25 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 3,2 x 1,9 m. Ściana zachodnia opadała pod kątem około 450 do płaskiego dna na głębokości 0,3 m na odcinku 1,2 m, a w dalszej części schodkowato do dna na maksymalnej głębokości 0,6 m. Ściana wschodnia opadała bezpośrednio do głębokości 0,6 m. Wypełnisko obiektu stanowiła szara próchnica. Zawartość kulturową stanowiło 88 fragmentów naczyń, trzy grudki polepy i cztery wytwory krzemienie.

Analiza formalno-funkcjonalna obiektów nieruchomych

Uwzględniając wielkość, kształt oraz rodzaj struktury wypełniska, wśród obiektów wyeksplorowanych na osadzie Biechów 6 wyróżniono:

Ryc. 104. Lokalizacja stanowisk kultury amfor kulistych w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi. Opr. J. Szajt, A. Dobrowolski

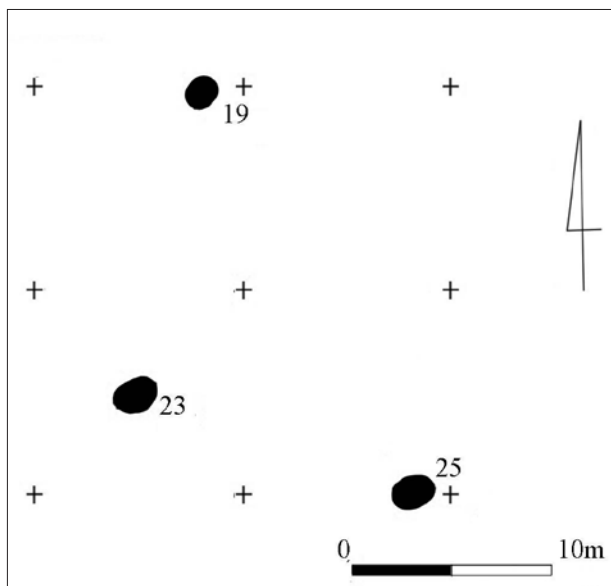
Fig. 104. Location of sites of the Globular Amphora culture in the Rzuchowska Struga basin. Compiled by J. Szajt, A. Dobrowolski

Obiekt kształtem nawiązujący do owalu, którego powierzchnia wynosiła 1,6 m², nieckowate ściany wydrążono w calcu do głębokości 0,2 m, a wśród ciemnoszarej próchnicy obecne były fragmenty naczyń i wytwory krzemienne (obiekt 19). W trakcie funkcjonowania pełnił on rolę jamy gospodarczej o bliżej nieokreślonej funkcji.

Obiekt kształtem nawiązujący do owalu o powierzchni 6,5 m², którego nieckowate ściany wydrążono w calcu do głębokości 0,36 m. We wschodniej części obiektu, wśród ciemnoszarej próchnicy obecne były małe soczewki spalenizny i węgle drzewne, będące pozostałością po ognisku, a wypełnisko kul-

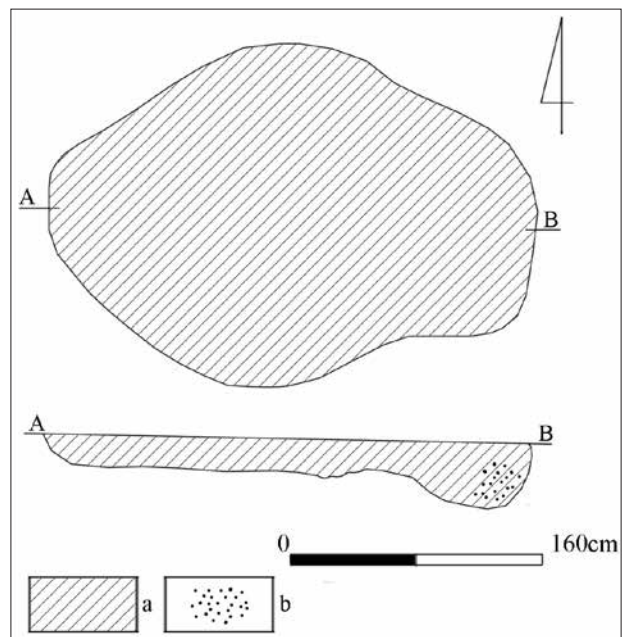
turowe stanowiły fragmenty naczyń i wytwory krzemienne (obiekt 23). W momencie funkcjonowania, obiekt będący konstrukcją szafasową pokrytą sito-
waniem, trzcina lub skórą, pełnił rolę mieszkalną.

Obiekt kształtem nawiązujący do owalu o powierzchni 6 m², którego nieckowate ściany wydrążono w calcu do głębokości 0,6 m. W wypełnisku, będącym szarą próchnicą, obecne były fragmenty naczyń, wytwory krzemienne i trzy drobne grudki polepy (obiekt 25). W momencie funkcjonowania obiekt był konstrukcją szafasową, a drobne grudki polepy nie wskazują jednoznacznie, że są polepą budowlaną, z której korzystano przy wznoszeniu obiek-

Ryc. 105. Głogów-Biechów st. 6. Lokalizacja obiektów kultury amfor kulistych w obrębie przestrzeni badawczej wykopu. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 105. Głogów-Biechów site 6. Location of features of the Globular Amphora culture within the research area of the trench. Compiled by W. Pogorzelski

Ryc. 106. Głogów-Biechów st. 6. Kultura amfor kulistych. Rzut poziomy i przekrój obiektu 23; a – ciemnoszara próchnica; b – węgle drzewne. Rys. W. Pogorzelski

Fig. 106. Głogów-Biechów site 6. Globular Amphora culture. Horizontal view and cross-section of feature 23; a – dark grey humus; b – charcoals. Drawn by W. Pogorzelski

tu. Pełnił on rolę obiektu gospodarczego, w którym wykonywano czynności wiążące się z życiem codziennym mieszkańców i mógł służyć jako magazyn.

Analiza technologiczna ceramiki naczyniowej

Do analizy technologicznej uwzględniającej fakturę powierzchni, barwę zewnętrzną, wewnętrzną oraz przełamu, domieszkę schudzającą, grubość ścianek wyselekcjonowano fragmenty naczyń o wielkości powyżej i równej 1 cm²

Analizując powierzchnię zewnętrzną stwierdzono, że na 64,3% fragmentach naczyń jest ona wygładzona, na 12,3% na wygładzonej powierzchni wyczuwalne są wypukłości powstałe w wyniku niestarannego wyrównywania ścianek naczynia, na 22,4% powierzchnia jest lekko chropowata i na 1% szorstka.

Powierzchnia wewnętrzna na 61,6% fragmentów naczyń jest wygładzona, na 11,5% na wygładzonej powierzchni wyczuwalne są wypukłości powstałe w wyniku niestarannego wyrównywania ścianek naczynia, na 21,3% jest lekko chropowata i na 5,6% szorstka.

pielaty z odcieniem szarym i beżowym obecny jest 4,4% fragmentów, kolor beżowy z odcieniem szarym obecny jest na 1% fragmentów, kolor ceglasty na 3% fragmentów i kolor czarny na 17% fragmentów.

Analizując barwę przełamu stwierdzono trzy jej możliwości: jednobarwna, dwubarwna i trójbarwna.

W przypadku barwy jednolitej kolor brunatny obecny jest na 29,2% przełamów, a w dalszej kolejności jest to kolor szary (26,6%), czarny (13,8%), popielaty (11,9%) i ceglasty (2,8%).

Udział procentowy przełamów dwubarwnych wynosi 8,4% fragmentów i w zbiorze tym od strony zewnętrznej lub wewnętrznej dominują kolory w odcieniach brunatnych i szarych, a w dalszej kolejności popielatych i szarych.

Udział procentowy przełamów trójbarwnych wynosi 7,3% i wśród nich występują dwa warianty barw, z których w pierwszym barwa zewnętrzna różni się od środkowej i wewnętrznej, a w drugim barwa wewnętrzna różni się od środkowej i zewnętrznej.

W pierwszym przypadku stanowią one 4,5 %, gdzie barwę zewnętrzną stanowią kolory ceglasty, ceglasto-brunatny, szary w różnych odcieniach,

brunatny wraz z odcieniami, brunatno-ceglasty, beżowy a środkową i wewnętrzną szary, brunatny i popielaty.

W drugim przypadku stanowią one 2,8%-tu barwę wewnętrzną stanowi kolor czarny lub brunatny, a środkową i zewnętrzną ceglasty, brunatno-ceglasty lub jasnobrunatny.

Analizując części naczyń od strony dodawanej domieszki schudzającej stwierdzono, że tłuźcen skalny obecny jest w 78,6% fragmentów, mika w 73,6% fragmentów, tłuźcen ceramiczny w 26% fragmentów i piasek w 0,5% fragmentów.

Analizując domieszkę tłuźcni skalnego, występującego we fragmentach naczyń, pod kątem jego granulacji wyróżniono następujące kategorie: z domieszką ziarna do 1 mm, którym okazjonalnie towarzyszy tłuźcen od 2 do 7 mm (12%), 2 mm z przypadkową domieszką o średnicy od 3 do 7 mm (64,5%), 3 mm-z okazjonalnymi ziarnami od 4 do 8 mm (23,5%) (Pogorzelski 1997, s. 34, tab. IV).

Brak skorup, w których mika występuje jako jedyny komponent masy garncarskiej, wskazuje, że nie stosowano jej jako intencjonalnej domieszki schudzającej. W omawianym zbiorze mika występuje w tych fragmentach naczyń, które schudzone są tłuźcniem skalnym i jest ona jego naturalnym składnikiem reprezentowanym w zróżnicowanym stopniu.

Średnia grubość ścianek naczyń na osadzie Głógów-Biechów st. 6 wynosi 6 mm.

2.6.2 Głógów-Biechów st. 8

Obiekty archeologiczne wiążące się z kulturą amfor kulistych na stanowisku Głógów-Biechów 8, zlokalizowane zostały przy południowej krawędzi wyniesienia, które od strony północnej charakteryzowało się dużym spadkiem wysokości w stronę terasy zalewowej Odry. Wysokość spadku waha się od 18 do 20 m. Południowa część wyniesienia opada łagodnie w kierunku płynącego w przeszłości strumyka z kierunku południowo-zachodniego w kierunku północno-wschodnim, w sąsiedztwie którego zlokalizowane były pozostałości po obiektach chronologicznie wiążących się z kulturą amfor kulistych. Badania archeologiczne przeprowadzono w 2019 r., przebadano wówczas obszar o powierzchni 330 arów i odkryto osiem obiektów (Ryc. 107).

Obiekt nr 7 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 0,9 x 0,82 m. Ściany opadały nieckowato do prostego dna do głębokości 0,16 m. Wypełnisko stanowiła szaro-brunatna próchnica, a w części centralnej zlokalizowana była soczewka szarej próchnicy. W północno-zachodniej części obiektu umiejscowione były fragmenty misy. Wypełnisko kulturowe stanowiły 144 fragmenty naczyń i trzy wytwory krzemienne.

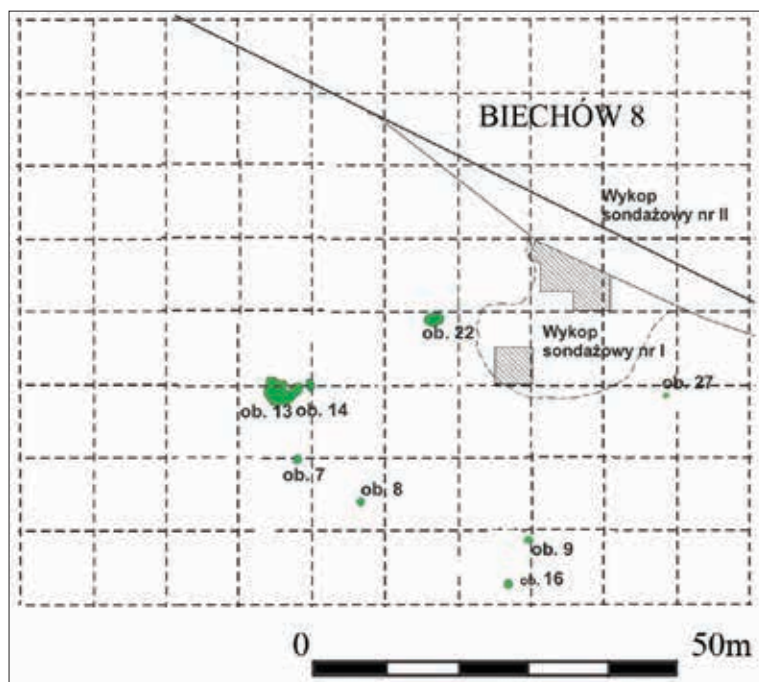
Obiekt nr 8 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 0,9 x 0,8 m. Ściany opadały lejowato do głębokości 0,4 m. Wypełnisko w części stropowej stanowiła jasnoszara próchnica o maksymalnej miąższości 0,18 m, pod którą umiejscowiona była szara próchnica z grudkami polepy. Zawartość kulturową stanowiły 23 fragmenty naczyń i dwa wytwory krzemienne.

Obiekt nr 9 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 0,64 x 0,38 m. Ściany opadały nieckowato do prostego dna do głębokości 0,36 m. Wypełnisko w części centralnej stanowiła szara próchnica z domieszką piasku, która w części północno-zachodniej osiągała grubość 0,22 m. W pozostałym fragmencie obiektu obecna była próchnica barwy brunatnej z domieszką próchnicy szarej. Zawartość kulturową stanowiło 160 fragmentów naczyń, dwie grudki polepy, 32 wytwory krzemienne i jedno żarno.

Obiekt 12 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 1,7 x 1 m. Ściany opadały nieckowato do falistego dna do głębokości 0,22 m. Wypełnisko stanowiła szara próchnica. Zawartość kulturową stanowiły 52 fragmenty naczyń i jeden wytwór krzemienisty.

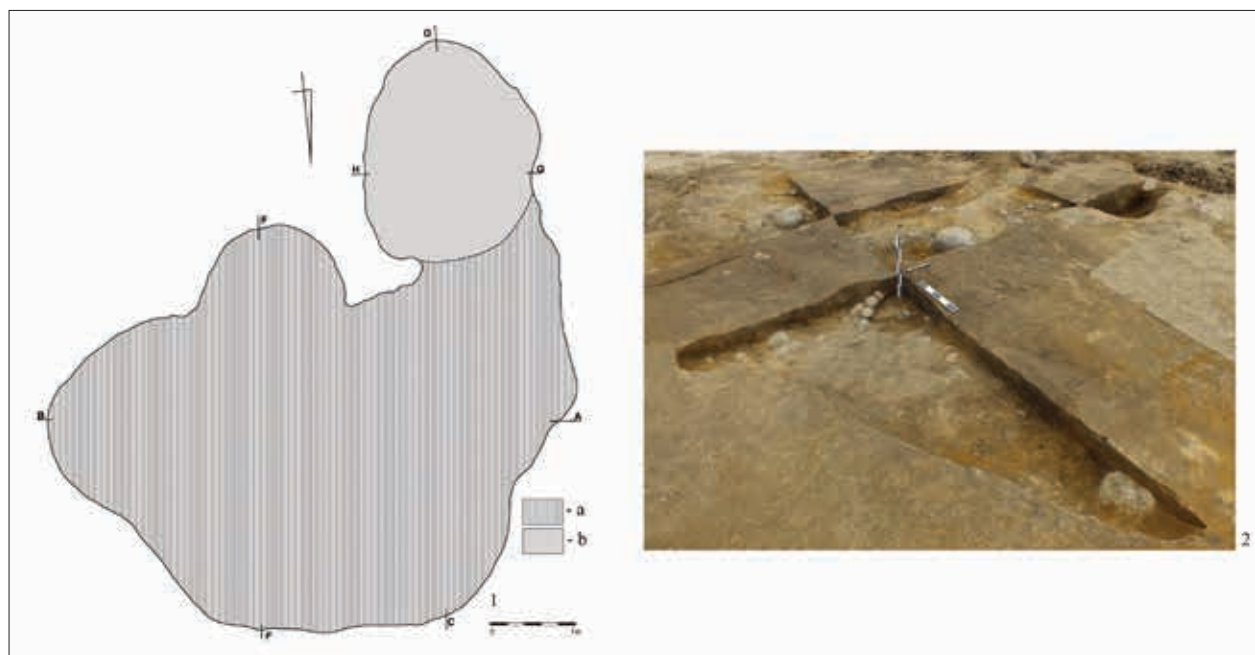
Obiekt nr 13 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do nieregularnego owalu o wymiarach 5,5 x 4 m. Ściany opadały nieckowato do falistego dna do głębokości 0,2 m. Wypełnisko stanowiła jasnoszara próchnica z domieszką piasku. Zawartość kulturową stanowiło 58 fragmentów naczyń, 10 grudek polepy i sześć wytworów krzemienistych.

Obiekt 13a – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do koła o średnicy 0,9 m. Ściany opadały nieckowato do prostego dna do głębokości 0,2 m. Wypełnisko stanowiła szara próchnica (Ryc. 108). Obiekt był częścią obiektu 13. Za-

Ryc. 107. Głogów-Biechów st. 8/2019. Lokalizacja obiektów kultury amfor kulistych w przestrzeni badawczej wykopu. Wg Z. Hendel 2019, opr. W. Pogorzelski

Fig. 107. Głogów-Biechów site 8/2019. Location of features of the Globular Amphora culture within the research area of the trench. According to Z. Hendel 2019, compiled by W. Pogorzelski

Ryc. 108. Głogów-Biechów st. 8/2019. Kultura amfor kulistych. Rzut poziomy i przekroje obiektu 13; a – jasnoszara próchnica; b – szara próchnica. Wg Z. Hendel 2019 opr. A. Dobrowolski

Fig. 108. Głogów-Biechów site 8/2019. Globular Amphora culture. Horizontal view and cross-section of feature 13; a – light grey humus; b – grey humus. According to Z. Hendel 2019, compiled by A. Dobrowolski

wartość kulturową stanowiły 4 fragmenty naczyń i jeden wytwór krzemienisty.

Obiekt nr 16 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 1,04 x 0,9 m. Ściany opadały nieckowato do prostego dna do głębokości 0,18 m. Wypełnisko w części centralnej stanowiła próchnica barwy szarej, wśród której obecne były spękane kamienie i węgle drzewne. Pozostałą część wypełnisko stanowiła spalenizna. Zawartość kulturową stanowiły trzy fragmenty naczyń.

Obiekt nr 22 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do koła o średnicy 1,5 m. Ściany opadały nieckowato do lekko falistego dna do głębokości 0,18 m, Wypełnisko stanowiła ciemnoszara próchnica z soczewkami próchnicy brunatno-szarej. Zawartość kulturową stanowiło 15 fragmentów naczyń i trzy grudki polepy.

Obiekt nr 27 – zarys pozostałości po obiekcie kształtem nawiązywał do owalu o wymiarach 0,74 x 0,58 m. Ściany opadały nieckowato do falistego dna do głębokości 0,09 m. Wypełnisko stanowiła próchnica barwy szarej. Zawartość kulturową stanowiło siedem fragmentów naczyń.

Analiza formalno-funkcjonalna obiektów nieruchomych

W wyniku przeprowadzonej analizy wielkości, kształtu oraz rodzaju struktury wypełniska, wśród obiektów wyeksplorowanych na omawianej osadzie wyróżniono następujące grupy:

Obiekty kształtem nawiązujące do owalu, których powierzchnia nie przekracza 0,4 m², a nieckowato wydrążone w calcu ściany zagłębione były w podłożu od 0,09 m do 0,22 m. Wielkość oraz obecność w wypełniskach, będących próchnicą barwy szarej i szaro-brunatnej, fragmentów naczyń, wytworów krzemienistych, żarna i niewielkiej ilości grudek polepy wskazują, że w momencie funkcjonowania osady pełniły rolę jam odpadkowych (obiekt 9, 27).

Obiekty kształtem nawiązujące do owalu, których powierzchnia waha się od 0,72 m² do 0,74 m², których nieckowate ściany drążone były w calcu do głębokości od 0,16 m do 0,4 m. Wielkość oraz obecność w wypełniskach, będących próchnicami o barwach jasnoszarych, szarych i szaro-brunatnych, fragmentów naczyń, wytworów krzemienistych oraz nielicznych grudek polepy wskazują, że w momen-

cie funkcjonowania osady pełniły one role obiektów gospodarczych o bliżej niesprecyzowanej funkcji (obiekt 7, 8).

Obiekt kształtem nawiązujący do owalu o powierzchni 1,7 m², którego ściany opadały nieckowato do dna do głębokości 0,22 m, a w wypełnisku, będącym próchnicą barwy szarej, obecne były fragmenty naczyń i jeden wytwór krzemienisty (obiekt 12). W momencie funkcjonowania był on prawdopodobnie zadaszonym szałasem, w którym gromadzono zapasy.

Obiekt kształtem nawiązujący do koła o średnicy 1,5 m i ścianach zagłębionych w calcu do 0,18 m. W wypełnisku, będącym próchnicami w odcieniach ciemnoszarych i brunatno-szarych, obecne były fragmenty naczyń i grudki polepy konstrukcyjnej, które wskazują na wyłożenie ścian obiektu gliną (obiekt 22). W momencie funkcjonowania mógł on pełnić rolę spichlerza, w którym gromadzono np. zboże.

Obiekt o powierzchni 0,94 m², zagłębiony w calcu do 0,18 m. W wypełnisku, będącym szarą próchnicą, obecne były fragmenty naczyń, drobne płyty spalenizny, węgle drzewne i przepalone kamienie, które wskazują, że w momencie funkcjonowania obiekt był paleniskiem (obiekt 16).

Obiekt o powierzchni 22 m², którego nieckowate ściany wydrążono w calcu do głębokości 0,2 m. Jego częścią był obiekt kształtem nawiązujący do koła o średnicy 0,9 m. Wypełnisko obiektów stanowiły próchnica w odcieniach jasnoszarych i szarych, wśród której obecne były fragmenty naczyń, wytwory krzemienne i grudki polepy. W momencie funkcjonowania obiekt pełnił rolę mieszkalną, jego częścią była „piwniczka”, a przy jego budowie, oprócz drewna, korzystano z gliny (ob. 13 i 13a).

Analiza technologiczna ceramiki naczyniowej

Uwzględniając fakturę powierzchni zewnętrznej w przypadku 313 (71,95%) fragmentów była ona wygładzona, 117 fragmentów (26,9%) posiadało fakturę lekko szorstką oraz 5 (1,15%) szorstkich. Natomiast w przypadku powierzchni wewnętrznej 240 (55,17%) było wygładzonych, 190 (43,68%) lekko szorstkich i 5 (1,15%) szorstkich.

Dominującymi barwami powierzchni zewnętrznej fragmentów naczyń jest kolor szary (32,18%), ciemnobrunatny (31,49%) i brunatno-szary (10,34%). Udział barw w odcieniach popielatych, szaro-popielatych, brunatno-szarych, pomarańczowych, brunatno-pomarańczowych, pomarańczowo-brunatnych,

Ryc. 109. Głogów-Biechów st. 8/2019. Kultura amfor kulistych. Zestawienie procentowe barw powierzchni zewnętrznej, wewnętrznej i przełamów jednobarwnych fragmentów naczyń. Opr. W. Pogorzelski

Fig. 109. Głogów-Biechów site 8/2019. Globular Amphora culture. Percentage breakdown of outer and inner surface colours and single-coloured fractures of vessel fragments. Compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Barwa	powierzchnia zewnętrzna	powierzchnia wewnętrzna	przełamy jednobarwne
1	szara	32,18	45,06	47,91
2	szaopopielata		0,38	0,26
3	popielata		3,68	0,78
4	ciemnopopielata	0,23		
5	brunatna	6,67	4,37	
6	jasnobrunatna	5,06	1,61	1,57
7	ciemnobrunatna	31,49	29,2	15,71
8	brunatnoszara	10,34	8,74	25,92
9	brunatnoceglasta	2,53		
10	jasnobrunatnopomarańczowa	0,23	0,38	
11	brunatnobeżowa	0,23	0,38	
12	brunatnopozielata	0,23		
13	beżowa	1,38	2,3	3,4
14	ciemnobeżowa	1,84		
15	beżowobrunatna	0,69		
16	beżowobrunatna	0,23		
17	beżowszara	0,23	0,38	
18	pomarańczowa	1,84	0,69	4,19
19	jasnopomarańczowa	3,45	2 przeci.07	
20	pomarańczowobeżowa	0,69	0,38	0,26
21	pomarańczowobeżowa	0,23		
22	pomarańczowszara	0,23		

Lp.	Grubość w mm	Wylewy	Szyjki	Brzuśce	Części przydenne	Dna
1	4	40				
2	5	20,37	43,88	16,67		
3	6	24,07	35,71	26,6	16,13	4,77
4	7		6,12	23,72		23,81
5	8		11,22	25,64		4,76
6	9			5,77	6,4	19,05
7	10	5,56	2,05	1,6	48,39	23,81
8	11				9,68	0,54
9	12		1,02		6,45	9,52
10	13				6,45	9,25
11	14				3,25	
12	17				3,25	4,76

Ryc. 110. Głogów-Biechów st. 8/2019. Kultura amfor kulistych. Zestawienie procentowe grubości fragmentów naczyń. Opr. W. Pogorzelski

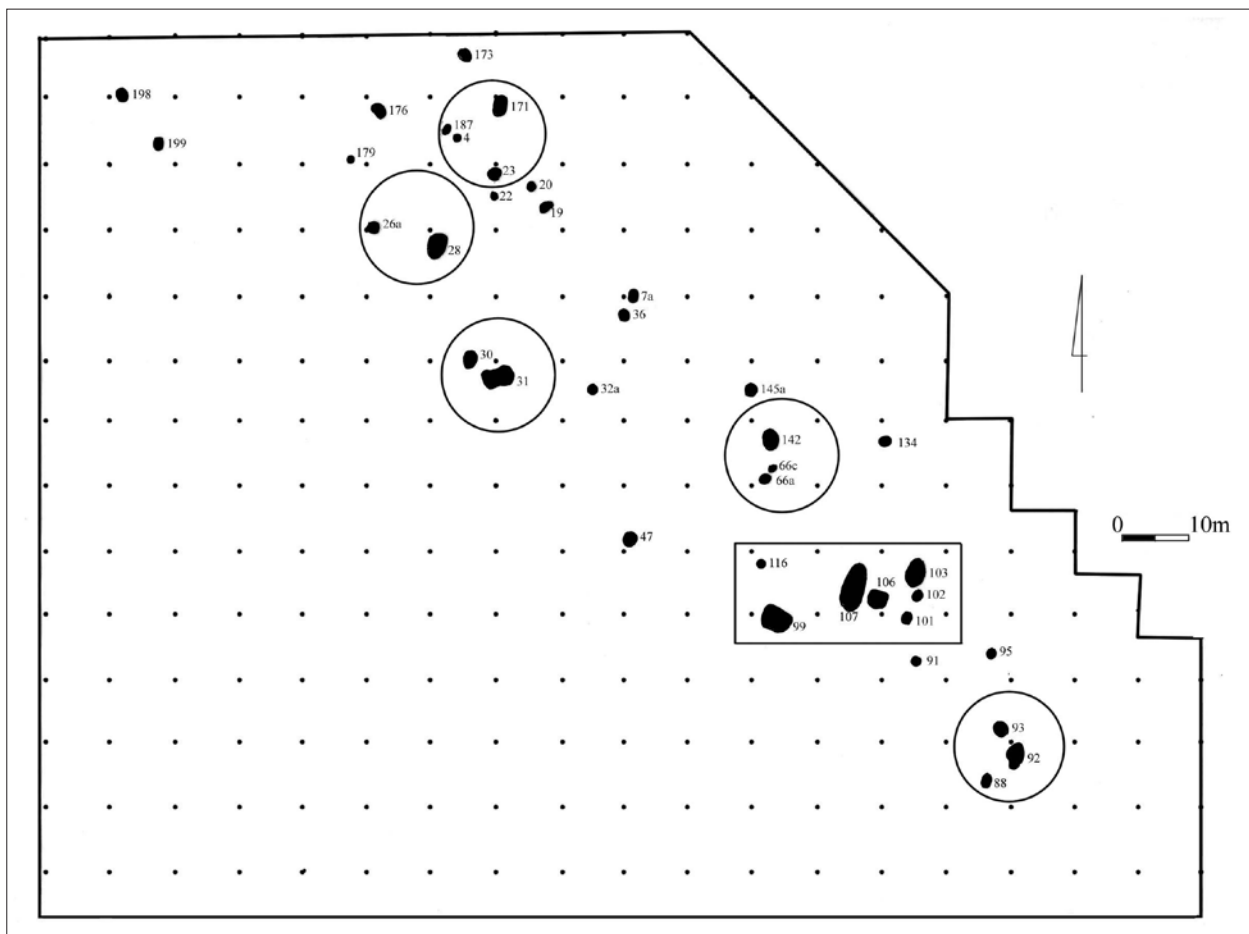
Fig. 110. Głogów-Biechów site 8/2019. Globular Amphora culture. Percentage breakdown of vessel fragment thickness. Compiled by W. Pogorzelski

brunatno-beżowych, beżowo-brunatnych maksymalnie osiąga 3,45% (Ryc. 109).

W przypadku barwy powierzchni wewnętrznej dominującymi barwami jest kolor szary (45,06%) i ciemnobrunatny (29,2%), a na pozostałych fragmentach żadna z bogatego zestawu barw nie przekracza 8,74%.

Barwa przełamów 382 fragmentów charakteryzuje się jednym kolorem, 50 egzemplarzy przełamami dwubarwnymi i 3 egzemplarze trójbarwnymi.

W zbiorze przełamów jednobarwnych kolorem dominującym jest szary, który obecny jest na 47,91% fragmentów. W dalszej kolejności jest to kolor: brunatny (25,92%), ciemnobrunatny (15,71%), poma-

Ryc. 111. Głogów-Żukowice st. 34. Lokalizacja obiektów kultury amfor kulistych w przestrzeni badawczej wykopu (wg Z. Hendel 1993 opr. W. Pogorzelski).

Fig. 111. Głogów-Żukowice site 34. Location of features of the Globular Amphora culture within the research area of the trench. (according to Z. Hendel 1993, compiled by W. Pogorzelski).

rańcowy (4,1%), beżowy (3,4%), a powierzchnie o barwie jasnobrunatnej, popielatej, pomarańczowo-brunatnej i popielato-szarej maksymalnie osiągały wartość 1,57%.

Wśród przełamów dwubarwnych 42% egzemplarzy charakteryzuje się barwą szarą od strony zewnętrznej i ciemnobrunatną od wewnętrznej, 22% od strony zewnętrznej cegląstą, a brunatną od strony wewnętrznej i 16% od strony zewnętrznej brunatną, a szarą od strony wewnętrznej i 8% od strony zewnętrznej pomarańczową, a szarą od strony wewnętrznej. W pozostałych fragmentach od strony zewnętrznej obecna jest barwa ciemnobrunatna, pomarańczowa, beżowa, brunatna.

Wśród 3 fragmentów o przełamie trójbarwnym jeden charakteryzował się barwą zewnętrzną i wewnętrzną pomarańczową, a środkową szarą, jeden

fragment barwą zewnętrzną i wewnętrzną ciemnobrunatną, a środkową brunatną i jeden barwą zewnętrzną i wewnętrzną brunatną, a środkową szarą.

We wszystkich częściach naczyń do odpowiednio przygotowanej gliny dodano tłuźceń skalny. W 268 fragmentach występował on samodzielnie, a w 24 przypadkach był on barwy różowej, natomiast w 167 fragmentach tłuźcniowi towarzyszyły drobne blaszki miki.

Średnice ziaren tłuźcni w przedziale 1-1,25 mm obecne są 14,8% fragmentach naczyń, w przedziale 3-3,5 mm stanowią 20,61%, w przedziale 4-5mm stanowią 57,71%, a maksymalna średnica 6 mm obecna jest w 7,13% fragmentów naczyń.

Do określenia grubości ścianek naczyń wyselekcjonowano 54 części wylewów, 98 fragmen-

tów szyjek, 312 fragmentów brzuśców, 31 części przydennych i 21 fragmentów den (Ryc. 110). Grubość ścianek wylewów waha się od 4 mm (40%) do 10 mm (5,56%), wśród grubości ścianek szyjek grubości między 5 a 6 mm stanowią 79,59% całości zbioru, natomiast 75,96% ścianek brzuśców charakteryzuje się grubością od 6 do 8 mm. Grubość części przydennych waha się od 6 mm (16,13%), dominują egzemplarze o grubości 10 mm (48,39%), a nieliczne osiągają wartość 17 mm. Grubość 23,81% fragmentów den wynosi 7 mm i 10 mm, a maksymalna równa jest 17 mm.

2.6.3 Głogów-Żukowice st. 34

Osada Głogów-Żukowice st. 34 została zlokalizowana przy południowej krawędzi wyniesienia, które od strony północnej charakteryzowało się dużym spadkiem wysokości w stronę terasy zalewowej Odry. Południowa część wyniesienia opada łagodnie w kierunku cieku płynącego z kierunku południowo-wschodniego w kierunku północno-zachodnim, w sąsiedztwie którego zlokalizowane były pozostałości po osadzie.

Badania archeologiczne zostały przeprowadzone w latach 1990-1991, przebadano wówczas obszar o powierzchni 2,3 ha i odsłonięto 37 obiektów (Ryc. 111)

Analiza formalno-funkcjonalna obiektów nieruchomych

Uwzględniając wielkość, kształt oraz zawartość kulturową, wśród obiektów na omawianej osadzie wyróżniono pięć grup.

Grupę pierwszą stanowi pięć obiektów, których powierzchnia waha się od 12,5 m² do 23,4 m². Powierzchnie obiektów 103 i 28 są zbliżone i nie przekraczają 12,6 m², a obiektów 31 i 99 wahają się między 16,4 m², a 16,7 m². Powierzchnia piątego obiektu (107) wynosi 23,4 m². Głębokość drążonych w calcu ścian w przypadku czterech obiektów waha się od 0,6 m do 0,7 m i tylko w przypadku obiektu 103 jest ona większa i wynosi 1,15 m. Zawartość kulturową w przypadku trzech obiektów (103, 28, 99) stanowią fragmenty naczyń, a obiektu 31 fragmenty naczyń, kości, wytwory krzemienne, wśród których jest frag-

ment siekierki oraz 3 bryłki polepy. Zbiór zabytków z obiektu 107 stanowią fragmenty naczyń, pojedynczy wytwór krzemienno-kamienny oraz jedna grudka polepy.

Grupę drugą stanowi również pięć obiektów (30, 92, 106, 142, 171), których powierzchnia waha się między 6,9 m², a 9,2 m². Głębokość drążonych w calcu ścian jest zróżnicowana i w obiekcie 92, 106 i 142 waha się od 0,6 m do 0,75 m, w obiekcie 30 wynosi 0,95 m, a w obiekcie 171 osiąga głębokość 1,07 m. Zawartość kulturą we wszystkich obiektach stanowią fragmenty naczyń, w obiekcie 92 i 171 towarzyszą im wytwory krzemienne, w obiekcie 30 zbiór uzupełniały 3 bryłki polepy, a w obiekcie 106 jest to 113 grudek polepy.

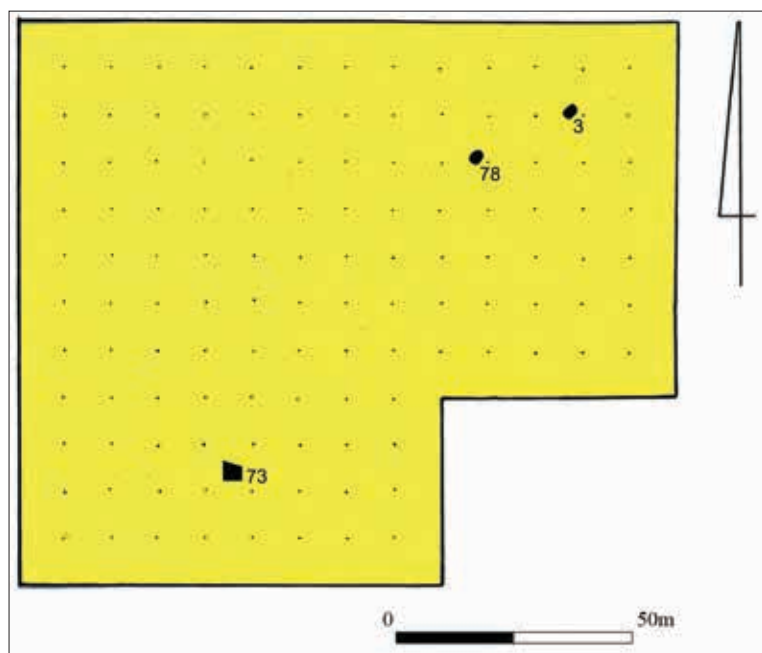
Grupę trzecią stanowi sześć obiektów (23, 26a, 47, 93, 145a, 176), których powierzchnia waha się między 3,9 m², a 5 m². Głębokość drążonych w calcu ścian jest zróżnicowana. W przypadku dwóch obiektów (47, 93) nie przekracza 0,7 m, również w dwóch (23, 145a) waha się między 0,95 m a 0,97 m, jednego (26a) wynosi 1,29 m i jednego (176) osiąga głębokość 1,51 m. Zawartość kulturową we wszystkich obiektach stanowią fragmenty naczyń, w jednym (176) obecne są również grudki polepy, w dwóch (47, 93), oprócz fragmentów naczyń i grudek polepy, obecne są wytwory krzemienne. Zbiór zabytków z obiektu 23 składa się, oprócz fragmentów naczyń i grudek polepy, z wytworów krzemienno-kości, fragmentów poroża, a w obiekcie 26a znaleziono fragmenty naczyń, grudki polepy, wytwory krzemienne, kości i fragment żarna.

Grupę czwartą stanowi 11 obiektów (4, 7a, 19, 36, 65a, 88, 95, 101, 173, 198, 199), których powierzchnia waha się między 2,3 m², a 3,5 m². Głębokość drążonych w calcu ścian jest zróżnicowana i w przypadku sześciu obiektów (19, 65a, 88, 101, 173, 198) waha się od 0,59 m do 0,67 m, w dwóch przypadkach (4, 7a) są to głębokości między 0,97 m a 0,98 m, również w dwóch przypadkach (95, 199) są one równe i wynoszą 1,11 m, a głębokość obiektu 36 wynosi 1,48 m. Zawartość kulturową jednego obiektu (7a) stanowiły fragmenty naczyń, w przypadku jednego (88) towarzyszyły im grudki polepy, w jednym (19) kość, w jednym (173) wytwór krzemienno-kości. W przypadku trzech obiektów (65a, 95, 101), oprócz części naczyń, obecne są grudki polepy i wytwory krzemienne, a w jednym (199) kości i wy-

Ryc. 112. Głogów-Żukowice st. 34. Zestawienie obiektów kultury amfor kulistych przedstawiające ich wielkość i pozyskane z nich zabytki. Wg Z. Hendel 1993, opr. W. Pogorzelski

Fig. 112. Głogów-Żukowice site 34. Summary of features of the Globular Amphora culture representing their size and the relics acquired from them. According to Z. Hendel 1993, compiled by W. Pogorzelski

Lp.	Nr obiektu	Długość i szerokość obiektu w m	Głębokość w m	Inwentarz zabytków
1	4	1,31 x 1,7	0,97	21 fr. naczyń, 6 wyrobów krzemiennych, 1 kość, 20 bryłek polepy, 1 półfabrykat rogowy, 1 fr. żarna
2	7a	1,6 x 1,44	0,98	6 fr. naczyń
3	19	1,86 x 1,6	0,6	7 f. naczyń, 1 kość
4	20	1,29 x 1,48	0,8	168 fr. naczyń, 8 wyrobów krzemiennych
5	22	1,11 x 0,94	0,87	24 fr. naczyń, 2 wyroby krzemienne, 6 bryłek polepy
6	23	2,01 x 1,94	0,97	73 fr. naczyń, 11 wyrobów krzemiennych, 2 fr. poroża, 5 kości, 6 grudek polepy
7	26a	2,34 x 1,88	1,29	232 fr. naczyń, 18 wyrobów krzemiennych, 17 kości, 10 bryłek polepy, 1 fr. żarna
8	28	4,5 x 2,8	0,6	85 fr. naczyń
9	30	3,2 x 2,3	0,95	270 fr. naczyń, 22 wyroby krzemienne, 1 przepalona kość, 3 bryłki polepy, 1 fr. siekierki krzemiennej, 2 odłupki kamienne
10	31	5,11 x 3,2	0,6	210 fr. naczyń, 32 wyroby krzemienne, 5 kości, 3 bryłki polepy, 1 fr. krzemiennej siekierki
11	32a	1,12 x 1,16	0,55	31 fr. naczyń
12	36	1,8 x 1,82	1,48	100 fr. naczyń, 10 wyrobów krzemiennych, 18 kości, 2 grudki polepy, 1 przedmiot gliniany, 1 grot kamienny
13	47	2,2 x 2	0,7	84 fr. naczyń, 2 wyroby krzemienne, 4 bryłki polepy
14	65a	2,1 x 1,3	0,59	53 fr. naczyń, 4 bryłki polepy, 4 wyroby krzemienne
15	65c	1 x 1	0,91	3 fr. naczyń
16	88	2,38 x 1,46	0,63	25 fr. naczyń, 4 grudki polepy
17	91	1,08 x 1,04	0,55	20 fr. naczyń
18	92	3,5 2,62	0,75	6 fr. naczyń, 2 wyroby krzemienne
19	93	2,4 x 2,1	0,55	20 fr. naczyń, 3 bryłki polepy, 1 wyrób krzemienno
20	95	1,26 x 1,35	1,11	21 fr. naczyń, 20 grudek polepy, 1 wyrób krzemienno
21	99	4,18 x 4	0,67	15 fr. naczyń
22	101	2 x 1,4	0,61	12 fr. naczyń, 4 grudki polepy, 2 wyroby krzemienne
23	102	1,46 x 1	0,55	6 fr. naczyń
24	103	4,4 x 2,84	1,15	8 fr. naczyń
25	106	3,11 x 2,7	0,63	7 fr. naczyń, 113 grudek polepy
26	107	7,3 x 3,2	0,69	74 fr. naczyń, 1 grudka polepy, 1 wyrób krzemienno, 1 wyrób kamienny
27	116	1,4 x 1,3	0,61	57 fr. naczyń, 22 grudki polepy
28	134	1,13 x 1,05	0,69	10 fr. naczyń
29	142	2,96 x 2,8	0,6	21 fr. naczyń
30	145a	2 x 2	0,95	26 fr. naczyń
31	171	3 x 2,3	1,07	6 fr. naczyń, 46 kości
32	173	1,8 1,3	0,67	37 fr. naczyń, 1 wyrób krzemienno
33	176	2,76 x 1,8	1,51	5 fr. naczyń, 23 grudki polepy
34	179	0,9 x 0,8	0,71	1 fr. naczynia
35	187	1,5 x 0,9	0,51	10 fr. naczyń, 17 kości
36	198	2 x 1,72	0,65	7 fr. naczyń, 5 grudek polepy, 5 kości, 1 wyrób krzemienno, 1 fr. płytki szlifierskiej, 1 fr. żarna
37	199	1,8 x 1,8	1,11	124 fr. naczyń, 13 kości, 4 wyroby krzemienne

Ryc. 113. Głogów-Żukowice st. 36. Lokalizacja obiektów kultury amfor kulistych w obrębie przestrzeni badawczej wykopu. Wg K. Czapla 1993, opr. W. Pogorzelski

Fig. 113. Głogów-Żukowice site 36. Location of features of the Globular Amphora culture within the research area of the trench. According to K. Czapla 1993, compiled by W. Pogorzelski

twory krzemienne. Zróżnicowany zbiór zabytków znaleziony został w trzech obiektach. W pierwszym (4) są to fragmenty naczyń, wytwory krzemienne, kość, bryłki polepy, półfabrykat rogowy i fragment żarna, w drugim (36) fragmentom naczyń towarzyszą wytwory krzemienne, kości, grudki polepy, przedmiot z gliny i grot kamienny, a w trzecim (198), oprócz części naczyń, obecne są grudki polepy, kości, wyrób krzemienisty, fragment płytki szlifierskiej, fragment żarna.

Grupę piąta stanowi 10 obiektów (20, 22, 32a, 65c, 91, 102, 116, 134, 179, 187), których powierzchnia waha się od 0,72 m² do 1,9 m². Głębokość drążonych w calcu ścian jest zróżnicowana i w przypadku trzech obiektów (32a, 91, 102) wynosi ona 0,55 m, również w przypadku trzech (116, 134, 179) waha się między 0,61 m a 0,71 m oraz kolejnych trzech wynosi (20, 22, 65c) od 0,8 m do 0,91 m, głębokość obiektu 187 wynosi 1,3 m. Zawartość kulturową 6 obiektów (32a, 65c, 91, 102, 139, 179) stanowią fragmenty naczyń, w jednym przypadku (116) fragmentom naczyń towarzyszą grudki polepy, również w jednym (187) są to kości, w obiekcie 20 są to wytwory krzemienne, a w obiekcie 22, oprócz części naczyń, są obecne grudki polepy i wytwory krzemienne (Ryc. 112).

Ceramikę naczyniową mieszkańcy osady Głogów-Żukowice st. 34 wykonywali z gliny starannie wyszlamowanej z dodatkiem gruboziarnistego tłucz-

nia skalnego, w przeważającej części charakteryzującego się barwą różową. Powodował on nawet w przypadku naczyń cienkościennych charakterystyczną chropowatość powierzchni (Hendel 1993, s. 15).

2.6.4 Głogów-Żukowice st. 36

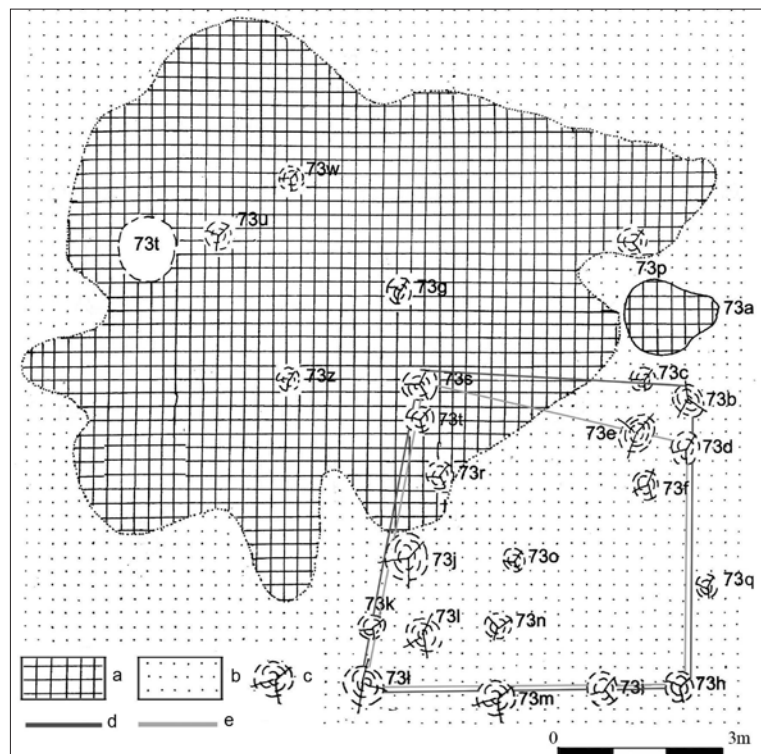
Osada Głogów-Żukowice st. 36 zlokalizowana była przy południowej krawędzi wyniesienia, które od strony północnej charakteryzowało się dużym spadkiem wysokości od strony terasy zalewowej Odry. Południowa część wyniesienia opada łagodnie w kierunku cieką płynącego z kierunku południowego w kierunku północnym, który wpada do cieką płynącego z kierunku południowo-wschodniego w kierunku północno-zachodnim, w sąsiedztwie których zlokalizowane były pozostałości po osadzie.

Badania archeologiczne przeprowadzono w latach 1990 i 1991, przebadano wówczas obszar o powierzchni około 170 arów i odsłonięto trzy obiekty (Ryc. 113).

Obiekt nr 73 chronologicznie wiążący się z kulturą ceramiki wstęgowej klutej odkryto na stanowisku Głogów-Żukowice 36, pozostawiono jednak nierozstrzygnięte zagadnienie wiążące się z pozostałościami po części słupów. Ich rozplanowanie wskazuje, że wiążą się one z budowlą kształtem nawią-

Ryc. 114. Głogów-Żukowice st. 36. Zarys pozostałości po obiekcie mieszkalnym kultury amfor kulistych; a – ciemnoszara próchnica; b – piasek; c – ślad po słupie; d – obiekt przed podjęciem prac naprawczych; e – obiekt po zakończeniu prac naprawczych. Wg K. Czapla 1993, opr. W. Pogorzelski

Fig. 114. Głogów-Żukowice site 36. Outline of the remains of a Globular Amphora culture habitation site; a – dark grey humus; b – sand; c – pole mark; d – feature before remedial works were undertaken; e – feature after remedial works were completed. According to K. Czapla 1993, compiled by W. Pogorzelski

zującą do trapezu o wymiarach 7 x 5,9 x 6,9 x 6,2 m. Pozostałości po słupach, zlokalizowanych w jego północno-wschodniej części, wiążących się z północną ścianą, wyznaczają dwa ciągi, z których pierwszy usytuowany jest po osi w przybliżeniu wschód-zachód, a drugi południowo-wschód północny-zachód. Układ słupów w narożniku północno-wschodnim sugeruje, że uległ on zniszczeniu i ściana północna wymagała naprawy. Prace te wyznaczają dwa okresy użytkowania obiektu przez ludność kultury amfor kulistych, z których pierwszy obejmuje funkcjonowanie budynku do czasu podjęcia prac naprawczych ściany północnej, a drugi po ich zakończeniu (Ryc. 114).

Obiekt nr 3 – obiekt ten kształtem nawiązywał do owalu o powierzchni 2,4 m², którego nieckowate ściany wydrążono w calcu do głębokości wahającej się od 0,25 m do 0,65 m. Zawartość kulturową wypełniiska stanowiły kości, grudki polepy oraz fragmenty naczyń, z których część chronologicznie wiąże się z epoką brązu.

Obiekt nr 78 – zarys obiektu kształtem nawiązywał do owalu o powierzchni 3,2 m², którego ściany wydrążono w calcu do głębokości 0,4 m. Zawartość kulturową stanowiły fragmenty naczyń, z których część chronologicznie wiąże się z epoką brązu.

2.6.5 Organizacja przestrzenna osad

Osada kultury amfor kulistych na stanowisku Głogów-Biechów 6 składała się z trzech obiektów, zajmujących przestrzeń około 4 arów. Jeden z nich pełnił funkcję mieszkalną (obiekt nr 23), od którego, w odległości około 15 m w kierunku południowo-wschodnim, zlokalizowany był gospodarczy (obiekt nr 25), a w odległości 18 m w kierunku północno-wschodnim jama gospodarcza (obiekt nr 19) (Ryc. 105).

Osada odkryta na stanowisku Głogów-Biechów 8 składała się z ośmiu obiektów, zajmujących przestrzeń około 18 arów. Wśród nich jeden był pozostałością po obiekcie mieszkalnym (13). W bliskim sąsiedztwie jego ściany wschodniej zlokalizowany był obiekt gospodarczy (12). Pozostałe obiekty usytuowane były w kierunku południowym w odległości około 9 m (obiekt nr 7) i 18 m, w kierunku południowo-wschodnim od południowej ściany obiektu mieszkalnego (obiekt nr 8), a w odległości około 40 m od obiektu mieszkalnego w kierunku południowo-wschodnim zlokalizowana była pozostałość po palenisku (obiekt nr 16), któremu towarzyszyła jama gospodarcza (obiekt nr 9). Około 50 m od zachodniej

ściany obiektu mieszkalnego, w kierunku wschodnim, zlokalizowana była jama gospodarcza (obiekt nr 27), a obiekt gospodarczy około 20 m w kierunku północno-wschodnim (obiekt nr 22) (Ryc. 107).

Obiekty chronologicznie wiążące się z okresem trwania osady kultury amfor kulistych na stanowisku Głogów-Żukowice 34 zlokalizowane były na obszarze około 72 arów. Określenie organizacji przestrzennej osady utrudnia skąpy zasób publikowanych źródeł, w których omówione zostały wyniki prowadzonych na niej prac badawczych oraz funkcjonowanie prawdopodobnie w różnych okresach.

W publikowanych materiałach omawiających osady chronologicznie wiążące się z kulturą amfor kulistych z okolic Głogowa (Pogorzelski 1997), osady z Chociwlu, gm. Strzelin (Cholewa, Błażejowski 1995), z Polwicy-Skrzypnika, pow. Oława (Kulczycka-Leciejewiczowa, Noworyta 2009), Budziszowa Wielkiego 2/3, pow. Jawor (Pawleta, Zapłata 2007), Krzeptowa 6 (Konczewska, Konczewski 2007), Domasław st. 10-12 (Mozgała, muszyński 2012) przyjęto, że osady z tego okresu składały się z kilku niezależnych rodzinnych gospodarstw w obrębie, w którym zlokalizowany był obiekt mieszkalny oraz jamy i obiekty gospodarcze.

Omawiając pozostałości po osadzie amfor kulistych w Polwicy-Skrzypniku, w przypadku jam charakteryzujących się wymiarami 3 x 2,8-2,9 m, dopuszczono możliwość pełnienia przez nie funkcji mieszkalnych, które miały konstrukcje naziemną i były zadane, ale nie wykluczono pełnienia przez nie roli spichlerzy, przeznaczonych do gromadzenia żywności dla zwierząt (Kulczycka-Leciejewiczowa, Noworyta 2009, s. 71). Przytoczone parametry wielkościowe obiektów z osady w Polwicy-Skrzypniku, mogących pełnić funkcje mieszkalne, zbliżone są wymiarami do obiektów odkrytych na osadach w okolicach Głogowa, charakteryzujących się wymiarami: 3,1 x 2,1 m; 3,35 x 23,3 m; 4 x 2,6 m, uznany za pozostałości po obiektach mieszkalnych (Pogorzelski 1997, s. 23/24).

Przyjmując obiekty o wyżej wymienionych parametrach wielkościowych za pozostałości po obiektach mieszkalnych, to na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 również za takie uznać należałoby obiekty nr 28, 30, 31, 92, 99, 103, 106, 107, 142 i 171.

Rozmieszczenie obiektów uznanych za pozostałości po obiektach mieszkalnych wskazuje, że mogła ona funkcjonować w różnych okresach. Zbyt bliskie

sąsiedztwo obiektów 99, 103, 106, 107, zlokalizowanych na przestrzeni około 4,5 ara, wyklucza możliwość pełnienia przez nie funkcji mieszkalnych w poszczególnych zagrodach. Przy przyjęciu, że osada funkcjonowała w jednym okresie czasu, obiekty te oraz im towarzyszące uznać należałoby za obiekty gospodarcze. W odległości około 20 m od nich w kierunku południowo-wschodnim funkcjonowała jedna zagroda, a od strony północno-zachodniej cztery zagrody, z których pierwsza oddalona była od skupiska obiektów gospodarczych o około 20 m, druga o około 40 m, trzecia o około 55 m, a czwarta również o około 55 m (Ryc. 111).

W sąsiedztwie obiektu mieszkalnego na osadzie Głogów-Żukowice 36 brak jest obiektów chronologicznie wiążących się z nim. Pierwszy obiekt gospodarczy, który uległ zniszczeniu przez obiekt chronologicznie młodszy, oddalony jest od obiektu mieszkalnego o około 85 m w kierunku północno-wschodnim (obiekt 78), a od niego również w kierunku północno-wschodnim, w odległości około 20 m, oddalony jest drugi obiekt gospodarczy, który uległ zniszczeniu przez obiekt o młodszej chronologii (obiekt 3).

2.6.5.1 Obiekty mieszkalne

Na sposoby wznoszenia obiektów mieszkalnych kultury amfor kulistych jak również pozostałych przedstawicieli ludności autochtonicznej mieli wpływ koloniści z terenów naddunajskich. Pozostałości wiążące się z budownictwem mieszkalnym, odkryte na półstałych osadach kultury amfor kulistych na Niżu, umożliwiają prześledzenie linii rozwojowej od szałasów mezolitycznych do wznoszenia domów budowanych z zastosowaniem techniki słupowo-plecionkowej, wśród których oryginalnością stylistyczną wyróżniają się domy z wysuniętym narożnikiem (Balcer 2012, s. 154).

Na osadach Głogów-Biechów st. 6 i 8, Głogów-Żukowice st. 34 pozostałościami po obiektach mieszkalnych są duże zadane jamy, będące półziemiankami, charakteryzującymi się zróżnicowaną głębokością ścian drażonych w calcu oraz niekorzystaniem ze słupów przy wznoszeniu ich konstrukcji. Elementem przemawiającym za funkcją mieszkalną obiektu 23 w osadzie Głogów-Biechów st. 6 jest obecność w nim pozostałości po palenisku. Funkcję mieszkalną pełnił również

obiekt 13 na stanowisku Głogów-Biechów 8, na co wskazuje nie tylko wielkość wynosząca ponad 20 m², ale również obecność w nim „piwniczki”. Na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 za uznaniem obiektów za mieszkalne przemawia ich wielkość wahająca się od 6,9 do 23,4 m² oraz obecność w części z nich grud polepy.

Pozostałości po budynkach na tych osadach nawiązują do jam, zaliczonych przez m. Szymt (1996, s. 130-133, 2007, s. 97) do typu drugiego na Kujawach, które charakteryzują się zarysami owalnymi i czworobocznymi, w przybliżeniu prostokątnymi.

Pozostałościami po domu budowanym z zastosowaniem techniki słupowo-plecionkowej z wysuniętym narożnikiem jest obiekt 73 na osadzie Głogów-Żukowice st. 36. Rozplanowaniem słupów oraz powierzchnią nawiązuje on do budynków odkrytych na osadzie w Sicinach (Wojciechowski 1971: ryc. 5, 7, 9; Balcer 2012: ryc. 48: d-g). Pozostałości po słupach budynku w osadzie Głogów-Żukowice st. 34, podobnie jak w większości obiektów wznoszonych w tej technice na innych osadach, rozmieszczone są w niejednakowych odległościach (Balcer 2012, s. 136). Zagęszczenie dołków po słupach w narożniku północno-wschodnim wiąże się pracami naprawczymi po zniszczeniu tej części budynku (Ryc. 114).

Odległość między osadą w Sicinach a osadą Głogów-Żukowice 34, wynosząca w linii prostej około 30 km wskazuje, że budynki słupowe mogły być wznoszone na tych osadach przez przedstawicieli tej samej grupy, która na obszarze Dolnego Śląska zasiedlała wyodrębnione terytoria obejmujące średnio 80-100 km² (Kulczycka-Leciejewiczowa 1993, s. 140).

2.6.5.2 Obiekty gospodarcze

Wśród hodowanych przez mieszkańców osady w Głogowie-Żukowicach st. 34 zwierząt dominowało bydło (64,4%), na drugim miejscu były świnię (20,3%), a trzecim owce-kozy (15,3%) (Krupska 1997, s. 287, tab. 2). Hodowla świń wymuszała bardziej osiadły tryb życia prowadzony przez przedstawicieli kultury amfor kulistych, wymagała również gromadzenia zapasów paszy, niezbędnej w okresie zimowym. mogła być ona gromadzona, przez mieszkańców poszczególnych gospodarstw, w jamach. mieszkańcy osady mogli też wspólnie wybudować zadany obiekt o większych parametrach wielkościowych wykorzystywany do gromadzenia zapasów.

Na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 obiektami o takim przeznaczeniu mogło być skupisko, w skład którego wchodził obiekt 99, 103, 106 i 107. Parametry wielkościowe wskazują, że mogłyby one pełnić funkcję mieszkalną, ale fakt, że największa odległość między nimi wynosiła 10 m, a najmniejsza 2,5 m przeczy temu, gdyż są to zbyt małe odległości umożliwiające funkcjonowanie ich w jednym okresie czasu.

Obiekty na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 o powierzchni od 3,9 do 5 m², przy budowie których częściowo korzystano z gliny, wskazuje na spory nakład pracy przy ich wykonaniu. Tym samym wskazują one na ważną funkcję, jaką pełniły w strukturze zabudowy osady. Wykonywano w nich czynności wiążące się z życiem codziennym mieszkańców zagrody lub wykorzystywano jako spichlerze. Częścią struktury zabudowy osady były obiekty o powierzchni od 0,72 do 1,9 m² pełniące bliżej nieokreślone funkcje.

2.6.6 Materiał ruchomy

2.6.6.1 Ceramika naczyniowa

Wśród fragmentów naczyń, znalezionych w obiektach z omawianych osad, wyróżniono następujące formy:

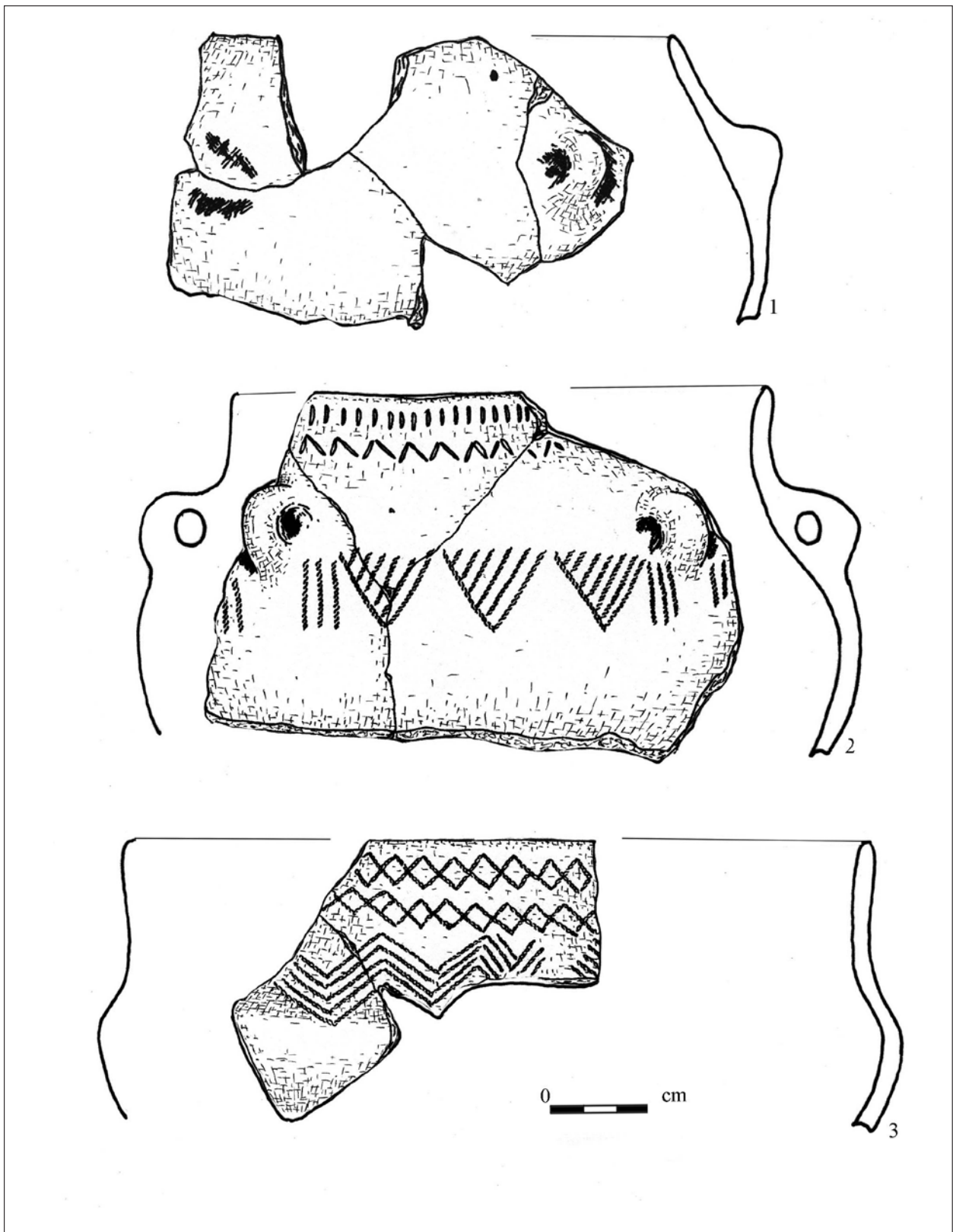
Fragmenty amfory z cylindryczną lub lekko lejkwatą szyjką są wśród części naczyń znalezionych na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 w obiekcie 26a (Ryc. 115:2) i obiekcie 30 (Ryc. 116:1). Amfory tzw. kujawskie (ze stożkowato zwężającą się szyjką), której fragmenty znalezione zostały na osadzie Głogów-Biechów st. 8/2019 w obiekcie 9 (Ryc. 118:1).

Fragmenty mis profilowanych znaleziono na osadzie Głogów-Biechów st. 8/2019 w obiekcie 7 (Ryc. 98:1) oraz na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 w obiekcie 173 (Ryc. 115:3).

Części czarek obecne są w zbiorach fragmentów naczyń znalezionych na osadzie Głogów-Biechów st. 8/2019 w obiekcie 12 (Ryc. 119:7, 8) i osadzie Głogów-Żukowice st. 34 w obiekcie 26a (Ryc. 116:4).

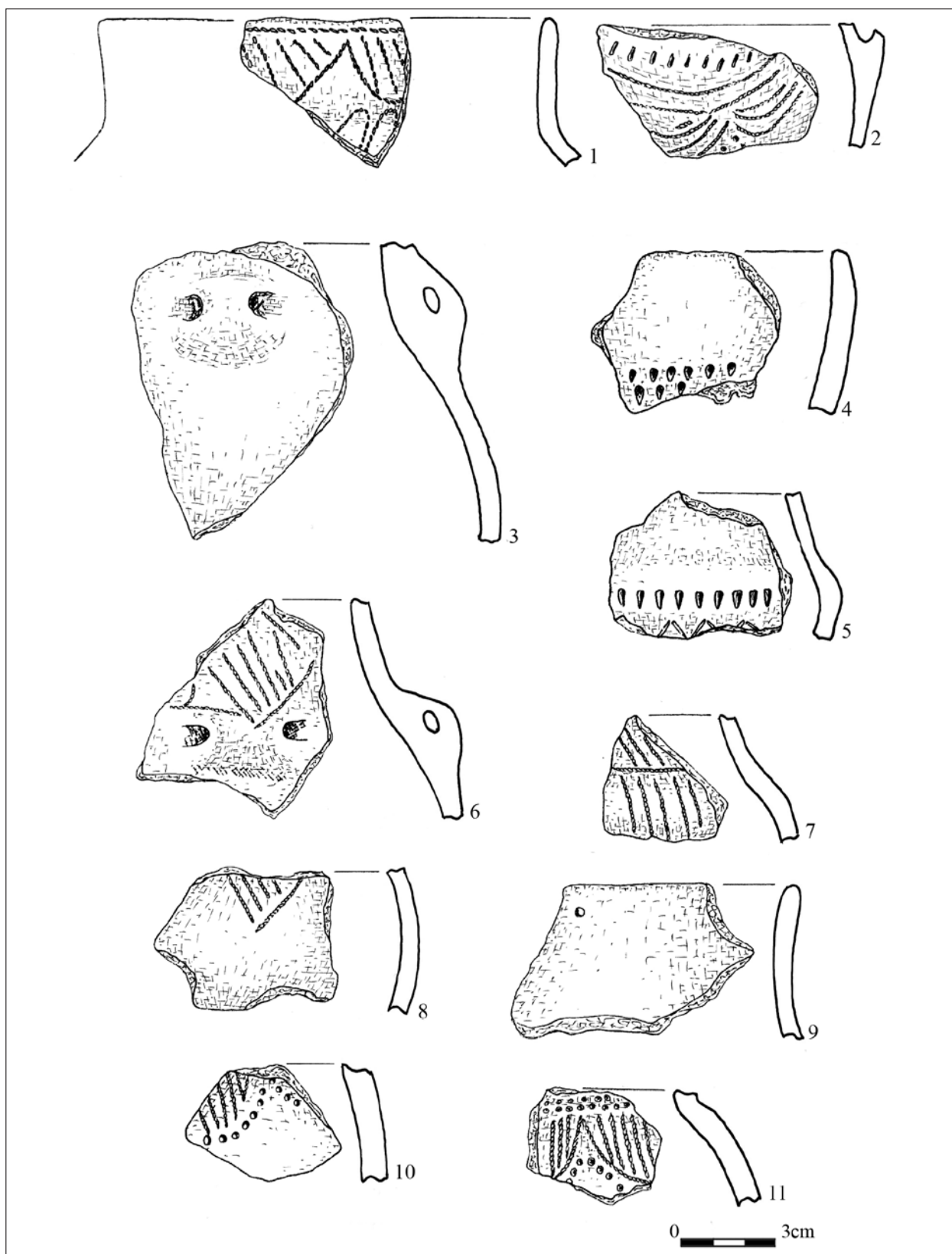
Wśród fragmentów garnków obecne są egzemplarze z wyodrębnioną niską, lejkwatą rozchyloną szyjką, które znaleziono w obiektach eksplorowanych na osadzie Głogów-Biechów st. 8/2019 (Ryc. 120:2, 3).

Obecne są również garnki z wyodrębnioną niską, cylindryczną szyjką, znalezione w obiektach na

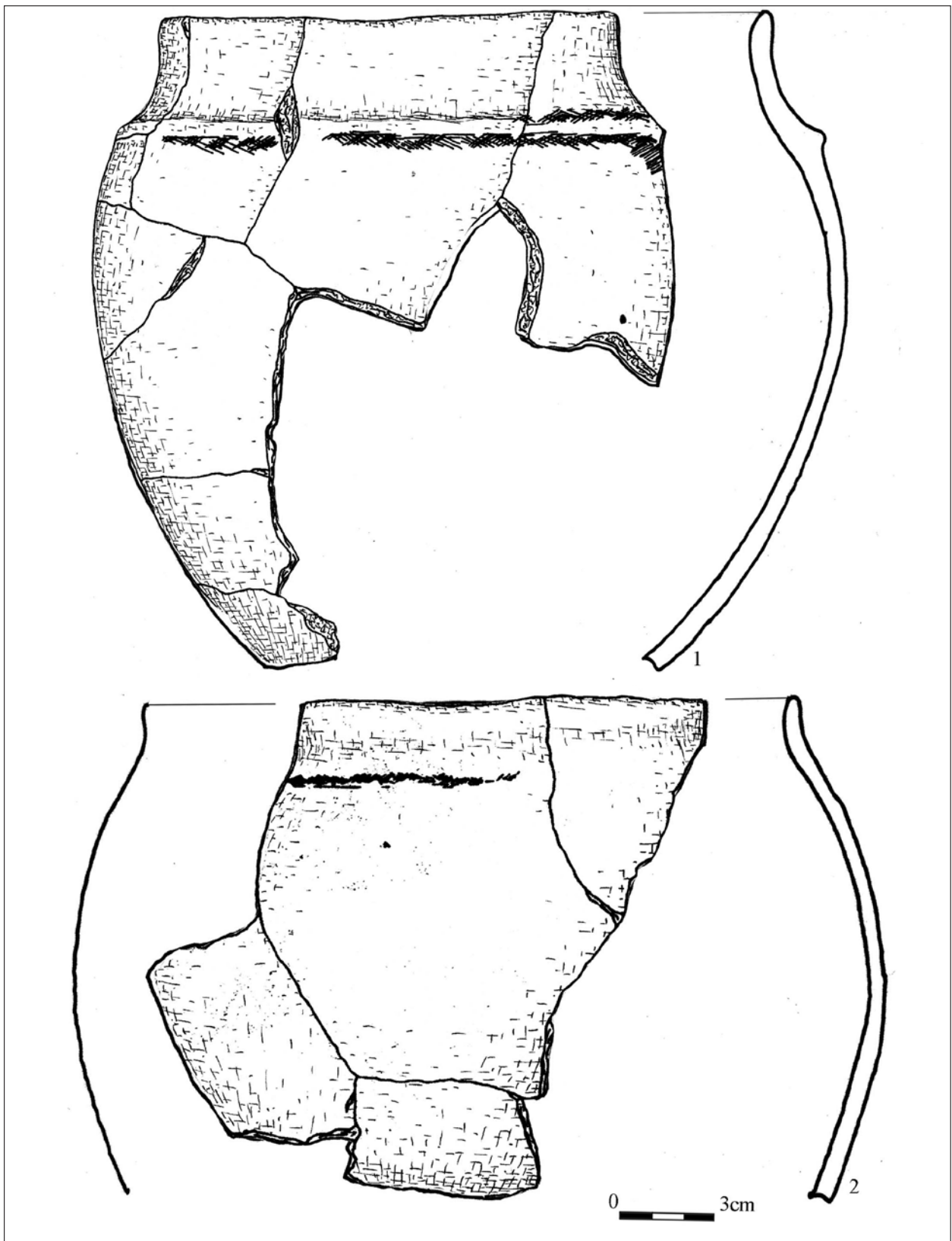
Ryc. 115. Głogów-Żukowice st. 34. Fragmenty naczyń kultury amfor kulistych. (1, 2) obiekt 26a; (3) obiekt 173. Wg Z. Hendel 1993, opr. A. Dobrowolski

Fig. 115. Głogów-Żukowice site 34. Fragments of vessels of the Globular Amphora culture. (1, 2) feature 26a; (3) feature 173. According to Z. Hendel 1993, compiled by A. Dobrowolski

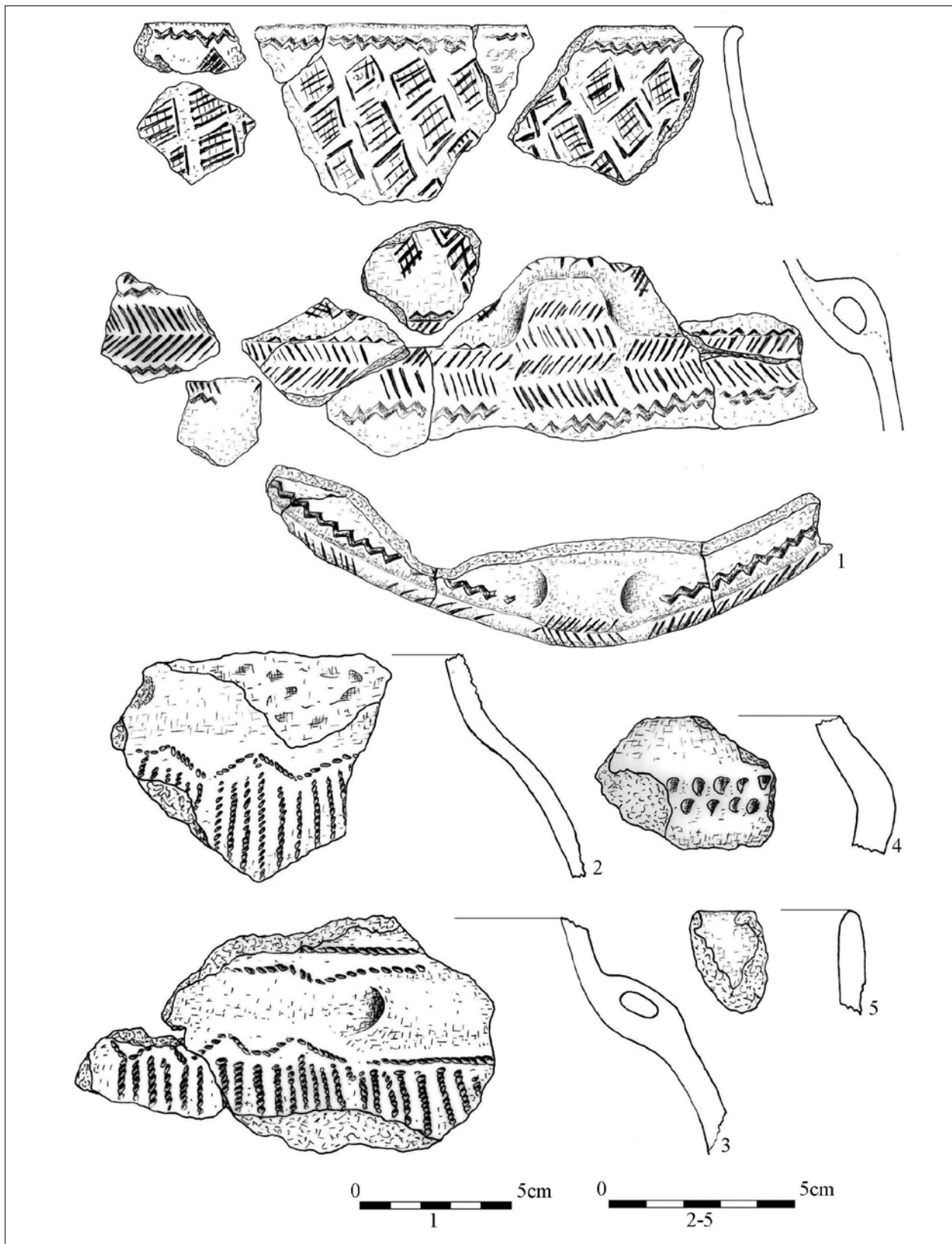
Ryc. 116. Głogów-Żukowice st. 34. Fragmenty naczyń kultury amfor kulistych. (1) obiekt 30; (2, 3) obiekt 65a; (4, 5) obiekt 26a; (6-8) obiekt 107; (9-11) obiekt 145. Wg Z. Hendel 1993, opr. A. Dobrowolski

Fig. 116. Głogów-Żukowice site 34. Fragments of vessels of the Globular Amphora culture. (1) feature 30; (2, 3) feature 65a; (4, 5) feature 26a; (6-8) feature 107; (9-11) feature 145. According to Z. Hendel 1993, compiled by A. Dobrowolski

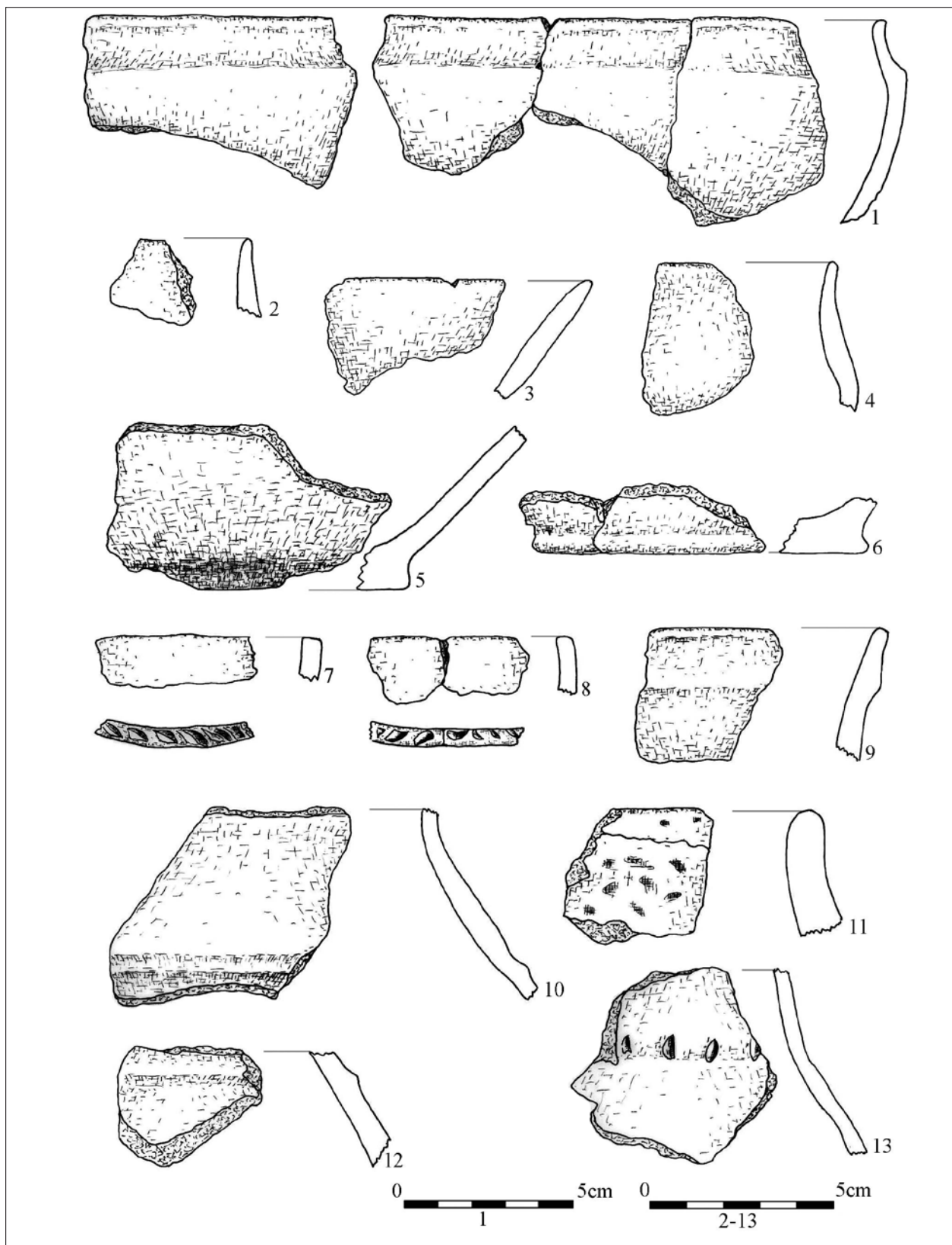
Ryc. 117. Głogów-Żukowice st. 34. Fragmenty naczyń kultury amfor kulistych z obiektu 26a. Wg Z. Hendel 1993, opr. A. Dobrowolski

Fig. 117. Głogów-Żukowice site 34. Fragments of vessels of the Globular Amphora culture originating from feature 26a. According to Z. Hendel 1993, compiled by A. Dobrowolski

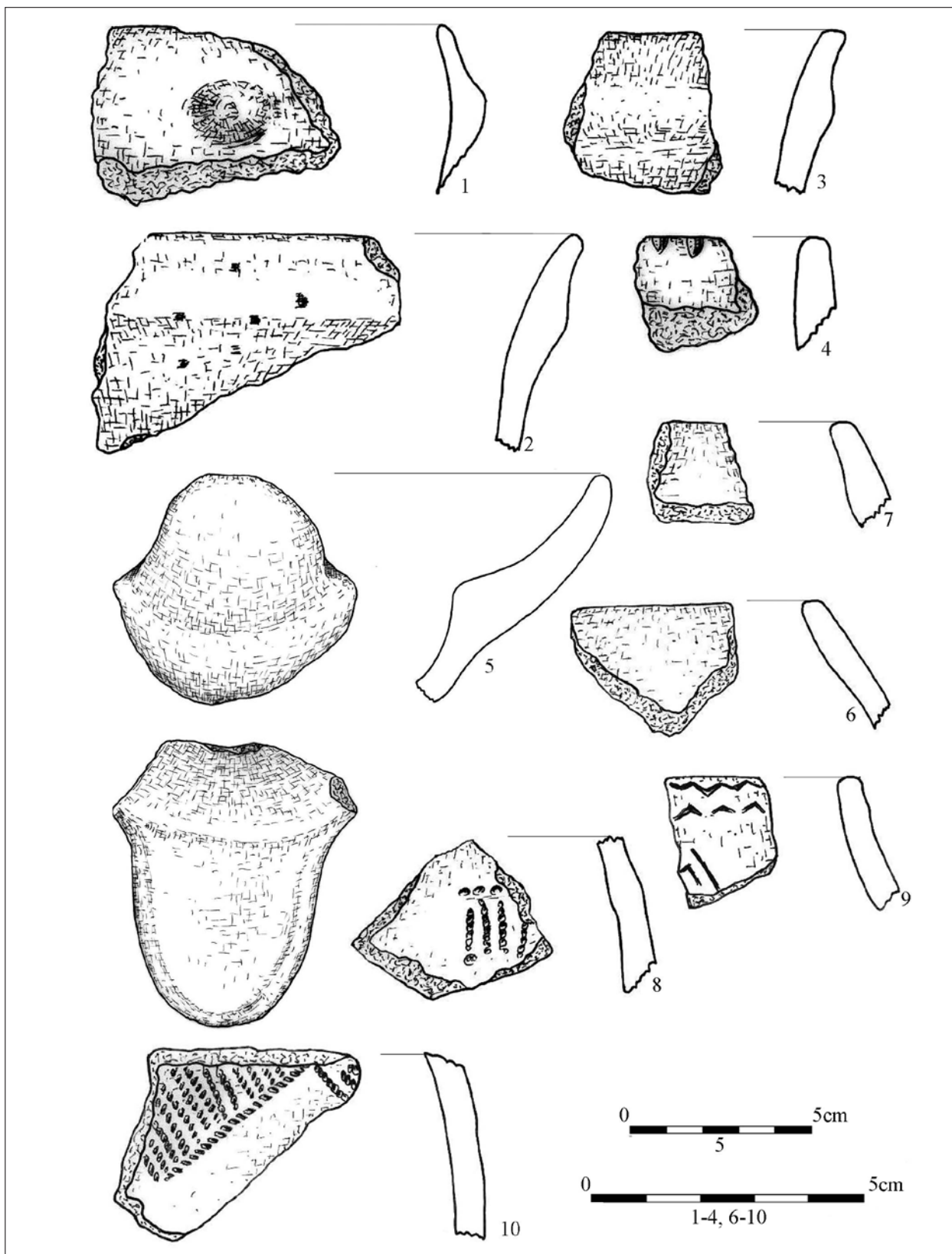
Ryc. 118. Głogów-Biechów st. 8/2019. Fragmenty naczyń kultury amfor kulistych z obiektu 9. Wg Z. Hendel 2019, opr. A. Dobrowolski

Fig. 118. Głogów-Biechów site 8/2019. Fragments of vessels of the Globular Amphora culture originating from feature 9. According to Z. Hendel 2019, compiled by A. Dobrowolski

Ryc. 119. Głogów-Biechów st. 8/2019. Fragmenty naczyń kultury amfor kulistych. (1, 5) obiekt 7; (2-4, 6) obiekt 8; (7-13) obiekt 12. Wg Z. Hendel 2019, opr. A. Dobrowolski

Fig. 119. Głogów-Biechów site 8/2019. Fragments of vessels of the Globular Amphora culture. (1, 5) feature 7; (2-4, 6) feature 8; (7-13) feature 12. According to Z. Hendel 2019, compiled by A. Dobrowolski

Ryc. 120. Głogów-Biechów st. 8/2019. Fragmenty naczyń kultury amfor kulistych. (1-5) obiekt 13; (6, 7) obiekt 22; (8) obiekt 27; (9) z doczyszczania ara XXII/37; (10) z doczyszczania ara XXI/36. Wg Z. Hendel 2019, opr. A. Dobrowolski

Fig. 120. Głogów-Biechów site 8/2019. Fragments of vessels of the Globular Amphora culture. (1-5) feature 13; (6, 7) feature 22; (8) feature 27; (9) from are XXII/37; (10) from are XXI/36; According to Z. Hendel 2019, compiled by A. Dobrowolski

osadzie Głogów-Biechów st. 6 (ryc. 119:1), na osadzie Głogów-Żukowice st. 8/2019 (Ryc. 119:4) i osadzie Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 117:2).

Odrębną grupę garnków stanowią egzemplarze o lekko esowatym profilu partii górnej, z których na części pod wylewem obecne są plastyczne listwy podkrawędne. Obecne są one w zbiorach fragmentów naczyń znalezionych na osadzie Głogów-Biechów st. 6 (Pogorzelski 1993), na osadzie Głogów-Biechów st. 8/2019 (Ryc. 119:9; 120:2, 3) i Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 117:1).

W trakcie eksploracji obiektu nr 13 na osadzie Głogów-Biechów st. 8/2019 znaleziono uchwyt kubka (Ryc. 120:5).

Wśród fragmentów naczyń wyeksplorowanych z obiektu 25, zlokalizowanego na osadzie Głogów-Biechów st. 6, obecna jest forma silnie wydęta z mocno przewężoną niewyodrębnioną niską szyjką (Ryc. 122:1) oraz forma dwustożkowata (Ryc. 122:3). Fragmenty formy dwustożkowatej są częścią zbioru naczyń z obiektu 26a w osadzie Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 115:1).

Na części fragmentów naczyń, wyeksplorowanych z obiektów omawianych osad, obecny jest ornament wykonany techniką stempelkową, która na stanowisku Głogów-Biechów 6 reprezentowana jest przez odciski, tworzące rząd pionowych lub ustawionych pod kątem, prostokątnych słupków. Pionowe słupki łączono z ustawionymi pod kątem w kompozycje, gdzie rząd pionowych słupków umieszczono bezpośrednio pod wylewem, a prostokątne stempelki ustawione pod kątem poniżej (Ryc. 122:1) lub na załomie brzuśca (Ryc. 122:2). Ornamentem charakteryzującym się takimi cechami ozdobiono również naczynie znalezione w obiekcie 26a na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 115:2).

Stempelkiem uformowanym w kształcie litery V wykonywano, najczęściej pod krawędzią wylewu, łączące się odciski tworzące poziomą linię (Głogów-Biechów 8/2019 – ryc. 120:9) Na fragmencie amfory z obiektu 9 na osadzie Głogów-Biechów st. 8/2019 ornament tego typu umieszczono pod wylewem oraz na barku pod uchem. Odwrócone, niełączące się odciski litery V, tworzą poziomy rząd pod wylewem fragmentu naczynia również z osady Głogów-Biechów 8/2019 (Ryc. 120:9).

Techniką paznokciową, obecną na fragmentach naczyń znalezionych w osadzie Głogów-Biechów 8/2019, wykonano odciski paznokcia na górnej pła-

skiej powierzchni lub krawędzi wylewów (Ryc. 119:4, 7, 8), a pojedynczy (Ryc. 119:13) lub podwójny poziomy rząd odcisków paznokcia (Ryc. 118:4) umieszczono na barku naczyń.

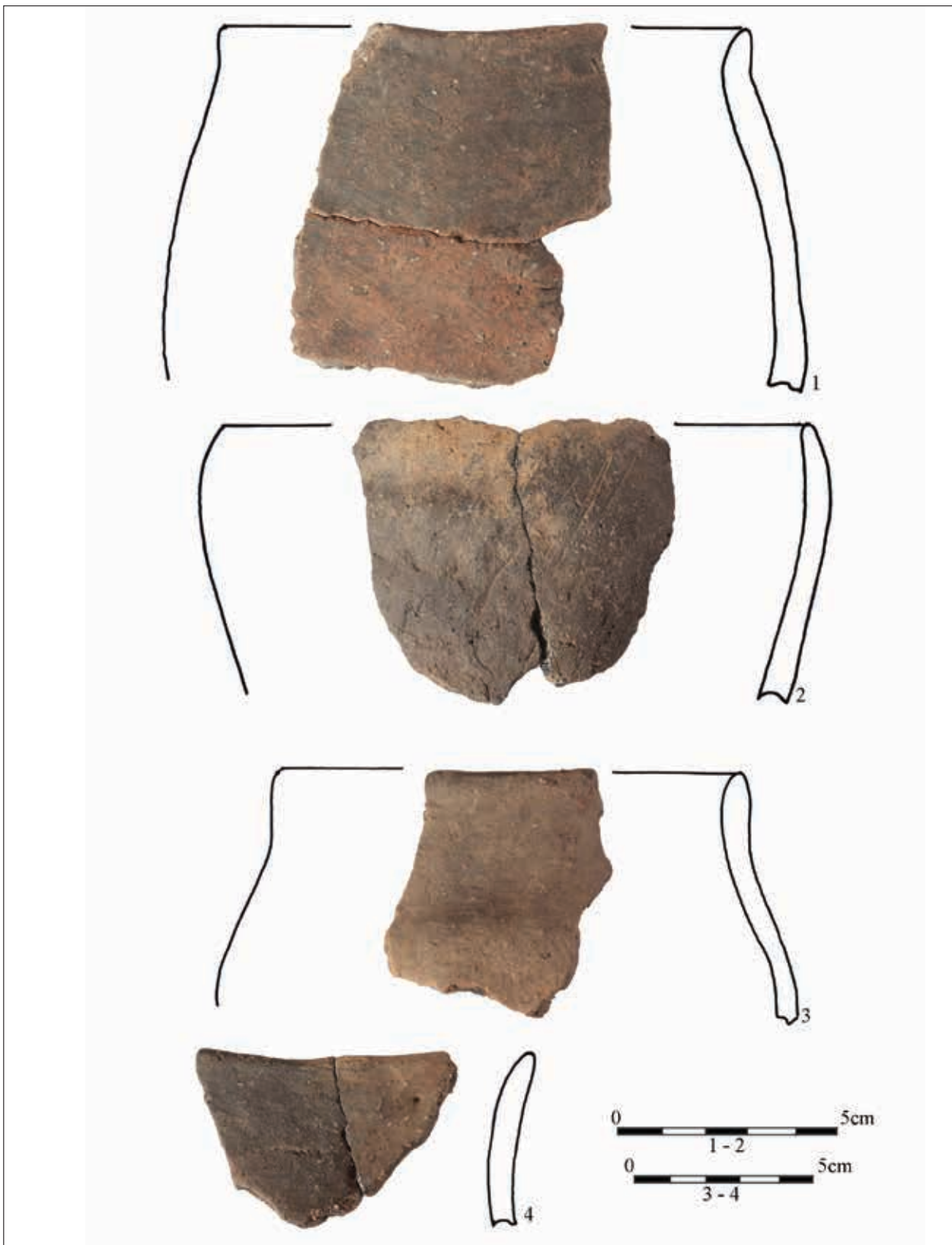
Zdobienia techniką kłutą na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 przybierały postać poziomych, pojedynczych (Ryc. 116:5) lub podwójnych (Ryc. 116:4) rzędów trójkątnych nakłuc. Poziome rzędy kolistych nakłuc na osadzie Głogów-Biechów st. 8/2019 i Głogów-Żukowice st. 34 są elementami kompozycji ograniczającymi pionowe odciski sznura dwudzielnego (Ryc. 120:8) lub wiszących girland, wykonanych również sznurem dwudzielnym (Ryc. 116:10, 11).

Techniką rytą na amforze z obiektu 9 na osadzie Głogów-Biechów st. 8/2019 wykonywano romby, wypełnione ukośną kratką, a na uchu oraz pod nim tą samą techniką wykonano motyw jodełki (Ryc. 118:1).

Techniką sznurową (używano sznura dwudzielnego) tworzone poziome linie pod wylewem naczynia (Ryc. 116:1), pionowe wiązki linii umieszczano od barku w dół naczynia (Ryc. 100:8; 118:2, 3) oraz skośnie szrafurowane wiszące trójkąty (Ryc. 120:10). Z odcisków sznura tworzone kompozycje – na szyjce amfory z osady Głogów-Żukowice st. 34, pod krawędzią wylewu, umieszczono poziomy odcisk sznura poniżej wiszącej girlandy z pionowymi odciskami sznura, obok nich wiszące trójkąty ze skośnymi odciskami sznura, a poniżej nich odciski w kształcie litery U (Ryc. 116:1). Pod poziomą linią odcisniętą powyżej ucha, umieszczono linię częściowo poziomą, a częściowo zygzakowatą, pod uchem umieszczono również linię częściowo poziomą, a częściowo zygzakowatą, pod którą odcisnięto poziome linie (Ryc. 118:3). Tworzono również kompozycje wiszących trójkątów i towarzyszących im wiązkom odcisków pionowych (Ryc. 115:2) oraz odcisków tworzących pod wylewem dwa poziome rzędy odcisków sznura, tworzących stykające się romby, a pod nimi poziome pasmo z pięciu, zygzakowato ukształtowanych, odcisków sznura (Ryc. 115:3).

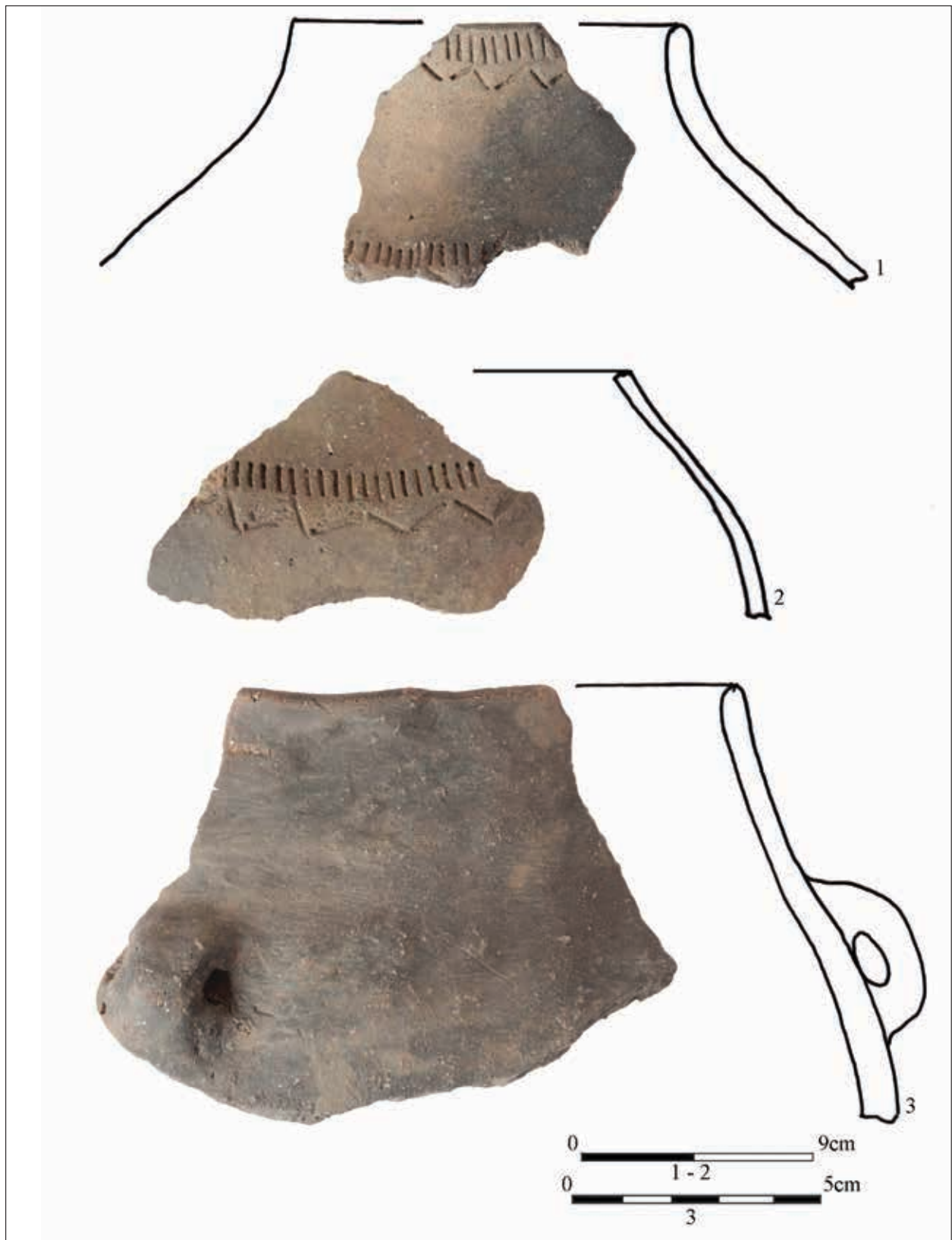
Ornament plastyczny umieszczony pod wylewem w postaci małego guzka obecny jest na naczyniu znalezionym na osadzie Głogów-Biechów st. 8/2019 (Ryc. 120:1).

Przy ornamentowaniu naczyń na poszczególnych osadach stosowano zróżnicowane techniki zdobnicze. Ze stanowiska Głogów-Biechów 6 po-

Ryc. 121. Głogów-Biechów st. 6. Fragmenty naczyń kultury amfor kulistych. (1, 2) obiekt 19; (3, 4) obiekt 25. Opr. J. Szajt

Fig. 121. Głogów-Biechów site 6. Fragments of vessels of the Globular Amphora culture. (1, 2) feature 19; (3, 4) feature 25. Compiled by J. Szajt

Ryc. 122. Głogów-Biechów st. 6. Fragmenty naczyń kultury amfor kulistych z obiektu 25. Opr. J. Szajt

Fig. 122. Głogów-Biechów site 6. Fragments of vessels of the Globular Amphora culture originating from feature 25. Compiled by J. Szajt

chodzą fragmenty zdobione techniką stempelkową (prostokątne słupki, kółka) lub plastyczną w postaci listwy (Pogorzelski 1997, s. 45).

Obecność jednej techniki (sznurowej) stwierdzono w nielicznym zbiorze pozyskanym w trakcie badań prowadzonym na stanowisku Głogów-Żukowice 36.

Na stanowisku Głogów-Biechów 8 naczyńna zdobiono techniką stempelkową (stempelki w kształcie litery V – linie poziome), kłutą (kółka), paznokciową (poziome linie), rytą (romby wypełnione kratką, skośne linie) i sznurową (poziome i pionowe linie, wiszące girlandy i trójkąty). Na stanowisku Głogów-Żukowice 34 naczynia ornamentowano techniką stempelkową (prostokątne słupki), kłutą (trójkąty, kółka) i sznurową (linie poziome, pionowe, wiszące girlandy i trójkąty, linie zygzakowate oraz odciski tworzące stykające się romby).

Z powyższego zestawienia wynika, że naczynia pozyskane w trakcie badań na omawianych stanowiskach, zdobiono różnymi technikami. Jedynie w zbiorze z Głogowa-Biechowa st. 6 nie stwierdzono występowania zdobnictwa wykonanego techniką sznurową.

Ornamenty występujące na fragmentach ceramiki analizowanych zbiorów grupują się na szyjkach i górnych partiach naczyń, podkreślając ich tektonikę i proporcje. Składają się one z linii poziomych, biegnących pod krawędzią u nasady szyjki, w załamie brzuśca. Występuje kilkakrotne powtarzanie tych samych lub zbliżonych kompozycji w układzie poziomym, typowym dla kultury amfor kulistych (Wiślański 1966, s. 25).

2.6.6.2 Wytwory kamienne

Żarna

Zachowane w całości jednostronne żarno, powstałe na naturalnym gładzie narzutowym o barwie różowej, z ziarnami i pasmami szarymi oraz małą ilością miki zostało odkryte na stanowisku 8 Głogów-Biechów obiekt nr 9. Jego długość wynosi 200 mm, szerokość 162 mm, a grubość 113 mm. Kształtem w rzucie poziomym nawiązuje ono do trapezu, przekroju owalnym i spłaszczonej jednej powierzchni dłuższej. Powierzchnie boczne oraz jedna krótsza noszą ślady odłupania, na spłaszczonej powierzchni obecne są ślady rozcierania kształtem nawiązujące do wydłużonego, wklęsłego owalu (ryc. 121:5), które umożli-

wiają zaliczenie żarna do typu II odmiany 2 wg klasyfikacji A. Nasza (Nasz 1950, s. 31).

Uszkodzone jednostronne żarno, wykonane ze skały barwy ciemnobrunatnej o nieregularnym kształcie w rzucie poziomym, z jedną powierzchnią pracującą, uformowaną wklęsłe i zarysie nawiązującym do części owalu zostało odkryte na osadzie Głogów-Żukowice st. 34, w obiekcie nr 4. Wymiary: długość 155 cm, szerokość 16 mm, grubość 78 mm, część pracująca zagłębiona była maksymalnie do 10 mm (Ryc. 123: 1).

Zniszczony w bardzo dużym stopniu fragment jednostronnego żarna, wykonanego ze skały barwy szarej i płaskiej części pracującej, zachowanej na małym fragmencie, został odkryty na osadzie Głogów-Żukowice st. 34, w obiekcie nr 26a. Wymiary: długość 81 mm, szerokość 64 mm, grubość 72 mm.

W trakcie eksploracji obiektu nr 30 na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 znaleziono dwa odłupki kamienne, wiążące się z fazą obtłukiwania bryły skalnej przed nadaniem jej prawdopodobnie kształtu topora. Pierwszy barwy szaro-ciemnozielonej charakteryzuje się długością 76 mm, szerokością 53 mm i grubością 14 mm. Wymiary drugiego, o barwie brunatno-beżowej, wynoszą: długość 67 mm, szerokość 56 mm i grubość 10 mm.

2.6.6.3 Wytwory krzemienne

Zbiór wytworów krzemiennych wykonanych z krzemienia bałtyckiego znaleziony na osadzie Głogów-Biechów st. 6 składa się z dwóch retuszowanych wiórów (ryc. 7:4, 5), dwóch wiórów (Ryc. 9:3, 8) i pięciu odłupków (m. in. ryc. 9:1, 2, 6, 7) (Pogorzelski 1997, s. 19) (Ryc. 124).

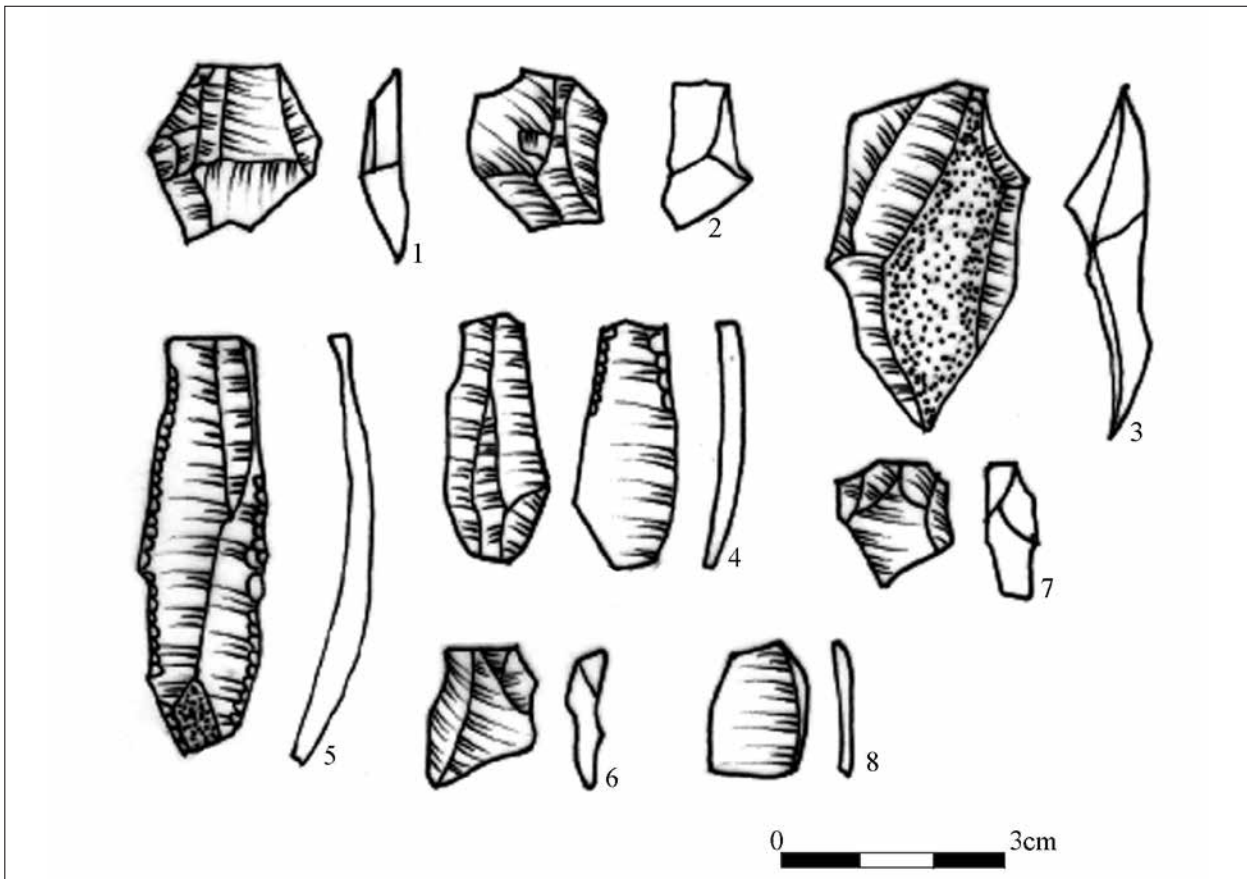
W trakcie prac badawczych prowadzonych na osadzie Głogów-Biechów st. 8, z obiektów datowanych na okres trwania kultury amfor kulistych, wyeksplorowano: 4 rdzenie, 23 odłupki, 8 wiórów, jedną łuskę oraz jeden retuszowany wiór (Hendel 2019).

W trakcie eksploracji obiektu 30 na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 znaleziono odłupek będący częścią krzemiennej siekierki z jedną powierzchnią starannie wyszlifowaną o wymiarach: długość 41 mm, szerokość 31 mm i grubość 5 mm (Ryc. 123:2). Prawdopodobnie z tej samej siekierki pochodzi wiórek o długości 2,9 cm, szerokości

Ryc. 123. Głogów-Żukowice st. 34. (1) kamienne żarno z obiektu 4; (2) odłupek z krzemiennej siekiery z obiektu 30; (3) fragment poroża z obiektu 4; (4) krążek z naczynia z obiektu 36. Głogów-Biechów st. 8/2019. (5) żarno z obiektu 9; (6-19) wytwory krzemienne. Wg Z. Hendel 2019.,opr. W. Pogorzelski

Fig. 123. Głogów-Żukowice site 34. (1) quern-stone originating from feature 4; (2) flake from a flint axe originating from feature 30; (3) fragment of antler originating from feature 4; (4) disc from a vessel originating from feature 36. Głogów-Biechów site 8/2019. (5) quern-stone originating from feature 9; (6-19) flint artefacts. According to Z. Hendel 2019, compiled by W. Pogorzelski

Ryc. 124. Głogów-Biechów st. 6. Wytwory krzemienne kultury amfor kulistych. (1-3) obiekt 25; (4-6) obiekt 19; (7,8) obiekt 23. Rys. W. Pogorzelski

Fig. 124. Głogów-Biechów site 6. Flint artefacts of the Globular Amphora culture. (1-3) feature 25; (4-6) feature 19; (7, 8) feature 23. Drawn by W. Pogorzelski

1,3 cm i grubości 0,3 cm znalezionej w obiekcie 34. Zbiór wytworów krzemiennych z tej osady uzupełnia 126 egzemplarzy, z których wytwór z obiektu 31 określony został jako fragment siekierki, a z obiektu 36 jako grocik (Hendel 1993, s. 15, zestawienie obiektów 18-28).

2.6.6.4 Inne

Fragment poroża ze śladami obróbki znaleziono w trakcie eksploracji obiektu 34 na osadzie Głogów-Żukowice 34. Jest to płytko o długości 76 mm, szerokości 19 mm i grubości 8 mm, nosząca ślady odłamania na krawędziach krótszych, natomiast dłuższe noszą ślady po skośnym struganiu, które są obecne również na powierzchni spodniej płytki (Ryc. 123:3).

W obiekcie 36, na stanowisku Głogów-Żukowice 34, znaleziono gliniany krążek o kolistym kształcie, którego średnica wynosi 34 mm, a grubość 7 mm.

Wykonany został ze ścianki naczynia o barwie jasnobrunatnej powierzchni zewnętrznej (Ryc. 123:4).

2.6.7 Chronologia

Przesłanką umożliwiającą ustalenie pozycji chronologicznej omawianych osad jest sposób wykonania naczyń. Zauważalny jest zróżnicowany sposób przygotowania tłuczni skalnego. Na osadzie Głogów-Biechów st. 6 średnica ziaren nie przekraczała 3 mm, a pojedyncze ziarna, osiągające grubość do 6 mm, przez staranne wygładzenie powierzchni ścianek nie powodowały ich szorstkości. Stosowanie jako domieszki grubo- i bardzo gruboziarnistego tłuczni skalnego (maksymalna średnica ziaren do 8 mm) na osadzie Głogów-Biechów st. 8 i Głogów-Żukowice st. 34 umożliwia łączenie osad z okresem trwania fazy IIb-IIIb kultury amfor kulistych na Kuja-

wach oraz osady z okolic międzyrzecza (Wierzbicki 2006, s. 128, 129).

Opierając określenie chronologii na analizie fragmentów naczyń pod kątem ornamentyki oraz techniki jej wykonania osadę Głogów-Biechów st. 6 łączyć można z dużym prawdopodobieństwem ze starszą fazą kultury amfor kulistych. Argumentem przemawiającymi za takim datowaniem osady jest obecność zdobnictwa na nielicznych fragmentach naczyń, które zdobiono wyłącznie prostokątnym stempelkiem. Wykonywano nim poziome rzędy pionowych słupków lub linię zygzakowatą, składającą się z pojedynczych odcisków ustawionych pod kątem (Ryc. 7:1, 2). Tylko w jednym przypadku na fragmencie naczynia obecna jest listwa plastyczna (Pogorzelski 1997, s. 31, ryc. 20:10) oraz odcisk stempelka w kształcie kółka w typie „ptasie pióro”. W inwentarzu fragmentów naczyń uwagę zwraca naczynie z silnie wydęta i mocno przewężoną niewyodrębnioną szyjką (Ryc. 7:1) oraz forma dwustożkowata (Ryc. 7:3), których brak w zbiorach z pozostałych osad znanych z okolic Głogowa (Pogorzelski 1997, s. 7-58).

Analogiczne formy naczyń oraz zdobnictwo dla materiałów z osady w Głogowie- Biechowie st. 6 odnajdujemy na osadzie w Tucznie, która datowana jest na starszą fazę kultury amfor kulistych (Wiślański 1966, s. 147-151, ryc. 9, 10).

Powyższe obserwacje umożliwiają stwierdzenie o możliwości przebywania ludności amfor kulistych w okolicach Głogowa już w fazie starszej.

Możliwość ta znajduje odzwierciedlenie w literaturze w przypuszczeniach o tak wczesnym funkcjonowaniu kultury amfor kulistych na Śląsku. Przyjmuje się rzekę Barycz, która wpada do Odry w okolicach Głogowa, za rzekę graniczną w okresie trwania fazy starszej tzw. bezsznurowej (Wiślański 1966, s. 130, Pogorzelski, Lissak 1993, s. 178, Pogorzelski 1997, s. 56, 57, Reszka 2011, s. 10).

Występujący w zdobnictwie, na osadach Głogów-Biechów st. 8, Głogów-Żukowice st. 34 i st. 36, motyw sznura dwudzielnego pozwala chronologicznie łączyć je z fazą młodszą „sznurową” kultury amfor kulistych (Wiślański 1966, s. 125). Zarówno formy naczyń jak i występujące na nich zdobnictwo nie odbiegają od materiałów znanych z Dolnego Śląska i, podobnie jak zespoły dolnośląskie, należą one do grupy wchodzącej w skład strefy mieszanej o cechach grupy zachodniej oraz polskiej.

Cechami charakterystycznymi dla grupy zachodniej jest zdobienie górnych części brzuśców naczyń grupami pionowych linii (Wiślański 1966, s. 77, 79). Na osadzie Głogów-Biechów st. 8 występują one w postaci odciskanych linii sznurem dwudzielnym (Ryc. 14:2, 3; 13:8). Obecne są również na osadzie Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 21:7).

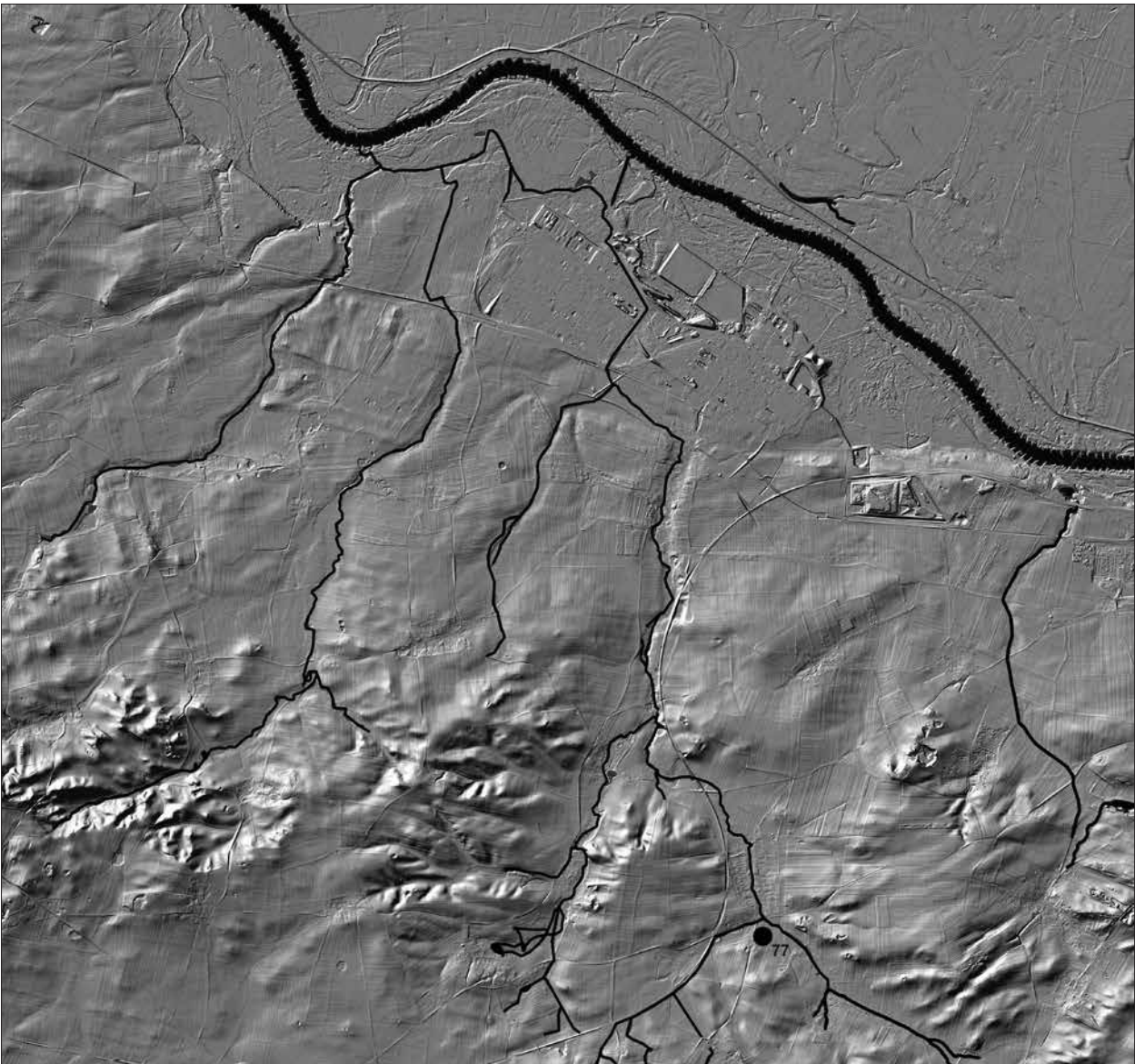
Charakterystycznym ornamentem w grupie zachodniej są stojące romby (Wiślański 1966, s. 87), umieszczane na szyjkach amfor. Na szyjce amfory z osady Głogów-Biechów st. 8 romby wypełniono ukośnie rytą kratką i poziomymi pasami. Pokrywają one całą powierzchnię szyjki (Ryc. 14:1). Analogie do tego typu zdobnictwa odnajdujemy na osadzie Głogów-Górka 3 (Pogorzelski 1997, s. 26, ryc. 15:2). W klasyfikacji najpopularniejszych układów zdobniczych stosowanych w grupie zachodniej opracowanej przez H. Nortmanna, motyw stojących rombów zaliczony został do typu B (1985, Abb. 6).

Charakterystycznym motywem zdobniczym, wykonywanym sznurem w grupie polskiej są skośnie szrafurowane trójkąty, ornament pasmowy (Wojciechowski 1967, s. 9 ryc. 1; s. 11 ryc. 2; s. 22 ryc. 7). motywy te obecne są na fragmentach naczyń z osady Głogów-Biechów st. 8/2019 (Ryc. 100:10) oraz Głogów-Żukowice st. 34 (Ryc. 104:2).

Stylistyka ornamentyki ceramiki kultury amfor kulistych z osad w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi pozwala, przy uwzględnieniu cech zdobnictwa dla poszczególnych faz tej kultury na Kujawach, łączyć je z kujawskimi fazami IIb i IIIa, określanymi jako tzw. etap klasycznoamforowy, datowany na ok. 3250/3100-2400/2150 BC (Szymt 1996, s. 34-35, 75).

Datowanie osady w Polwicy i Skrzypniku, położonych na Dolnym Śląsku, obejmuje okres od 2550 do 2200 r. p.n.e., a niewiele starsze od nich daty zamykające się od 2900 do 2450 r. p.n.e. odnoszą się do osady w Wojkowicach (Kulczycka-Leciejewiczowa, Noworyta 2009, s. 90).

Materiały kultury amfor kulistych, znalezione w trakcie prac badawczych prowadzonych na osadzie międzyrzecz st. 108 o cechach technologicznych i ornamentyce naczyń nawiązujące do znalezionych w osadach zlokalizowanych w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi, łączone są z III fazą według T. Wiślańskiego (1979, s. 277) i datowane na 1 połowę III tys. BC (Wierzbicki 2006, s. 132).

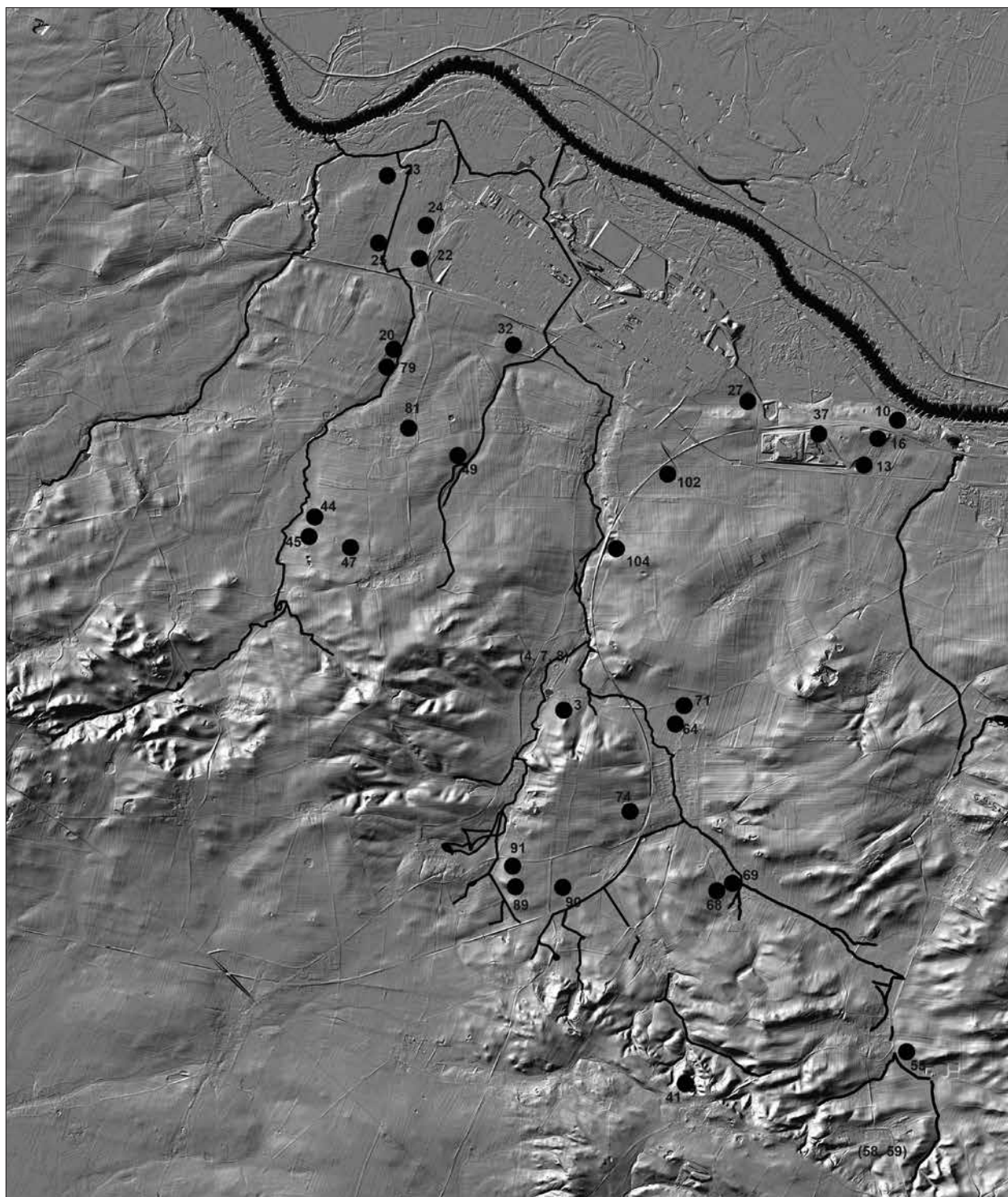

Ryc. 125. Lokalizacja stanowisk kultury ceramiki sznurowej z obszaru dorzecza Rzechowskiej Strugi. Opr. J. Szajt, A. Dobrowolski
Fig. 125. Location of sites of the Corded Ware culture from the Rzechowska Struga basin. Compiled by J. Szajt, A. Dobrowolski

Przybycie w okolice Głogowa, których częścią jest dorzecze Rzechowskiej Strugi, pierwszych przedstawicieli utożsamianych z kulturą amfor kulistych, datuje się na 3000 cal. lat BC (faza młodsza trwa od około 2800 cal. lat BC). Do zaniku zespołów kultury amfor kulistych na Śląsku doszło najprawdopodobniej około połowy III tysiąclecia BC (Reszka 2011, s. 3). Badania C14 wykonane dla osady Głogów-Żukowice 34 datują ją na 2970-2870 BC (Szmyt 2010, s. 235)

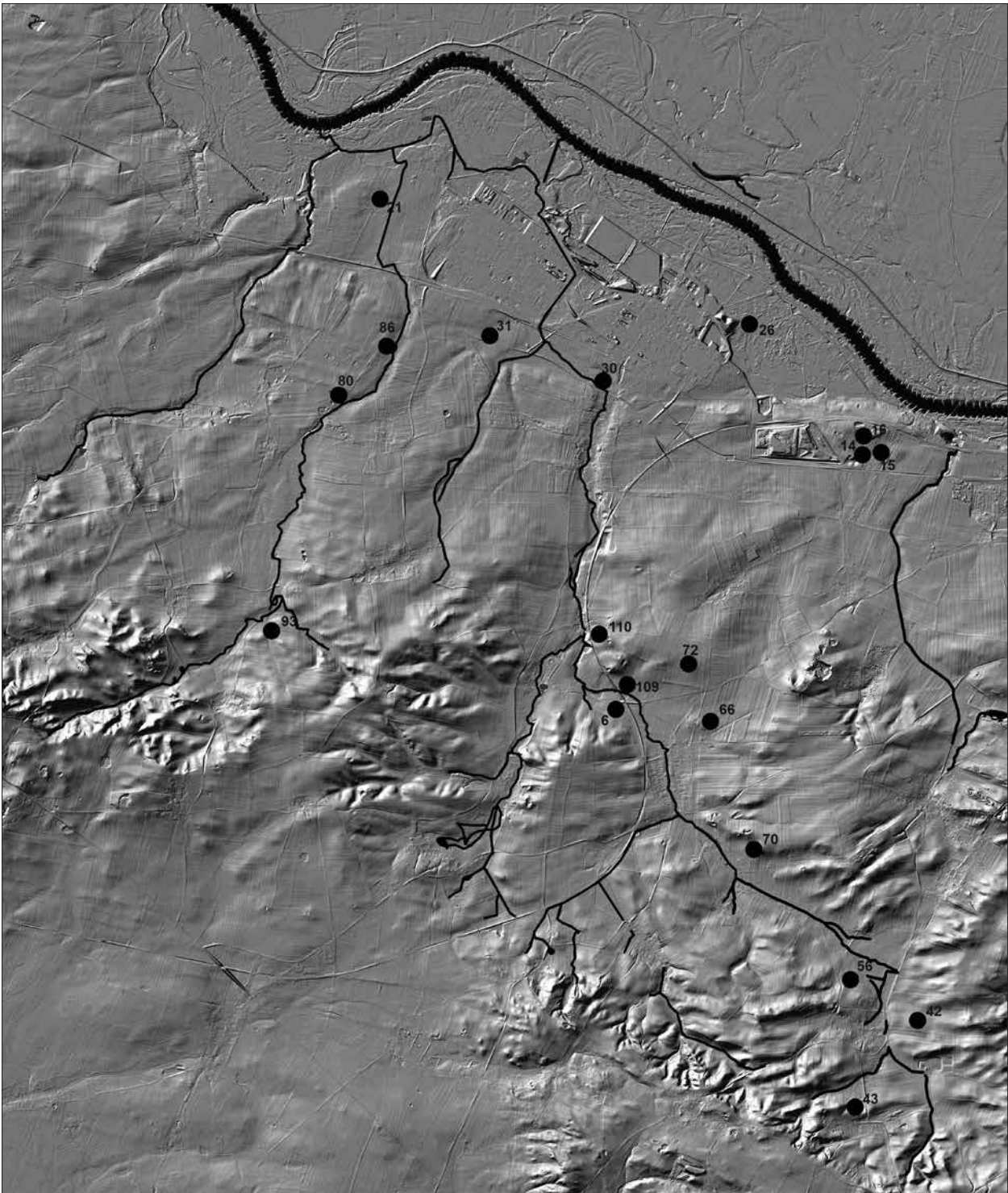
2.7 Kultura ceramiki sznurowej

Zasób informacji o zasiedlaniu dorzecza Rzechowskiej Strugi przez przedstawicieli kultury ceramiki sznurowej ogranicza się do dwóch stanowisk (Ryc. 125). W trakcie badań weryfikacyjno-poszukiwawczych prowadzonych w 2021 roku w obrębie stanowiska Nielubia 5, znaleziono jeden fragment naczynia datowanego na starszą fazę kultury ceramiki sznurowej, a informację o drugim stanowisku,

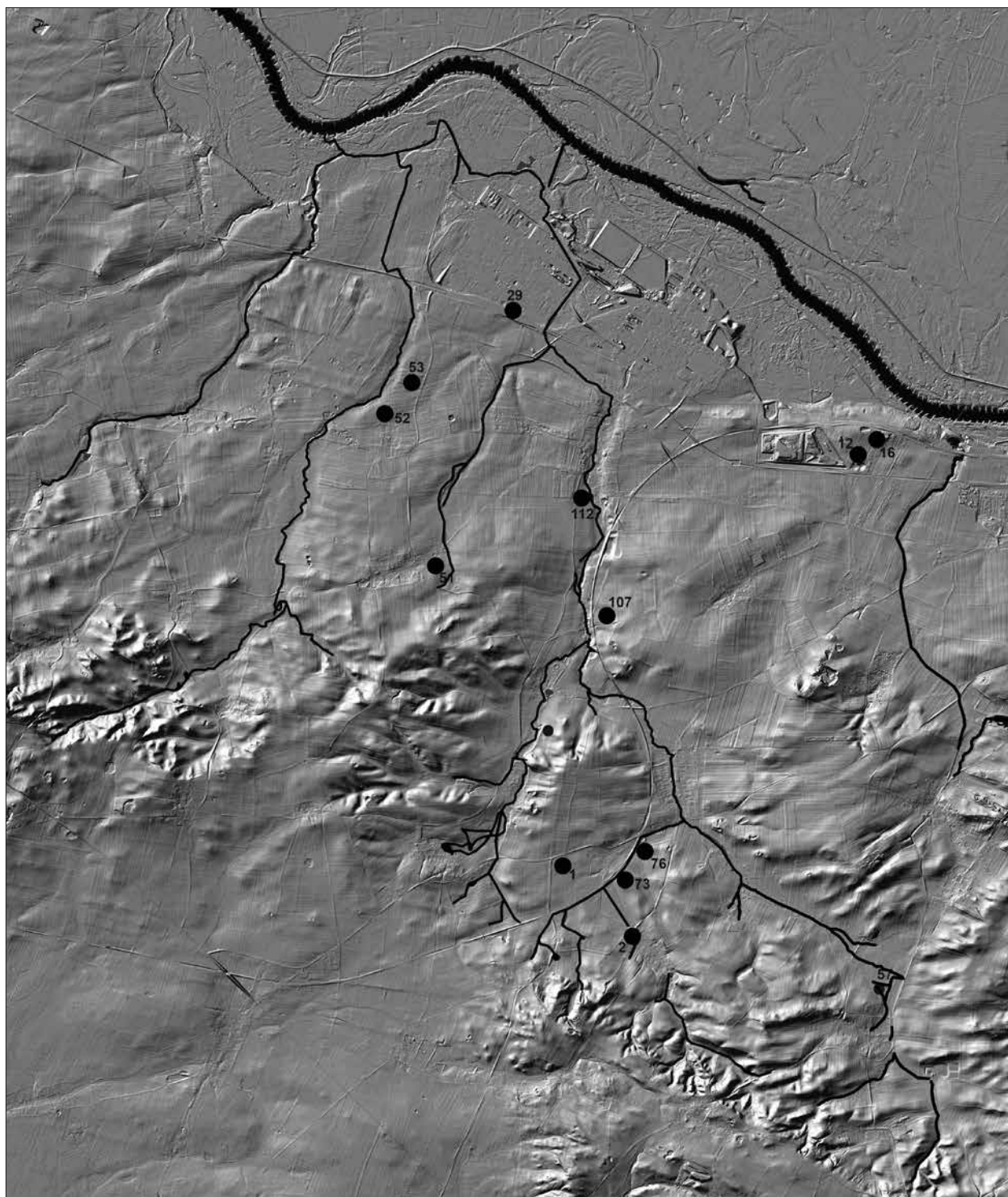
Ryc. 126. Lokalizacja stanowisk z okresu neolitu z obszaru dorzecza Rzuchowskiej Strugi. Opr. J. Szajt, A. Dobrowolski)

Fig. 126. Location of sites from the Neolithic period from the Rzuchowska Struga basin. Compiled by J. Szajt, A. Dobrowolski)

Ryc. 127. Lokalizacja stanowisk datowanych na epokę kamienia z obszaru dorzecza Rzuchowskiej Strugi. Opr. J Szajt, A. Dobrowolski

Fig. 127. Location of sites dated to the Stone Age from the Rzuchowska Struga basin. Compiled by J Szajt, A. Dobrowolski

Ryc. 128. Lokalizacja stanowisk z przełomu epoki kamienia i wczesnej epoki brązu. Opr. J. Szajt A. Dobrowolski
Fig. 128. Location of sites from the turn of the Stone Age and early Bronze Age. Compiled by J. Szajt, A. Dobrowolski

zlokalizowanym w obrębie gruntów miejscowości Glinica datowanym na tę kulturę, można odnaleźć w literaturze (Kulczycka-Leciejewiczowa 1993).

Według periodyzacji, opracowanej dla Dolnego Śląska, okolice Głogowa, w których zlokalizowane jest dorzecze Rzuchowskiej Strugi, zasiedlane były przez ludność kultury ceramiki sznurowej głównie w fazie I i II (Wojciechowski 1970, s. 104; Reszka 2011, s. 14), które odpowiadają fazie starszej i młodszej tej kultury w Saksonii i Turynгии oraz tzw. ogólnoeuropejskiemu horyzontowi kultury ceramiki sznurowej (Wojciechowski 1970, s. 104; Kulczycka-Leciejewiczowa 1993, s. 150; Reszka 2011, s. 14).

2.8 Pozostałe znaleziska bez atrybucji kulturowej

Ślady penetracji ludności neolitycznej na obszarze dorzecza Rzuchowskiej Strugi obejmują obecnie 46 punktów osadniczych (Ryc. 126). Wśród nich jest cmentarzysko (Glinica 1) i dwa groby. Wyposażenie grobu z Glinicy (stanowisko bez numeru), stanowił toporek kamienny (Demidziuk 2000, s. 85), a grobu z maniowa (stanowisko bez numeru) naczynia gliniane, toporek kamienny, duży młot kamienny, dwa kamienie szlifierskie (Demidziuk 2000, s. 93). Zabytki wiążące się z pozostałościami po osadach znaleziono na 12 stanowiskach i są to: Głogów-Biechów 12, Głogów-Wróblin Głogowski 1, Głogów-Żukowice 6, Głogów-Żukowice 42, Kłoda 1, Kłoda, Łagoszów mały 17, Nielubia 30, Słocwina 3, Słocwina 4, Wierzchowice 2 i Żukowice 3. Ślady osadnictwa świadczące o penetracji obszaru Rzuchowskiej Strugi przez ludność chronologicznie wiążącą się z neolitem znaleziono zostały na 31 stanowiskach i są wśród nich trzy siekiery (Glinica 5, maniów st. bez nr, Nielubia 1), dziewięć toporków (Glinica st. bez nr, Glinica st. bez nr, Jakubów 2, Nielubia 3, Słocwina 1, Witanowice st. bez nr, Witanowice st. bez nr, Zabłocie st. bez nr i Żukowice 2). Na stanowisku Głogów-Biechów bez nr znaleziono motykę, na stanowisku Nielubia 6 i 21 fragmenty motyk, a Nielubia st. bez nr młot kamienny. Na okres neolitu datowanych jest 9 stanowisk, na których znaleziono jeden lub dwa fragmenty naczyń i są to: Głogów-Wróblin Głogowski 4, 5, 7, 9, Głogów-Żukowice 32, Nielubia 8, 27, Słocwina 3, Wierzchowice 1. Na stanowisku Kłoda 7 znaleziono fragment naczynia i wytwór krzemien-

ny, a na powierzchni sześciu stanowisk (Głogów-Biechów 3, 8, Kłoda 14, Nielubia 20, Wierzchowice 6) znaleziono wytwory krzemienne.

Pozostałościami po penetracji dorzecza Rzuchowskiej Strugi przez ludność chronologicznie łączącą się z epoką kamienia są wytwory krzemienne znalezione na 19 stanowiskach (Ryc. 127). Wśród nich dwa uznano za pozostałości po osadach i jest to stanowisko Jerzmanowa 8, z którego powierzchni zebrano retuszowany wiór, retuszowany odłupek oraz odłupek, a na stanowisku Słocwina 2 znalezione zostały odłupki krzemienne.

Zbiór 17 stanowisk uznanych za ślady osadnictwa stanowi zróżnicowany zestaw wytworów krzemiennych. Są wśród nich pojedyncze narzędzia: Głogów-Biechów 9-wiórek z dwoma wnękami, Głogów-Biechów 12-półwytwór grocika, Nielubia 26-wiórek retuszowany i Nielubia 28-zgrzebło. Pojedyncze lub zbiory składające z dwóch wiórków lub odłupków znaleziono na stanowisku: Glinica 7, Głogów-Żukowice 15, Łagoszów mały 14, Słocwina 8, Witanowice 15, Żukowice 29 i Żukowice 33, a na powierzchni stanowiska znaleziono rdzeń oraz jeden wytwór krzemienno. Wytwory krzemienne o nieokreślonej funkcji pozyskano w trakcie penetracji stanowisk: Głogów-Wróblin Głogowski 2, Głogów-Żukowice 1, Głogów-Żukowice 16, Jerzmanowa 9 i Nielubia 10.

Wytwory krzemienne z 11 stanowisk zlokalizowanych w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi datowane są na schyłek epoki kamienia i początki epoki brązu (Ryc. 128). Wśród nich trzy są pozostałościami po osadach i są to: Nielubia 29 z powierzchni, której zebrano fragmenty naczyń, rdzeń łuszczeniowy i dwa odłupki, Kłoda 31 (półwytwór krzemienno ostrza, łuszczeń, fragment wióra, wiórek łuszczeniowy), Łagoszów mały 15 (fragment odłupka retuszowanego, odłupek, wierzchnik, fragment wióra).

Wytwory krzemienne z ośmiu stanowisk określono jako ślady osadnictwa. Z powierzchni dwóch zebrano pojedyncze odłupki (Bukwica 5, Kłoda 17), z jednego dwa odłupki (Nielubia 33), na dwóch znalezionymi zabytkami były pojedyncze rdzenie (Głogów-Biechów 7, Kłoda 32), na jednym był rdzeń i pojedynczy wytwór krzemienno (Głogów-Żukowice 14), na stanowisku Bukwica 1 były to dwa odłupki, z których jeden jest retuszowany, a na stanowisku Głogów-Biechów 12 znaleziono cztery wytwory krzemienne.

Mirosław Masojć

PODSUMOWANIE

Zrealizowany, w latach 2021-2022 w ramach programu "Ochrona zabytków archeologicznych" Narodowego Instytutu Dziedzictwa projekt zatytułowany „Ślady osadnictwa epoki kamienia w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi”, przyniósł opracowanie źródeł archeologicznych i weryfikację terenową najwcześniejszych stanowisk archeologicznych na wybranym, tytułowym, obszarze okolic Głogowa. W niniejszym opracowaniu znalazły się źródła z badań wykopaliskowych, a także z prospekcji terenowych. W znaczącej większości są to źródła dotychczas niepublikowane. Ukazują one sekwencję rozwoju kulturowego niewielkiego wycinka przestrzeni, mając jednak przełożenie i analogie dla całego obszaru głogowskiego oraz szerszych, ponadregionalnych, zjawisk kulturowych.

Zrealizowane w ramach projektu prace pozwoliły na sprecyzowanie obrazu osadnictwa pradziejowego w dorzeczu Rzuchowskiej Strugi. Przed pojawieniem się społeczności reprezentujących wytwórczy model gospodarki, obszar będący przedmiotem badań był penetrowany przez mezolityczne grupy łowiecko-zbierackie wczesnego holocenu. Brak, jak dotąd, znalezisk poprzedzających ten etap pradziejów, tzn. związanych z okresem paleolitu. Na obszarze dorzecza Rzuchowskiej Strugi, podobnie jak i sąsiadującymi z nim obszara-

mi, ślady przebywania populacji najwcześniejszych rolników, związanej z kulturą ceramiki wstęgowej rytej, związane są z młodszym etapem jej rozwoju. Najważniejszym stanowiskiem tej kultury jest osada Głogów-Żukowice st. 49. Przebywanie grup ludzkich, utożsamianych z przedstawicielami kultury ceramiki wstęgowej kłutej, poświadczają znacznie liczniej reprezentowane pozostałości po osadach i obozowiskach odkrytych w trakcie szerokopłaszczyznowych badań wykopaliskowych osad wielokulturowych, znajdujących się głównie w rejonie Głogowa-Żukowic (stanowiska nr 34, 35, 36, 40, 48). Kompleks lendzielski, którego pozostałości zarejestrowano, m.in. również w Głogowie-Żukowicach 34 oraz na stanowiskach Głogów-Biechów 8 i 12, wiąże się młodszym okresem jego funkcjonowania. Kultura amfor kulistych natomiast znana jest aż z kilkunastu stanowisk na badanym obszarze, w tym z osad w Głogowie-Żukowicach 34 oraz na stanowiskach Głogów-Biechów 6 i 8. Na obszarze objętym opracowaniem odkryto nieliczne ślady osadnicze, chronologicznie wiążące się z okresem trwania kultury pucharów lejkatych jak i kultury ceramiki sznurowej.

Zebrane w tomie źródła wraz z ich omówieniem stanowią podstawę dla dalszych studiów nad najwcześniejszymi dziejami regionu.

Wacław Pogorzelski, Jakub Szajt

KATALOG STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH

Objaśnienia

Katalog zawiera wykaz stanowisk archeologicznych, wraz z charakterystycznymi danymi tworzącymi katalog źródłowy.

W zestawieniu zostały uwzględnione stanowiska archeologiczne, datowane na epokę kamienia z podziałem na: paleolit schyłkowy, mezolit, neolit, schyłek neolitu.

W katalogu uwzględniono stanowiska zlokalizowane w obrębie gruntów miejscowości: Glinica, część Głogowa, część Gostynia, część Jakubowa, Kłoda, Łągoszów Mały, Maniów, Nielubia, Słoćwina, Śrem, Wierzchowice, Witanowice, Zabłocie i Żukowice, położonych w obrębie gmin: Gaworzyce, Głogów, Gostyń, Jerzmanowa, a administracyjnie będących częścią województwa dolnośląskiego.

Poniżej w katalogu zastosowano następujący schemat:

L.p. Liczba porządkowa, odpowiadająca kolejności alfabetycznej stanowisk archeologicznych, naniesionych na poszczególne mapy.

Miejscowość: Nazwa miejscowości oraz gmina.

Nr stan. w m.: Nr stanowiska w miejscowości. Przyjęto oznaczenie według badań AZP. W związku z tym w przypadku części stanowisk, znanych z badań wcześniejszych, jest niezgodność z numeracją istniejącą już w literaturze przedmiotu, bądź w źródłach archiwalnych.

Obszar AZP: Podany jest aktualny obszar AZP oraz numer stanowiska na obszarze.

Rodzaj badań: W punkcie tym podano informacje o rodzaju prowadzonych prac badawczych na danym stanowisku, rok badania i nazwisko prowadzącego badania. Zastosowane skróty: AZP – powierzchniowe prowadzone metodą Archeologicznego Zdjęcia Polski, z podaniem obszaru i numeru

na obszarze, roku badań oraz nazwisko kierownika grupy prowadzącej badania.

Materiały: zawierają informacje zarówno o źródłach ruchomych jak i nieruchomych, charakteryzując ogólnie odkryte na stanowisku obiekty.

Rodzaj stanowiska: W tym punkcie podawano informacje, czy jest to ślad osadnictwa, obozowisko, osada, grób, cmentarzysko.

Wielkość stanowiska: Dla stanowisk badanych wykopaliskowo podano ich faktyczny obszar przebadania, w przypadku badań sondażowych - wielkość wykopu, rozprzestrzenie materiału ruchomego. Natomiast badania prowadzone metodą powierzchniową w ramach AZP, podano wielkość rozprzestrzenia materiału ruchomego. W przypadku stanowisk znanych z badań prowadzonych metodą AZP, a zweryfikowanych w trakcie badań powierzchniowych, prowadzonych w 2021, podawano wielkość stanowiska w oparciu o zabytki znalezione w trakcie ich trwania.

Chronologia: W zestawieniu zostały uwzględnione stanowiska archeologiczne datowane na epokę kamienia z podziałem na: mezolit, neolit, kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura ceramiki wstęgowej klutej, kultura lendzielska, kultura pucharów lejkatych, kultura amfor kulistych, kultura ceramiki sznurowej, epoka kamienia/epoka brązu

Literatura: Zamieszczono tu pełny wykaz literatury zgromadzony w trakcie przeprowadzonej kwerendy, a dotyczącej danego stanowiska.

Archiwum: Podana jest dokumentacja dotycząca stanowisk archiwalnych, których ewidencja oraz informacje znajdują się w: Dziale Archeologicznym Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Głogowie (Muzeum w Głogowie), w Muzeum Archeologicznym Oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, Dział Dokumentacji Naukowej, w Archiwum Państwowym we

Wrocławiu, Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej, w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Legnicy, w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Zbiory: Podawane są informacje o aktualnym miejscu przechowywania materiału zabytkowego: Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Głogowie (Muzeum w Głogowie)

Uwagi: W miejscu tym podawane są informacje o nieścistościach związanych z numeracją stanowisk, oraz, w niektórych przypadkach, o stanie ich zachowania.

L.p. 1

Miejscowość: Bukwica, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 1

Obszar AZP: 68-18/144

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 1 odłupek łuszczeniowy, 1 odłupek łuszczeniowy retuszowany

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit/epoka brązu

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 2

Miejscowość: Bukwica, gm. Żukowice

Nr stan. 5

Obszar AZP: 68-19/44

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 1 odłupek łuszczeniowy

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: epoka kamienia/epoka brązu

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 3

Miejscowość: Glinica, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 1

Obszar AZP: 68-18/116

Rodzaj badań: K. Onzol w 1984 r., weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 2021 – 2 fr. naczyń

Rodzaj stanowiska: cmentarzysko, osada, 2021 – ślad osadniczy

Wielkość stanowiska: 2021 – 1 ar

Chronologia: neolit, kultura ceramik wstęgowej rytej

Uwagi: W trakcie badań AZP w 1984 r. K. Onzola założono kartę: obszar 68-18/116, nr stan. w miejscowości 1, umieszczając informację: cmentarzysko szkieletowe z neolitu, zaznaczone na mapach archiwalnych Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu, nr 2483

L.p. 4

Miejscowość: Glinica, gm. Żukowice

Nr stan. w m. 5

Obszar AZP: 68-18/129

Rodzaj badań: znalezisko luźne

Materiały: siekierka kamienna wykonana z uszkodzonego toporka

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Chronologia: neolit

Literatura: Demidziuk 2000 s. 84

Uwagi: dla stanowiska w trakcie badań AZP w 1984 r. K. Onzol założono kartę: obszar 68-18-112, nr stan. w miejscowości 5 umieszczając informację: znalezisko luźne z epoki kamienia, zaznaczone na mapie archiwalnej w Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu nr 2483

L.p. 5

Miejscowość: Glinica, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 6

Obszar AZP: 68-18/130

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 4 odłupki w tym jeden fragment, 3 krzemień bałtycki, 1 jurajski podkrakowski

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: kultura ceramiki wstęgowej rytej

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 6

Miejscowość: Glinica, gm. Żukowice

Nr stan. w m: 7

Obszar AZP: 68-18/131

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 2 odłupki

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: epoka kamienia

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 7

Miejscowość: Glinica, gm. Żukowice

Nr stan. w m: bez numeru

Obszar AZP: ?

Rodzaj badań: znalezisko luźne

Materiały: toporek kamienny

Rodzaj stanowiska: grób szkieletowy

Chronologia: neolit

Literatura: Demidziuk 2000, s. 84/85

L.p. 8

Miejscowość: Glinica, gm. Żukowice

Nr stan. w m: bez numeru

Obszar AZP: ?

Rodzaj stanowiska: znalezisko luźne

Materiały: 2 toporki

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Chronologia: neolit

Literatura: Alt. t. 1: 1926, s. 263; Prus 2007, s. 31

L.p. 9

Miejscowość: Glinica, gm. Żukowice

Nr stan. w m: bez numeru

Obszar AZP: ?

Chronologia: kultura ceramiki sznurowej

Literatura: Kulczycka-Leciejewiczowa 1993, załącznik mapa 3, nr 7

L.p. 10

Miejscowość: Głogów-Biechów, gm. Głogów

Nr stan. w m.: 3

Obszar AZP: 67-19/3

Rodzaj badań: AZP w 1985 r. C. Buśko, powierzchniowe w 1993 r. W. Pogorzelski

Materiały: z 1993 roku – 1 rdzeń

Rodzaj stanowiska: ślad osadniczy

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: grunty miejscowości Biechów włączono w obręb miasta Głogów

L.p. 11

Miejscowość: Głogów-Biechów, gm. Głogów

Nr stan. w m.: 6

Obszar AZP: 68-19/28

Rodzaj badań: AZP w 1985 r. L. Kamiński, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 1989 K. Czaplą, Z. Hendel, W. Pogorzelski, W 1990-91 badania szeroko płaszczyznowe, W. Pogorzelski, Z. Lissak, przebadano 26650 m²

Materiały: z badań w 1985 r. – 3 fragmenty naczyń, 1 sierpak, 1 zgrzebło, 1 wiórek mikrołuskany; z 1989 r. – 2 krzemienie, 1 fragment naczynia; z 1990-91 r. – ob. 4, ob. 19, 23, 25 – ceramika, wyroby krzemienne

Rodzaj stanowiska: osada, osada, osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: kultura ceramiki wstęgowej kłutej – faza późna, kultura pucharów lejkowatych; kultura amfor kulistych – faza starsza

Literatura: Pogorzelski, Lissak 1993, s. 175-189; Pogorzelski 1993, s. 242; 1997, s. 8; Reszka 2011, s. 31; Czarniak 2012, s. 25; 98 tab. 40; 99 tab. 41; 100, tab. 42; 109 tab. 45; 213 ryc. 73a; 346 wykaz stanowisk do mapy 4; 356 mapa 4

Archiwum: Pogorzelski 1989, maszynopis Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137, s. 8; Reszka 2009, s. 53, s. 54 ryc. 3.1, s. 132, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: Grunty miejscowości Biechów włączone zostały w obręb granic miasta Głogów.

W katalogu K. Reszki z 2011 jest zapisane jako Głogów-Biechów stan. nr 6

L.p. 12

Miejscowość: Głogów-Biechów, gm. Głogów

Nr stan. w m.: 7

Obszar AZP: 68-19/29

Rodzaj badań: AZP w 1985 r. L. Kamiński, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 1989 r. K. Czaplą, Z. Hendel, W. Pogorzelski, sondażowe w 2006 r. W. Pogorzelski, wykopaliskowe Z. Hendel w 2019 r.

Materiały: z 1985 r. – 1 fr. wióra mikrołuskanego, z 2006 r. – wykop I warstwa orna – 1 rdzeń łuszczykowy, wykop IV warstwa orna – 1 odnowiak, 1 forma techniczna, z 2019 r. – 2 fragmenty naczyń

Rodzaj stanowiska: osada, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura lendzielska, epoka kamienia/epoka brązu

Literatura: Pogorzelski 1993, s. 242

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 9, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137; Pogorzelski 2006, maszynopis w Muzeum w Głogowie depozyt 45; Hendel 2019 maszynopis w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Legnicy nr 10/A/2012

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: grunty miejscowości Biechów włączone zostały w obręb granic miasta Głogów

L.p. 13**Miejscowość:** Głogów-Biechów, gm. Głogów**Nr stan. w m.:** 8**Obszar AZP:** 68-19/30**Rodzaj badań:** AZP w 1985 r. L. Kamiński, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 1989 r. K. Czapla, Z. Hendel, W. Pogorzelski i 1993, sondażowe w 2006 r. W. Pogorzelski, szerokopłaszczyznowe Z. Hendel w 2019 r.**Materiały:** z badań w 1985 r. – 3 krzemienie, z 1989 r. – 2 fragmenty ceramiki, 1 rdzeń, 1 drapacz, 1 odłupek, z badań w 1993 r. – 3 rdzenie łuszczeniowe, 1 rdzeń jednopiętowy wiórowy, 11 odłupków, 1 fr. odłupka retuszowanego, zdwojony rylec klinowy wiórowy, 2 fr. wiórków, 1 łuska krąg kultur naddunajskich, z badań w 2006 r. z powierzchni stanowiska – 1 przepalony odłupek, 3 odłupki, 1 fr. wióra epoka kamienia, wykop II warstwa orna – 1 fr. odłupka retuszowanego, 1 okruch epoka kamienia, wykop III z doczyszczania – 2 rdzenie mikrolityczne, 1 wierzchni, 3 okruchy mezolit, wykop IV warstwa orna – 1 odłupek mikrołuskany, 1 fr. wióra, 1 odłupek, 3 okruchy epoka kamienia, wykop V warstwa orna – 1 odnowiak, 1 odłupek, 1 łuska kultura pucharów lejkowatych, wykop VI z doczyszczania – 1 drapacz neolit, z badań w 2019 r. – kultura ceramiki rytej 3 fragmenty naczyń, kultura lendzielska 13 obiektów, kultura amfor kulistych 9 obiektów**Rodzaj stanowiska:** obozowisko, osada, osada, osada, osada, ślad osadnictwa**Wielkość stanowiska:** 1 ha**Chronologia:** mezolit, kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura lendzielska, kultura amfor kulistych, kultura pucharów lejkowatych, neolit**Literatura:** Pogorzelski 1993, s. 242; Reszka 2011, s. 31**Archiwum:** Pogorzelski 1989, s. 10, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137; Pogorzelski 2006, maszynopis w Muzeum w Głogowie depozyt 45; Reszka 2009, s. 132 maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego; Hendel 2019 maszynopis w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Legnicy nr 10/A/2012**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**Uwagi:** grunty miejscowości Biechów włączone zostały w obręb granic miasta Głogów. W katalogu K. Reszki z 2011 r. zapisane jest jako Głogów-Biechów stan. nr 8**L.p. 14****Miejscowość:** Głogów-Biechów, gm. Głogów**Nr stan. w m.:** 9**Obszar AZP:** 68-19/31**Rodzaj badań:** AZP w 1985 r. C. Buśko**Materiały:** 1 wiórek z dwoma wnękami**Rodzaj stanowiska:** ślad osadnictwa**Wielkość stanowiska:** 1 ar**Chronologia:** epoka kamienia**Literatura:** Pogorzelski 1993, s. 242**Archiwum:** Pogorzelski 1989, s. 11 maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**Uwagi:** grunty miejscowości Biechów włączone zostały w obręb granic miasta Głogów**L.p. 15****Miejscowość:** Głogów-Biechów, gm. Głogów**Nr stan. w m.:** 10**Obszar AZP:** 68-19/32**Rodzaj badań:** AZP w 1985 r. C. Buśko, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 1989 r. K. Czapla, Z. Hendel, W. Pogorzelski, szerokopłaszczyznowe w 1993 r. W. Pogorzelski.**Materiały:** z 1989 r. – 1 rdzeń z 1993 r. – 1 krzemień.**Rodzaj stanowiska:** ślad osadnictwa**Wielkość stanowiska:** 1 ar**Chronologia:** epoka kamienia**Literatura:** Pogorzelski 1993, s. 242**Archiwum:** Pogorzelski 1989, s. 12 maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**Uwagi:** grunty miejscowości Biechów włączone zostały w obręb granic miasta Głogów**L.p. 16****Miejscowość:** Głogów-Biechów, gm. Głogów**Nr stan. w m.:** 12, 12A**Obszar AZP:** 67-19/220**Rodzaj badań:** weryfikacyjno-poszukiwawcze w 1989 r. K. Czapla, Z. Hendel. W. Pogorzelski, sondażowe w 2006 W. Pogorzelski, szerokopłaszczyznowe w 2014 r. Z. Hendel**Materiały:** narzędzia krzemienne**Rodzaj stanowiska:** ślad osadniczy, osada**Wielkość stanowiska:** 4 ha**Chronologia:** kultura lendzielska, kultura pucharów lejkowatych, epoka kamienia, epoka kamienia/epoka brązu**Literatura:** Pogorzelski 1993, s. 242**Archiwum:** Pogorzelski 1989, s. 14 - maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137; Pogorzelski 2006 maszynopis w Muzeum w Głogowie depozyt 45; Hendel 2014 maszynopis w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Legnicy nr Arch/1618**Zbiory:** Muzeum w Głogowie

Uwagi: W 1995 r. dla stanowiska założono kartę AZP S. Wuszkán, nr stan. w miejscowości 12, punkt osadniczy. Grunty miejscowości Biechów włączone zostały w obręb granic miasta Głogów

L.p. 17

Miejscowość: Głogów-Biechów, gm. Głogów

Rodzaj badań: znalezisko luźne z 1932 r.

Materiały: motyka kamienna

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Chronologia: neolit

Literatura: Demidziuk 2000, s. 131

Archiwum: Muzeum Archeologiczne Oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, sygnatura MA/A/175; sygnatura MA/A/280; sygnatura MA/A/283; sygnatura MA/A/284; sygnatura MA/A/299; sygnatura MA/A/ bez nr.; Reszka 2009, s. 132, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

L.p. 18

Miejscowość: Głogów-Biechów, gm. Głogów

Nr stan. w m: bez numeru

Obszar AZP: ?

Chronologia: kultura pucharów lejkowatych

Literatura: Kulczycka-Leciejewicz 1993, załącznik mapa 2, nr 4

L.p. 19

Miejscowość: Głogów-Huta, gm. Głogów

Nr stan. w m: bez numeru

Obszar AZP: ?

Rodzaj badań: znalezisko luźne

Materiały: topór ?, motyka ?

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Chronologia: neolit

Archiwum: Muzeum w Głogowie nr ewidencyjny N/PR/4/2021

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 20

Miejscowość: Głogów-Wróblin Głogowski, gm. Głogów

Nr stan. w m.: 1

Obszar AZP: 67-18/91

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Kołodziejcki, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czaplá, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z badań w 2021 r. – 1 drapacz, 2 odłupki, 1 łuska

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: neolit

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 61 maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inw. III 2a/137

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: grunty miejscowości Wróblin Głogowski włączono w obręb miasta Głogów

L.p. 21

Miejscowość: Głogów-Wróblin Głogowski, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 2

Obszar AZP: 67-18/12

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Kołodziejcki.

Materiały: 1 krzemień

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: epoka kamienia

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: grunty miejscowości Wróblin Głogowski włączono w obręb miasta Głogów

L.p. 22

Miejscowość: Głogów-Wróblin Głogowski, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 4

Obszar AZP: 67-18/11

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Marcinkian

Materiały: 1 fr. naczyńia

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit

Literatura: Pogorzelski 1993, s. 244

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 62, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: grunty miejscowości Wróblin Głogowski włączono w obręb miasta Głogów

L.p. 23

Miejscowość: Głogów-Wróblin Głogowski, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 5

Obszar AZP: AZP 67-18/7

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Marcinkian, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 1989r.

Materiały: 1 fr. ceramiki

Rodzaj stanowiska: ślad osadniczy

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit

Literatura: Pogorzelski 1993, s. 244.

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 63, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137; Reszka 2009,

s. 140, maszynopis w Instytucie archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: grunty miejscowości Wróblin Głogowski włącznie zostały w obręb miasta Głogów. W katalogu K. Reszki: Wróblin Głogowski 5

L.p. 24

Miejscowość: Głogów-Wróblin Głogowski, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 7

Obszar AZP: 67-18/10

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Kołodziejski.

Materiały: 1 fr. naczynia

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 64, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137; Reszka 2009, s. 132, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Literatura: Pogorzelski 1993, s. 244; Reszka 2011, s. 31, w zestawieniu pod hasłem Głogów/Wróblin Głogowski

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: grunty miejscowości Wróblin Głogowski zostały włączone w obręb miasta Głogów

L.p. 25

Miejscowość: Głogów-Wróblin Głogowski, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 9

Obszar AZP: 67-18/37

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. K. Onzol

Materiały: 1 fr. naczynia.

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit

Literatura: Reszka 2011 s. 39

Archiwum: Reszka 2009, s. 140, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: grunty miejscowości Wróblin Głogowski włącznie zostały w obręb miasta Głogów. W katalogu K. Reszki: Wróblin Głogowski 9

L.p. 26

Miejscowość: Głogów-Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 1

Obszar AZP: 67-19/7

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Kołodziejski

Materiały: 1 krzemień

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Chronologia: epoka kamienia

Literatura: Pogorzelski 1993, s. 245

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 76, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III2a/137

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: obszar stanowiska Żukowice 1 został włączony w obręb miasta Głogów.

L.p. 27

Miejscowość: Głogów-Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 6

Obszar AZP: 67-19/10

Rodzaj badań: AZP w 1985 r. C. Buśko

Materiały: 3 f. naczyń

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: neolit

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 81, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137; Reszka 2009, s. 141, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: obszar stanowiska Żukowice 6 został włączony w obręb miasta Głogów.

L.p. 28

Miejscowość: Głogów-Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 8

Obszar AZP: 67-19/6

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Kołodziejski, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 1 fr. naczynia

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: kultura lendzielska

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: obszar stanowiska Żukowice 8 został włączony w obręb miasta Głogów

L.p. 29

Miejscowość: Głogów-Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 14

Obszar AZP: 67-18/85

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Kołodziejski, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. M. Masojć, K. Hajzler, W. Pogorzelski

Materiały: 1 krzemień, 1 rdzeń tuszczniowy

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit

Literatura: Pogorzelski 1993, s. 245

Archiwum: Pogorzelski 1898, s. 76, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III2a/137

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: obszar stanowiska Żukowice 14 został włączony w obręb miasta Głogów.

L.p. 30

Miejscowość: Głogów-Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 15

Obszar AZP: 67-18/84

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Marcinkian

Materiały: 1 wiór.

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: epoka kamienia

Literatura: Pogorzelski 1993, s. 245

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 90, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: obszar stanowiska Żukowice 15 został włączony w obręb miasta Głogów

L.p. 31

Miejscowość: Głogów-Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 16

Obszar AZP: 67-18/82

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Kołodziejski

Materiały: 1 krzemień.

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: epoka kamienia

Literatura: Pogorzelski 1993, s. 245.

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 91, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: obszar stanowiska Żukowice 16 został włączony w obręb miasta Głogów

L.p. 32

Miejscowość: Głogów-Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 32

Obszar AZP: 67-18/83

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Kołodziejski

Materiały: 2 fr. ceramiki

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: obszar stanowiska Żukowice 32 został włączony w obręb miasta Głogów

L.p. 33

Miejscowość: Głogów-Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 34

Obszar AZP: 67-19/51

Rodzaj badań: AZP w 1985 r. C. Buśko, W 1990-91 r. Z. Hendel

Materiały: 1985 – 7 fragmentów naczyń kultury lendzielskiej, 190-91 - 1 obiekt kultury ceramiki wstęgowej rytej, 43 obiekty kultury ceramiki wstęgowej klutej, 4 obiekty kultury lendzielskiej - grupa brzesko-kujawska, 38 obiektów kultury amfor kulistych.

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 1 ha

Chronologia: kultura ceramiki wstęgowej klutej, kultura lendzielska – grupa brzesko-kujawska, kultura amfor kulistych

Literatura: Pogorzelski 1993, s. 246; Hendel 1993, s. 7-15, 30-43, ryc. 7-20; Krupska 1997, s. 287, tab. 2; Reszka 2011 s. 40; Czarniak 2012, s. 25; 73 tab. 23; 76 tab. 26; 77; 79 tab. 29; 80; 82 tab. 32, 90, ryc. 23, 91, ryc. 24, a-e, g-h, 92, tab. 35; 93; 94, tab. 36; 95, tab. 38; 96; 100; 184, tab. 96, 97; 186, ryc. 63 k; 187, odniesienie do ryc. 63k, tab. 98; 188, tab. 99; 189; 192, tab. 101; 204, ryc. 660; 210, ryc. 71a; 211; 223; 230; 262; 276, ryc. 92a; 277, odniesienie do ryc. 92a 281; 295; 345, wykaz stanowisk do mapy 3; 350, wykaz stanowisk do mapy 8; 355, mapa 3; 360, mapa 8

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 97, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137, Reszka 2009, s. 30, s. 32 ryc. 2.3 rys. 1-4, s. 33, s. 34 ryc. 2.5, s. 35 ryc. 2.6 rys. 1-3, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: obszar stanowiska Żukowice 34 został włączony w obręb miasta Głogów

L.p. 34

Miejscowość: Głogów-Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 35

Obszar AZP: 67-19/52

Rodzaj badań: AZP w 1985 r. C. Buśko, w 1990 r. W. Pogorzelski, Z. Lissak

Materiały: z 1990 r. - 2 obiekty kultury ceramiki wstęgowej klutej

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: kultura ceramiki wstęgowej kłutej – faza późna.

Literatura: Pogorzelski, Lissak 1993, s. 50, 56 t. X ryc. 1-4, Pogorzelski 1993, s. 246; Reszka 2011 s. 40, Czarniak 2012, s. 25; 73; 76; 79, 82, tab. 32; 92, tab. 35; 345, wykaz stanowisk do mapy 3; 355, mapa 3

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 98, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137; Reszka 2009, s. 14, 1maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: obszar stanowiska Żukowice 35 został włączony w obręb miasta Głogów

L.p. 35

Miejscowość: Głogów-Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 36

Obszar AZP: 67-19/53

Rodzaj badań: AZP w 1985 r. C. Buśko, w 1990 i 1991 r. A. Dobrowolski, K. Czapla

Materiały: 1990-91 - ob. 72, 73, 76, 91 kultura ceramiki wstęgowej kłutej, ob. 3, 56, 66, 78 KAK

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: kultura ceramiki wstęgowej kłutej, kultura amfor kulistych

Literatura: Pogorzelski 1993, s. 246; Czapla 1993, s. 83, ryc. 3; Krupska 1997, s. 287, tab. 2; Reszka 2011 s. 40, Czarniak 2012, s. 25; 97, tab. 39; 99, tab. 41; 100, odniesienie do ryc. 30h, 101, tab. 43; 107, ryc. 30: h-j, s. 108, tab. 44; 109, tab. 45; 111, 213, ryc. 73b; 224; 346, wykaz stanowisk do mapy 4; 356, mapa 4

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 99, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137; Reszka 2009, s. 52, s. 141, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: obszar stanowiska Żukowice 36 włączony został w obręb miasta Głogów

L.p. 36

Miejscowość: Głogów-Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 40

Obszar AZP: 67-19/50

Rodzaj badań: AZP w 1985 r. C. Busko, w 1988 r. C. Buśko, w 1889-90 r. A. Dobrowolski.

Materiały: 1988-90 – ob. 11, 57, 59 kultura ceramiki wstęgowej kłutej; ob. 10, 15, 50, 67 kultura lendzielska

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 1 ha

Chronologia: kultura ceramiki wstęgowej kłutej, kultura lendzielska

Literatura: Dobrowolski 1993, s. 103, 105, 107, 108, s. 116, tablica VI; Krupska 1997, s. 287, tab. 2; Reszka 2011 s. 40; Czarniak 2012, s. 25; 76, tab. 26; 79, tab. 29; 82, tab. 32; 95, tab. 38; 345, wykaz stanowisk do mapy 3; 355, mapa 3

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 103, maszynopis w Muzeum w Głogowie, Nr inwentarza III 2a/137; Reszka 2009, s. 141, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: obszar stanowiska Żukowice 40 został włączony w obręb miasta Głogów

L.p. 37

Miejscowość: Głogów-Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 42

Obszar AZP: 67-19/48

Rodzaj badań: AZP w 1985 r. C. Buśko

Materiały: 4 fr. naczyń

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: neolit

Literatura: Pogorzelski 1993, s. 246, s. 253 ryc. 2

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 105, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137; Pogorzelski 2006, maszynopis w Muzeum w Głogowie depozyt 45

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: obszar stanowiska Żukowice 42 został włączony w obręb miasta Głogów

L.p. 38

Miejscowość: Głogów-Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 43

Obszar AZP: 67-19/47

Rodzaj badań: sondażowe w 2006 r. W. Pogorzelski

Materiały: 1 mikrolityczny rdzeń dwupiętowy, 1 wiór z rdzenia jednopiętowego, 2 odtępki, 1 łuska

Rodzaj stanowiska: obozowisko

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: mezolit

Archiwum: Pogorzelski 2006, maszynopis w Muzeum w Głogowie depozyt 45

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: obszar stanowiska Żukowice włączono w obręb miasta Głogów

L.p. 39

Miejscowość: Głogów-Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 48

Obszar AZP: 68-19/143

Rodzaj badań: AZP w 1985 r. Kamiński w 1991 r. Świdzka

Materiały: obiekty nr 23, 35, 39, 46, 47, 48 – kultura ceramiki wstęgowej klutej, ceramika, krzemienie

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: kultura ceramiki wstęgowej klutej – faza młodsza

Literatura: Świdzka 1993, s. 124-126, ryc. 4, 6-8; Krupska 1997, s. 287, tab. 2; Reszka 2011 s. 40; Czarniak 2012, s. 25, 72, 76, tab. 26, 79, tab. 29, 82, tab. 32; 91, ryc. 24f, i-m; 92, tab. 35, 93, 94 tab. 36, 37, 95, tab. 38, 210, ryc. 71b, 211, 234, odniesienie do ceramicznego sita, 276, odniesienie do ryc. 24l, 345, wykaz stanowisk do mapy 3, 355, mapa 3

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 108, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III 2a/137; Reszka 2009, s. 48, 141, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: obszar stanowiska Żukowice 48 włączono w obręb miasta Głogów

L.p. 40

Miejscowość: Głogów- Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 49

Obszar AZP: ?

Rodzaj badań: w 1991 W. Pogorzelski, A. Dobrowolski.

Materiały: ob. 1, 29, 30, 57, 117 kultura ceramiki wstęgowej rytej

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: kultura ceramiki wstęgowej rytej

Literatura: Pogorzelski 1993, s. 147; Krupska 1997, s. 287, tab. 2

Archiwum: Reszka 2009, s. 45, 141, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Zbiory: Muzeum w Głogowie

Uwagi: stanowisko Żukowice nr 49 wydzielono w trakcie badań wykopaliskowych ze stanowiska Żukowice nr 34. Obszar stanowiska Żukowice 49 włączono w obręb miasta Głogów

L.p. 41

Miejscowość: Jakubów, gm. Radwanice

Nr stan. w m.: 2

Obszar AZP: 69-18/?

Rodzaj badań: archiwum

Materiały: toporek z serpentynitu

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Chronologia: neolit

Archiwum: Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej sygnatura 689 (Kr. Glogau-Jakobskirch), s. 236; Muzeum Archeologiczne Oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, Dział Dokumentacji Naukowej, sygnatura MA/A/111, s. 36.

Literatura: Demidziuk 2000 s. 90

Uwagi: dla stanowiska w trakcie badań AZP w 1985 r. W. Dudy, założono kartę umieszczając na niej informację: Obszar 69-18/2, nr stan. w miejscowości 2. Archiwum MA Wrocław mapa nr 324/I/3; Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej sygnatura 689/23, s. 236

L.p. 42

Miejscowość: Jerzmanowa, gm. Jerzmanowa

Nr stan. w m.: 8

Obszar AZP: 69-19/52

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 1 wiór retuszowany, 1 odłupek retuszowany, 1 odłupek

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: epoka kamienia

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 43

Miejscowość: Jerzmanowa, gm. Jerzmanowa

Nr stan. w m.: 9

Obszar AZP: 69-19/55

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 2 krzemienie

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: epoka kamienia

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 44

Miejscowość: Kłoda, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 1

Obszar AZP: 68-18/74

Rodzaj badań: AZP w 1984 r. K. Onzol; weryfikacyjno-powierzchniowe w 1987 r. Z. Hendel,

Materiały: z 1984 – 6 fr. ceramiki; z 1987 – 17 fr. naczyń, 9 krzemieni.

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 1 ha

Chronologia: neolit

Literatura: Reszka 2011, s. 34, w zestawieniu pod hasłem Kłoda-Słoćwina

Archiwum: Reszka 2009, s. 135, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 45

Miejscowość: Kłoda, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 2

Obszar AZP: 68-18/75

Rodzaj badań: AZP w 1984 r. K. Onzol

Materiały: 4 fr. naczyń

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: neolit

Literatura: Reszka 2011 s. 34, w zestawieniu pod hasłem Kłoda-Słoćwina

Archiwum: Reszka 2009, s. 135, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 46

Miejscowość: Kłoda, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 3

Obszar AZP: 68-18/76

Rodzaj badań: AZP w 1984 r. K. Onzol; weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z 2021 r. 1 fr. naczynia

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: kultura pucharów lejkowatych

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 47

Miejscowość: Kłoda, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 7

Obszar AZP: 68-18/80

Rodzaj badań: AZP w 1984 r. K. Onzol

Materiały: 1 fr. naczynia, 1 wiór krzemienisty

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit

Literatura: Reszka 2011, s. 34. W zestawieniu pod hasłem Kłoda-Słoćwina

Archiwum: Reszka 2009, s. 135, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 48

Miejscowość: Kłoda, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 8

Obszar AZP: 68-18/81

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 2 fr. naczyń

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: kultura lendzielska

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 49

Miejscowość: Kłoda, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 14

Obszar AZP: 68-18/92

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 1 odłupek zaprawiakowy.

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 50

Miejscowość: Kłoda, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 15

Obszar AZP: 68-18/93

Rodzaj badań: AZP w 1984 r. K. Onzol, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z 2021 r. roku -2 fragmenty naczyń, rdzeń odłupkowy, rdzeń łuszczeniowy, 3 odłupki, 1 przepalony okruch

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: kultura amfor kulistych

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 51**Miejscowość:** Kłoda, gm. Żukowice**Nr stan. w m.:** 17**Obszar AZP:** 68-18/95**Rodzaj badań:** weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski**Materiały:** 1 odłupek tłuszczniowy**Rodzaj stanowiska:** osada, ślad osadnictwa**Wielkość stanowiska:** 0,5 ha**Chronologia:** kultura amfor kulistych, epoka kamienia/epoka brązu**Literatura:** Pogorzelski 1994, s. 30**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**L.p.** 52**Miejscowość:** Kłoda, gm. Żukowice**Nr stan. w m.:** 31**Obszar AZP:** 67-18/110**Rodzaj badań:** weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski**Materiały:** półwytwór krzemienno-ostrego ostrza, fr. wióra, wiórek, odłupek tłuszczniowy, tłuszcz**Rodzaj stanowiska:** osada**Wielkość stanowiska:** 0,5 ha**Chronologia:** epoka kamienia/epoka brązu**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**L.p.** 53**Miejscowość:** Kłoda, gm. Żukowice**Nr stan. w m.:** 32**Obszar AZP:** 67-18/111**Rodzaj badań:** weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski**Materiały:** rdzeń tłuszczniowy**Rodzaj stanowiska:** ślad osadnictwa**Wielkość stanowiska:** 1 ar**Chronologia:** epoka kamienia/epoka brązu**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**L.p.** 54**Miejscowość:** Łagoszów Mały, gm. Jerzmanowa**Nr stan. w m.:** 16**Obszar AZP:** 69-19/50**Rodzaj badań:** weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski**Materiały:** 1 fr. wióra z rdzenia jednopiętrowego, 5 odłupków, 1 łuska**Rodzaj stanowiska:** osada**Wielkość stanowiska:** 0,5 ha**Chronologia:** kultura pucharów lejkowatych**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**L.p.** 55**Miejscowość:** Łagoszów Mały, gm. Jerzmanowa**Nr stan. w m.:** 17**Obszar AZP:** 69-19/51**Rodzaj badań:** weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski**Materiały:** 4 odłupki, 3 odłupki retuszowane, 3 odłupki**Rodzaj stanowiska:** osada**Wielkość stanowiska:** 0,5 ha**Chronologia:** neolit**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**L.p.** 56**Miejscowość:** Łagoszów Mały**Nr stan. w m.:** 14**Obszar AZP:** 69-19/48**Rodzaj badań:** weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski**Materiały:** 1 odłupek**Rodzaj stanowiska:** ślad osadnictwa**Wielkość stanowiska:** 1ar**Chronologia:** epoka kamienia**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**L.p.** 57**Miejscowość:** Łagoszów Mały**Nr stan. w m.:** 15**Obszar AZP:** 69-19/49**Rodzaj badań:** weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski**Materiały:** 1 odłupek tłuszczniowy, 1 wierzchnik, 1 fr. wióra, 1 fr. odłupka retuszowanego**Rodzaj stanowiska:** osada**Wielkość stanowiska:** 0,5ha**Chronologia:** epoka kamienia/epoka brązu**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**L.p.** 58**Miejscowość:** Maniów, gm. Jerzmanowa

Nr stan. w m.: ?

Obszar AZP: ?

Rodzaj badań: archiwum, znalezisko luźne

Materiały: naczynia gliniane, toporek kamienny, duży młot kamienny, mały młot kamienny, 2 kamienie szlifierskie.

Rodzaj stanowiska: grób szkieletowy

Chronologia: neolit

Archiwum: Archiwum Państwowe we Wrocławiu: Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej, sygnatura 690 (Kr. Glogau-Mahnau), s. 281, 283; Muzeum Archeologiczne Oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, Dział Dokumentacji Naukowej, sygnatura MA/A/394c; Reszka 2009, s. 137, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Literatura: Demidziuk 2000 s. 93; Prus 2007 s. 72

L.p. 59

Miejscowość: Maniów, gm. Jerzmanowa

Nr stan. w m.: ?

Obszar AZP: ?

Rodzaj badań: archiwum, znalezisko luźne

Materiały: siekierka kamienna

Rodzaj stanowiska: ślad osadniczy

Chronologia: neolit

Archiwum: Muzeum Archeologiczne Oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, Dział Dokumentacji Naukowej, sygnatura MA/A/280; Reszka 2009, s. 137, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Literatura: Demidziuk 2000, s. 93

L.p. 60

Miejscowość: Nielubia, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 1

Obszar AZP: ?

Rodzaj badań: archiwum, znalezisko luźne z 1922

Materiały: siekierka kamienna.

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Chronologia: neolit

Archiwum: Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej, sygnatura 690 (Kr. Glogau-Nilbau), s. 399-400; Muzeum Archeologiczne Oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, Dział Dokumentacji Naukowej, sygnatura MA/A/111, s. 39; Reszka 2009, s. 137, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Literatura: Demidziuk 2000 s. 127

L.p. 61

Miejscowość: Nielubia, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 3

Obszar AZP: ?

Rodzaj badań: archiwum, znalezisko luźne 1924

Materiały: toporek kamienny.

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Chronologia: neolit

Archiwum: Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej, sygnatura 690 (Kr. Glogau-Nilbau), s. 399, 402-403; Muzeum Archeologiczne Oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, Dział Dokumentacji Naukowej, sygnatura MA/A/111, s. 39; Reszka 2009, s. 137, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Literatura: Demidziuk 2000 s. 128

L.p. 62

Miejscowość: Nielubia, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 5

Obszar AZP: 68-18/127

Rodzaj badań: AZP w 1985 r. L. Kamiński, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z 2021 roku – złamany półtyłczak

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: kultura pucharów lejkowatych

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 63

Miejscowość: Nielubia, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 6.

Obszar AZP: 68-19/20

Rodzaj badań: archiwum, znalezisko luźne

Materiały: fr. motyki kamiennej.

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Chronologia: neolit

Literatura: Prus 2007 s. 82; AB 1937, s. 164.

Archiwum: Reszka 2009, s. 137, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Uwagi: dla stanowiska w trakcie badań AZP 1987 r. C. Buśko założono kartę: obszar AZP 68-19/20, nr stan. w miejscowości 6 umieszczając informację: stanowisko znane z mapy archiwalnej Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu nr 2484, oznaczone jako stan. 1: APW WSPŚ sygnatura 690, s. 399-400

L.p. 64

Miejscowość: Nielubia, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 8

Obszar AZP: 68-19/69

Rodzaj badań: AZP w 1985 L. Kamiński

Materiały: 1 fr. naczynia

Rodzaj stanowiska: ślad osadniczy

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit

Literatura: Reszka 2011 s. 36

Archiwum: Reszka 2009, s. 137, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 65

Miejscowość: Nielubia, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 9

Obszar AZP: 68-19/70

Rodzaj badań: AZP w 1987 r. C. Buško, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z 1987 r. – 1 odłupek z 2021 r. - 2 odłupki w tym 1 przepalony

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: kultura pucharów lejkowatych

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 66

Miejscowość: Nielubia, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 10

Obszar AZP: 68-19/71

Rodzaj badań: AZP w 1987 r. C. Buško, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z 2021 r. – 1 fr. naczynia, 2 drapacze, 1rdzeń, 6 krzemieni półsurowiec

Rodzaj stanowiska: osada, ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: kultura ceramiki wstęgowej rytej, epoka kamienia

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 67

Miejscowość: Nielubia, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 14

Obszar AZP: 68-19/75

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: fr. wióra retuszowanego, odłupek retuszowany

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: kultura pucharów lejkowatych

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 68

Miejscowość: Nielubia, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 20

Obszar AZP: 68-19/81

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 1 fragment wióra

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 69

Miejscowość: Nielubia, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 21

Obszar AZP: 68-19/82

Rodzaj badań: AZP w 1987 r. C. Buško, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z 2021 r. – fragment motyki kamiennej, w kształcie duszy do żelazka

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 70

Miejscowość: Nielubia, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 26

Obszar AZP: 68-19/87

Rodzaj badań: AZP w 1985 r. L. Kamiński, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z 2021 r. – 1 wiórek łuskany na krawędzi

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: epoka kamienia

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 71**Miejscowość:** Nielubia, gm. Żukowice**Nr stan. w m.:** 27**Obszar AZP:** 68-19/195**Rodzaj badań:** AZP w 1987 r. C. Buśko**Materiały:** 1 fr. ceramiki**Rodzaj stanowiska:** ślad osadnictwa**Wielkość stanowiska:** 1 ar**Chronologia:** neolit**Archiwum:** Reszka 2009, s. 137, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego**Literatura:** Reszka 2011 s. 36**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**L.p. 72****Miejscowość:** Nielubia, gm. Żukowice**Nr stan. w m.:** 28**Obszar AZP:** 68-19/196**Rodzaj badań:** AZP w 1985 r. L. Kamiński**Materiały:** 1 zgrzebło**Rodzaj stanowiska:** ślad osadnictwa**Wielkość stanowiska:** 1 ar**Chronologia:** epoka kamienia**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**L.p. 73****Miejscowość:** Nielubia, gm. Żukowice**Nr stan. w m.:** 29**Obszar AZP:** 68-18/145**Rodzaj badań:** weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski**Materiały:** 2 fr. naczyń, 2 odłupki, 1 rdzeń tuszczniowy**Rodzaj stanowiska:** osada**Wielkość stanowiska:** 0,5 ha**Chronologia:** epoka kamienia/epoka brązu**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**L.p. 74****Miejscowość:** Nielubia, gm. Żukowice**Nr stan. w m.:** 30**Obszar AZP:** 68-18/146**Rodzaj badań:** weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski**Materiały:** 2 fr. naczyń, 2 odłupki, 1fr. wióra**Rodzaj stanowiska:** osada**Wielkość stanowiska:** 0,5 ha**Chronologia:** neolit**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**L.p. 75****Miejscowość:** Nielubia, gm. Żukowice**Nr stan. w m.:** 31**Obszar AZP:** 68-18/248**Rodzaj badań:** weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski**Materiały:** 1 drapacz, 1 wierzchnik, 1 łuszczeń, 9 sztuk półsurowca**Wielkość stanowiska:** 0,5 ha**Rodzaj stanowiska:** osada**Chronologia:** kultura amfor kulistych**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**L.p. 76****Miejscowość:** Nielubia, gm. Żukowice**Nr stan. w m.:** 33**Obszar AZP:** 68-18/140**Rodzaj badań:** weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski**Materiały:** 2 odłupki**Rodzaj stanowiska:** ślad osadnictwa**Wielkość stanowiska:** 1 ar**Chronologia:** epoka kamienia/epoka brązu**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**L.p. 77****Miejscowość:** Nielubia, gm. Żukowice**Nr stan. w m.:** 35**Obszar AZP:** 68-19/249**Rodzaj badań:** weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski**Materiały:** 1 fr. naczynia**Rodzaj stanowiska:** ślad osadnictwa**Wielkość stanowiska:** 1 ar**Chronologia:** kultura ceramiki sznurowej - faza starsza**Zbiory:** Muzeum w Głogowie**L.p. 78****Miejscowość:** Nielubia, gm. Żukowice**Nr stan. w m.:** ?**Obszar AZP:** ?**Rodzaj badań:** znalezisko luźne z 1937**Materiały:** młot kamienny**Rodzaj stanowiska:** ślad osadnictwa**Chronologia:** neolit?**Archiwum:** Archiwum Państwowe we Wrocławiu: Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej, sygnatura 690 (Kr.

Glogau-Nilbau), s. 415-417; Muzeum Archeologiczne oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, Dział Dokumentacji Naukowej, sygnatura MA/A/284

Literatura: Demidziuk 2000, s. 128

L.p. 79

Miejscowość: Słócwina, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 1

Obszar AZP: ?

Rodzaj badań: archiwum, znalezisko luźne z 1928

Materiały: łódkowaty toporek kamienny

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Chronologia: neolit

Archiwum: Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej, sygnatura 692 (Kr. Glogau-Schlitzmann) s. 24-36; Muzeum Archeologiczne Oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, Dział Dokumentacji Naukowej, sygnatura MA/A/111, s. 38, sygnatura MA/A/279; sygnatura MA/A/294, sygnatura MA/A/394d; Reszka 2009, s. 135, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Literatura: Demidziuk 2000, s. 91-92

L.p. 80

Miejscowość: Słócwina, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 2

Obszar AZP: 68-18

Rodzaj badań: archiwum, odkrycia przypadkowe w 1933 r., 1934 r.

Materiały: odłupki krzemienne.

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: osada

Chronologia: epoka kamienia

Archiwum: Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Wydział samorządowy Prowincji Śląskiej, sygnatura 692 (Kr. Glogau-Schlitzmann), s. 24, 37-45, 47-58; Muzeum Archeologiczne oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, Dział Dokumentacji Naukowe, sygnatura MA/A/111, s. 38, sygn. MA/A/280, sygnatura MA/A/283, sygnatura MA/A/284, sygnatura MA/A/299

Literatura: Demidziuk 2000, s. 92

L.p. 81

Miejscowość: Słócwina, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 3

Obszar AZP: 68-18/17

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Kołodziejski, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czaplą, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z 1982 r. – 28 fr. naczyń z 2021 r. – 9 fr. naczyń

Rodzaj stanowiska: osada, osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: neolit, kultura pucharów lejkowatych

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 82

Miejscowość: Słócwina, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 4

Obszar AZP: 67-18/16

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Kołodziejski, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czaplą, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z 2021 r. – 4 fr. naczyń, dwa łuszczyce, fr. wióra, odłupek

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: kultura amfor kulistych

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 83

Miejscowość: Słócwina, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 4

Obszar AZP: ?

Rodzaj badań: odkrycie przypadkowe z 1934 r.

Materiały: żarna kamienne

Rodzaj stanowiska: osada

Chronologia: neolit

Archiwum: Archiwum Państwowe we Wrocławiu: WSPŚ, sygnatura 692 (Kr. Glogau-Schlitzmann), s. 46; Muzeum Archeologiczne Oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, Dział Dokumentacji Naukowej, sygnatura MA/A/280; Reszka 2009, s. 135, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Literatura: Demidziuk 2000, s. 92

L.p. 84

Miejscowość: Słócwina gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 5

Obszar AZP: 68-18/18

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Kołodziejski, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czaplą, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z 2021 r. – rdzeń łuszczykowy, 8 krzemieni pólusowic

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: kultura amfor kulistych

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 85

Miejscowość: Słoćwina, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 6

Obszar AZP: 68-18/19

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A. Kołodziejski, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z 2021 r. – 1 półtylczak z retuszem boków, 3 fr. naczyń, rdzeń wiórowy, zaprawiony, 2 sztuki półsurowca, 1 fr. narzędzia kamiennego

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa, osada

Wielkość stanowiska: 1 ha

Chronologia: krąg naddunajski, kultura amfor kulistych

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 86

Miejscowość: Słoćwina, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 8

Obszar AZP: 67-18/15

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. A, Kołodziejski, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z 2021 r. – 1 fr. wióra

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: epoka kamienia

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 87

Miejscowość: Śrem, gm. Gaworzycy

Nr stan. w m.: 2

Obszar AZP: 68-18/28

Rodzaj badań: AZP w 1984 r. K. Onzol

Materiały: 20 fr. naczyń

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 1ha

Chronologia: kultura amfor kulistych

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 88

Miejscowość: Śrem, gm. Gaworzycy

Nr stan. w m.: brak

Chronologia: kultura amfor kulistych

Literatura: Kulczycka-Leciejewiczowa 1993, załącznik mapa 3, nr 41

L.p. 89

Miejscowość: Wierzchowice, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 1

Obszar AZP: 68-18/121

Rodzaj badań: AZP w 1984 r. K. Onzol

Materiały: 1 fr. naczynia

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 90

Miejscowość: Wierzchowice, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 2

Obszar AZP: 68-18/122

Rodzaj badań: AZP w 1984 r. K. Onzol

Materiały: 4 fragmenty naczyń

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: neolit

L.p. 91

Miejscowość: Wierzchowice, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 6

Obszar AZP: 68-18/143

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: odłupek z siekiery gładzonej, przepalony okruch

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: neolit

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 92

Miejscowość: Witanowice, gm. Gaworzycy

Nr stan. w m.: 10

Obszar AZP: 68-18/85

Rodzaj badań: AZP w 1984 r. K. Onzol

Materiały: 5 fr. naczyń

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5ha

Chronologia: kultura amfor kulistych

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 93

Miejscowość: Witanowice, gm. Gaworzycy

Nr stan. w m.: 15

Obszar AZP: 68-18/151

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 2 odłupki

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: epoka kamienia

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 94

Miejscowość: Witanowice, gm. Gaworzycy

Nr stan. w m.: ?

Obszar AZP: ?

Rodzaj badań: archiwum, znalezisko luźne z 1934

Materiały: toporek kamienny

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Chronologia: neolit

Archiwum: Archiwum Państwowe we Wrocławiu: Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej, sygnatura 689 (Kr. Glogau-Hannendorf), s. 125-130; Muzeum Archeologiczne Oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, Dział Dokumentacji Naukowej, sygnatura MA/A/394d

Literatura: Demidziuk 2000, s. 83

L.p. 95

Miejscowość: Witanowice, gm. Gaworzycy

Nr stan. w m.: ?

Obszar AZP: ?

Rodzaj badań: znalezisko luźne

Materiały: toporek kamienny

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Chronologia: neolit

Archiwum: Muzeum Archeologiczne Oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, Dział Dokumentacji Naukowej, sygnatura MA/A/280

Literatura: Demidziuk 2000, s. 83

L.p. 96

Miejscowość: Zabłocie, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 5

Obszar AZP: 68-18/129

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 1 fr. naczynia

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: kultura pucharów lejkowatych

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 97

Miejscowość: Zabłocie, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 6

Obszar AZP: 68-18/130

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 4 odłupki

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: kultura ceramiki wstęgowej rytej

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 98

Miejscowość: Zabłocie, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 7

Obszar AZP: 68-18/131

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: 4 fragmenty naczyń, 2 odłupki

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: kultura ceramiki wstęgowej rytej, faza nutowa

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 99

Miejscowość: Zabłocie, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 10

Obszar AZP: 68-18/134

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: fragment siekiery, odłupek

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: kultura amfor kulistych

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 100

Miejscowość: Zabłocie, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: 13

Obszar AZP: 68-18/137

Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: rdzeń mikrolityczny, drapacz wachlarzowaty z uszkodzonym drapiskiem

Rodzaj stanowiska: obozowisko

Wielkość stanowiska: 1 ar

Chronologia: mezolit

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 101

Miejscowość: Zabłocie, gm. Żukowice

Nr stan. w m.: ?

Obszar AZP: ?

Rodzaj stanowiska: archiwum, znalezisko luźne

Materiały: toporek kamienny.

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Chronologia: neolit

Archiwum: Reszka 2009, s. 141, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Literatura: Demidziuk 2000, s. 151

L.p. 102

Miejscowość: Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 2

Obszar AZP:

Rodzaj badań: archiwum, znalezisko luźne z 1928 r.

Materiały: toporek kamienny.

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa

Chronologia: neolit

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 77, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inw. III 2a/137; Reszka 2009, s. 141, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Literatura: Alt., t. 3:1931, s. 291; Demidziuk 2000, s. 87; Prus 2007 s. 132; Reszka 2011, s. 40

L.p. 103

Miejscowość: Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 2

Obszar AZP: ?

Chronologia: kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura ceramiki wstęgowej klutej

Literatura: Kulczycka-Leciejewiczowa 1993, załącznik mapa 1, nr 17

L.p. 104

Miejscowość: Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 3

Obszar AZP: ?

Rodzaj badań: odkrycie przypadkowe w 1934 r. i w 1938 r.

Materiały: z 1934 r. – fr. naczynia glinianego, z 1938 r. –fr. naczyń glinianych.

Rodzaj stanowiska: osada

Chronologia: neolit

Archiwum: Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej, sygnatura 689 (Kr. Glogau-Hemmdorf), s. 183, 198, 209, 211-212, Muzeum Archeologiczne Oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, Dział Dokumentacji Naukowej sygnatura MA/A/111, s. 38, sygnatura MA/A/280, sygnatura MA/A/281, sygnatura MA/A/283, sygnatura MA/A/286, sygnatura Ma/A/ bez nr; Reszka 2009, s. 141, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Literatura: Demidziuk 2000, s. 87

L.p. 105

Miejscowość: Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 21

Obszar AZP: 68-18/102

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. K. Onzol, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z 2021 r. – 1 fr. naczynia (kultura lendzielska), 2 fr. naczyń, 1 złamany wiórek, 1 odtupek, 2 odtupki reuszowane (kultura amfor kulistych)

Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa, osada

Wielkość stanowiska: 0,5 ha

Chronologia: kultura lendzielska, kultura amfor kulistych

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 106

Miejscowość: Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 23

Obszar AZP: 68-18/104

Rodzaj badań: AZP w 1984 r. K. Onzol

Materiały: 5 fr. ceramiki

Rodzaj stanowiska: osada

Wielkość stanowiska: 0,5ha

Chronologia: kultura ceramiki wstęgowej

Literatura: Pogorzelski 1993, s. 246; Reszka 2011 s. 40

Archiwum: Pogorzelski 1989, s. 95, maszynopis w Muzeum w Głogowie, nr inwentarza III/137; Reszka 2009, s. 141, maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 107

Miejscowość: Żukowice, gm. loco

Nr stan. w m.: 26

Obszar AZP: 68-18/108

Rodzaj badań: AZP w 1982 r. K. Onzol, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski

Materiały: z 1982 r. - 1 krzemień z 2021 r. – odłupek z powierzchni naturalną
Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa
Wielkość stanowiska: 1 ar
Chronologia: epoka kamienia/epoka brązu
Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 108

Miejscowość: Żukowice, gm. loco
Nr stan. w m.: 28
Obszar AZP: 68-18/114
Rodzaj badań: AZP w 1984 r. K. Onzol, weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski
Materiały: z 1984 r. – 1 rdzeń z 2021 r. – 2 fragmenty naczyń (kultura pucharów lejkowatych), 2 fr. naczyń, drapacz przepalony, przepalony okruch, 3 łuski (kultura amfor kulistych)
Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa, osada
Wielkość stanowiska: 0,5 ha
Chronologia: kultura pucharów lejkowatych, kultura amfor kulistych
Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 109

Miejscowość: Żukowice, gm. loco
Nr stan. w m.: 29
Obszar AZP: 68-18/115
Rodzaj badań: AZP w 1984 r. K. Onzol
Materiały: 1wiórek
Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa
Wielkość stanowiska: 1 ar
Chronologia: epoka kamienia
Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 110

Miejscowość: Żukowice, gm. loco
Nr stan. w m.: 33
Obszar AZP: 68-18/105
Rodzaj badań: AZP w 1984 r. K. Onzol

Materiały: 2 wióry.
Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa
Wielkość stanowiska: 1 ar
Chronologia: epoka kamienia
Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 111

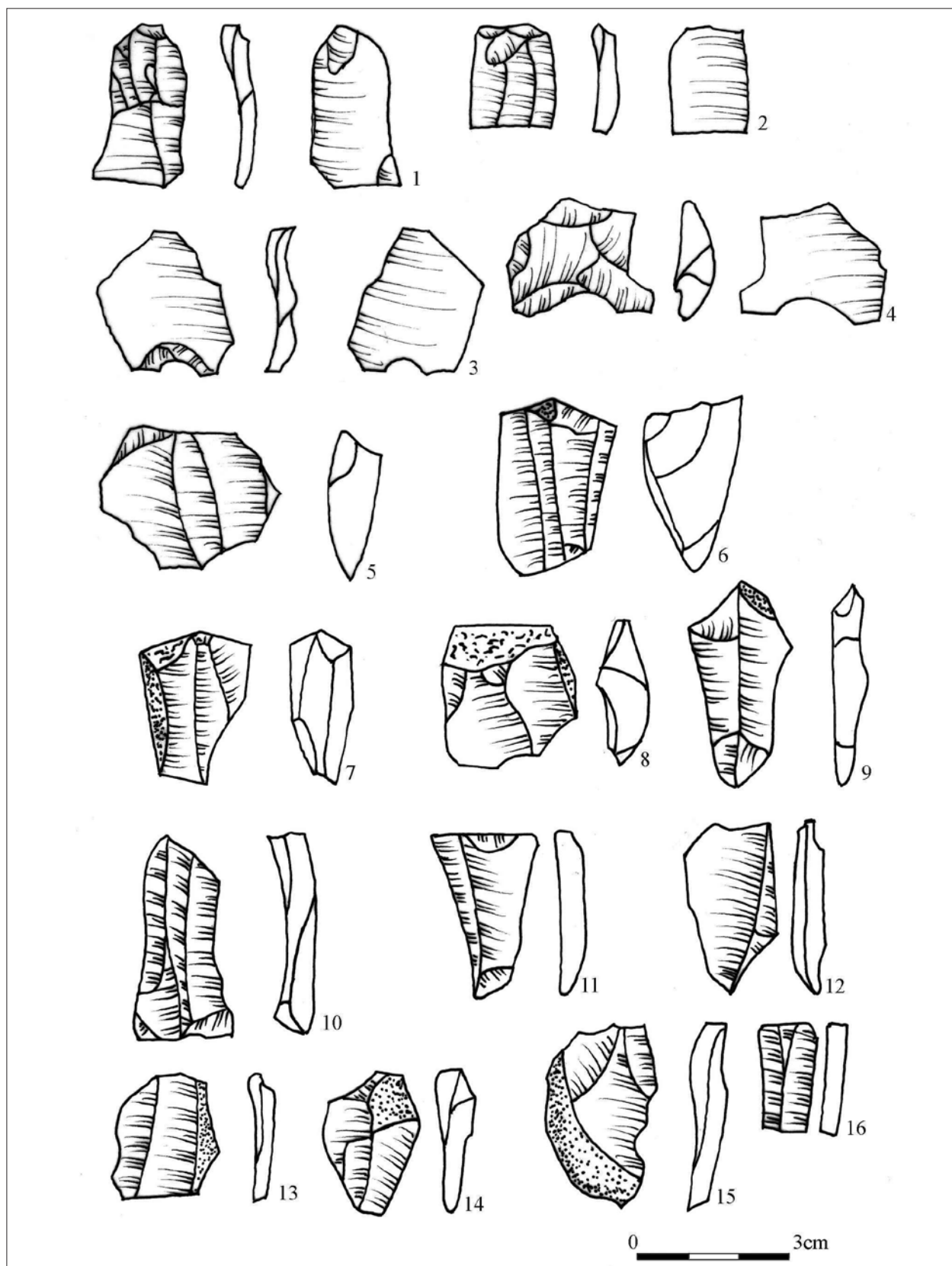
Miejscowość: Żukowice, gm. loco
Nr stan. w m.: 52
Obszar AZP: 67-18/113
Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski
Materiały: 1 drapacz, 1 zgrzebło
Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa
Wielkość stanowiska: 1 ar
Chronologia: kultura amfor kulistych
Zbiory: Muzeum w Głogowie

L.p. 112

Miejscowość: Żukowice, gm. loco
Nr stan. w m.: 54
Obszar AZP: 68-18/153
Rodzaj badań: weryfikacyjno-poszukiwawcze w 2021 r. J. Bronowicki, K. Czapla, K. Hajzler, M. Masojć, W. Pogorzelski
Materiały: 2 odłupki, 1 zatępiec
Rodzaj stanowiska: ślad osadnictwa
Wielkość stanowiska: 0,5 ha
Chronologia: epoka kamienia/epoka brązu
Zbiory: Muzeum w Głogowie

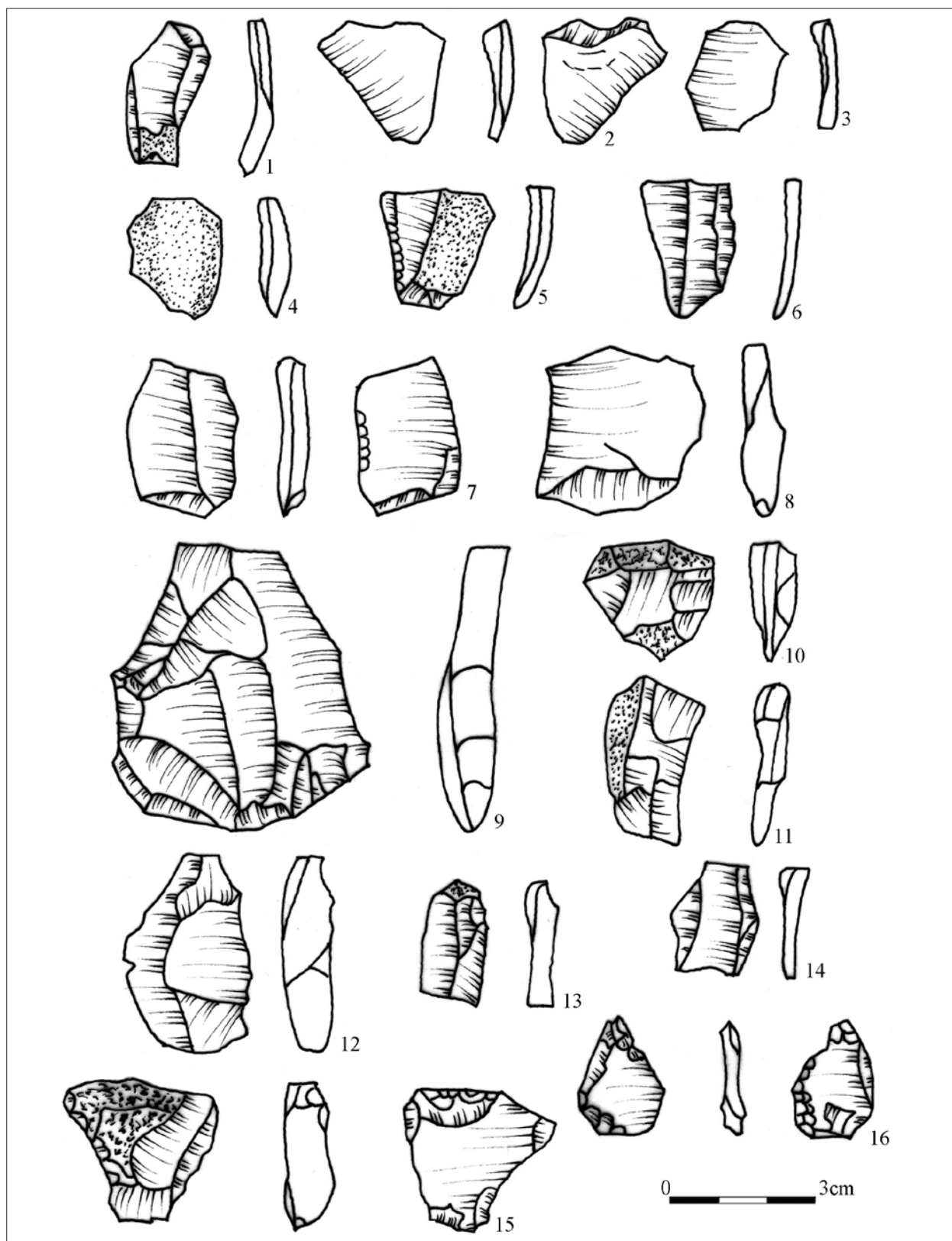
L.p. 113

Miejscowość: Żukowice, gm. Loco
Nr stan. w m.: ?
Obszar AZP: ?
Chronologia: kultura amfor kulistych
Literatura: Kulczycka-Leciejewiczowa 1993, załącznik mapa 3, nr 46

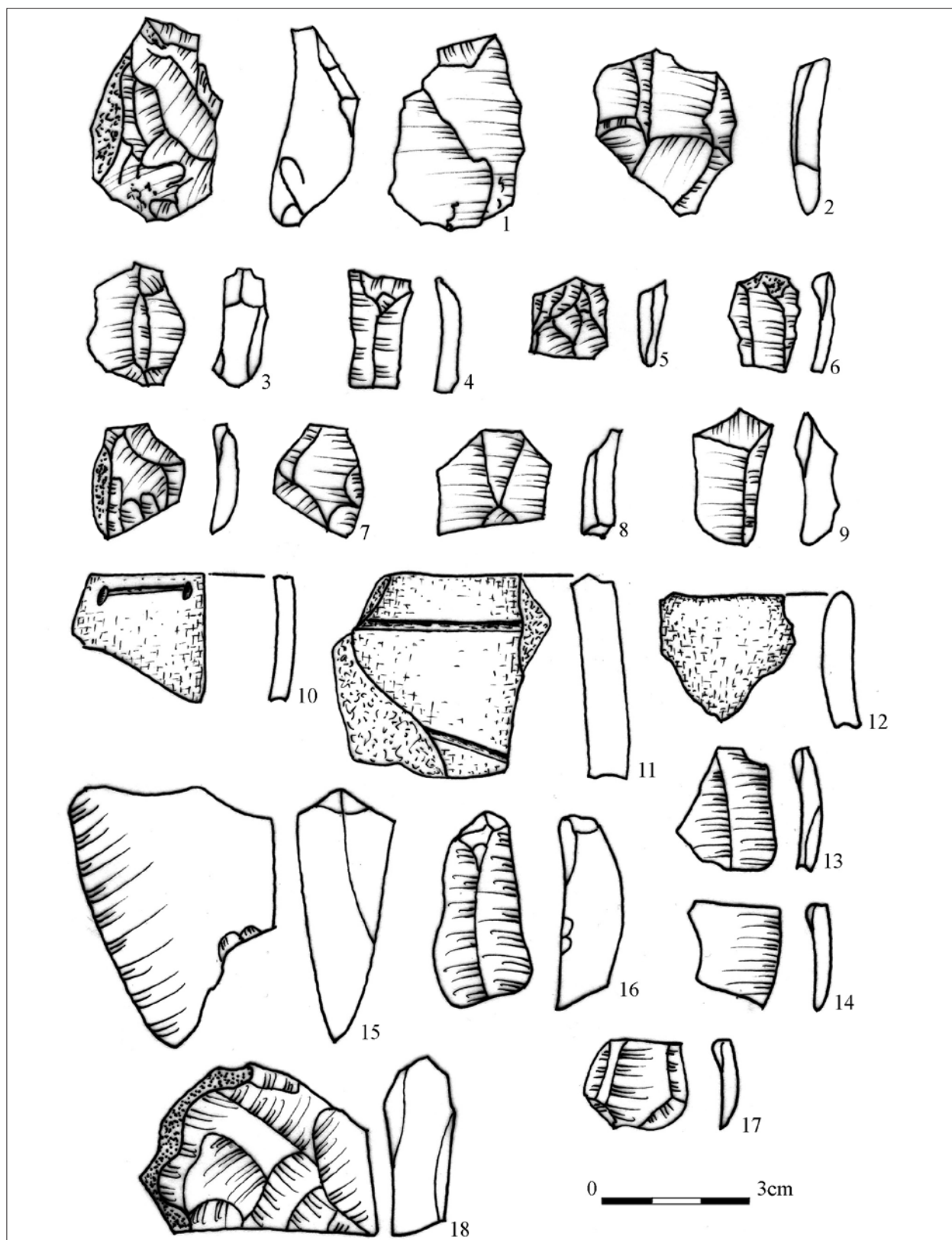
Tablica 1. Wytwory krzemienne. (1-5) Biechów st. 7/2006. (1, 2) krawędź inwestycji, wykop I; (3, 4) wykop V warstwa orna; (5) wykop I warstwa orna; (6-16) Biechów st. 8/1993 (rys. W. Pogorzelski)

Table 1. Flint artefacts. (1-5) Biechów site 7/2006. (1, 2) the edge of the project, trench I; (3, 4) trench V arable layer; (5) trench I arable layer; (6-16) Biechów site 8/1993 (drawn by W. Pogorzelski)

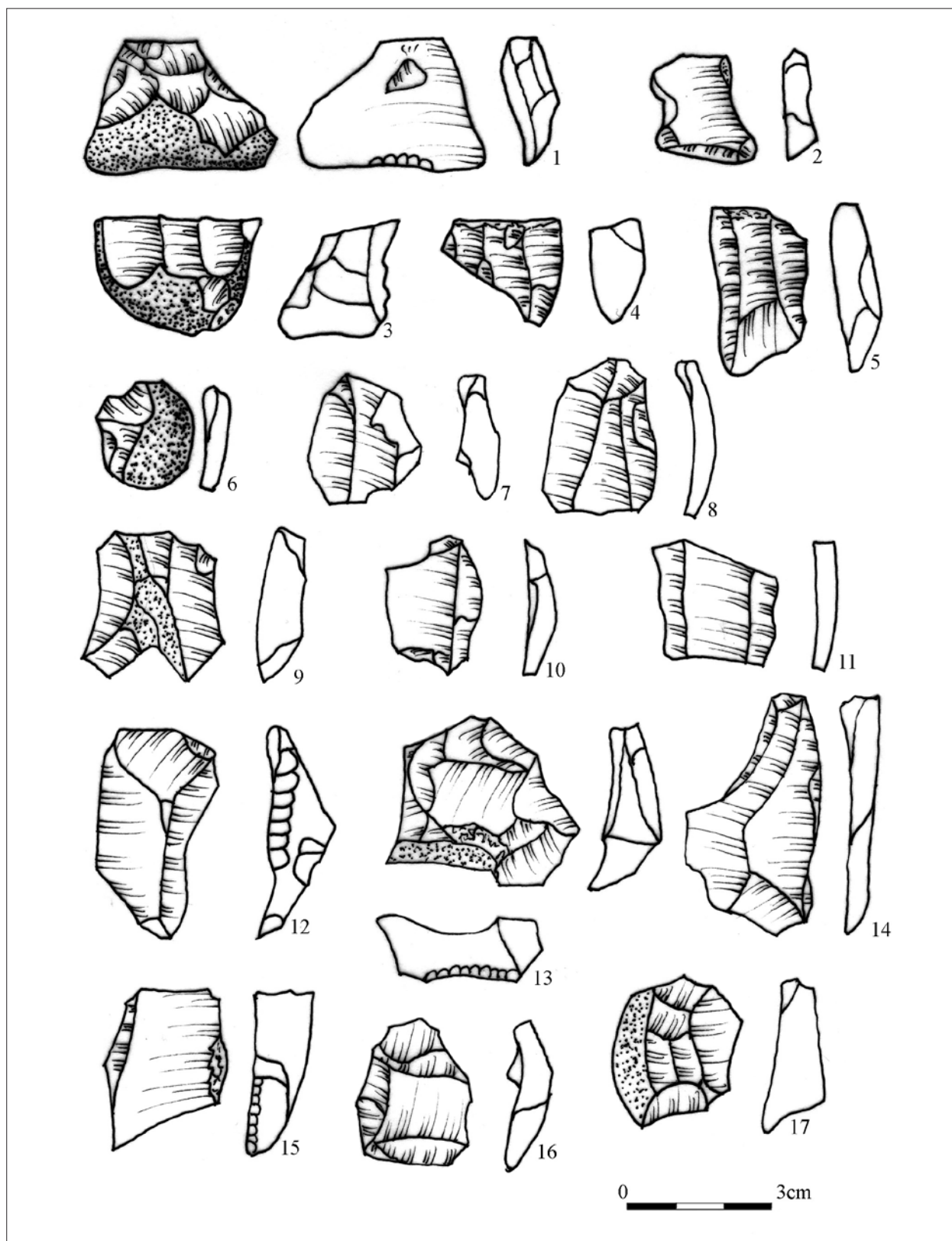
Tablica 2. Wytwory krzemienne. (1-9) Biechów st. 8/2006. (1-4) z powierzchni stanowiska; (5) wykop II warstwa orna; (6, 7) wykop IV warstwa orna; (8, 9) wykop V warstwa orna. (10-16) Biechów st. 12/2006. (10-14) wykop I warstw orna; (15, 16) wykop II z doczyszczania wykopu (rys. W. Pogorzelski)

Table 2. Flint artefacts. (1-9) Biechów site 8/2006. (1-4) from the surface of the site; (5) trench II arable layer; (6, 7) trench IV arable layer; (8, 9) trench V arable layer. (10-16) Biechów site 12/2006. (10-14) trench I arable layer; (15, 16) trench II from cleaning (drawn by W. Pogorzelski)

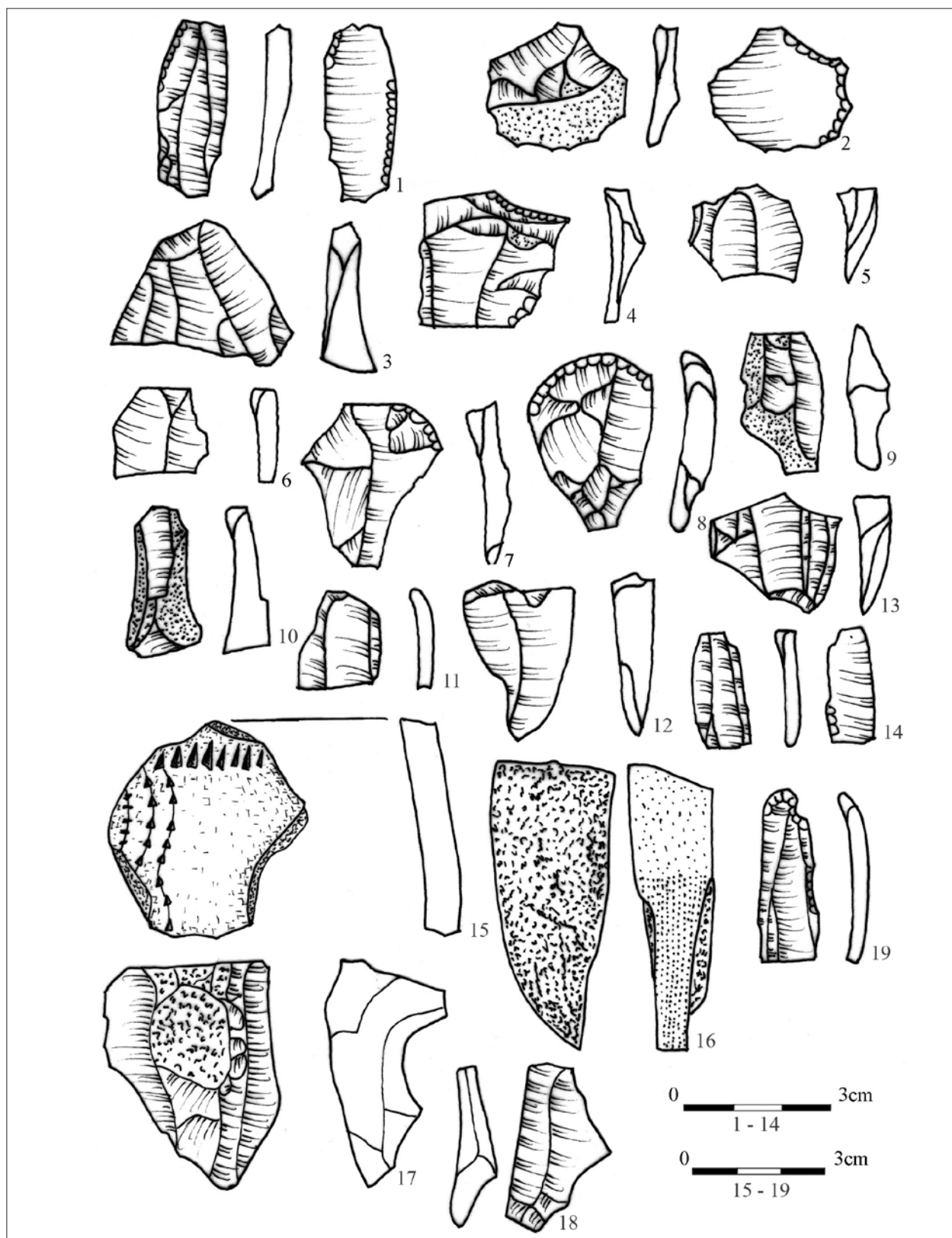
Tablica 3. Wytwory krzemienne (1-9, 13-18) i fragmenty naczyń (10-12). (1-9) Biechów st. 12A/2006. (1-6) wykop I warstwa orna; (7-9) wykop I z doczyszczania; (10-14) Zabłocie st. 7/2021; (15, 16) Zabłocie st. 10/2021; (17, 18) Zabłocie st. 6/2021. (rys. W. Pogorzelski)

Table 3. Flint artefacts (1-9, 13-18) and fragments of vessels (10-12). (1-9) Biechów site 12A/2006. (1-6) trench I arable layer; (7-9) trench I from cleaning; (10-14) Zabłocie site 7/2021; (15, 16) Zabłocie site 10/2021; (17, 18) Zabłocie site 6/2021. (drawn by W. Pogorzelski)

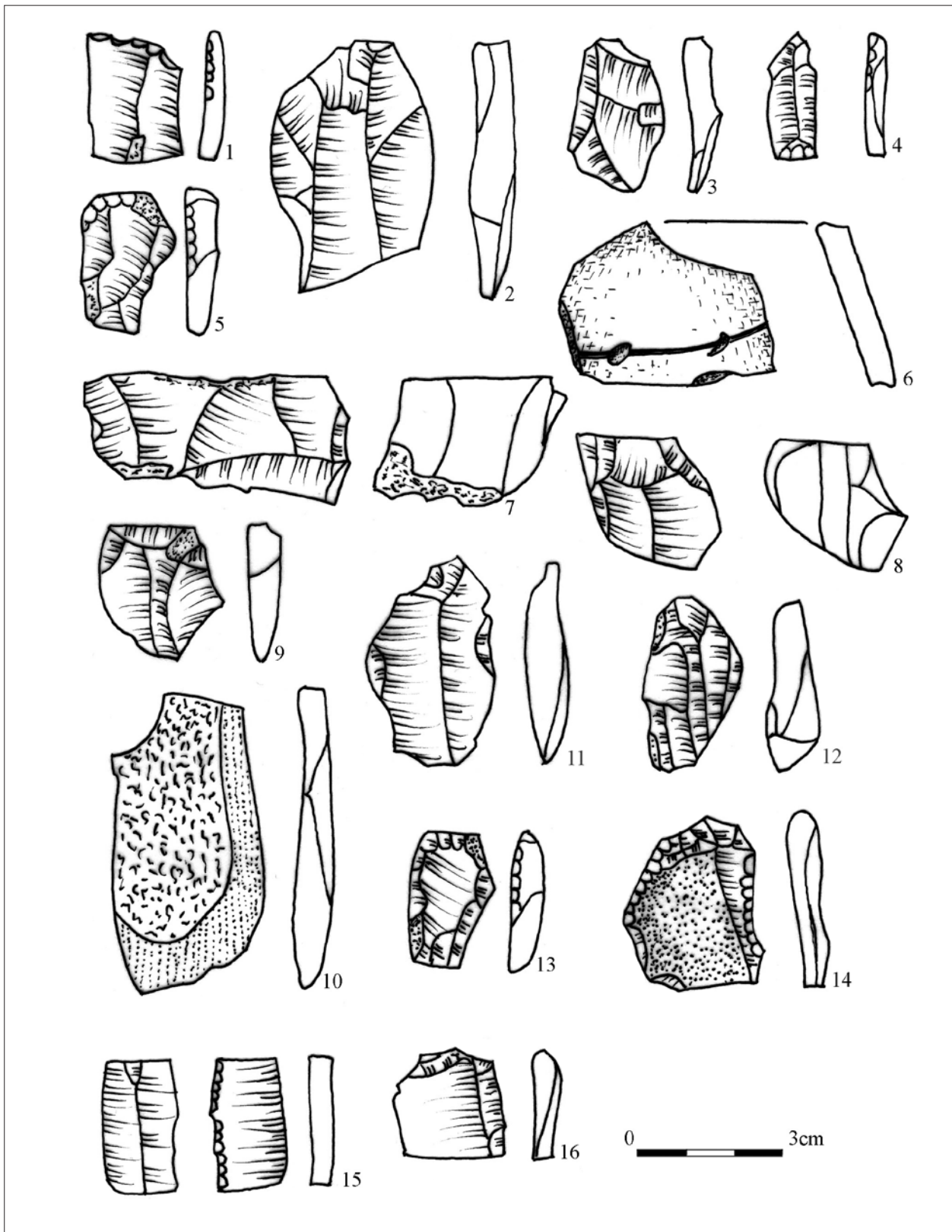
Tablica 4. Wytwory krzemienne. (1, 2) Kłoda st. 14/2021; (7-11) Łagoszów Mały st. 16; (12-17) Jagoszów Mały st. 17 (rys. W. Pogorzelski)

Table 4. Flint artefacts. (1, 2) Kłoda site 14/2021; (7-11) Łagoszów Mały site 16; (12-17) Jagoszów Mały site 17 (drawn by W. Pogorzelski)

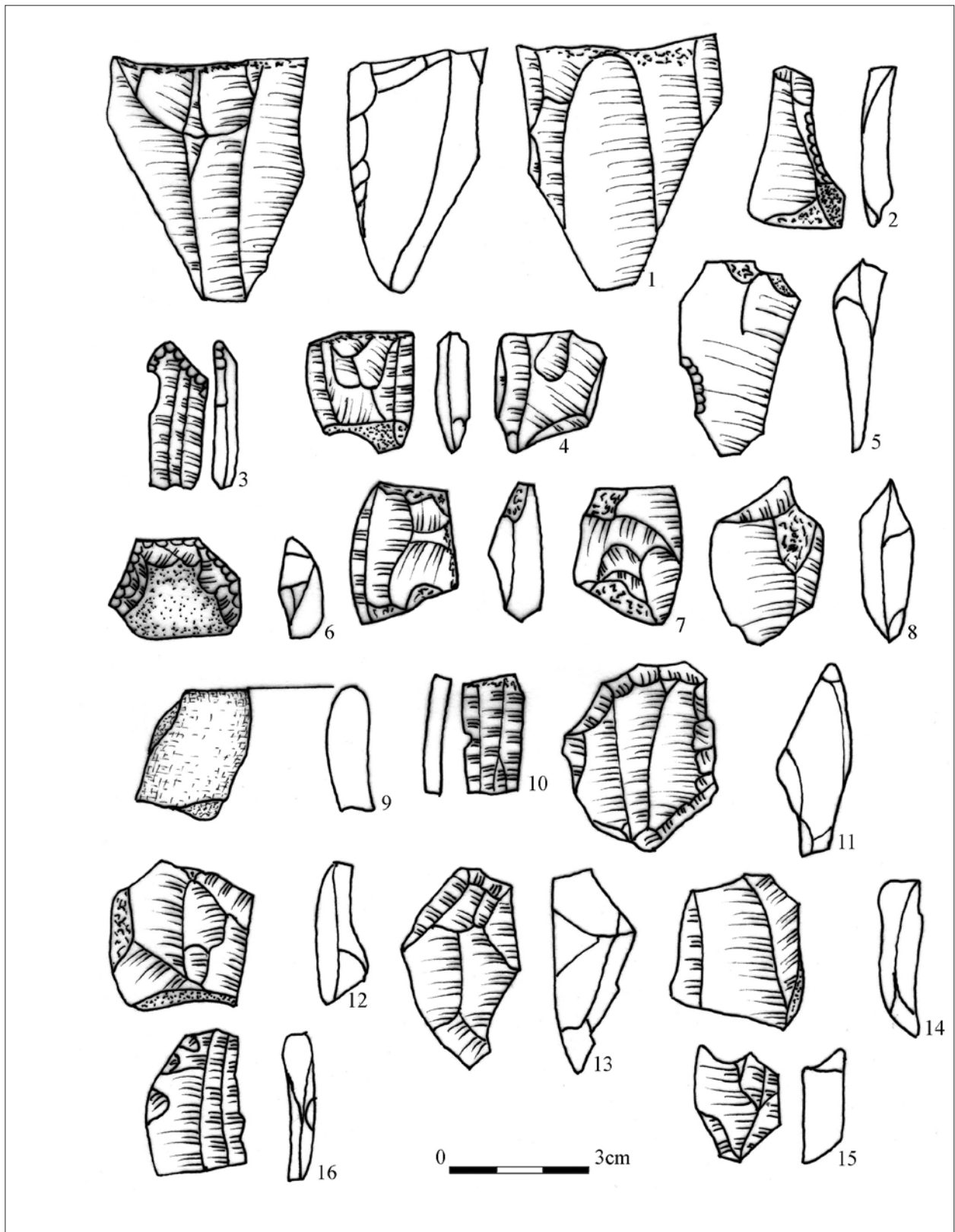
Tablica 5. Wytwory krzemienne (1-14, 17-19), wytwór kamienny (16) i fragment naczynia (15). (1-3) Jerzmanowa st. 8; (4-7) Łągoszów Mały st. 15; (8-13) Nielubia st. 24/2021; (14) Nielubia st. 26/2021; (15-19) Słocwina st. 6/2021 (rys. W. Pogorzelski)

Table 5. Flint artefacts (1-14, 17-19) stone artefact (16) and a fragment of vessel (15). (1-3) Jerzmanowa site 8; (4-7) Łągoszów Mały site 15; (8-13) Nielubia site 24/2021; (14) Nielubia site 26/2021; (15-19) Słocwina site 6/2021 (drawn by W. Pogorzelski)

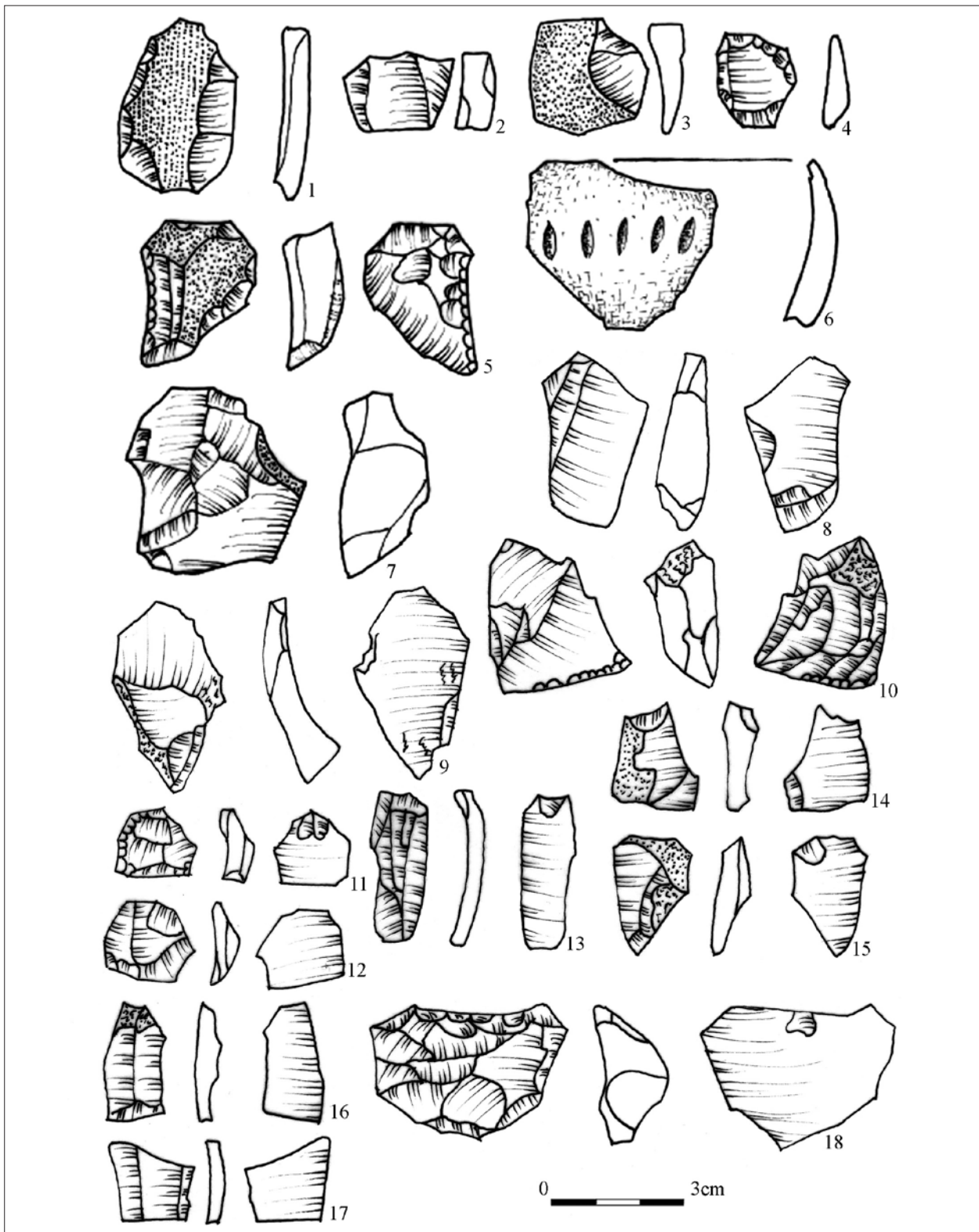
Tablica 6. Wytwory krzemienne (1-5, 7-9, 11-16), wytwór kamienny (10) i fragment naczynia (6). (1) Nielubia st. 5/2021; (2, 3) Nielubia st. 9/2021; (4-13) Nielubia st. 10/2021; (14, 15) Nielubia st. 14/2021; (16) Nielubia st. 30/2021 (rys. W. Pogorzelski)

Table 6. Flint artefacts (1-5, 7-9, 11-16), stone artefact (10) and a fragment of vessel (6). Nielubia site 5/2021; (2, 3) Nielubia site 9/2021; (4-13) Nielubia site 10/2021; (14, 15) Nielubia site 14/2021; (16) Nielubia site 30/2021 (drawn by W. Pogorzelski)

Tablica 7. Wytwory krzemienne (1-8, 10-16) i fragment naczynia (9). (1-8) Słoćwina st. 3/2021; (9-12) Słoćwina st. 4/2021; (13-15) Słoćwina st. 5/2021; (16) Słoćwina st. 8/2021 (rys. W. Pogorzelski)

Table 7. Flint artefacts (1-8, 10-16) and a fragment of vessel (9). (1-8) Słoćwina site 3/2021; (9-12) Słoćwina site 4/2021; (13-15) Słoćwina site 5/2021; (16) Słoćwina site 8/2021 (drawn by W. Pogorzelski)

Tablica 8. Wytwory krzemienne (1-5; 7-17) i fragment naczyń (6). (1, 2) Wierzchowice st. 6/2021; (3) Witanowice st. 9/2021; (4, 5) Żukowice st. 4/2021; (6, 7) Żukowice st. 28/2021, (8-18) Żukowice st. 42/2006. (8-12) skraj skarpy; (13, 14) krawędź inwestycji wykop V; (15, 16) krawędź inwestycji wykop VIII; (18) krawędź inwestycji wykop IX (rys. W. Pogorzelski)

Table 8. Flint artefacts (1-5; 7-17) and a fragment of vessel (6). (1, 2) Wierzchowice site 6/2021; (3) Witanowice site 9/2021; (4, 5) Żukowice site 4/2021; (6, 7) Żukowice site 28/2021, (8-18) Żukowice site 42/2006. (8-12) the edge of the slope; (13, 14) the edge of the project trench V; (15, 16) the edge of the project trench VIII; (18) the edge of the project, trench IX; (drawn by W. Pogorzelski)

BIBLIOGRAFIA

Skróty:

AB - Altschlesische Blätter. Wrocław.

Alt. - Altschlesien. Wrocław.

Literatura:

Bagniewski Z.

1976 Kultura komornicka na Dolnym Śląsku, Wrocław.

Balcer B.

1977 Z badań nad krzemieniarstwem neolitycznym w dorzeczu górnej Odry, Przegląd Archeologiczny, T. 25 s. 5-51

1983 Wytwórczość narzędzi krzemiennych w neolicie ziem polskich, Wrocław.

2012 Budownictwo mieszkalne i gospodarcze w neolicie ziem Polski. Warszawa.

Bąbel J.

2006 Środki psychoaktywne w kulturach megalitycznych Europy Środkowej. Zarys problematyki, [w:] Idea megalityczna w obrządku pogrzebowym kultury pucharów lejkowatych, red. J. Libera, K. Tunia, Lublin, s. 171-194.

Bednarek M., Wojciechowski W.

2008 Osada ludności kultury ceramiki wstęgowej rytej na stan. 14 w Smolcu, pow. Wrocław. Śląskie Sprawozdania Archeologiczne T. L, s. 75-90.

Bronowicki J., Bobak D.

1999 Schyłkowopaleolityczna pracownia krzemieniarska z miejscowości Ślęża (stanowisko 12) pod Wrocławiem, Przegląd Archeologiczny, T. 47 s. 7-25.

Budziszewski J., Kobyliński Z., Nebelsick L. D., Wach D.

2017 Neolityczny krąg kulturowy w Bodzowie koło Bytomia Odrzańskiego, [w:] L. Lenarczyk (red.), Pół wieku Muzeum w Głogowie, s. 15-23.

Bukowska-Gedigowa J.

1980 Osady neolityczne w Pietrowicach Wielkich pod Raciborzem. Wrocław - Warszawa - Kraków - Gdańsk. Polska Akademia Nauk - oddział we Wrocławiu. Prace Komisji Nauk Humanistycznych Nr 10.

Buśko C.

1990 Wyniki ratowniczych badań wykopaliskowych przeprowadzonych na stanowisku Żukowice nr 40, woj. Legnica, w 1988 roku. Śląskie Sprawozdania Archeologiczne, T. 31, s. 197-199.

Cholewa P., Błazejewski A.

1995 Sprawozdanie z badań wykopaliskowych stanowiska Chociewel 1, gm. Strzelin, Śląskie Sprawozdania Archeologiczne, T. 36, s. 107-115.

Czapla K.

1993 Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych na osadzie wielokulturowej Żukowice stan. 36, Dolnośląskie Wiadomości Prahistoryczne, T. 2, s. 81-102.

Czapla K., Pogorzelski W.

1995 Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych na stanowisku wielokulturowym Głogów 79, Dolnośląskie Wiadomości Parahistoryczne, T. 3 s. 57-77.

Czarniak K.

2012 Młodsze kultury cyklu naddunajskiego w Polsce południowo-zachodniej. Szczecin-Wrocław.

Czarniak L.

1980 Rozwój społeczeństw kultury późnej ceramiki wstęgowej na Kujawach. Poznań

Cholewa P.

2004 Rola sudeckiego zaplecza surowcowego w krzemieniarstwie neolitycznym na Śląsku, Studia Archeologiczne, T. 34, Wrocław.

Ciesielski M., Gorczyca K.

2013 Osada ludności późnej fazy kultury ceramiki wstęgowej klutej z elementami kultury lendzielskiej w Międzyrzeczu, stan. 11, woj. lubuskie, Archeologia Środkowego Nadodrza, T. X, s. 9-27.

Dekiert J.

2013 Analiza materiałów ceramicznych, [w:] M. Łesiuk, Sprawozdanie i opracowanie z ratowniczych badań archeologicznych związanych z budową gimnazjum w Grębocicach, pow. polkowicki. Stan. 24, s. 5-16 (arch. WUOZ w Legnicy, sygn. 1344).

- Deichmuller G.
1941 Tonofen und Ofenmodelle der Lausitzer Kultur. Mannus Bücherei, T. 59.
- Demidziuk K.
2000 Archiwalia do archeologii dawnego obszaru Kreis Glogau, Głogowskie Zeszyty Naukowe, T. 4.
- Dobrowolski A.
1993 Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych na osadzie wielokulturowej Żukowice stan. 40, przeprowadzonych w latach 1989-1990. Dolnośląskie Wiadomości Prahistoryczne, T. 2, s. 103-122.
- Dymytryszyn J.
2006 Losy głogowskich zabytków ruchomych po II wojnie światowej, Głogowskie Zeszyty Naukowe, T. 5, s. 7-38.
- Ehlert M.
2014 Krzemieniarstwo pierwszych rolników na Śląsku. (praca doktorska, maszynopis – Archiwum Instytutu Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego).
- Furmanek M.
2004 Pierwsi rolnicy w dorzeczu górnej i środkowej Odry, [w:] S. Groblica, A. Jaszewska, S. Górka (red.). Odra – przeszkoda czy pomost w ekspansji kulturowej, Zielona Góra: Biblioteka Archeologii Środkowego Nadodrza, s. 5-20.
- Geschwendt F.
1937 Wie alt sind die drehbaren Mahisteine in Schlesien, Alt. 7. s. 230-232.
- Glaser
1937 Die bemalte Keramik der frühen Eisenzeit in Schlesien. Lipsk.
- Godłowski K., Kozłowski J. K.
1976 Historia starożytna ziem polskich. Warszawa.
- Grygiel R.
2004 Neolit i początki epoki brązu w rejonie Brzeźcia Kujawskiego i Osłonek, T. I. Łódź.
2008 Neolit i początki epoki brązu w rejonie Brzeźcia Kujawskiego i Osłonek, T. II Łódź.
- Gündel M.
1940 Münzfunde als Zeugen schlesischer Kriegsgeschichte Alt. T. 9 s. 124-14
- Hendel Z.
1993 Z badań wykopaliskowych na wielokulturowym stanowisku nr 34 w Żukowicach, woj. legnickie, przeprowadzonych w latach 1990-91, Dolnośląskie Wiadomości Prahistoryczne, T. 2, s. 7-47.
2014 Sprawozdanie z nadzorów i ratowniczych badań archeologicznych prowadzonych w 2014 roku na terenie inwestycji budowlanej pn.: „Budowa Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów w Biechowie/Głogów (etap IA i wybrane elementy etapu II)” (arch. WUOZ w Legnicy Arch/1618)
2019 Opracowanie i analiza wyników ratowniczych badań archeologicznych wraz z nadzorami przeprowadzonych w 2019 r. na terenie zadania inwestycyjnego pn.: Budowa Zakładów Unieszkodliwiania Odpadów w Biechowie, gm. Głogów z kwaterami składowania odpadów komunalnych. Etap 1B – wykop II, (arch. WUOZ w Legnicy nr 10/A/2012).
- Kaczkowski M.
1969 Badania archeologiczne ziemi głogowskiej, [w:] M. Kaczkowski i inni (red.), Zielona Góra, Zeszyty Lubuskie, T. 6, s. 7-17.
- Karczewski A., Kozarski S., Rotnicki K.
1984 Arkusz Wrocław [w:] L. Starkel (red.), Przeglądowa mapa geomorfologiczna polski. Kraków.
- Kaufman D.
1976 Wirtschaft und Kultur der Stichband – Keramiker in Saalgebiet, „Veröffentlichungen des Landesmuseums für Vorgeschichte in Halle”, T. 30, Berlin.
1987 Linien- und Stichbandkeramik im Elben-Sale-Gebiet, [w:] Neolit i początki brązu na ziemi chełmińskiej. Materiały z międzynarodowego sympozjum, Toruń 11-13 XI 1986, red. T. Wiślański, Toruń, s. 275-301.
- Kazdova E.
1983-84 Chronologie der MBK-kultur in Mahren, [w:] Symposium Mittelneolitische Grabenanlagen (Kult-/Befestigungsanlagen) in Zentraleuropa, Poysdorf – Laa/Thaya 9, und 10, April 1983, Mitteilungen der Österreichischen Arbeitsgemeinschaft für Ur- und Frühgeschichte, T. 33, Wien, s. 133-149.
- Konczewska M., Konczewski P.
2007 Osada neolityczna w Krzeptowie, gm. Kąty Wrocławskie, w świetle badań archeologicznych w latach 2005-2006, Śląskie Sprawozdania Archeologiczne, tom XLIX, s. 53-60.
- Kondracki J.
1978 Geografia fizyczna Polski, wyd. 3. Warszawa.
- Kruk J., Milisaukas S.
1999 Rozkwit i upadek społeczności rolniczych neolitu. Kraków.
- Krupska A.
1997 Szczątki kostne zwierząt z wielokulturowych stanowisk archeologicznych w Żukowicach. Z Katedry Anatomii i Historii AR we Wrocławiu. Dolnośląskie Wiadomości Prahistoryczne, T. 4 s. 285-298.
- Kulczycka-Leciejewiczowa A., Noworyta E.
2009 Osadnictwo neolityczne w Polwicy i Skrzypniku, powiat Oława. Archeologiczne Zeszyty Autostradowe 8. Badania na autostradzie A4, część VI, s. 7-114. Wrocław.
- Kulczycka-Leciejewiczowa A.
1979 Młodsze kultury kręgu naddunajskiego na ziemiach polskich, [w:] Prahistoria Ziem Polskich, T. 2, Neolit, red. W. Hensel, T. Wiślański, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, s. 19-164.
1993 Osadnictwo neolityczne w Polsce południowo-zachodniej. Próba zarysu organizacji przestrzennej. Wrocław.
1997 Strachów. Osiedla neolitycznych rolników na Śląsku. Wrocław.

Lasak I.

1991 Badania weryfikacyjne stanowiska nr 2 w Ruszowicach k. Głogowa w 1989 r., *Śląskie Sprawozdania Archeologiczne*, T. 32, s. 105-112.

Lech J.

1979 Krzemieniarstwo w kulturze społeczności ceramiki wstęgowej rytej w Polsce. Próba zarysu, [w:] *Początki neolityzacji w Polsce południowo-zachodniej*, red. W. Wojciechowski, Wrocław, s. 121-136.

1981 *Górnictwo krzemienia społeczności wczesnorolniczych w Wyżynie Krakowskiej. Koniec VI tysiąclecia – 1 połowa IV tysiąclecia p.n.e.*, Wrocław.

1997 *Materiały krzemienne z osad społeczności wczesnorolniczych w Strachowie, woj. Wrocław, [w:] Strachów. Osiedla neolitycznych rolników na Śląsku*, red. Kulczycka-Leciejewiczowa, Wrocław, s. 229-265.

Lisowska E.

2013 Zabytki kamienne ze stanowiska nr 24 w Grębocicach, pow. polkowicki, [w:] M. Łesiuk, *Sprawozdanie i opracowanie z ratowniczych badań archeologicznych związanych z budową gimnazjum w Grębocicach, pow. polkowicki. Stan. 24*, s. 25-36 (arch. WUOZ w Legnicy, sygn. Arch/1344).

Masojć M.

2004 *The Mesolithic In Lower Silesia in the Light of Settlement Phenomena of the Kaczawa River Basin*, *Studia Archeologiczne* 35, pp. 216, Wrocław.

2016 *Mesolithic hunter-gatherers of the Atlantic forests* (in:) P. Urbańczyk (ed.) *The Past Societies. Polish Lands from the First Evidence of Human Presence to the Early Middle Ages, vol. 1, 500,000-5,500 BC*, ed. J. Kabaciński, Warszawa, 271-291.

Mertin H.

1942 *Ein Gefass der Spiraländerkeramik aus Werften, Kr. Glogau, Altschlesische Blätter*, z. 1, s. 12-14

Mozgała M., Muszyński T.

2012 *Osadnictwo neolityczne na stanowisku Domasław 10, 11, 12, gm. Kobierzyce. Raport 2007-2008, Tom I*, s. 421-428. Warszawa.

Musierowicz A. (red.)

1961 *Mapa gleb Polski*. Warszawa.

Nasz A.

1950 *Żarna wczesnodziejowe, Studia wczesnodziejowe, seria archeologiczna, T. I*. Warszawa-Wrocław.

Nortmann H.

1985 *Die Ornamentik der Kugelamphorenkultur, „Prähistorische Zeitschifte”*, Bd, 60, H. 1, s. 16-46

Pawelta M., Zapłata R.

2007 *Wstępne wyniki analiz badań ratowniczych na stanowisku Budziszów Wielki 2/3, pow. Jawor, Śląskie Sprawozdania Archeologiczne, Tom XLIX*, s. 61-78.

Pavuk J.

1981 *Súčasny Stav studia lengyelskiej kultury na Slovenku, „Pamiatky Archeologicke”* T. 72, s. 255-299.

Pogorzelski W.

1989 *Powierzchniowe badania weryfikacyjno-poszukiwawcze na obszarze strefy ochronnej Huty Miedzi w Głogowie* (maszynopis w archiwum Muzeum w Głogowie).

1993 *Wyniki ratowniczych badań archeologicznych na stanowisku wielokulturowym Żukowice nr 49, gm. Żukowice. Dolnośląskie Wiadomości Prahistoryczne*, T. 2, s. 147-173.

1993a *Z badań weryfikacyjno-poszukiwawczych na obszarze strefy ochronnej Huty Miedzi „Głogów”*. *Dolnośląskie Wiadomości Prahistoryczne*, T. 2, s. 241-258.

1995 *Osadnictwo starszej i środkowej epoki kamienia w okolicach Głogowa*, Muzeum Archeologiczne w Głogowie, Głogów.

1997 *Materiały kultury amfor kulistych z okolic Głogowa*, *Dolnośląskie Wiadomości Prahistoryczne*, T. 4, s. 7-59.

1999 *Wyniki ratowniczych badań wykopaliskowych na osadzie kultury ceramiki wstęgowej rytej Głogów stan. nr 12, gm. Głogów*, *Dolnośląskie Wiadomości Prahistoryczne*, T. 5, s. 7-16.

2002 *Sprawozdanie z badań archeologiczno-konserwatorskich przeprowadzonych na stanowisku Biechów nr 2, gm. Głogów w 2002 roku* (maszynopis w archiwum DA Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Głogowie).

2006 *Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych przeprowadzonych na terenie Huty Miedzi „Głogów” w rejonie budowy składowiska odpadów przemysłowych Biechów II w 2006 roku* (masz. arch. Muzeum w Głogowie).

Pogorzelski W., Lisak Z.

1990 *Ratownicze badania archeologiczne na stanowisku Żukowice nr 35* (maszynopis archiwum DA Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Głogowie)

1993 *Wyniki ratowniczych badań archeologicznych na stanowisku wielokulturowym Biechów nr 6, gm. Głogów. Dolnośląskie Wiadomości Prahistoryczne*, T. 2, s. 175-189.

1993a *Wyniki ratowniczych badań archeologicznych na wielokulturowym stanowisku Żukowice nr 35, gm. Żukowice, Dolnośląskie Wiadomości Prahistoryczne*, T. 2, s. 49-79.

Prus O.

1977 *Materiały typu kłuto-lendzielskiego i górskiego w Polsce, Silesia Antiqua*, T. XIX, s. 57-82.

1982 *Osada średniej fazy kultury lendzielskiej na Dolnym Śląsku w Zarzycy, gm. Łagiewniki, w świetle badań przeprowadzonych w latach 1979-1980, Silesia Antiqua*, t. 24, s. 9-45.

2007 *Katalog publikowanych stanowisk archeologicznych Dolnego Śląska cz. 2. Jelenia Góra*.

Pyzel J.

2010 *Historia osadnictwa społeczności kultury ceramiki wstęgowej rytej na Kujawach. Gdańskie Studia Archeologiczne. Seria Monografie. Nr 1*. Gdańsk.

Reszka K.

2009 *Osadnictwo neolityczne powiatu głogowskiego* (maszynopis w archiwum Instytutu Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego).

- 2011 Osadnictwo neolityczne powiatu głogowskiego. *Głogowskie Zeszyty Naukowe*, t. 7/8 s. 1- 40.
- Romanow J.
1978 Kultura ceramiki wstęgowej kłutej na Śląsku (praca doktorska, maszynopis w Archiwum Instytutu Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego).
1979 Węzłowe problemy kultury ceramiki wstęgowej kłutej na Śląsku, [w:] *Początek neolityzacji Polski południowo-zachodniej*, Wrocław, s. 51-67.
- Sarnowska W.
1956 Wyniki prac ratowniczych przeprowadzonych w 1950 r. w Nosocicach, pow. głogowski, *Przegląd Archeologiczny*, T. 10, s. 192-219.
- Seger H.
1919 Die keramischen Stilarten der jüngeren Steinzeit Schlesiens, „Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift”, T. VII, s. 1-89.
1930 Ein Seitenstück zur Vase von Bschanz, „Altschlesien”. Band 3, nr 1, s. 1-5.
- Szmyt M.
1996 Społeczności kultury amfor kulistych na Kujawach. Poznań.
2007 Z badań nad osadnictwem i organizacją społeczną ludności amfor kulistych, *Śląskie Sprawozdania Archeologiczne*, t. XLVII, s. 95-108.
2010 Between west and east people of the Globular Amphora culture in eastern Europe: 2950-2350 BC, *Baltic-Pontic Studies*, t. 8.
- Szubski M.
2015 Krzemień lokalny w osadzie użytkowników? Gospodarka surowcowa w kulturze ceramiki wstęgowej rytej na stanowisku w Bodzowie, woj. lubuskie. *Acta Universitatis Nicolai Copernici, Archeologia* 34: 237-248.
- Świdarska M.
1993 Badania ratownicze na osadzie wielokulturowej w Żukowicach stan. nr 48. *Dolnośląskie Wiadomości Prahistoryczne*, T. 2, s. 123.
1993 Badania ratownicze na osadzie wielokulturowej w Żukowicach, stan. nr 48. *Dolnośląskie Wiadomości Prahistoryczne*, T. 2, s. 123-146.
- Tabaczyński S.
1970 Neolit środkowoeuropejski. Podstawy gospodarcze. Wrocław
- Wierzbicki J.
2006 Materiały neolityczne z wielokulturowego stan. 108 w Międzyrzeczu, woj. lubuskie, [w:] S. Groblica, A. Jaszewska (red.), *Współczesnymi drogami w przeszłość. Spotkania Archeologiczne, Materiały z konferencji w Dychowie 15-18 listopada 2005 r.*, Biblioteka Archeologii Środkowego Nadodrza, Zeszyt 3, tom 2, s. 103-136.
- Wiślański T.
1966 Kultura amfor kulistych w Polsce zachodniej. Wrocław-Warszawa-Kraków.
1979 Dalszy rozwój ludów neolitycznych. Plemiona kultury amfor kulistych, [w:] *Prahistoria ziem polskich*, T. II, Neolit, W. Hensel, T. Wiślański (red.), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, s. 261-299.
- Wiśniewski A.
2006 Środkowy paleolit w dolinie Odry, Wrocław.
- Wojciechowski W.
1968 Wyniki prac wykopaliskowych na osadzie neolitycznej w Sicinach, pow. Góra w 1965 roku, *Silesia Antiqua*, T. 19, s. 29-33.
1970 Zagadnienia chronologii relatywnej kultur młodszej epoki kamienia na Dolnym Śląsku na tle środkowoeuropejskiej systematyki neolitu, *Studia Archeologiczne*, T. III.
1971 Osada ludności kultury amfor kulistych w Sicinach, pow. Góra, *Sprawozdania Archeologiczne*, T. 23, s. 37-75.
1972 Osada ludności grupy brzesko-kujawskiej kultury lendzielskiej w Sicinach, pow. Góra, *Wiadomości Archeologiczne*, T. 37, s. 256-276.
1974 „Typ górski” – grupa czy faza?. *Archeologia Polski*, T. 19, s. 509-518.
1977 Ze studiów nad ciągłością ewolucyjną ceramiki kultur wstęgowych na Dolnym Śląsku, *Archeologia Polski*, T. XXII, z. 2, s. 353-367.
1981 Wczesnoneolityczna osada w Skoroszewicach, *Studia Archeologiczne*, T. 12.
1989 Młodsze kultury kręgu naddunajskiego, [w:] *Pradzieje ziem polskich*, tom I, Od paleolitu do środkowego okresu lateńskiego. Część I. Epoka kamienia, red. J. Kmiecński, Warszawa-Łódź, s. 156-180.
- Zapotocka M.
1970 Die Stichbandkeramik in Bohmen und in Mitteleuropa, [w:] *Die Anfänge des Neolithikums vom Orient bis Nordeuropa*, Fundamenta, R.A, Band 3 Köln-Wien, s. 1-66.

SUMMARY

The main purpose of this paper is to recreate the settlement of the Stone Age on the territory of the Rzuchowska Struga Basin. The region stretches on the boundary between the Lowland of Greater Poland and the Silesian Lowland (map 1). From the municipal point of view, it is located in the northern part of the Lower Silesian Voivodeship.

The territory of this study encompasses the lands of Glinica, Bukwica, Głogów-Biechów, Głogów-Wróblin Głogowski, Głogów-Żukowice, a part of Gostyń, Jakubów, Kłoda, Łagoszów Mały, Maniów, Myszków, Nielubia, Słoćwina, Śrem, Wierzchowice, Zabłocie and Żukowice. Those places are situated in the overflow area of the Rzuchowska Struga on the northern slope of the Dalków Hills (map 2).

The first gatherings of archaeological sources associated with the oldest tracks of human activity there date back to the XXth century. Collected up to 1945, the information was ordered and edited as a catalogue by K. Dziemidziuk (Dziemidziuk K. 2000).

A vast amount of information associated with the settlement of the discussed territory in the Bronze and Iron Age was acquired in the years prior to constructing the industrial buildings of the Glogow Copper Smelter.

Taking into consideration the surface surveys carried out through the Polish Archaeological Record method (AZP), the Rzuchowska Struga Basin encompasses six regions. It is the AZP 67-18 area – the lands of Głogów-Wróblin Głogowski, Głogów-Żukowice in part, Słoćwina in part, AZP 67-19 – the lands of Głogów-Biechów, Głogów-Żukowice in part, AZP 68-18 – the lands of Kłoda, Witanowice, Śrem, Glinica, Zabłocie, Wierzchowice, Nielubia in part, Słoćwina, Żukowice, AZP 68-19 – Biechów in part, Żukowice, AZP 69-18 – the lands of Bukwica and AZP 69-19 – the lands of

Łagoszów Mały, Maniów and partly the lands of Jakubów.

The surveys of verification and search conducted in 1989 in the protection zone of the Glogow Copper Smelter by the employees of the Glogow Museum were a crucial stage (Pogorzelski 1993, p. 253, fig. 2).

However, the most significant phase of finding out the Neolithic settlement in the Rzuchowska Struga Basin were the results of the excavation surveys carried out by K. Czaplą, A. Dobrowolski, Z. Hendel, W. Pogorzelski and M. Świdorska between 1990-1991. They encompassed 32 hectares of the area amongst the railway tracks leading from Głogów to Zielona Góra and Żagań. The place was supposed to function as an extensive municipal dump site. The area of 911.5 ares was explored. At the first phase, due to a very limited time for the research work, humus was removed with the heavy equipment. Having finished that and having levelled the site, the remains of archaeological objects from the seven multicultural settlements were discovered.

All the sites depicted the remnants of human representatives' activity in the ages chronologically related to the Neolithic period.

The excavation conducted in 2009 in the area of forthcoming construction of the industrial waste dump „Biechów” was also associated with the researches discussed above. The goal of the first excavation survey phase was to verify whether the layers of the archaeological artifacts were located on the western fringe of the planned investment. Nine excavation sites were formed at that time. No archaeological objects within them were discovered and those flint artifacts which were found indicate that the peoples related

chronologically to the Neolithic period used to live there.

The surveys of verification and search conducted in October 2021 in the Rzuchowska Struga Basin involved the realisation of the following project: "The Tracks of the Stone Age Settlement in the Rzuchowska Struga Basin". The excavation encompassed 10 km² in the vicinity of Glinica, Bukwica, a part of Gostyń, a part of Jakubów, Kłoda, Łagoszów Mały, Maniów, Nielubia, Słoćwina, Śrem, Wierzchowice, Zabłocie and Żukowice. 47 new archaeological sites were discovered while exploring the area (cf. the catalogue of the sites).

"The Tracks of the Stone Age Settlement in the Rzuchowska Struga Basin" project, which was being carried out between 2021-2022 within the programme of the National Heritage Institute - "The Protection of Archaeological Relics", resulted in developing archaeological sources and site verification of the earliest "digs" in the chosen and title area of Głogów surroundings. Not only sources of excavation but also sources of field prospections can be found in this paper, most of them so-far unpublished. They depict the sequence of cultural development of a small section of the area, which, on the other hand, applies to the whole Głogów area and even superregional cultural phenomena.

The work performed within the project allowed to specify the image of primeval settlement in the Rzuchowska Struga Basin. Before the communities

following the generative economic model appeared in the explored area, it had been penetrated by Mesolithic hunter-gatherer groups of the early Holocene. There have been no findings preceding that phase of pre-history, i.e. associated with the Palaeolithic. On the territory of the Rzuchowska Struga Basin as well as in its neighbourhood the tracks of the earliest farmers' habitation, which is related to the Linear Pottery Culture, are associated with an earlier phase of its development. The Głogów-Żukowice settlement, site 49 is the most significant site of that culture. The presence of human groups associated with the Stroke Ornamented Pottery Culture is proved by vast remains of settlements and campsites discovered in the course of open area excavation of multicultural settlements, located mainly in the area of Głogów-Żukowice (sites No 34, 35, 36, 40, 48). The Lengyel complex, which remains were registered also in Głogów-Żukowice, site 34 and on the sites of Głogów-Biechów, 8 and 12, is related to its earlier functioning. Whereas the Globular Amphora Culture can be found on even several sites of the explored area including the Głogów-Żukowice settlement, site 34 as well as on the sites of Głogów-Biechów, 8 and 12. Few tracks of settlement related chronologically to the period of the Funnelbeaker Culture and the Corded Ware Culture have been discovered in the explored area.

All the sources and their descriptions gathered in this paper give rise to further studies of the earliest history of the region.

ISBN 978-83-63349-25-7

9 788363 349257

